What
the Buddha Taught

by

Venerable Dr.Walpola Ruhula

ဏခ်ပုတ့်ထလစ်းသင်,သွခ်

လစ်းညြု,ဝိသုတ့်ထ ပိခ်,တ်မ်း

What
the Buddha Taught

by

Venerable Dr.Walpola Ruhula

ၵၶ်ၸပုတ်ႉထလဝ်းသင်ႇ,သွၶ်

လဝ်းႁြႃ,ဝိသုတ်ႉထ ပိၶ်,တ်ႝမ်း

WHAT THE BUDDHA TAUGHT

ႁူၼ်ႉႁၢင်ႈ

လဝ်ႈသြုႉခတ်ႉတိယ (လဝ်ႈသြုႉၶူဝ်ၶေး)

လဝ်ႈသြုႉၵွင်ႈမူးၶမ်းၶဝ်

လဝ်ႈသြုႉလၶၼ်ႉတႃႉဝရ၊ လဝ်ႈသြုႉသုပလႃႉ၊ လဝ်ႈသြုႉဝိလယ၊

WALPOLA SRI RAHULA

Tripitakavāgīśvarāchārya

What the Buddha Taught

(Revised edition)

ဢခၚ်ပုတ့်ထလဝ်;သၚ်,သွခၚ်

လဝ်;ဩု,ဝိသုတ့်ထ ပိခၚ်,တၚ်မ်;

ဝတ့်ဂွင်းမူးခမ်း မူ့လေး

ၶေႃႈမၢႆတွင်းပပ်ႉ

ၸိုဝ်ႈပပ်ႉ	ၵၼ်ပုတ်ႉထၸဝ်ႈသင်ႇသွၼ်
ပိၼ်ႇတႅမ်ႈ	ၵႅဝ်ႈ ဝိသုတ်ႉထ ဝတ်ႉၵွင်းမူးၶမ်း မူႇၸေႊ
ပေႃႉၶွမ်း/ႁၢင်ႈၶိူင်ႈ	ၸဝ်ႈမႁႃႇဝိသၼု ၶူင်းၸိုင်ႈ
ထတ်းလိၵ်ႈ	ၸဝ်ႈဢႃႇသုဝရ မၢဝ်းၶမ်း
	ၸဝ်ႈၶူးဝိလိတ်ႉတ ႁွင်းလႅင်
	ၸဝ်ႈၶူးပၺ်ႇလႃႇသီႇရိ သၢႆပွၼ်
	ၸဝ်ႈတေႇဝိၼ်ႇတ သႅင်ၶမ်း
ၸဝ်ႈတႃႇၶေ	ၸဝ်ႈဢႃႇၶတ်ႉတိယ ဝတ်ႉၶူဝ်ၶေႊ
	တူင်ႇဝႅင်းမူႇၸေႊ
ၵိတ်ႇမိူဝ်ႈ	ပီပုတ်ႉထ 2549 ပီၶရိတ်ႉ 2005
တင်းၼမ်	3000 ပပ်ႉ
တီႈၵိတ်ႇၵွၵ်ႇ	ႁတ်း တႃႈႁုင်ႈ

လမ်းခင်း

	ခရေႇလိဂ်း
ခေႃႈသင်, ဖေႃးလ် ဧတ,မိ,ဝ်လ်,	xi
ခေႃႈသင်, ဖူႈထတ်းလိဂ်ႈခဝ်	xii
ခေႃႈခမ်းလဝ်ႈရျ,ႁူလု,	xiv
ခေႃႈခမ်းလဝ်ႈသြ,ဝိသုတ်ႇထ ဂ်ဝ်ႈ	xvii
ပုတ်ႇထလဝ်ႈ	xx

တွခ်ႈခိုင်ႈ

လွင်ႈဝွႆႇလွ်လၢဝ်းပုတ်ႇ

ဂူခ်ႈႁဝ်းမ်တ်ႈသုင်သေပုိခ်ႈ၊ ဂူခ်ႈႁဝ်းဂူလ်းပ်ခ်တီး ပိုင်ႈႁင်းလဝ်ႈဂဝ်,၊ လဝ်ႈဂဝ်,မီးပုခ်ႈဖွခ်းႁင်းလဝ်ႈဂဝ်,၊ ဂုင်၊ ဝူခ်ႇလွတ်ႈလ်ဝ်း၊ ယူိခ်ႇ၊ လွင်,သု,သခေ, ပုတ်ႇထလဝ်ႈ Religion (သု,သခေ,)၊ ကမ်,ခခေ် ပ်ခ်ပႆးဝူခ်ႇခပ်ႇ (ကဖိထမ်း)?၊ သလွ်ႇ လု, ကမ်,လူဝ်,မီးလိုဝ်ႈ၊ ကမ်,မီးလွင်ႈတၢင်းယုမ်,လိပ်းယုမ်,လ်င်၊ ဂူလ်းႁခ်သေႁူႉပွင်,လွ်၊ တေႈဂုႈသလွ်ႇလု,ထမ်းဂေႈ တေကမ်, လႆႈလွ်လပ်းပ်ခ်းမခ်း၊ ပိူင်တ်ဂ်ႈပေး၊ ဝူခ်ႇလၢမ်းလိူင်း ကမ်,ခဝ်ႈ ဂၢခ်၊ သဖု,ဝကခ်ပ်ခ်လႆႈတေႇ၊ ပိူင်တ်ဂ်ႈဂူခ်းမၢတ်,လ်ပ်း။ 1

ထမ်းကရိယသလ်လု သီ,ယူိင်ႈ

တွခ်ႈသွင်

ထမ်းကရိယသလ်လု, ထူခ်ႈခိုင်ႈ – တုဂ်ႇခ

သု,သခေ,ပုတ်ႇထကမ်,လွ်ႈဝု,တႁခ်ႁၢႆ၊ ဝု,တႁခ်လီ ဂေႈကမ်,လွ်ႈ ဂူလ်းပ်ခ်ကခ်ႁခ်လိုဝ်ႈလွ်ႈ ခေႃႈပွင်,တုဂ်ႇခ၊ လွင်ႈ တၢင်းထူပ်းလၢမ်,ပူလ်ႈတုဂ်ႇခသၢမ်ယူိင်ႈ၊ သတ်းတဝု,ပ်ခ်သင်ဝွႆႇ?

ၼၼ်ႉထႃႉႁႃႈယိူင်ႈ၊ ၵမ်ႉမီးဝိလၢၼ်ႉ ၵၼ်သၢၼ်ၶတ်းရူပ်၊ ၵေႃႉ
ဝူၼ်ႇလႄႈၵေႃႉၼႆႈလႆႈ၊ လွင်ႉၽဝမီးမိူဝ်ႈတေႉလ႟။ 21

တွၼ်ႈသၢမ်

သၸ်ၸႃ ထူၼ်ႈသွင် သမုတယၵရိယသၸ်ၸႃ

လွင်ႈတုၵ်ႇၶၵူတ်ႉပဵၼ်၊ ၶေႃႈသပ်းလႅင်းမၼ်း ၵျႃရသီႉ
ယိူင်ႈ၊ ငဝ်ႈႁၢၵ်ႈတႃႉတုၵ်ႇၶသိုပ်ႉပဵၼ်ၵူႉ၊ ၽိူင်ႈတိုၼ်းၵူတ်ႉပဵၼ်
လႄႈၽိူင်ႈတိုၼ်းမွတ်ႉသုတ်းယဵၼ်၊ ၵမ်မ တင်းၶိုၼ်းၵူတ်ႉ၊ တၢႆ
ပွင်ႉဝႃႈသင်႟၊ ၵူတ်ႉပွင်ႉဝႃႈသင်႟၊ 38

တွၼ်ႈသီႇ

သၸ်ၸႃထမ်းလိုဝ်ႈလႆႉ ထူၼ်ႈသၢမ် ၼိရေႃထသၸ်ၸႃ

တုၵ်ႇၶမွတ်ႉသုတ်းယဵၼ်၊ ၼိပ်ႇပၢၼ်ႉပဵၼ်သင်႟၊ ဝေႃး
ႁၢၼ်လႄႈပရမတ်ထသၸ်ၸႃ၊ ၶေႃႈလႅင်ႈၼိပ်ႇပၢၼ၊ ၼိပ်ႇပၢၼ
ၵမ်ႉလွင်ႈၶေႃႈသၢၼ်ၶတ်း၊ ၼိပ်ႇပၢၼ ပဵၼ်ပရမတ်ထသၸ်ၸႃ၊ ပရ
မတ်ထသၸ်ၸႃ ပဵၼ်သင်႟၊ ထမ်းလိုဝ်ႈလႆႉ ၵမ်ႉလွင်ႈၶေႃႈသၢၼ်
ၶတ်း၊ ၼိပ်ႇပၢၼ်ႉတင်းသမ်ႉသရူႉ၊ ၼိပ်ႇပၢၼ်ႉၵမ်ႉလွင်ႈၽွၼ်း၊
ဝၢႆးလင်လႆႈၼိပ်ႇပၢၼ်ႉမီးသင်႟၊ လဝ်ႈၵရူၼ်တႃႉ တေပဵၼ်သင်
ဝၢႆးၵဝ်ၼိပ်ႇပၢၼ်ႉ၊ သင်ၵမ်ႉမီးဝိလၢၼ်ႉၶုၼ်ငဝ်း ပဵၼ်ၽႂ်ႈႁူႉၼိပ်ႇ
ပၢၼ်ႉ႟၊ ၼိပ်ႇပၢၼ်ႉ ၼိုင်းလူဝ်ႈပၢၼ်ၼႂ်ႈ။ 46

တွၼ်ႈႁႃႈ

သၸ်ၸႃထမ်းလိုဝ်ႈလႆႈ ထူၼ်ႈသီႇ မၵ်ႉၵ–သဵၼ်ႈတၢင်း

သဵၼ်ႈတၢင်းၵၢင် ၵမ်ႉၼႄၼ် မၢၵ်ႈၵၢင်ႉပႅတ်ႇယိူင်ႈ၊ ၵရ
ၼေႃႉ၊ လႄႈပၺ်ႉၺႃႉ၊ သိၼ်ထမ်း၊ ပိုၵ်းသလႃႉ၊ ပၺ်ႉၺႃႉ၊ တၢင်းႁူႉ
ပွင်ႉလႆႉသွင်ယိူင်ႈ၊ ၵဵဝ်ႉလူလၢႆႈလွင်ႈ ထမ်းသၸ်ၸႃသီႇယိူင်ႈသေ

ၵၢၼ်လူဝ်ႇႁဵတ်းမီးသီႇယိူင်ႈ။ 59

တွၼ်ႈႁူၵ်း

ထမ်းၵၢၼတေႃႇတ ၵၢၼ်ၵမ်ႇမီးၶုၼ်ငဝ်း

ဝိလၢၼ်ႇ၊ ၶုၼ်ငဝ်းပဵၼ်သင်?၊ ၽႃႉၽီလႄႈဝိလၢၼ်ႇ၊ ၵၢၼ်ၵဵတ်ႇၵင်ႈႁေႃႉတူဝ် လႄႈလူလွမ်ပွႆႉပႆးတူဝ်၊ ၶေႃႈထမ်းတိုၼ်း သၢၼ်ၶတ်းသၽႃႇဝတူၼ်ႈလိူၺ်၊ လႆးထတ်းသၢင်လႄႈလႆးၵိင်လင် ၽင်ၶွၼ်ႈႁၼ်၊ ပတိၸ်ၸသမုပၢတ၊ ၶေႃႈထၢမ်ထၢင်ႇႁၢင်ႈလွတ်ႈ လႅဝ်း၊ သၸ်ၸ သွင်ယိူင်ႈ၊ တၢင်းႁၼ်ၽိတ်းၽွင်ႈ၊ ပုတ်ႉထၸ်ၸဝ်ႈ တိုၼ်းပၢၵ်ႈပႆႇပႅတ်ႈၵၢတ်ႉတ၊ လွင်ႈၵၢၼ်ပုတ်ႉထၸ်ၸဝ်ႈၵမ်ႇတၵ်း သိင်၊ တၢင်းယုမ်ႇဝိလၢၼ်ႇ ၵမ်ႇမီးၼမ်ႉတူဝ်၊ တၢင်းၶႆႈလိူၺ်ၵၢၼ် မႅၼ်ႈ၊ သင်ၵမ်ႇမီးဝိလၢၼ်ႇ ၽိူၺ်တုင်းၶၢမ်ႇၽွၼ်းၵမ်မ?၊ ထမ်း ၵၢၼတေႃႇတ ၵမ်ႇလိူၺ်ႈၵၢၼ်သၢၼ်ၶတ်း။ 68

တွၼ်ႈလဵတ်း

ၵမ်ႇမထၢၼ်း ၵၢၼ်ၽိုၵ်းသၢၸ်ၸ ၽၢႇဝၼႄႇ

တၢင်းႁၼ်ၽိတ်း၊ ၵမ်ႇမထၢၼ်းၶႆႉ ၵမ်ႇပွင်ႇဝႄႈ ပႆႈပဵတ်ႈ ၵၢၼ်၊ ၵမ်ႇမထၢၼ်းသွင်ယိူင်ႈ၊ သတိၽႃင်ႉႁူႉလွမ်းလူမ်းထူလၺ်ႈ၊ ႁူႉ လွမ်းတၢင်းႁဵတ်းတၢင်းတူင်ႉ၊ ယူႇၶိူင်းပလွ်ႉလုပၢၼ်ႇ၊ ၽၢႇဝၼႄႇ တူလၺ်းဝေႇတၼႄႇ၊ လူၺ်၊ ၵၢႇယုင်ႇလူၺ် (ထမ်မရုမ်မၼ)။ 89

တွၼ်ႈပဵတ်ႇ

ၵၢၼ်ပုတ်ႉထၸ်ၸဝ်ႈႁေးသွၼ်လႄႈလူၵ်ႈယၢမ်းလဵဝ်

တၢင်းႁၼ်ၽဵတ်း၊ သၢႇသၼႄႇပုတ်ႉထ ပဵၼ်တၢႇတင်းလႆၢ ၶိူဝ်းၽဝၵူႈဝၼ်းမိူင်းၵူၼ်း၊ ၼႄႈႁူၼ်းလႄႈတူင်ႇဝိူင်းၵူၼ်း၊ ၽဝ ၵူၼ်းႁူၼ်းၶဝ်ၵေႈၶႅမ်ႉယူႇ၊ တေႁဵတ်းႁူဝ်ပဵၼ်လႆႈလၢဝ်းပုတ်ႉ?၊

တူင်ႇဝိူင်းၵူၼ်းၶၵ်ႉ ပၼ်ၵျုတၢင်းမၢၵ်ႇမီး၊ ၽၢၼ်၊ ငဝ်ႇၵျၢၵ်ႇလွင်ႈ
ၵျႃႉမိူၵ်ႈ၊ တၢင်းၶိုၼ်ႈယွၵ်ႇၽႂ်ႇၶူဝ်းလႅင်းငလႈၽႂ်ႇထမ်း၊ တၢင်းၵျေႃႇ
သိူဝ်းသီႇယိူင်ႈ ပုၼ်ႈတႃႇၵူၼ်းၵျိူၼ်းၶဝ်၊ ၵၢၼ်မိူင်း၊ သိုၵ်းငလႈ
တၢင်းၵတ်းယႅၼ်၊ ၵဝိၵျိမ်သ၊ ဝတ်ႈထမ်းၶုၼ်မိူင်းသိပ်းယိူင်ႈ၊ ၶေႃႈ
သင်ပုတ်ႉထလဝ်ႈ၊ လွင်ႇမၼ်းထုၵ်ႇမ်ႁၼ်ႈ?၊ ပိူင်တၵ်ႈၶုၼ်လူင်ၵ
သေႃးၵ၊ တီႈယိူင်းမႂ်ႇလၢဝ်းပုတ်ႉ။ 102

ႁူဝ်ၶေႃႈၵၼ်ထႅမ်သွင်ႇထႅင်ႈ

လွင်ႈၵမ်မ–ၵၢမ်ႇ 121
လွင်ႇသႃႇသၼေႃႇပုတ်ႉ ပ်ၼ်ဝႃႇတၵျၼ်ၽႂ်ႇလႃႉ 125

ၶေႃႈသင်ႇၽေႃးလ် ၻေႇမိႇဝိလ်ႇ

Paul Demieville

Member of the Institut de France,

Professor at the College de France

Director of Buddhist Studies at the School

of Higher Studies (Paris)

ပပ်ႉၼႆႉ ပိူၼ်ပပ်ႉတေႃႉတႆႈၼႆႉၼေ လွင်ႈသႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထ ၵၼ်ၵပ်း, ထူၼ်ႈဝႆႉ လွင်ႈတၢင်းႁူႉႁၼ်ပၢၼ်မႂ်ႇ ႁွပ်ႈဝႃႈမၼ်းပိူၼ်ပပ်ႉ တၢင်တူဝ်သႃႇသၼႃႇ ၵၼ်ၵိုင်ႇၵႃႈမီးၼၼ် ၵၼ်ႁူႉပွင်ႇၸႂ်လီသေပိူၼ်ႈ ပပ်ႉၼိုင်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ တွၵ်ႇတူဝ်ႇ ၸဝ်ႈဝႃႇပူဝ်ႇၸႃႇ ရႃႇႁူလႃႇ လႆႈၽိုၵ်းႁဵၼ်းပၺ်ႇၺႃႇ ၽႂ်ႇထမ်းပုတ်ႉထၸဝ်ႈ တီႈ မိူင်းသီႇရိလင်းၵႃသေ ပိူၼ်ၸဝ်ႈမီးၵွင်ႈၼႄႈၵၢၼ်ယဝ်ႉ, တီႈတိူၵ်ႈသွၼ်လိၵ်ႈ ၼႂ်း မိူင်းသီႇရိလင်းၵႃ တီႈၵၼ်သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထၸဝ်ႈႁိူဝ်ႈႁိူင်းမႃး ၸိမ်မိူဝ်ႈပၢၼ် ၼုၼ်ႁေႃၼမ်းၵသေႃးၵ တေႃႇထိုင်ႁၢၼ်ႉၼႆႉယဝ်ႉ။ ၺႃးၼႆႈ မၼ်းၸဝ်ႈမီးပၺ်ႇၺႃႇ မႃးလွမ်းပိူင်သွၼ်မိူဝ်ႈႁွၼ်ႉသေ မိူဝ်ႈၽွင်းလႆႈသွၼ်ၺႃၼ်း ၼိတ်းၵၢပ်ႈလွမ်းပႆး သႆႈၼိုၼ်ႈယႂ်ႉ,မႃးၼၼ်ႉ မၼ်းၸဝ်ႈတိပ်းတတ်းတႃႇတေတေႃႇသူႈ ၵေႈၼႆႈလွင်ႈ ၵၼ်ပိူၼ်ႈထၢင်ႇလိၵ်ႉမဝ်မၢင် ၼူဝ်လႆႈသွၼ်ၺႃၼ်းပၢၼ်ၵဝ်ႇၼႆႉယဝ်ႉ။ မၼ်းၸဝ်ႈ ၼဝ်ႈၺႃၼ်း တီႈၸၼ်ႉလွမ်သီးလွၼ်း၊ လႆႈ B.A. Honours Degree (London) သေ သမ်ႉလႆႈမႃးတွၵ်ႇတူဝ်ႇ ၽႂ်ႇၵၽိထမ်း တီႈၸၼ်ႉလွမ်သီးလွၼ်း ႁွပ်ႈမၼ်းၸဝ်ႈ တိမ်ႈတၢင်ႇၽိူၼ်လိၵ်ႈလူလႆႈလွင်ႈသိူၵ်ႈပိူၼ်းသႃႇသၼႃႇ မိူင်းသီႇရိလင်းၵႃၼႆႉ ယဝ်ႉ။ ဝႃးၼၼ်ႉ မၼ်းၸဝ်ႈၺႃးၵၢၼ်လွမ်း ၼူးမေႃလူင်လိုဝ်ႈသိင်ယႂ်ႉ, ၵေႉၼိုင်ႈ တီႈၸၼ်ႉလွမ်ၵႃႇလၵတ်ႉတႃး၊ ၽွင်းၼၼ်ႉ မၼ်းၸဝ်ႈလႆႈလိမ်းမိူၼ်ႈ လွင်ႈမၢႆ ယႃႇၼႄ ၵၼ်ပိူၼ်လၢဝ်းသႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထ ၵၼ်ၼိုင်ႈ ၵၼ်ႁိူဝ်ႈႁိူင်း တီႈမိူင်း တိပိတ်ႉ မိူင်းဝၼ်းၵွၵ်ႉၵေးသျူးသေ မၼ်းၸဝ်ႈတိပ်းတတ်း တႃႇတေၺၼ်းၵဝ် ပပ်ႉထမ်း ၽႂ်ႇတိပိတ်ႉတင်းၼေ, ယူင်းၵၢၼ်းတႃႇၵူႈသႃႇသၼႃႇ ၼဝ်ႈၵွၵ်ႉၵၼ်

ၽွမ်ႉၽဵင်ႈၵၢၼ်ၶၢၼ်ႉယဝ်ႉ။ ဝၢႆးၶၢၼ်ႉ မၢၼ်းလဝ်ႈမႃးတီႈ လၢၼ်ႉလွမ်ငေပးရိသ်ႉသေ လွႆႈယုၵ်ႉယွင်ႈႁဝ်း ပုၼ်ႈတႃႈတေႁၢင်ႈႁဵၼ်းလဵပ်ႈႁဵၼ်း ၵၽိထမ်းမႁႃႈယႃႈၶ ၵၢၼ်ၵသင်ႈၶတ်ႈမ်ႈဝိုဝ်ႉ ၵၢၼ်ၵူလ်းႁၢၼ်လဵႆႈ ၶေႃႈပိၼ်ႇမၢၼ်း ၶိုၼ်းၽႃႇသႃႇတိပ်ႉတ်ႉ ငလႈၽႃႇသႃႇၶေႈၶဝ် ႁွပ်ႈဝႃႈ ပပ်ႉမူႉငဝ်ႈမၢၼ်း ၽႆႈသၢၼ်းသၵရိတ်ႉႁႃႆႁွႃႈၶၢၼ်ႉ ယဝ်ႉ။

ၵၢၼ်တွၵ်ႉတူဝ်ႈ လဝ်ႈရူႈႁူလႃႈ မႃးယူႈတီႈႁဝ်းႁိူင်ပဵတ်ႈပီ ၶငိုၼ်ႈမႆ သၢင်ႈၵၢၼ်း ယူႈငေးၽိုင်ႈထုင်းမိူင်းဝၢၼ်းတူၵ်းသေ ၶူၼ်ႉၶႆႈသွၵ်ႈႁႃ ငဝ်ႈႁိူဝ်ႈ သႃႈသၶေႃႈ ၵၢၼ်ၵမ်ႈၽႃႈယွမ်းႁပ်ႉ ၵႃးတီႈလၢၼ်ႉလွမ်ႁဝ်း ၵၢၼ်မၢၼ်းမူၼ်ၶငေႈ မၢၼ်ႈလမ်ႈဝဝ်းၶၢၼ်ႉယဝ်ႉ။

ပပ်ႉလိၵ်ႈၵၢၼ်မၢၼ်းလဝ်ႈၵွၵ်ႈလႂ်ၵွၵ်ႈၶေႃးသေ တွင်ႈထၢမ်ၵဝ်ၶႃႈပုၼ်ႈ တႃႈတေပိုတ်ႈၽုလ်ႈၶေ ၵူၼ်းမိူင်းဝၢၼ်းတူၵ်းၶဝ်ၶႆႉ ပဵၼ်ဝႆႉသႆႈလဵင်းႁိူဝ်ႈၵၢၼ် ၶိုင်ႈ ၵၢၼ်လၢင်ႈၽဵဝ်ထိုင်လႆႈၵူႈၵေႉသေ ပဵၼ်ပိုၼ်ႉထၢၼ်ၶေႃႈထမ်းပုတ်ႉထ လဝ်ႈ ၵၢၼ်ႁဝ်းလႆႈႁၢၼ်ယူႉတီႈၶိုင်းပပ်ႉၵဝ်ႈႁွၼ်ႈ ၵၢၼ်ၶိုင်းၽႆႈသၢၼ်းသၵရိတ်ႉ ဝႃႈ ၵႃႁမ၊ ၽႆႈပႃႈလိႁွင်ႉဝႃႈ ၶဵဝ်ယ ၶဵၼ်ၶၢၼ်ႉယဝ်ႉ။ တွၵ်ႉတူဝ်ႈ ရူႈႁူလႃႈ ၽူႈမီး တၢင်းႁူႉႁၢၼ်ထမ်း ၵၢၼ်ပေႃးၵမ်ႈမီးတီႈဝႃႈၶဝ် ႁဵႁဵလိလူးပပ်ႉလိူဝ်းၶၢၼ်ႉသေ ဝဵ ၶဝ်ပဵၼ်လၵ်းၶမ်း ပဵၼ်တီႈၵိုင်ပိုင်ႈတႃႈပပ်ႉၶဝ်ႉယဝ်ႉ။ လွင်ႈၵၢၼ်မၢၼ်းလဝ်ႈတႅမ်ႈ ဝဵၶဝ်ႉႁွပ်ႈဝႃႈ လွင်ႈၵၢၼ်လႂ်ၵေႈ လၢဝ်းပုတ်ႉၵူႈလုမ်းလုမ်းထၢၼ်ႈပေႃးယွမ်းႁပ်ႉယူႈ ႁွပ်ႈဝႃႈ မၢၼ်းၵမ်ႈၵွၵ်ႈၶွၵ်ႈၶႃင်ႈပပ်ႉပိတၵၢတ်ႈၶၢၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵူလ်းၵႃႈ တီႈၵၢၼ် ၵွၵ်ႈၶွၵ်ႈႁိုႈၶၢၼ်ႉ တေႃႉတေႉမီးၵိတ်းၵွၼ်ႈၵူလ်း၊ ၵၢၼ်ၶဝ်ႉ ႁွပ်ႈဝႃႈ မၢၼ်း လဝ်ႈၶိုႈသပ်းလဵင်း ႁိုႈပေႃးပွင်ႈလႂ်လီၶၢၼ်ႉယဝ်ႉ။ လွမ်းၶငေႈသႃႈသၶေႃႈပုတ်ႉထ ပိၼ်ၽေႈမႃးလႆႁူဝ်ပၢၵ်ႈပီ ၵူႈလႆမိူင်းၶၢၼ်ႉ ၶေႃႈသပ်းလဵင်းပိတၵၢတ်ႈလဝ်ႈၵေႃႈ ပဵၼ်ႁိုႈလႆႈမူႉလႆၵၢၼ်ယဝ်ႉ။ ၵူလ်းၵႃႈ တၢင်းႁၢၼ်သႃႈသၶေႃႈ တီႈၶိုင်းပပ်ႉ ၵၢၼ် တွၵ်ႉတူဝ်ႈလဝ်ႈရူႈႁူလႃႈ တၢင်ႈၶေၵေၶၢၼ်ၶဝ်ႉ ပဵၼ်လွင်ႈၽႆႈၵူၼ်း ၽႆႈတြႃး ၽႆႈ ၵၽိထမ်းလိူဝ်းၶဝ်ႉသေ မၢၼ်းမႃးမဵၼ်ႈၵၢၼ် တင်းပပ်ႉတၢင်ႈလိူဝ်း ၵမ်ႈၶၢၼ် မဵၼ်ႈလွမ်းပႆးသႆး ႁွပ်ႈဝႃႈ မၢၼ်းလဝ်ႈၵဝ်တၢင်းလၵ်းထၢၼ် ၶိုင်းပပ်ႉပိတၵၢတ်ႈ ပိုတ်ႈၶေၶိုင်းပပ်ႉၶဝ်ႉဝဵ်ႉယဝ်ႉ။

ခေုႈသပ်းလၨင်းကခ်မခ်းလဝ်ႈ ကဝ်ဂမ့်သ့ၟ်ၤဝံ့ခခေ့် မခ်းတၨတ်ႈတေး လီ၊ လၨင်ႈလၨင်းလီ၊ ရှူ့ငံါႈ၊ ပွင်ၤလ့်ၟလီသေ လွတ်ႈတါင်းသမ်ၤမၨခ်းဂခ်ဝံ့ယူူၤယဝ့်။ ဂမ်ႈဖွင်ႈ လွင်ႈခ့ၟ်းခဝ်ခခေ့် ပွံၤဝံ့ငူခ်ႈပခ်ၡုတုၤတေတွင်ႈထါမ် ကုပ်ၤလါတ်ႈ ဂခ်ဝံ့ယဝ့်။ ကခ်မခ်းလဝ်ႈလူင့်လၨခ်ၤဖံါၤမၡုၤယုၤခခေ့် ပၢ်ခ်ခမ့်ဂတ့်မခ်း လဝ်ႈပူင်းသံါလၨင်းလံႈခူဝ်ခဝ်ယဝ့်။ မခ်းလဝ်ႈဝုႈ တူဝ်မခ်းလဝ်ႈပၢ်ခ်ဂူခ်း ပါခ်မ့ၟ်ၤဝုႈခံသေတုၣ မခ်းလဝ်ႈဝေႈယါင်ၤ လွင်ႈတါင်းခေ့ၢ်င်ၤဂခ် လူင့်ခင်ၤ ဝုၤတသူဝ်ၤဧသၤလိသ့်၊ ဝုၤတကမ်ၤမီးဖျုၣဖီ၊ သတ့်သတဝုၤတ ဧလႈပံါးဝူခ့် ထတ်းသါင်လ့ၟ်လူဝ်းခံ့ယဝ့်။ ဖူႈလူလိဂ်ႈပါခ်မ့ၟ်ၤၡဝ်းခဝ် တေထုဂ်ၤမၨခ်ႈလ့ၟ်ဂခ် ယူူၤလွင်ႈပပ့်ခံ့ ဂွပ်ႈဝုႈမခ်းလဝ်ႈ သပ်းလၨင်းခေ ခေုႈထမ်းပုတ့်ထလဝ်ႈ ဂုမ်ၤ ထူခ်ႈလီ လူင့်ခင်ၤ မုးခ့ၟ်းမူၤဖိုခ်လိဂ်ႈပိတဂါတ်ႈခခေ့်ယဝ့်။

ၶေႃႈသင်ႇၽူႈထတ်းလိၵ်ႈ

ပပ်ႉဢၼ်လႆႈၸိုဝ်ႈဝႃႈ “What the Buddha Taught ဢၼ်ပုတ်ႉထၸဝ်ႈသင်ႇသွၼ်” ၼႆႉ ယုမ်ႇယမ်ဝႃႈ ပဵၼ်ပပ်ႉလီလႆႈၵဵမ်မိုဝ်း ပုၼ်တႃႇၽူႈလဵပ်ႈႁဵၼ်း၊ ၽူႈၶႂ်ႈႁူႉပွင်ႇလႅင်းမွၼ်းထမ်း ၶေႃႈသင်ႇသွၼ်ပုတ်ႉထၸဝ်ႈၼၼ်ႉယူႇတေႉတေႉ။ တင်းသဵင်ႈမီး ႘ တွၼ်ႈသေ သပ်းလႅင်းၼႄ လွၼ်ႉမွၼ်းၶေႃႈသင်ႇသွၼ်ပုတ်ႉထၸဝ်ႈ ၵမ်ႇၵဵပ်းၵမ်ႇၵၢင်ႈ တိုၵ်ႉလီလူလီတူလၢႆး ပွင်ႇလႅင်ၵႃႈဝႆႉ။ ၵွပ်ႈၼၼ်ႉလႄႈ ႁဝ်းလႆႈႁၼ်ပိုၼ်ႈပိၼ်ႇဝႆႉပပ်ႉၼႆႉ ပဵၼ်လၢႆၽႃႇသႃႇ မိူၼ်ၼင်ႇ ၽႃႇၾရင်ႇသဵတ်ႈ၊ ၵျိူဝ်ႇမၼ်ႇ၊ သပဵၼ်ႇ၊ သီႇႁူဝ်ႇ၊ ၶေႇ၊ မၢၼ်ႈ ၸိူဝ်းၼႆႉယူႇယဝ်ႉ။

လွင်ႈဢၼ်ထူပ်းမႅၼ်ႈ လူမႅၼ်ႈလိၵ်ႈလၢႆးဢၼ်ၶိုၵ်ႉ ဢၼ်မီးၼမ်ႉတွၼ်း ဢၼ်တေပဵၼ်ၽွၼ်းလီ တႃႇၵူၼ်းတင်းၼမ်သေ ဢၼ်မီးၸႂ်ၶႂ်ႈၶိုၼ်းၽၢၵ်ႇ ယိုၼ်ႈထိုင်ၶႂ်ႈမိုဝ်းပိုၼ်တၢင်ႇၵေႉၼၼ်ႉတေႉ တိုၼ်းပဵၼ်သၽႃႇဝၼမ်ႉၸႂ် ၽူႈႁၵ်ႉလိၵ်ႈလၢႆးၶဝ်ယဝ်ႉ။ ပပ်ႉဢၼ်ၽူႈလူလိၵ်ႈၶဝ် လူၵၢၼ်ႇယူႇယၢမ်းၸဵဝ်ၼႆႉၵေႃႈ မၼ်းၵိုင်လူလုၼ်ႈၼမ်ႉၸႂ်ၼႆႉသေလႄႈ ၽူႈပိၼ်ႇလိၵ်ႈ (ၸဝ်ႈဩႃႇဝိသုတ်ႉထ ၵဵဝ်ႈ၊ M.A.) ၸင်ႇလႆႈဢဝ်ၶႃဝ်းယၢမ်း၊ ၼမ်ႉၵတ်ႉလွင်ႈပိၼ်ႇၽႃႇသႃႇ၊ ၼမ်ႉၵတ်ႉလွင်ႈလူင်ႉလဵၼ်ႇၽႃႇသႃႇ ဢၼ်မၼ်းၸဝ်ႈမီးဝႆႉၼၼ်ႉ ႁဵတ်းပိုၼ်ႉၶႃမ်ႇငဝ်ႈသေ ၸင်ႇလႆႈပိၼ်ႇမႃးၽႃႇတႆးလဵတ်းလဵတ်းယူႇယဝ်ႉ။ ၵၢၼ်ပိၼ်ႇၽႃႇသႃႇၼႆႉ ၼင်ႇႁိုဝ် ၼမ်ႉၵႂၢမ်းလႄႈၼိူဝ်ႉမွၼ်းလိၵ်ႈမူႇငဝ်ႈမၼ်း ပေႃးတေၵမ်ႇႁၢႆးသေ ပိၼ်ႇလႆႈၵႃႇၽႃႇသႃႇတၢင်ႇဢၼ်ၼၼ်ႉ မၼ်းပဵၼ်လႆႈယၢပ်ႇတေႉတေႉ။ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈဝႃႈ ၽႃႇသႃႇဢၼ်ၼိုင်ႈလႄႈဢၼ်ၼိုင်ႈ၊ဝေႃႁႃႇရ၊ လၢႆးၵႃႇလၢႆးပႆသတ်ႉတႃႇ၊ လၢႆးဝႆႉလၢႆးဝၢင်း ၶေႃႈၵႂၢမ်းလႄႈပရိယေႇ ၶေႃႈၵႂၢမ်း ပဵၵ်ႇပိူင်ႈၵၼ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

တၢင်းယၢပ်ႇၽိုတ်ႇမၼ်းမီးၼင်ႇႁိုဝ်ၵေႃႈလီ ၶႂ်ႈပပ်ႉဢၼ်ၼႆႉ ႁဝ်းတၵ်းလႆႈႁၼ် ၼမ်ႉမိုဝ်းၽူႈပိၼ်ႇလိၵ်ႈ ဢဝ်သၽႃႇဝတႆး လၢႆးသတ်ႉတႃႇတႆးသေလႄႈ ပိၼ်ႇလႆႈပွင်ႇၸႂ်လီ ၶေႃႈမုၼ်းမၼ်းၵေႃႈၼပ်ႉတၢမ်းၵၼ်လီ ၸိူင်ႉၼင်ႇၶႂ်ႈမူႇငဝ်ႈမီး

ၶၶႅၼ်ႇယူႉတေႇ။ ပီႈၶွင်ႇတၢႆးၵွပ်ႈၶဝ် ပေႃးလႆႈလူၵၢၼ်ႉပပ်ႉၶႅႇယဝ်ႉလိူင် တၵ်းမီး ၶမ်ႇတွၼ်းၽွၼ်းလီ တႃႉတူဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႉယူႉတေႇယဝ်ႉ။

ယုမ်ႉယမ်ဝႃႈ ပပ်ႉၶႅႇ ၵမ်ႉၼမ်ၵေႃႈၵေႃႉ တေပိုတ်ႉသႂ်လႅၼ်း ပၼ်တၢင်း ႁူႉ ဢလႄႈပ်ၼ်လွင်ႈလိၵ်ႈလႆးတၢႆးၶိုၼ်ႈယဵင်ႉယူႉၵမ်ႉႁၢင်ႇၶႅယဝ်ႉ။

လဝ်ႈဝိလိတ်ႇတ ၵျွင်းလႅင်
(ထမ်မႃလရိယ၊ M.A.)

Fervent Wishes

I would like to express my sincere thank to Jao Mahanu who gives his valuable help, by computerizing, edditing and designing of my translation of What the Buddha Taught by venerable Dr. Walpola Rahula to its end. I am also deeply greatful to venerable Delwala Seewalee, the abbot of the temple and his assistance venerable Suboda, Mr. Upul and Mr. Pamoda who are helpful to the temple because of providing me the most suitable accommoditition.

There is one more thing that I cannot make myself of neglecting in thanking to the devotees of this temple situated as mention at the end of this thanking letter. Whatever merit occured from my work is shared to all beings equally.

Keo Visuddha.
Sri Bodhiraja Vihara
No.30, Witthanage Mawattha
Colombo 2, Sri Lanka.

ခ့ၢၣ်ခမ်း

ဂမၣ်ဖၢၣ်လူင်ယၢမ်းလီၢ် ခဝ်ၣ်လၣ်မၢးလွင်ၣ်ပုတ့်ထသၢၣ်သခၢ့ၣ်လူင်ယူၣ် ယဝ့်။ ဂူခၢ်းတင်းလၢ်ၤဧလၣ်လုမ်းလီၢ်ၣ်ရၢ်ခၢ်းခဝ်ဂေၢၣ်ပေၢၣ်မၢးသေ ရၢ်တ်းကွဂ်ၣ်မၢးပပ့် တင်းခမ်တင်းလၢ်ၤ ကခၢ်ဂီဝ်ၣ်လူလ်ၣ်လွင်ၣ်ခ့ၢၣ်သွခၢ်ပုတ့်ထလဝ်ၣ်ယူၣ်ယဝ့်။ ဂူလ်း ဂၢၣ် ယင်းတိုဂ့်မီးတၢင်းလီမွင်လၣ်ယူၣ်။ ဂွပ်ၣ်ဝၢၣ် ပပ့်လိုဝ်းခခၢ့် ဂမ်ၣ်ခမ်ခမ် ပီခၢ် လိုဝ်းခဝ်ဂေၤကခၢ်ကမ်ၣ်ပေၢးခ်ခၢ်ၣ် သမ့်မီးတၢင်းခံၣ်လၣ် လုဂ့်တီၣ်တၢင်ၣ်သၢၣ်သခၢ့ၣ် မၢးခခၢ့်သေ တမ်ၣ်ဝ့်ဧလၣ် မီးဝ့်တၢင်းဖိတ်းဖူခၢ်ယူၣ်ဖွင်ၣ်ယဝ့်။ ခူးမေၢလူင် (Professor) ဂေၤခိုင်ၣ် ကခၢ်တမ်ၣ်လွင်ၣ်သၢၣ်သခၢ့ၣ်တဂ်ၣ်တီးဂခၢ် ကခၢ်လင်ၣ်ရၢ ယဝ့်ဂူၢၣ်ခခၢ့် ပၢးဝ့်လွင်ၣ်သၢၣ်သခၢ့ၣ်ပုတ့်ထသေ ခ်ုင်းခခၢ့်ပၢးလဝ်ၣ်ကၢၣ်ခခၢ်ၣ် တၢၣ်ဝ့်ယူၣ်။ မခၢ်းယင်းကမ်ၣ်ရူၤဝၢၣ် လဝ်ၣ်ကၢခခၢ်ၣ်တၢၣ် ပီခၢ်ရျၢခၢ်း ဖူၣ်လီၢ်င့်လူ လုမ်းလၢးပုတ့်ထလဝ်ၣ်၊ ယင်းဝၢၣ်မခၢ်းပီခၢ်ဂူခၢ်းဂေၤခိုင်ၣ်ခံ။ ပပ့်ကခၢ်ပိုခၢ် ဖေၣ် ပိုခ့်ရူၤသၢၣ်သခၢ့ၣ်ပုတ့်ထလိုင့်ခင်ၣ်ခံခ့် တေပီခၢ်ရိုဝ် ကခၢ်ဝၢၣ်ခခၢ့် ဝ့် ပုခၢ်ၣ်တၢၣ်ဖူၣ်လူလိဂ်ၣ်ခဝ်ဝူခ့်ကဝ်ယဝ့်။

ပပ့်ကခၢ်ဂဝ်ခၢၣ်ခတ်းလၣ်တမ်ၣ်မၢးခ့် ပီခၢ်ပုခၢ်ၣ်တၢၣ်မွဂ်ၣ်ထိုင် ဖူၣ်လူလိဂ်ၣ် မီးလခ့်လိဂ်ၣ်ခဝ် လိုဝ်းမီးတၢင်းရူၤ၊ လိုဝ်းကခၢ်ပံၣ်ယၢမ်ၣ်မိုတ်ၣ်ဂိုဝ်းဂခၢ် တင်းလွင်ၣ် သၢၣ်သခၢ့ၣ်သေ သမ့်ခ်ုၣ်ရူၤလွင်ၣ်ထမ်းပုတ့်ထလဝ်ၣ်ဝၢၣ်သင်တေ့ခံခခၢ့်ယဝ့်။ ပုခၢ်ၣ်တၢၣ်ကခၢ်ခံ့ ဂဝ်ခၢၣ်ခတ်းလၣ်တမ်ၣ်ဝ့်တီၣ်ဂ်ပ်ၣ်၊ သိုဝ်ၣ်သိုဝ်ၣ်၊ ရ်ုၣ်ပေၢးပွင်ၣ်လၣ် ငံၢၣ်၊ မ်ခၢ်ၣ်လွမ်းပပ့်ထမ်း၊ တ်တ်ၣ်တေၢးလီ လိုင့်ခင်ၣ် ပုတ့်ထလဝ်ၣ်ရှေၢးဝ့် တီၣ်ခ်ုင်း ပပ့်ပိတဂၢတ်ၣ်သၢမ်ဂွင် ကခၢ်ဖူၣ်မီးပလ်ၣ်လၢၣ်ခဝ် ယွမ်းရပ့်ဝၢၣ် ပီခၢ်ခ့ၢၣ်ဂုၢမ်းသွခၢ် ပုတ့်ထလဝ်ၣ် ကခၢ်မီးမၢးလီမ်လဝ့်လဝ့်ခခၢ့်ယဝ့်။ ခ့ၢၣ်မခၢ်း၊ တွခၢ်ၣ်မခၢ်း ကခၢ် လၣ်ၤယူၣ် ဝ့်ပီခၢ်ခ့ၢၣ်ဂမ့်ယူၣ် တီၣ်ခ်ုင်းပပ့်ခံ့ ကဝ်မၢးတီၣ်ခ်ုင်းမူၣ်ပပ့်ငဝ်ၣ်လိုဝ်းခခၢ့် ယဝ်ၣ်။ ဂူလ်းခၢ့ၣ် မၢင်တီၣ်ကိတ်းကီၣ်ကွခၢ်ၣ်ဧတ့ ကဝ်မၢးတီၣ်ပပ့် ကခၢ်ကွဂ်ၣ်မၢး ဖၢ်ၣ်လိုခၢ်းဖွင်ၣ်ယဝ့်။ ခ်ုင်းလၣ်ယူင်းဝၢၣ် ဖူၣ်လူလိဂ်ၣ် ကခၢ်ပေၢးမီးတၢင်းရူၤထမ်း ပုတ့်ထလဝ်ၣ်ယဝ့်ခံ့ ယူဝ်ခ်ုၣ်သိုပ်ၣ်ရ်ခၢ်းဂူၢၣ်ထင်ၣ်ခံ။ ဂွပ်ၣ်ခံဧလၣ် ဂဝ်ခၢၣ် ကမ်ၣ်လၣ်ၣ်

ဝႆႈ ၵူလ်းၵႆး လွင်ႉပႃႇလိ ၶေႃႈပိုတ်ႇၽုလ်ႇ ၵၢၼ်မၢၼ်းၵိုင်ႇတၢၼ်ႇသေပိူၼ်ႈ ပႆး လိမ်ၽိုၼ်ၵိုင် ၶၚ်းပပ့်မူႇငဝ်ႈ ဝ့်ပ်ိၼ်ၶေႈလိၶမ်း (Footnote) ဢလႈ တင်းလိုဝ်ႈ ပပ့်တၢင်ႇလိုဝ်း ၵၢၼ်ၵိဝ်ႇလူလ်ႈပပ့်ၶ့်ၵေႈ ၶဝ်ႈပႆးဝ့်ယူႇယဝ့်။ တၢင်းယၢပ်ႇၽိုတ်ႇ ၶၚ်းလွင်ႈတမ်ႈလိၵ်ႈၶ့် မီးဝ့်လႆၢလိုဝ့်လႆၢယိုင်ႈယူႇ။ ၶင်ႇၵျိုဝ်ၽူႈလူလိၵ်ႈ ၵင်း ၵိတ်းႁဝ်းၶဝ် ဝၶ်းမိုဝ်ႈၶ့်တေၵမ်ႇတၢပ်ႈလႆႈသုမ်းၶိင်ႇ သုမ်းယၢမ်းသေ ပွင်ႇလွင် လႆႈငႆၢႈ ၶဝ်ႈလွင်လႆႈငႆၢႈ ၶိုဝ်ၶေႈထမ်းပုတ့်ထလဝ်ႈၶၶေ့် ၵဝ်ၶႆႈလႆႈၶတ်းလွင်လိုၵ်ႈ ၵိပ်း ၶေႈၵၢမ်းၵၢၼ်ပိုၼ်ႈၵျူႉၶမ် ဢလႈပိုၼ်ႈၵမ်ႇပေးမိုတ်ႈၶၶေ့် သွ့်ႇပႆးဝ့်ၶင်ႇ ၵၶ်သေ သပ်းလိုင်းၶေဝ့်ယူႇယဝ့်။

ၶၚ်းလွင်ၵဝ်ၶႆႈ မီးဝ့်ဝႆႈ တေလွမ်းပိုင်ပပ့်ၵဝ်ႇၵွၶ်ႇၶ်ဢလႈ ၵဝ်ၶႆႈလင်ႇ တင်ႈလွင်လိုၵ်ႈဝ့် ၵၢမ်းလွ့်ႉၵၢၼ်ၶေႈပွင်ႇမၢၼ်းမိုၶ်ၵၶ် ဝေႈႁၢၶ်သမ့်ပိုၵ်ႇၵၶ် ၵၢၼ်ပုတ့်ထလဝ်ႈ ၵ့်ၵ့်လွ့်ႉတိုဝ်းၶၶေ့်သေဢလႈ သပ်းလိုင်းၵုပ်ႇၵူဝ်းၵၶ် မႆး တီႈသူလဝ်ႈ– ၽူႈလူလိၵ်ႈႁဝ်းၶဝ်ယဝ့်။ ၶေႈၵၢမ်းၵၢၼ်ပုတ့်ထလဝ်ႈလွ့်ႉတိုဝ်းယူႇ ၶၚ်းပပ့်ပိတၵၶေ့် ပိုင်ႈၶင်ႇပွင်ႇလွင်လႆႈၶၶေ့် ၵဝ်ၶႆႈလွမ်းၽိုၶ်မူႇငဝ်ႈပႆႇလိ သေ ၶတ်းလွင်ပိၶ်ႇဝ့် ၵျိုႈပေးပွင်ႇလွင်လီၶၶေ့်ယဝ့်။

ၵူလ်းၵႆႈ မၢင်တီႈၶ့် ၶင်ႇၵျိုဝ်ပေးတေပွင်ႇလွင်ငႆၢႈၶၶေ့် မၢၼ်းယၢပ်ႇၶေႇ ပုၶ်ႈတႆႇတေသပ်းလိုင်းၶေႈၵၢမ်း လွမ်းၶင်ႇပုတ့်ထလဝ်ႈၶွ့်ဝႆႈၶၶေ့်ယူႇတေ့။ လွမ်းၶင်ႇၵျူဝ်ၶေႈၶ့်မီးဝ့်ဝႆႈ ၵၢၼ်ပုတ့်ထလဝ်ႈသင်ႇသွၶ်ၶ့်ၶ့် ပေးၵမ်ႇ သွ့်ႇပႆး ၶေႈၵၢမ်းမၢၼ်းလဝ်ႈ ၵုပမႆႇမၢၼ်းလဝ်ႈလွ့်ႉတိုဝ်းၶၶေ့် သပ်းလိုင်းၶေ ၵျိုႈပေးပွင်ႇလွင်လီ လွတ်ႈတၢင်းယုင်ႈယၢင်ႈၶ့် ၵဝ်ၶႆႈထၢင်ႇတေၽိတ်းယူႇယဝ့်။

တီႈၶၚ်းပပ့်ၶ့် ၵဝ်ၶႆႈၵုပ်ႇလၢတ်ႈၶေၵၶ်ဝ့်ႉ လွၶ့်ၵိၶ်ထမ်းလဝ်ႈ ၵူႈ သမ်ႇသိၶ်ပိုင် ၵၢၼ်ပိုၼ်ႈတင်းလႆၢယွမ်းႁပ့်ဝႆႈ မၢၼ်းပိၶ်ပိုၶ့်ထၢၶ်ထမ်း ပုတ့်ထလဝ်ႈၶၶေႉယဝ့်။ လိုဝ်းၶၶေ့်လမ့် ပိၶ်ၶေႈထမ်း ၵရိယသလွ့်လႆႇ သီႇ ယိုင်ႈ၊ မၢၵ်ႈၵၢင်ႇ ပိတ်ႇယိုင်ႈ၊ ၶၶ်ႇထႆႇ ႁႆႈယိုင်ႈ၊ ၵၢမ်ႇ၊ ၵၢၼ်ၶိုၶ်းၵိုတ်ႇ၊ ပတိလ် လသမုပ်ပႆတ၊ ထမ်းၵၶတေ့်တ၊ သတိပတ့်ထႆၶ လိုဝ်းၶ့်ယူႇယဝ့်။ ၶၚ်းၶ့် တိုၶ်းတၵ်းတေမီးၶေႈၵုပ်ႇၵၶ်၊ တၢင်ႇၶေၵၶ် ၵၢၼ်မၢၼ်းၵမ်ႇမိုတ်ႈၵၶ် တင်းၽူႈလူလိၵ်ႈမိုင်းဝၶ်းတူၵ်းၶဝ်ယူႇယဝ့်။ သင်ဝႆႈ မၢၼ်းၶဝ်ႈလွင်ၶ့် ၶွ့်ႈၵျိုႈမၢၼ်း

လူဂွ်ု,တွ္ခၼ်ႈဝွႆ့လွႆ်လၢဝ်ႈပုတ့်သေ သိုပ်,ဂွ်ု,တွ္ခၼ်ႈၷုႈ၊ တွ္ခၼ်ႈလ်ာ်တ်ႈ တင်ႈတွ္ခၼ်ႈ ပ်ာ်တ်,သေ သမ့်ခိုခၼ်ႈမႈလူႈတွ္ခၼ်ႈသွ္င်၊ တွ္ခၼ်ႈသၢမ်၊ တွ္ခၼ်ႈသီ,၊ တွ္ခၼ်ႈၷူဂ်ႈတၢႉ။

ပေႈကမ်,ပႈခေႈ ထေ,ရဝု,တ တင်ႈမၷု,ယု,ၼ ပုတ့်ထသု,သၼေ, ကၼ် တင်ႈလၢႆယွ္မ်ႈၷပ့်ဝွႆ့ဝုႈ မခၼ်ႈပ်ာ်ၼ်ပဂ်ႈပိူင် ပိုခၼ့်ထၢၼ် ပၢႆႈဝူခၼ့်ပုတ့်ထလဝ်ႈၼခၼ့် သေ တေကမ်,လၢင်ႈတ်ာ်မ်ႈလၢႆႈပပ့် – ကၼ်ပုတ့်ထလဝ်ႈၷေႈသွ္ၼ်ၼ့်ႆ။

ခေႈလွႆ်ႉထေ,ရဝု,တ တင်ႈၷိၼယေု,ၼ ကၼ်ပႈဝွႆ့ၼ်ႈပပ့်ၼ့်ႆ– ထေ,ရ ပွ္င်,ဝုႈ တူၼ်ၷူႈလဝ်ႈယွႆ်,သေ မၷု,ယု,ၼ သမ့်ပွ္င်,ဝုႈ ၷိူင်ႈတေႉတၢင်,လူင်ၼ်ႆ ယဝ့်။ ကၼ်ၼ့်ႆ ပိူၼ်ႈၷူႉလဂ်ႈၼမ်ဝွႆ့ယူ, ၼ်ႈလူဂ်ႈတေလ်ာ်ဝ်ၼ့်ႆယဝ့်။ ပေႈဝုႈ ထေ,ရဝု,တၼ်ႆ ပွ္င်,ဝုႈပ်ာ်ၼ် သု,သၼေ,ပုတ့်ထ လွ္မ်ႈၽိုင်ႈမူ,ပိူင်ဂဝ်,ၼ်ႆသေ လၢႆႈၷၼ် မိူင်ႈသီ,ၷူဝ်,၊ မိူင်ႈမၢၼ်ႈ၊ မိူင်ႈထၢႆႈ၊ မိူင်ႈဂမ်,ပေႈတီႈယႈ၊ မိူင်ႈလၢဝ်ႈ ၸလႈလိတ့်တဂွ္င်ႈ ၼ်ႈမိူင်ႈကိၼ်ႈတီႈယႈ လိူဝ်ႈၼ့်ႆယူ,ယဝ့်။ မၷု,ယု,ၼ သမ့် ပ်ာ်ၼ်ကၼ်ၶူင်ကွ္ဂ်,မႈလိုၼ်ႈသေ လၢႆႈၷၼ်ဝွႆ့မိူင်ႈၶေ,၊ မိူင်ႈဂျု,ပၢၼ်,၊ မိူင်ႈတိပ်ာ်တ့်၊ မိူင်ႈမွ္င်,ဂူဝ်ႈလေႈယႈလဂွ်ု,ၶဝ်ယူ,။ ပေႈကဝ်တၢင်ႈယုမ်,ယမ်၊ တၢင်ႈတိုဝ်ႈ ဂမ်၊ လွ္င်ႈမူႈလႈၶဝ်ဂမ်ႈၽွ္င်ႈ ၼ်ႈသွ္င်လုမ်ႈၼ့်ႆဝုႈလိုင် မခၼ်ႈပ်ာ်ဂ်,ပိူင်ႈဂၼ်ယူ,။ ဂူလ်ႈ ဂုႈ ပိူင်လူင်ခေႈထမ်ႈပုတ့်ထလဝ်ႈ ကၼ်ၷဝ်ႈကဝ်မႈလၢတ်ႈဂၼ်ယူ, တီႈၼ့်ႆၸတ့် ၽွႆ်ဂေႈၽွ္မ့်လၢႆႈလွႆ်တင်ႈသ်ာ်င်ႈယဝ့်။

ကၼ်ၼ့်ႆ ဂူလ်ႈမီႈပုၼ်ႈတု,ဂဝ်ၶုႈထုဂ်,လၢႆႈၶွ္ပ်ႈလွႆ်ထိုင် ၶူႈမေလူင် EFC ဂေႉကၼ်လိုဝ်ႈလူတ့်တူဝ်ႈဝိဂ့် (Ludowyk) ယွ္ၼ်ႈတွ္င်ႈပၢၼ်,တု,တ်ာ်မ်ႈပပ့်ၼ့်ႆ ၸလႈ လၢႆႈတၢင်ႈလွ္ႆႈထ်ာ်မ်မၼ်ႈတင်ႈသ်ာ်င်ႈ လွ္င်ႈၶဝ်ႈလွႆ်မၼ်ႈ တၢင်ႈၼ်ႆႈလွႆ်ကၼ်မၼ်ႈ ပၼ်မႈ၊ လွ္င်ႈကၼ်မၼ်ႈလူတူလ်ႈမူ,ပပ့်တ်ာ်မ်ႈလိူဝ်ႈၼ့်ႆယဝ့်။ မေ,ရိက်ာ်ၼ်, မွ္ၼ်ႈ (Marianne Mohn) ဂေႉလူတူလ်ႈ မူ,ပပ့်တ်ာ်မ်ႈၷူဝ်တေု,ၷၢင် သမ့်ပၼ်တၢင်ႈၼ်ႆႈလွႆ် မီႈဂုႈၶၼ်ယွႆ်,ၼ့်ႆဂေႈ ၶွ္ပ်ႈလွႆ်ထိုင် ပေႈကမ်,မီႈတီႈဝုႈယဝ့်။ လိုၼ်ႈသုတ်ႈ ၶွ္ပ်ႈလွႆ် ယွႆ်,ၼမ်ၼိူဝ် ၶူႈမေလူင် ၽေႈလ် ၸတႈမီ,ဝ်ာ်လ်, Paul Demieville ဂေႉပ်ာ်ၼ်ၶူႈ သွ္ၼ်ဂဝ်ၶုႈ တီႈၸပႈရိသ့် ယွ္ၼ့်ပိုဝ်ႈမၼ်ႈတ်ာ်မ်ႈပၼ်ခေႈသင်,ၼ့်ႆယဝ့်။

W. RAHULA

ၶေႃႈၶမ်ႉၼမ်းယူႇပိၼ်ႇလိၵ်ႈ

ၵဝ်ႇၶႃႈယူႇပိၼ်ႇလိၵ်ႈ မီးၸေႈတၢင်ႇ ၶုၼ်ႈၶူဝ်ႈယူႇလူလိၵ်ႈၶဝ် လႆႈလိမ်ႈတူလႆးသႆၢဝၢၼ်လွင်ႈသၢႇသၢင်ႇသေ ႁူႉႁၼ် လွၼ်ႈမွၼ်းထမ်းၵၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈၶုၼ်ႈဝႃႈ ၶုၼ်ႈၶူဝ်ႈပ်ၼ်ၶၼ်ႇသေ လၵ်ႇပိၼ်ႇတၢၼ်းပပ်ႉ What the Buddha Taught ၵၼ် ပုတ်ႉထလဝ်ႈသွၼ်ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ယူႇတၢၼ်းလိၵ်ႈ တွၵ်ႇတိုဝ်ႇ လဝ်ႈၶူး ဝႃႇပူဝ်ႇလၢႇ ၡႃႇႁူ လၢႇၶၼ်ႉ ပ်ၼ်လဝ်ႈလိုဝ်ႈသႅင်ယႄႉ ၵၼ်ယူႇမီးပလ်ႇလၢႇၶဝ်ႁူႉလၵ်းၶမ် လဝ်ႈၶိုၼ်ႈ ယဝ်ႉ။ ၶၢင်ႈပပ်ႉၵၼ်မၼ်းလဝ်ႈတၢၼ်းၶၼ်ႉ ႁွပ်ႈၵၼ်ပေႃးပိၼ်ႇဝွႆႉၵူႇလႆၢယႃႇသၢႇ လိုင်ႉၶင်ႇ တၢၼ်းဝွႆႉတီႈၶႄႈသိုဝ်ႈယႆၢႇလၢင်ပပ်ႉၶၼ်ႉငလႈ လႆႈဝႃႈ လိုဝ်းပိုၼ်ႈ လႆႈလူ ပပ်ႉလိၵ်ႈမၼ်းလဝ်ႈၶၼ်ႉ ႁၵ်ႉတၢင်းႁိုဝ်ႇၵေႃႈ တေမီးၵူႇၵၢၼ်ႇႁူဝ်မိုၼ်ႇလႆၢသၢၼ်ယူႇ ၶၢင်းၵုၼ်ၵေးသျူး ယူးရူပ်ႉ ငလႈၵၽႃရိၵ လႆၢလႆၢမိူင်းယူႇယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈလဝ်ႉ ယူႇ ပိၼ်ႇလိၵ်ႈ လႆႈလူမ်ၶၼ်းပပ်ႉၽိုၼ်ၶၼ်ႉ ၽႆၢႇၵိင်းၵိတ်ႈၶေၼ်ႇ ႁွပ်ႈတၢင်းႁူႉၽႆၢႇၵိင်း ၵိတ်ႈတိုၵ်ႉၵေႇၵေႈပိုင်ၶိုင်ႈ၊ ၽႆၢႇၵၢၼ်ၵျႃၼ်း၊ ၽႆၢႇပႆႈယူႇလီ ပႆႇထိုင်တီႈႁၢၼ်ႉလွၵ်ေႈ ပိုင်ၶိုင်ႈငလႈ ႁူႉဝႃႈထုၵ်ႇလီလႆႈပိၼ်ႇပ်ၼ်ၽႆၢႇတၢႆးယူႇၵေႈ ၵမ်ႇလၢင်းႁ်တၢႆးႁိုဝ်မႃး လႆႈ။ ၵူလႆးၵႃႈ မီးဝႃႇသၢႇပိၼ်ႇလိၵ်ႈလႆၢး၊ မီးၵၢင်လွၵ်ၶုၼ်ႈၶူဝ်ႈပိုၼ်ႈ လႆႈႁူႉပွင်ႇလွၵ်လီ လွင်ႈသၢႇသၢင်ႇ ၵမ်ႇၶၼ်ႇ ၶေႃႈသင်ႇသွၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈငလႈ လၵ်ႇလႆႈ ပိၼ်ႇ တၢၼ်းမူႇၽိုၼ်လိၵ်ႈၶၼ်ႉ မိူဝ်ႈလိူၼ်တီႇသိမ်ႇပိူဝ်ႇ ပီ 2004 မိူဝ်ႈၽွင်းယူႇပိၼ်ႇလိၵ်ႈ ပႆးလဵမ်ၵေႉႁၵ်ႉလိၵ်ႈၶဝ် လဝ်ႈသြႃႇၶၼ်ႇတေႃးၽႃႇသ ဝၢၼ်ႈလၢမ် မိူင်းမူႉ၊ လဝ်ႈသြႃႇသုဝရ မၢဝ်းၶမ်း၊ လဝ်ႈၶူးဝိလိတ်ႉတ ၵျွင်းလႅင်၊ လဝ်ႈၶူးၵုမႃႇရ တၢႆးပိုင်ႇ၊ ငလႈ လဝ်ႈၶူးပလ်ႇလၢႇသီႇရိ သႆၢပွၼ် ၵွၼ်ၵၼ်ပိၼ်ႇတၢၼ်း တီၶၼိၵၢယ တီႈ ဝိင်းၵူဝ်ႇလမ်ႇပူဝ်ႇ မိူင်းသီႇရိလင်းၵႃ ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

'ၵၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈသင်ႇသွၼ်' ပပ်ႉၶၼ်ႉ လွင်ႈတၢင်းမၼ်း သၽႃႇဝယုတ် တိမၼ်း ၶေႃႈထတ်းသၢင်မၼ်း တၢင်းယိူင်းမႆၢမၼ်း တၢင်းတၢမ်ထူၼ်ႈၽႆၢႇသပ်း လႅင်းမၼ်း ၶ်မ်ႉၵျေၵူႈၵိူဝ်ၵၼ်ဝႃႈၶၼ်ႉ ပေႃးလူတူလႆးၶေႃႈသင်ႇ ၽေႃးလ် ငတေးမီႇ

ဝိလ်ႉ, ၶႆ တေလႆႈႁူႉယူႇယဝ့်။

ၵၢၼ်ပိၼ်ႇၽႃႇတႆးႁဝ်း ၶဝ်ႈႁိုဝ်ပေႃးတေၶႅမ်ႉ မီးၶမ်ႉဝႃၼ် မိူၼ်ၼိူင်ႈ ၶဝ်ႈၽႃႇၵိူင်းၵိတ်ႈၶေႃႈ ၵေႃႈၶဝ်ႈပွင်ပိူၼ်လႆႈၶေႃႈ လႆႈၶတ်းၸႂ်သေပိၼ်ႇ တေမ်ႈယဝ်ႈ။ တီႈၵၢၼ် ၵမ်ႉပွင်ႇၸႂ်လီ မိူၼ်ၼိူင်ႈၶဝ်ႈ, “But there is a point beyond which it is difficult to take an idea without losing in the interests of simplicity the particular meaning the Buddha was interested in developing.,...” ၶႂ်ႈ ၶေႃင်ႈပွင်ႈလိၵ်ႈ တီႈၼႃႈလိၵ်ႈ xii ၶေႃႈ ၶဝ်ႈႁိုဝ်ပေႃးတေပွင်ႇၽႃႇ တႆးလီၶေႃႈ လႆႈတၢင်းၸွႆႈထႅမ် တီႈလဝ်ႈၶူးၵိၼ်ႇတေႃးၽႃႇသယူႇယဝ့်။

တႃႇႁႂ်ႈပေႃးထိုင်တီႈပိၼ်ပႂ်ႇ ၵၢၼ်ႁွတ်ႈထိုင်မႃးၶၢင်းမိုဝ်း ၽူႈလူလိၵ်ႈ ႁဝ်းၶဝ်ၶႂ်ႈ ပေႃးၵမ်ႉပႃး လဝ်ႈမႁႃႇဝိသၶု မီးၸႂ်လီလေႇတၶႃႇယႂ်ႇၶမ်သေ ၶတ်းၸႂ်ၸွႆႈပေႃႉ မေးၶပ်ႇလိၵ်ႈ ႁၢင်ႈၶိူင်ႈပၼ်ၵူႈသမ်ႉၵူႈယိူင်ႈၶႆ တေၵမ်ႉပိၼ် တူဝ်ပပ်ႇမႃးလႆႈ။ ဝႆးသေပေႃႉယဝ့် ပေႃးၵမ်ႉပႃးလဝ်ႈသြႃႇသုဝရ မၢဝ်းၶမ်း၊ လဝ်ႈ ၶူးဝိလိတ့်တ၊ လဝ်ႈၶူးပလ်ႉလႃႇသီႇရိ၊ လဝ်ႈတေႇဝိၼ်ႇတ သိၼ်ၶမ်း ၵုင်းသႃႇ ၸွႆႈ ထႅမ် လႅတ်ႈပၼ် ထတ်းပၼ်ၶႆ မၼ်းၵေႃႈ တေၵမ်ႉၶႅမ့်ၵုမ်ႇထူၼ်ႈ ၼိူင့်ၶဝ်ႈၶႆ။ ၵိၵ်ႉသမ့် ၶွပ်ႈၸႂ်ထိုင်လဝ်ႈၶူးဝိလိတ့်တ ထိၼ်ႈၵမ်းၶိုင်ႈ ႁွပ်ႈဝႃႈ မၼ်းလဝ်ႈ တၢင်တူဝ်လဝ်ႈထတ်းလိၵ်ႈႁဝ်းၶဝ်သေ တမ်ႈပၼ်တၢင်းႁၼ်ထိုင် လွင်ႈလူလ်ႈပပ့် ၶႂ်ႈယူႇတေႇၵေႃႈ။

တီႈၶႂ်ႈ ၶႂ်ႈလၢတ်ႈၶေလွင်ႈ တႆးၵေႃႉလဝ်ႈၶေၼ်ႇတေႃးၽႃႇသယူႇ။ ပိၵ်ႉ သမ့် မၼ်းလဝ်ႈ ၵမ်ႉလႆႈၶဝ်ႈၸွႆႈထႅမ်သေတႃႉ ပေႃးၶဝ်ႈလႆႈၸွႆႈထႅမ်မိူၼ်ၵၢၼ် ယဝ့်။ ႁွပ်ႈဝႃႈ မိူဝ်ႈၽွင်းမၢင့်ႁၢင်ႈၶိူင်ႈ ၶပ့် ထတ်းပပ့်ၶႂ်ႈယူႇၶႂ်ႈ လႃးမိၼ်ႈမိူဝ်ႈ မၼ်းလဝ်ႈ ႁၢပ်ႇပုၼ်ႈၽွၼ်း ၶပ့် ထတ်း လႅတ်ႈ ႁၢင်ႈၶိူင်ႈပပ့်သတ့်တႃႇတႆးယူႇ။

ယင်းၵိုတ်းထိၼ်ႈဝႆ့လဝ်ႈၶိုင်ႈ ၵၢၼ်ၽူႈတမ်ႈလိၵ်ႈ တေၵမ်ႉလၢင်ႈဝေႈ လွတ်ႈလႆႈ တႃႇတေၶွပ်ႈၸႂ်ထိုင်၊ ၵဝ်ၵုၼ်းမုၼ်ၶမ်ႉၸႂ်လီလေႇတၶႃႇ မၼ်း လဝ်ႈယူႇ။ လဝ်ႈသြႃႇၶႂ်ႈလမ်း ပိၼ်မေယႃႇလူင် ၽႃႇမၢၼ်ႇတၢၼ်ႇ ဥလႈမေႁႃႇ လႃးလူင် လိုဝ်ႈသိၼ်လိုဝ်းလဝ်ႈၶိုင်ႈ ၵၢၼ်ႁွင့်ဝႃႈ လဝ်ႈသြႃႇၶူဝ်းၶေးႁဝ်းၶႂ်ႈယဝ့်။ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈလဝ်ႈသြႃႇႁဝ်းၶတ်တိယ လဝ်ႈသြႃႇဝတ့်ၶူဝ်းၶေး ႁပ့်ၵဝ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း

ပဵၼ်လဝ်ႈတႃႇၼတေႃႇပပ်ႉၼႆႉငလႈ ပပ်ႉၼႆႉ လင်ႇပဵၼ်တူဝ်လႆႈသေ ၵႈဝ်ၼ်ၵွၵ်ႇမႄး လူး ယူႈလူလိၵ်ႈႁဝ်းၶဝ်တင်းလႆၢယဝ်ႈ။ ၵိၵ်ႇသမ်ႉ ၶွပ်ႈလွႆ်ယွႆ်ႇၼမ် တီႈလဝ်ႈတႆး

ၵေႃႉႁဝ်းၶဝ် လဝ်ႈသြ့ႇဝတ်ႉၵွင်းမူးၶမ်း–လဝ်ႈသြ့ႇလၼ်ႇတႃႇဝရ၊ လဝ်ႈသြ့ႇသု ပလ်ႇလျႇ ငလႈလဝ်ႈသြ့ႇဝိလယ ၵၼ်ႁႃပ်ႇၵဝ်ပုၼ်ႈယွၼ်း ၼႄႈၵႃၼ်ဝတ်ႉ ၵူႈ ယိူင်ႈ လိမ်တင်းလွႆႈငိုၼ်းတွင်း ပုၼ်ႈတႃႇယူႈတိမ်ႈလိၵ်ႈ မိူဝ်ႈယွင်း ႁိၼ်းတၢင်းႁူး ၼွၵ်ႈမိူင်းယူႇၼႆႉယဝ်ႈ။

ၵွပ်ႈၼႆငလႈ ယူႈပိၼ်ႇလိၵ်ႈ ၶွပ်ႈလွႆ်ယွႆ်ႇၼမ် တီႈလဝ်ႈႁဝ်းၶဝ် ပေႃးၵမ်ႇ မီးတီႈဝႈယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈလႆႈႁိတ်းၵွၵ်ႇပပ်ႉၼႆႉငလႈ ယွၼ်းလီၵုသူဝ်ႇ မီးမႄးၵႈႁိုဝ်ၵေႈ ၼိၼ်းတေႈႁိုႈလႆႈယိင်ႇပိင်းၼင်ႇၵၼ်သေၵမ်းၵေႈ။

ၵိဝ်ႈ ဝိသုတ်ႉထ

ပုတ်ႉထလဝ်ႈ

ပုတ်ႉထလဝ်ႈၵၼ်မီးလိုဝ်ႈမူဝ်ႈလိၵ်ႉဝႃး သိတ်ႇတတ်ႉထ၊ လိုဝ်ႈလိူဝ်ႉၼိူဝ်း ဝႃး ၵေႃးတမၼ်ႈ ယူႇသဝ်းမေႃးတီႈပွတ်းႁွင်ႇၵိၼ်းတီးယႃး မူဝ်ႈႁူဝ်ပၢၵ်ႇ 6 ပီ, လီႇၼၼ်ႉယဝ်ႈ။ ပေႃးမၼ်းလဝ်ႈလမ်ႇ ပၼ်ၼုၼ်သုတ်ႉထေႃးတၼ–လဝ်းၼုၼ် ႁွၼ်းငမ်းမူင်းသၵျ (ၼိုင်းမူင်းၼိပေႃး တေႃးလိၵ်ၼ်ႈ) ယဝ်ႈ။ ဢမႈမၼ်းလဝ်း လမ်ႉ ပၼ်ၼေႃင်းလုမ်ႈမႄႉယႃႉယဝ်ႈ။ လွမ်းၼင်ႇၽိုင်ႈထုင်း မူဝ်ႈၵမ်းၼၼ်မီးၼၼ်ႉ မၼ်းၼေႃႉလဝ်ႈ တေႉၼေႃးႁိုၼ်းလဝ်ႉ လိမ်မူဝ်ႈၵႃယုသိပ်းႁူၵ်းၼူပ်ႇ လူလ်ႈၵၼ် တင်းၼေႃင်းသိင်ယသေႃႉထရူႉယဝ်ႈ။ ၼေႃႉလဝ်ႈလၢႆးၼ်ႈ ယူႇသဝ်းၼိုင်းႁၢင်ႈႁေႃ လူလ်ႈတင်းလေးလိမ်ႇၵုမ်ႇထူၼ်ႈပိင်းလိုင်ယဝ်ႈ။ ႁူလ်းၵႃႈ ႁွပ်ႈလၢႆႈထူပ်းတၢင်း လိုဝ်ႈလိုင်ႈၽဝတင်းတုၵ်ႉၶႁူၼ်းႁဝ်းဢလႈ မၼ်းလဝ်ႈလၢႆးတႅပ်းတတ်းတႃႇတေႁႃ လွင်ႈၵေႈၶ်ပၼ်ႁႃ သိၼ်ႈတၢင်းၵၼ်ၵွၵ်ႇပူၼ်ႉလွတ်ႈတုၵ်ႉၶလေးၵလူင်ၼ်ႈ ယဝ်ႈ။ မူဝ်ႈလဝ်ႈလၢႆႈၵႃႇယု 29 ဝၢႆးသေလုၵ်ႈလၢႆး ရူႇႁူလႃႇ ၵူတ်ႇၼၼ်ႉ မၼ်း လဝ်ႈလၢႆးပၢႆႈၵွၵ်ႇဝၼ်ႈမူင်းႁုႇသေ ပၼ်မေႃးလဝ်ႈယသေး ၵၼ်ႁႃတၢင်းလွတ်ႈ ယဝ့်။

လဝ်ႈယသေးၵေႃးတမ ႁုႇမေႃးၼိုင်းတူင်ႇထုင့်ပိင်းၵင်းၵႃ၊ ထူပ်းၵၼ်တင်း ၼူးသႃႇသၼေႃႉလူဝ်ႈလိုဝ်ႈသိင်ယုင်ႇ၊ လိပ်ႈၵျၼ်း၊ ၽိုၵ်းၽွၼ်ႉလွမ်းပူင်လၢႆးၵႃၼ်ၶဝ် သမ့်ယၼ်ႉလိုင်ၵျတ်းသၢင်ႈတုၵ်ႉၵရလရိယႃႇပေႃးႁူင်ထူၼ်ႈႁူၵ်းပီယဝ်ႈ။ မၼ်းလဝ်ႈ ၵမ်ႇၵျၢၼ်ႉလိုင်လၢႆႈတၢင်းတိုဝ်ႈၵမ်လိုဝ်းၼၼ်ႉ၊ ႁွပ်ႈၼၼ် မၼ်းလဝ်ႈပွႆႇပိတ်ႈသႃႇ သၼေႃႉလွမ်းၽိုင်ႈ၊ တင်းပူင်လၢႆးၵႃၼ်ၶဝ်တင်းသိင်ႈသေ ၵျတ်းလွမ်းပူင်လၢႆးလဝ်ႈ ၵဝ်ႇယဝ့်။ ၵျတ်းၼၼ် ဝၼ်းၼိုင်ႈတၢမ်းၼမ်ႈ လဝ်ႈလင်ႇၼင်ႈတီႈငဝ်ႈတူၼ်ႈမႆႈၵျႈ (တူၼ်ႈၽေႃးထိ) တီႈၽင်ႇၼမ့်ၼေႉရၼ်ႉလလႃႇ တီႈပုတ်ႉထၵယႃႇ မူဝ်ႈၵႃႇယု လၢႆႈ 35 ၼၼ်ႉ လၢႆႈသပ်ပလ်ႈလူတလၼ်သေ လၢႆႈလိုဝ်ႈဝႃးပုတ်ႉထလဝ်ႈၵေႃးတမ ၽူႈႁူႉႁၼ်ထမ်းသလ်လၢသီႇယူင်ႈယဝ့်။

ဝၢႆးသေလႆႈသပ်ပၢႆလူတၢၼ်ႇ ပုတ်ႈထလဝ်ႈၵေႃးတမၼ်ႈ ၽြေးထမ်းႁူပ်ႉ တၢင်းပိုၼ်ႈႁူဝ်ႈလုမ်းယသေးႁူႈလဝ်ႈ–တႆးၵေႃႉမၼ်းလဝ်ႈ ၵူႈတီႈလူင်တိုင်ၵိသိ ပတၼမိၵတႃႇ တီႈႁိမ်းဝဵင်းပႃႉ,ရူႉ,ၼသီႉ,ယဝ်ႉ။ တေႉ,ၵဝ်ၵမ်းၼၼ်ႈမႄးၼွင်ႈၼၢဝ်း တၢင်း 45 ပီ မၼ်းလဝ်ႈၵမ်ႉ,လႅၵ်ႉ,လၼ်ႈထၢၼ်ႈၵူၼ်းသေ ၽြေးသွၼ်ထမ်းပၼ် ယိင်းလႆးၵူႈထၢၼ်ႈ ၼုၼ်မိူင်းငလႈၵူၼ်းမိူင်း၊ ပုၼ်ႉ,ၼႄးၼဝ်ငလႈထၢၼ်ႈလၼ်ႈ တႅမ်ႉ,ၼဝ်၊ ၵူၼ်းၵေႃႉလူင်ၼဝ်ငလႈၵူၼ်းယွၼ်းၼဝ်၊ ၽူႈၵူၼ်းလီၼဝ်ငလႈၵူၼ်းမိူၵ်ႈ ၼဝ်ယဝ်ႉ။ မၼ်းလဝ်ႈၵမ်ႉ,ၼပေႃႈသွၼ်ႉ,လၼ်ႈထၢၼ်ႈ လိူဝ်ႇၼိူဝ်း တူင်ႉ,ဝိူင်းၵူၼ်း လွင်ႈၵူၼ်းပဵၵ်ႉ,ၵၼ်သင်သေ ၽုလ်ႉ,တၢင်းၽြေးထမ်းပၼ် တႃႇ,ၽူႈယိင်းၵူၼ်း လႆးတင်းလူင် လိူဝ်းၼဝ်တူဝ်ႈတၼ်း တႃႇ,တေႁူႉပွင်ႉ,လွင်ထမ်းသေ လွမ်းလႆႈၼၼ်ႈ ယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈၵႃႇ,ယုလဝ်ႈလႆႈ 80 တႅမ် ၵဝ်ပရိၼဝ်ႇပၢၼ်ႉ, တီႈမိူင်းၵုသိၼႄႇ,ရူႉ, (တေႃႈလိၵ်ႈႁွင်ႉဝႃႈ ၵုတ်ႉတရပရူႉ,တႅၼ်ႈ ၼွင်ႈၵိၼ်းတီးယၢႆး) ယဝ်ႉ။ ဝၼ်းမိူဝ်ႈလိၵ် ၼႆႈ ႁဝ်းလႆႈႁၼ်သႃ,သၼႄႇ,ပုတ်ႈထ တီႈၼွင်ႈမိူင်းသီႉ,ရိလင်ႉ,ၵႃ၊ မိူင်းမၢၼ်ႈ၊ မိူင်း ထႆး၊ မိူင်းၵမ်ႉ,ပေႃးတီးယၢႆး၊ မိူင်းလၢဝ်း၊ မိူင်းဝဵတ်ႈၼၢမ်း၊ မိူင်းတိပိတ်ႈ၊ မိူင်းၼေႉ၊ မိူင်းၵျူႉ,ပၢၼ်ႉ၊ မိူင်းမွင်ႉ,ၵူဝ်းလီယၢႆး၊ မိူင်းၵူဝ်းရေးယၢႆး၊ မိူင်းထႆႉ,ဝၼ်ႉ, လႅမ်ၼွင်ႈ ၵိၼ်းတီးယၢႆးၽွင်ႈ ၼွင်ႈမိူင်းပႃႉ,ၵိသ်ႈတၢၼ်ႉ,ၽွင်ႈ ၼွင်ႈၼိပေႃးၽွင်ႈ ၼွင်ႈမိူင်းသူဝ်ႉ, ဝီႉ,ယႅတ်ႈၽွင်ႈယူႉ,ယဝ်ႉ။ တင်းၼမ်လၢဝ်းပုတ်ႈၼွင်ႈလူၵ်ႈၼႆႈမီးယူႉ, 500 လၢၼ်ႈလိုဝ် လိုဝ်ယဝ်ႉ။

‘ပပ့်ၶၵ်ႇ ပဵၼ်ပပ့်ၶဵ်မ့်ၵၢၼ်ၶိူင်ႈ ၵၢၼ်ၵူႈၵေႃႉထုၵ်ႇလႆႈလူၵၢၼ်ႇ လွင်ႈထမ်းပုတ့်ထ လဝ်ႈယဝ့်’ၶႅၵ်ႈ ၶူးမေလူင် ၼတႃႇမီႇဝဵလ်ႇ ၸၼ်ႈဝႃးၶင်ႇၶႅၵ်ႈ တီႈႁူဝ်တီႈပပ့်မၢၼ်ႈယဝ့်။

ၵွပ်ႈဝႃႈ ပပ့်ၶၵ်ႇ ပိူၼ်ႈယွင်ႈယေႃးဝႃႈ မၢၼ်ႈမ်ၶၼ်ႈ၊ ၸၼ်ႈလၼ်ႈလီ ၸွမ်းၶင်ႇၶေႃႈ ထမ်းပုတ့်ထလဝ်ႈ၊ ၵၢၽိထမ်းလၢဝ်းပုတ့်ၶႅၵ်ႈၼလႈ ပေႃးၵၢၼ်ပိၼ်ႇဝဵ့ၵူႃႇ ၽႃႇသႃႇၽႃႇရင်ႇ သဵတ်ႈ၊ ၵျိူဝ်ႇမၢၼ်ႇ၊ သပဵၼ်ႇ၊ သီႇႁူဝ်ႇ၊ ၶေႇ၊ တင်းမၢၼ်ႈၶဝ်ယူႇယဝ့်။

ၽူႈတၼ်မ်ႈလိၵ်ႈတွၵ့်တိူဝ်ႇ လဝ်ႈဝႃႇပူဝ်ႇလႃႇ ရူႇႁူလႃႇ ပဵၼ်လဝ်ႈၶဵ်ၼ်ႇလိၵ်ႈ တီႈ မိူင်းသီႇရိလင်းၵႃယဝ့်။ ၶၢ်ႈပပ့်ၶၵ်ႇ မၢၼ်ႈလဝ်ႈထတ်းသၢင်တၼ်မ်ႈဝ့် ၶေႃႈထမ်းပုတ့်ထလဝ်ႈ မူႇ ငဝ်ႈမၢၼ်ႇမၢၼ်ႈသေ ၵဝ်တၵ်ႈၵၢၼ်ဝ့် တင်းၽဝၵမ်ႇၽႃႇ ယၢမ်းတေႃႈလဵဝ်ယဝ့်။

ၵၢၼ်ပပ့်ထုၵ်ႇလႆႈပဵၼ်ၶၵ်ႇ လူဝ်ႇလႆႈမ်ၶၼ်ႈ၊ ပွင်ႇလၵ်ႈ၊ မ်ၶၼ်ႈသၽႃႇဝ ၼလႈမီးလွင်ႈ ၶပ့်တၢမ်းၵၢၼ်လီၶႅၵ်ႈ တွၵ့်တိူဝ်ႇ ၵႆႇပီႇ ၵွၼ်းၶိူဝ်ႇ ၽူႈၵွၼ်းလိူင်ႈ မူႇလုမ်းပပ့်ပႃႇလိလဝ်ႈ တီႈလၢၼ်ႇတၢၼ်ႇဝႃႈၶႅၵ်ႈ။

ခမေုတသ်သ ဃာဂဝတေု ကရှာတေု သမ်မေုသမ်ပုတ်ထသ်သ

လွင်ႏတာင်းဝ့်လ္ငိုင်လာဝ်းပုတ့်

ခ်ငႏဂုႏလဝ်ႏဖူႏပူဂ်းတင်ႏသုꩻသခေုꩻ (Religion) (သင်ဂှဝ်းလာင်ႏရှွင့် လံႏဝုႏမခ်းလဝ်ႏပ်ခ်ဖူႏတင်ႏ Religion ခေုႏကခ်ပူခ်ႏရှူ့ခမ်ခ့်ခ်) ခခ်ှ့ ပုတ့်ထလဝ်ႏခ့် ပ်ခ်ခူးဝုးလဝ်ႏခိုင်ႏ လူဝ်သေပ်ခ်ဂူခ်းလာင်ꩻလ်တ်ႏ ကမ်ꩻတွခ်ှ့ ယိုခ်ဝုႏပ်ခ်တာင်ꩻမ်ဝ်း။ ခူးဝုးတာင်ꩻလူဝ်းဧတ့ဝုႏ ပ်ခ်ဖာ့ဖီ(God) ကမ်ꩻခခေ် ပ်ခ်တူဝ်ဂှာင်ႏမခ်းမုးဂူတ်ꩻပ်ခ် ကမ်ꩻခခေ် မခ်းခဝ်ႏမုးလွုံႏ ဝုႏခ်။ ပုတ့်ထ လဝ်ႏခ့် ကမ်ꩻတွခ်ှ့ယိုခ်ဝုႏ ဖီလ့် ဂှ်င်းဖာꩻခွဂ်ႏလ့် ခဝ်ႏမုးလွုံႏ မခ်းလဝ်ႏ။ မခ်းလဝ်ႏဝုႏ ဂုႏပ်ခ်တာင်းရှူ့ပွင်ꩻမခ်းလဝ်ႏ၊ တာင်းကွင်ꩻထိုင်တီႏ မခ်းလဝ်ႏ ဧလႏတာင်းလံႏမခ်းလဝ်ႏတင်းသ်င်ႏခ့် ပ်ခ်မုးဂွပ်ႏတာင်းခတ်းလ့်ဂူခ်း ဧလႏ ဂှ်င်းလှာခ်ꩻဂူခ်းဂှဝ်းဂူလ်းခ်။ ဂူခ်းဂူလ်းလာင်ႏပ်ခ်လံႏ ပုတ့်ထလဝ်ႏ။ ဂူခ်းဂှဝ်း ဂူႏဂေ့ သင်လူဝ့်ဝုႏ မီးလ့်ခံႏပ်ခ်သေခတ်းလ့်ခ် မီးဂှ်င်းခမ့်ဂတ့်ဂူႏဖ့်မခ်းယူꩻ တုꩻတေပ်ခ်လံႏပုတ့်ထ။ ဂှဝ်းရှွင့်လံႏပုတ့်ထလဝ်ႏဝုႏ ပ်ခ်ဂူခ်းဂတ့်ခ်ခ်ꩻခ် ယူꩻ။ ဂွပ်ႏပူဝ်ႏမခ်းလဝ်ႏဂုမ်ꩻထူခ်ႏခမ့်ဂတ့်ဂူခ်းဂှဝ်းဧလႏ ထာခ်ႏပေုးလံႏဝုႏ ပ်ခ်ဂူခ်းဂတ့်ခ်ခ်ꩻတွခ်းပူခ်ႏခ်ငႏသုꩻသခေုꩻလိုဝ်းလင်လူဝ်းခခ်ှ့ယဝ်ႏ။

ပေုးကဝ်လွမ်းသုꩻသခေုꩻပုတ့်ထလဝ်ႏဝုႏခ် လခ်ှ့ထာခ်ႏဂူခ်းဂှဝ်း ခ့် လခ်ှ့သုင်သေပူခ်ႏယဝ့်။ ဂူခ်းခ့်ပ်ခ်ဖူႏပူင်ꩻဂွခ်းဂှင်းတူဝ်မခ်းသေ မခ်း ကမ်ꩻမီးဂှ်င်း၊ ဖီကခ်ယ့်ꩻလူင်မုးခပ့်ဝာင်းပခ်ဂါမ်ꩻမခ်းဖဝမခ်း။

ဖြုးပ်ခ်လဝ်ႏဝုႏ တူဝ်လဝ်ႏဂဝ်ꩻဂူလ်း ပ်ခ်တီႏပိုင်ႏကိင်ဂှင်းလဝ်ႏဂဝ်ꩻ၊ ကမ်ꩻမီးဖ့်မုးပ်ခ်လံႏတီႏကိင်ပိုင်ႏမခ်းခ်။ [1] မခ်းလဝ်ႏသင်ꩻသွခ်တပေးမခ်း လဝ်ႏဝုႏ 'ဂှ့ႏတူဝ်ခဝ် ပ်ခ်တီႏကိင်ပိုင်ႏဂှင်းခဝ်' [2] ခ်သေ ယုꩻပေဂှာတာင်းကိင်ပိုင်ႏ တာင်းလွုံႏတီႏပူခ်ႏခ်။ မခ်းလဝ်ႏသွခ်၊ ပခ်ဂှ်င်း၊ တိုဂ်းသူခ်းဂူႏဂေ့ တုꩻတေ

[1]ထမ တွခ်ႏ–12, မံ–4

[2]တီꩻ ပပ့်–2 (ဂူဝ်ꩻလမ်ꩻပူဝ်ꩻ) ခေုႏ–62 (ခ်ငႏမဂှာပရိခ်ပ်ပုခသေုတ်တ)

ၶတ်းလႆႇၵဝ်ႁင်းၽႆႇမၼ်းသေ ၼိုင်ႁုတၢင်းလွတ်ႈလႅဝ်းမၼ်း ၵွပ်ႈဝႃႈ ၵူၼ်းႁဝ်းလွမ်း ၼင်ႊတၢင်းၶတ်းလႆႇမၼ်း၊ လၢၼ်ႊမၼ်းၼၼ်ႉ မီးၵိၼ်ႁိင်း လၢင်ႈၵဝ်တူဝ်မၼ်း ပူၼ်ႉလွတ်ႈလႆႉသေ ၼူဝ်းႁၢပ်ႊၼၵ်းတင်းသႅင်ႈဝႃႈၼႆ။ ပုတ်ႉထလဝ်ႈဝႃႈ ‘လဝ်ႈၵဝ်ႊ ထုၵ်ႊလႆႈႁိတ်းၵၢၼ်လဝ်ႈၵဝ်ႊယဝ်ႉ။ ပုတ်ႉထလဝ်ႈဢတ်ႉ ၵူလုံးသွၼ်ၼေပၼ်သႅၼ်ႈ တၢင်းၵူလုံး’[1] ၼႆ။ သင်လိုဝ်ႉႁဝ်းႁွင်ႉပုတ်ႉထလဝ်ႈ ဝႃႈပၼ် ‘ၽူႈၵႅဝ်ႊၼေ’ ၼႆ ၵူလုံး တေလႆႈဝႃႈ မၼ်းလဝ်ႈႁႁၼ်သႅၼ်ႈတၢင်းသေ ၼေပၼ်တၢင်းလွတ်ႈလႅဝ်း ‘ၼိပ်ႉ ပၢၼ်ႊ’ ၵူလုံးၼႆယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈၼႆ ႁဝ်းလူဝ်ႊလႆႈယုၵ်ႉတိၼ်ပႆလွမ်းတၢင်းၵူႊႁင်းႁဝ်း ယဝ်ႉ။

ၵၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈပွႆႊဝၢင်းတၢင်းလွတ်ႈလႅဝ်းပၼ် ႁူႈတပေးမၼ်းလဝ်ႈ ၼႆႉ မၼ်းၵိုင်ၼိူဝ် မႃႆမီးသုၼ်ႊတူဝ်ၽႆႇမၼ်းဝႃႈၼႆ။ ၼင်ႈမႁုႊပရိၼိပ်ပၢၼ သုတ်ႉတ လိၼ်ႈဝႃႈ မၼ်းလဝ်ႈၵမ်ႊႁွၼ်ႊတွၼ်ႉဝူၼ်ႉ တႃႊတေၵမ်ထိင်းၼိူဝ်သင်ႊၼ လဝ်ႈ ဢလႈတႃႊႁူႈလဝ်ႈသင်ႊၼၵိုင်ပိုင်ႈလႆႇယႆႇၼိူဝ်မၼ်းလဝ်ႈ။ မၼ်းလဝ်ႈဝႃႈ ၼင်ႈ ၼေႃႈထမ်းမၼ်းလဝ်ႈၼႆႉ ၵမ်ႊမီးၼေႃႈထမ်း ပုၼ်ႈတႃႊၽူႈမီးလၢၼ်ႊၼဝ်ၵမ်ႈၽွင်ႈ ၵူလုံး လူဝ်ႊလႆႈႁူႉၼႆၼၼ်ႉၵမ်ႊမီးဝႃႈ၊ မၼ်းၵမ်ႊမီးၼေႃႈသိုင်ႊသိမ်း တႃႊသြႊ ၵမ်ၵႅမ်း ၼႆ။ [2]

တၢင်းဝူၼ်ႉပူတ်းပွႆႊၵၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈပွႆႊဝၢင်းပၼ်ၼႆႉ ႁဝ်းၵမ်ႊငိၼ်းၼင်ႈ ပိုၼ်းသႃႊသၼေႃႊၵၼ်လႆႇလၢတ်ႈ။ တၢင်းလွတ်ႈလႅဝ်းၵၼ်ၼႆႉ လူဝ်ႊမီးဝႆႉတေႉ၊ ၵွပ်ႈ ပိူဝ်ႈပုတ်ႉထလဝ်ႈဝႃႈ တႃႊတေပူၼ်ႉလွတ်ႈတုၵ်ႉၼၼ်ႉ မၼ်းၵိုင်ၼိူဝ်တၢင်းႁူႉပွင်ႊ ႁၼ်ထိုင်သလ်ႉလႃႊထမ်းၵေႃႉၼိုင်ႈသေလႆႈၵူလုံး၊ မၼ်းၵမ်ႊလႆႈလႆႈၵွပ်ႈသူးၼွင် ၽၢၵ်ႊၽီ ၵမ်ႊၼၼ် ႁိင်းၽၢႆႊ ၼွၵ်ႈ လႆႇလီၵွပ်ႈမေႃထွမ်ႊသုပ်း ၵဝ်ၵၢမ်းၼဝ်သေ ဢလႈ ပၼ်မႃး။

မိူဝ်ႈယၢမ်းၼိုင်ႈ ပုတ်ႉထလဝ်ႈၵူႊလေႊတီႈဝႅင်းၵေႊသပုတ်ႉတ ၼင်ႈသိုင်ႊ တူင်းမူင်းၼုၼ်ၵေႃးသလႃႉယဝ်ႉ။ ၵူၼ်းမူင်းၼၼ်ႉ ပူၼ်ႈႁွင်ႉဝႃႈ ၼူဝ်းၵႃႊလႃႊမၼႆ။ မူဝ်ႈၼဝ်လႆႈငိၼ်းၼၢဝ်ႊပုတ်ႉထလဝ်ႈမႄးမီးတီႈၼင်းဝႅင်းၼဝ်ၼၼ်ႉ ၵူၼ်းၵႃႊလႃႊမၼ

[1]ထမ တွၼ်ႈ 20, မႃႆ 4

[2]တီႊ ပပ်ႉ 2 (ၵူဝ်ႊလမ်ႊပူဝ်ႊ, 1929) ၼႃႈ 62

ၵႂၼ်ၵုၢ်ႇဝ်ႈသုမၼ်းလဝ်ႈသေလဝ်ႈဝုႈ –

‘လဝ်ႈႁဝ်းတီႈၶုႈ ယင်းမီးလဝ်ႈရျၢၼ်း၊ ပုင်ႇၶေုးၵမ်ႈၽွင်ႈ ႁွတ်ႈလေႇ ၽၼ်ဝ်ႇမုးတီႈဝ်ၼ်းၵေႇသပုတ်ႉတၵေႃႈ။ ၶဝ်သပ်းလၼ်း၊ ယွင်ႈယေုးၶေုႈထမ်းၶဝ် ၵူလ်းသေ သမ်ႉသီႈၵေႉသေႉၶေးထၢင်ႇလၵ်ႉၶေုႈထမ်းပူၼ်ႈၵေႃႈ။ လဝ်ႈရျၢၼ်း တၢင်ႇလိူဝ်းဢလႈပုၼ်ႇၶေုးတၢင်ႇလိူဝ်းၵေုႈ တဝ်ႈႁွတ်ႈမုးထၼ်ႈသေ ၵူလ်းသပ်း လၼ်းယွင်ႈယေုးၶေုႈထမ်းၶဝ်သေ သီႈၵေႉထၢင်ႇလၵ်ႉထမ်းပူၼ်ႈၵေႃႈ။ ၵွပ်ႈၶဵ ႁဝ်းၶုႈလိုႈၵုင်သုၵ်ႉယုင်ႈလွၵ်ႉၵုၢ်ႇ ပေုးၵမ်ႇလၢင်ႈဝုႈ လဝ်ႈလွၵ်ႉပုၼ်ႇၶေုးလွၵ်ႉ လၢတ်ႈ ၵုၢမ်းလိူဝ်ႈလွၵ်ႉ၊ ၵေုႉလွၵ်ႉသမ်ႉလၢတ်ႈၵုၢမ်းၽိတ်းၶဵၶၼ်ႉၵေႃႈ’ ။

ၵမ်းၶၼ်ႉ ၽြုးပၼ်လဝ်ႈလင်ႇပၼ်တၢင်းၶိုႈလွၵ်ႉၶဝ် ၵၼ်မၼ်းလၢၵ်ႇ လိူဝ်းၶၵ်ႉပူၼ်းသုႇသၶေုႇၵူႈၵၼ်ၵၼ်ၶၼ်ႉဝုႈ –

‘ၵူဝ်ႈ မၼ်ႈတေႉယဝ်ႈ ၵုႇလုႇမၶဝ်ၵူလ်း။ ၵွပ်ႈဝုႈတၢင်းၵုင်လွၵ်ႉပေုႇ ပၼ်မုးၶၵ်ႉလွင်ႈလီၵုင်တေႉဢလႈ သူလင်ႇပေုးလိူဝ်ႈၵုင် လိူဝ်ႁူႉပွင်ႇလွၵ်ႉယၢပ်ႇယဝ်ႉ။ တေုႈလၼ်ဝ်သူလၢမ်းဝူၼ်ႉတူလ်းၵဝ်တုႉ ၵုႇလုႇမၶဝ်ၵူလ်း။ ၵွမ်ႉၵုႈပူၼ်ႈလၢတ်ႈ ၶေ၊ ၵဝ်ၽိုင်ႈထုင်းဝုႈ၊ ၵဝ်ၵုၢမ်းသိုပ်ႇၵုၢမ်းဝုႈသေ ယုႇၽူမ်ႈယုမ်ႇ။ ၵွမ်ႉၵုႈမုး ၶၵ်ႉပပ်ႉထမ်းသုႇသၶေုႇ၊ လိူဝ်းထတ်းသၢင်၊ ၶေုႈမၵ်းမၼ်ႈ၊ တူလ်းပိူင်ႁၢင်ႈၽၢင်၊ ဝူၼ်ႉထုၵ်ႇလွၵ်ႉ၊ ၵၢပ်ႈႁၢင်ႈပၼ်လိူဝ်ႈ၊ ၵမ်ႇၶၼ် ဝူၼ်ႉဝုႈ ၶဵပၼ်ၵုၢမ်းၶူးသွၼ်ႁဝ်း လူင်ၶဵသေ ယုႇၶၼ်တ်ႈယုမ်ႇၵဝ်။ ၵုႇလုႇမၶဝ်ၵူလ်း မူဝ်ႈသူႁူႉႁင်းတူဝ်သူဝုႈ ၵၼ်ၶၼ်ႉ မၼ်းပၼ်ၵၵုသူဝ်ႇၵူဝ်ႈ၊ ပၼ်ၵၼ်ၽိတ်းၵူဝ်ႈ၊ ပၼ်ၵၼ်ႁိူဝ်း ၵူဝ်ႈပေုးၶဵ တေုႈပွႆႇဝၢင်းပၼ်တ်ႈၶဝ်တုႉ။ မူဝ်ႈၵၼ်သူႁူႉလိူဝ်ႈ ႁင်းတူဝ်သူဝုႈ ၵၼ်ၶၼ်ႉ ပၼ်ၵုသူဝ်ႇယဝ်ႉ၊ ပၼ်ၵၼ်လီယဝ်ႉၶဵၶၼ်ႉ တေုႈၵႂၼ်ၵၼ်ႁပ်ႉ ယုမ်ႇၵဝ်သေႁၵ်ႉတ်းလွမ်းတုႉ’ ။[1]

ပုတ်ႉထလဝ်ႈသိုပ်ႇလၢတ်ႈထၼ်ႈ တီႈႁင်းလဝ်ႈရျၢၼ်းၶဝ်ဝုႈ လဝ်ႈလွၵ်ႉသေ ၵမ်ႇဝုႈ ထုၵ်ႇလီလိူဝ်ႈလၵ်ႉတ်ႈတူလ်းတူဝ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈၵွၼ်ႇ ၶင်ႇႁိူဝ်ပေုးတေလိူဝ်ႈ ႁူႉၶမ်ႉၵတ်ႉလဝ်ႈၶူးဝုး ၵၼ်မၼ်းလွမ်းယူႇၶၼ်ႉၶဵ။[2]

[1]ၵင်ႇ (ၵူဝ်ႇလမ်ႇပူဝ်ႇ 1929) ၶေုႈ 115

[2]မ၊ ဝီမမ်သၵသုတ်တ၊ မိၢ 47

ပေးကဝ်ခေါ့ထမ်းပုတ့်ထလဝ့်ဝါ့လိုင် ဝိလိဂိလ့်သါ့– ထၢင့်ထိုမ်ဂခ် ခဲ့ ပ်ခ်ကခ်ၡ်မ့်ၡေ့ (ခဲဝါရခ) တင်းၡူ့ပွင့်လိုခ်ိုဝ်ထမ်း တၢင်းလိုဝ့်လှို့ ဧလ့ခမ့်လ်ထမ်းခိုခ်ယှိ့ယဝ့်။ ဂူလ်းဂါ့ ထၢင့်ထိုမ်ကခ်ခဲ့ မခ်းကမ့်လှို့ တၢင်းဖိတ်းလူင် (Sin)[1] ဂွပ်ဝါ့ ခ်ုံးပုတ့်ထသါ့သခါ့ ကမ့်မီးလွင့်တၢင်းယုမ့် ပိုင်တၢ (Faits)။[2] ဝါ့တီ့တေ့ ခ်ုံးသါ့သခါပုတ့်ထလဝ့် မခ်းကမ့်မီးတၢင်း ဖိတ်းလူင် လိုင့်ခင့်တၢင့်သါ့သခါ့ပွင့်လှိုခခ့်။ ငဝ့်ၡၢ့်ခွင်ကမ့်လီတင်း လူင်ခဲ့ ပ်ခ်ကဝိလ့်လါ့– ငုမ်းတခ် ဧလ့မိလ့်သါ့တိတ့်ထိ တၢင်းယုမ့်ဖိတ်း ယဝ့်။ လူဝ့်ဂါ့တၢင်းထၢင့်ထိုမ်၊ သုဂ့်လှို၊ လှိုဖူင့်ပိဝ်မီးယူ့ခခ့် လွင့်ဝါ့ မခ်း ကမ့်မီးလံ့တၢင်းခိုခ်ယှိ့ကခ်ဝါ့ခဲ့ မခ်းကမ့်လၢင့်ထိင်လံ့။ မိုဝ့်ဖွင်းဂေါ့ ခိုင့်ပံ့ပွင့်လှိုလီ ၡူ့လိင့်လီခခ့် တေလံ့ဝါ့ မခ်းယင်းတိုဂ့်မီးဝ့်တၢင်းထၢင့် ထိုမ်ယူ့ယဝ့်။ ပုခ်တါ့ၡ့်ခိုခ်ယှိ့ဂါ့ခခ့် ၡဝ်းထုဂ့်လီလံ့ဂေ့လိတ့်ပ်တ့် တၢင်းထၢင့်ထိုမ်ခခ့်ယဝ့်။ တါ့ပၢဂ့်ပ်တ့် လံ့တၢင်းထၢင့်ထိုမ်ခခ့် ဂေါ့ခိုင့် တေလံ့ၡူလိင့်လိင်းလီယဝ့်။

မခ်းကမ့်မီးလွင့်တါ့တေလၢတ့်ဝါ့ ဂေါ့ခိုင့်တေကမ့်လံ့မီးတၢင်း ထၢင့်ထိုမ် ကမ့်ခခ် တေလံ့ယုမ့်ခံ။ မိုခ်လိုင့်ခင့်ဝါ့ ‘ဂဝ်ယုမ့်ကိုဝ့်’ ခံ ခဲ့ မခ်းကမ့်လၢင့်ခေဝါ့ လဝ့်ဂဝ့်ၡူ့သေပွင့်လှိုခံ။ မိုဝ့်လုဂ့်ၡ်ခ်းဂေါ့ ခိုင့် ခပ့်သွခ့်ပံ့းခပ့်ခခ့် မခ်းထူပ်းလါးတီ့ယၢပ့်ဖိုတ့် ကခ်မခ်းကမ့် လၢင့်ၡ်တ်းၡိုဝ်ဂါ့ခါ့သေ ကဝ်ဂုင်ဝ့်သေလှိုသုဂ့်သဂ့်ဝ့်။ လူဝ့်ဂါ့မခ်းယင်းတိုဂ့် မီးယူ့တၢင်းဂုင်လှိုကခ်ခဲ့ မခ်းကမ့်လၢင့်ခိုပ့်ဂါ့ခါ့လံ့။ သင်ဝါ့ မခ်းခ်ုံ့ ခိုပ့်ဂါ့ခါ့ခံ မခ်းထုဂ့်လံ့ဂေ့လိတ့်ပ်တ့်တၢင်းဂုင်လှိုမခ်း၊ တါ့တေဂေ့ ခံပ်တ့်တၢင်းထၢင့်ထိုမ်ကခ်ခဲ့ ၡဝ်းဝါ့မခ်းမီးတၢင်းမခ်းယူ့ခံဂွခ့်။ ဂွမ့် ဂါ့ဝါ့ ‘ဂဝ်ယုမ့်ကိုဝ့်’ ကမ့်ခခ် ‘ဂဝ်ကမ့်ဂုင်ဂါး’ ဝါ့ခံဂူလ်းသေ မခ်းဂေါ့ ကမ့်လၢင့်ဂေ့ခံလံ့ပခ်ၡ်မခ်း။ တါ့လှို့ဂေါ့ခိုင့်ယုမ့်ကဝ် တီ့ကခ်မခ်း ကမ့်ပွင့်လှိုသေ လှို့ၡပ့်ကဝ်သေသမ့်သေပိုင်ခခ့် မခ်းပ်ခ်ဂၢခ်ပံ့းမိုင်း

[1] ကဂုသူလ်လူင်ကခ်မခ်းမီးတါ့သေ့ ကခ်ခ်ုံးခရိယခ့်ခဝ်ယုမ့်၊
[2] ယုမ့်လိပ်းယုမ့်တၢ ၊ ကဝ်တၢင်းယုမ့်ဝ့်ပ်ခ်ယှိ့၊

ဂူလ်ား၊ မခ်ာ်းကမ်ၩလ့်ၫဖါ်ၩခမ့်လ့်ထမ်း ကမ်ၩခခေ်ာ ဖါ်ၩပလ္ုၩခိုခ်ၫယ့်ၩ။

ပုတ့်ထလဝ်ၫခ်ဲ့ မီးလ့်ခ့်ၫကီးသ်ပ်ၨတ်ၫတၢင်းထၢင်ၩထူိမ်ကခ်ခ်ဲ့တုၩသေၩ ယဝ့်။ တေုၫဂုၫ ဂွခ်ၩခေုၫမခ်ာ်းလဝ်ၫလမ်ကဝ်ခဲပ့်ပၢခ်ၩခခေ်ာ့ မခ်ာ်းလဝ်ၫတိုဂ်း သူခ်းတပေးမခ်ာ်းလဝ်ၫတင်းလ်ါ တုၩတေထၢမ်မခ်ာ်းလဝ်ၫ သင်ဝုၫခဝ်မီးတၢင်း ယုမ်ၩဂ့င်ခ်ရှိုဝ်ထမ်းမခ်ာ်းလဝ်ၫခ်ဲသေ လိုခ်းမုးယုၩပေရ့်ၫလံၫခ်ၨင်လ့်ဝုၫ ဂဝ် ကမ်ၩတခ်ာ်းလံၫဂေၫလိတ်ၫပ်ၨတ်ၫတၢင်းထၢင်ၩထူိမ်မုးခ်ဲ။ ဂူလ်းဂုၫ လူိဝ်းပ်ခ် တပေးမခ်ာ်းလဝ်ၫကွခ်ယူၩယ်ခ်ဝ့်ယူၩ။ မခ်ာ်းလဝ်ၫသိုပ်ၩဝုၫ ‘သင်လူိဝ့်ဝုၫ ဂွပ်ၫ ခပေ့်ယမ်ခူးဝုးသေ ကမ်ၩရှတ်းတွင်ၫထၢမ်လိုင် ရှိုၫတၢင်ၩလဝ်ၫတၢင်တူဝ်သေ မွဂ်ၩ လၢတ်ၫဋလၫ’ ခ်ဲ။ ကခ်ခ်ဲ့ ပ်ခ်ခေုၫဂ့ၢမ်း လီယွခ်ၫတူိဝ့်လ့်ယူၩတေ့။ [1]

ကမ်ၩလ့်ၫဂူလ်းဂုး ပုတ့်ထလဝ်ၫပ့်ၩပခ်တၢင်းဝူခ့်လွတ်ၫလ်ၨဝ်းဂွခ်ၩ၊ ပုး လ်မ်လွင်ၫယူိခ့်ဂခ်ၫတေုၩဂခ်ခ်ဲဂေုၫ ပ်ခ်ကခ်လီယေုးကၢမ်းလူင် ကခ် ခိုင်ၫ ပုခ်ၫတုၩဖူၫလ်ပ်ၫရှ်ခ်း ပိုခ်းသုၩသခေုၩခဝ်ယူၩယဝ့်။ မူိဝ်ၫယၢမ်းခိုင်ၫ တီၫခ့်းဝ်င်းခေုၩလခ်ၩတ ယင်းမီးခိင်းကုပုၩလိ တပေးခဲဂခ်ၩထခေုၩတပုတ့်တ (ဂျီခ်းမရှုၩဝီၩရ)၊ မခ်ာ်းဂ့ုၩထူပ်းပုတ့်ထလဝ်ၫလွမ်းခင်ၩမရှုၩဝီၩရပွ့်ၩမုးထ်င်ဂခ် တင်းဖြုးပ်ခ်လဝ်ၫ ဂ်ဝ်ၩလူလ်ၫလွင်ၫဂၢမ်ၩယဝ့်။ ဂွပ်ၫဝုၫတၢင်းရှခ်ထိုင်ခ်ရှိုဝ်ဂမ်ၩမ ပုတ့်ထလဝ်ၫခ်ဲ့ ပ်ၨဂ်ၩပူိင်ၫဂခ်ဝ့်တင်း ခွင်မရှုၩဝီၩရခဝ်ယူၩ။ [2] မခ်ာ်းကမ်ၩပ်ခ်မုး လူိင့်ခင်ၩက်ခ်းကၢခ်း၊ ဂမ်းလိုခ်းသုတ်း မူိဝ်ၫဝ်ါးထ်င်ဂခ်ယဝ့်ခခေ်ာ့ ကုပုၩလိ ပွင်ၩလ့်ဂ့ုၩဝုၫ တၢင်းရှခ်ထိုင်ပုတ့်ထလဝ်ၫမ်ၨခ်ၫသေ တၢင်းရှခ်ထိုင်ဩုၩမခ်ာ်း ခခေ်ာ့ဖိတ်းခ်ဲ။ ဂွပ်ၫခခေ်ာဋလၫ မခ်ာ်းယွခ်းပုတ့်ထလဝ်ၫ တုၩရှပ့်မခ်ာ်းပ်ခ် တပေးတဂုၩမခ်ာ်းလဝ်ၫခ်ဲ။ ဂူလ်းဂုၫ ပုတ့်ထလဝ်ၫလ့်ံမခ်ာ်းခ်ၫလ့်ထ်ၨင်ၫလွင်ၫခ်ဲ့၊ ယုၩပေဂှိပ်ၫခ်ၨတ်ၫတ်ၨပ်းတတ်း ဂွပ်ၫမခ်ာ်းလဝ်ၫဝုၫ ‘ဂူခ်းလူိဝ်ၫသ်ၨင်ယ့်ၩ လူိင့်ခင်ၩ မ့်းခ်ဲ့ ထုဂ်ၩလီလံၫဝူခ့်တူလ်းလီလီ လင်ၩတေခ်ၨမ့်လ်ၨပ်ၫ’ ခ်ဲ။ မူိဝ်ၫကခ်ကုပုၩလိ ခေုယွခ်းထ်ၨင်ၫခခေ်ာ့ ပုတ့်ထလဝ်ၫတိုဂ်းသူခ်းမခ်ာ်း ရှိုၫမခ်ာ်းသိုပ်ၩဂမ့်လွံၫထ်ၨမ်ခူး

[1] တီၩ (ဂူဝ်ၩလမ်ၩပူဝ်ၩ 1929) ခေုၫ 239

[2] မရှုၩဝိရှုၩရ လဝ်ၫပူဂ်းတင်ၫသုၩသခေုၩဂျီခ်း မူိဝ်ၫပၢခ်လ်ၨဝ်ဂခ်တင်းပုတ့်ထလဝ်ၫ၊ ကုယုရှမ်ၫတူိဝ်း ပုတ့်လဝ်ၫကိတ်းခိုင်ၫ။

ဝူးဂဝ်, လိူင့်ခၼင်ႇၵႂၼ်တၢင်းၶႆ။ [1]

မိူဝ်ႈၽွင်းႁူဝ်ပၢၵ်ႇ, 3 B.C. ၶၼၼ်ႈ လဝ်ႈၶုၼ်လူင်ၵသူဝ်းၵ ၵိၼ်းတီးယႃး လွမ်းမႃးမႆၢမီးတၢင်းယိုၼ်ႈၵၼ်းသေ ပွင်ႇလိူ ယုၵ်ႇယွင်း ၵမ့်ထိမ်တၢင်ႇသႃႇသၼျေႇ မႃးၶၼ်းမိူင်းႁျေႃင်မၶၼ်း (Emperor) ။ ၶၼ်းၵူးလိၵ်ႈသဝ်ၵွိၶ်မၶၼ်း ၵၼ်ၶိုင်း ႁဝ်းယင်းလၢင်းလူၵၢၼ်ႇမၶၼ်းလႆးယူႇ တေႃႇထိုင်ႁၢၼ်ႈၶႆႈ၊ မၶၼ်းၶုၼ်ပိုၼ်ၽၢဝ်ႇ ဝူး–

'ၵူၼ်းၵေႃႉၶိုင်းၶႆႈ ၵမ်ႇထုၵ်ႇလီယွင်းယေႃးသႃႇသၼျေႇမၶၼ်းၵူလ်းသေ သေႃႈၶေးတၢင်ႇသႃႇသၼျေႇ၊ မၶၼ်းတေလႆးၶပ်ႈယမ်တၢင်ႇသႃႇသၼျေႇ လွမ်းၶၼင်ႇ ပိူၼ်းမီးၶႆ။ [2] ၵွိတ်းၶႆသေ ၵၼ်ၵူၼ်းၵေႃႉၶိုင်း လွႆးယုၵ်ႇယွင်း တၢင်ႇသုင် သႃႇသၼျေႇမၶၼ်းၶႆႈ မိူၼ်ၵၼ်တင်းၵုမ့်လွႆးတၢင်ႇသႃႇသၼျေႇယဝ့်။ သင်ၵမ်ႇလိူ လိူင့်ၶႆလိုင် မၶၼ်းမိူၼ်ၵၼ်တင်းယႃႉၵဝ်းသႃႇသၼျေႇမၶၼ်းသေ သမ့်တိူဝ့်ၶိူၵ်း တၢင်ႇသႃႇသၼျေႇယဝ့်။ ၵွပ်ႈၶႆ ၵၼ်ၶဝ်ႈၵွၵ်ႇၵၼ် ထုၵ်ႇမ်ၶၼ်ႈၵၼ်ၶႆႈမၶၼ်းလီ။ တေႃႈၵွၼ်ၵၼ်တုင်းထွမ်ႇတႃႉ၊ ၵွၼ်ပႃးလိူပႃးၶေႃးသေ ထွမ်ႇၵဝ်ၶေႃးထမ်း တၢင်ႇသႃႇသၼျေႇတႃႉ' ၶႆမႃး။

ႁဝ်းထုၵ်ႇလီလႆးသိူႇပႃးတီးၶႆႈဝူး ၵမ်ႇလိူႈဝူးႁဝ်းၵူလ်း တေလႆးၵွိတ်း လွမ်းလွင်းတၢင်းပွင်ႇလိူၶိူဝ်ထမ်းၵၼ်ၶႆႈ ၶၼ်းတွၼ်းသႃႇသၼျေႇၵူလ်း တေလႆး ၵွိတ်းလွမ်းၵူႇၵူးတီးယဝ့်။

ၶမ့်လိူထမ်းၽၢႆႇယိုၼ်ႈၵၼ်းငလးတၢင်းပွင်ႇလိူၵၼ်ၶႆႈ လွႆတေႇမႃး လိမ်မိူဝ်းငဝ်းတေႇတၢင်းယိၼ်ႇငေးတၢင်းၶိုၼ်းယွႆႇသႃႇသၼျေႇပုတ့်ထ တေႇမီးမႃး ၶၼ်ႈယဝ့်။ ၵွပ်ႈၶႆငလႈ ၶၼ်းၶျေးၵၢၼ်ႁူလ်းၵူၼ်းမိူင်း တႃႇၶဝ်ႈပိၼ်မႃးၽႆၢ လၢဝ်းပုတ့်ၶႆႈ မၶၼ်းၵမ်ႇတွၼ်ႈမီးမႃးသၢၵ်ႈသေႇတူဝ်ယၢင်ႇၵၼ်ပေႃးလႆးၶျူႈၵွိမ် ၵူၼ်းတႆ၊ ၵမ်ႇၶၼ် ၵွိတ်းၵွိုႈလိုတ်းယၢင်ပေႃးၵွၵ်ႇ ၶၼ်းပိုၼ်းမိူဝ်းၽွင်းၽေႃး သႃႇသၼျေႇ မႃးလူဝ်ႈၶၢဝ်းသွင်ၵွိင်ႁျူးပၢၵ်ႇပီလိူဝ်လိူဝ်ၶၼ်ႈ။ မီးမႃးၵူၼ်းယုမ်ႇယမ် လွမ်းႁျူးပၢၵ်ႇလၢၼ်ႈလိူဝ်သေ မၶၼ်းၽေႃးတိူၼ်းမႃးၵတ်းၵတ်းယိၼ်ယိၼ် ၶၼ်း

[1] မ ၵုပျႇလိသုတ့်တ၊ မႆၢ 56

[2] လိၵ်ႈသဝ်ၵွိၶ်ၵသူဝ်းၵ 12

ဂုခ်ကေားသျူးတင်းသႅင်ႈယူႉယဝ့်။ တၢင်းသုဂ့်ယုင်ႈကူခ်ဂဝ်းဂခ် ကခ်ကဝ် လွမ်းပရိယေႉ ကခ်လွ်ၡႅတ်းသေကမ်ႉဝုႈ တိုခ်းသၢခ်ခတ်းဂခ် တင်းထမ်း ပုတ့်ထလဝ်ႈယဝ့်။

လွင်ႉသုႉသချေႉပုတ့်ထပ်ခ် Religion သုႉသချေႉဖုႉဖၢခ်ႉဖိပူင် ၡု့ ကမ်ႉခခေ် ပ်ခ်းပဲၢးဝူခ့်ခပ့်ၡု့ (Philosophy) ခဲ ဂ့ဲဂ့ဲထၢမ်ဂခ်ယူႉ။ ကခ် ခဲ့ ၡဝ်းၡွင့်မခ်းကခ်လွ်ဂေျးကမ်ႉပ်ခ်သင်၊ လဝ်ႈဂဝ်ႉခွ်ႈပခ်လိုဝ်ႈကခ်လွ် ဂေျးကမ်ႉပ်ခ်သင်၊ သုႉသချေႉပုတ့်ထခဲ့ဧတ့ တေလုဂ်းမခ်ႈ ပ်င်ႈခင်ႉမခ်း မီးဂူလုံး။ လိုဝ်ႈသႅင်ခဲ့ မခ်းကမ်ႉလမ်ႉလွင်ႈ။ တေျႈဂျႈလိုဝ်ႈသုႉသချေႉပုတ့်ထ ကခ်ၡဝ်းပခ်လိုဝ်ႈဝဲ့ခဲ့ မခ်းကမ်ႉပေျးလူင်ႈယွ်ႉ။ လိုဝ်ႈကခ်ဂေ့ခိုင်ႈတၢင်ႉ ပခ်ဝဲ့ခဲ့ မခ်းကမ်ႉခဝ်ႈဂၢခ်။

မွဂ်ႉခၢင်းသီခဲ့ ၡဝ်းခွ်ႈတၢင်ႉလိုဝ်ႈသင်တၢင်ႉ၊ ပ်ဂ့်မခ်းလဲၢႈလိုဝ်ႈဂွ်ုႉ တၢင်ႉမ်ဝ်းဂေျႈ ကဲၢၡွမ်မခ်းကမ်ႉလ်ဂ်ႈလဲၢႈ၊ ၡွမ်ဝဲ့ယူႉဂူလုံး။ တေျႈလဲၢးခခေ် ခင်ႉဂဝ်ႉ ထမ်းလိုဝ်ႈလွ်ႈခဲ့ ကမ်ႉလူဝ်ႉလိုဝ်ႈ။ သုႉသချေႉပုတ့်ထဂေျႈကမ်ႉလွ်ႈ၊ ခရိယၢခ်ႉ၊ ၡိခ်ႉတူႉ၊ မူႉသလိမ်ႉ ကခ်လွ်ဂေျႈမခ်းကမ်ႉလွ်ႈ။ မခ်းကမ်ႉလွ်ႈ ဖွ်မျးပူင်ႉ ဂွခ်းမခ်း။ လိုဝ်ႈလုမ်းဂခ်ခဲ့ ပ်ခ်ကခ်ၡျၢမ်ႈၡေ့ ခွ်းလွင်ႈၡူ့ပွင်ႉလွ် ထမ်းသေ ခဝ်ၡႅတ်းၡွ်ုႈလွ်ဂူခ်းၡဝ်းလွမ်းပျႈလွမ်းဖဲၢႉ ကခ်လၢင်ႈပခ်ခ်ခ်ခခေ့် ယဝ့်။

ကခ်ခဲ့မခ်းမ်ခ်ႈချေႉ၊ ကမ်ႉလွ်ႈဝျႈခွ်းတွခ်ႈလၢခ်ႉ ဧလႈခမ့်လွ် ထမ်းဂူလုံး၊ မခ်းဂေျႈမ်ခ်ႈပျးခွ်းတူင်ႉဂူခ်းၡဝ်းဂွ်ုႉမျးဂခ် တိတ်းတေျႉဂခ် ခဲ့ယဝ့်။ ပူင်တ်ဂ်ႈမခ်း မူဝ်ႈကခ်ၡဝ်းထူပ်းၡခ်ဂူခ်းဂေ့ခိုင်ႈ ၡဝ်းကမ်ႉတူလုံး ဝျႈမခ်းပ်ခ်ဂူခ်းခဲသေ ခပေ့ဝျႈ မခ်းပ်ခ်ကင်းဂိတ်း ဖရင်ႉသ်တ်ႈ ဂျုႉမခီႉ ကမေရိဂခ်ႉ ဂျိဝ်း ခဲခွ်းလွ်ၡဝ်း။ ဂူလုံးဂျႈ ဂေ့ခခေ့်ယူဝ်ခေးပ်ခ်ဂေ့ကခ် လွတ်ႈလိုဝ်ႈ ကခ်ၡဝ်းထၢင်ႉခခေ့်ယူႉ။

ဂူခ်းၡဝ်းၡဂ့်မိုတ်ႈလိုဝ်ႈပ်ဂ်ႉဂခ်ချေႉသေ ကွခ်တၢင်ႉယွမ့်သီပခ်ခမ့် ဂတ့်တၢင်းခခ်ဂူခ်းၡဝ်း တၢင်းယ်ခ်လွ်ဂူခ်းၡဝ်းယူႉ။ ဂွပ်ႈခခေ်ဧလႈ ခဝ်လင်ႉ မဂ်းမခ်ႈလိုဝ်ႈတၢင်းလူႉဂူႈလဲၢသ်ခ်း လိုင့်ခင်ႉဝျႈ တၢင်းလူႉလၢဝ်းပုတ့် တၢင်း

လူႇလၢဝ်းၶရိယၢၼ်ႇၼႆသေ ထၢင်ႇလႅၵ်ႉၼိူဝ်တၢင်းလူႇပိူၼ်ႈယူႇယဝ်ႉ။ ၵူၺ်းၵႃႈ တၢင်းလူႇၼႆႉ မၼ်းဢမ်ႇလၢင်ႈလႅၵ်ႇၽေၵၼ်လႆႈဝႃႈ ၶွင်ၶရိယၢၼ်ႇ ၶွင်လၢဝ်းပုတ်ႉ ၶွင်ႁိၼ်တူႇ ဢမ်ႇၼၼ် ၶွင်မူႇသလိမ်ႇ။ တၢင်းႁၵ်ႉမိတ်ႈတႃႇၸမႈ ၼိူဝ်လုၵ်ႈၼႆႉ မၼ်းဢမ်ႇလႂ်ႈၶွင်ၽႂ် ၶွင်ၶရိယၢၼ်ႇ ၶွင်လၢဝ်းပုတ်ႉ။ ၵူၺ်းပိၼ်မိတ်ႈတႃႇၸမႈၵူၺ်း ၼမ်ႉၵတ်ႉတူၼ်ႈလႂ်ၵူၼ်းႁဝ်း လူင်ႉၼင်ႇႁၵ်ႉ၊ ထေႇတၼႄႇလီ၊ ႁၵ်ႉဢိတ်းလူ၊ လႂ်ယိုၼ်းယၢဝ်း၊ ယိူၼ်ႉၵၼ်ႈ၊ ႁၵ်ႉႁွမ်ၵၼ်၊ ၶႂ်ႈလႆႈ၊ လင်း၊ ၶႂ်ႈလႃႉလႂ်လမ်၊ လူင်လိုမ်း၊ မႃႇၼယ်ႇ၊လၵုႃႇလိူဝ်းၼႆႉ မၼ်းဢမ်ႇမီးလိုဝ်ႈပဵၵ်ႇပိူင်ႈၵၼ်။ ၼဝ်ဢမ်ႇၵဵဝ်ႇၵပ်းၵၼ် တင်းသႃႇသၼႃႇဢၼ်လႂ်။

ပုၼ်ႈတႃႇၵေႃႉႁႃတၢင်းလိုဝ်ႈလႂ်ႈၼႆႉ မၼ်းလုၵ်ႉတီႈတၢင်းၼႂ်ႈလႂ် ဢၼ်လႂ် မႂ်းၼႆၼၼ်ႉ မၼ်းဢမ်ႇလမ်ႇလွင်ႈ ပုၼ်ႈတႃႇမၼ်း။ ၸဝ်ႈႁၢၵ်ႈၸလႈတၢင်းၼိုၼ်ႈ ယႂ်ႇၽႂ်ႇလႂ်ၼႆႉၵူၺ်း ပဵၼ်လွင်ႈၽႂ်ႇတႃႇၵူၼ်းၽူႈၵတ်ႉၶဵၼ်ႇၶဝ်ဝူၼ်ႉၵူၺ်း။ ဝႃႈတီႈ တေႉ ပုၼ်ႈတႃႇတေပွင်ႇလႂ်ထမ်းလိုဝ်ႈလႂ်ႈၼႆႉ မၼ်းဢမ်ႇလူဝ်ႇလႆႈၼဝ်ႈလႂ်ဝႃႈ ဢၼ် ၼႆႉ လုၵ်ႉတီႈၼေႃႈထမ်းပုတ်ႉထမႂ်းႁႃႉ ဢမ်ႇၼၼ် လုၵ်ႉတၢင်ႇၵေႃႉမႂ်းႁႃႉၼႆ။ ဢၼ် လမ်ႇလွင်ႈၼႆႉ ပိၼ်တႃႇလႆႈႁူႉႁၼ်ႁူႉပွင်ႇလႂ် ၼိူဝ်ၵူႈသမ်ႇသိၼ်ပိူင်ၵူၺ်း။ ၵိဝ်ႇ လူၺ်ႈလွင်ႈၼ့်သေ ယင်းမီးဢပုမ်ႇလမ်ႇလွင်ႈဢၼ်ၼိုင်ႈ မႂ်းၼိူင်ႈမတ်ႉလိမၼိၵႃႇ ယ ၼေႈလိၵ်ႈ (140) ၼၼ်ႉယူႇ။

ပွၵ်ႈၼိုင်ႈ ပုတ်ႉထလဝ်ႈလိဝ်ႈသဝ်းမႂ်း တီႈသိုင်ႇလဝ်ႈမေႈၼိုၼ်းၼိုင်ႈ။ ၼိုင်ႈၼၼ်ႉၼင်ႇၵဝ်ႇ ယင်းမီးလဝ်ႈရသေးၵွၼ်ႇလဝ်ႈၼိုင်ႈ ဢၼ်ႁွတ်ႈထိုင်မႂ်း လိမ်လဝ်ႉ။ သွင်ၼႃၽႂ်ဢမ်ႇႁူႉလၵ်းၽႂ်။ ပုတ်ႉထလဝ်ႈတူၺ်းရသေးသေ ဝူၼ်ႉဝႃႈ လွင်ႈတၢင်းယူႇသဝ်းၵူၼ်းၼုမ်ႇၵေႃႉၼ့် ၼိမ်ႉယူႇၵေး။ ပေႃးလၢတ်ႈတေႃႇမၼ်း တေၼိမ်ႉယူႇၼႆသေထၢမ်ဝႃႈ ‘လဝ်ႈၵူဝ်ႉ လဝ်ႈၵဝ်ႇယူင်းဢၢၼ်းသင်သေ ပဵတ်ႈႁူၼ်း ယေးမႂ်း။ ၼူးဝႂ်းလဝ်ႈၵဝ်ႇပိၼ်ၽႂ်၊ လဝ်ႈၵဝ်ႇဝိၼ်းထုၵ်ႇလႂ်ထမ်းၽႂ်’ ၼႆယဝ်ႉ။ လဝ်ႈရသေးၼၼ်ႉတွပ်ႇဝႃႈ ‘တဝ်းၵေႃႉၵူလ်ႉ ယင်းမီးလဝ်ႈရျႃၼ်းၵေႃႉတမၵူဝ်ႈ မၼ်းပႆႈၵွၵ်ႇႁူၼ်းယေးသႃႇၵီႇၵုႃႇသေ ႁဵတ်းရျႃၼ်းဝႃႇ။ ပိူၼ်ႈၵွၼ်ၵၼ်ဝႃႈ မၼ်းလဝ်ႈပိၼ်ရျႃၼ်းတႃႇ (ၵရျႃၼ်တ) ၼႆ။ မၼ်းၼ်ႉယဝ်ႉ ပိၼ်ၸြႃႇသမ်းမႂ်း ၵဝ်ၶႃႈသေ ၵဝ်ၶႃႈဝိၼ်းထုၵ်ႇလႂ်ထမ်းမၼ်းလဝ်ႈၵူဝ်း’ ၼႆ။

‘လဝ်ႉတူၶ်ၶူးၶခဲၷ် လဝ်ႉရျၢၶ်းတၠႇ ကၶ်တ်ႝမ်ထူၶ်ႉပလ်ႇလၠႇၶခဲၷ် မီးယူႇတီႉလ်ၟ တေၠႉလ်ႝဝ် ?’။

တ်ႇးဂေႉကိုဝ့် ဂဝ်လ်ႉဝိၶ်းဝၠႉ မၶ်းမီးယူႇတီႉဝ်ႝင်းလိုဝ်ႉသၠႇဝတ့်ထိ ဖ်ႇၢႇ တၢင်းၡွင်ႇမိူင်းၶ့်ၶ်။ လဝ်ႉတူၶ်ႉၶူး– လဝ်ႉရျၢၶ်းတၠႇ– ဖူႉမီးပလ်ႇလၠႇဂုမ်ႇ ထူၶ်ႉၶခဲၷ်ယူႇသဝ်းတီႉၶခဲၶ်ႉဝၠႉၶ်။

‘လွင်ႇလဝ်ႉဂဝ်ႇ ယၢမ်ႉၡၶ်မၶ်းလဝ်ႉၡၠႉ? သင်လိူဝ့်ဝၠႉ ထူပ်းလၠးမၶ်း ၶ် လွင်ႇတေၡူႉလၵ်းမၶ်းၡၠႉ?’။

‘ဂဝ်တေကမ်ႇၡူႉလၵ်းလ်ႉကေ့ ၵွပ်ႉဝၠႉ ဂဝ်ကမ်ႇယၢမ်ႉၡၶ်မၶ်းလဝ်ႉ သေပွၵ်ႉ’။

ဂမ်းၶခဲၷ် ပုတ့်ထလဝ်ႉၡူႉဝၠႉ ဂူၶ်းလ်ၢးၶုမ်ႇကၶ်ပ်ႇယၢမ်ႉမိုတ်ႉဂၶ် ၶ့် မၶ်းယိူင်းလူးမၶ်းလဝ်ႉသေပ်ၢႉကွၵ်ႇၡိူၶ်းယေးသေ ၡ်တ်းရျၢၶ်းၶ်။ ဂူလ်း ဂၠႉ ကမ်ႇတၢပ်ႉမွၵ်ႇလိုဝ်ႉသ်ႝင်မၶ်းလဝ်ႉသေ ပုတ့်ထဝၠႉ ‘လဝ်ႉရျၢၶ်းကိူဝ့်–ဂဝ် တေသွၶ်ထမ်းမ့်းလ်။ တေၠႉတုင်းထွမ်ကဝ်တၠႉ၊ ဂဝ်တေၡေၠးယဝ်ႉ’ ၶ်။

ဂူၶ်းလ်ၢးၶုမ်ႇဂေၠႉလ်ႉလ္ၟဝၠႉ ‘လီယဝ့် တ်းဂေႉဂဝ်’ ၶ်။ ဂမ်းၶခဲၷ် ပုတ့်ထလဝ်ႉ လင်ႇဖုလ်ႇၡေၠးပၶ်ထမ်းလိုဝ်ႉလ္ၟႉ ကၶ်လီယေၠးကၢမ်း[1] ပၶ် လ်ၢးၶုမ်ႇဂေႉၶခဲၷ်ယဝ့်။

ဂမ်းတေႇသၶေၠႇလဝ်ႉသုတ်းဂ္ၠႇၶခဲၷ် လဝ်ႉရျၢၶ်းၶုမ်ႇ ကၶ်လိုဝ်ႉ ဝၠႉ ပၵ့်ဂုသၠႇတိၶ့် ၡူႉပွင်ႇလ္ၟဝၠႉ ဂေႉကၶ်ၡေၠးထမ်းပၶ်မၶ်းယူႇၶ့် တိုၶ်း ပ်ၶ်ပုတ့်ထလဝ်ႉယဝ့်ၶ်။ ၵွပ်ႉၶခဲၶ် မၶ်းလင်ႇလုၵ့်သေ ဂ္ၠႇလူးပုတ့်ထလဝ်ႉၶုပ့် ဝ်ႉတီႉတၵ်းၶဝ်ႇလဝ်ႉၶူးဝၠးသေယွၶ်းတွင်းပၢၶ်ႇ လွင်ႉလ်ႉၡွင့်မၶ်းလဝ်ႉ တ်း ဂေႉ[2] ၶ်ၶခဲၷ်ယဝ့်။ မၶ်းသိုပ်ႇယွၶ်းၡ္ၟႉၯၠးပ်ၶ်လဝ်ႉၡ်တ်းသၢင်ႇပၶ် တၠႇ ၶဝ်ႉၶ္ၟးဖိုၵ့်ၶုသင်ႇၶယဝ့်။

[1]ထမ်းတုၵ်ၶၶိရေျထကရိယသလ်ၸ

[2]ကၠုသေၠ–တ်းဂေႉၶ် ၶေၠႉၶ့် ကဝ်လ္ၟႉဂၶ်ယူႇၶ္ၟးထၢၶ်ႉပ်ႝင်းဂၶ် လူလ်ႉတင်းၶပ့်ယမ်ဂၶ်ၶ္ၟးမိူင်း ကိၶ်းတီးယၠး မိူဝ်ႉဖွင်းၶခဲၶ်။ ဂူလ်းဂၠႉ တပေးပုတ့်ထလဝ်ႉ ကမ်ႇတွၶ့်ကဝ်ၶေၠႉၶ့် ၡွင့်ပုတ့်ထလဝ်ႉ။ လဝ်ႉရျၢၶ်းၶဝ် ဝၠႇလ်ႝၵ့်ဝၠႇယ္ၟႇဧတ့ ကဝ်ၶေၠႉၶ့်သေၡွင့်ဂၶ်ယူႇ။ ဂူလ်းဂၠႉ ပုတ့်ထလဝ်ႉလ္ၟႉ လဝ်ႉဝၠႇလ်ႝၵ့် ၡွင့်လဝ်ႉဝၠႇယ္ၟႇ ဖၶ်တေ ကမ်ႇၶခဲၶ် ကၠယသမၠ ၶ် မိူဝ်ႉလမ်ကဝ်ပရိၶိပ့်ပၢၶ်ႇၶခဲၶ်ႉ။

ၵူၺ်းၵူႈ ပုတ်ႉထလဝ်ႈထၢမ်မၼ်း လွင်ႈဝႃႈလွင်ႉမၼ်းပႃႈမီး သီႇပိတ်ႈတင်း သၢင်ႇၵၢၼ်းယဝ်ႉႁိုဝ်ၼႆ။ မိူဝ်ႈၸၼ်ပၵ်ႉၵုသႃႇတိတွပ်ႇဝႃႈ ၸမ်ႇမီးၼႆၼၼ်ႉ ပုတ်ႉထ လဝ်ႈလင်ႇဝႃႈ ပေႃးၸမ်ႇမီးသီႇပိတ်ႈသၢင်ႇၵၢၼ်းၼႆ ပုတ်ႉထလဝ်ႈၸမ်ႇၶၢမ်ႇလၢင်း ပၼ်ၼႆလႄႈ လဝ်ႈပၵ်ႉၵုသႃႇတိၵေႃႈ ၸွၵ်ႇႁူႉႁႃသီႇပိတ်ႈသၢင်ႇၵၢၼ်းယဝ်ႉ။ ၵူၺ်းၵူႈ ၵွပ်ႈၵၢမ်ႇႁၢႆႉမီးလႄႈ မၼ်းလႆႈတႆႇႁူႉ ၵွပ်ႈဝူဝ်းမေႈလိူင်းတေႃးယဝ်ႉ။

ဝၢႆးမႃးမိူဝ်ႈၶၢဝ်ႇငၢဝ်းလီၶေႃးၶူမ်ထိုင်လဝ်ႈပုတ်ႉထၼၼ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈပူင် ၶေႃႈၸွၵ်ႇပၢၵ်ႇဝႃႈ လဝ်ႈပၵ်ႉၵုသႃႇတိၼၼ်ႉ ပဵၼ်ၽူႈမီးပလ်လႃႇပေႃးထူပ်းႁၼ် ထမ်းသၵ်ႉလႃႇယဝ်ႉၵိူဝ်ႈ။ မၼ်းပဵၼ်လဝ်ႈၸၼ်ၵေႃႉၵၢမ်ႇ ၸၼ်ႁူႉႁၼ်ၼိပ်ႉပၢၼ်ႇ သေ ႁူႉႁူတ်ႇတီႈၸၼ်တေလႆႈပဵၼ်လဝ်ႈရႁၢၼ်းတႃႇ၊ ၵမ်းလိုၼ်းသုတ်းတႆႈ ထိုင်ႈလၢတ်ႈၼိုင်ႈယဝ်ႉသေ တေၸမ်ႇတွၼ်ႈပွၵ်ႈၶိုၼ်းမႃးလူးလေးၵၼ်ႉသေပွၵ်ႈ ယဝ်ႉၼႆ။

ပေႃးတူၺ်းတီႈၸပုမ်ႇၼႆႉၼႆ မၼ်းလႅင်ႈလီၸေႃႇ၊ လွင်ႈဝႃႈလဝ်ႈပၵ်ႉၵုသႃႇ တိ ၸမ်ႇႁူႉလၵ်း ၵေႃႉၸၼ်လၢတ်ႈတေႃႇမၼ်း ႁေးထမ်းပၼ်မၼ်း မိူဝ်ႈမၼ်း ယၼ်းတိူၵ်ႉထွမ်ႇယူႇၼၼ်ႉ။ မၼ်းႁူႉပွင်ႇထမ်းလိုဝ်ႈလႆႈႁူႇ။ သင်ယႃႈယႃလီၼႆ ရေးၵူႇတေႁႃႈ။ မၼ်းၸမ်ႇလူဝ်ႇႁူႉလွမ်းလဝ်ႈပွင်းယႃႈယႃ ၸမ်ႇၼၼ် ယႃႈယႃ ၼၼ်ႉ မၼ်းလုၵ်ႉတီႈလိုၵ်ႉမႃးၼႆ။

သႃႇသၼႃႇၵမ်ႈၼမ်ၼမ် ၸိင်ၼိူဝ်တၢင်းယုမ်ႇ ယုမ်ႇလိပ်းယုမ်ႇလႅင်။ ၼိူင်းလၢဝ်းပုတ်ႉထတႄႉ သပ်းလႅင်းဝႃႈ ႁူႉႁၼ်၊ ပွင်ႇလႅင်းလိူဝ်ႉၼႆသေ ၸမ်ႇလိူဝ်ႉဝႃး ယုမ်ႇယမ် ၸမ်ႇၼၼ် တေလႆႈယုမ်ႇ။ ၼိူင်းလၢဝ်းပုတ်ႉယင်းမီးၶေႃး ‘သတ်ႈထႃႇ ၸၼ်ပိၼ်ႇဝႆႉဝႃႈ ယုမ်ႇ ၊ ယုမ်ႇယမ် ’ ၼႆ။ ၵူၺ်းဝႃႈယုမ်ႇၸၼ်ၼႆႉ မၼ်းၸမ်ႇမိူၼ် လိူင်ႉၼင်ႇဝႃႈမႃး။ မၼ်းပဵၼ်တၢင်းႁၢၼ်ႉလိူဝ်ႉ ၸၼ်ၸိင်ၼိူဝ်တၢင်းမၼ်းလိူဝ်ႉ။ ၼိူင်း လၢဝ်းသႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထ သတ်ႉထႃႇ ၸၼ်ၸွၼ်ၵၼ်လိူဝ်ႉယူႇၼၼ်ႉ ႁဝ်းတေလႆႈ ယိၼ်ဝႃႈ မၼ်းၵေႃႈပႃးဝႆႉထၢတ်ႈယုမ်ႇယမ် (Faith) ယိူင်းဝႃႈ ယုမ်ႇယမ်ၼိူဝ်ပုတ်ႉထ ထမ်ႇမ သင်ႇၶလဝ်ႈၼႆ။

ပေႃးၸဝ်လွမ်းၶေႃးသပ်းလႅင်းၸသင်ႇၶ ၽူႈမီးပၢႆးမွၼ်းလူင် ၼိူင်းမိူဝ်ႈ ႁူဝ်ပၢၵ်ႇ 4 ၸေႇတိႇ ဝႃႈတႄႉလိုင် သတ်ႈထႃႇၼႆႉ မီးႁူႇၶေႃးပွင်ႇသၢမ်ၵၼ်

1. တၢင်းမၼ်ႈၸႂ်ၵၼ်ႁူမ်ႉထူၼ်ႈ၊ ၵၼ်မၼ်ႈၸႂ်လွင်ႈဝႆႉၵၼ်ၼၼ်ႉမီးတေႃႇ၊ 2. ပီတိ လူမ်းၼိူဝ်ၼမ်ႉႁတ်ႉတၢင်းၼၼ်ၵၼ်လီ၊ 3. မီးႁၢင်ၸိူင်ႈလႆႈၼိူင်ႈၵၼ် ၼၼ်ႉမႃးမီးၼႂ်းၸႂ်ၼႆႉယဝ်ႉ။

လဝ်ႈႁဝ်ႉၸိူင်ႈႁဵတ်းၸိူင်ႉႁဵဝ်ဝႆႈတၢင်းယုမ်ႉ (Faith) ၵၼ်တၢင်ႉသႃႉသၼႄႉ ပွင်ႉၸႂ်ဝႆႉၼၼ်ႉ မၼ်းၵမ်ႉမႄးၵိဝ်ႉႁပ်းႁၼ်တင်းသႃႉသၼႄႉပုတ်ႉထ။

ၼႄႈထၢမ်တၢင်းယုမ်ႉ ပေႃႉၵွၵ်ႉမႄး ႁွပ်ႈမိူဝ်ႈႁဝ်းၵမ်ႉႁၼ်ႁူလ်း၊ ႁမ်း မိူဝ်ႈလဝ်ႈႁဝ်ႉလႆႈႁၼ်ၼၼ်ႉ ၼႄႈထၢမ်ၵၼ်ဝႆႈ လွင်ႉမုၼ်ႈယုမ်ႉႁိူဝ်ၼႆၼၼ်ႉ ၵဝ်ႁၢ ႁူႉယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၵၼ်ႁဝ်လၢတ်ႈၼေလဝ်ႈႁဝ်ႉဝႆႈ ႁဝ်မီးသိၼ်ဝႆႉၼႂ်းႁမ်မုဝ်းႁဝ်ၵိူဝ်ႈ ၼႆၼၼ်ႉ ၼႄႈထၢမ်ၵၼ်ဝႆႈ လွင်ႉယုမ်ႉႁူႉၼႆၼၼ်ႉ လၼ်ႉပေႃႉမႄး ႁွပ်ႈဝႆႈလဝ်ႈႁဝ်ႉ ၵမ်ႉႁၼ်လႆႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၵၼ် ႁဝ်ၵႃႈၽႃႉမုဝ်းၼေၼၼ်ႉ လဝ်ႈႁဝ်လႆႈ ႁၼ်သိၼ်ၼၼ်ႉသေ ၼႄႈထၢမ်ၵၼ်ဝႆႈ လွင်ႉယုမ်ႉႁူႉ ၼႆၼၼ်ႉ ၵမ်ႉပေႃႉမႄးလႆႈ။ ႁွပ်ႈၼၼ် ပပ်ႉထမ်းမိူဝ်ႈႁဝ်ႉႁွၼ်ႉ ႁမ်ႈၼမ်ၼမ်လဵၼ်ႈၼေဝႆႈ သတ်ႈထႃႉၼၼ်ႉ မၼ်းမိူၼ်ၼင်ႉ 'ႁူႉပွင်ႉၸႂ် ၸိူင်ႉၼင်ႉၵေႃႉၼိုင်ႈႁၼ်သိၼ်' ၼႆယဝ်ႈ။

တပေးပုတ်ႉထလဝ်ႈ ၵၼ်လိဝ်ႈမုသိႉလ လၢတ်ႈၼေလဝ်ႈတူၼ်ၼိုင်ႈဝႆႈ 'တႆးၵေႃႉသဝိတ်ႉထၵိူဝ်ႉ ၵၼ်ႁဝ်လႆႈႁူလႆႈႁၼ်ဝႆႈ ၵၼ်ၽဝသုတ်းသိၼ်ႈၼၼ်ႉ ဝႆႈ ပိၼ်ၼိပ်ပၢၼ်ႉၼႆၼၼ်ႉၵမ်ႉလၢႆႈဝႆႈ လႆႈမႄးႁွပ်ႈႁၵ်ႉယုမ်ႉယမ်၊ တိတ်းၼွင်ႉႁွႆႈ၊ လႆႈ ငိၼ်းႁၢမ်းသိုပ်ႉႁၢမ်း၊ လွမ်းၽိူင်ႈထုင်း၊ ဝူၼ်ႉဝႆႈမၼ်းထုၵ်ႉလွင်ႈ၊ ႁူမ်လူမ်း ႁွပ်ႈ ဝူၼ်ႉထုၵ်ႉမိၼ်ႈၸႂ်ၼႆ ။ ပုတ်ႉထလဝ်ႈၵေႈသမ်ႉဝႆႈ 'လဝ်ႈရႁၢၼ်းၼဝ်ၵိူဝ်ႉ ပုၼ်ႈ တႃႉၵေႃႉၵၼ်တီႉယႃႉၽိဝ်ႈပိတ်ႈႁိလေႉသႃႉ တင်းၵၼ်လမ်သဝ်ႈတင်းလူင်ၼႆႉ ႁဝ်ဝႆႈမၼ်းႁူႉ၊ မၼ်းႁၼ်ၼိပ်ပၢၼ်ႉၼႆသေ ၵမ်ႉၸႂ်ယုင်းလူးတီႈ ၵေႃႉၵမ်ႉ ႁူႉၵမ်ႉႁၼ်။ [1]

မၼ်းပိၼ်ၼေႈၵၼ်သွၵ်ႈႁၢတၢင်းႁူႉၼလႈတၢင်းႁၼ်သေ ၵမ်ႉၸႂ်ႈ ၵၼ်မွင်းႁၢတၢင်းယုမ်ႉ။ ၼေႈထမ်းပုတ်ႉထလဝ်ႈၼႆႉ ႁိုင်ႉပေးလႆႈဝႆႈ 'ၵေႁိပတ်ႉ သိၵေး' မႄးတူလ်းလူၼလႈ ၽိတ်ႈႁွင်ႉဝႆႈၼႆယဝ်ႉ။ ၵမ်ႉၸႂ်ႈဝႆႈ ၵွၼ်ႁၼ်မႄး ယုမ်ႉၼလႈၼႆ။ လဝ်ႈၽူႈႁူႉပွင်ႉထိုင်ထမ်းသလွ်ႉလႃႉ ၵၼ်သပ်းလိူင်းဝႆႉၼႂ်းပပ်ႉ

[1] Ibid.iii,p.152.

ထမ်းၵူႈၶၼ်ၶဝ်ႇ မၼ်းလီလူးဝႆႉ ‘ပေႃးႁူႉပွင်ႇလႆႉထမ်းယဝ့်၊ ဝူၼ်ႇၽွၵ်ႈႁၢၼ် ထိုင်ထမ်းသလ်လၢႇယဝ့်၊ ၶၢမ်ႈပူၼ်ႉသေတၢင်းယုမ်ႇၵႂၢင်ယဝ့်၊ ၵမ်ႉမီးတၢင်းသၼ်ႇ ၵိူင်းဝိသင်ယဝ့်။ ၵွပ်ႈၶဝ်ငလႈ မၼ်းၵဝ်တၢင်းလႅၼ်ႇမၢၼ်ႇမ်ႈၼ်ႈသေ ႁူႉပွင်ႇ ႁၢၼ် ပိူင်ႈၶင်ႇမၼ်းပဵၼ်မၼ်းမီးတေႃႉ (ယထၢၽူတံ) ၶႅၢ။ [1]

ၵဝ်ႇလူလၢႆႈၶွႆးၵၼ်ယိူင်းလူး သပ်ႉပလၢႆႇလူတလႅၼ်ႇမၼ်းလဝ်ႈသေ ပုတ်ႉထလဝ်ႈဝႆႉ ‘မၢၵ်ႇတၢပေႃးပေႃႇပဵၼ်မႃးယဝ့်ယဝ်ႈ၊ လႅၼ်ႇပေႃးပေႃႇပဵၼ်မႃး ယဝ့်ယဝ်ႈ၊ ပလၢႆႇလၢႇပေႃးပေႃႇပဵၼ်မႃးယဝ့်ယဝ်ႈ၊ တၢင်းႁူႉပေႃးပေႃႇပဵၼ်မႃးယဝ့် ယဝ်ႈ၊ သၢႆလႅင်းပေႃးပေႃႇပဵၼ်မႃးယဝ့်ယဝ်ႈၶႅၢ။ [2] ၵူလၢႆးပဵၼ်ၵၼ်ၵဝ်လႅၼ်ႇ တင်းတူဝ်ထူပ်းသေႁူႉႁၢၼ်ၵဝ်ၵူလၢႆး၊ မၼ်းၵမ်ႉလႆႈဝႆႉ ယုမ်ႇယမ်ၵွပ်ႈတၢင်း ယုမ်ႇလိပ်းယုမ်ႇလႅင်။

ၵၼ်ၶဝ်ႇ ယိုင်ႈၼ်ၶၼ်းထုၵ်ႇမ်ၶၼ်ႈလႆႈၵူၼ်းမူင်းမႃး လၢႆးမ်ၶၼ်ႈမူဝ်ႈၵိူင်းပုၼ်ႇ ၶႃႈၶဝ်တိုၵ်းသူၼ်းႁူႈယုမ်ႇယမ်ၵူလၢႆး၊ ႁပ်ႉၵဝ်ၽိုင်ႈထုင်းၶဝ်၊ ၵမ်းၶေႃတ်ႈၶဝ် ဝႆႉပဵၼ်ၵၼ်မၢၼ်ႇမ်ၼ်ႈလိုဝ်ႈလႆႈသေ သမ်ႉၵမ်ႇလႆႈမီးသုၼ်ႇတွင်ႈထၢမ်သင်ၶဝ်ႇ ယဝ်ႈ။ မီးပုၼ်ႇၶႃႈလုမ်းၶိုင်ႈ ၽူႈၵတ်ႉၼ်ၶၼ်ႇလိုဝ်ႈသိင်ယႂ်ႇၶဝ် ၵႂၢၼ်ၵႂႃႇလူး ပုတ်ႉထလဝ်ႈသေ တွင်ႈထၢမ်ၵုမ်ၵၼ်တင်းမၼ်းလဝ်ႈလူဝ်ႈၶိုင်ႈ။ ၵေႃႉၶိုင်ႈၶွင်း လုမ်းၶဝ် ၵၼ်လိုဝ်ႈၵႃႇပတိၵ ၵၢႇယုလႆႈသိပ်းႁူၵ်းၶူပ်ႇ ၵၼ်မီးလႅၼ်ႇၼ်ၶၼ်ႇ လူဝ်ပူၼ်ႈၶဝ်ႇ [3] တွင်ႈထၢမ်ႇပုတ်ႉထလဝ်ႈဝႆႉ–

‘လဝ်ႈၵေႃးတမၵေႃႈ ၶွင်းပုၼ်ႇၶႃးႁဝ်းယင်းမီးပပ်ႉထမ်းမ်တ်ႈၵဝ်ႇၵေႇ ၵၼ်ၵူမ်ၵၢၼ်ႇသိုပ်ႇလၢမ်းတၢမ်းၵၼ်မႃး ငူၼ်ႈၵမ်ႇၶၢၼ်ႇၶႃႈၵမ်ႇၶၢတ်ႇၶဝ်ႇယူႇ ၵေႃႈ။ ၵဝ်ႇၵပ်းလူဝ်းၶဝ်ႇသေ ပုၼ်ႇၶႃးၶဝ် ၵႂၢၼ်တ်ပ်းတတ်းမၵ်းမၼ်ႈဝႆႉ ‘ၵၼ်ၶဝ်ႇၵူလၢႆး ပဵၼ်ၵၼ်လိုဝ်ႈလႆႈ၊ လူဝ်သေၶဝ်ႇတၢင်ႇၵၼ် ပဵၼ်ၵၼ်ၽိတ်း ၵူလၢႆး။ ၵမ်းၶဝ်ႇ လဝ်ႈၵေႃးတမႁဝ်းသမ်ႉ ၶွႆႈဝႆႉလူင်ႉႁူဝ်ၶႃႈ’ ၶႅၢ။

ပုတ်ႉထလဝ်ႈလွပ်ႇထၢမ်ဝႆႉ ‘ၶွင်းၵႃႈပုၼ်ႇၶႃးသူ လွင်ႇမီးၵေႃႉၵၼ်တႃႉ

[1]E.g SV, (PTS), p423; III,P.103; M III(PTS), p19

[2]SV (PTS), p.422.

[3]မ ၊ လင်ၵီသုတ်တ၊ မႃႇ 95

ၼီင်ႇယိုၶ်ဝႆႉလႆႉဝႆႉ ၵဝ်ၵမ်းလဵဝ်ယဝ့် ၵၢၼ်လႆႈႁူႉလႆႈႁၼ်ၵၢၼ်ဝႆႉ ၵၢၼ်ၶႆႈ ႁူလ်းပဵၼ်ၵၢၼ်လိူဝ်ႈလႂ်၊ တၢင်ႇၵၢၼ်လမ့် ပဵၼ်ၵၢၼ်ၽိတ်းမူတ်းၶႆ။ ၸၢႆးပုၼ်ႇ ၶေးၶုမ်ႇလၢတ်ႈသိုဝ်ႈသိုဝ်ႈဝႆႉ ၵမ်ႇမီးၶႆႉၶႆ။

'ပေႉၶၼ် လွင်ႇယင်းမီးၶူးဝႆးသေၵေႃႉၵေႃႉ ၵမ်ႇၶၼ် ဩႈသိုပ်ႇ ဩႈၶႃႉပုၼ်ႇၶေးသူ တေႃႇထိုင်လဵတ်းၵၢပ်ႈလဵတ်းပၢၼ်၊ ၵမ်ႇၶၼ် ၽူႈတၼ်ႈပပ့် ထမ်းၵမ်းၵႂၼ်တၢင်းပူၼ်ႈၶၼ့် လွင်ႇမၼ်းယိုၶ်ဝႆႉ မၼ်းႁူႉမၼ်းႁၼ်ဝႆႉ 'ၵၢၼ်ၶႆႈႁူလ်း လင်ႇပဵၼ်ၵၢၼ်လိူဝ်ႈလႂ်ႈ။ တၢင်ႇၵၢၼ်ၼေ့ ပဵၼ်ၵၢၼ်ၽိတ်း မူတ်း' ၶႆႁူႉ'။

'ၵမ်ႇမီးၶႆႉ' ။

'ပေႉဝႆႉၶႆ ၵၢၼ်ၶႆႈမၼ်းမူၼ်ၶင်ႇ တဵဝ်းႁူၼ်းတႃႇမွတ်ႇၶဝ် ၵၢၼ်ၵဝ် ၵမ်ႉမ ႉၵမ်ၵဝ်ယဝ့်ၵူိဝ်ႈ။ ၵေႃႉၵႂၼ်တၢင်းၵေႃႈၵမ်ႇႁၼ်၊ ၵေႃႉၵၢင်ၵေႃႈ ၵမ်ႇ ႁၼ်၊ ၵေႃႉလိုၼ်းသုတ်းၵေႃႈၵမ်ႇႁၼ်။ ႁွပ်ႈၶႆ ပေႉၵဝ်ၵဝ်ဝႆႉၼေ့ ၵၢၼ်ပုၼ်ႇ ၶေးၶဝ်ထိုဝ်ဝ့်ၶင်ႇၶႆၶႆႈ မၼ်းမူၼ်ၵၼ်တင်းတဵဝ်းႁူၼ်းတႃႇမွတ်ႇၶဝ်ယဝ့်။

ၵမ်းၶၼ်ပုတ့်ထလဝ်ႈပၼ်တၢင်းၶႆႈလႂ်ၵၢၼ်လမ်ႇလွင်ႈၶေႃႇၶၼ့် ႁူႉ ပုၼ်ႇၶေးၶဝ်ႈလုမ်းၶၼ့်ဝႆႉ 'ၵၢၼ်ၶႆႈ ပုၼ်ႈတႃႇၽူႈမီးပလ်ႇလႃႇၵေႃႉၶိုင်ႈ မၼ်းၵမ်ႇထုၵ်ႇလီၵမ်ၵိုမ်းဝ့်ဝႆႉ 'ၵၢၼ်ၶႆႈႁူလ်း လင်ႇပဵၼ်ၵၢၼ်လိူဝ်ႈလႂ်ႈ၊တၢင်ႇ ၵၢၼ်လမ့် ပဵၼ်ၵၢၼ်ၽိတ်းမူတ်း' ၶႆ။

ၵဵဝ်ႇလူလ်ႈၶေႃႈၶႆ့သေ တေႁဵတ်းႁိုဝ်ပႂ်ႉပႆး၊ ထိုင်းတူလ်းထမ်းလိူဝ်ႈလႂ်ႈ ၵၢၼ်ၸၢႆးပုၼ်ႇၶေးၶုမ်ႇထၢမ်မႆးၶၼ့်သေ ပုတ့်ထလဝ်ႈလၢတ်ႈဝႆႉ 'ႁူၼ်းၵေႃႉ ၶိုင်ႈ မၼ်းမီးတၢင်းယုမ်ႇဝ့်ဝႆႉ ၵၢၼ်ၶႆႈယဝ့် ပဵၼ်တၢင်းယုမ်ႇၵဝ်ၶႆသေ မၼ်း ၵမ်ဝ့် တၢင်းလိူဝ်ႈလႂ်ႈယဝ့်။ ႁူလ်းၵႆႉ ၵဝ်လွမ်းၵၢၼ်ၶၼ့်သေ မၼ်းၵမ်ႇလၢင်ႈ မၵ်းမၼ်ႈလႆႈဝႆႉ 'ၵၢၼ်ၶႆႈႁူလ်း ပဵၼ်ၵၢၼ်လိူဝ်ႈလႂ်ႈ၊ တၢင်ႇၵၢၼ်လမ့် ပဵၼ်ၵၢၼ် ၽိတ်းမူတ်း' ၶႆ။ ထဵင်ႈၵၢၼ်ၶိုင်ႈ ၵေႃႉၶိုင်ႈမၼ်းလၢင်ႈယုမ်ႇႁပ့်ၵၢဝ် ၵၢၼ် မၼ်းၵျူိၵ်ႈၶၼ့်ယူႇ။ မၼ်းတေဝႆႉ 'ၵဝ်ႇယုမ်ႇၵၢၼ်ၶႆႈၵူိဝ်ႈ' ၶႆ။ ႁဵတ်းၶၼ် သေ မၼ်းႁၵ့်သၢတၢင်းလိူဝ်ႈလႂ်ႈမၼ်း။ ႁူလ်းၵႆႉ ၵဝ်လွမ်းၶင်ႇ တၢင်းယုမ်ႇ မၼ်းၶၼ့်သေ ၵမ်ႇထုၵ်ႇလီလႆႈဝႆႉ ၵၢၼ်မၼ်းယုမ်ႇၶႆႈႁူလ်း လင်ႇပဵၼ်ၵၢၼ်

လိုဝ်ႈလႆႈ၊ လိူဝ်ၼ်ႇတၢင်ႇကၢၼ် ပဵၼ်ကၢၼ်ၽိတ်းမူတ်းၼႆ။

ပုတ်ႇထလဝ်ႈဝႃႈ 'ကၢၼ်ထုၵ်ႇလႆႈဝႃႇတွႆႇကၢၼ်ၼိုင်ႈသေ သမ်ႇထၢင်ႇလၵ်ႇ ၼိူဝ်တၢင်းယုမ်ႇပိူၼ်ႈတၢင်ႇကၢၼ် ဝႃႈမၼ်းလၢမ်ႇတိမ်ႇၼႆၼ်ႇ ၽူႈမီးပလၢႆႇလႃႇၼဝ် ႁွင်ႇဝႃႈ တၢင်းလပ်းပဵၼ်း [1] ၼႆယဝ့်။

မိူဝ်ႈယၢမ်းၼိုင်ႈ ပုတ်ႇထလဝ်ႈသပ်းလဵင်းၼေ ထမ်းပတိလွတ်ႇလသမ်ႇမုပ်ႇ ပႃတ [2] လွင်ႈတၢင်းၽွၼ်းသိုပ်ႇၵၼ် ႁႅႈလဝ်ႈတပေးမၼ်းလဝ်ႈသေ ၼဝ်ဝႃႈ ၼဝ်ႁူႉ ႁၼ်ကၢၼ်ၼ်ႇ လဵင်ႈလဵင်းလီၼေႃႇၼႆ။ ၵမ်းၼၼ်ႉ ပုတ်ႇထလဝ်ႈဝႃႈ 'လဝ်ႈရႁၢၼ်း ၼဝ်ၵိူဝ်ႇ တေႃႈၵႃႈတၢင်းႁၼ် ကၢၼ်လိုၼ်ႈလၢင်ႇသႂ်လီလိူင်ၼႆၼ်ႇ သင်သူတိတ်း ႁႂ်ႈမၼ်းဝွႆႇၼႆ၊ ႁၵ်ႇသၢဝွႆႇၼႆ၊ မဵတ်ႇသိမ်းပဵင်းဝွႆႇၼႆ၊ လပ်းပဵၼ်းဝွႆႇၼႆ သူတေကမ်ႇႁူႉ ပွင်ႇလႆထမ်းလဝ်ႈ လွင်ႈဝႃႈမၼ်းမူၼ်ၵၼ်တင်းပေး ပုၼ်ႈတႃႇတေၶၢမ်ႇပူၼ်ႇၼမ်ႇ ၵူလ်းသေ သမ်ႇကမ်ႇလႆႈကၢၼ်တေလႆႈပႃးၵူႇပႃးပႆသေၽလႈမဵၵ်ႇဝွႆႇၼႆ။ [3]

တီႈလႆကမ်ႇတီႈလႆ ပုတ်ႇထလဝ်ႈ ကဝ်ၼေႃႈထမ်းမၼ်းလဝ်ႈ တဵၵ်ႈၼေ ကုပမႃႇပေး(ႁူဝ်း) ကၢၼ်ပိူၼ်ႈႁူႉၼမ်ၼ်ႇ သၢင်းလၢင်းၼေလွင်ႈဝႃႈ ပေးၼ်ႇ ပဵၼ် ပုၼ်ႈတႃႇကဝ်ၶၢမ်းၼမ်ႇၵူလ်းသေ သမ်ႇကမ်ႇလႆႈ တႃႇတေမဵၵ်ႇပႃးကဝ်ၵူႇလွမ်း တူဝ်ၼႆ။ မၼ်းလဝ်ႈဝႃႈ –

'လဝ်ႈရႁၢၼ်းၼဝ်ၵိူဝ်ႇ ၵူၼ်းၵေႃႉၼိုင်ႈၵွၵ်ႇၶၢဝ်းတၢင်းၵူႇ။ မၼ်းႁွတ်ႈ ၽဵဝ်ၵူႇတီႈမေႈၼမ်ႇၵၢင်ႈ။ တႃႈၽႂ်ႇၼ်ႇ မီးဝွႆႇၽေးကၢၼ်းတရိုး။ ၵူလ်းၵႃႈ ၽႂ်ႇ ၽၢၵ်ႈပုၼ်ႇၼတေႃႇ ကမ်ႇမီးၽေးသင်။ ၵူလ်းသမ်ႇကမ်ႇမီးႁူဝ်း တႃႇတေၵူႇၽၢၵ်ႇပုၼ်ႇ ၼူဝ်ၵေႈသမ်ႇကမ်ႇမီးတႃႇတေၶၢမ်ႈ။ မၼ်းဝူၼ်ႇဝႃႈ 'မေႈၼမ်ႇကၢၼ်ၼ်ႇ ၵၢင်ႈၼေႃႇ သေ ၽင်ႇတႃႈၽႂ်ႇၼ်ႇ သမ်ႇမီးၽေးတိမ်ႇတွမ်ႇဝွႆႇ။ ၵူလ်းၵႃႈ ၽႂ်ႇပုၼ်ႇသမ်ႇကမ်ႇမီး ၽေးသင် ၵူလ်းသမ်ႇကမ်ႇမီးႁူဝ်း ကမ်ႇမီးၼူဝ် တႃႇတေၶၢမ်ႈၵူႇတီႈပုၼ်ႇ။ သင်ၵဝ် ၼတ်းလႆကဝ်လိူၵ်ႈမွႆႇ ၵိင်ႇၽူဝ်သေၶၢတ်ႈႁဵတ်းပေးသေၼလႈ ကဝ်ၶၢမ်ႈၵူႇတၢင်း ၽႂ်ႇကၢၼ်လွတ်ႈၽေးလိုင် တေလီၵႃႈႁူဝ်' ၼႆ ။ ၵမ်းၼၼ်ႉ ၵူၼ်းၵေႃႉၼၼ်ႉ ႁႃ

[1]သုၼိ ၊ မူႇလတ၊ ၼေႃႈ 151 (v.798)

[2]မ၊ မႁႃတၼ်ႁႃသင်ၶယ သုတ်ႇတ၊ မႃ 38

[3]မ၊ ပပ်ႇ 1ႇ (မူႇလတ) ၼေႃႈ 260

လူႊၵဝ်မႆႉ လိူၵ်ႈ ၵိင်ႇၽိူဝ်သေ ၶၢတ်ႈႁဵတ်းပေႃး၊ ၵဝ်တၢင်းလွႆႈပေႃးသေ မၼ်း ၶၢမ်ႈပူၼ်ႉၵႂႃႇၽင်ႇၽၢၵ်ႈပုၼ်ႉ တီႈၵၼ်လွတ်ႈၽေးယဝ်ႉ။ ၵမ်းၼၼ် မၼ်းဝူၼ်ႉ ဝႃႈ ‘ပေႃးၵၼ်ၼႆႉ မၼ်းလွႆႈလိူဝ်ၵဝ်ႇၼေႃႇ။ ၵဝ်တၢင်းလွႆႈၼႆႉသေ ၵဝ်လႆႈၶၢမ်ႈပူၼ်ႉ မႃးတီႈၽၢၵ်ႇၼႆႉ တီႈၵၼ်လွတ်ႈၽေး။ သင်ၵဝ်မႅၵ်ႇတၢင်ႇႁူဝ်မႃႇသေ ပႃးလွမ်း ၵႂႃႇၵူႈတီႈၼႆ တေၼမ်ႉတေလီၵႃႈႁိူဝ်ၼေႃး’ၼႆ။

‘ထဝ်ႈရႁၢၼ်းၶဝ်ၵူဝ်ႉ ၵၼ်ၼႆႉသူထၢင်ႇဝႃႈလိူင်ႉႁိူဝ်၊ သင်ၵူၼ်းၵေႃႉ ၼၼ်ႉႁဵတ်းလွမ်းၼင်ႇမၼ်းဝူၼ်ႉၼၼ်ႉသေ ပႃးၵဝ်ပေႃးၵႂႃႇၼႆ လွင်ႇတေလႆႈဝႃႈ တၢင်းႁဵတ်းမၼ်းထုၵ်ႇမႅၼ်ႈယူႇႁႃႉ’။ ‘ၵမ်ႇထုၵ်ႇမႅၼ်ႈၶႃႈလဝ်ႈ’။ ပေႃးၼၼ် လႆးလႆႈသမ်ႉတေထုၵ်ႇမႅၼ်ႈၵိဝ်ႇၵပ်းလူလႃႈပေႃးမၼ်း။ ‘မၼ်းႁွတ်ႈၽိဝ်ၵႂႃႇၽင်ႇ ၽၢၵ်ႈပုၼ်ႉသေ သင်မၼ်းဝူၼ်ႉဝႃႈ ပေႃးၵၼ်ၼႆႉ မၼ်းလွႆႈလိူဝ်ၵဝ်ၼေႃႇ။ ၵဝ် တၢင်းလွႆႈၵၼ်ၼႆႉသေၵေႃႈ ၵဝ်ၵဝ်တိၼ်ၵဝ်မိုဝ်းသေ ၶတ်းလႆၶၢမ်ႇပူၼ်ႉမႃး ၽႆႇၼႆႉယဝ်ႉ။ သင်ၵဝ်ၵဝ်လိူၵ်ႈလၢမ်ႈပေႃးဝႆႉ တီႈႁိမ်းၽၢင်ႇၼမ်ႉၼႆႉၼႆ တေလီၵႃႈ ႁိူဝ်ၼႆသေ ပွႆႇပဵတ်ႈပေႃးသေၵေႃႈ သိုပ်ႇၶၢဝ်းတၢင်းၵႂႃႇ။ ပေႃးမၼ်းႁဵတ်းလိူင်ႉၼႆ ထင်ႇတေလႆႈဝႃႈ မၼ်းႁဵတ်းမႅၼ်ႈ ၵိဝ်ႇလူလႃႈလွင်ႈပေႃးမၼ်းၼၼ်ႉၵေႃး။

ထဝ်ႈရႁၢၼ်းၶဝ်ၵူဝ်ႉ တေႃႇလႆးၼၼ်ၼင်ႇၵဝ်ႇ ထမ်းၵၼ်ၵဝ်ႁေႃး မႃးၼႆႉ မိူၼ်ၵၼ်တင်းၵုပမႃႇပေႃးၼႆႉယဝ်ႉ။ မၼ်းပိၼ်တႃႇၵဝ်ၶၢမ်ႈပူၼ်ႉၵူၺ်း၊ ၵမ်ႇလိူင်ႈဝႃႈတႃႇပႃးႁူႇပႃးပႆ။ လိူဝ်းသူထဝ်ႈၵၼ်ရႁူဝ်ႇ, ၵၼ်ဝႃႈထမ်းၼႆႉ မိူၼ် ပေႃးၼႆႉၼႆႉၵေႃႈ ယင်းထုၵ်ႇလႆႈဝၢင်းပဵတ်ႈထမ်ႇမ ထမ်းလီႁွၼ်ႇယဝ်ႉ။ တႃႇတေ ပွႆႇပဵတ်ႈၵထမ်ႇမ လွင်ႈၵၼ်ၵမ်ႇလီၼၼ်ႉႁိူဝ်ၶိုၼ်းတေမီးတီႈဝႃႈႁွၼ်ႇယဝ်ႉ။[1]

ပေႃးၵဝ်ၼေႃႈၵုပမႃႇၼႆႉဝႃႈလိုင် မၼ်းလဵၼ်ႈလဵၼ်းလီၼႄႇ လွင်ႈဝႃႈထမ်း ပုတ်ႉထလဝ်ႈၼႆႉ ပိၼ်ၼိူင်ႈတႃႇတေတေႃႉၵူၼ်းၵူႇတီႈလွတ်ႈၽေး၊ လႆႈၵတ်း ယဵၼ်၊ လႆႈသိူဝ်းလူ၊ တီႈယဵၼ်လူ၊ တႃႇလႆႈၼိပ်ႉပၢၼ်ႇၵူၺ်း။ ထမ်းၵၼ်ပုတ်ႉထ လဝ်ႈႁေႃးမႃးၼႆႉ ၵွၼ်ႁွတ်ႈထိုင် တီႈသုတ်းလွမ်းၵၼ်ၼႆႉယဝ်ႉ။ မၼ်းလဝ်ႈၵမ်ႇ

[1]မ၊ ပပ်ႉ 1 (မူႇလတ) ၊ ၼႃႈ 134–135, ထမ်ႇမတီႈၼႆႉ ပေႃးၵဝ်လွမ်း ၵတ်ႉထၵထႃႇဝႃႈၼႆ ပွင်ႇဝႃႈ လႆႈ သၢၼ်ႇထၢၼ်ႈသုင်၊တၢင်းဝူၼ်ႉလိၼ်ႈသိူၼ်ႆ။ တေႃႈၵၼ်လူလပ်းၼိူဝ်လိူဝ်းၵၼ်ဝႃႈမႃးၼၼ်ႉၵေႃႈ ယင်း လူဝ်ႇလႆႈပွႆႇဝၢင်းပဵတ်ႈႁွၼ်ႇယဝ်ႉ။ ပေႃးပိၼ် လွင်ႈၵမ်ႇလီ ၵုသူဝ်ႇၼႆ ယိုင်ႈၶိုၼ်းၵမ်ႇမီးတီႈဝႃႈယဝ်ႈ။

ꩶွၷ်ႇ,တွၷ်ႇဝႄႈ ꩪူလ်းလူဝ်,လႆႈꩶျၢၷ်ႇလ်ꩻ ၷိူဝ်ကၢၷ်ꩶျဝ်းဝူၷ်ႇꩶျူႉ။ မၷ်းလဝ်ႈပ်ၷ်
ၷူးဝႄးꩶေႉမီးတၢင်းတူဝ်ထူပ်းတေႃႇသေ သွၷ်ၷေထေမ်းပၷ် ကၢၷ်လၢင်ႈပၷ်
တၢင်းဂတ်းယ်ၷ်၊ တၢင်းသိူဝ်းꩶျူႈꩪူၷ်းꩶျဝ်းယဝ့်။

မိူဝ်ႈပွၵ်ႈၷိုင်ႈ ပုတ်ႇထလဝ်ႈယူႉသဝ်းတီႈလူင်ပႄ, သိမ်,သပႄ, ၷ်ႈမိူင်း
ꩶေးသမ်,ၸီ,။ မၷ်းလဝ်ႈကဝ်မိုဝ်းဝꩶ်ႇဂမ်ကဝ်ၸိူဝ်မ့ႆသေ ထၢမ်တပေးမၷ်းလဝ်ႈ
ဝႄႈ 'သူတေထၢင်,လိူင်ႇꩶျိူဝ်၊ မ်ႇမ့ႆကၢၷ်လ်ꩻတေၷမ်တိူဝ်း၊ မ်ႇမ့ႆၷ်ႈမိုဝ်းဂဝ်ꩶျႄႉ၊ ကမ်,
ၷၷ် မ်ႇမ့ႆၷ်ႈလူင်ပႄ,ၷ့ꩶျႄႉ' ၷႆ။

လဝ်ႈꩪျၢၷ်းၷဝ်တွပ်,ဝႄႈ 'ꩶေႈလဝ်ႈ မ်ႇမ့ႆၷ်ႈမိုဝ်းလဝ်ႈꩶျဝ်းၷၷ်ႇ မီး
ကိတ်းကွၷ်,ၷိုင်ႈꩪူလ်း၊ မ်ႇမ့ႆၷ်ႈပႄ,ထိူၷ်,သိမ်,သပႄ,ၷ့ ၷမ်လိူဝ် ပေးကမ်,
မီးတီႈဝႄႈယဝ့်ꩶေႈ' ၷႆ။

ပုတ်ႇထလဝ်ႈဝႄႈ 'လဝ်ႈꩪျၢၷ်းၷဝ်ကိူဝ့် တေႈၷင်,ၷႆယဝ့်၊ ကၢၷ်ဂဝ်
ꩶျူႉဝ့်ၷၷ်ႇ ဂဝ်ꩪူလ်းကဝ်သွၷ်ၷေသူလဝ်ႈ ကိတ်းကွၷ်,ꩪူလ်း။ ကၢၷ်ဂဝ်ကမ်,
ပႆ,သွၷ်သူလဝ်ႈၷ့ မၷ်းၷမ်ၷႄ,။ ကၢၷ်ၷ့ ꩶွပ်ႈသင်ꩪလႈ ဂဝ်သမ့်ကမ်,သွၷ်
မ်င်,ပၷ်သူလဝ်ႈကၢၷ်ဝႄႈၷၷ်ႇ၊ ꩶွပ်ႈဝႄႈ ကၢၷ်ၷၷ်ႇ မၷ်းကမ်,ပ်ၷ်တၢင်းလွႆႈ၊
ကမ်,ကွၷ်ꩶျွတ်ႈထိုင်ၷိပ့်ပၢၷ်,။ ꩶွပ်ႈၷႆ ဂဝ်လင်,ပေးကမ်,ꩶျေးၷေသူလဝ်ႈ
လိူဝ်းၷၷ်ႇကိူဝ်ႈ[1] ၷႆ။

သင်လိူဝ့်ၸူႈမီးပလ်,လႄ,ၷဝ် ၷဝ်ႈလ်ꩻဝႄႈ 'ꩶ်တ်းသင်ပုတ်ႇထလဝ်ႈ ကမ်,
မွၵ်,လၢတ်ႈၷေꩶျဝ်း ကၢၷ်မၷ်းလဝ်ႈꩶျူႉဝ့်ၷၷ်ႇ' ၷႆ မၷ်းတေကမ်,ꩪူႄ,မီးၸွၷ်း
သင်။

ပုတ်ႇထလဝ်ႈကမ်,ၷဝ်ႈလ်ꩻၷ်ႈလွင်ႈကုပ်,ဂၷ်လူလ်ႈၷေႈထၢမ် ကၢၷ်ꩶ်ဝ်,
ဂပ်းဂမ်,ၸႄ, ꩶ်တ်းꩶျိူဝ်တေ,ပ်ၷ်မႄး ကၢၷ်ꩪူလ်းပ်ၷ်တၢင်းဝူၷ်ႇလၢႆလၢႆ ပ်ၷ်ပၷ်
ꩶျၢတၢင်းဝူၷ်ႇၷၷ်ႇ။ မၷ်းလဝ်ႈၷပ့်ဝႄႈၷၷ်ႇ ꩪူလ်းပ်ၷ် 'တၢင်းၷႆႈလ်ꩻပွႆ,လိူင်း'
ၷႆ။ ကၢၷ်ၷ့ မိူၷ်ꩶျၢင်ႈလိူဝ်းပ်ၷ်တပေးမၷ်းလဝ်ႈဂမ်ႈၸွင်ႈ ကမ်,ပေးထုၵ်,
မ်ၷ်ႈလ်ꩻ ၷိူဝ်တၢင်းꩶျၷ်ကၢၷ်ၷ့ သၸေႈကၢၷ်ၷ့။ ꩶွပ်ႈဝႄႈ မၷ်းမီးဝ့်တူဝ်ယၢင်,
ကၢၷ်ၷိုင်ႈ လဝ်ႈမႄ,လူင်,ꩪျူႉပုတ်ႇတ ꩶေႉကၢၷ်ကဝ်တၢင်းၷေႈထၢမ် သိပ်းယိူင်ႈ

[1]သင် ပပ့် 5 (မူ,လတ) ၷေႈ 151, (v.798)

ကခ်ပို့ခ်ႏရှူ့ခမ်ခခ်ေ့ တွင်ႏထါမ်ပုတ့်ထလဝ်ႏသေ လွ့်တွပ်ႇပခ်မခ်း [1]
ယဝ်ႏ။

ဝခ်းခိုင်ႏ လဝ်ႏမုႇလူင်ႇဂျူ့ပုတ့်တ လုဂ့်ဖါတ်ႇခင်ေႏဂမ်ႇမထါခ်း သေဂုႇလူးပုတ့်ထလဝ်ႏ၊ ခပ်ေ့ယမ်မခ်းလဝ်ႏသေ ခင်ေႏတီႏခိုင်ႏသေဧလႏဝံႏ လဝ်ႏဝုႏ “ကေုႏ လဝ်ႏခေုႏ တါင်းခံႏလွ့် ကခ်ခ့်ကွဂ်ႇမုး မူဝ်ႏခုႏခင်ေႏဂါခ် ကေုႏ၊ မခ်းပ်ခ်ခေုႏပခ်ရျ ကခ်ပုတ့်ထလဝ်ႏ ကမ်ႇသပ်းလ်င်း တါမ်းဝါင်း ပ်တ်ႏ ပေႇပ်တ်ႏခခ်ေ့ကေုႏ လူဝ်းခခ်ေ့လမ့် –

1. လွင်ႇလေုးဂခ့်မခ်ႏဂုမ်းရှူဝ် ?
2. လွင်ႇမခ်းကမ်ႇမခ်ႏဂုမ်းရှူဝ် ?
3. လွင်ႇမခ်းမီးတီႏသုတ်းရှူဝ် ?
4. လွင်ႇမခ်းကမ်ႇမီးတီႏသုတ်းရှူဝ် ?
5. လွင်ႇခုခ်ငဝ်း (Soul) တင်းတူဝ် ပ်ခ်ကခ်လ်ဝ်ဂခ်ရှူဝ် ?
6. ကမ်ႇခခ်ေ ခုခ်ငဝ်းတင်းတူဝ် ပ်ခ်ဖွ့်ပ်ခ်မခ်းရှူဝ် ?
7. လွင်ႇပုတ့်ထလဝ်ႏမီးလံႏ ဝံါးသေတံါယဝ့်ရှူဝ့် ?
8. ကမ်ႇခခ်ေ ကမ်ႇမီးရှူဝ် ဝံါးသေတံါ ?
9. လွင်ႇမီးလံႏ တင်းသွင်မ်ဝ်း (မီး တင်း ကမ်ႇမီး) ရှူဝ် ?
10. လွင်ႇမခ်းလဝ်ႏကမ်ႇမီးလံႏတင်းသွင်မ်ဝ်း (မီး ကမ်ႇမီး) ရှူဝ် ?

ခေုႏပခ်ရျလူဝ်းခံ့ ပုတ့်ထလဝ်ႏကမ်ႇသပ်းလ်င်းခေဂေဝ်။ ကခ်ခံ့ ဂဝ်ကမ်ႇသဖေုးလံႏ၊ ဂဝ်ကမ်ႇရျါခ့်လွ့်။ ဂဝ်တေဂုႇလူးပုတ့်ထလဝ်ႏသေတွင်ႏ ထါမ်ပခ်ရျလူဝ်းခံ့လူးဂွခ်ေႇ။ သင်လူဝ့်ဝုႏပုတ့်ထလဝ်ႏ သပ်းလ်င်းခေဂေဝ်လိုင် ဂဝ်လင်ႇတေသိုပ်ႇယူႇသဝ်းခ်ငုးဖဝရျါခ်းဂုႇ။ သင်လူဝ့်ဝုႏ ကမ်ႇသပ်းလ်င်း ခေဂေဝ်ခံလိုင် ဂဝ်တေကွဂ်ႇဖါတ်ႇသင်ႇခသေ ပံါႏပ်တ်ႏယဝ်ႏ။ သင်ပုတ့်ထ လဝ်ႏရှူ့ဝုႏ‘လေုးဂခ့် မခ်ႏဂုမ်းယူႇ’ ခံ ဂဝ်တေ ရှ့်ႏမခ်းလဝ်ႏသပ်းလ်င်းခေ ဂဝ်။ သင်ပုတ့်ထလဝ်ႏရှူ့ဝုႏ ‘လေုးဂခ့် ကမ်ႇမခ်ႏဂုမ်းပေုးခံ’ တေရှ့်ႏမခ်း လဝ်ႏသါင်းလါင်းဂုႇဂွခ်ေႇ။ သင်လူဝ့်ဝုႏ ပုတ့်ထလဝ်ႏ ကမ်ႇရှူ့လွင်ႏဝုႏလေုးဂ

[1] မ၊ လူႇလ မုႇလူင်ႇဂျ သုတ့်တ၊ မံါ 38

ၶွၼ်ႇမၼ်ႈၵိူမ်း၊ ကမ်ႉမၼ်ႈၵိူမ်းလၵူႉပေႃးဢၼ် မၼ်းလဝ်ႈထုၵ်ႉလီလႆႈယွမ်းႁပ်ႇဝႃႈ လၢတ်ႈၵႂၢမ်းသိုဝ်ႈသိုဝ်ႈဝႃႈ ‘ၵဝ်ကမ်ႉႁူး၊ ၵဝ်ကမ်ႉႁၢၼ်’ ဢၼ် လွမ်းၶၢင်ႉၵေႃႉကမ်ႉ ႁူး ထုၵ်ႉလီလႆႈယွမ်းႁပ်ႇဢၼ်ႇယဝ်ႉ”။

ၵၼ်ပုတ်ႇထလဝ်ႈတွပ်ႉပၼ်မႄႉလူင်ႉၵျပုတ်တၼ်ႉ။ မီးၽွၼ်းလီၼ်မ် ၼိူဝ် ၵူၼ်းမိုၼ်ႉလၢၼ်ႇပၢၼ်ႇသၼ်ၶဝ်ၼင်ႈလူၵ်ႈယၢမ်းတေႃႈလိဝ် လိူဝ်းၵၼ်ပွႆႉ သုမ်းၶိင်ႉသုမ်းယၢမ်းသေ ၵူလ်းၵုမ်ႉဝူၼ်ႉၶေႃႈထၢမ်လၢမ်းလိူင်းလိူင်ႇၶၢင်ႉဝႃႈမႃး ဢၼ်ႉသေၼလႈ ယႃႉၵဝ်းတၢင်းၵတ်းယၼ်ၶဝ်ဢၼ်ႉယူႉတေႉ။ ပုတ်ႉထသိုပ်ႉ လၢတ်ႈဝႃႈ –

‘လွင်ႉၵဝ်ယၢမ်ႈႁွင်ႉမႃးတီႈမိူင်းယူႉႁႃႉ မႄႉလူင်ႉၵျူႉပုတ်ႇတ ‘မႃးၼလႈ၊ မႄႉလူင်ႉၵျူႉပုတ်ႇတ၊ မႃးယူႉသဝ်းၶိူင်းၽဝရႅၢၼ်းမ်တ်ႈၼလႈ၊ ၵဝ်တေသၢင်းလၢင်း ပၼ်ၶေႃႈထၢမ်လိူဝ်းၶႆႇပၼ်မိူင်း’ ဢၼ်မႃးႁႃႉ’။

‘ကမ်ႉႁွင်ႉၶႃႈ’ ။

‘ကမ်ႉဢၼ် လွင်ႉမိူင်းယၢမ်ႈယွၼ်းမႃးတီႈၵဝ်ဝႃႈ ‘လဝ်ႈႁဝ်းၶေႃႈ ၵဝ် ၶႃႈတေမႃးယူႉသဝ်းၶိူင်းၽဝရႅၢၼ်းၵေႃႈ၊ သၢင်လိူဝ်ႇဝႃႈ လဝ်ႈႁဝ်းတေသၢင်းလၢင်း ၼၶပေၼ်ၶေႃႈထၢမ်လိူဝ်းၶႆႇ’ ဢၼ်မႃးႁႃႉ’။

‘ကမ်ႉလႆႈယွၼ်းမႃးၶႃႈ’။

‘တေႃႈလိဝ်ၵေႃႈ မႄႉလူင်ႉၵျူႉပုတ်ႇတၵိူဝ်ႇ ၵဝ်ကမ်ႉႁွင်ႇမိူင်းဝႃႈ မႃးၼလႈ၊ မႃးႁဵတ်းရႅၢၼ်းလွမ်းလင်ၵဝ်ၼလႈ၊ ၵဝ်တေသၢင်းလၢင်းပၼ်ၶေႃႈထၢမ်လိူဝ်းၶႆႇ ႁူႈမိူင်းလိ’ ဢၼ်။ မိူင်းၵေႃႈကမ်ႉယွၼ်းမႃးတီႈၵဝ်ဝႃႈ ‘လဝ်ႈႁဝ်းၶေႃႈ သၢင်လိူဝ်ႇဝႃႈ လဝ်ႈႁဝ်းတေသၢင်းလၢင်းပၼ်ၶေႃႈထၢမ်လိူဝ်းၶႆႇႁူႈၶႃႈႁဝ်းဢၼ် ၶႃႈပေးတေႁဵတ်း ရႅၢၼ်းလွမ်းလင်လဝ်ႈၵေႃႈ ဢၼ်၊ ၵွပ်ႈလိူဝ်းၶႆႇသေ ၽွင်သမ်ႇလမ်းပၵ်တ်ႈၽွင်’။ [1]

“မႄႉလူင်ႉၵျူႉပုတ်ႇတၵိူဝ်ႇ သၢင်ၵေႃႉၶိုင်ႈဝႃႈ လူဝ်ႈၵူႈပုတ်ႇထလဝ်ႈယၼ်း ပိႉသပ်းလိူင်းၶေၵဝ်ၶေႃႈထၢမ်လိူဝ်းၶႆႇဢၼ် ၵဝ်တေကမ်ႉၶဝ်ႈၶိူင်းသႄႉသၶႄႉ ႁဵတ်းရႅၢၼ်းပေးဢၼ် မၼ်းၵူလ်းလူဝ်ႉတႃႇၵွပ်ႈၶေႃႈထၢမ်လိူဝ်းၶႆႇ ယွၼ်ႇပုတ်ႇထ လဝ်ႈကမ်ႉတွပ်ႉဢၼ်ႇယဝ်ႉ။ မႄႉလူင်ႉၵျူႉပုတ်ႇတ ၵူၼ်းၵေႃႉၶိုင်ႈ ၵၼ်မႃတ်ႉ

[1]ၵၼ်ၶႆႇ ပွင်ႉဝႃႈ ၽွင်ၵေႃႈ ကမ်ႉမီးပုၼ်ႈၽွၼ်းလူဝ်ႉတူလ်းထိုင်ၽွင်ဝႃႈဢၼ်၊

လပ်းဝႆႉပိုၼ်ၵၢင်ႇမီးၵွင်ႉၶၼ်ႈ တႆးၵေႃႉမၼ်း ပီႈၼွင်ႉမၼ်းၵဝ်ၵူႈလူးမေႃယႃႇဝႃႈ ၶႆႈၵႂၼ်ႇ။ သင်ၵူၼ်းမၢတ်ႇၶၼ်ႈ သမ်ႉဝႃႈ ‘လူဝ်ႇၵဝ်ပႆႇလႆႈႁူႉၵေႃႉယိုဝ်းၵဝ်ၶႆႈ ၵဝ် ၵမ်ႇႁူႉထွတ်ႇပိုၼ်ၵၢင်ႇၶႆႈၵွၵ်ႇပႅတ်ႈ၊ မၼ်းပဵၼ်ၶိုဝ်းၶုၼ်ႁိုဝ်၊ ၶိုဝ်းပုၼ်ႇၶႄးႁိုဝ်၊ ၶိုဝ်းၵူၼ်းၵႃႉႁိုဝ်၊ ၶိုဝ်းၵူၼ်းၽၢၼ်ႁိုဝ်။ မၼ်းလိုဝ်ႇသင် ပဵၼ်ၶိုဝ်းႁူၼ်းသင်၊ မၼ်း သုင်ႁႃႉ၊ တဵမ်ႇႁႃႉ၊ မၼ်းလမ်ႁႃႉ၊ ၶၢဝ်ဝႆႉႁႃႉ၊ လဵင်ႁႃႉ၊ လိူင်ၶႅင်ႇၶမ်းဝႆႉႁႃႉ၊ မၼ်း လုၵ်ႉဝၢၼ်ႈလႂ်ဝဵင်းလႂ်မႄး။ ၵဝ်ၵမ်ႇႁူႉသူထွတ်ႇပိုၼ်ၵၢင်ႇၶႆႈၵွၵ်ႇပႅတ်ႈ လူဝ်ႇၵႃႈ ၵဝ် ယင်းပႆႇလႆႈႁူႉၵေႃႉယိုဝ်းၵဝ်၊ ၵၢင်ႇမၼ်း ပဵၼ်မိူဝ်ႈလႂ်၊ ပိုၼ်ၵၢင်ႇမၼ်း ပဵၼ် ႁိုဝ်၊ မၼ်းၵဝ်ၶူၼ်သင်တၢပ်ႈလပ်းပိုၼ်ၵၢင်ႇဝႆႉ၊ ပႆလဵမ်ပိုၼ်ၵၢင်ႇ၊ မၼ်းၵဝ်သင် ႁဵတ်းဝႆႉ။ မႃႈလူင်ႇၵျူႉပုတ်ႉတၵိူဝ်ႉ ၵူၼ်းၵေႃႉၶၼ်ႈ တေၵမ်ႇတၼ်းလႆႈႁူႉလွင်ႈ တၢင်းၵၼ်မၼ်းၶိုင်ႈႁူႉၶၼ်ႈသေ ၵူလိုးတေတႆႇၵူႈပႅတ်ႈၵူလိုးယဝ်ႉ။ တေႃႇၶင်ႇၶႆ သင်ၵေႃႉၶိုင်ႇဝႃႈ လူဝ်ႇၵႃႈပုတ်ႉထလဝ်ႇ ယင်းပႆႇသၢင်းလၢင်းတွပ်ႇၶေၶႄႈထၢမ် ၵဝ်လိုဝ်းၶႆႈ ၵဝ်တေၵမ်ႇပႆႇၶဝ်ႇ ထၢမ်းႁဵတ်းရွၢၼ်းၶိုင်းသႃႇသၶႄႇပေးၶႆ မၼ်း တေၵမ်ႇတၼ်းလႆႈထွမ်ႇငိၼ်းၶႄႈသၢင်းလၢင်းပုတ်ႉထလဝ်ႇသေ ၵူလိုးတေလႆႈ တႆႇၵူႈၵူလိုးယဝ်ႉ” ၶႆယဝ်ႉ။

ပုတ်ႉထလဝ်ႇသပ်းလႅင်းၶေလဝ်ႇမႃႈလူင်ႇၵျူႉပုတ်ႉတၶၼ်ႈဝႃႈ ၽဝ ရွၢၼ်းၶႆႈ မၼ်းၵမ်ႇၵိင်ၶိုဝ်တၢင်းႁၼ်လိုဝ်းၶၼ်ႈ၊ မီးတၢင်းဝူၼ်ႉၶႆႈလႆႈၵၼ် လႆႈသေၵမ်ႇဝႃႈ ယုမ်ႇဝႃႇတၵၼ်လႆႈသေၵမ်ႇဝႃႈ ၵေႃႉၶိုင်ႈၵႃႈတၵ်းမီးပၼ်ႁႃ ၵၼ်ဝႃႈ ၵေႇထဝ်ႈ ပဵၼ်တႆႇ မႆႇလႆႈ ႁွင်ႉႁႆႈ ၶႆႈလႅပ်း ၶီငဝ်လိုဝ်းၶႆႈယူႇ။ ၵိၵ်ႇသမ်ႉ ၵဝ်ဝႃႈ ယင်းမီးၶိပ်ႉပၢၼ်ႇၵၼ်လွတ်ႈသေပၼ်ႁႃလိုဝ်းၶႆႈယူႇ။

ၵွပ်ႈၶၼ်ငလႈ မႃႈလူင်ႇၵျူႉပုတ်ႉတၵိူဝ်ႉ တေႃႈၵဝ်ၶဝ်ႈလႆႈ ၵၼ်ၵဝ် သပ်းလႅင်းၶေမႂ်ႈ တင်းၵၼ်ၵမ်ႇသပ်းလႅင်းၶေမႂ်ႈတေႃႇလဵဝ်ၶႆႈတႃႉ။ မၼ်းပဵၼ် လိုဝ်းလႆႈၵၼ်ၵဝ်ၵမ်ႇသပ်းလႅင်းၶေၵေႃၼ်ဝႃႈၶႆႈလမ်ႉ လွင်ႇလေႃးၵ မၼ်းၵိုမ်းႁႃႉ၊ ၵမ်ႇမၼ်းၵိုမ်းႁႃႉလၵူႈလိုဝ်းၶႆႈယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈသင်ငလႈၵဝ်ၵမ်ႇ သပ်းလႅင်းၶေ။ ၵွပ်ႈဝႃႈမၼ်းၵမ်ႇၶဝ်ႈတၢင်းတိုဝ်း၊ မၼ်းၵမ်ႇလႆႈပိုၼ်ႉထၢၼ် တႃႇလႆႈ ၶမ်ႉလႆႈထမ်းမဵတ်ႈ၊ မၼ်းၵမ်ႇမီးၽွၼ်းတႃႇလႆႈလွတ်ႈ လေးၽ၊ တေႃး သ၊ တႃႇလႆႈသိုဝ်းယၢၼ်၊ ၶိမ်လႆႈ၊ တႃႇႁူႉပွင်ႇၶိပ်ႉပၢၼ်ႇ။ ၵွပ်ႈၶႆငလႈ ၵဝ်လင်ႇ

ပေုးကမ်,သပ်းလ်ၚ်းခေမ့်းလွၚ်ႈခဝ်ယဝ့်ကိုဝ်ႈ။

ကာခ်လ့်သမ့် ဂဝ်သပ်းလ်ၚ်းခေပေခ်မုး၊ ဂဝ်သၢၚ်းလၢၚ်းမုးလွၚ်ႈတုဂ့် ခ၊ လွၚ်ႈတုဂ့်ခပ်ခ်ပေု,၊ တု,တုဂ့်ခမွတ်,သုတ်းယ်ခ် ဧလႈသ်ခ်ႈတၢၚ်းကွခ် ၡွတ်ႈထိုၚ်တုဂ့်ခသုတ်းယ်ခ်လိုဝ်းခ့်ယဝ့်။ [1] ဂွပ်ႈသၚ်ဧလႈ ဂဝ်လၚ်,ပေုးသပ်း လ်ၚ်းခေခဝ်၊ ဂွပ်ႈဝုႈမခ်းလွ်ႈလိုဝ်၊ ပ်ခ်ပိုခ့်ထၢခ်တု,လံႈခမ့်လ့်ထမ်းမ်တ်ႈ၊ မခ်းမီးဃွခ်းတု,လံႈလွတ်ႈလေုးဃတေုးသမေုးၡ၊ တု,လံႈဂတ်းယ်ခ်၊ လံႈ လ့်ခဓိမ်၊ တု,ဝူခ့်ဃွဂ်ႈၡခ်၊ ၡူ,ပွၚ်,ၡခ်ခဓိပ့်ပၢခ်,ယဝ့်။ ဂွပ်ႈခ်ဧလႈ ဂဝ်လၚ်, ပေုးသပ်းလ်ၚ်းခေလိုဝ်းခဝ်ယူ,ယဝ့်။ [2]

ဂမ်းခ့် ၡဝ်းတေလ်တ်ႈတူလ်းထမ်းလိုဝ်ႈလ့်သီ,ယူၚ်ႈကာခ်ပုတ့်ထလဝ်ႈ လၢတ်ႈထိုၚ်မု,လူၚ်,ဂျူ,ပုတ့်တဝုႈ ကာခ်မခ်းလဝ်ႈသပ်းလ်ၚ်းခေမုးခခ့် လူဂွခ်,။

[1]ထမ်းသလ်လု,သီ,ယူၚ်ႈ ကာခ်တေခေဂ့ု,တွခ်ႈဃ်ၢ,ခေုႈတၚ်းသီ,၊

[2]ခေုႈသၚ်,သွခ်ပုတ့်ထလဝ်ႈကာခ်ခ့် ကၢခ်းခ်ႈၡုႈလဝ်ႈမု,လူၚ်,ဂျပုတ့်တလံႈလီလံႈပ်ခ်ယဝ်ႈ။ လိုခ်း မုး မူဝ်ႈမခ်းလူးပုတ့်ထလဝ်ႈသေ ယွခ်းခေုႈသၚ်,သွခ်ထ်ၚ်ႈပွဂ်ႈခိုၚ်ႈခခ့် မခ်းၡ်တ်းလွမ်း ဧလႈပ်ခ် ကရျၡခ်တု,ဂူ,ယဝ်ႈ။ ကၚ်,၊ (ဂူဝ်,လမ်,ပူဝ်, 1929)၊ ခေုႈ 345–346, သၚ်၊ ပပ့်4 (မူ,လတ) ခေုႈ 72

ၵခၚ်သွၚ်

ထၚ်းၵရိယသလ်လ့ၤ,သီ,ယှိုၚ်း

ထမ်းကရိယသလ်လ့ၤ,ထူခၚ်းခၢၚ်းလွၚ်းတုဂ်ခ။

လွခၚ်ဂ်ခၚ်ထမ်းပုတ့်ထလဝ်းခၚ့် ကွၚ်းဝ့်ခၚ်းကရိယထမ်းသလ်လ့ၤ,သီ, ယှိုၚ်း [1] ကခၚ်ပုတ့်ထလဝ်း ရှေးရှုံးပခၚ်,လဝဂ့်ဂီ, တီးသူခၚ်ကိသိပတခမိဂတ့ၤ, ဂှိမ်းဝိၚ်းပ့ၤ,ရူ့,ခသီ, ဂမ်းကွခၚ်တၢၚ်းပိုခၚ်းခခၚ်ယဝ့်။ ခၚ်းခေါးထမ်းလဝ်းကခၚ် ခၚ့် လွမ်းခငေ်,ဂှဝ်းလံးဂှခၚ် ခၚ်းပဝ့်တၚ်းခမ်ခခၚ့် ထမ်းသလ်လ့ၤ,သီ,ယှိုၚ်းခၚ့် ကဝ်သပ်းလၚ်းခေဝ့်တီးဂ်ပ်းမခၚ်းဂူလ်း။ ဂူလ်းဂ့ၤ, ခၚ်းပဝ့်ထမ်းလ့ၢဝ်းပုတ့် မှိုဝ်း လဝ့်တၚ်းခမ် ဂှဝ်းလံးဂှခၚ်မီးလံၢတီး ကခၚ်ဂမ်းဂမ်းသပ်းလၚ်းခေသလ်လ့ၤ, သီ,ယှိုၚ်း လူလ်းတၢၚ်းလွတ်,လေးဂူးလံၢလံၢးခခၚ်ယူ့။ သၚ်ဂှဝ်းကဝ်တၢၚ်းလွံး ဖှိုခၚ်ကိၚ် တၚ်းခေါးသပ်းလၚ်းလိုဝ်းခခၚ်သေ လီပ်းရှီခၚ်းထမ်းသလ်လ့ၤ,သီ, ယှိုၚ်းပေးခၚ် ဂှဝ်းတေလံးရှူ့ပွၚ်,လ့ၚ် လွခၚ်ထမ်းပုတ့်ထလဝ်း ထိုၚ်တီးတၢခၚ်, တၢခၚ်,သေ တိတ်းတေးလီခခၚ်ယဝ့်။

ထမ်းကရိယသလ်လ့ၤ,သီ,ယှိုၚ်းလမ့် –

1. တုဂ်ခ — ခၢခၚ်လ့ၚ်၊
2. သမုတယ — ငဝ်းဂှၢဂ်းတုဂ့်ခပီခၚ်ပေ့ၤ၊
3. ခိရောထ — တုဂ့်ခမွတ်,သုတ်းယိခၚ်၊
4. မဂ်ဂ — သိခၚ်းတၢၚ်းကွခၚ်လူးတုဂ့်ခမွတ်,သုတ်းယိခၚ်၊

ထမ်းကရိယသလ်လ့ၤ,ထူခၚ်းခၢၚ်း တုဂ့်ခ

ခေါးပွၚ်,ထမ်းကရိယတုဂ့်ခသလ်လ့ၤ,ခၚ့် ဖူးမီးပလ်,လူ့ၤ,ခဝ် ဂမ်းခမ်

[1] ထမ်မလဂ်ဂပဝတ်တခ သုတ်တ၊ ခၚ်း မဂှဝ (ကလုတ်တဂမ–1922) ခေါး 9း သၚ်၊ ပဝ့် 4 (မူ့,လတ) ခေါး 420

ပိခ်ႇဝျႈ 'တၢင်းလိုဝ်ႈလွႈတုဂ်ႉခ' ခႆသေ မခ်းလႅင်ႈလႅင်းခေ တီႈပွင်ႇမခ်းဝျႈ ပေႉးကဝ်လွမ်းသျႇသချေႇပုတ်ႉထဝျႈခႆ ဃဝဂူခ်းခႆႉ ဂူလ်းပိခ်ကခ်လိပ်း၊ ဂိခ်းလွ်၊ ခၢခ်လွ်ဝျႈခႆ။ ခေျႈသပ်းလႅင်းလိူဝ်းခႆႉ ကမ်ႇပခ်တၢင်းရျၢခ်ႉလွ်သေ သမ်ႉဂျိတ်းဂျွ်ႈပွင်ႇလွ်ဃိတ်း။ ဂွပ်ႈဝျႈမခ်းကဝ်လႆၢးငၢႆႈသေပိခ်ႇဝွႆႉ၊ ပိခ်ႇလွမ်းခေျႈ ပိူဂ်ႇဃိဝ်မခ်းသေ မီးပိင်ႈမဂ်းခၢခ်းဝွႆႉငလႈ လၢင်ႈဂျိတ်းဂျွ်ႈဂူခ်းတင်းခမ်ထၢင်ႇ ဝျႈ သျႇသချေႇပုတ်ႉထလဝ်ႈ ဂူလ်းပိခ်ဝျႇတရျခ်ရျၢႉ ခႆ ။

ဂမ်းကွခ်တၢင်းပိူခ်ႈ သျႇသချေႇပုတ်ႉထခႆႉ ပိခ်ဝွႆႉဝျႇတရျခ်ရျၢႉဂေျႈ ကမ်ႇလွ်ႈ၊ ပိခ်ဝျႇတရျခ်လိဂေျႈကမ်ႇပိခ်။ ဂွပ်ႈဝျႈ လွမ်းခင်ႇဂူႈသမ်ႇသိခ် ပိူင်မီးခခ်ႉ ရျဝ်းတူလ်းရျခ်ဃဝရျဝ်းငလႈတင်းလေျးဂ ပိင်ႈမခ်းမီးမခ်းပိခ် (ယထျဖူတ)။ ကမ်ႇလွ်ႈဝျႈပၢခ်းပႆၢးလဝ်ႈဂဝ်ႇရျွ်ႈခဝ်ႈယူႇခွ်းဃဝမိူဂ်ႈမွ်ႈ ကမ်ႇ ခခ် ကမ်ႇလွ်ႈဝျႈလွဂ်ႈငိုတ်ႈ၊ ပခ်တုဂ်ႉခလဝ်ႈဂဝ်ႇ လႆႈမီးတၢင်းဝူခ်ႉဂူဝ် တျႇ လႆႈပိခ်မၢပ်ႇ (Sin) ။ ဂူလ်းကခ်ပွင်ႇလိင်ႈခေလဝ်ႈဂဝ်ႇကခ်တေႉကခ်လိုဝ်ႈ လွ်ႈ လွင်ႈဝျႈလဝ်ႈဂဝ်ႇပိခ်သင်၊ လူဂ်ႈရျိမ်းရျွမ်းလဝ်ႈဂဝ်ႇပိခ်သင်ခႆသေ ခေ သိခ်ႈတၢင်းပခ်လဝ်ႈဂဝ်ႇ ရျွ်ႈလႆႈထူပ်းရျခ်တၢင်းလွတ်ႈလိဝ်း၊ ဂတ်းယိခ်၊ မခ်ႈ ခိမ်လွ် ငလႈတၢင်းဂေျူႇသိူဝ်းဂူလ်း။

မေယျဂေျႉခိုင်ႈ ယူဝ်ခေးလၢတ်ႈဝျႈ ရေျးဂျႇခႆႉ ကမ်ႇယျလႆႈခႆသေ ဂျိတ်းဂျွ်ႈဂူခ်းပိခ်ပေႉးတူဂ်းလွ်ဂျွႇ။ ထိင်ႈမေယျတၢင်ႇဂေျႉ ယူဝ်ခေးတေဝျႈ မခ်းကမ်ႇပိခ်ရေျးဂျႇသင်ငလႈ ကမ်ႇလူဝ်ႇလႆႈယူတ်းယျမခ်း။ ဂျိတ်းခႆ ကဝ် တၢင်းပခ်ဂျိင်းလွ် ကခ်ဃိတ်းဖူခ်သေငလႈ လိခ်တေျႇဂူခ်းပိခ်ယူႇ။ ကခ် ခႆႉ လဝ်ႈဂဝ်ႇလၢင်ႈရျွင်ႉလႆႈမေယျဂေျႉကွခ်တၢင်းဝျႈ 'ရျခ်ဖၢႆႇရျၢႉ' ခႆသေ ဂေျႉ သွင်ခခ်ႉဝျႈပိခ် ဂေျႉရျခ်လိခႆ။ ခဝ်တင်းသွင်ဂေျႉ ပိခ်ကခ်းတရႆး ခင်ႇ ဂခ်ယဝ်ႉ။ ဂူလ်းဂျႈ မေယျဂေျႉထိသၢမ်ငတႉ ဂူတ်ႇလိတ်ႈငၢႆးလဂ်ႉခချေႇ ရေျး ဂျႇလိလိသေ ပွင်ႇလိင်းလွ် ငဝ်ႈတိုခ်းပိခ်ယေျးဂျႇသေငလႈ ရျူႉဝျႈ မခ်းတေ ယူတ်းယျလႆႈယူႇ။ မီးတၢင်းရျတ်းရျၢခ်သေ ယူတ်းယျပခ် ငလႈဂိဝ်ႇခေကျႇယူႇ ဂူခ်းပိခ်ယဝ်ႉ။ ပုတ်ႉထလဝ်ႈခႆႉ မိူခ်မေယျဂေျႉလိုခ်းသုတ်းယဝ်ႉ။ မခ်းလဝ်ႈ ပိခ်မေယျလူင် မီးပလ်ႇလျႇတိမ်ထူခ်ႈလူလ်ႈပႆၢးသႆၢႈ ပုခ်ႈတျႇလူဂ်ႈလေျးဂ

ဂူခ်ၣ်းပ်ၢ်ခ်ၣ်တၢင်းလူၢ်ယဝ့်။

ပေၢးကဝ်ခေါ့ပွင်, ခေါ့ပ႑,လိတုဂ့်ခခ်ဲ့ဝါ့ ခၢခ်ၣ်လ့ၣ် ဂိခ်ၣ်းလ့ၣ် မ်ဲ့လ့ၣ် ခ်ဲ သေ မခ်ၣ်းပ်ၢ်ခ်ၣ်ဖၠံၢ,ကခ်ၣ်သၢခ်ၣ်ခတ်းသုခ ကခ်ၣ်ပွင်,ဝါ့ သိုဝ်းလ့ၣ်၊ ကုခ်ၣ်,လ့ၣ်၊ လူမ် လ့ၣ်ခ်ဲခ်ဲ့ယဝ့်။ ဂူလ်ုးဂါ့ ခေါ့တုဂ့်ခကခ်ၣ်လ့ၣ်ႉယူ,ခ်ၣ်းတုဂ့်ခကရိယသလ်လၢ, ကခ်ၣ်ပုတ့်ထလဝ်ႇ သပ်းလ်ၣ်းဧခဖေဝဂူခ်ၣ်းဧလႇလေၢးဂခ်ဲ့ မီးခေါ့ပွင်,ပၢ်းဝူခ်ဲ့ ခပ့် (philosophy) ကခ်ၣ်လိုဂ့်လမ်,သေ လ်ၣ်းႇခေလဲ့ႇ တီႇပွင်,မခ်ၣ်းတၢင်းခမ်။ ခေါ့တုဂ့်ခ ခ်ၣ်းသလ်လၢ,မံၢခိုင်းႇခ်ဲ့ ကမ်,လ့ၣ်ႇဂူလ်ုးဝါ့ လ်ၣ်းႇခေတီႇပွင်,ဝါ့ တုဂ့် ခခၢခ်ၣ်လ့ၣ်ခ်ဲဂူလ်ုး၊ မခ်ၣ်းဂေါ့ပေၢးလ်မ်တၢင်းတီႇပွင်, လိုင့်ခင်ေ,ကမ်,ဂုမ်,ထူခ်ၣ်း၊ ကမ်,မခ်ၣ်းတ်ၣ်ႇ၊ ကမ်,မီးလွခ်ဲ့ဂ်ၢ်ခ်ၣ်သင်၊ ပ်ၢ်ခ်ၣ်ကခ်ၣ်ပဝ်,ၡၢမ်းလံၢ၊ ကမ်,ၡၢခ်ဲ့လ့ၣ် ကမ်,တိုင်းလ့ၣ် လိုဝ်းခ်ဲ့လူးဂွခ်ၣ်,။ ဂွပ်ႇခ်ဲ တ႑,တေၡုလံႇခေါ့ကခ်ၣ် တေတၢင်တူဝ် လံႇတုဂ့်ခ ပ႑,လိခေါ့ခ်ဲ့ မခ်ၣ်းၡုခေါ့ဂ့ၢမ်းၡဝ်းယၢပ်,ခ႑, တ႑,တေသပ်းလ်ၣ်း ခေတုဂ့်ခ ခ်ၣ်းသလ်လၢ,မံၢခိုင်းႇခ်ဲ့တေ့။ ကခ်ၣ်လီသေပိုခ်ၣ်းႇခ်ဲ့လမ့် ကမ်,ပိခ်ၣ်, တီႇပွင်,မခ်ၣ်းသေ ဝ့်တူဝ်တုဂ့်ခ လ့ၣ်ႉတူဝ်တုဂ့်ခခ်ဲ့ လီတိုဝ်းဂွခ်ၣ်,ယဝ့်။

ပ်ၢ်ဂ့်သမ့်ပုတ့်ထလဝ်ႇဝါ့ ဖဝခ်ဲ့ပ်ၢ်ခ်ၣ်တုဂ့်ခခ်ဲသေတၢႉ မခ်ၣ်းလဝ်ႇကမ်, ပေ,ပ်ၢ်တ်ႇတၢင်းဂျေ,သိုဝ်းခ်ၣ်းလူဝ်ႇပၢခ်ၣ်ဖဝဂူခ်ၣ်း။ ဂူလ်ုးဂါ့ မခ်ၣ်းလဝ်ႇဝါ့ မခ်ၣ်းမီးတၢင်းဂျေ,သိုဝ်းလံၢပိုင်လံၢမ်ဝ်း ဖံၢ,တွခ်ၣ်ႇလ့ၣ်ဧလႇဖံၢ,တူဝ် ပုခ်ၣ်ႇတ႑, ဂူခ်ၣ်းဂျူခ်ၣ်းခဝ် လဝ်ႇရျၢခ်ၣ်းခဝ်ယူ,ခ်ဲ။ ခ်ၣ်းပပ့်ထမ်း ကင်,ဂုတ့်တရခဵဂ႑,ယ ခခ်ဲ့ ယင်းမီးဝ့်ခေါ့သုခ႑ခဵ တၢင်းဂျေ,လ့ၣ်တၢင်းလံၢခ်ဲ။ ခ့ၣ်ႇဝါ့တၢင်းဂျေ,လ့ၣ် ဂူခ်ၣ်းဂျူခ်ၣ်းခဝ် ဧလႇတၢင်းဂျေ,လ့ၣ်လဝ်ႇရျၢခ်ၣ်းခဝ်၊ တၢင်းဂျေ,သိုဝ်းလွမ်း က႑,ယုင်,ဂ႑,မ ဧလႇတၢင်းဂျေ,သိုဝ်းပွံ,ပ်ၢ်တ်ႇဂ႑,မ၊ တၢင်းဂျေ,သိုဝ်းသမ်,ယေၢး လခ်ၣ်, ၡဂ့်လွမ်းလ့ၣ်ဂခ်ၣ် ဧလႇတၢင်းဂျေ,ပွံ,ပ်ၢ်တ်ႇတၢင်းၡဂ့်သမ်,ယေၢးလခ်ၣ်,၊ တၢင်းဂျေ,ဖံၢ,တူဝ် ဧလႇတၢင်းဂျေ,ဖံၢ,လ့ၣ်လဂ့ၢ,ခခ်ဲ့။ [1] ဂူလ်ုးဂါ့ လိုဝ်းခ်ဲ့ တၢင်းလူၢ် ခဝ်ႇပေၢးခ်ၣ်းတုဂ့်ခဝ့်။ ယ႑,ဝါ့သင် တေါ့ဂါ့သၢခ်ၣ်,တြၢး ကခ်ၣ်လိုခ်ၣ်ႇ သ့ၣ်၊ ခမ့်လ့ၣ်ထမ်း ကခ်ၣ်လံႇမၢးဂွပ်ႇခတ်းလ့ၣ်သမထဂမ်,မထၢခ်ၣ်း၊ ကခ်ၣ် ပေၢးလံႇ ဝါ့လွတ်ႇသေငဝ်းတုဂ့်ခ၊ ကခ်ၣ်တေလံႇဝါ့တၢင်းဂျေ,သိုဝ်းသုခ ကခ်ၣ်ကမ်,

[1]ကင်, (ဂူဝ်,လမ်,ပူဝ်, 1929) ခ႑ေါ့ 49

လေႃးသင်၊ ပႆးလိၼ်သၢၼ်ႇတြႃး ၵၢၼ်ပေႃးၵၢင်းလွတ်ႈသေ သုၶတုၵ်ႉၶတင်းသွင်၊ သၢၼ်ႇတြႃးၵၢၼ်ၵိုၵ်းႁူမ်းၵုပ်ႉၵၵ်ႉၶႃႉ တင်းလႂ်ၵေႃႉၵၵ်ႉၵတႃႉ ၊ ၶၼ်ႇလႂ်ထမ်းသုင် သုတ်း ၵၢၼ်ဝႃႈမေႃးလိူဝ်းၶဝ်ႇတင်းသိၼ်ႈၵေႃႈ ၶဝ်ႈပႆးၶႂ်ႈတုၵ်ႉၶယူႉလူးၵႂႃႇ။ [1] သုတ်ႉၵၢၼ်ၶိုင်ႈ ၶွင်းမတ်ႉလိမၶိူဝ်ႉယဝ်ႈ ‘ဝႂ်းသေပုတ်ႉထလဝ်ႈ ယွင်ႈယေး သၢၼ်ႇ, သမႃႉပၢတ်ႈ ပုတ်ႉထလဝ်ႈဝႃႈ ၶဝ်ၶဝ်ႈပိၼ်ၵၢၼ်ၶိူဝ်ႉလ၊ တုၵ်ႉၶ ဢလႈ ၵႃႈ တၵ်းလႆႈမီးတၢင်းလိူၵ်ႈလႆး (ၵၢၼ်ၶိူဝ်ႉလႃ တုၵ်ၶႃ ဝိပရိၵ်ၶမထမ်မႃ)’ ၶႆ။ [2] ၽၢင်ႇ ႁူႉၵၢၼ်ၶႆႇသေ လင်ႉပေႃးလႂ်ႉၶေႃးတုၵ်ႉၶၶႆႇယဝ်ႉ။ တီႈၶႆႇ ၵမ်ႉလႂ်ႈဝႃႈ ႁွပ်ႈ တုၵ်ႉၶ ၶၢၼ်လႂ်သေလႂ်ႉတိုဝ်းယူႉ, တူဝ်တုၵ်ႉၶၶႆႇ၊ ၵူလၢႆးလႂ်ႉႁွပ်ႈ ပုၼ်ႈတႃႉ, ‘ပေႃးၵမ်ႉ, မၼ်ႈတိၼ်ႈၵၢၼ်ၶိူဝ်ႉလၼ်ႈ တိုၼ်းပိၼ်တုၵ်ႉၶ’ ၶႆ ၶေႃးၶႆႇၵူလၢႆး။

ပုတ်ႉထလဝ်ႈၶႆႇ ပိၼ်ၽူႈႁၼ်လိုဝ်ႈလႂ်ႈလွမ်းၶင်ႉမၼ်းပိၼ်မၼ်းမီး ယဝ်ႉ။ မၼ်းလဝ်ႈဝႃႈ ၵိဝ်ႉလူလၢႆးၽဝဢလႈၵၢၼ်ၵျႃႉမူၼ်ႈ လွမ်းၵႃႉယုင်ႉၵႃႉမ ၶႆႇသေ ၵူၼ်းႁဝ်းထုၵ်ႉလႆႈႁူႉလွင်ႈသၢမ်ပိူင် 1. တၢင်းၵျႃႉသိူဝ်း (ၵတ်သၢတ)၊ 2. တၢင်းၽိတ်းမၼ်း ၵမ်ႉၶၼ် ၽေးၵၢၼ်တရႆးမၼ်း၊ ၵၢၼ်ၵမ်ႉႁၢၼ်ႇလႂ် မၼ်း (ၵၢတီၶဝေ)၊ 3. တၢင်းပူၼ်ႇလွတ်ႈမၼ်း (ၶဝိတ်သရၶ) ၶႆ။ မိူဝ်ႈလဝ်ႈ ၵဝ်, ႁၼ်မိၼ်ႈၵေႃႉၵၢၼ်ထုၵ်ႉလႂ် ႁၢင်ႈလီ လဝ်းလီၶၼ်ႇ ငိၼ်းထုၵ်ႉလႂ်ၶိူဝ် မၼ်း၊ လႂ်လပ်းမၼ်း၊ ၶႂ်ႈႁၼ်မၼ်းထိၼ်ႈယူႉတိၵ်းတိၵ်း၊ လဝ်ႈၵဝ်ႉႁၢၼ်ႇလႂ် သိူဝ်း လႂ် ႁွပ်ႈၵေႃႉၶၼ်ႇ။ ၵၢၼ်ၶႆႇပိၼ်တၢင်းၵျႃႉသိူဝ်း (ၵတ်သၢတ) ယဝ်ႉ။ ၵူလၢႆး ပိၼ်လွင်ႈတၢင်းတူဝ်ထူပ်း လၢမ်ႉပူလၢႆႈၵၢၼ်ၶိုင်ႈ။ ၵူလၢႆးၵႃႈ တၢင်းၵျႃႉသိူဝ်း ၵၢၼ်ၶႆႇ မၼ်းၵမ်ႉမၼ်ႈတိၼ်ႈ လိူင်ႇၶင်ႉၵူၼ်းၵေႃႉၶၼ်ႇ လိၼ်တင်းၵၢၼ်လီ လၼ်လႂ်မၼ်းၵေႃႈ ၵမ်ႉမၼ်ႈတိၼ်ႈၶၼ်ႇယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈငဝ်းလႆး မၼ်းလိူၵ်ႈလႆးၵူႉ ၶၼ်ႇ၊ မိူဝ်ႈလဝ်ႈၵဝ်, ၵမ်ႉလၢင်ႈႁၼ်လႆႈၵေႃႉၶၼ်ႇ၊ မိူဝ်ႈလဝ်ႈၵဝ်, ယုပ်ႈယွမ်း ၵူႉတၢင်းၵျႃႉသိူဝ်းၶၼ်ႇ လဝ်ႈၵဝ်ႉတေငိၼ်းၶေႃးၶူမ်၊ ပိၼ်မေႃးလွင်ႈၵမ်ႉသၢင်ႉ တေႃႉ၊ ၵမ်ႉပိင်းလႂ်သေ ယူဝ်ၶေႃးတေႃႇတ်းၵူႉ, ၵႃႈပိၼ်လူင်ယူႉ။ ၵၢၼ်ၶႆႇ ပိၼ် ၵၢၵုသူဝ်ႉမၼ်း ၵၢၼ်ၵမ်ႉႁၢၼ်ႇလႂ်မၼ်း၊ ပိၼ်ၽေးၵၢၼ်တရႆးၶွင်ႁၢင်ႈၽၢင်

[1] မ၊ ၶွင်းမႁၢတုၵ်ႉၶ ၶၢၼ်ႇထ သုတ်ႉတ၊ ပပ်ႉ 1 (မူႉလတ) ၶေႃႈ 90။

[2] မ၊ ပပ်ႉ 1 (မူႉလတ) ၶေႃႈ–85ႈ သင်၊ ပပ်ႉ 3 (မူႉလတ) ၶေႃႈ 27။

ကၠုတီခဝေယဝ့်။ ကခၣ်ခဲ့ၣ်ဂေၤ့ ပီၣ်ခၣ်လွင်ၭတၢင်းထူပ်းလၢမ်ၩပူလ်ၭကခၣ်ခိုင်ၭ ခငေ်ၩဂဝ်ၩ။ သင်လိုဝ့်ဝ့ၤ ယၢမ်းတေၤ့လၥ်ဝ် လဝ်ၭဂဝ်ၩကမ်ၩမီးတၢင်းလို်တိတ်းရွှ်ၭခိုဝ် ဂေၤ့ခခေၣ်ခၣ်၊ ကဝ်လို်လပ်းခၢတ်ၩပုတ်းဂူၩခိုဝ်မခၣ်းခၣ် ကခၣ်ခဲ့ ပီၣ်ခၣ်တၢင်း လွတ်ၭလၥ်ဝ်း၊ ပူတ်းလွတ်ၭ၊ ပူတ်းပွ်ၩ (ခဓိတ်သရခၭ)ယဝ့်။ လိုဝ်းသၢမ်ကခၣ်ခဲ့ တိုခၣ်းမီးဝ့်မၢခၣ်ၩမ်ခၣ်ၭ ခၣ်ုးလွင်ၭတၢင်းဂျေုၩသိုဝ်းဃဝဂူခၣ်းရှုဝ်းတေ့ယဝ့်။

ပေၤ့တူလ်းကဝ်တီၭခဲ့လိုင် လွင်ၭဝ့ၤမခၣ်းကမ်ၩမီးလွင်ၭခေၤ့ထၢမ်ဂခၣ် ဂၥ်ဝ်ၩလူလ်ၭဝ့ၩတရှခၣ်ရှ့ၢ ဧလၭဝ့ၩတရှခၣ်လီကခၣ်ဝ့ၤခဲ့ မခၣ်းလၥ်င်ၭလီယူၩခၣ်ေ၊ ဂူလ်းဂၤ့ ရှုဝ်းလူဝ်ၩသွခၣ်ၩဝူခၣ်ၭလွမ်းတၢင်းဂျေုၩသိုဝ်းဃဝ ဧလၭတၢင်းခၢခၣ်လို် မခၣ်း၊ တၢင်းလွတ်ၭလၥ်ဝ်းမခၣ်းခငေ်ၩဂခၣ် ခငေ်ၩရှုဝ်ပေၤ့တေပွင်ၩလၥ်င်းလို် ခိုဝ် ဃဝလိုဝ်ၭလို်ၭဂုမ်ၩဂုမ်ၩထူခၣ်းထူခၣ်ၭခခေၣ်ယူၩ။ ပေၤ့ရှ်တ်းခခေၣ် ရှုဝ်းလင်ၩတေလၢ်ၭ တၢင်းလွတ်ၭလၥ်ဝ်း ကခၣ်တေ့မခၣ်းယဝ့်။ ဂၥ်ဝ်လူလ်ၭခေၤ့ထၢမ်ကခၣ်ခဲ့သေ ပုတ့် ထလဝ်ၭလၢတ်ၭဝ့ၤ –

“လဝ်ၭရှ္ၢခၣ်းခဝ်ကိုဝ့် သင်လိုဝ့်ဝ့ၤ လဝ်ၭရှ္ၢခၣ်းပုခၣ်ၩခၣ်ေး ကမ်ၩဝ့ၤ ပေၤ့ကမ်ၩရှူၩပွင်ၩလၥ်င်းလို် လိုဝ့်ခငေ်ၩဝ့ၤ ‘ကခၣ်ခဲ့လမ့် ပီၣ်ခၣ်တၢင်းဂျေုၩသိုဝ်း လိုဝ်ၭ လို်ၭယဝ့်၊ ကခၣ်ခဲ့လမ့် ပီၣ်ခၣ်တၢင်းရှၢခၣ်ၭလို် လိုဝ်ၭလို်ၭတေ့ယဝ့်၊ ကခၣ်ကွဂ်ၩပူခၣ်ၭ သွင်ကခၣ်ခခေၣ် ပီၣ်ခၣ်တၢင်းလွတ်ၭလၥ်ဝ်းတေ့ယဝ့်’ ပေၤ့ခၣ်လိုင် ရှ်တ်းရှုဝ်ဂေၤ့ ခဝ် တိုခၣ်းကမ်ၩလၢင်ၭရှူၩပွင်ၩလို်လၢ်ၭ ခိုဝ်လွင်ၭတၢင်းဂျေုၩမူခၣ်ၭသိုဝ်းဂုမ်ၩထူခၣ်ၭ၊ ကမ်ၩ ခခေၣ် ကမ်ၩလၢင်ၭလိသင်ၩခေတေၢင်းပခၣ်ပိုခၣ်ၭ တၢၩပိုခၣ်ၭပေၤ့တေလၢ်ၭရှူၩပွင်ၩလို် ခိုဝ်လေၤ့ဃ ကခၣ်ခ်ုၭဂျေုၩမူခၣ်ၭသိုဝ်း။ ဃၢ်ၩခိုင်ၭ လဝ်ၭရှ္ၢခၣ်းခဝ်ကိုဝ့် လဝ်ၭ ရှ္ၢခၣ်း ပုခၣ်ၩခၣ်ေးဂေၤ့လို်သေကမ်ၩဝ့ၤ သင်မခၣ်းရှူၩပွင်ၩလၥ်င်းလို် ခိုဝ်တၢင်းဂျေုၩ သိုဝ်းဃဝခဲ့ဝ့ၤ ပီၣ်ခၣ်တၢင်းဂျေုၩလို်၊ ကခၣ်ကမ်ၩရှၢခၣ်ၭလို်၊ ဝ့ၤပီၣ်ခၣ်ကခၣ်ကမ်ၩ ရှၢခၣ်ၭလို်တေ့၊ ကခၣ်ဃၢတ်ၩလွတ်ၭ၊ ပူတ်းပွ်ၩသေ သွင်ကခၣ်ခခေၣ် ဝ့ၤပီၣ်ခၣ်တၢင်း လွတ်ၭလၥ်ဝ်းတေ့ လိုဝ်ၭလိုဝ်ၭလို်ၭလို်ၭပေၤ့ခၣ် ခဝ်လင်ၩတေလၢင်ၭရှခၣ်၊ ရှူၩပွင်ၩလၥ်င်း လို် ခိုဝ်လေၤ့ဃ ကခၣ်ခ်ုၭဂျေုၩမူခၣ်ၭသိုဝ်းခဲ့ဂုမ်ၩဂုမ်ၩထူခၣ်ၭထူခၣ်ၭယဝ့်။ လင်ၩ တေလၢင်ၭလိသင်ၩခေသ်ခၣ်ၭတၢင်းပခၣ်ပိုခၣ်ၭ တၢၩရွှတ်ၭထိုင်တီၭသုတ်းတုဂ့်ခသေ ဂေၤ့ကခၣ်လွမ်းခေၤ့လိသင်ၩသွခၣ်ခဝ်ခခေၣ်ဂေၤ့ တဂ်းတေလၢ်ၭရှူၩပွင်ၩလၥ်င်းလို်

ၶိုဝ်လေႃးၽ ၵၼ်ၶႂ်ႈၵျေႃႉမူၼ်ႈလွမ်းၵႃႉယုင်ႉၵႃႉမၶၼ်ႇယဝ့်။ [1]

တုၵ်ႉၶၶၼ်ႇ ႁဝ်းတေလႆႈလိူၵ်ႉႁူႉၸႂ်ႉသၢမ်ယိူင်ႈ –

1. ပၵတိတုၵ်ႉၶ တုၵ်ႉၶယူဝ်းယူဝ်း၊ တုၵ်ႉၶတုၵ်ႉၶ၊

2. ဝိပရိၼၢမတုၵ်ႉၶ တုၵ်ႉၶၵၼ်လႅၵ်ႈလၢႆႈ၊

3. သင်ႇၶႃႉရတုၵ်ႉၶ တုၵ်ႉၶၵိူၵ်ႈၽိုၼ်ႈတိုၼ်းၵိူတ်ႇပဵၼ်၊ [2]

ၵႃႈပဵၼ်တၢင်းၶၢၼ်လွၵ်းတင်းသဵင်ႈ ၶႃႈၽဝၵၼ်ၵိူတ်ႇ၊ ထဝ်ႈ၊ ပဵၼ်၊ တၢႆ ၵၼ်လႆႈယူႇလွမ်းၵၼ်တင်းၵေႃႉလင်းၵၼ်၊ ၵၼ်လႆႈယူႇၽၢတ်ႇယၢၼ်ၵၼ်တင်းၵေႃႉႁၵ်ႉ ၵေႃႉထုၵ်ႇမၼ်ႈၵၼ်၊ ၵၼ်ၶႂ်ႈလႆႈသမ့်ၵမ်ႇလႆႈ၊ ၵၼ်ၵမ်ႇၶႂ်ႈလႆႈ သမ့်လႆႈ၊ မႆႈလွႆ၊ ႁွင်ႈႁႆႈ၊ ၶီငဝ်လၵႃႉ ၵၼ်ပဵၼ်တုၵ်ႉၶတူဝ် ၼလႈတုၵ်ႉၶလွႆ တင်း သွင်ၵၼ် ပိူၼ်ႈတင်းၵမ်ႇၽႃႉယွမ်းႁပ့်ဝႆႈ ပဵၼ်တုၵ်ႉၶတေႃႇၶၼ်ႇ ၶဝ်ႈပႂ်းဝႆႉၶႂ်း ပၵတိတုၵ်ႉၶ တုၵ်ႉၶယူဝ်းယူဝ်းယဝ့်။

တၢင်းမူၼ်ႈသိုဝ်း ငၼ်းၵျေႃႉလွႆတင်းသဵင်ႈၶၼ်ႇ မၼ်းၵမ်ႇၵျိင်သင်။ မၼ်း ၶၢႆႉလႅၵ်ႈလၢႆႈၶိုဝ်းၶိုဝ်းလူင်ယူႇ။ မိူဝ်ႈမၼ်းၶၢႆႉလႅၵ်ႈလၢႆႈၵႃႉၶၼ်ႇ မၼ်းႁိၵ်းႁွႆႈ လိပ်းၶၢၼ်လွႆ၊ လွင်ႈၵမ်ႇမူၼ်ႈသိုဝ်းပဵၼ်ပေႃႉယဝ့်။ တၢင်းလႅၵ်ႈလၢႆႈၵၼ်ၶၼ်ႇ ပဵၼ်တၢင်းၶၢၼ်လွႆၵွပ်ႈမၼ်းလႅၵ်ႈလၢႆႈဝိပရိၼၢမတုၵ်ႉၶယဝ့်။ တုၵ်ႉၶသွင်ၵၼ် လၢတ်ႈၶေမေႃးၶၼ်ႇ မၼ်းပွင်ႉလွႆငၢႆႈတေႃႉ။ ၽွႆၵမ်ႉလၢင်ႈတွပ်ႉထိင်လႆႈ။ တုၵ်ႉၶ ၶေႃႈမၢႆၶိုင်ႈၶၼ်ႇ ႁဝ်းယိုင်ႈၶၼ်းႁူႉတိုဝ်းၶမ် ၵွပ်ႈဝႃႈမၼ်းႁူႉငၢႆႈသေ ပဵၼ် ၵၼ်ႁဝ်းတူဝ်ထူပ်းယူႇတႃႉသေႉၵူႈဝၼ်းမိုင်းၵူၼ်းၶၼ်ႇယဝ့်။

တုၵ်ႉၶထူၼ်ႈသၢမ် သင်ႇၶႃႉရတုၵ်ႉၶ–တုၵ်ႉၶၵိူၵ်ႈၽိုၼ်ႈတိုၼ်းၵိူတ်ႇပဵၼ် ၵၼ်ဝႃႈပွင်ပဵၼ်ယူႇႁင်းၶေႃၶၼ်ႇ မၼ်းၵိူဝ်ႉလူလႆႈသၽေႃးၵၽိထမ်းသေ လမ်ႉ လွင်ႈပုၼ်ႈတႃႉတုၵ်ႉၶသလွၵ်ႉလႃႉ ၶၼ်ႇသေယဝ့် ပုၼ်ႈတႃႉတေပွင်ႉလွႆၶၼ်ႇ ႁဝ်းလူဝ်ႉ ၵဝ်တင်းၶေႃႈထတ်းသၢင်သေၼလႈ ဝူၶၼ်ႇထတ်းလႅၵ်ႉတူဝ်ၶိင်းႁဝ်း ၵၼ်ဝႃႈ ‘ၵဝ်၊ ၵဝ်’ ၵဝ်ၶၼ်ႇယူႉယဝ့်။ ၵၼ်ႁဝ်းႁွင်ႈဝႃႈၵဝ်၊ ၽူႈ၊ ၵူၼ်း၊ သတ်း လၵႃႉၶၼ်ႇ ပေႃး ၵဝ်ၵၽိထမ်းပုတ်ႉထလဝ်ႈဝႃႈလိုင် ၵူလ်းပဵၼ်ၵေႃႇႁွင်ထၢတ်ႈ ၵၼ်လႅၵ်ႈလၢႆႈယူႉ

[1]မ၊ ပပ့် 1 (မူႉလတ) ၶႄႈ–87

[2]ဝိသုတ်ထိ (မူႉလတ) ၶႄႈ 499ႈ ၵ၊ ၶႄႈ 38

တၢၣသေၣ၊ ပ်ခၩ်ၡ်ၢင်းတူဝ်ဧလၪၡ်ၢင်းလၠ် ကခၩ်တဂ်ၤတေလဲၪလ်ၢဂ်ၣဖေဂ့ၢၣ ခခၩ်ၣထၢၣ ၡၢၪယှိုင်ၪ ပခၩ်ၣလခခၩ်ၣထၢၣခ့ၪယဝ့်။ တီၪဂ်ပ်ၪမခၩ်း ပုတ့်ထလဝ်ၪဝၢၪ ခခၩ့်ဂူလ်ၤ ပ်ခၩ်ကခၩ်လပ်းပ်ခၩ်းခခၩ်ၣထၢၣၡၢၪယှိုင်ၪဝၢၪခဲ။[1] တီၪလ်ၠကမ်ၣတီၪလ်ၠဂေၢၪ မခၩ်း လဝ်ၪသပ်းလ်ၤင်းခေခေခၩ်ၣထၢၣၡၢၪယှိုင်ၪဝၢၪ ‘လဝ်ၪ ရၡၢခၩ်းခဝ်ကိုဝ့် ခခၩ်ၣထၢၣၡၢၪ ယှိုင်ၪခ့ၪ တဂ်ၤတေလဲၪဝၢၪ ပ်ခၩ်တၢင်းလ်ၠလပ်းပ်ခၩ်း တီၪခ့ိုဝ်ခခၩ်ၣထၢၣၡၢၪယှိုင်ၪ ယဝ့်’[2] ဝၢၪခဲ။ တီၪခ့ၪ ထုဂ်ၣလဲၪၡူၪဝၢၪ တုဂ့်ခတင်းခခၩ်ၣထၢၣၡၢၪယှိုင်ၪခ့ၪ ကမ်ၣလ်ၠၪ ဝၢၪ ပ်ခၩ်ဖ့်ပ်ခၩ်မခၩ်း။ ခခၩ်ၣထၢၣၡၢၪယှိုင်ၪခ့ၪ တိုခၩ်းပ်ခၩ်တူဝ်တုဂ့်ခ ဂမ်းလ်ၤဝ် ယဝ့်။ မှိုဝ်ၪကခၩ်ၡဝ်းၡူၪဝၢၪ လွင်ၪဝၢၪဂူခၩ်းခ့ၪ ဂူလ်းပ်ခၩ်ခခၩ်ၣထၢၣၡၢၪယှိုင်ၪ ဂေၢၣ သၢင်ၪဝ့ခဲခခၩ့် ၡဝ်းယှိုင်ၪခ်ခၩ်းတေၡူၪပွင်ၣလ်ၠ ခ့ိုဝ်မခၩ်းတိုဝ်းဂွခၩ်ၣယဝ့်။ ခခၩ်ၣ ထၢၣၡၢၪယှိုင်ၪခ့ၪပ်ခၩ်လှိုဝ်းလ်ၠ ?

ခခၩ်ၣထၢၣၡၢၪယှိုင်ၪ

ခခၩ်ၣထၢၣၡၢၪယှိုင်ၪခ့ၪ ပ်ခၩ်ရူပဂ်ခခၩ်ထၢ ဂေၢရုပ်ၡၢင်ၪယဝ့်။ ခၩ်ၠးဂေၢရုပ် ၡၢင်ၪခ့ၪ ပၢးဝ့ထၢတ်ၪလူင်သီၣယှိုင်ၪကခၩ်ဝၢၪ ဂ်ခၩ်ၣ–ထၢတ်ၪလိခၩ်၊ လိုမ်းလဲ–ထၢတ်ၪ ခမ့်၊ ၡၢဝ့်ကုခၩ်ၣ– ထၢတ်ၪဖံး ဧလၪပဝ်ၣထွင်း–ထၢတ်ၪလူမ်း လှိုဝ်းခ့ၪ တင်းရုပ် ကိင်–ကုပၢတၢခရှူပ ခွင်ထၢတ်ၪသီၣယှိုင်ၪယဝ့်။[3] ခၩ်ၠးရုပ်ကိင်ခခၩ့် ခဝ်ၪပၢးဝ့် ဖဂ်ၤတူကၢယတခရှူဂ်းယှိုင်ၪ ကခၩ်ဝၢၪ တၢ၊ ၡူ၊ ခူၪလင်၊ လိခၩ့်၊ တူဝ် ဧလၪကၢၣ ယုင်ၣလ်ၠခခၩ့်ယဝ့်။ ၡ်တ်းခဲဂေၢၪပ်ခၩ်ရုပ်ၡၢင်ၪတင်းသ်ၤင်ၪ ခဝ်ၪပၢးဝ့ခၩ်ၠးဂေၢရုပ် ၡၢင်ၪခ့ၪယဝ့်။

ခခၩ်ၣထၢၣထူခၩ်ၪသွင်လမ့် ပ်ခၩ်ဝေတခၢေခဂ်ခခၩ်ထၢ ဂေၢယိခၩ်းလ်ၠ ယဝ့်။ ခၩ်ၠးဂေၢခ့ၪပၢးဝ့ယိခၩ်းကခၩ်ထုဂ်ၣလ်ၠ၊ ကခၩ်ကမ်ၣထုဂ်ၣလ်ၠ လ်ၤမ်တင်းယိခၩ်း ဂၢင် (သုခ တုဂ်ခ ကုပ်ဂ်ခၢ ဝေတခၢေ) ယဝ့်။ ၡဝ်းယိခၩ်းၡူၪ ဂွပ်ၪရုပ်ၡၢင်ၪတၢင်းခၩ်ၠး ဧလၪရုပ်ၡၢင်ၪဖံၢၣခွဂ်ၪတုမ့်မ်ခၩ်ၪဂခၩ်ခခၩ့်ယဝ့်။ ဝေၣတခၢေၣမီးၡူဂ်းယှိုင်ၪယဝ့်။ ၡဝ်းယိခၩ်းၡူၪဂွပ်ၪမၢဂ်ၣတၢတင်းၡၢင်ၪဖၢင် တုမ့်မ်ခၩ်ၪဂခၩ်၊ ၡူတင်းသ်ၤင်၊ ခူၪလင်

[1]သံခ်တ်တေခ ပလ်လုပၢတၢခဂ်ခခၩ်ထၢ တုဂ်ခၢ။ သင်၊ ပပ့် 5 (မူၣလတ) ခၢေၪ 421

[2]သင်၊ ပပ့် 3 (မူၣလတ) ခၢေၪ 158

[3]သ၊ ပပ့် 3 (မူၣလတ) ခၢေၪ 59

တင်းကာႝသ်ိ၊ လိခၼ့်တင်းသႝၢဝၢခ်၊ တူဝ်တင်းခိူင်ႏတိူဝ့်တင်းသ်ိင်ႏ၊ လ်ုတင်းကၢꩻ ယူင်ꩻလ်ုတုမ့်မ်ိခ်ႏဂခ်ခခ်ေ့ယဝ့်။ ယိခ်းတူဝ်ယိခ်းလ်ုတင်းသ်ိင်ႏခၼ့် ခဝ်ႏပုးဝ့် ခၢ်ုးဂေဢေꩻတခ်ေꩻခၼ့်ယဝ့်။ [1]

မခၼ–လ်ု ခ်ေႏခၼ့်ခဝ်ႏတၢင်းတိုဝ်းခမ်ဝ့်ယူꩻ ခၢ်ုးကဖိထမ်းလၢဝ်းပုတ့် ယူꩻတေ့။ တေလႝႏၡူꩻပွင်ꩻတီႏပွင်ꩻမခ်းဝုႏ မခ်းကမ်ꩻလ်ုႏခ်ေႏလ်ုꩻ ကခ်သပ်း လ်ိင်းခေ ‘ဝိလၢခ်ꩻ၊ ခုခ်ငဝ်း’ ကခ်မခ်းခတ်းသၢခ်ဂခ်တင်းရူပ်ဝတ့်ထု။ လဝ်ႏဂဝ်ꩻထုဂ်ꩻလႝႏခုဂ်းလ်ုလႝႏဝုႏ ပုတ့်ထသꩻသခ်ေꩻခၼ့်ကမ်ꩻယွမ်းၡပ့်ဝိလၢခ်ꩻ ခုခ်ငဝ်းလိူင့်ခင်ꩻတၢင်ꩻသꩻသခ်ေꩻ ကမ်ꩻခခ်ေ ကဖိထမ်းတၢင်ꩻလိူဝ်းခပ့်ထိုဝ် ဝ့်ခခ်ေ့။ လ်ုခၼ့်ပ်ိခ်ဝ့်တုꩻရ ကယတခ ကခ်ခိုင်ႏ လိူင့်ခင်ꩻမၢဂ်ꩻတ၊ ၡူ ခဝ် ခခ်ေ့ဂူလ်း။ ၡဝ်းလၢင်ႏခိခ်ထိင်းမခ်းလႝႏယူꩻသေ ပူဂ်းပွင်မခ်းလႝႏလိူင့်ခင်ꩻ တုꩻရတၢင်ꩻကခ်ယူꩻ။ ပုတ့်ထလဝ်ႏဂေႏ ဂ့်ဂ့်လၢတ်ႏခေလွင်ႏဂုႏခခ်ခိခ်ထိင်း ကိင်ꩻတရေꩻတုꩻရၡူဂ်းယူိင်ႏယူꩻ။ တၢင်းပ်ိဂ်ႏပိူင်ႏဂခ်လ်ုဧလႏမၢဂ်ꩻတခၼ့်မီးလိူင့် ခင်ꩻခၼ။ တခၼ့် ၡူꩻၡခ်သီတင်းသ်ိင်ႏဧလႏၡၢင်ႏဖၢင် ကခ်ၡခ်လႝႏတင်း သ်ိင်ႏသေ လ်ုသမ့်ကဝ်တၢင်းဝူခၼ့်၊ တၢင်းခႝႏလ်ုလိူဝ်းခၼ့်သေၡူꩻၡခ်ခူင်းလေးဂ ယဝ့်။ လွမ်းခင်ꩻတုꩻရ ကမ်ꩻမိူခ်ဂခ်ခခ်ေ့ ၡဝ်းထူပ်းၡခ်လႝႏ ကꩻယူင်ꩻ လေးဂလႝမ်ိဝ်းယူꩻ။ ၡဝ်းကမ်ꩻလၢင်ႏငိခ်းၡူꩻလႝႏသီၡၢင်ႏဖၢင်၊ ၡဝ်းဂူလ်းၡခ်လႝႏ ဂူလ်း။ ၡဝ်းကမ်ꩻလၢင်ႏၡခ်လႝႏသ်ိင်၊ ဂူလ်းလၢင်ႏငိခ်းလႝႏဂူလ်း။ ၡ်ိတ်းခၼသေ ၡဝ်းကဝ်တင်းတုꩻရတူဝ်ခိင်းၡုႏယူိင်ႏ တ၊ ၡူ၊ ခူႏလင်၊ လိခၼ့်၊ တူဝ် လိူဝ်းခၼ့်သေ ထူပ်းၡူꩻၡခ်လႝႏၡၢင်ႏဖၢင်၊ သ်ိင်၊ သ်ိဝ်၊ သႝၢဝၢခ် ဧလႏဝတ့်ထု ကခ်တုမ့်တိူဝ့်လႝႏ လိူဝ်းခၼ့်ယဝ့်။ ဂူလ်းဂုႏ လိူဝ်းကခ်ဝုႏမႏခၼ့် ဂူလ်းခဝ်ႏပုးဝ့်ခူင်းလေးဂခိုင်ႏ တွခ်ႏခိုင်ႏဖၢဂ်ꩻဂူလ်း၊ ပႝꩻခဝ်ႏပုးမူတ်း။ ခၢ်ုးလေးဂခၼ့် လ်ုဝူခၼ့်ဧလႏတင်းခႝႏ လ်ုလူး ပ်ိခ်သင်ကခ်ဝုႏခၼ့် ခဝ်ဂေႏခဝ်ႏပုးလႝႏ ခိုင်ႏတွခ်ႏခိုင်ႏလ်ုယူꩻ။ ဂူလ်း ဂုႏ လိူဝ်းခဝ်ခၼ့် ၡဝ်းကမ်ꩻလၢင်ႏကဝ်တင်းတုꩻရၡဝ်း တ၊ ၡူ၊ ခူႏလင်၊ လိခၼ့်၊တူဝ် လိူဝ်းခၼ့်သေ ၡူꩻကဝ်လႝႏ။ ဂူလ်းဂုႏ ကဝ်တင်းလ်ုတုꩻရခၼ့်သေ ၡူꩻၡခ်ခဝ်လႝႏ ယူꩻ။ တီႏခၼ့် တၢင်းဝူခၼ့်ဧလႏတၢင်းခႝႏလ်ုခၼ့် ခဝ်ကမ်ꩻလ်ုႏဝုႏပ်ိခ်လူဂ်ႏ ကခ်

[1] သင်၊ ပပ့် 3 (မူꩻလတ) ခ်ေႏ 59

လွတ်ႈလႅဝ်းသဝ်းၸေႃယူႇၸေႃၸေႃ ၶၼ်ၽႃတ်ႇၵၼ်ဝႆႉ တင်းၶႃႇယုင်ႇလူၵ်ႈ ၶၼ် ၶဝ်တင်းတႃႇရႃႈယိုင်ႈသေႁူႉၼၼ်ႉ။ ဝႃႈတေႉမၼ်း ၸဝ်ၶိင်လင်ၽင်ၸွင်ႈၵၼ် သေ ၸဝ်ပေႇပိၼ်မီးမႄး ၵွပ်ႈလူလၢႆႈတႃႇရႃႈယိုင်ႈယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈၼႆလႄႈ ၵူၼ်းတႃ မွတ်ႇပႄးၵိုတ်ႇမႄးၼႆႉ မၼ်းၶမ်ႇမီးတၢင်းႁူႉ တၢင်းၼႆႈလႆႈ လွင်ႈသီလိူင်လႅင်လႃႇ။ တၢင်းဝူၼ်ႉလႄႈတၢင်းၼႆႈလႆႈ ၶၼ်ၸဝ်ႈပႃးဝႆႉၸိူင်းလူၵ်ႈၼႆႉ ပိၼ်ပေႇမႄးၵွပ်ႈ တႃႇရ ႁႃႈယိုင်ႈ ၸပ်ႉဝၢင်းပၼ်သေ သမ်ႉၶဝ်လႆႈႁဝ်းသေ ႁူႉႁၼ်လႆႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈၼႆ မၼ–လႆႈ ၼႆႉၵေႈ ပိၼ်တႃႇရႆႉၶၼ်ၸိုင်ႈ လိူင်ႉၸင်ႇ မၢၵ်ႇတႃလႃႇၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၸၼ်ႇထုႇထူၼ်ႈသၢမ်ၸႆႉလမ်း ပိၼ်ၵေႃလႆႈတွင်းယဝ်ႉ။ တေႃႈမိူၼ်လိူင်ႉ ၸင်ႇဝေႇတၼေႇလႆႈတွင်းၸႆႉၵေႈ မီးႁူႇႁူၵ်းယိုင်ႈယဝ်ႉ။ လိူဝ်းၸဝ်ပိၼ်ပေႇမႄးၵွပ်ႈ ၽၵ်းတူႁူၵ်းယိုင်ႈ ၽိူဝ်ႇၸိုင်းၼလႄႈၶႃႇယုင်ႇၽိူဝ်ႇၸွၵ်ႈ ၸဝ်တုမ်ႉမိၼ်းၵၼ်ၸၼ်ႉ ယဝ်ႉ။ လႆႈတွင်း (သလၢႆလႃ) ၸႆႉ လိူၵ်ႇၽေႁူႉလႆႈ လွင်ႈဝႃႈမၼ်းပိၼ်ရိုပ်ႁၢင်ႈ ပိၼ် ၸၢမ်ႇ [1]–ၶၼ်လိူင်ႉမၼ်း မိူဝ်းမၼ်းပိူၵ်ႇၵၼ်ၸၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၸၼ်ႇထုႇထူၼ်ႈသီႇၸႆႉလမ်ႉ ပိၼ်ၵေပွင်ပိၼ် ၽိုင်ႈတိၼ်းၵိုတ်ႇပိၼ် (သင်ၸရၵ်ႇၸၼ်ထေ) ယဝ်ႉ။ [2] ၸိုင်းၵေႃၸႆႉ ၸဝ်ႈပႃးဝႆႉၵၢၼ်လီၶိၵ်ႇလႃႉတင်းသိူင်ႈ ယဝ်ႉ။ ၶၼ်ႁဝ်းဝႃႈၵၢမ်ႇ (ၵမ်မ) ၸႆႉ ၸဝ်ႈပႃးၸိုင်းၸႆႉယဝ်ႉ။ ပေႃးၶဝ်လွမ်းပုတ်ႉ ထလဝ်ႈသပ်းလိူင်းဝႃႈ ‘လဝ်ႈရႃၼ်းၸဝ်ၶိူဝ်ႉ လေႇတၼေႇၸႆႉ ၵဝ်ဝႃႈမၼ်းပိၼ် ၵၢမ်ႇၸႆယဝ်ႉ’ ၸႆ။ [3] ၵွပ်ႈမီးလႆႈၸိုင်ႈလႆႈၸႆႉၼလႈ ၵေႉၸိုင်းမၼ်းၶဝ်တူဝ်သူပ်း တင်းလႆႈသေၼလႈႁိူတ်းႁႃႇ၊ လၢတ်ႈႁႃႇ၊ ဝူၼ်ႉႁႃႇၸၼ်ႉယဝ်ႉ။ လႆႈလေႇတၼေႇၸႆႉ ပိၼ်ၵၢၼ်လႆႈ၊ တၢင်းႁိူတ်းလႆႈယဝ်ႉ။ မၼ်းလိသင်ႇႁိူတ်းႁိူႈႁဝ်း ၸိုင်ၵၢၼ်ယူႇၸိုင်း ၵၢၼ်လီၵၢၼ်လႃႉၼလႈၵၢၼ်လွတ်ႈလီလႃႉၸၼ်ႉယဝ်ႉ။ [4] ၸႆႉၵေႃႈမီးႁူၵ်းယိုင်ႈ မိူၼ်ၸင်ႇဝေႇတၼေႇတင်းသလၢႆႇလႃႇၸဝ်ယဝ်ႉ။ ၸဝ်ပိၼ်ပေႇမႄးၵွပ်ႈ လႆႈၽၵ်းတူ

[1]သင်၊ ပပ်ႉ 3 (မူႇလတ) ၼႃႈ 60

[2]သင်ႇၸႃႇရၸိုင်းၸၼ်ႇထုႇႁႃႈယိုင်ႈၸႆႉ မီးတီႈပွင်ႇႁၢင်ႈၸၢင်တေႉ၊ သင်ႇၸႃႇရၸိုင်းတၢင်ႇတီႈၼတေႉမၼ်းလိူင်ႈ လႆႈဝႃႈ–လွင်ႈတၢင်း၊ သၵ်းသမ်ႇသေပိူင်ၸိုင်းလူၵ်ႈၼလႈ ၸၼ်ႇထုႇႁႃႈယိုင်ႈယူႇယဝ်ႈ။

[3]ၶင်ႇ၊ (ႁူဝ်ႇလမ်ႇပူဝ်, 1929) ၼႃႈ 590 လေတၸျႃႇ ၽိၵ်ႇၸဝေ ၵမ်မံ ဝတႃမိ၊ လေတယိတူႃ ၵမ်မံ ၵရျေတိ ၵႃယေၸ ဝႃလႃ မၸသေႃ။

[4]ၶ၊ ၼႃႈ 6

ၷူၵ်ႈယိူင်ႈဢလႈ ၵႃႉယုင်ႉၷူၵ်ႈယိူင်ႈ ၽၢ်ႇၶွၵ်ႈတုမ်ႇမ်ၢၼ်ႈၵၼ်ၶၼ်ႇယဝ်ႉ။ [1] ဝေႉတၶျေႉ တင်းသလ်လျႉကမ်ႉလွ်ႈဂၢၶ်လေႉတၶျေႉ။ ၶဝ်ကမ်ႉလၢင်ႈၷ်တ်းၷွ်ႈ ဂၢမ်ႉပ်ၢၶ်ပျေႉ။ ဂၢၶ်လွ် လိူင်ႇၶင်ႉ ကဝ်သွ်ႉလွ် (မၶသေိဂျရ)၊ ဂၢင်လွ် (သၶ်တ) ၊ တ်ၢပ်းတတ်း–ယၶ်ႉလွ် (ကထိမွၵ်ၶ)၊ ယုမ်ႉယမ် (သတ်ထျ)၊ လွ်ၶိမ် (သမျ ထိ)၊ ပလ်လျ၊ ၶတ်းလွ် (ဝီရိယ)၊ ၶွ်ႈလံႈ (ရျူဂ)၊ လွ်လမ် (တေျသ ပတိၶ)၊ လူင်လိုမ်း (ကဝိလ်လျ)၊ လွ်ၽ်ၢၶ်သုင် (မျၶ)၊ တၢင်းဝူၶ်ႇဂ်ၢဝ်ႉဂပ်းလူလ်ႈဂဝ် (သဂ်ဂျယ တိတ်ထိ) လိူဝ်းၶ်ႇ လၢင်ႈၷ်တ်းၷွ်ႈၽွၶ်းဂၢမ်ႉပ်ၢၶ်ပျေႉယဝ်ႉ။ လွ်လေႉတသိဂ်ႈၷျႈ သိပ်းၶ်ႇ ပ်ၢၶ်ဂေျလွ်ပွင်ပ်ၢၶ် (သင်ၶျရဂ်ၶၶ်ထျ) ယဝ်ႉ။

ၶၶ်ႉထျႉထူၶ်ႈၷျႈၶ်ႇလမ်ႇ ပ်ၢၶ်ဂေျလွ်ၷူႉ (ဝိလ်လျၶဂ်ၶၶ်ထျ) ယဝ်ႉ။ [2] လွ်ၷူႉၶ်ႇ ကိင်ၶိူဝ်ၽဂ်းတူၷူၵ်ႈယိူင်ႈ တင်းကႃႉယုင်ႉၷူၵ်ႈယိူင်ႈ ၽၢ်ႇၶွၵ်ႈ သေ ပ်ၢၶ်ပျေႉယဝ်ႉ။ ပေျးဝျႈ တျတင်းၷၢင်ႈၽၢင် တုမ်ႇမ်ၢၼ်ႈဂၶ်ဂေျႈ လွ်ၷူႉၽၢ်ႇ တျ ပ်ၢၶ်ပျေႉယဝ်ႉ။ တေျႈၶ် လွ်ၷူႉၶ်ႇ ကိင်ၶိူဝ်ၷူ၊ ၶူႈလင်၊ လိၶ်ႇ၊ တူဝ် တင်း လွ်သေ မီးယူႉၷူၵ်ႈယိူင်ႈယဝ်ႉ။ [3]

လွၶ်ႈဝျႈ လွ်ၷူႉ (ဝိလ်လျၶ)ၶ်ႇ မၶ်းကမ်ႉပံႉလ်ၢဂ်ႉၷူႉလံႈ ဝတ်ႇထုၶိူင်ႈ မ်ၢဝ်းမၶ်းကၶ်ဝျႈၶ်ႇ ထုဂ်ႉလီလံႈပွင်ႉလွ်ယူႉ။ မၶ်းဂူလ်းပ်ၢၶ်ကၶ်ၷူႉလၢ်ႇလၢ်ႇ၊ ကၶ်ၷူႉကႃႉယုင်ႉ ကၶ်ၶဝ်ႈမျးတုမ်ႇမ်ၢၼ်ႈၶၶ်ႇဂူလ်း။ တူဝ်ယၢင်ႉမၶ်းလမ်ႇ မိူဝ်ႈ တျတင်းသီသွမ်ႉတုမ်ႇမ်ၢၼ်ႈဂၶ်ၶၶ်ႇ လွ်ၷူႉၷၶ် (လဂ်ၶုဝိလ်လျၶ) ပျေႉပ်ၢၶ် ကၶ်တေျႉတေႇဂူလ်းၷူႉသီၶၶ်ႇဂူလ်း။ မၶ်းကမ်ႉလ်ၢဂ်ႉၷူႉလံႈဝျႈၶၶ်ႇ ပ်ၢၶ် သီသွမ်ႉ။ ကၶ်လ်ၢဂ်ႉၷူႉလံႈသီသွမ်ႉၶ်ႇ ပ်ၢၶ်လွ်တွင်း (သလ်လျ) ယဝ်ႉ။ လွ်တျ ၷူႉ (လဂ်ၶုဝိလ်လျၶ) ၶ်ႇ ပ်ၢၶ်ၶေျႈကၶ်လွ်ႉ ၶွ်ႈကၽိထမ်ႉမျႉ ကၶ်မၶ်းလ်ၢင်ႈ ၶေဝျႈ ၷၶ်ၶ်ႇဂူလ်း။ ၷၶ် ကၶ်ဝျႈၶ်ႇ မၶ်းကမ်ႉပွင်ႉဝျႈ ၷူႉလဂ်း လ်ၢဂ်ႉၷူႉ လံႈ။ ဝိလ်လျၶ တၢင်ႉကၶ် (သေျတဝိလ်လျၶ) လဂူျႉဂေျႈ မိူၶ်ဂၶ်တင်း

[1]သင်၊ ပပ်ႇ 3 (မူႉလတ) ၶျေႈ 60

[2]ပေျးကဝ်ကၽိထမ်းၽၢ်ႇမၷျႉယျႉၶေဝျႈၶ် ဝိလျၶဂ်ၶၶ်ထၶ်ႇ မီးသၢမ်ပိူင်–လိတ်တ၊ မၶ၊ ကျလယ ဝိလျၶၶ်၊ တီႈဂူၢင်ႈမၶ်း တေလံႈၷၶ်ၶွ်း ကၽိထမ်းလၢဝ်းပုတ် လၢ်းၷ်ၢၶ်းတ်ၢဂ်ႈတီးဂၶ် ကၶ်ၽူႈတ်ၢမ်ႈ လိဂ်ႈပၢၶ်မွ်ႉၶဝ် တ်ၢမ်ႈယူႉမိူဝ်ႈလ်ၢဝ်ယဝ်ႉ၊

[3]သင်၊ ပပ်ႇ 3 (မူႉလတ) ၶျေႈ 61

ၼႆႉယဝ့်။

တီႈၼႆႉ ၶႂ်ႈသမ့်ၵႂၢမ်းထႅင်ႈၵိတ်းၼိုင်ႈ၊ ပေႃးၵဝ်ႇလွမ်းၵၽိထမ်းပုတ်ႉထၸဝ်ႈဝႃႈၼႆ မၼ်းၵမ်ႉမီးသင်ၵၼ်မၼ်ႈတႅၼ်ႈ၊ ဝိၺၢၼ်ႉ၊ ၶႂၼ်ငဝ်း (self or soul) ၵၼ်ၵမ်ႉလႅၵ်ႈလႆႈ ၵၼ်ၼႅင်ႉၼတ်းတေႃႉ႐ုပ်ဝတ်ႉထုငလႈတင်းဝိၺၢၼ်ႉ။ ၼႆႉၵေႃႈတေၵမ်ႉလႆႈၼပ်ႉပႃးဝႃႈ မၼ်းပဵၼ် ဝိၺၢၼ်ႉၵၼ်သၢၼ်ၼတ်းတေႃႉ ႐ုပ်ဝတ်ႉထု။ ၼေႃးၵၼ်ဝႃႈမၼ်းၼႆႉ ႁဝ်းတေလႆႈႁူႉဝႆႉတႅၵ်ႈတႅၵ်ႈ လႅင်းလႅင်း ၵွပ်ႈဝႃႈ ၵမ်းၽွင်ႈယုမ်ႉဝႃႈ လွင်ႈဝိၺၢၼ်ႉၼႆႉ မၼ်းပဵၼ်မဵဝ်းၶႂၼ်ငဝ်း ၵၼ်မၼ်ႈၵႅၼ်ႉသေ သိုပ်ႉမႃး ၸဵမ်မိူဝ်ႈၽဝၵမ်းၵွၼ်တၢင်းပိူၼ်ႈ မႃးတေႃႉထိုင်ႈၽဝယၢမ်းလဵဝ် ပေႃးၵမ်ႉထၢတ်ႉၼႆ။

ၸဝ်ႈသႃႇတိ တပေႃးပုတ်ႉထၸဝ်ႈတူၼ်ၼိုင်ႈ မၼ်းၼပ်ႉဝႃႈ ပုတ်ႉထၸဝ်ႈသွၼ်ဝႃႈ 'ၵူၺ်းပဵၼ်ဝိၺၢၼ်ႉၵၼ်လႅဝ်ႉ ၼႆၵေႃႈၵျႃးမႃးလူင်ယူႇ ၶိုင်းသမ်ႉသရျႃ' ၼႆ။ ပုတ်ႉထၸဝ်ႈထၢမ်မၼ်းဝႃႈ လွင်ႈဝိၺၢၼ်ႉၼႆႉ မိူၼ်းၶႂ်ႈဝႃႈပဵၼ်သင်ၼႆ။ ၸဝ်ႈသႃႇတိတွပ်ႇဝႃႈ မၼ်းပဵၼ်ၵၼ်ႁပ်ႉယိၼ်းႁူႉ၊ ထၢင်ႇ၊ ၸၢမ်ႇပူၼ်ႈ ၽွၼ်းလီၵိၵ်ႉလႄႈ ၶွင်ၵမ်ႉလီၵမ်ႉႁၢႆႉၵေႃႈၼႆ။

ပုတ်ႉထၸဝ်ႈပွင်ႇဝႃႈ ၸဝ်ႈၼူၵ်ႉတၼ်ၵိုၵ်ႉ လွင်ႇမိုဝ်းယၢမ်းၼၼ်း ၵဝ်ႇၸႄးၼႆၶေမေႃးၵိုင်ႇၼႆ တေႃႉပိုၼ်ႈႁႃ။ ၵဝ်ႇၸႄးၼႆၶေမေႃးဝိၺၢၼ်ႇၵူႈလၢႆလၢႆႈ လွင်ႈဝႃႈ မၼ်းၵိုတ်ႉၼိုၼ်ႈမေႃး ပေႃးမေႃး ၵွပ်ႈလွင်ႈတၢင်း (ႁေတု)၊ ပေႃးၵမ်ႉမီးလွင်ႈတၢင်း မၼ်းၵမ်ႉတွၼ်ႈပေႃးပဵၼ် ၵၼ်ဝႃႈၼႆၵမ်ႉၸိူင်ႈႁိုဝ်။ ၵမ်းၼႄ ပုတ်ႉထၸဝ်ႈၸင်ႉသိုပ်ႉသၢင်းလၢင်းၵႂႃႉၶပ်ႉၶပ်ႉတၢမ်းၵၼ်ယဝ့်။ ဝိၺၢၼ်ႇၼႆႉ မၼ်းလႆႈၸိုဝ်းၵွပ်ႈ ၼိုဝ်လွင်ႈၵၼ်မၼ်းၵိုင်သေ ပဵၼ်ပေႃးယဝ့်၊ ပေႃးဝိၺၢၼ်ႇ ပဵၼ်ပေႃးမႃးၵွပ်ႈမၢၵ်ႈတႃတင်းႁူပ်ႇယုင်ႁၢင်ႈၽၢင်ၵေႃႈ ၵၼ်ၼႆႉႁွင်ႉဝႃႈၸႃႈတႃႁူႉ (ၸၵ်ႇၶုဝိၺၢၼ်ႇ) ယဝ့်။ ပေႃးၵွပ်ႈႁူတင်းသဵင်ၵေႃႈ ႁွင်ႉဝႃႈလႆႈႁူႁူႉ (သေႃတဝိၺၢၼ်ႇ)၊ ပေႃးၵွပ်ႈၶူႈလင်တင်းၵၢႆသဵၼ်ၵေႃႈ ႁွင်ႉဝႃႈလႆႈၶူႈလင်ႁူႉ (ၶၢၼဝိၺၢၼ်ႇ)၊ ပေႃးၵွပ်ႈလိၼ်ႉတင်းသႆႈဝၢၼ်ၵေႃႈ ႁွင်ႉဝႃႈ လႆႈလိၼ်ႉႁူႉ (ၸိဝ်ႇဝႃဝိၺၢၼ်ႇ)၊ ပေႃးၵွပ်ႈတူဝ်တင်းဝတ်ႉထု တိုဝ်ႉလႆႈၶၼ်ႈၵေႃႈ ႁွင်ႉဝႃႈ လႆႈတူဝ်ႁူႉ (ၵၢယဝိၺၢၼ်ႇ)၊ ပေႃးၵွပ်ႈလႆႈတင်းၵႃးယုင်ႈ လႆႈၵေႃႈ ႁွင်ႉဝႃႈ လႆႈႁူႉ (မၼောဝိၺၢၼ်ႇ) ၼႆယဝ့်။

လိူဝ်သေခ‌ေန်ႇ ပုတ်ႇထလဝ်ႈကဝ်တင်းကုပမျ,ပိူင်တၢ်ဂ်ႈသေ သိုပ်,သပ်း လၢ်င်းခေဝျႈ ဖႃးခ်ႇဂျေႈ ၵဝ်းၵူင်ႇလွမ်းမခၼ်း ကခၼ်မခၼ်းမ်ႈမ်ၢခၼ်ႈခခ‌ေန်ႇယဝ်ႇ။ သင် ဝျႈဖႃးမ်ႈဖိူင်းဂျေႈ ၵဝ်းၵူင်ႇဝျႈခခ‌ေန်ႇ ပ်ၢခၼ်ဖႃးဖိူင်း၊ ပေးပ်ၢခၼ်ဖႃးမ်ႈပျ,ဂျေႈ ၵဝ်းၵူင်ႇဝျႈခခ‌ေန်ႇ ပ်ၢခၼ်ဖႃးမ်ႈပျ,ခ်။ ၵွပ်ႈခ် ဝိလ်ုလျခ ခ်ႇ လ်ႈလိုဝ်ႈၵွပ်ႈလွင်ႈတၢင်း ကခၼ်မခၼ်းကိင်သေဂိူတ်,ခိုခၼ်ႈမျးခခ‌ေန်ႇခ်။ [1]

ကိင်ခရိူဝ်ပိူင်ကခၼ်ခ်ႇသေ လဝ်ႈပုတ်ႇထချေးသ ဖူႈတၢ်မ်ႈလိဂ်ႈကတ်ႇထ ဂျ,ထျ,သပ်းလၢ်င်းခေဝျႈ ‘ဖႃးဖိုခၼ်းခ်ႇ မခၼ်းမ်ႈ မိူဝ်ႈယင်းတိုဂ်ႇမီးဖိုခၼ်းဂူလ်း၊ မိူဝ်ႈကမ်,မီးဖိုခၼ်းခခ‌ေန်ႇ မခၼ်းပေးမွတ်,ဂူျ,ယဝ်ႇ။ ကဝ်လွင်ႈတၢင်းမခၼ်းလၢ်ဂ်ႈ လ်ႈဂူျ,ယဝ်ႇ။ ကမ်,လ်ုင်ႈဝျႈဖႃးခခ‌ေန်ႇ တၢ်ဂ်,ဖေႈဂူျ,ပ်ၢခၼ်ယွပ်းပ်ၢခၼ်ယၢ်ပ်း။ တေျႈ ခင်,ခ် ဝိလ်ုလျခ ကခၼ်ပ်ၢခၼ်ပေျ,မျး ၵွပ်ႈမၢဂ်,တျတင်းရူပယုင်ခ်ႇ မခၼ်း ဂူလ်းပ်ၢခၼ်ပေျ,မျးလ်ႈ မိူဝ်ႈလွင်ႈတၢင်းမၢဂ်,တျ၊ ၵၢင်ႈဖၢင်၊ သ်ၢလၢ်င်း၊ လ်ုဖၢင်ႇ ၵူမ်ႈဂခၼ်ခ်ႇဂူလ်း။ မိူဝ်ႈလွင်ႈတၢင်းလိူဝ်းခခ‌ေန်ႇ ကမ်,မီးယဝ်ႇခခ‌ေန်ႇ လၢ်ဂ်ႈလ်ႈဂူျ, ခခ‌ေန်ႇ လ်ုဝိလ်ုလျခခ‌ေန်ႇ မခၼ်းကမ်,ခ်ၢ,ဂူျ,လူးၵူ၊ ခူႈလင် လဂူျ,သေ ပ်ၢခၼ်မျးသေျး တဝိလ်ုလျခ လဂူျ,။ [2]

ပုတ်ႇထလဝ်ႈကဝ်တင်းခေျႈတၢ်တ်ႈတေျးလီသေပိုတ်,ပၢဂ်,ဝျႈ လ်ုဝိလၢခၼ်, ခ်ႇ ကိင်ခရိူဝ်ရူပ်ၵၢင်ႈ၊ ဝေတချေ၊ သလ်ုလျ တင်းသင်ချရသေ မခၼ်းကမ်,ယူ, လ်ႈခေျခေျ ကမ်,ဂၢင်းဂခၼ်လ်ႈတင်းရူပ်ၵၢင်ႈလိူဝ်းခခ‌ေန်ႇ။ မခၼ်းလဝ်ႈဝျႈ –

‘ဝိလ်ုလျခလေၢင်ႈပ်ၢခၼ်မျးလ်ႈ ၵွပ်ႈရူပ်ပ်ၢခၼ်ငဝ်ႈၵၢဂ်ႈမခၼ်း (ရူပုပယံ)၊ ၵွပ်ႈရူပ်ပ်ၢခၼ်ကျ,ယုင်,မခၼ်း (ရူပရမ်မခမ်)၊ ၵွပ်ႈရူပ်ဂမ်ႇလွ်ႈမခၼ်း (ရူပပတိတ်ထျ ခမ်) သေ တၢင်းၵူမ်လူမ်း လင်,ခိုခၼ်ႈမျး တိူဝ်းတွခၼ်းမျး။ ကမ်,ခခ‌ေန် လ်ုဝိလ်ု လျခခ‌ေန်ႇ ပေျ,မျးၵွပ်ႈဝေ,တချေ,ပ်ၢခၼ်ငဝ်ႈၵၢဂ်ႈမခၼ်း –––၊ ကမ်,ခခ‌ေန် သလ်ုလျ ပ်ၢခၼ်ငဝ်ႈၵၢဂ်ႈမခၼ်း ––– ၊ ကမ်,ခခ‌ေန် သင်ချရ ပ်ၢခၼ်ငဝ်ႈၵၢဂ်ႈမခၼ်း ––– ၊ သင်ချရ ပ်ၢခၼ်ကျ,ယုင်,မခၼ်း၊ သင်ချရ ပ်ၢခၼ်ကခၼ်ဂမ်ႇလွ်ႈမခၼ်းသေ ဝေ,တချေ, ၵူမ်လူမ်း ခ်ႇ လင်,ခိုခၼ်ႈမျး၊ တိူဝ်းတွခၼ်းမျး ခိုခၼ်ႈယ်ုႇ,မျးယဝ်ႇ’။

[1]မ၊ ပပ်ႇ 1, မၵျတခၼ်ၵျသင်ခယ သုတ်တ (မူ,လတ) ချေႈ 256

[2]မက၊ ပပ်ႇ 2 (မူ,လတ) ချေႈ 306–307

‘လို်ဝ်သေရုပ်၊ ဝေတာခ့ေ၊ သလုံလု၊ တင်းသင်ခ့ရ သင်ဂူခ်ၨးဂေ့ခိုင့် ဝ့် ဂဝ်တေခေကောခ်ၨလ်ုဝိလ်ုလုခ့ပေ့မ့း၊ ကွ်ဂ်,ဂု့၊ တ်ါပူခ့်ဂု့၊ ဂိုတ်,ပ်ခ်ၨ ပေ့မ့း၊ ယ့်,မ့း၊ တူဝ်းမ့း၊ ခိုခ်ၨယ့်,မ့း ပေးဝ့်ခ့်လိုင် မခ်ၨးဂူလုံးလါတ်လူင် ယူ,သေသမ်,သေယိုင့် ကာခ်ၨမခ်ၨးကမ်,မီးတေ့ပ်ခ်ၨတေ့ခခေ့်ဂူလုံး’ခ့်။ [1]

တီ်ဂ်ပ်မခ်ၨး ဂူလုံးပ်ခ်ၨခခ်ၨ,ထ့,ရှုံယိုင့်ခ့်ဂူလုံး ကာခ်ၨရှဝ်းရွှ့်ဂခ်ၨ လူင်ယူ, ‘သတ်းတဝ့,’၊ ဖူ (ပုဂ့်ဂူဝ်,)၊ ‘ဂဝ်’။ လိုဝ်းခ့်ဂူလုံးပ်ခ်ၨ လိုဝ်ခွင်ခခ်ၨ, ထ့,ရှုံယိုင့် ကာခ်ၨရှဝ်းတာင်,ဝ့်ခခေ့်ဂူလုံး။ ခဝ်တင်းသ်င့်ပ်ခ်ၨ ကာခ်ဓိတ့်လ ကမ်, မခ်ၨတ်င့်၊ လ်ဂ်လ်ါလူင်ယူ,တ့,သေ,ယဝ့်။ ကာခ်ၨမခ်ၨးကမ်,မခ်ၨတ်င့်ခ့် ပ်ခ်ၨတုဂ့်ခယဝ့် (ယတိ ကာခ်ဓိလ်လံ တံ တုဂ်ခံ)။ ကာခ်ၨခ့် ပ်ခ်ၨခ့ေဂ့ါမ်းတေ့ ခွင်ပုတ့်ထလဝ်ယဝ့်။ တီ်ဂ်ပ်မခ်ၨးလမ့် ကာခ်ၨလပ်းပ်ခ်ၨးယူ, ခရိုဝ်ခခ်ၨ,ထ့,ရှုံ ယိုင့်ခ့် ပ်ခ်ၨတုဂ့်ခယဝ့်ခ့်။ ခ့်ခါဝ်းယါမ်းလ်ဂ်လ်ါဂမ်းခိုင့် တင်းဂမ်းသွင် ခခေ့် ခဝ်ခခ်ၨ,ထ့,ရှုံယိုင့် ကာခ်ၨလ့်ဂေ့ကမ်,မှိုခ်ၨဂခ်ၨလ့်။ ပွင်,ဝ့် ဂမ်းကွခ်ၨ တာင်း ကမ်,မှိုခ်ၨလ့်တင်းဂမ်းသွင်။ ခဝ်ဂူလုံးပ်ခ်ၨသ်ါတိုခ်ၨးသိုပ်, ပ်ခ်ၨသေလုရှါ ဂု့, ပေးကမ်,ထါတ်,ခခေ့်ဂူလုံး။

‘ပုခ်ၨ,ခ့ေကိူဝ့် မခ်ၨးမှိုခ်ၨခင်,ခမ့်တူဂ်းတါတ်,ယဝ့်၊ ပးကဝ်ဂူလ်ါ မ်ဝ်းလွမ်းမခ်ၨးသေ လေ့,လ်ခ်ၨလ်လူင်ယူ,၊ မခ်ၨးတိုခ်ၨးကမ်,ဂိုတ်းကမ်,ထါတ်, သေဂမ်း သေဂ်ပ့် သေလဂ့်ဂါခ့်၊ ဂူလုံးဂုမ်,လေ့လ်လူင်ယူ, ပေးကမ်,ထါတ်, ယဝ့်။ တေ့ခင်,ခ့် ပုခ်ၨ,ခ့ေကိူဝ့် ဖဝဂူခ်ၨးရှဝ်းခ့်ဂေ့ မှိုခ်ၨဂခ်ၨတင်းခမ့် တူဂ်းတါတ်,ယဝ့်’။ [2]

မှိုဝ်ကာခ်ၨခိုင့်သုတ်းသ်င့်ဂု့,ခခေ့် မခ်ၨးသိုဝ်,တာင်းပခ်ၨ တ့,ရှ့် တိုခ်ၨးသိုပ်,လွင်တာင်းတာင်,ကာခ်ၨ ပ်ခ်ၨပေ့,ယဝ့်။ ခ့်ခခေ့် မခ်ၨးကမ်,မီးသင် ကာခ်ၨဝ့်မခ်ၨဂ်ခ်ၨ,သေ ကမ်,လ်ဂ်လ်ါ။ မခ်ၨးကမ်,မီးခွခ်ၨငဝ်း (Self Atman)၊

[1]သင်၊ ပပ့် 3 (မူ,လတ) ခ့ေ 58

[2]ကင်,၊ (ဂူဝ်,လမ်,ပူဝ်, 1929) ခ့ေ 700 တီ်ခ့် ယင်းမီးခ့ေထမ်းခွင် ရှူဝ်းရခလ်းထသ်, Heraclitus (မှိုဝ် 500 ပီ,လီ,) လါတ်ဝ့် ဂူသမ်,သ်ခ်ၨပိုင်ကာခ်ၨလ့်ဂေ့လေ့,လ်လူင်ယူ,။ ခ့ေလ်င့်လ်င်းမခ်ၨး ကာခ်ၨ ပိုခ်ၨရှူ့ခမ်ခ့် “လဝ်ဂဝ်,ကမ်,လာင်ဝါင်းတီခ်ၨလ့်သွင်ဂမ်း တီ်သ်ါဖွင်းခမ့်ကာခ်ၨလ်ဝ် တီ်လ်ဝ်ဂခ်ၨ ဂွပ်ဝ့် ဖွင်းခမ့်မ့်,လ်ဖါခ်ၨ,ခါမ်လဝ်ဂဝ်,ဂူယါမ်းယဝ့်ခ့်။

ခင်ႏခဝ်၊ ကမ်,ခခေင် ‘ဂဝ်’ ကခင်ဝ့ုႏခဲ့။ ဖင်္သေကမ်,ဝ့ုႏ တေဖွမ့်လံႏလင်ဝ့ုႏ ‘ဂဝ်’ ကခင်ဝ့ုႏခဲ့ [1] ကမ်,လင်ႏပ်ခင်ရူပ် ပ်ခင်ဝေ,တခေျ,၊ ပ်ခင်သလုဲလျာ၊ ပ်ခင်သင်ခါရ၊ ပ်ခင်ဝိလျာခင်,ကခင်လင်။ မိုဝ်ႏကခင်ရုပ်ခဓေမ်,ခခင်,ထျ,ဂျုႏယှိုင်ႏ ပ်ခင်ယှူ,ဖင်မခင်း သေ ဂျူမ်ႏဂခင်ပ်ခင်ယှူ, ခင်းခိုင်ႏလၢဂ်ႏရုပ်ခဓေမ်,ခခင်,ထျ, [2] ခခေင် ဂျဝ်းခပေ့်ဝ့ုႏ ပ်ခင် ‘ဂဝ်’ ခံ။ ဂူလုံးဂုႏ ကခင်ခဲ့ ပ်ခင်တၢင်းခံႏလင်ဖိတ်း ဖူခင်ဂူလုံး၊ ဂူလုံးပ်ခင် သင်ခါရ၊ ဂူလုံးပ်ခင် လေတသိဂ် ဂျုႏသိပ်းသွင် ခင်းခဝ် ကခင်ခိုင်ႏ ကခင်ဂျဝ်း ခပေ့်ဝ့ုႏ ‘တူဝ်ဂဝ်’ ကမ်,ခခေင် ‘ဂဝ်’ (သဂ်ဂျယတိတ်ထိ) ခဲ့ဂူလုံး။

ခခင်,ထျ,ဂျုႏယှိုင်ႏ ကခင်ဂျဝ်းဂျွင့်ဂခင်ယှူ,ဝ့ုႏ ဂူခင်း၊ သတ်း ခံခဲ့ ပ်ခင် တုဂ့်ခ (သင်ခါရတုဂ်ခ)ခံယဝ့်။ လှိုဝ်သေခဲ့မခင်းကမ်,မီးသတ်း ပုဂ့်ဂူဝ်,တၢင်, ဂေ့ျ,တၢင်,ဂူခင်း မုးဖွင်းငမ်းယှူ,ခိုဝ်ခခင်,ထျ,ဂျုႏယှိုင်ႏခဲ့။ ပုတ့်ထလဝ်ႏဝ့ုႏ –

‘ဂူလုံးမီးတုဂ့်ခပိုင်လီဝ်ဂူလုံး၊ ကမ်,ဂျခင်ဂေ့ျ,ခါမ်,တုဂ့်ခ။ ဂူလုံးမီးဂါမ်, (တၢင်းဂျိတ်း) ဂူလုံး၊ မခင်းကမ်,မီးဂေ့ျ,ဂျိတ်းသၢင်ႏ။ [3] မခင်းကမ်,မီးဂေ့ျ,တူင့် ခိုင် တီႏဖၢံ,လင်တၢင်းတူင့်။ ဂူလုံးပ်ခင်တၢင်းတူင့်ဂူလုံး။ ကခင်ဝ့ုႏဖဝခဲ့ ခၢံ, လၢံႏ တူင့်ခိုင်ယှူ,ခံဂေ့ုႏကမ်,လင်ႏ။ ဖဝတိုခင်းပ်ခင် ကခင်တူင့်ခိုင်ယှူ,ဂျင်းဂူလုံး မခင်းယဝ့်။ ဖဝဧလႏတၢင်းတူင့်ခိုင် ကမ်,လင်ႏဝ့ုႏ ပ်ခင်ဖင်ပ်ခင်မခင်း။ ထိင်ႏကခင် ခိုင်ႏလမ့် မခင်းကမ်,မီးဂေ့ျ,ဝူခင့် တီႏဖၢံ,လင်တၢင်းဝူခင့်။ တၢင်းဝူခင့် တိုခင်း ပ်ခင်ဂေ့ျ,ဝူခင့်ဂမ်းလီဝ်ယဝ့်။ သင်လှိုဝ့်ဝ့ုႏ လဝ်ႏဂဝ်,ခၢံ,ပ်တ်ႏ တၢင်းဝူခင့်ခံ ကမ်, လၢင်ႏဂျခင်လံႏဂေ့ျ,ဝူခင့်ယဝ့်။ တီႏခဲ့ ဂျဝ်းကမ်,လၢင်ႏလိုမ်းလံႏ လွှင်ႏဝ့ုႏတၢင်း ဂျခင်လၢဝ်းပုတ့်ခဲ့ တိုခင်းသၢခင်ခတ်းဂခင်တင်းခေ့ုႏ ‘ဂဝ်ဝူခင့် ၊ ဂဝ်ပ်ခင်ဂဝ်’ ခဲ့ ယဝ့်။

ဂမ်းခဲ့ ခေ့ုႏထၢမ်ကခင်ဝ့ုႏ လွှင်,ဖဝမီးဂမ်းတေ,လမခင်းဂျိုဝ်ခံ။ ပေုး ကဝ်လွှမ်းခေ့ုႏထမ်းပုတ့်ထလဝ်ႏဝ့ုႏ ဖဝဂမ်းမိုဝ်ႏတေ,လ ကခင်ဝ့ုႏခဲ့ ကမ်, လၢင်ႏဝူခင့်ဂျူ,လံႏ။ ဖူႏယုမ်,ယမ်ဖျု,ဖၢခင်,ဖီပူင်ခဝ် တေကၢမ်းခေ့ုႏတွပ်,ခဲ့

[1] ခေ့ုႏထမ်းကခတေ်တ တီႏတွခင်ႏဂျူဂ်း တေလင်ႏဧခဂေခင်ယှူ,။

[2] လဝ်ႏပုတ်ထခေ့ုးသ ကဝ်တူဝ်ဂူခင်းဂျဝ်းတဂ်ႏဂခင်တင်း တူဝ်သွခင်းမွံ့ဂပ်းလၢဂ်ႏ၊ ဝိသုတ်ထိ (မူ,လတ) ခေ့ုႏ 594–595

[3] ဝိသုတ်ထိ (မူ,လတ) ခေ့ုႏ 515

ယူ,။ သင်လိုဝ့်ဝဲ့ လဝ်ႈဂဝ်,ခိုခ်ၫးတွင်ႈထၢမ်မခ်ၫးဝဲ့ 'ဂမ်းမိုဝ်ႈတေ,လ ဖှ့ၤဖိ လူင် (God) လူး ပ်ၫခ်ကီသင် ? ခ်ၫ' မခ်ၫးတေတွပ်,လၢတ်ႈဝဲ့ ဖှ့ၤဖိလူင် ကမ်, မီးငဝ်ႈတေ,လဝဲ့ခ်ၫသေ မခ်ၫးတေကမ်,ကၢမ်းကေးခေးႈတွပ်,မခ်ၫးသင်။

ပုတ့်ထလဝ်ႈဝဲ့ 'လဝ်ႈရျၢခ်ၫးခဝ်ကိုဝ့် သမ်,သရူ,ခ်ၫ့ ကမ်,လၢင်ႈၡခ်ၫ လံႈတီႈသုတ်းမခ်ၫး၊ ကမ်,ရှူ့ၡခ်ၫလံႈ ဂမ်းမိုဝ်ႈတေ,လသတ်းတဝဲ,။ ခဝ်ပ်ၫခ် ပေ,မးသေ ထူင်,ထိဝ်ႈ၊ ခွင့်ခမ်ယူ,ခ်ၫးကဝိလ့်လၢ,၊ တိတ်းလပ်းဝ့်တင်းသံယေး လၢခ်ၫ,၊ တွင့်မံႈတခ်ၫရှယဝ့် '။ ဂ်ဝ်,လူလျ်ႈ ကဝိလ့်လၢ,သေ ပုတ့်ထလဝ်ႈသိုပ်, သပ်းလ်င်းဝဲ့ တၢင်းတိုမ်တခ်ၫ ကဝိလ့်လၢ,ဂမ်းကွခ်ၫတၢင်းပူခ်ၫႈခ်ၫ့ ကမ်,လၢင်ႈ ရှူ့လံႈ၊[1] ပွင်,ဝဲ့ မခ်ၫးကမ်,မီးကဝိလ့်လၢ,မးမိုဝ်ႈဂမ်းခခ်ၫ့ဂမ်းခ်ၫ့ခ်ၫ။[2] ဂွပ်ႈ ခ်ၫ ၡဝ်းကမ်,လၢင်ႈဝဲ့လံႈဝဲ့ မခ်ၫးကမ်,မီးမးဖဝဂမ်းမိုဝ်ႈပူခ်ၫ့မး ဂမ်းခခ်ၫ့ ဂမ်းခ်ၫ့ ကခ်ၫဝဲ့ခခ်ၫ့။

ကခ်ၫခ်ၫ့ ပ်ၫခ်ခေးႈပွင်, ကခ်ၫဂ်ပ်ႈ ကရိယတုဂ်ခသလ်လၢယဝ့်။ တၢ, တေရှူ့ပွင်,လ့်သလ့်လၢ,မံၢခိုင်ႈခ်ၫ့ မခ်ၫးလမ်,လွင်ႈတေ့၊ ဂွပ်ႈဝဲ့ ပုတ့်ထလဝ်ႈ ၡေးဝ့်ဝဲ့ 'ဂေ့ကခ်ၫၡခ်ၫတုဂ့်ခခ်ၫ့ ၡခ်ၫပးလ်မ် တုဂ်ခသမုတ်တယ (လွင်ႈငဝ်ႈ ၡၢဂ်ႈတုဂ့်ခ) တုဂ်ခခ်ၫရေူထ (တုဂ့်ခမွတ်,သုတ်းယ်ခ်ၫ–ခ်ၫပ့်ပၢခ်ၫ,) မဂ်ဂ (သ်ခ်ၫႈ တၢင်းကွခ်ၫရှွတ်ႈတုဂ့်ခမွတ်,သုတ်းယ်ခ်ၫ) ယဝ့်'။[3]

ကခ်ၫခ်ၫ့ ကမ်,လ့်ႈဝဲ့ မခ်ၫးၡ်တ်းၡ့်ႈဖဝလၢဝ်းပုတ့်လံႈခီ၊ ခေးႈခူမ် လိုင့် ခငေ,ပူခ်ၫႈထၢင်,ဖိတ်းဝ့်ခခ်ၫ့။ ဝဲ့တီႈတေ့မခ်ၫးလမ့် ပေးပ်ၫခ်လၢဝ်းပုတ့် လ်တ်ႈဂေ့ခိုင်ႈခ်ၫ မခ်ၫးပ်ၫခ်ဂေ့ကခ်ၫလံႈဂျေူ,လ့်သေပူခ်ၫႈယဝ့်။ မခ်ၫးကမ်, မီးတၢင်းဂူဝ်သင်၊ သုဂ့်လ့်သင်ယဝ့်။ လ့်မခ်ၫးတိုခ်ၫးခ်ၫမ်ဝ့်တၢ,သေ,သေ ဂွပ်ႈတၢင်း လ်ဂ်ႈလံၢႈ ကမ်,ခခ်ၫ ဖေးကခ်ၫတရ်ၢးရှိုဝ် မခ်ၫးကမ်,ငိခ်ၫးမံႈလ့်၊ ခေးႈခူမ် ဂွပ်ႈ ဝဲ့ မခ်ၫးၡခ်ၫဂူႈသမ်,သ်ခ်ၫပိုင် လိုင့်ခငေ,ခဝ်မီးခခ်ၫ့ယဝ့်။ ပုတ့်ထလဝ်ႈ ကမ်,

[1]သင်၊ ပပ့် 2 (မူ,လတ) ခ‌ေႈ 178–179ႈ ပပ့် 3, ခ‌ေႈ 149, 151

[2]ကင်,၊ ပပ့် 5 (မူ,လတ) ခ‌ေႈ 113။

[3]သင်၊ ပပ့် 5 (မူ,လတ) ခ‌ေႈ 437။ ပုတ်ထလဝ်ႈဝဲ့ ပေးရှူ့ၡခ်ၫသလ်လၢ,ကခ်ၫခိုင်ႈဂေႈ ရှူ့ပးသလ့် လၢ, တၢင်,လိုဝ်းယဝ့်ခ်ၫ။ သလ်လၢ,သီ,ယိုင်ႈခ်ၫ့ ကိင်လင်ဖင်ခွင်ႈဂခ်ၫဝိ။

တွၶ်ခီငဝ်၊ မံၫ့လိုၫ်သေပွၵ်ႈ။ ပိူၶ်ႈဝၤႈ မၶ်းလဝ်ႈပ်ၶ်လဝ်ႈယုမ့်တၤ့သေ့ၶ်။

တီႈရူၶ်ႉရၢင်ႈလၶ် ခွင်လၢဝ်းပုတ့် ငလႈၶ်ႉပပ့်ထမ်း ဂူႈကၶ်ကၶ် ၶၶ့် ရၢင်ႈပုတ့်ထလဝ်ႈ တိုၶ်းမီးၶ့ၤႈယုမ့်ဂီႈ၊ ၶိမ်ယ်ၶ်၊ ရၢၶ့်လိုၫ်၊ ကိတ်းလူဝ့် ယူ့။ ကမ်ႉတွၶ့်ရၶ်ရၢင်ႈ ကၶ်ဂိၶ်းၶၢၶ်လိုၫ်၊ မံႈလိုၫ်သေတီႈ။[1] ပ်ၢးမွၶ်း ဖၢ် လၢ်းမိုဝ်းငလႈရၢင်ႈသွၶ်းလၢဝ်းပုတ့်လိုၫ် တီႈဝတ့်ဝၤးလၢဝ်းပုတ့်လိုၫ် ကမ်ႉတွၶ့်ဖၤ့ ၶရၢင်ႈပုတ့်ထလဝ်ႈ ကၶ်မီးရၢင်ႈမံႈလိုၫ်၊ ၶၤးၶူမ်၊ ဂူလိုးမီးရၢင်ႈ ကၶ်ပိုၶ်ဖၤႈ တၢင်းၶိမ်ယ်ၶ် ငလႈရၢင်ႈလူမ်းသိုဝ်းပၶ်ရိမ်းရွမ်းယူ့။

ပ်ၵ့်သမ့်ဝၤႈ ဖဝရဝ်းမီးတၢင်းၶၢၶ်လိုၫ်သေတၤ လၢဝ်းပုတ့်ကမ်ႉထုၵ်ႉလီ လံႈခီမံႈလိုၫ်ဂွပ်ႈမၶ်း၊ ကွၵ်ႉလိုၫ်လမ်၊ လိုၫ်ကမ်ႉယၢဝ်းဂွပ်ႈမၶ်း။ သဖၤးလွင်ႈ ကမ်ႉလီၶ်ႉးဖဝဂူၶ်းရဝ်း လၢဝ်းပုတ့်ဝၤႈ ပ်ၶ်တၤးသ၊ လိုၫ်တွပ်ႉသူလိုႈ ပတိၶ ယဝ့်။ ပတိၶ တီႈပွင်ႉမၶ်းဝၤႈ ကွၵ်ႉလိုၫ်လမ်တၤ့ပိူၶ်ႈ၊ ၶ်ႈရှ်ႈပိူၶ်ႈတုၵ့်ၶ၊ ၶ်ႈ ရှ်ႈပိူၶ်ႈလုသုမ်းၶူဝ်းလ်င်းၶ်။ ဂၢၶ်တူင့်မၶ်းၶ့် ရ်တ်းရှ်ႈလွင်ႈကမ်ႉရျူႉသိုဝ်း လိုၫ်ငလႈ တၢင်းရ်တ်းရ်ၢႉဂိုတ်ႉကွၵ်ႉယဝ့်။[2] ရ်တ်းၶ်သေ ရ်တ်းရှ်ႈရဝ်းလိုၫ်ကမ်ႉ ယၢဝ်း ကမ်ႉယူၶ့်လံႈတၤ့တၢင်းၶၢၶ်လိုၫ်ယဝ့်။ ဂွပ်ႈလိုၫ်ကမ်ႉယၢဝ်း ကမ်ႉၶၶ် လိုၫ်လမ်တၤ့တၢင်းၶၢၶ်လိုၫ်ငလႈ မၶ်းကမ်ႉဂွၵ်းကွၵ်ႉတၢင်းၶၢၶ်လိုၫ်ပ်တ်ႈလံႈ။ ပၤးပ်ၶ်ၶၶ်လိုင် မိူၶ်ဂၶ်တင်းဂ်ပ်းကဝ်တၢင်းၶၢၶ်လိုၫ်သ့်ႉထ်င်ႈသေ ရ်တ်းရှ်ႈ ငဝ်းလၢ်း ကၶ်ကမ်ႉထုၵ်ႉယိုင်ႈၶ်ၶ်းရ်ၢႉတိူဝ်းဂူ့ဂွၶ်ႉယဝ့်။ ကၶ်ထုၵ်ႉလီလံႈ ပ်ၶ်ၶ့်ငတ့ ကမ်ႉလူဝ်ႉလံႈကွၵ်ႉလိုၫ်လမ်၊ လိုၫ်ပွတ်း၊ ဂူလိုးလူဝ်ႉရှူႉပွင်ႉ သဖၤး တၢင်းၶၢၶ်လိုၫ် ရ်တ်းရှိုဝ်မၶ်းပ်ၶ်ပၤ့မၤး၊ ရ်တ်းရှိုဝ်ရဝ်းတၤဂၤႈသၢ်ႉပ်တ်ႈမၶ်း။ တၤရ်တ်းရှိုဝ် ထုၵ်ႉလီလံႈကဝ်တင်းလိုၫ်ယၢဝ်း၊ လုၢၶ်ႉရဝ်း၊ ကတိၵ့်ထၢၶ်ႉရဝ်း၊ ရ်င်းလိုၫ်ရဝ်းသေ သိုပ်ႉၶတ်းလိုၫ်ၶၶ့်။

ယင်းမီးဝ့်ပပ့်ထမ်းလၢဝ်းပုတ့်သွင်ပပ့် ရွင့်ဝၤႈ ထေရဂၤထၤ တင်းထေရီ

[1]ယင်းမီးရူၶ်ႉရၢင်ႈပုတ်ထလဝ်ႈ တီႈမိူင်းဂၶ်ႉထၤ့ရ၊ ဖွူႈဂိၶ်းၶ်ႈမိူင်းၶေ့ –ရၢင်ႈလဝ်ႈယသေးဂၤးတမ ကၶ်ဂူလိုးမီးလုပ်ႉခီႈၶၢင်ႈဝ့်၊ ကၶ်ၶ့် ဂူလိုးပ်ၶ်မိူဝ်ႈပ်ႉပ်ၶ်ပုတ့်ထ မိူဝ်ႈမၶ်းလဝ်ႈရ်တ်းသၢင်ႈတုၵ်ဂရ လရိယၤ့၊ ဝ်ၢးပ်ၶ်ပုတ်ထယဝ့် မၶ်းလဝ်ႈယင်းသေ့ၶေးတၢင်းတိုဝ်းဂမ်ၶၶ့်ဂွၶ်ႉ။

[2]ကၢ၊ ပပ့် 1, ၶၤႈ 7

ဂုထု ကၡ်ၡ်ငးမၡ်ငးတ်ိမ်တွမ်ဝဲ့ လွင်ႈဂျေူ့သိူဝ်းလ်ၫ ကၡ်လုဂ်ႈၡွင့်တပေး ယိင်းလဲၢးပုတ့်ထ ပိုတ်,ပၢဂ်,ဝုႈကွဂ်,သူပ်းမုး ဂွပ်ႈကၡ်ၡဝ် လဲႈထူပ်းလၢမ်,ပူလ်ႈ တၢင်းဂျေူ့သိူဝ်းလ်ၫ ဂွပ်ႈၡေုႈထမ်းပုတ့်ထလဝ်ႈၡၡေ့ယဝ့်။ မိူဝ်ႈပွဂ်ႈၡိုင်ႈ ၡုၡ် လူင်ဂျေးသလ ဝဲႈလဝ်ႈထိုင်ပုတ့်ထလဝ်ႈဝုႈ ‘လုဂ့်ၡွင့်တပေးလဝ်ႈၡဝ်းၡဝ်ၡဲ့ ကမ်,မိူၡ်လိူင့်ၡင်,လုဂ့်ၡွင့်တပေးတၢင်,သု,သၡေု,ၡဝ် ကၡ်မီးၡၢင်ႈၡေု လုဂ်းတၢမ်ၡ်း၊ သုၡိူဝ့်ၡတ်းလုး၊ ၡေုႈၡ်င်ႈ၊ ငဝ်မိုင်သေ မီးၡ်င်းၡိူဝ့်ကူၡ်ႈၡၡေ့။ လုဂ်ႈၡွင့်လဝ်ႈၡဝ်းၡဝ်ၡဲ့ဧတ့ ပေ့မုးသိူဝ်းသေ မီးၡၢင်ႈလီလူလီတူလ်း ပေ့မုး လိုၡ်ႈသ့်သေ ၡၢင်ႈၡ်မ့်လ်ပ်ႈဝဲ့၊ မူၡ်ႈလ်ၫလွမ်းၽဝထမ်း၊ ၡိမ်လီ၊ ဂတ်းယ်ၡ်လီ သေ ယူ,သဝ်းလူလ်ႈလ်ၫသိူဝ်း၊ လ်ၫပွင်,လ်ၫလ်င်းလီၡၡေ့ယူ,’ ၡဲယဝ့်။ ၡုၡ်သိုပ်, လၢတ်ႈထ်င်ႈဝုႈ ကၡ်ၡဝ်လဝ်ႈ မီးၡၢင်ႈၽၢင်လိုၡ်ႈပၢင်,ယူ,လိူင့်ၡဲၡဲ့ ဂဝ်ၡုႈ ၡုၡ်ယုမ်,ယမ်ဝုႈ ကၡ်ၡဲ့ တဂ်းတေပ်ၡ်ဂွပ်ႈၡဝ်လဝ်ႈ ၡူ့ပွင်,လ်ၫ ၡိူဝ်ထမ်းပုတ့် ထလဝ်ႈၡဝ်းတေ့ယဝ့်ၡဲ’။[1]

ပုတ့်ထသု,သၡေု,ၡဲ့ တိုၡ်းသၢၡ်ၡတ်းတေု, လွင်ႈတၢင်းၡီၡေုးၡူမ်၊ ၡီၡ်င်၊ ငဝ်သူင်း၊ သဖေုးတူၡ်ႈလ်ၫ ကၡ်ၡပေ့ဝုႈပ်ၡ် ၡိဝုရၡ ကၡ်ၡၢမ်ႈၡေ့ တု,လဲႈၡူ့ပွင်,လ်ၫထမ်းသလ့်လု,ၡၡေ့ယဝ့်။ ၽဲၢ,ၡိုင်ႈ တီႈၡဲ့ ထုဂ်,လီလဲႈၡုဂ်း လ်ၫဝုႈ လူမ်း–ပီ,တိၡဲ့ ပ်ၡ်ဝဲ့ပွတ့်လင်,ဂကၡ်ၡိုင်ႈ ၡ်ငးတွၡ်ႈတု,လဲႈၡူပ့်ၡၡ် သလ့်လု,သီ,ယိူင်,၊ ပ်ၡ်ၡမ့်ဂတ့်တၢင်းၡၡ် ကၡ်ကမ်,မီးကမ်,ပ်ၡ် ကၡ်ၡဝ်း တေၡတ်းလ်ၫၽုဂ်,ဝၢၡ်,မၡ်း ပုၡ်ႈတု,တေၡူ့ၡၡ်ၡိပ့်ပၢၡ်,ၡၡေ့ယဝ့်။[2]

[1]မ၊ ပပ့် 2 (မူ,လတ) ၡေုႈ 121

[2]ပုၡ်ႈတု,ပွလ့်လင်,ဂလ်တ်းယိူင်ႈၡၡေ့ တူလ်းတီႈတွၡ်ႈဂမ်,မထၢၡ်းတု့။

တွခၚ်;သၢမ်

သလ့ၚ်လၢ,ထူခၚ်;သွၚ် သမုတယဢရိယသလ့ၚ်လၢ,

သလ့်လၢ,ထူခၚ်ႇသွၚ်ခၞ့ ပ်ခၚ်ငဝ်ႇၡၢၚ်ႇတုၚ့်ခပ်ခၚ်ပေၢ, (သမုတယ ကရိယသလ်လၢ) ယဝ့်။ ခၠေႇသပ်းလ်ၚ်း သမုတယကရိယသလ်လၢ ကခၚ်ဂ့်ၡခၚ် ယူ, တီႇခၚ့်းပပ့်မူ,ငဝ်ႇတၚ်းခမ်ခခေ့် လံႇၡခၚ်ယူ,လိူၚ့်ခငေ်,ဃံၢ,တၚ်ႇခၞ့ယဝ့်။

တခၚ်ၡၢ တၢၚ်းခ်ၚ်ႇလံႇခၞ့ယဝ့် ပ်ခၚ်တူဝ်ထမ်းကခၚ်လၢၚ်ႇၡ်တ်းၡ်ၚ်ႇဃဝမ့်,၊ ပတိသခၚ်,ထေ,မ့်, တေ,ပ်ခၚ်ထ်ၚ်ႇသေ မီးသဃၢ,ဝလပ်းပ်ခၚ်း ခ်ၚ်ႇလံႇကခၚ်ခၞ့ ကခၚ်ခခေ့် လိူၚ့်ခငေ်,ဝၠႇ –

1. ဂၢမတခၚ်ၡၢ ခ်ၚ်ႇဂျေူ,မူခၚ်ႇသိူဝ်းလွမ်းဂၢ,မ၊

2. ဃဝတခၚ်ၡၢ ခ်ၚ်ႇသိုပ်,မီးဃဝဂ့ၢ,တၢ,သေ,၊

3. ဝိဃဝတခၚ်ၡၢ ခ်ၚ်ႇၡ်ၚ်ႇဃဝခၢတ်,သုတ်းသ်ၚ်ႇခံ မီးဝ့်သၢမ်ယိူၚ်ႇယဝ့်။[1]

လေႇဃတၢၚ်းခ်ၚ်ႇလံႇလမ်,မၢဂ်ႇခၞ့ မခၚ်းၡ်ၚ်းခိုခၚ်ႇယ့်,မၠး ဂွပ်ႇလွၚ်ႇ တၢၚ်းမခၚ်းလွမ်းလံၢလံၢးသေ ဂိူတ်,ပခၚ်တုဂ့်ခဂူႇယိူၚ်ႇဧလႇ တၢ,သတ်းတဝၢ,ခဝ် လံႇသိုပ်,ဃဝဂ့ၢ,တၚ်းခမ်ခခေ့်ယဝ့်။ ဂူလ်ႇဂၠႇ တီႇခၞ့ ကမ်,လံႇသွခၚ်,ခပေ့် လေႇဃခၞ့ဝၠႇ မခၚ်းပ်ခၚ်ငဝ်ႇတေ,ၡူဝ်ပိုၚ်းပိူခၚ်ႇ။ ဂွပ်ႇသၢ,သခၠေ,ပုတ့်ထခၞ့ဝၠႇ ဝ့်ဝၠႇ ကမ်,မီးလံႇလွၚ်ႇၡေ,တုၡူဝ်ပိုၚ်းပိူခၚ်ႇ၊ ငဝ်ႇတေ,ပိူခၚ်ႇသေ သမ့်လ်ၚ်ႇဝၠႇဂူႇ သမ်,သ်ခၚ်ပိူၚ် မခၚ်းကိၚ်လၚ်ဃၚ်ခၠၚ်ႇဂခၚ်သေ ပ်ခၚ်လူၚ်ယူ,ခံ။ တေၠႇဂၠႇ လေႇဃတခၚ်ၡၢကခၚ်ခၞ့ ၡဝ်းခပေ့်ဝၠႇမခၚ်းပ်ခၚ်လွၚ်ႇတၢၚ်းၡေ,တု တၢ,တုဂ့်ခ ပ်ခၚ်ပေၢ,သေတၢ။ တၢ,မခၚ်းတေပ်ခၚ်ခခေ့် ယၚ်းလံႇကိၚ်ပိုၚ်ႇပိူခၚ်ႇဂွခၚ်,။ လံႇ ကိၚ်ပိုၚ်ႇယိခၚ်းလ့်ဝေ,တခၠေ,၊[2] ဝေ,တခၠေ,သမ့် လံႇကိၚ်ပိုၚ်ႇတၢၚ်းတုမ့်တိူဝ့်

[1]မၡဝ (ကလုတ်တဂမ–1922) ခၠေႇ 9ႇ သၚ်၊ ပပ့် 5 (မူ,လတ) ခၠေႇ 421

[2]ဝေတခၠေသံမုတယၢ တခၚ်ၡၢသံမုတယေၢ၊ မ၊ ပပ့် 1, (မူ,လတ) ခၠေႇ 51

ၽတ်ႇသၸဂူ႑ၸသေ သိုပ်ႇလၢမ်းတၢမ်းဂၶၼ်သေ ပ်ၶၼ်လူၵ်ယူ႑ ၸွမ်းၶင်ႇလွင်ႈ ၽွၶၼ်းသိုပ်ႇပ်ၶၼ် ပတိၸ်ၸသမုပ်ပ႑တ ယၵ်ႇ။

ၵွပ်ႈၶႆ လေႊၽတၶၼ်ၡ႑ၶၵ်ႇ မၶၼ်းကမ်ႇလ်ွႈငဝ်ႈတေႇၡူဝ်ပိုင်းပူၶၼ်ႈ၊ ကမ်ႇလ်ွႈငဝ်ႈၡေႇတုၡင်းမၶၼ်း ကၶၼ်လ်ဝ်ဂူလ်း ပုၶၼ်ႈတ႑ႇတုၵ်ႇၶပ်ၶၼ်ပေ႑ႇ။ ဂူလ်း ဂ႑ႈ မၶၼ်းပ်ၶၼ်ငဝ်ႈၡေႇတု ကၶၼ်ၸမ်တွၶၼ်းပူၶၼ်ႈ၊ ထၢင်ႇလ်င်ႈလူဝ်ပူၶၼ်ႈၶၶေၼ်ႇ ယၵ်ႇ။

ၵွပ်ႈၶၶေၼ်ဧလႈ ၶေ႑ႈသပ်းလ်င်းၶ်ၥႊပပ်ႇပ႑ႇလိၶေၼ်ႇဝ႑ႈ ငဝ်ႈၡၢၵ်ႈတ႑ႇ တုၵ်ႇၶ ပ်ၶၼ်ပေ႑ႇၶ်ႇ မၶၼ်းၶဝ်ႈပႊလ်မ် တင်းဂိလေႇသ႑ႇတၢင်ႇလူဝ်းၵွၶၼ်ႇၶႆ။ ပ်ၵ်ႇ ဝ႑ႈ တၶၼ်ၡ႑ၶ်ႇ ၡဝ်းကဝ်ဝ်ႇၡူဝ်တၢင်းပူၶၼ်ႈသေ၊[1] သပ်းလ်င်းဂၶၼ်တီႈၶ်ႇသေတ႑ႉ ၡဝ်းထုၵ်ႇ လီၶုၵ်းလ်ွႈလ်ႈဝ႑ႈ တၶၼ်ၡ႑ၶ်ႇမီးဝ်ႇ သၵ်ဂ႑ယတိတ်ထိ ပ်ၶၼ်ငဝ်ႈလူၵ် မၶၼ်း ကၶၼ်ပ်ၶၼ်မႊၵွပ်ႈမေႊၡၶေၼ်ႇ ၶႆယၵ်ႇ။

ၶေ႑ႈတၶၼ်ၡ႑ ကၶၼ်ဝ႑ႈၶ်ႈလ်ႈၶ်ႇ ကမ်ႇလ်ွႈဂူလ်းဂ႑ႊတွင်ႇမ်ႈ၊ ၶ်ႈလ်ႈက႑ႇ ယုင်ႇဂ႑ႇမၡူၵ်းယူိင်ႈ၊ ၶူဝ်းလ်င်းဧလႈကမ်းၶဧတ်ႈဂူလ်း၊ မၶၼ်းဂေ႑ႈၶဝ်ႈပႊကၶၼ် ၶ်ႈလ်ႈ ကၶၼ်တိတ်ႇလပ်းလွမ်းတၢင်းဝူၶ်ႇ၊ တၢင်းၡၶၼ်၊ ဂၢင်လ်ွ၊ ပူင်လ်ႈၡ်တ်း၊ တၢင်းယုမ်ႇသ႑ႇသၶ႑ေႇလူဝ်းၶ်ႇလူႊၵွၶၼ်ႇယၵ်ႇ။[2] ပေႊကဝ်လွမ်းၽ်ၢႇသ႑ႇသၶ႑ေႇ ပုတ်ႇထထတ်းသၢင်ဝ႑ႈ ပၶၼ်ၡ႑တၢင်းၽိတ်းဂၶၼ်တင်းသ်င်ႈၶ်ၥႊလူၵ်ႈ တေႇကဝ် တၢင်းၽိတ်းထ်င်ဂၶၼ်လ်ၵ်ႇၶွ်ႇ ၶ်ၥႊၶ႑ေႈၡူၶၼ်း တေ႑ႇထိုင်သိုၵ်းသူဝ်ၶ်ၥႊမူင်း၊ ၶ်ၥႊ ၶူဝ်းလူဝ်းၶ်ႇ ပ်ၶၼ်ပေ႑ႇမႊၵွပ်ႈလေႊၽ ဂူဝ်းသုၶၼ်ႇတူဝ်ပ်ၶၼ်ယ်ွႇၶ်ႇယၵ်ႇ။ တေႇ ကဝ်လူဝ်းၶ်ႇဂူ႑ႇ ဂ႑ႈပ်ၶၼ်ပၶၼ်ၡ႑ၽ်ၢႇမၢၵ်ႈမီး၊ ပ်ၢႊမူင်း၊ တင်းတူင်ႇဝူင်းဂူၶၼ်းၶ် ဂူတ်ႇကွၵ်ႇမႊတီႈလေႊၽ[3] ကၶၼ်ဝ်ႇသုၶၼ်ႇတူဝ်ပ်ၶၼ်ယ်ွႇၶ်ႇယၵ်ႇ။ ဂူၶၼ်းလူၵ်ပွင် မူင်း လူဝ်းကၶၼ်ၶတ်းလ်ွ တ႑ႇတေဂေႈၶ်ပၶၼ်ၡ႑တၢင်းၽိတ်းဂၶၼ်သေ ကုပ်ႇကေႊ ဂၶၼ် ၽ်ၢႇဂတ်းယ်ၶၼ်ဂူႈသိုင်ႇမူင်းၶဝ်ၶ် တေ႑ႉတေႇတူဝ်ႇသ်ွႇပူၵ်ႇၽိဝ်မၶၼ်း ၶ်ၥႊ ၽ်ၢႇပ်ၢႊမူင်း၊ ၽ်ၢႇမၢၵ်ႈမီးဂူလ်းသေ ကမ်ႇတွၶ်ႇၶဝ်ႈထိုင်လ်ႈ တီႈထၢပ်ႈလိုၵ်ႇပၶၼ်ၡ႑

[1]တူလ်းတီႈၶ႑ေႈလိၵ်ႈ––

[2]မ၊ ပပ်ႇ 1 (မူႇလတ) ၶ႑ေႈ 51ႈ သင်၊ပပ်ႇ 2, ၶ႑ေႈ 72ႈ ဝိၽ၊ၶ႑ေႈ 380

[3]မ၊ ပပ်ႇ 1, ၶ႑ေႈ 86

ခဝ်။ မိူခ်လိူင့်ခင်ေ, ပုတ့်ထလဝ်ႈလၢတ်ႈခေလေဝ်ႈရတ့်ထပု,လဝုႈ ‘လူဂ်ႈလူင်ခ့်ႇ ယုပ်ႈယွမ်းဝ့်သေ တွင့်မ်ႇႈသံႈလိူတ်,သေငလႈ ပ်ခ်ဝ့်ႇခီးခုႈတခ်ၡုဝ့်ႇယူ,’ ခ့်ႇ။

ဖှ်ငေုႈတေယိုခ်ဝုႈ ဂုႈပ်ခ်လွင်းႈကမ်,လီတင်းသ်င်ႈခ်ငႈလူဂ်ႈခ့်ႇ ပ်ခ် ပေု,မုႈဂွပ်ႈလေုးဖ ဂိူဝ်းသုခ်,တူဝ်ပ်ခ်ယှ်,ခ့်ႇယဝ့်ခ့်ႇ။ ကခ်ခ့်ႇမခ်းကမ်, ယၢပ်,တု,တေပွင်,လှ်။ ဂူလ်းဂုႈ ၡ်တ်းၡိူဝ် တၢင်းခ်ငႈလံႇ တွင့်မ်ႇခ့်ႇ ၡ်တ်းၡ်ုႈဖဝ ပ်ခ်ပေု,မုႈ ကခ်ဝုႈခ့်ႇ မခ်းပွင်,လှ်ယၢပ်,။ တီႈခ့်ႇ တေလံႇကုပ်,ကူဝ်းဂခ် ဖံၢ,ကထိထမ်း ခ်ငႈတွခ်းသလှ့်လု,ထူခ်းသွင် ကခ်မခ်းလိုဂ့်လမ်, ကခ် မခ်းဂ်ဝ်,ဂပ်းဂခ် တင်းသလှ့်လု,ထူခ်းခိုင်ႈခခေ့်လူးဂွခ်,။ တီႈခ့်ႇ တေလံႇ ကိင်ခိူဝ်လံၢးဂၢမ်,–ဂမ်မ ငလႈကခ်ခိုခ်းဂိူတ်,ခ့်ႇလူးဂွခ်,။

ယင်းမီးကျှု,ရသီ,ယိူင်ႈ ကခ်မခ်းပ်ခ်ငဝ်ႈၡၢဂ်ႈ လွင်ႈတု,သတ်း တဝု,ခဝ်တေမီးလံႇငု,၊ ယူ,လံႇငု,၊ သိုပ်,ဂိုတ်းသဝ်းလံႇငု,ခခေ့်ယူ,။

1. ဂပလီဂုရျှုရ — ကုးၡၢခ်ဂွခ်ႈခဝ်ႈတၢင်းဂိခ်၊
2. ဖတ်သျှုရ — ကုးၡၢခ်တၢင်းတုမ့်တိူဝ့်ခွင်တ္ု,ရ ၡူဂ်းယိူင်ႈငလႈကု,ယုင်ႈၡူဂ်းယိူင်ႈ။
3. ဝိလုချှေုရ — ကုးၡၢခ်လှ်ၡူ့၊
4. မခေုသလ်လေတချှေုရ — ကုးၡၢခ်လှ်လေ,တခေု, လှ်ခ်ငႈ သေု,သူခ်း၊[1]

ခ်ငႈခဝ်သီ,ကခ်ခခေ့် လေ,တခေု,ခ့်ႇ ပ်ခ်ဂၢင်လှ်ခ်ငႈယူ,၊ ခ်ငႈမီး၊ ခ်ငႈမီး ထ်င်ႈ၊ ခ်ငႈသိုပ်,ထ်င်ႈ၊ ခ်ငႈပ်ခ်ငု,ထ်င်ႈတိဂ်းတိဂ်းခခေ့်ယဝ့်။[2] ကခ်ခ့်ႇမခ်းဂိူတ်, ကွဂ်,ပခ် ငဝ်ႈၡၢဂ်ႈဖဝတင်းသမ်,သရူ, ဂွပ်ႈဂၢခ်လီဂၢခ်လု့။[3] ကခ်မခ်း ၡ်တ်းသၢင်ႈမုးခခေ့်ယဝ့်။ မခ်းမိူခ်ဂခ်တင်းလေ,တခေု,ယဝ့်။[4] ၡဝ်းလံႇ ၡခ်မုးဂမ်းမိူဝ်ႈလဝ့်ခခေ့် သင်,ခု,ရခ့်ႇ ဝုႈပ်ခ်ဂမ်,မခ့်ႇ။[5] ဂ်ဝ်,လူလ်ႈခေုႈ

[1] ibid.,p.48.
[2] ပေုးတ်ဂ်ႈဖံၢ,လ်ပ်ႈၡ်ခ်းလှ်ပၢခ်မ့်,ဝုႈလိုင် မခ်းမ်ခ်ႈဂခ်တင်းလိစီတူဝ်း”Libid” ယဝ်.။
[3] မကၢ၊ ပပ့် 1 (မူ,လတ) ခေုႈ 210
[4] မကၢ၊ ပပ့် 1 (မူ,လတ) ခေုႈ 209
[5] တူလ်းတီႈခေုႈလိဂ်ႈ–––?

လံ်လေ,တခၠေ,၊ မခၠေသလ့်လေတခၠေ ကခၣ်ဝ့ႈမးႈဖၢ်,ခဲ့ၣ်ခခၣ်ႋသေ ပှတ်ထ လဝ်ႈဝ့ႈ ‘မို့ဝ်ႈဂေ့ခိုင်ႈ ရှု့ပွၠင်,လံ်လွၠင်ႈကးႈရှၢခၣ် လံ်လေ,တခၠေ,ခဲ့ မခၣ်းပွၠင်, လံ်ပးႈလၣ်မ်တင်းတခၣ်ရှၢသၢမ်ယူို်င်ႈယဝ့်’။[1] ဂွၠပ်ႈခံ ခ့ေႈတွၠင့်မံႈ လေ,တခၠေ, မခၠေသလ့်လေတခၠေ ဋလႈ ဂမ်မ လို့ဝ်းခဲ့တင်းသၣ်င်ႈ မီးခ့ေႈပွၠင်, မို့ခၣ်ဂခၣ် ကခၣ်လၣ်င်ႈခေဝ့ႈ ခံ်ႈလံႈ၊ ခံ်ႈပၣ်ခၣ်၊ ခံ်ႈမီး၊ ခံ်ႈမီးဂူ,ထၣ်င်ႈ၊ ခံ်ႈပၣ်ခၣ်ဂူ, ထင်ႈယ်းယ်း၊ ခံ်ႈယံ,ဂူ,ယ်းယ်း၊ ခံ်ႈရှၢှုမ်ထၣ်င်ႈတိဂ်းတိဂ်း ’ ခံယဝ့်။ ကခၣ်ခဲ့ ပၣ်ခၣ်ငဝ်ႈရှၢဂ်ႈ တ,တုဂ့်ခပၣ်ခၣ်ပေ,သေ ရှဝ်းလံႈရှၢခၣ်မခၣ်းမီးဝံ့ယူ,ခင်း သင်ခၢရဂ်ခခၣ်ထ ဂေ ပွၠင်,ပၣ်ခၣ်၊ ပၣ်ခၣ်ခခၣ်,ထ,ကခၣ်ခိုင်ႈ ခင်းခခၣ်,ထ,ရှၢႈယူို်င်ႈ ကခၣ်မခၣ်းရှၣ်တ်းရှံ်ႈ သတ်းတဝ,ဂူိတ်,ပၣ်ခၣ်ပေ,ခခေ့ယဝ့်။[2]

ကခၣ်ခဲ့ ပၣ်ခၣ်ကခၣ်လမ်,လွၠင်ႈလို့င်ႈယံ,သေပို့ခၣ်ႈ ခင်းခ့ေႈထမ်းပှတ်ထ လဝ်ႈယဝ့်။ ဂွၠပ်ႈခခေ ရှဝ်းတေလံႈတွၠင်းလၣ်မ်,လၣ်မ်,ဝံ့ဝ့ႈ ငဝ်ႈရှၢဂ်ႈ၊ လို့ဝ့်ဖခၣ်း တ,တုဂ့်ခပၣ်ခၣ်ပေ,ခဲ့ မီးဝံ့ယူ,ခင်းတူဝ်တုဂ့်ခခဲ့ယဝ့်။ ကမ်,လံ်ႈဝ့ႈမီးဖၢ်,ခွၠဂ်ႈ၊ တေႈခင်,ခံ ငဝ်ႈရှၢဂ်ႈလို့ဝ့်ဖခၣ်း တ,တုဂ့်ခမွၠတ်,သုတ်းယၣ်ခၣ်ခဲ့ဂေႈ မီးဝံ့ယူ, ခင်းတူဝ်တုဂ့်ခခဲ့ခင်,ဂဝ်,သေ မခၣ်းကမ်,မီးဖၢ်,ခွၠဂ်ႈ။ တီႈခဲ့ ယင်းမီးခ့ေႈ ကခၣ်ပို့ခၣ်ႈရှု့ခမ် ဂံ့လံႈရှၢခၣ် ခင်းပပ့်ပ,လိတင်းခမ် ကခၣ်ဝ့ႈ ‘ယံဂိလ့်လိ သမုတယထမ်မံ သပ်ပံ တံ ခဇိရျေထထမ်မံ–သင်သေကမ်,ဝ့ႈ ပေႈမီးဖှိုင်ႈတိုခၣ်း ဂူိတ်,ပၣ်ခၣ်ဂေႈ မခၣ်းမီးဖှိုင်ႈတိုခၣ်းမွၠတ်,သုတ်းယၣ်ခၣ်ခင်,ဂခၣ်ယဝ့်’ ခံ။[3] သတ်းလံ်၊ ခို့င်ႈဝတ့်ထုလံ်၊ ပို့င်လံၢးမခၣ်းလံ် သင်ဝ့ႈမခၣ်းမီးသဖ,ဝ ကခၣ်လၢင်ႈ ဂူိတ်,ပၣ်ခၣ်မးႈဂေႈ မခၣ်းဂေႈမီးဖှိုင်ႈတိုခၣ်းပၣ်ခၣ် တ,တေလံႈမွၠတ်,သုတ်းယၣ်ခၣ်၊ လုလၣ်ဝ်ယဝ့်။ ရှၣ်တ်းခံ ခခၣ်,ထ,ရှၢႈယူို်င်ႈခဲ့ မီးဝံ့ဖှိုင်ႈတိုခၣ်းဂူိတ်,ပၣ်ခၣ် ရှင်း မခၣ်းသေကမ်,ဂး ပးႈမီးဝံ့ဖှိုင်ႈတိုခၣ်းမွၠတ်,သုတ်းယၣ်ခၣ်ယဝ့်။ ခ့ေႈခဲ့ တေသိုပ်, သပ်းလၣ်င်းခေဂခၣ်ထၣ်င်ႈ တီႈခင်းတွၠခၣ်ႈသလံ့လ,ထူခၣ်ႈသၢမ် ခဇိပ့်ပၢခၣ်,ဂွၠခၣ်,။

[1]သင်၊ ပပ့် 2 (မူ,လတ) ခ့ေႈ 100 (ဂ,မတခၣ်ရှၢ၊ ဖဝတခၣ်ရှၢ၊ ဝိဖဝတခၣ်ရှၢ – ခ့ေႈပွၠင်,မခၣ်းမီးတီႈ ဖၢ်,ခ့ေႈ။

[2]တူလံ်းတီႈခ့ေႈလိဂ်ႈဖၢ်,ခ့ေႈ–––?

[3]မ၊ ပပ့် 3 (မူ,လတ) ခ့ေႈ 280ႈ သင်၊ ပပ့် 4, ခ့ေႈ47,107ႈ ဝိ၊ခ့ေႈ 423

ၶေႃႈပႃႇလိ ၵမ်မ၊ သၼ်သၵရိတ်ႉသမ်ႉဝႃႈ ၵႃရိမ ၼႆ မီးၶေႃႈပွင်ႇဝႃႈ တၢင်းႁဵတ်း၊ ၵၢၼ် ဝႃႈၼႆ။ ၵူလ်းၵႃႈ ကၽိထမ်းလၢဝ်းပုတ်ႉ ၵိဝ်ႇလူလ်ႈ ၵမ်မ ၼႆႉ မီးၶေႃႈပွင်ႇတဵၵ်းတေႃးလီ၊ မၼ်းလႅင်ႈၶေဝႃႈ တၢင်းႁဵတ်းပႃးလေႇတၼေႇၼႆ။ ကမ်ႇလႂ်ႈဝႃႈ ၵႃႈပဵၼ်တၢင်းႁဵတ်းတင်းသဵင်ႈ။ မၼ်းပဵၼ်ၽွၼ်းၵၢမ်ႇ လိူင်ႉၼင်ႇ ၵူၼ်းတင်းၼမ်ထၢင်ႇဝႆႉၼၼ်ႉၵေႃႈကမ်ႇလႂ်ႈ။ ပေႃးကဝ်တီႈပွင်ႇ ၶေႃႈဝေႃးႁၢၼ် ၵမ်မ ဝႃႈလိူဝ် မၼ်းကမ်ႇတွၼ်ႉလႅင်ႈဝႃႈ ပဵၼ်ၽွၼ်း ကၵျိုဝ်း။ ၽွၼ်းမၼ်းၼၼ်ႉ ႁွင်ႉဝႃႈ ဝိပႃၵ ၽွၼ်းမၢၵ်ႇ၊ တူဝ်လႆႈၼမ်ႉတွၼ်းၶွင်ၵမ်မ (ၵမ်မၽလ၊ ၵမ်မဝိပႃၵ) ယဝ်ႉ။

လေႇတၼေႇၼႆႉ ပဵၼ်လႆႈကၼ်လီ တင်းကၼ်လၢႆႉၼင်ႇၵၼ်။ ႁွပ်ႈၼႆ ၵမ်မၵေႃႈမီးႁူႇကၼ်လီ ကၼ်လၢႆႉယဝ်ႉ။ ၵၢမ်ႇလီၼႆႉ ႁူတ်ႇပၼ်ၽွၼ်းမၢၵ်ႇလီ သေ ၵၢမ်ႇလၢႆႉၼႆႉႁူတ်ႇပၼ်ၽွၼ်းမၢၵ်ႇလၢႆႉယဝ်ႉ။ တွင်ႉမိူဝ်ႈ၊ လေႇတၼေႇ၊ ၵၢမ်ႇ လီကမ်ႇဝႃႈ လၢႆႉကမ်ႇဝႃႈ မီးႁဵင်းတူဝ်ႉထိုင် လိူင်ႉၼင်ႇမၼ်းလၢင်ႈပၼ်ၽွၼ်းၼၼ်ႉ ယဝ်ႉ။ မၼ်းတိုၵ်းသူၼ်းၵီးထွင်းပၼ် တႃႇတေလႆႈသိုပ်ႇႁူႇ၊ သိုပ်ႇလီသိုပ်ႇလၢႆႉ ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ လီကိၵ်ႇလၢႆႉ ကၼ်လႂ်သေကမ်ႇဝႃႈ မၼ်းမီးဝႆႉၼွင်းတူင်ႇဝူင်းသမ်ႇ သရူႇယဝ်ႉ။ လဝ်ႈရႁၢၼ်းတႃႇၼတေႉ ပဵၵ်ႉဝႃႈမၼ်းႁဵတ်း၊ သၢင်ႈသေတႃႇ မၼ်းကမ်ႇ ပဵၼ်ၵမ်မ၊ ႁွပ်ႈဝႃႈမၼ်းပေႃးၵွၵ်ႇပူၼ်ႉလွတ်ႈသေ သၵ်ၵၢယတိတ်ထိ ကၼ်ဝူၼ်ႉ ဝႃႈ မီးၵဝ်၊ ၵၢင်းၵႂ်တွင်ႉမိူဝ်ႈ လေးၽ ကၼ်လၢင်ႈႁၢႆႈသိုပ်ႇၽဝႁူႇထဵင်ႈၼၼ်ႉ၊ မၼ်း ပေႃးၽၢတ်ႇၵၢင်းၵႂ်သေ ၵိလေႇသႃႇတင်းသဵင်ႈ၊ ကႃႇသဝလမ်သဝ်ႈ တင်းသဵင်ႈယဝ်ႉ ၼလႈ ကမ်ႇမီးတၢင်းႁူတ်ႇမႂ်ႇထဵင်ႈယဝ်ႉ။ လႆးၵမ်မၼႆႉ ကမ်ႇထုၵ်ႇလီလႆႈႁူႇႁူင် လွမ်းပိူၼ်ႈ ကၼ်ႈဝႃႈတြႃး ကမ်ႇၼၼ် ပၼ်သူးၼလႈပၼ်တၢမ်ႇ (moral justic or reward and punishment) ကၼ်ၼႆႉ။ လႆးပိူင်ပဵၼ်တြႃး ကမ်ႇၼၼ် ပၼ် သူးပၼ်တၢမ်ႇၵၼ်ၼႆႉ မၼ်းကိင်ၼိူဝ် တၢင်းယုမ်ႇၽႃႇၽၢၼ်ႇၽီပူင် (God) ၵေႃႇ တဵပ်းတတ်း၊ ၵေႃႇတမ်းပိူင်မႆၢမီး၊ ၵေႃႇတဵပ်းတတ်း လီကိၵ်ႇလၢႆႉပၼ်ၵူၼ်းၼၼ်ႉ ယဝ်ႉ။ ၶေႃႈကၼ်ဝႃႈတြႃး (justic) ၼႆၼႆႉ မီးၶေႃႈပွင်ႇသွင်ငမ်ႈသေ မီးၽေးဝႆႉ၊ မၼ်း မီးလွင်ႈႁႆႇလၢႆႉၼမ်လိူဝ်သေ လွင်ႈလီတေႃႇၵူၼ်းႁဝ်း။ လႆးၵမ်မၼႆႉ ပဵၼ်လႆး ပၵ်းပိူင်လွမ်းလွင်ႈတၢင်းၽွၼ်းၶွင်တၢင်းႁဵတ်း၊ သင်ၶါရ ၶူၼ်ႉၶိုၼ်း၊ မၼ်းပဵၼ်

ပိူင်မႂ်ႇမီးလွမ်းၽိင်ႈတိုၼ်း၊ မၼ်းၵမ်ႉၵိဝ်ႉသင်ၵၼ်တင်းပိူင်မႂ်ႇမီး ပၼ်သူးပၼ် တၢမ်ႉၵၼ်။ သင်လိူဝ်ႇဝႃႈ ၵၢၼ်လီၼႆႉ ၵိူတ်ႉပၼ်ၽွၼ်းလီသေ ၵၢမ်ႉၷၢႆႉၼႆႉသမ်ႉ ၵိူတ်ႉပၼ်ၽွၼ်းလႃႈၼႆလိုင် ၵၼ်ၼႆႉ ၵမ်ႉဝႃႈတြႃး ၵမ်ႉၼၼ် ပၼ်သူးပၼ် တၢမ်ႉၵၼ်၊ ၵမ်ႉလိူၺ်ႈဝႃႈသေၵေႃႇၵေႃႇ ၵမ်ႉၼၼ် ၵႅင်းသေၵၼ်ၵၼ် မႃးတႅပ်း တတ်း ၼိူဝ်တၢင်းၵႅတ်းလဝ်ႈၵဝ်ႉသေ ပၼ်သူးပၼ်တၢမ်ႉ၊ ၵူလ်းပဵၼ်ၽိုင်ႈတိုၼ်း၊ ပဵၼ်မႂ်ႇမီးမၼ်းၵူလ်း။ ၵၼ်ၼႆႉမၼ်းၵမ်ႉယၢပ်ႉ တႃႉတေပွင်ႉလိူၺ်။ ၵၼ်ယၢပ်ႉ မၼ်းၼႆႉၸတေႃႇ တႃႉတေၵူႉလွင်ႈၽွၼ်းၶွင်ၵၢမ်ႉ၊ လေႉတၼေႃႉ ၵၼ်မီးၵႅင်းထၢင်ႉ လိူင်ႈဝႆႉၵင်းၼဝ် ၼိူင်းလၢတ်ႈၼႆႉ ၵိၵ်ႉလၢတ်ႈၼေႃႈၼၼ်ႇၵူလ်း။ တီႈၼႆႉ ၵဝ်းတေလႆႈ သပ်းလႅင်းၼေ တၢင်းတႆႇလွမ်းၼင်ႉသႃႉသၼေႃႉပုတ်ႉထဝႃႈၼၼ်ႇၵွၼ်ႉ။

မိူဝ်ႈလဝ်ႇ ၵဝ်းလႆႈၵၼ်မႃးဝႃႈ ၵူၼ်းၵဝ်းၵူလ်းပဵၼ်လုမ်းၵွင် ၵေႃႇၵွင်ရပ် တင်းၼေႃႉၼႆႉၵူလ်းၼႆ။ ၵၼ်ၵဝ်းႁူႉဝႃႈတႆႇၼႆႉ ၵူလ်းပဵၼ်တူဝ်ၼၼ်ႉထႃႉ လိုဝ်ႈ ၵိုတ်းတၢင်းၵႅတ်းမၼ်းၵူႉၵူလ်း။ လွင်ႉၵႅင်းတင်းသႅင်ႈ ၵိုတ်းၵူႉမူတ်း မိူဝ်ႈၵႅင်း တူဝ်ၼၼ်ႉထႃႉ ၵိုတ်းၵႅတ်းၵၢၼ်ၵူႉၼေႃႉၵေႃႈ။ ပေႃးၵဝ်လၢဝ်းပုတ်ႉဝႃႈ ‘ၵမ်ႉၵိုတ်း’ ၼႆ။ လိူၺ်ၼိူၺ်ႈ၊ လေႉတၼေႃႉ၊ မုင်ႈမွင်း၊ တွင်ႉမႂ်ႈၼႆႉ သိုပ်ႉမီး၊ သိုပ်ႉပဵၼ်ၵူႉထႅင်ႈတိၵ်း တိၵ်းသေ ပဵၼ်ဝႆႉၵႅင်းလူင်ၵၼ်ၼိုင်ႈ တူင်ႉၼိုင်ယူႉ တင်းလူဝ်ႈတင်းလၢတ်ႈ တင်း သမ်သရူ၊ တင်းလူၵ်ႈၵမ်ႉၽႃႉယဝ်ႉ။ ၵၼ်ၼႆႉ ပဵၼ်ၵႅင်းၵၼ်ယိူၺ်ႉလူင် ၼိူၺ်းလူၵ်ႈ ၼႆႉယဝ်ႉ။ ပေႃးၵဝ်လွမ်းသႃႉသၼေႃႉပုတ်ႉထဝႃႈ တူဝ်တႆႇၵူႉ၊ ထၢတ်ႈလူင်သီႉယိူင်ႈ ၵိုတ်းၵူႉၵေႃႈ မၼ်းၵမ်ႉၵိုတ်း၊ သိုပ်ႉတူင်ႉၼိုင်ယူႉၵၢင်းမၼ်း ၼိူၺ်းၵၢင်ႈၽၢင် တၢင်ႉၵၼ်၊ ၵိူတ်ႉပၼ်ၽဝတၢင်ႉလၢတ်ႈ ၵၼ်ၵွင်ႉဝႃႈ ၼိုၼ်းၵိူတ်ႉမိူၺ်ႉထႅင်ႈၼႆ ၼၼ်ႇယဝ်ႉ။

ၵိဝ်ႉလူလ်ႈၵၼ်ၼႆႉသေ ၼေႃႈထၢမ်လၢင်ႈထၢမ်လႆႈဝႃႈ ‘သင်ဝႃႈ မၼ်း ၵမ်ႉမၼ်ႈတႅင်ႈ၊ ၵမ်ႉလႅၵ်ႈလႆႈၼႆ ၵမ်ႉပဵၼ်လွၼ်ႇၵဵၼ်ဝႆႉ လိူင်ႉၼင်ႉၼိူၼ်ငဝ်း ‘Atman’ ပေႃးၼႆ ၽဝၵိူတ်ႉမိူၺ်ႉၵၼ်ဝႃႈၼႆႉ လွင်ႉတေပဵၼ်လႆႈၵူႉ မိူဝ်ႈဝႃးတႃႇ’။ မိူဝ်ႈပႆႉလၢတ်ႈၼေလွင်ႈဝႃးတႃႇၼႆႉ ၵဝ်းၼႆႈလိူၺ်တူလ်း ၽဝၼႆႉမၼ်းပဵၼ်သင်ၼႆ၊ မၼ်းသမ်ႉၵႅတ်းၵိူဝ် သိုပ်ႉပဵၼ်ၵူႉၼႆၵွၼ်ႉ။ ၵၼ်ၵဝ်းႁူႉဝႃႈၽဝၼႆႉ ၵူလ်းပဵၼ် ၵေႃႇၵွင်ၼၼ်ႉထႃႉၵူႈယိူင်ႈၼႆႉ ၵဝ်းၵႂ်သမ်ႉလူင်ယူႉ။ ၼဝ်လႅၵ်ႈလႆး ပေႃးၵမ်ႉထၢတ်ႉ၊

ၶဝ်ကမ်ႇမိူၼ်ၵၼ်လႆႈ ၶိုင်းလူဝ်ႈၵမ်းၶိုင်ႈၸလႈၵမ်းၶိုင်ႈ ကၼ်သိုပ်ႇၵၼ်ယူႇ ၶၼ်ႉ။ ၶဝ်တႃႇၵူႈၵူႈၵမ်းၵမ်းသေ ပၼ်ပေႇမေးလူင်ယူႇ (ၶဝ်ၵိုတ်ႇပၼ်မေးၵူႈၵမ်း ၵမ်းသေ တႃႇၵူႈလွမ်းၵူႈၵမ်းၵမ်း၊ သိုပ်ႇလႃမ်းတႃမ်းၵၼ်လူင်ယူႇ)ယဝ်ႉ။

'မိူဝ်ႈကၼ်ၶၼ်ႇထုႇၵိုတ်ႇပၼ်မေး ထဝ်ႈမေးသေတႃႇၵူႈၶၼ်ႉ သူလဝ်ႈ ရျှႃၶ်း ၵိုတ်ႇလူင်ယူႇ၊ ထဝ်ႈလူင်ယူႇ၊ တႃႇလူင်ယူႇၶိုဝ်းၶိုဝ်းယဝ်ႉ'။[1] ႁဵတ်းၶႅ်သေ တေႃးၵူႈၽဝတေႃးလိဝ် ႁဝ်းၵမ်းၵမ်းလႆႈၵိုတ်ႇ၊ လႆႈတႃႇယူႇ၊ ၵူလ်းၵူႈ ႁဝ်းသမ်ႉ သိုပ်ႇမီးလႆႈယူႇ။ သင်ဝူႈႁဝ်းႁူႉပွင်ႇ ၶေႈကၼ်ဝူႈမေးၶၼ်ႉၶႅ် ပိူင်သမ်ႉဝူႈ မၼ်း ကမ်ႇမီးတႃင်းမၼ်ႈၵိုမ်း ကမ်ႇမီးလွၼ်ႉၵၼ် လိူင်ႉၶၢင်ႇဝိလႃၶ်ႇၶွၼ်ငဝ်းသေတူႉ ႁဝ်းလႃင်ႈသိုပ်ႇယူႇသဝ်းလႆႈၵူႈယူႇ။

မိူဝ်ႈတူဝ်ၶိင်းၶၼ်ႇထုႇ ကမ်ႇမီးၵူႈ ကမ်ႇမီးႁႅင်းတူင်ႉၵၢၼ်လႆႈယဝ်ႉၶၼ်ႉ ႁႅင်းလိူင်ႁဝ်းကမ်ႇတႃႇၵူႈလွမ်း ရုပ်ၶၼ်ႇထုႇတႃႈ။ မၼ်းၵူႈသိုပ်ႇကဝ် ရုပ်ႁႃင်ႈ တႃင်ႇကၼ် ကၼ်ႁဝ်းႁွင်ႉဝူႈတႃင်ႇလႃတ်ႈၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၶိုင်းတူဝ်ၶိင်းလုၵ်ႈၵွၼ်ႇ ၶႅ်ႉ ႁႅင်းတူဝ် ႁႅင်းလိူင် တင်းလႃၶ်ႇ ယင်းတိုၵ်ႉၶုမ်ႇၵေႇဝိူ၊ ၵူလ်းၵူႈ ၶဝ်မီးၶမ်ႉ ႁႅင်း တူႇတေႁဵတ်းႁိူႈ ၶဝ်ယိူင်ႇၶိုၼ်ႈပၼ်ၵူၶ်းလူင်လႆႈယူႇ။ ႁႅင်းတူဝ်တင်းႁႅင်းလိူင် ကၼ်ဝူႈ ၵူၶ်းၶႅ်ၶၼ်ႉ မီးၵၼ်ႁႅင်းဝိူႉႁင်းၶဝ် ပုၼ်ႈတူႇတေသိုပ်ႇကဝ် ရုပ်ႁႃင်ႈမိူင်ႇ သေ မူႈမိူင်ႇယိူင်ႇထူးတေႇပေးၵုမ်ႇထူၼ်ႈယဝ်ႉ။

လွမ်းၶင်ႇဝူႈ ကမ်ႇမီးတႃင်းမၼ်ႈတိူင်ႈ၊ ကမ်ႇမီးလွၼ်ႉၵၼ်၊ မၼ်းလိၵ်ႈ လႆႈၶၼ်ႉ မၼ်းကမ်ႇမီးသင် ကၼ်မၼ်းၶႃႉ၊ လတ်းၶႃမ်ႈၵူႈလူး လူဝ်ႈၵမ်းၶိုင်ႈ ၸလႈ တင်းလူဝ်ႈၵမ်းၶိုင်ႈ။ လွင်ႈဝူႈမၼ်းကမ်ႇမီးသင် ကၼ်မၼ်ႈၵၼ်ႇ ကၼ် မၼ်းၶႃႉလႆႈ လုၵ်ႉၽဝလႃတ်ႈၶႅ်ႉ ၵူႇၽဝလႃတ်ႈၶေႈ ကၼ်ဝူႈၶႅ်ႉ ထႃင်ႇလိင်ႈ လီၶေႇ။ မၼ်းၵူလ်းပၼ်သႂ်တိုၶ်းသိုပ်ႇ ၵိုတ်ႇသေတႃႈ ကၼ်ပေးကမ်ႇထႃတ်ႇ လူင်ၶႅ်ႉၵူလ်း၊ သႂ်တိုၶ်းသိုပ်ႇပၼ်ကၼ်ၶႅ်ႉ ၵူလ်းပၼ် ကၼ်ၶႃႉထွၵ်ႇလႆႈၵၼ် ၵူလ်း။ မၼ်းမိူၼ်လိူင်ႉၶင်ႇ ယွတ်ႈၽႆးႁိူင်းလိုင်းၶိုၼ်းလိုင်းဝၼ်းၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ မၼ်းကမ်ႇလိူင်ႈ ယွတ်ႈၽႆးကၼ်လိဝ်ၵၼ်၊ သမ်ႉယွတ်ႈၽႆးတႃင်ႇကၼ်ၵေႈ ကမ်ႇ လိူင်ႈ။ လုၵ်ႈၵွၼ်ႇ ယိူင်ႇမေးပၼ်ၵူၶ်းလူင် ကႇယုလႆႈႁူၵ်းသိပ်း။ ဝူႈတီႈတေႉမၼ်း

[1]ပရမလ (မူႇလတ) ၶေႈ 78

ၵူၼ်းလူင် ၶႃႇယုႁူၵ်းသိပ်းၼႆႉ မၼ်းၶမ်ႇမိူၼ်ၵၼ် တင်းလုၵ်ႈၶွၼ်ႇ ၶၼ်ပူၼ်ႉ မႃးႁူၵ်းသိပ်းပီၼၼ်ႉ။ တေႃႈမိူၼ်ၼင်ႇၼႆ ၵူၼ်းၶၼ်တၢႆယဝ်ႉၸၢတ်ႈၼႆႉ ၵႂႃႇၵိူတ်ႇ ပဵၼ်တၢင်ႇၸၢတ်ႈၼၼ်ႉၵေႃႈ ႁဝ်းၶမ်ႇၸၢင်ႈဝႃႈလႆႈဝႃႈ ပဵၼ်ၵေႃႉလဵဝ်မိူၼ်ၵၼ် ၼႆ၊ ၶမ်ႇၼၼ် ပဵၼ်တၢင်ႇၵေႃႉၼႆ။ မၼ်းၵူၺ်းပဵၼ်သၢႆတိုၼ်းသိုပ်ႇ ၶၼ်မၼ်း မိူၼ်ၵၼ်ၼႆႉၵူၺ်း။ တၢင်းတၢႆ လႄႈတၢင်းၵိူတ်ႇ မၼ်းမႃးပႅၵ်ႇၵၼ် ၼႂ်းတၢင်းဝူၼ်ႉ ၸူဝ်ႈၵမ်းၵူၺ်း [1] ။ တၢင်းဝူၼ်ႉ ၵမ်းလိုၼ်း (ၸုတိမရၼ) ၼႂ်းၽဝၼႆႉ မၼ်းၵိူတ်ႇ ထႅမ်ႁႅင်းပၼ်ၸႂ်ဝူၼ်ႉ ၵမ်းၶွၼ်တၢင်းပိူၼ်ႈ (ၸႂ်ပတိသၼ်ႇထေႇ ၸႂ်တေႇၵိူတ်ႇ) ၼႂ်းတၢင်ႇၽဝယဝ်ႉ။ ဝႃႈတေႉမၼ်း ၵူၺ်းပဵၼ်သၢႆတိုၼ်းသိုပ်ႇ ၶၼ်မၼ်းမိူၼ် ၵၼ်ၼႆႉၵူၺ်း။ ၼႂ်းၸူဝ်ႈပၢၼ်ၽဝၼႆႉၵေႃႈ တၢင်းဝူၼ်ႉၸႂ်ၵမ်းၼိုင်ႈၼႆႉ မၼ်းတေႇ ပၼ်တၢင်းဝူၼ်ႉသိုပ်ႇထႅင်ႈတၢင်ႇၶၼ်ယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈၼႆ ပေႃးၶဝ်တၢင်းႁၼ်ထိုင် ၸၢဝ်းပုတ်ႉဝႃႈ ၼႃႈထၢမ် လွင်ႈတၢင်းဝၢႆးတၢႆၼႆႉ မၼ်းၶမ်ႇၸႂ်ႈ ၶၼ်ယၢပ်ႇလူင် လၢင်၊ ၸၢဝ်းပုတ်ႉၵေႃႉၸႂ်ၵေႃႈ ၶမ်ႇတွၼ်ႉမႆႈၸႂ် ၵွပ်ႈလွင်ႈပၼ်ႇႁႃၶၼ်ၼႆႉ။

ၸူဝ်ႈၵႃႈ တၢင်းတွင်ႉမႆႈ တၼ်ႁႃ ယင်းတိုၵ်ႉမီး သမ်ႇသရႃႇ တၵ်းတေသိုပ်ႇ မီးၵႂႃႇယူႇ။ တၼ်ႁႃ ၶၼ်ပဵၼ်ႁႅင်းႁႃႈၼႆႉ မၼ်းတေၵိုတ်းၵႂႃႇ မိူဝ်ႈၶၼ်ၶဝ် ပၺ်ႇၺႃႇ၊ ၶၼ်ႁူႉႁၼ်လႆႈထမ်းလိုဝ်ႈလႂ်ႈ၊ ၼိပ်ႉပၢၼ်ႇၼႆႉ ၼႃႈတၢႆပႅတ်ႈ ထူၺ်ႈ ထွၼ်ပႅတ်ႈတၼ်ႁႃၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈသီႇ

သၸ်ၸႃႇထမ်းလိူဝ်ႈလႂ်ႈထူၼ်ႈသၢမ်

တုၵ်ၶၼိရူထ ၵရိယသၸ်ၸ တုၵ်ႉၶမွတ်ႇသုတ်းယၢၼ်

ထမ်းလိူဝ်ႈလႂ်ႈထူၼ်ႈသၢမ်ၼႆႉ ပဵၼ်ၶၼ်တၢႇတေလႆႈပူၼ်ႉၵႂၢၵ်ႇလႂ်တ်ႈ သေ တုၵ်ႉၶၢၼ်လႂ်ႉ၊ လႂ်တ်ႈသေတုၵ်ႉၶပၼ်ႇတူင်ႇယဝ်ႉ။ ၶၼ်ၼႆႉႁူင်ႉဝႃႈ ထမ်းလိူဝ်ႈလႂ်ႈ ၶၼ်တုၵ်ႉၶမွတ်ႇသုတ်းယၢၼ် (တုၵ်ၶၼိရူထၵရိယသၸ်ၸ) ၼိပ်ႉပၢၼ်ႇၼႆယဝ်ႉ။

ပုၼ်ႈတၢႇထူလ်ႈထွၼ်ပဵတ်ႈ တုၵ်ႉၶမူတ်းသိၼ်ႈၼၼ်ႉ ၵေႉၼိုင်ႈ တေလႆႈ ထူလ်ႈပဵတ်ႈ ငဝ်ႈၵဝ်ႉႁၢၵ်ႈတုၵ်ႉၶ တၼ်ႁၢ တွင်ႉမႆႈ လိူင်ႉၼင်ႇႁဝ်းလႆႈႁၼ်မႃး လိူမ် လဝ်ႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈၼႆ ၼိပ်ႉပၢၼ်ႇၼႆႉ ပိူၼ်ႈႁူႉဝႃႈ (တၼ်ႁၢၵ်ၶယ) တၼ်ႁၢမွတ်ႇ သုတ်းယၢၼ်ၼႆယဝ်ႉ။

ၼိပ်ႉပၢၼ်ႇၼႆႉပဵၼ်သင်၊ ႁူင်ႉဝႃႈၶၼ်လႂ်ႉ ?။ တၢႇတေႁၢၶေႈၵၢမ်း ၶၼ် ႁဝ်းလႂ်ႉတိုဝ်းယူႇ ၵူႈမိူဝ်ႈၵူႈဝၼ်းၼႆႉသေ သပ်းလိၼ်းၶေႈထၢမ် ၶၼ်ၼႆႉ မၼ်း ယၢပ်ႇဝႆႉယူႇ။ ၵွပ်ႈဝႃႈ ၼိပ်ႉပၢၼ်ႇၼႆႉ မၼ်းပူၼ်ႉတၢင်းႁူႉႁၼ်ႁဝ်းၵႂႃႇၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ သင်လိူဝ်ႉဝႃႈ ၼိပ်ႉပၢၼ်ႇၼႆႉ ၵဝ်ဝေးႁၢၼ်သိုဝ်ႈသိုဝ်ႈသေ သပ်းလိၼ်းၼႆ ႁဝ်းတေ ၵႂႃႇပွင်ႇလွမ်းၶေႈပွင်ႇမၼ်း ၶၼ်တေပဵၵ်ႇပူင်ႈ ၵၼ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈဝႃႈ ၽၢႇသၢႇ ၶေႈလၢတ်ႈ ၶၼ်ႁဝ်းလႂ်ႉတိုဝ်းယူႇၼႆႉ ပဵၼ်ၵူၼ်းႁဝ်းၶူင်ၵႂၢၵ်ႇသေ လႂ်ႉတိုဝ်း တၢႇတေၶႆႈၼေ လိၼ်ႈၼေ တၢင်းထူပ်းႁၼ်ၵႃႇယူင်ႇ ၶၼ်ပေႃႇမႃး ၵွပ်ႈတေႃႇႁ (တၢ ႁူ ၶူႈလင် လၵေႃႇ ႁူၵ်းယိူင်ႈ) ယဝ်ႉ။ ပရမတ်ထသၸ်ၸ လေႃၵုတ်တရူ ၼႆႉ သမ်ႉ ၶမ်ႇမူၼ်လိူင်ႉၼင်ႇ မိဝ်းၶၼ်ဝႃႈမႃးမိူဝ်ႈၵႆႈ။[1] ၵွပ်ႈၼၼ်ႉလႄႈ မၼ်းၶမ်ႇ မီးလႆႈ ၶေႈၵၢမ်းလၢတ်ႈ တၢႇတေလိၼ်ႈလိၼ်းၼေ တၢင်းထူပ်းႁၼ် ၼိပ်ႉပၢၼ်ႇ၊

[1]ၶမ်ႇလၢင်ႈၶဝ်မၢၵ်ႇတၢ၊ ႁူ၊ ၶူးလင်လၵေႃႇသေႁူႉလႆႈ။

မှိုခ်လိုင့်ခင်, ပၢ ကမ်,မီးခေ့ၢ်ဂ့ၢမ်းလ့ၣ်.တိုဝ်း တၢ,တေလၢ်င်းခေ လွင်းသဃၢ,ဝ ဂုခ်လိခ်မှိုင်းခခေ့်ယဝ့်။ တဝ်,တူဝ်ခိုင်း လၢတ်းခေတေ်းဂေ.ပၢဝၢ့ မခ်းလင်, ၷၢလုဂ့်တီးဂွင်းလိခ်သေ ပွဂ်းမုေးတီးခ်ုးခွင်ခ့်ဂူလုံးခ်။ ပၢသမ့်ထၢမ်ဝၢ့ ‘မ့်ုး ခ့်ုးဝၢ့ မ့်ုးလုလုံးခမေ့်ၷၢ.’။ တဝ်,ခတ်းလ့်ုသၢင်းလၢင်းခေမေခ်း လွင်းဝၢ့တီးဂုခ် ကမ်,လၢင်းလုလုံးလ်ံး၊ မခ်းပ်ၢခ်ကခ်ဂွခ်းဂ်ၢခ်,ဝ့္၊ ဂူလုံးလၢင်းပ်ံလ်ံးဂူလုံးခ်။ ပၢသမ့်တွပ်,ဝၢ့ ‘မခ်းကမ်,ပ်ၢခ်လ်ံးလိုင့်ခင်,မ့်ုးဝၢ့ကေ့၊ ၷ်ၢတ်းၷိုဝ်ဂေ့ၢ ဂူလုံး တေမီးခမေ့် မှိုခ်လိုင့်ခင်,ခ်ုးခွင်ခ့်၊ မခ်းမီးလ်ၢင်းပွပ်,ပ်ၢပ်,သေ ကခ်ဂေ. ခိုင်းလၢင်းလုလုံးလ်ံးခ်ုးမခ်း လမ်ၷူဝ်လ်ံးခခေ့်ဂူလုံးယဝ့်’ခ်။ လင်,ဝၢ့ခေ့ၢ ဂ့ၢမ်းခ့် ပ်ၢခ်လဂ့်ခခ့ၢ, ကခ်မွဂ်,ခေဂေၢင်လ့်ုၷဝ်း တၢ,လ်ၢင်းလ်ၢင်း ဂူးသမ်,သ်ၢခ် ပိုင်သေ မခ်းကမ်,လၢင်းတေၢ.တ်ံ,ခ်ံးဧခလ်ံး တိုခ်းသဃၢ,ဝခွင်ဝတ့်ထုတင်း လူင်။ ခေ့ၢဂ့ၢမ်းလၢတ်းခ့် ၷဝ်းခပေ့်ဝၢ့ မခ်းပခ်ထၢင်,ဃိတ်း ထၢင်,ဃူခ်ဝ့် ခ်ုး လွင်းတၢ,တေၷူ.ပွင်,ၷခ်ထမ်းလိုဝ်းလ့်ုးခ်။ ဂွပ်းခခေ် လင်ဂၢလဝတၢရသုတ်တ လ်ၢင်းခေဝၢ့ ဂူခ်းမီး ကဝိလ်လၢ သုမ်,ငမ်းခဝ်ခ့် ဂုင်ခမ်ဝ့် ဂွပ်းခေ့ၢဂ့ၢမ်း လိုင့် ခင်,လၢင့်ခမ်ကုင်ခခေ့်ခ်။[1]

ဂူလုံးဂၢ့ ပေးကမ်,မီးဃၢ,သၢ,လၢတ်းဂ့ၢမ်းခ် ၷဝ်းဂေ့ၢကမ်,လၢင်းၷ်ၢတ်း သင်လ်ံး။ သင်လိုဝ့်ဝၢ့ ခိပ့်ပၢခ်ခ့် ကဝ်သပ်းလ်ၢင်း လွမ်းဝေးၷၢခ်သိုဝ်းသိုဝ်းခ် ၷဝ်းတေဂ့ၢ,ပွင်,လ့်ုလွမ်းခေ့ၢပွင်,မခ်း ကခ်တေပ်ၢဂ်,ပိုင်းဂခ်ခခေ့်ယဝ့်။ ဂွပ်း ခခေ်ဧလး ဂမ်းခမေ်ခမေ် ၷဝ်းသပ်းလ်ၢင်းလွမ်းခေ့ၢသၢခ်ခတ်း (ကမ်,) ကခ်မီး တၢင်းဃိတ်းကေ,တီးသုတ်းခခေ့် လိုင့်ခင်,ဃ်ၢ,တ့်ုးခ့်ယဝ့်။

တခ်ၷဂ်ခယ	တီးလေးဃ တၢင်းခ့်ုးလ်ံးမွတ်,သုတ်းသ်ၢင်း။
ကသင်ခတ	တီးကခ်ကမ်,မီးတၢင်းပွင်ပ်ၢခ်။
ဝိရူဂ	တီးကခ်ကမ်,မီးတၢင်းခ့်ုးလ်ံး။
ခိရေူထ	တီးလေးဃမွတ်,သုတ်းယ်ၢခ်။
ခိပ်ပခေ	တီးမွတ်,ယ်ၢခ်လေးဃ။

ၷဝ်းလၢမ်းဝူခ့်တူလုံး ခေ့ၢသပ်းလ်ၢင်းကခ်ခိုင်း ခေ့ၢလ်ၢင်းလ်ၢင်း ခိပ်

[1] လင်,ဂၢ,၊ ခ့ၢ 113

ပျခၼ လိူင်ႇၶၼ်ၸ်,မီးဝႆ့ ၶၸ်ႈယိုၶၸ်မူ,ပၸ်ႇၵူႈၵၶၸ်လူးၵွၶၸ်,။

'ၶၼိပ်ႇပၢၶၸ်, ၵၶၸ်ဝႂႈၶၸ်ႇ ပ်ၶၸ်ၵၶၸ်မွတ်,ပ်ၸ်တ်ႈတၶၸ်ၵျ ပေႈၵမ်,ၵိုတ်း သေၵႄႈ၊ ပွႆ,ပ်ၸ်တ်ႈ၊ တီႈၵၶၸ်ဝၢင်းပ်ၸ်တ်ႈတၶၸ်ၵျ၊ ပွႆ,ပ်ၸ်တ်ႈတၶၸ်ၵျ၊ ၶၢမ်ႈပူၶၸ်ႇတၶၸ် ၵျ၊ ၵမ်,မီးတၢင်းလပ်းပ်ၶၸ်းသင်ၶၶၸ်ႇယဝ့်'။[1]

'လဝ်ႈရျၵျၶၸ်းၶဝ်ကိူဝ့် ၵသင်ၶတ ၵၶၸ်ၵမ်,ပွင်ပ်ၶၸ်ၶၸ်ႇ ပ်ၶၸ်သင် ?။ ၵၶၸ်ၶၸ်ႇ ပ်ၶၸ်ၵၶၸ်ၵျဝ်းမွတ်,ပ်ၸ်တ်ႈတၶၸ်ၵျ (ရျၵၵ်ၶယ)၊ မွတ်,ပ်ၸ်တ်ႈတေႈသ (တေသၵ်ၶယ) မွတ်,ပ်ၸ်တ်ႈမေႈၵျ (မေျၵျၵ်ၶယ)။ ၵၶၸ်ၶၸ်ႇၵျွင့်ဝႂႈ ၵသင်ၶတ ယဝ့်'။[2]

'လဝ်ႈရျ,ထကိူဝ့် ၵၶၸ်မွတ်,ပ်ၸ်တ်ႈတၶၸ်ၵျၶၸ်ႇ ပ်ၶၸ်ၶၼိပ်ႇပၢၶၸ်,ယဝ့်' ။[3]

'လဝ်ႈရျၵျၶၸ်းၶဝ်ကိူဝ့် ၶၸ်းၵူႈၶိူင်ႈဝတ့်ထု ၵၶၸ်လွ်သေၵမ်,ဝႂႈ ၵၶၸ် ပ်ၶၸ်မႈၵွပ်ႈ သင်ၶတ တၢင်း ၵသင်ၶတ ၶၶၸ်ႇ ဝိရျၵ ၵၶၸ်ၵမ်,လပ်းပ်ၶၸ်းၶၸ်ႇ မ်တ်ႈသုင်သုတ်းပိူၶၸ်ႈယဝ့်။ ၵၶၸ်ၶၸ်ႇပွင်,ဝႂႈ မၶၸ်းလွတ်ႈသေမျ,ၶၼ၊ ၶျႈပ်တ်ႈ တၶၸ်ၵျ၊[4] ထူလၸ်ႈပ်ၸ်တ်ႈတၢင်းလပ်းပ်ၶၸ်း၊ တတ်းၶၢတ်,ပ်ၸ်တ်ႈ သမ်သရျ၊ မွတ်, ပ်ၸ်တ်ႈတၶၸ်ၵျ၊ ၵၢင်းၵ်တၢင်းလပ်းပ်ၶၸ်း၊ မွတ်,သုတ်းယ်ၶၸ် ၶၼိပ်ႇပၢၶၸ်,' ၶၼ် ယဝ့်။[5]

ၶေႈတွပ်,လဝ်ႈသျ,ရိပုတ့်တရျ, တေျ,လဝ်ႈပရိပျ,လၵ ၵၶၸ်မၶၸ်း ထၢမ်ဝႂႈ ၶၼိပ်ႇပၢၶၸ်, ပ်ၶၸ်သင်ၶၸ်ႇၶၶၸ်ႇ လဝ်ႈသျ,ရိပုတ့်တရျ,တွပ်,ၵူ, လိူင်ႇၶၼ်ၸ်, ပုတ့်ထလဝ်ႈသၢင်းလၢင်းၶေဝ့် တၢင်းၶိူဝ်ၶၶၸ်ႇယဝ့်။ 'ၵၶၸ်မွတ်,ပ်ၸ်တ်ႈလေႈၽ၊ တေႈသ၊ မေႈၵျ' ဝႂႈၶၼ်။[6]

'ၵၶၸ်ပွႆ,ပ်ၸ်တ်ႈ တၢင်းၶျႈပ်တ်ႈတၶၸ်ၵျ လေႈၽ ၵၶၸ်ၶွ်ႈလႆႈ လွ်လပ်းယူ, ၶိူဝ် ၵုပျတျၶၵ်ၶၶၸ်ထျ ၵျႈယိူင်ႈၶၸ်ႇ ပ်ၶၸ်တၢင်းမွတ်,ယ်ၶၸ်တုၵ့်ၶ' ယဝ့်

[1]သင်၊ပပ့် 1, ၶျေႈ 136

[2]*Ibid,iv,p359.*

[3]*Ibid, iii,p.190*

[4]သင်၊ ပပ့် 4, (မူ,လတ) ၶျေႈ 251

[5]ၵင်,၊ ပပ့် 2 (မူ,လတ) ၶျေႈ 34

[6]ၶေႈၵူမ်းလဝ်ႈသျ,ရိပုတ်တရျ,၊ မ၊ ပပ့် 1 (မူ,လတ) ၶျေႈ 191

ခံ။[1] 'ကခဲဖဝသိုပ်ႇဂခဲ မ္ဒတ်ႇသုတ်းယီခဲဂု့ၤ ကခဲႇတေႇပီခဲထိင်ႉ သုတ်း သိင်ႉဂု့ၤႇခံ့ ပီခဲခဳပ်ွပၢခဲႇယဝ့်'။

ဂံဝ်ႇလူလ်ႉခဳပ်ွပၢခဲႇသေ ပုတ့်ထလဝ်ႉသိုပ်ႇသပ်းလိင်းခေဝ့ၤ 'လဝ်ႉ ရျၢခဲးခဝ်ကိုဝ့် ယင်းမီးတီႉကခဲကမ်ႇဂိုတ်ႇ၊ ကခဲကမ်ႇဂေႇထဝ်ႉ၊ ကခဲကမ်ႇ မီးတၢင်းခပ်းခိုင်ပ္ဒင်သင်ခခဲ့ယူႇ။ သင်လိုဝ့်ဝ့ၤ မခဲးကမ်ႇမီးတီႉကခဲကမ်ႇ ဂိုတ်ႇ၊ တီႉကခဲကမ်ႇဂေႇ၊ တီႉကခဲကမ်ႇပ္ဒင်ပီခဲခခဲ့ခံ မခဲးကမ်ႇမီးလံႉ တီႉ ကွ္ဒင်ႉပူခဲ့လ္ဒတ်ႉ ပုခဲႉတၤႇဂေ့ၤလံႉဂိုတ်ႇ၊ လံႉဂေႇ၊ လံႉထဝ်ႉ၊ လံႉပ္ဒင်ပီခဲခံ့။ ဂ္ဒပ်ႉဝ့ၤ မခဲးမီးဝ့် တီႉကခဲကမ်ႇဂိုတ်ႇ၊ တီႉကခဲကမ်ႇဂေႇထဝ်ႉ၊ တီႉကခဲကမ်ႇ ပ္ဒင်ပီခဲလံႉဧလႉ မခဲးလင်ႇမီးတီႉကွ္ဒင်ႉပူခဲ့လ္ဒတ်ႉ ပုခဲႉတၤႇဂေ့ၤမီးတၢင်းဂိုတ်ႇ၊ မီးတၢင်းထဝ်ႉ၊ မီးတၢင်းပ္ဒင်ပီခဲလံႉယူႇယဝ့်'။

ခဳပ်ွပၢခဲႇခံ့ မခဲးကမ်ႇမီးထၢတ်ႉသီႇယိူင်ႉ–ခမ့် လိခဲ လူမ်း ဖံး သင် ယဝ့်။ ရုပ်ၡၢင်ႉ ကခဲလမ် ကခဲဂံ၊ ကခဲကူခဲႉ ကခဲလၤး၊ ခဓၢမ်ႇတင်းရုပ် ၡၢင်ႉ၊ လီတင်းၡံၢ လိုဝ်းခံ့ ကဝ်မူလ့်မ္ဒတ်ႇသိင်ႉယဝ့်။ လူဂ်ႉခံ့ တင်းတၢင်ႇလူဂ်ႉ ကမ်ႇမီးယဝ့်။ မခဲးကမ်ႇမီး တၢင်းမၤးတၢင်းဂု့ၤႇသင်ယဝ့်။ မခဲးကမ်ႇမီး တၢင်း ဂိုတ်ႇ ဧလႉတၢင်းတံၢယဝ့်။ မခဲးကမ်ႇမီးကၤႇယုင်ႇ တၤႇလံႉထူပ်းၡခဲယဝ့်။ ဂ္ဒပ်ႉ ဝ့ၤ သပ်းလိင်းလ္ဒင်ႉခဳပ်ွပၢခဲႇဝ့် လ္ဒမ်းခင်ႇခေ့ၤသၢခဲခတ်းလိုင့်ခံဧလႉ ဂူခဲး ဂမ်ႉခမ်ခမ် ထၢင်ႇဖိတ်းဝ့ၤ ခဳပ်ွပၢခဲႇခံ့ ပီခဲကခဲပိခဲႉဖူခဲပိူခဲႉ ကခဲ သၢခဲခတ်းဝ့်ခံသေ ခပ်ွဝ့ၤ မခဲးယၤ့ပိတ်ႉ 'ဂဝ်–ခုခဲငဝ်း' ခံ။ ဝ့ၤတီႉတေ့ မခဲး ခဳပ်ွပၢခဲႇခံ့ မခဲးကမ်ႇလ့်ႉကခဲယၤ့ပိတ်ႉခုခဲငဝ်း။ ဂ္ဒပ်ႉဝ့ၤမခဲးကမ်ႇ မီးခုခဲငဝ်းတၤႇတေယၤ့ပိတ်ႉခခဲ့ယဝ့်။ သင်ခ့်ႉဝ့ၤ မခဲးယၤ့ပိတ်ႉသေကခဲ ကခဲခံ ဂူလ်းတေလံႉဝ့ၤ မခဲးယၤ့ပိတ်ႉ သဂ်ဂုယတိတ်ထိ (လ္ဒင်ႉယုမ်ႇဖိတ်း ဝ့ၤမီးဂဝ်ဝ့်) ခံဂူလ်း။

ပေးဝ့ၤ ခဳပ်ွပၢခဲႇခံ့ ပီခဲဝ့်ခေ့ၤလိင်ႉ ကခဲသၢခဲခတ်း ကမ်ႇခခဲ ပီခဲဝ့် ခေ့ၤကခဲထုဂ်ႇလ္ဒင်ႉ (negative or positive) ပေးခံ မခဲးဂေ့ၤကမ်ႇ မီခဲႉခင်ႇဂဝ်ႇ။ ခေ့ၤပ္ဒင်ႇ ကခဲသၢခဲခတ်း ဧလႉကခဲထုဂ်ႇလ္ဒင်ႉခံ့ ခဝ်ကိင်

[1]ခေ့ၤဂ့ၤမ်းလဝ်ႉမုသီႇလ၊ သင်ႇ၊ ပပ့် 2 (မူႇလတ) ခ့ၤ 117

လင်ဖင်ခွင်ႈဂၢၼ်ဝွႆႇသေ မီးလႆႈတီႈပွင်ႇသွင်ငၼ်မ်ႈ။ ၶေႃႈလိူဝ်းၶၼ်ႇ ၵမ်ႇၵဝ်လႂ်ႉ တိုဝ်းလႆႈ တႃႇၶိပ်ႉပၢၼ်ႇ ၵၢၼ်ပၼ်ၵၢၼ်တၢင်းလိုဝ်ႈလႂ်တေႉၶၼ်ႇ။ မၢၼ်းပူၼ်ႉၶေႃႈပွင်ႇ ၵိင်လင် ၾင်ခွင်ႈဂၢၼ်ဢေလႈ ၶေႃႈပွင်ႇသွင်ငၼ်မ်ႈယဝ့်။

ၵႃႈပၼ်ၶေႃႈသၢၼ်ၶတ်း (ၶေႃႈပႃးၵမ်ႇ) ၶၼ်ႇ ၵမ်ႇထုၵ်ႇလႆႈဝႃႈ မၢၼ်း ပၼ်ၶၢင်းတီႈပွင်ႇသၢၼ်ၶတ်းၵူလႅ်း။ ယင်းမီးၶေႃႈ ၵရေႃၵျ ၶေႃႈသၢၼ်ၶတ်း တူဝ် သၢၼ်းသၵရိတ်ႉ လႂ်ႉၶၢင်းပႃႇလိၶၼ်ႇယူႇ။ မၢၼ်းလိၵ်ႈၶေဝႃႈ ၵမ်ႇမီးတၢင်းပၼ်ၶၼ်။ ၵူလႅ်းၵႃႈ တူဝ် 'ၵရေႃၵျ ယူႇလိ' ၶေႃႈၶၼ်ႇ မၢၼ်းၵမ်ႇလိၵ်ႈၶေ ၶေႃႈပွင်ႇၵၢၼ် သၢၼ်ၶတ်း။ ၶေႃႈၵၢၼ်ဝႃႈ 'ၵမတ' ၵမ်ႇမီးတၢင်းတႆၶၼ်ႇ ပၼ်ဝွႆႇၶေႃႈသၢၼ်ၶတ်း သေတႃႉ မၢၼ်းၵမ်ႇလိၵ်ႈၶေတီႈပွင်ႇ ၵၢၼ်သၢၼ်ၶတ်း၊ မၢၼ်းမီးၶေႃႈပွင်ႇမူၼ် ဂၢၼ်တင်း ၶိပ်ပႃၶ ယဝ့်။ ၶေႃႈၶၼ်ႇ တီႈပွင်ႇမၢၼ်း ၵမ်ႇလႂ်ႈၶၢင်းၶေႃႈပွင်ႇၵၢၼ် သၢၼ်ၶတ်း။ ၶေႃႈၶိုင်ႈ ၵၢၼ်ပူၼ်ႈၵျူႉၶမ် လိူင်ႉၶင်ႇၶိပ်ႉပၢၼ်ႇၶၼ်ႇ ပၼ်ဝိမုတ်ႉ တိ ပူတ်းလွတ်ႈ၊ ၵွၵ်ႇပူၼ်ႉလွတ်ႈၶၼ်။ ၽႂ်တေၵမ်ႇလၢင်ႈဝႃႈလႆႈ ၶေႃႈဝိမုတ်ႉတိ ၶၼ်ႇ ပၼ်ၶေႃႈသၢၼ်ၶတ်းၶၼ်။ ၵူလႅ်းၵႃႈ ၶေႃႈၵၢၼ်ဝႃႈ ၵွၵ်ႇပူၼ်ႉလွတ်ႈၶၼ်ႇ မီးတီႈ ပွင်ႇသၢၼ်ၶတ်းဝွႆႇ။ ပူၼ်ႉလွတ်ႈၶၼ်ႇ မၢၼ်းလိၵ်ႈၶေ တီႈပွင်ႇၵွၵ်ႇလွတ်ႈသေသမ်ႇ သေယူင်ႈ ၵၢၼ်မီးတၢင်းၶွင်ႈၶမ်လႂ် ၵျူၵ်းၵျႃႉ ၵၢၼ်ဝႃႈၶၼ်ႇယူႇ။ ၵူလႅ်းၵႃႈ ၵွၵ်ႇပူၼ်ႉ လွတ်ႈၶၼ်ႇ ၵမ်ႇလႂ်ႈၶေႃႈသၢၼ်ၶတ်း။ ၵွပ်ႈၶၼ် ၶိပ်ႉပႃၶ မုတ်ႉတိ ၵမ်ႇၶၢၼ် ဝိမုတ်ႉတိၶၼ်ႇ ပၼ်ၵၢၼ်လွတ်ႈလိဝ်းထူၼ်ႈတီႈၵၢၼ်ၶိုင်ႈ လွတ်ႈသေတၢင်းၵျူၵ်း ၵျႃႉတင်းသိင်ႈ၊ လွတ်ႈသေလေႃးၾတင်းသိင်ႈ၊ တေႃးသ၊ မေႃႈၵျတင်းသိင်ႈ၊ လွတ်ႈ သေၶေႃႈဝေႃးၵျၢၼ် ၵၢၼ်မီးၶေႃႈပွင်ႇသွင်ငၼ်မ်ႈ၊ ၵွင်ႉၵႃႇၵၢၼ်၊ ၶၢဝ်းယၢမ်းဢေလႈၵွင်ႈ တီႈၶေၼ်ႉယဝ့်။ ပေႃးတူလႅ်းၶၢင်း ထႃတုဝိၾင်ဂသုတ်တ ၶေႃႈလိၵ်ႈ 140 ၶၢင်းမတ်ႉ လိမၶိဂႃယ ပေႃးၶၼ် ၵျဝ်းၵျူႉထိုင်ဝႃႈ ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇၶၼ်ႇ ပၼ်ပရမတ်ႉထသလ်လႃႇ ၶၼ်ယဝ့်။ ၵၢၼ်ၶၼ်ႇပၼ်ၶေႃႈထမ်းလမ်ႇလွင်ႈ ၵၢၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈ ၵျေႃးၶေပၢၼ် လဝ်ႈပၵ်ႉဂုသႃႇတိ ၵၢၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈထူပ်းမၢၼ်းမႃး တီႈသိုင်ႇမေႃႈၶေၼ်ႉယဝ့်။ လွၶ်ႉမွၶ်းထမ်း ၵၢၼ်သုတ်းၶၼ်ႇ ၶႂ်ႈဝႃႈၶၼ်ႇလိူင် –

'ၵူၶ်းၵျဝ်း ၵူလႅ်းပၼ်ၶိူင်ႈထၢတ်ႈၵျူၵ်းယူင်ႈ လိၶ်၊ ၶမ်ႉ၊ ၾႆး၊ လူမ်း၊ ၶူင်းပဝ်ႇၵႃႇဂႃႇသ တင်းလႂ်ဝိလႃၶ ၾွတ်ႈလပ်းဂၢၼ်ဝွႆႇၵူလႅ်း။ မၢၼ်းလဝ်ႈပၵ်ႉဂု

သႃႇတိ ထတ်းသၢင်ၶဝ်သေႁၼ်ၸႃႇဝႃႈ ၶဝ်လိူဝ်းႁူၵ်းယိူင်ႈၼၼ်ႉ ၵၼ်လႆၵေႃႈ ၵမ်ႇလၢင်ႈဝႃႈလႆႈဝႃႈ ‘ၶွင်ၵဝ်၊ ၵဝ်၊ တူဝ်ၵဝ်’ ၼႆ။ မၼ်းႁူႉပွင်ႇလိူၸႃႇ ႁဵတ်းႁိူဝ်လိူဝ်ဝိ ၺၢၼ်ႇပေႃႇပဵၼ်မႃးသေ သုတ်းသဵင်ႈၸႃႇ၊ ႁဵတ်းႁိူဝ်တၢင်းၸေႃႇလိူဝ်၊ တၢင်းၶမ်လိူဝ် ဢလႈလိူဝ်ၵုပ်ၵ်ႉၶႃႇဝေႇတၶႄႇၶဝ် ၵိူတ်ႇမႃးသေသုတ်းသဵင်ႈၸႃႇ။ ႁွပ်ႈတၢင်းႁူႉ ၺၢၼ်ႇမၼ်းဢလႈ ၵဝ်လိူဝ်မၼ်းၵၢင်းယၢၼ် တၢင်းတိတ်းႁွႈလပ်းပဵၼ်းၸႃႇယဝ်ႉ။ ၵမ်းၼၼ်ႉ မၼ်းႁူႉႁၼ်ၶွႆးတူဝ်ၶိင်းမၼ်းဝႃႈ ၵူလႆးမီးလိူဝ်ၽိူင်ႇပိူင်း ၵုပ်ၵ်ႉၶႃႇ ၵၼ်တေၵမ်ႇလွႆႈမၼ်း ႁႂ်ႈလႆႈႁွတ်ႈထိုင်ၸႃႇ တီႈၼမ်ႉလိူဝ်ထမ်းထၢၼ်ႈသုင်သေ ႁူႉဝႃႈ ၵုပ်ၵ်ႉၶႃႇ ၽိူၵ်ႇလိူၼ်ႈၼႆႉ တေယိူၼ်းယၢဝ်းၸႃႇ တၢင်းႁိူင်တၢင်းႁီးၼႆယဝ်ႉ။ ၵူလႆးၵႃႈ မၼ်းသမ်ႉၶိူၼ်းၶိူၵ်းဝူၼ်ႉထႅင်ႈဝႃႈ –

‘သၢင်ၵဝ်ဝူၼ်းတူလႆႈ (ၽႃႇဝၶႄႇ) လိူဝ်ၵုပ်ၵ်ႉၶႃႇၽိူၵ်ႇလိူၼ်ႈၼႆႉ တီႈၶူင်း ၵၢင်ႁၢဝ်[1] ၵႃႇၵႃႇသႃႇၶလိူဝ်လႃႇယတၼၼ်ႉ ၼႆႉပဵၼ်လိူဝ်ပွင်ပဵၼ် (သၢင်ႇၶတထမ်း) ၵူလႆး။[2] သၢင်ၵဝ်ပွင်ၽေလိူဝ် ၵႃႇၵႃႇသႃႇၶလိူဝ်လႃႇယတၼ ၶူင်းၵၢင်ႁၢဝ်ၵမ်ႇသုတ်း သဵင်ႈၼႆႉ တီႈၶိူဝ်ဝိလႃႇၶလိူဝ်လႃႇယတၼ လိူဝ်ႁူႉၵမ်ႇတိူၵ်ႈၵမ်ႇသုတ်းသဵင်ႈ ၵမ်ႇ ၼၼ်ႉ တီႈၶိူဝ် ၵၵိၼ်လလိူဝ်ယႃႇယတၼ ၵမ်ႇၼၼ်ႉ ၶေဝေသလိူဝ်လႃႇၶေႃႇသလိူဝ် လႃႇယတၼ လိူဝ်တွင်းၵေႃႈၵမ်ႇလိူဝ်ႈ၊ လိူဝ်ၵမ်ႇတွင်းၵေႃႈၵမ်ႇပဵၼ်သေ ၽႃႇဝၶႄႇ လိူဝ်ႇၶၢင်ႇဝႃႈမႅးၼၼ်ႉလိူင် ၼၼ်ႉၵေႃႈ ၵူလႆးပဵၼ်သၢင်ႇၶတ လိူဝ်ပွင်ပဵၼ်ၵူလႆး။ ႁဵတ်းၼၼ်ႉ မၼ်းၵမ်ႇပွင်ၽေလိူဝ်သၢင်ႇၶတ၊ လိူဝ်သၢၼ်ႇတၶႆႈသိုပ်ႇမီးၶႆႈသိုပ်ႇပဵၼ် ၽဝႁႃႇ တၢင်းလိူဝ်ၶႆႈႁိူၺ်ႈၽဝၶၢတ်ႇသုတ်းႁႃႇ၊[3] ႁွပ်ႈဝႃႈမၼ်းၵမ်ႇသိုပ်ႇတေႇတၢင်ႈ လိူဝ်ၶႆႈသိုပ်ႇပဵၼ်၊ တေႇၽဝထဵင်ႈ ၵမ်ႇၼၼ်ႉ ၶႆႈႁိူၺ်ႈၽဝၶၢတ်ႇသုတ်းသေ သမ်ႉၵမ်ႇ မီးတၢင်းလိူဝ်တိတ်းႁွႈသၢင်ၶိူင်းလေႃးၵၶႆႇဢလႈ မၼ်းၵမ်ႇသုၵ်ႉလိူဝ်သၢင်၊ ႁွပ်ႈဝႃႈ ၵမ်ႇမီးလိူဝ်သုၵ်ႉၶိူဝ်ႇဢလႈ မၼ်းပေႃးလႆႈၶိမ်ယဵၼ်ႁႃႇၵုမ်ႇထူၼ်ႈယဝ်ႉ။ မၼ်းႁူႉဝႃႈ ‘တၢင်းၵူတ်ႇၶိူဝ်ႇ သုတ်းသဵင်ႈယဝ်ႉ၊ လႆႈယူႇလူလႆႈၽဝသုၵ်းလိူၼ်ႈယဝ်ႉ၊ ၵၼ်လူဝ်ႇ

[1]တီႈယူႇတၼ်းသဝ်း လိူင်ႇၶေႃႇၶူင်းၵၢင်မိူင်းၵူၼ်း၊

[2]လၢၼ်ႇတၢင်းလူင် ပဵၵ်ႉဝႃႈပဵၼ်ၶမ်ႉလိူဝ်ထမ်းသုင်သေတႃႇ တိူၵ်ႉပဵၼ်သၢင်ႇၶတ–ထမ်းပွင်ပဵၼ်ယူႇ၊ ပႆႇလိူဝ်ႈ ပရမတ်ထသၸ်လ၊

[3]ၼႆႉပွင်ႇဝႃႈ မၼ်းၵမ်ႇႁဵတ်းႁိူၺ်ႈၵၢမ်ႇမွႆႇပဵၼ်ထဵင်ႈ ႁွပ်ႈဝႃႈတေႃႈလိဝ်မၼ်းပေႃးလွတ်ႈသေ လေႃးၽႃ၊ တၼ်ႁႃ၊ ၼေတၶႄႇယဝ်ႉ၊

ႁႃတ်းထႅင်ႈ ၵမ်ႇမီးသင်ယဝ်ႉ။ ၵမ်ႇမီးသင်ၵိုတ်း တႃႇတေလႆႈႁႃတ်းထႅင်ႈယဝ်ႉ’ ၼႆ။[1]

မိူဝ်ႈၵၼ်မၼ်းလၢမ်ႇပူလ်ႈ ယိၼ်းလီယိၼ်းႁႃႆ၊ ယိၼ်းၶၢင်ဝေႇတၼေႇ ၼၼ်ႉ မၼ်းႁူႉဝႃႈ ၵၼ်ၼၼ်ႉ မၼ်းၵမ်ႇမၼ်ႈၵိုမ်း၊ ၵၼ်ၼၼ်ႉ ၵမ်ႇၽွတ်ႈ ၼွင်ႇမၼ်းဝႆႉ၊ မၼ်းၵမ်ႇလၢမ်ႇပူလ်ႈၼၼ်ႉ လူလ်ႈတင်းႁူႇၶ လိုလပ်း။ မၼ်း လၢမ်ႇပူလ်ႈဝေႇတၼေႇ ၵၼ်လိူၼ်ၵေႈမၼ်းၵမ်ႇၼွတ်ႇတၵ်ႉ တိတ်းႁူႈဝႆႉၵၼ် ၼၼ်ႉ။ မၼ်းႁူႉဝေႇတၼေႇလိူဝ်းၼၼ်ႉတင်းသိင်ႈဝႃႈ ၼဝ်တၵ်းယၼ်ႁႃႆၶႃႇ၊ ၶမ်း မိူဝ်ႈၼၼ်ႇထႃႇလုလ်ဝ်ၶႃႇ၊ မိူၼ်လိူင်ႉၼင်ႇယွတ်ႈၽႆးမွတ်ႇၶႃႇမိူဝ်ႈသႆႈမၼ်းၼမ်ႉ မၼ်းမူတ်းသိင်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ’ ၼႆ။

‘ၵွပ်ႈၼၼ်ဢေလႈ လဝ်ႈရႃႁၢၼ်းၼဝ်ၵိူဝ်ႉ လဝ်ႈၽူႈၵၼ်ၶူမ်ႇထူၼ်ႈဝႆႉ ပရမတ်ႉထပလ်ႈလႃႇ– တၢင်းႁူႉၵၼ်လၢင်ႈမွတ်ႇပိတ်ႈတုၵ်ႉၼတင်းသိင်ႈၼၼ်ႉ ႁွင်ႉဝႃႈ ပရမတ်ႉထၵရိယပလ်ႈလႃႇ ယဝ်ႉ’။

‘တၢင်းပူၼ်ႉလွတ်ႈမၼ်း ၵၼ်ထူပ်းႁၢၼ်ၼိူဝ်ထမ်းလိုဝ်ႈလိူဝ်ႈၼၼ်ႉ ၵမ်ႇ ၼၼ်းၵမ်ႇဝႆသင်၊ မၼ်ႈၵိုမ်းဝႆႉယဝ်ႉ။ လဝ်ႈရႃႁၢၼ်းၼဝ်ၵိူဝ်ႉ ၵၼ်မၼ်းၵမ်ႇမီး တေႉ (မေႃသထမ်မ) ၼႆႉ ပိၼ်ၵၼ်ၽိတ်းသေ ၵၼ်မၼ်းမီးတေႉ (ၵမေႃသ ထမ်မ) ၼိပ်ႉပႃၼ ၼႆႉ ပိၼ်ၵၼ်လိုဝ်ႈလိူဝ်ႈယဝ်ႉ။ လဝ်ႈရႃႁၢၼ်းၼဝ်ၵိူဝ်ႉ ၵွပ်ႈၼၼ် ဢေလႈ လဝ်ႈၼိုင်ႈ မီးတၢင်းၶူမ်ႇထူၼ်ႈ ပရမတ်ထသလ်လႃ ၼႆႉယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈဝႃႈ ပရမတ်ထသလ်လႃၼႆႉ ပိၼ်ၼိပ်ႉပၢၼ်ႇ ၵၼ်မီးတေႉယဝ်ႉ’။

တီႈလိူၼ်ၵမ်ႇတီႈလိူၼ် ပုတ်ႉထလဝ်ႈယိပ်းတိုဝ်းၼေႃႈတႅတ်ႈတေႃးၵၼ်ၼႆႉ ပုၼ်ႈတႃႇလႅင်ႈၼေၼိပ်ႉပၢၼ်ႇယဝ်ႉ။ ပုတ်ႉထလဝ်ႈဝႃႈ ‘ၶဝ်တေသႂ်ၼ်ၼေသူထမ်း လိုဝ်ႈလိူဝ်ႈ သိၼ်ႈတၢင်းၵႂၼ်ႁွတ်ႈထမ်းလိုဝ်ႈလိူဝ်ႈၵႂၼ်ႇ’။[2] တီႈၼႆႈ ထမ်းလိုဝ်ႈ လိူဝ်ႈၼႆႉ တိုၼ်းယူင်းၼိပ်ႉပၢၼ်ႇၶမ်းလီဝ်ယဝ်ႉ။

ၶမ်းၼႆ ပရမတ်ထသလ်လ ၵၼ်ဝႃႈၼႆႉ ပိၼ်ၵီႈသင်? ပေႃးၵဝ်ႇလွမ်း သႃႇသၼေႃႇပုတ်ႉထဝႃႈၼႆ ၵၼ်ပရမတ်ႉထသလ်လ ၼိုင်ႈဝႃႈၼႆႉ မၼ်းပွင်ႇဝႃႈ ၵမ်ႇ

[1]ၼေႃႈၶူမ်းလိုဝ်းၼႆႉ လႅင်ႈၼေဝႃႈ မၼ်းလဝ်ႈပိၼ် ၵရႃၼ်တႃႇယဝ်ႉၼႆ၊

[2]သင်၊ ပပ်ႉ 5 (မူႇလတ) ၼႃႈ 369

မီးသ့ၣ်မ့ၣ်အတၢ်ၣ်အ (ပရမတ္ထ ကမ့ၢ်မီးတၢၣ်းလၢ်ၢ်အလီၤအ လိၣ်အလ့ၣ်အတေ့) ဂူၤသမ့ၢ် သီၣ်ပိုၣ်ဂိၢ်ၣ်ဂၢ်းဂၢၣ်ဝဲ့၊ ပှၤ်ပီၣ်ဝဲ့သ့ ကမ့ၢ်မ့ၣ်အတၢ်ၣ်အ၊ မ့ၣ်းကမ့ၢ်မီးခ့ၣ်ၣ်ဝ့ၣ်း လွၣ်အဂိၢ်ၣ် ကၣ်ကမ့ၢ်လီၢ်ၢ်အလီၤအခ့ၣ်းတူၢ်ရၢ်း။ ကၣ်ခ့ၣ်ပှၤ်ဝၤအ ပီၣ်ပရမတ္ထ သလၢ်လၢယ့ၣ်။ ထမ့ၢ်းလိၣ်အလ့ၣ်အခ့ၣ် ကမ့ၢ်တွၣ်ပီၣ်ဖၢ်သၢၣ်ခတ်း ပိၢ်ဝၤအမ့ၣ်း မီးခ့ၤအ တေၤတ့ၢ်ခ့ လွၣ်အကၣ်သၢၣ်ခတ်းသတၢ။ ကၣ်ရှူၤရၣ်ထမ့ၢ်းလိၣ်အ လ့ၣ်အခ့ၣ် ပီၣ်ကၣ်ရၢ်းရၣ်ဂူၤသမ့ၢ်သီၣ်ပိုၣ် လိုၣ်ခ့ၣ်ခၢ်မီး (ယထၢဖူတံ)၊ ပီၣ် ကၣ်ထူလ့ၢ်အထွၣ်ပီၢ်တ့ၢ်တၣ်ရှၢ (တၣ်ရှက့ၢ်ခယ)၊ ကၣ်တုက့ၢ်ခမ့ၢ်သုတ်းယီၣ် ခ့ၣ်ပ့ၢ်ပၢၣ်ခ့ၣ်ယ့ၣ်။

ခ့ၣ်ပ့ၢ်ပၢၣ်ခ့ၣ် မ့ၣ်းပီၣ်ဖွၣ်းမၢၢ်ၢ် ဂွၢ်အကၣ်မ့ၢ်ပီၢ်တ့ၢ်လေၤဖ တၣ်ရှၢ ကၣ်ဝၤအခ့ၣ် ကမ့ၢ်ထုၢ်လီလီၤအဝူၣ်။ ခ့ၣ်ပ့ၢ်ပၢၣ်ခ့ၣ် မ့ၣ်းကမ့ၢ်လ့ၣ်အဖွၣ်း ကီအသ့ၣ်။ မ့ၣ်းကမ့ၢ်လ့ၣ်အဖွၣ်း ဂွၢ်အလေၤဖမ့ၢ်သုတ်း။ ခ့ၣ်ပ့ၢ်ပၢၣ်ခ့ၣ် ဖွၣ်း ဂေၤအကမ့ၢ်လ့ၣ်အ၊ လွၣ်အတၢၣ်းရှေ့တုဂေၤအကမ့ၢ်လ့ၣ်အ။ သ့ၣ်ဝၤအမ့ၣ်းပီၣ်ဖွၣ်းခ့ တဂ့ၢ်းတေမီးဖွၣ်းဂူတ့ၢ် ဂွၢ်အလွၣ်အတၢၣ်းရှေ့တုယ့ၣ်။ မ့ၣ်းတိၣ်းပူခ့ၣ်ဂ့ၢ်ဖွၣ်း တၢ်းလွၣ်အရှေ့တုယ့ၣ်။ ပုၣ်အတၢရၢ်းလူၢ်ရှိတ်းခခ့ၣ် ဂူလ့ၢ်းလူၢ်ရှူၤပှၤ်ရၣ် ထိုၣ်ကၢ်ဂူလ့ၢ်း။ တီအခ့ၣ် ယၢ်းမီးသီၣ်အတၢၣ်း တၢတေရှုတ့ၢ်အခ့ၣ်ပ့ၢ်ပၢၣ်။ ဂူလ့ၢ်း ဂၤအ ခ့ၣ်ပ့ၢ်ပၢၣ်ခ့ၣ် မ့ၣ်းကမ့ၢ်လ့ၣ်အဖွၣ်းဂူတ့ၢ်ခွၣ်သီၣ်အတၢၣ်းမတ့ၢ်လိမပတိပတၢ။ တူၢ်ယၢၣ်မ့ၣ်းလမ့ၢ် လၢ်အဂၢ်ပံလွမ့ၢ်းသီၣ်အတၢၣ်းသ့ လၢၣ်အရှုတ့ၢ်ထိုၣ်လီၤအ တီအ လိၢ်းလွဲယူ။ ဂူလ့ၢ်းဂၤအ လွဲခ့ၣ် ကမ့ၢ်လ့ၣ်အမီးမၤဂွၢ်အသီၣ်အတၢၣ်း၊ ကမ့ၢ်လ့ၣ်အ ဖွၣ်း ဂူတ့ၢ်ခွၣ်သီၣ်အတၢၣ်း။ လၢ်အဂၢ်လၢၣ်အရၣ်လီၤအသံၢလီၢ်းယူ ဂူလ့ၢ်းဂၤအ သံၢလီၢ်းခ့ၣ် ကမ့ၢ်လ့ၣ်အဖွၣ်းဂူတ့ၢ် ဂွၢ်အမၢၢ်တၢလၢ်အဂၢ်။

ဂူခ့ၣ်းရၢ်းဂ့ၢ်ဂ့ၢ်ထၢမ့ၢ်ဂၣ်ယူ ကၣ်ဝၤအဝံၤလီၤအခ့ၣ်ပ့ၢ်ပၢၣ်ယ့ၣ်ခခ့ၣ် မ့ၣ်း မီးသ့ၣ်ခ့ၣ်။ ခ့ၤအထၢမ့ၢ်လိုၣ်ခ့ၣ်ခ့ၣ် မ့ၣ်းကမ့ၢ်လၢၣ်အဂူတ့ၢ်ခိၣ်အမၤလီၤအ ဂွၢ်အဝၤအ ခ့ၣ်ပ့ၢ်ပၢၣ်ခ့ၣ် ပီၣ်ဝဲ့ပရမတ္ထသလၢ်လၢ ခခ့ၣ်ယ့ၣ်အ။ သ့ၣ်ဝၤအမ့ၣ်းပီၣ်ကၣ် သုတ်းလွမ့ၢ်ပိုခ့ၣ်အ ပရမတ္ထ ခ့ၣ် မ့ၣ်းကမ့ၢ်မီးသ့ၣ်ဝံၤလိခ့ၣ်းမ့ၣ်း။ သ့ၣ်လိုဝ့ၣ်ဝၤအ ယၢ်းမီးဝဲ့သဂ့ၢ်းသမ့ၢ်သယိုၣ်အ ဝံၤလိခ့ၣ်းခ့ၣ်ပ့ၢ်ပၢၣ်ခ့ၣ် မ့ၣ်းဂူလ့ၢ်းတေပီၣ် ပရ မတ့ၢ်ထသလၢ်လၢ၊ ကမ့ၢ်လ့ၣ်အခ့ၣ်ပ့ၢ်ပၢၣ်။ ရှၢၣ်းလၢ်အခိုၣ်အ လိၣ်အဝၤအ ရူထခ့ၣ်

ႁဝ်လွင်ႈတၢင်းလၢႆယိူင်ႈသေ တွင်ႈထၢမ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈဝႃႈ 'ၵွပ်ႈသင်ၸလႈဝႆႉၶိပ်ႉပၢၼ်ႇပဵၼ်တီႈယိူင်းမၢႆ ' ၼႆ။ မိူဝ်ႈႁၼ်ၼႆႈလႂ်လွမ်းၶေႃႈထၢမ်ႁၼ်ၼႆႉ မၼ်းၵူၺ်း ပဵၼ်တၢင်းဝူၼ်ႉ ႁၼ်ဝူၼ်ႉလွမ်းမိူဝ်ႈဝၢႆးလင်လႆႈၶိပ်ပၢၼ်ႇယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈၶေၼ် ပုတ်ႉထလဝ်ႈတွပ်ႇၶေဝႃႈ 'လဝ်ႈရူႇထႁိူဝ်ႉ ၶေႃႈထၢမ်ႁၼ်ၼႆႉ မၼ်းႁွၵ်ႇၶွၵ်ႈ ၶၢင်ႇၵူႃႇယဝ်ႉ။ ၵေႃႉႁၼ်ယူႇၶၢင်းၽဝမ်ႉတ်ႈလူလၺ်ႈတင်းၶိပ်ႉပၢၼ်ႇၼႆႉ ဝႆႉလိူင်ႉၶၼ်ႇ ပဵၼ်တီႈယိူင်းမၢႆ ပဵၼ်တီႈသုတ်းလွမ်မၼ်းယဝ်ႉ'။[1]

ယင်းမီးၶေႃႈၵၢမ်း ႁၼ်ပိူၼ်ႈၵမ်ႈၶမ်သမ်ႉဝႃႈ 'ပုတ်ႉထလဝ်ႈလၢမ်ႇၶဝ်ႈ ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇ ႁမ်ႇၶေၼ် ပရိၶိပ်ႉပၢၼ်ႇၼႆ။ ႁၼ်ၶႆႉႁိတ်းႁႃႈၶူင်ႁွၵ်ႇတၢင်းဝူၼ်ႉ ႁိဝ်ႇလူလၺ်ႈလွင်ႈၶိပ်ႉပၢၼ်ႇ လၢႆလိူဝ်ႉလႆႈယိူင်ႈယူႇတေႉ။[2] ၵမ်းမိူဝ်ႈလဝ်ႈႁိဝ်ႇ လႆႈ ငၼ်းၶေႃႈပိူၼ်ႈလၢတ်ႈလိူင်ႉၶၼ်ႇၼႆၼႆႉ လဝ်ႈႁိဝ်ႇတေထၢင်ႇဝႃႈ ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇမီး ဝၢၼ်ႈမီးမိူင်း၊ ပဵၼ်ဝႆႉတီႈသဝ်းၶူင်းၵၢင်ႁၼ်ၶိူင်ႈ လိူင်ႉၶၼ်ႇတီႈယူႇသဝ်းၶူင်း သတ်းတဝႃႇၼႆႉၼႆ။ 'ၶဝ်ႈလၢမ်ႇၶိပ်ႉပၢၼ်ႇၼႆႉ' မၼ်းႁမ်ႇမႄးမဵၼ်ႈၵၼ်တင်းပပ်ႉ ငဝ်ႈထမ်းလဝ်ႈ။ ဝၢႆးသေတႆ မၼ်းႁမ်ႇမီးသင်ၶဝ်ႈလူးၶိပ်ႉပၢၼ်ႇ။ ၵူၺ်းမီးၶေႃႈ 'ပရိၶိပ်ႉပုတေႃး' လႂ်ႉတႃႇပုတ်ႉထလဝ်ႈ တင်းလဝ်ႈရွၢၼ်းတႃႇ မိူဝ်ႈၶဝ်လဝ်ႈတႆ ၶေၼ်ႉ။ ၵူၺ်းၵႃႈ မၼ်းႁမ်ႇယိူင်းလူးဝႃႈ 'ၶဝ်ႈလၢမ်ႇၶိပ်ႉပၢၼ်ႇ' ၼႆ။ 'ပရိၶိပ်ႉ ပုတေႃး' ပွင်ႇဝႃႈ သိင်ႈသုတ်းယဵၼ်ၵႂႃႇၵုမ်ႇထူၼ်ႈ၊ မွတ်ႇယဵၼ်ၵႂႃႇၵုမ်ႇထူၼ်ႈၼႆ။ ၵွပ်ႈဝႃႈ ဝၢႆးသေတႆယဝ်ႉ ပုတ်ႉထလဝ်ႈ လဝ်ႈရွၢၼ်းတႃႇၶဝ်လဝ်ႈ ႁမ်ႇမီးလႆႈၽဝ ထိင်ႈၶေၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၵမ်းၼႆႉ ၶေႃႈထၢမ်ထိင်ႈႁၼ်ၶိူင်ႈလၢင်ႈထၢမ်လႆႈဝႃႈ 'ဝၢႆးသေပုတ်ႉထလဝ်ႈ လဝ်ႈရွၢၼ်းတႃႇၶဝ်ႈတႆယဝ်ႉ ၶိုၼ်းပဵၼ်သင် ?' ၼႆ။ ၶေႃႈထၢမ်ၼႆႉၵေႃႈ ၶဝ်ႈပဵၼ်ၶေႃႈၵၢမ်း မဵၼ်ႈႁၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈႁမ်ႇတွပ်ႇၶေၼ်ႉယဝ်ႉ။[3] တေႃႈၵႃႈ မိူဝ်ႈ ပုတ်ႉထလဝ်ႈၶႆႈလူလၺ်ႈလွင်ႈႁၼ်ၼႆႉၶေၼ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈဝႃႈ မၼ်းႁမ်ႇမီးၶေႃႈ ၵၢမ်း တႃႇတေလိူင်ႈၶေႁေၼ် လွင်ႈလဝ်ႈရွၢၼ်းတႃႇဝၢႆးသေၶဝ်တႆယဝ်ႉၶေၼ်ႉ။

[1]သင်၊ ပပ်ႉ 3 (မူႉလတ) ၶရေႈ 189

[2]ၵမ်ႈၽွင်ႈတိူမ်ႈဝႆႉဝႃႈ ဝၢႆးပုတ်ထလဝ်ႈလၢမ်ႇၶဝ်ႈၶိပ်ႉပၢၼ်ႇၼႆ၊ ႁၼ်ၶႆႉႁမ်ႇမဵၼ်ႈၵၼ်တင်းၶၼ်ႈၽိုၼ် ပႃႇလိလဝ်ႈ၊ ၶေႃႈႁၼ်ဝႃႈ ဝၢႆးပုတ်ႉထလဝ်ႈ ႁဝ်ပရိၶိပ်ႉပၢၼ်ႇၶႆႉၵူၺ်း လင်ႇမဵၼ်ႈ။

[3]မၢႆ၊ ပပ်ႉ 1 (မူႉလတ) ၶရေႈ 486

မိူဝ်ႏကခ်ပုတ့်ထလဝ်ႏ တွပ်ꩻဂှၢမ်းတေၢꩻလဝ်ႏဝတ့်သပရိပ့်ပၢလဂခခေ့် မခ်း လဝ်ႏလၢတ်ႏဝၢႏ 'ဂူိတ်ꩻ' ကမ်ꩻခခေ် 'ကမ်ꩻဂူိတ်ꩻ' ခဲ့ မခ်းကမ်ꩻမၢးဂိ်ဝ်ꩻခွင်ႏဂခ် တင်းလဝ်ႏရျှၢခ်းတၢꩻခဝ်ယဝ့်၊ ဂွပ်ႏဝၢႏ ခူိင်ႏရူပ်၊ ဝေꩻတခေၢꩻ၊ သလျ်လျၢꩻ၊ သင်ꩻ ခၢꩻရ၊ ဝိလျၢခ်ꩻလူိဝ်းခဲ့ ခဝ်ဂိ်ဝ်ꩻဂပ်းဂခ်တင်းခေၢႏဂူိတ်ꩻတင်းကမ်ꩻဂူိတ်ꩻခဲ့။ ပုခ်ႏလဝ်ႏရျှၢခ်းတၢꩻခဝ်ဧတ့ ခဝ်လဝ်ႏပေၢးတိꩻဖိ်ဝ်ႏပ်ိတ်ႏ၊ ခူတ့်ပ်ိတ်ꩻရူပ်ခဧၢမ်ꩻ လူိဝ်းခခေ့်ယဝ့်ဧလႏ မခ်းကမ်ꩻမီးသင်ပေၢꩻပ်ိခ်ထိင်ႏလဲႏ ဝဲၢးသေတၢ။[1]

လဝ်ႏရျှၢခ်းတၢꩻ ကခ်ပေၢးသိ်င်ႏတၢဲဂှုၢꩻယဝ့်ခခေ့် ဂဲ့ဂဲ့ကဝ်တ်ိဂ်ႏဂခ် တင်းဖဲၤမွတ်ꩻဂှုၢꩻ ဂွပ်ႏဖိုခ်းမူတ်းသိ်င်ႏ ကမ်ꩻခခေ် ယွတ်ႏဖဲၤမွတ်ꩻဂှုၢꩻမိူဝ်ႏသဲႏ မခ်း ခမ့်မခ်းသုတ်းဂှုၢꩻခခေ့်ယဝ့်။ တိႏခဲႏ ဂျဝ်းထုဂ်ꩻလီလဲႏပွင်ꩻလ်ိင်းလ္ဂ်၊ ယၢꩻမီးတၢင်းယုင်ႏဂှုင်လ္ဂ်ဝၢႏ ကုပမၢꩻဖဲၤကခ်တ်ိဂ်ႏဂခ် ကခ်ဝၢႏယွတ်ႏဖဲၤမွတ်ꩻ ဂှုၢꩻခဲ့ ကမ်ꩻလ္ဂ်ႏခဧိပ့်ပၢခ်ꩻ ဂူလျ်းပ်ိခ်တူဝ်ခခ်ꩻထၢꩻဂျၢးယူိင်ႏ ခွင်လဝ်ႏဖူႏဂျူꩻဂျခ် ခဧိပ့်ပၢခ်ꩻခဲ့ဂူလျ်း။ လဝ်ႏဂဝ်ꩻတေလဲႏကဝ်ခေၢႏခဲ့သ္ဂ်ꩻလ္ဂ် ဂွပ်ႏဝၢႏဂူခ်းတင်း ခမ်ကမ်ꩻဝၢႏ ဖူႏမီးပလျ်ꩻလျၢꩻခဝ်ဂမ်ႏဖွင်ႏယင်းထၢင်ꩻဖိတ်းဝဲ့ဝၢႏ ကုပမၢꩻကခ် ဖဲၤမွတ်ꩻဂှုၢꩻခခေ့် ဝၢႏပ်ိခ်ခဧိပ့်ပၢခ်ꩻခဲ။

ယင်းမီးဝဲ့ခေၢႏထၢမ်ကခ်ခဧိုင်ႏ ကခ်ပူိခ်ႏဂျူꩻခမ်ခခေ့်ယူꩻ။ သင်ဝၢႏ ကမ်ꩻမီး 'ဂဝ်'၊ 'ခုခ်ငဝ်း' ပေၢးခဲ ကခ်ဂျူꩻခဧိပ့်ပၢခ်ꩻခဲ့ တေပ်ိခ်ဖ္ဂ်။ သင်ကမ်ꩻ မီးဂဝ်ခဲ ဖ္ဂ်သမ့်ပ်ိခ်ဂေၢꩻဂျူꩻ။ လွမ်းခင်ေꩻဂျဝ်းလဲႏဂျခ်မၢးလိ်မ်လဝ့်ခခေ့် ကခ် ဝူခ့်ခဲ့ မခ်းပ်ိခ်လ္ဂ်ဝူခ့်ဂူလျ်း။ ခွဂ်ႏခဲ့ မခ်းကမ်ꩻမီးဂေၢꩻဝူခ့်ခဲႏလ္ဂ်၊ ကမ်ꩻ မီးဂေၢꩻကခ်ပ်ိပ့်ယူꩻဖဲၤꩻလင်လ္ဂ်ဝူခ့်။ တေၢႏလဲၤးခဲခင်ေꩻဂဝ်ꩻ ကခ်ဂျူꩻခဧိပ့်ပၢခ်ꩻ ခဲ့ ပ်ိခ်ပလျ်ꩻလျၢꩻယဝ့်။ မခ်းကမ်ꩻမီးဂဝ်၊ ကမ်ꩻမီးခုခ်ငဝ်းယူꩻဝဲ့ဖဲၤꩻလင် ကခ် ဂျူꩻပွင်ꩻလ္ဂ်ခဧိပ့်ပၢခ်ꩻ။ တိႏတွခ်ႏဂျဝ်းကုပ်ꩻကူဝ်းဂခ်မၢး လွင်ႏတုဂ့်ခခခေ့် ဂျဝ်း လဲႏဂျခ်မၢးဝၢႏ မခ်းပ်ိခ်သင်ဂေၢႏယဝ့်၊ ပ်ိခ်သတ်းတဝၢꩻဂေၢႏယဝ့်၊ ပ်ိခ်ခူိင်ႏ သင်ဂေၢႏယဝ့် သင်လူိဝ့်ဝၢႏ မခ်းမီးဖျိုင်ႏတိုခ်းပ်ိခ်ပေၢꩻမၢးခဲ မခ်းဂေၢႏတဂ်း မီးလူိဝ့်ဖခ်း မီးဖျိုင်ႏတိုခ်း တၢꩻတေမွတ်ꩻသုတ်းသိ်င်ႏ၊ လုလ်ိဝ်ယဝ့်။ တုဂ့်ခ၊ သမ်ꩻသၢꩻရျူꩻတေၢႏလ်ိဝ် မခ်းတိုခ်းပ်ိခ်ဝဲ့ သဖၢႏဝလၢင်ႏဂူိတ်ꩻပ်ိခ်၊ သဖၢႏဝ

[1]သုခိ၊ ပဝ့် 5 (မူꩻလတ) ခရေႏ 132(41)ႏ *Ibid* ,i,p.487; iii,p.245.

လၢင်ႈသုတ်းသႅင်ႈယဝ့်။ တုၵ်ႉၶပ်ႉၶႅမ်ႈမေးႁွပ်ႈ တွင့်မ်ႈတၶႅၢႁေသ မၶၼ်းသုတ်းမွတ်ႉ ယၢၶၼ်ႁူၺ်ႇ ႁွပ်ႈပလ်ႉလၢႆႉယဝ့်။ တွင့်မ်ႈတင်းပလ်ႉလၢႆႉ မီးဝွႆႈၶၼ်ႇဢၶၼ် ၶၼ်ႈၶၶၼ်ႉထၢႆႉ ႁၢႆႈယႂ်ႈ လိူင့်ၶၼ်ႇႁဝ်းႁၶၼ်မေးလိူမ်ႉလဝ့်ယဝ့်။

ႁဵတ်းၶဵ လိူဝ်ႈၽၶၼ်းလၢၢင်ႈပၼ်ၶႅမ်ပေႃႉငလႈ လၢၢင်ႈမွတ်ႉသုတ်းယၢၶၼ်ၶႆႈ မီး ဝွႆႈၶၼ်ႈတူဝ်ၶၶၼ်ႉထၢႆႉႁၢႆႈယႂ်ႈၶၼ်ႇဢၶၼ်။ ၵၶၼ်ၶႆႈ ပၼ်ၶႅမ်ၶေႈၵၶၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈ လိၵ်ႈၶေသ ပိူၼ်ႈႁူႉၶမ်ၶၶၼ်ႉယဝ့်၊ ‘လူၵ်ႈၶႆႈလႆႇ၊ လွင်ႈတၢင်းႁႂ်ႈလူၵ်ႈပၼ်ၶႅမ် ပေႃႉလႆႇ၊ တၢႆႉလူၵ်ႈသုတ်းသႅင်ႈလႆႇ၊ သၢၼ်ႈတၢင်းတၢႆႉတေႁွတ်ႈထိုင်တီႈလူၵ်ႈသုတ်း သႅင်ႈၶႆႈလႆႇ ၵဝ်ပုတ်ႉထဝၢႆႈ ၶဝ်မီးဝွႆႈ တီႈၶၼ်ႈတူဝ်ယၢဝ်းတၢၶၼ်ႉၶိုင်ႈဝၢႆး ၵၶၼ်ယိၶၼ်း ႁူႉလႆႈၶႆႈယဝ့်။ ၵၶၼ်ၶႆႈမၶၼ်းပွင်ႇဝၢႆႈ ထမ်းလိုဝ်ႈလႆႇတင်းသီႇယူိင်ႈၶႆႈ ႁဝ်းႁူႉႁၶၼ် လႆႈယူႇတီႈၶၼ်ႈၶၶၼ်ႉထၢႆႉႁၢႆႈယႂ်ႈႁဝ်းဝၢႆႈၶဵ။ လူၵ်ႈၵၶၼ်ႁဝ်းလႆႉတိုဝ်းယူႇၶႆႈ မၶၼ်းယူိင်းဝၢႆႈ ပၼ်ၶတုၵ်ႉၶယဝ့်။ ၶႆႈၵေႈဝၢႆႈလႆႈဝၢႆႈ မၶၼ်းၵမ်ႉမီးၽွၢႆးၽီသင် ၵေႉ ၵၶၼ်လၢင်ႈႁဵတ်းႁႂ်ႈတုၵ်ႉၶပၼ်ၶပေႃႉငလႈ ၵေႉၵၶၼ်ႁဵတ်းႁႂ်ႈတုၵ်ႉၶမွတ်ႉသုတ်း ယၢၶၼ်ၶၶၼ်ႉ။

မူဝ်ႈၵၶၼ်ႁဝ်းပူၵ်းပွင်ပလ်ႉလၢႆႉႁႂ်ႈၶိုၶၼ်ႈယႆႉမေးလွမ်း သလ့်လၢႆႉသီႇပူိင် ၶၶၼ်ႉ ႁဝ်းႁူႉႁၶၼ်ၽဝမ်ပ်းသူိင်ႇ၊ တၢင်းလိုဝ်ႈလႆႈလေးဢတင်းလူင်ယဝ့်။ မူဝ်ႈ ၵၶၼ်ႁၢႁၶၼ်တၢင်းလပ့်သူိင်ႇ၊[1] ႁၶၼ်ထမ်းသလ့်လၢႆႉၶၶၼ်ႉ ဢႈပၼ်ႁိၼ်းတင်းလူင် ၵၶၼ်လၢင်ႈၶူင်ၵူိတ်ႉပၶၼ်သမ်ႉသရူႉၽဝပၶၼ်ႉတူင်ႉ ၵဝ်ၶဝိမ်ယၢၶၼ်ႁူၺ်ႇသေ မၶၼ်းၵမ်ႉမီးၵၢၼ်ႁိၼ်း လၢၢင်ႈၵူိတ်ႉပၶၼ်ႁႂ်ႈသင်ႉၶၢႆႉရ ဢၢမ်ႉ ပၼ်ၶပေႃႉယဝ့်၊ ႁွပ်ႈ ဝၢႆႈ မၶၼ်းၵမ်ႉမီးၵဝိလ့်လၢႆႉ တၶၼ်ႁၢ တၢႆႉတေလႆႈပၶၼ်ႉတူင်ႉၶၶၼ်ႉယဝ့်။ မၶၼ်း မူၶၼ်လိူင့်ၶၼ်ႇဢူၶၼ်းပၼ်ၶ ႁူႉလၵ်းႁၶၼ်ငဝ်ႈႁၢၵ်ႈယေးဢၢႆႉမၶၼ်းသေ ၵဝ်ယေးဢၢႆႉ လႆႇမၶၼ်းႁၢႆၶၼ်ၶၼ်းႁူၺ်ႇၶၶၼ်ႉယဝ့်။

ၶႆႈသၢႆႉသၶေႉတင်းသႅင်ႈ ဢမ်ႈၶမ်ဝၢႆႈ သူးၵၶၼ်ႁဝ်းမုင်ႈမွင်းဝွႆႈၶၶၼ်ႉ ၵူလ်းလၢင်ႈလႆႈမူဝ်ႈဝႆးတၢၶဵ။ ၵူလ်းဢၢႆႈ ၶဝိပ့်ပၢၶၼ်ႉၶႆႈ ႁဝ်းလၢင်ႈႁူႉလၢမ်ႉပူလ်ႈ လႆႈ ၶႆႈပၢၶၼ်ၽဝၶႆႈဢမ်းလႅဝ်၊ မၶၼ်းၵမ်ႉလႆႈမိဝ်းၵၶၼ်ပႆႉတႆးလႆႈ မူဝ်ႈဝႆးတၢ။

ၵေႉၵၶၼ်ပေးႁူႉႁၶၼ်ထမ်းသလ့်လၢႆႉယဝ့်၊ ၶဝိပ့်ပၢၶၼ်ႉယဝ့်ၶႆႈ ပၼ်ၶ

[1]သင်၊ ပပ့် 1 (မူႉလတ) ၶေႈ 5

ၵေႃႉၵၼ်လႆႈၵျေႃႉသိူဝ်းသေပိူၼ်ႈ ၶွင်ႈၶူင်းလေႃးၵၶႆႈယဝ်ႉ။ မၼ်းပေႃးပူၼ်ႉ လွတ်ႈသေတၢင်းမႆႈလႂ်၊ ၶၢင်လႂ်၊ ၶီလႂ် တၢင်းတုၵ်ႉၶ ၵၼ်တၵ်ႉၵႃႈငၢၼ်းပိူၼ်ႈၶၼ်ႈ ယဝ်ႉ။ ထၢတ်ႈလႂ်လီမၼ်း ၵုမ်ႉထူၼ်ႈဝႆႉယဝ်ႉ။ မၼ်းၵမ်ႉတွၼ်ႈမႆႈၶၢင်လႂ် လွမ်း ၵတိတ်ႉ မိူဝ်ႈပူၼ်ႉမႃး၊ တႃႇတေမႆႈလႂ် ၵွပ်ႈတႃႇမိူဝ်းၶႄႈၵေႃးၵမ်ႉမီး။ မၼ်းယူႇ ၶွင်ႈပလွတ်ႉလုပၢၼ်ႇ ယၢမ်းတေႃႈလီဝ်ၵုမ်ႉထူၼ်ႈယဝ်ႉ [1] ။ ၵွပ်ႈၶၼ် မၼ်းႁၢၼ်ႉလႂ် ၵျေႃႉလွမ်းၵူႈသမ်ႉ ပေႃးၵမ်ႉမီးတၢင်းၶပ်ႉၶိုင်လွမ်းၵဝ် (ၵဝ်ၵိူတ်း ၵဝ်ၶိုင် ၵၼ် မီးသၽႃႇဝလိူင်ႉၶႆ) သေငလႈ ၽိူၵ်ႇလိုၼ်းဝႆႉယူႇ။ မၼ်းၵျေႃႉမူၼ်ႈသိူဝ်း လွမ်း ၽဝၽိူၵ်ႇလိုၼ်းၶၢဝ်သႂ်၊ မီးၵိၼ်ႇတရေႇလီ ၊ လွတ်ႈသေတၢင်းသုၵ်ႉလႂ်၊ ၶဵမ်၊ ၵတ်းယဵၼ်ယဝ်ႉ။[1] ၵွပ်ႈဝႃႈ မၼ်းပေႃးလွတ်ႈသေ ၵိူဝ်းသုၼ်ႇတူဝ်ယွႆႉ လေႃးၽ တေႃးသ မေႃးႁ မႃႇၶ ဢိလေႇသႃႇ တင်းသဵင်ႈယဝ်ႉငလႈ မၼ်းၵူၼ်ႈၵွၼ်ႇ၊ ၽိူၵ်ႇလိုၼ်ႈ၊ မီးမိတ်ႈတႃႇၵုမ်ႉထူၼ်ႈ မီးတၢင်းၵိတ်းလူ၊ လႂ်လီလႂ်ငၢမ်း၊ ႁူႉပွင်ႇ လႂ်ငလႈ မီးတၢင်းယူၶွႆႉၵၼ်းၶၼ်ႇထီႇယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈဝႃႈ မၼ်းၵမ်ႉမီးၵၢင်လႂ် ‘ၵဝ်’ ၶႆယဝ်ႉငလႈ ၵၼ်မၼ်းတွင်ႈထိမ်လွႆႈပိူၼ်ႈၶၼ်ႈ ပဵၼ်ၵၼ်သုၵ်းလိုၼ်ႈတေႉ။ မၼ်းၵမ်ႉတူဝ်းလႆႈသင်၊ ၵမ်ႉမုင်ႈမွင်းသင် ၵွပ်ႈဝႃႈမၼ်းပေႃးၽၢတ်ႉၵၢင်းၵႂ် သၵ် ၵယတိတ်ထိ၊ တင်းတၼ်ႁႃ ၵၼ်လၢင်ႈတေႇၽဝမ့်ႉထင်ႈၶၼ်ႈယဝ်ႉ။

ၶဝ်ပႅၵ်ႇပၢၼ်ႇၶႅ မၼ်းပူၼ်ႉၶႄႈပွင်ႇ သွင်ငမ်ႈ တင်းၵွင်ႉၵႂႃႇၵၼ် (ၵဝ်ၵွပ်ႈ မိုင်း မိုင်းၵွပ်ႈၵဝ်) ၶႆႉယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈၶၼ်ငလႈ မၼ်းပူၼ်ႉတွၼ်းၵူႇ ၵၼ်ႁဝ်းႁူႉဝႃႈ လီ တင်းလႃႉ၊ ၽိတ်းတင်းထုၵ်ႇ၊ မီးငလႈတင်းၵမ်ႉမီး ၽဝၶႆႉယဝ်ႉ။ တေႃႈၶႄႈ ၵၼ်ဝႃႈ (သုၶ ၵျေႃႉလႂ်) ၵၼ်ႁဝ်းၵႂ်ႉဝႃႈ ၶဝ်ပႅၵ်ႇပၢၼ်ႇၵတ်းယဵၼ်လႂ်ၶၼ်ႈ မၼ်း မီးၶႄႈပွင်ႇပၵ်ႉပိူၼ်ႈဝႆႉယူႇ။ လဝ်ႈသႃႇရိပုတ်ႉတရႃႇဝႃႈ ‘တႆးၵေႃႉၵိူဝ်ႉ ၶဝ်ပႅၵ်ႇပၢၼ်ႇ ၶႅ ၵတ်းယဵၼ်လႂ်ၶႃႈ၊ ၶဝ်ပႅၵ်ႇပၢၼ်ၶႅၵတ်းယဵၼ်လႂ်ၶႃႈ’ ၶႆ။ ၵမ်းၶၼ် လဝ်း ၵုတႃႇယီႇထၢမ်ဝႃႈ ‘လဝ်ႈသႃႇရိပုတ်ႉတရႃႇၵိူဝ်ႉ သင်လိူဝ်ႉဝႃႈ မၼ်းၵမ်ႉမီးဝေႉ တၶႃႇၶႆ သမ်ႉတေၵႂႃႇၵိူတ်းၵိူဝ်မီးလႆႈ တၢင်းၵျေႃႉလႂ်ၵတ်းယဵၼ်လႂ် ?’။ လဝ်ႈသႃႇ ရိပုတ်ႉတရႃႇတွပ်ႇဝႃႈ ‘ၵွပ်ႈဝႃႈ မၼ်းၵမ်ႉမီးဝေႉတၶႃႇသင်ငလႈ တိုၼ်းပဵၼ် တင်းၵတ်းယဵၼ်လႂ်ယဝ်ႉ’ ၶႆ။ ၶႄႈၵႂၢမ်းလဝ်ႈသႃႇရိပုတ်ႉတရႃႇတွပ်ႇၶႅ ၶဝ်ႈသ

[1]မ၊ ပပ်ႉ 2 (မူႉလတ) ၶႄႈ 121

ၽေႃးဢထိထမ်းတေႉဝႃႈသေ မၼ်းပူၼ်ႉၵႂႃႇတၢင်းပွင်ႇၸႂ်ၵူၼ်းသႃႇမလ်ုလု (ပုထုၸၢၼ်ႇ) ယဝ်ႈ။

ၶဵပ်ႉပၢၼ်ႇၼႆႉ ပူၼ်ႉၵႂႃႇၼႂ်းလွင်ႈပႆးဝူၼ်ႉဥလႈ ဢၼ်ထုၵ်ႇလွင်ႈ (ဢတၵ်ၵၢဝလရ) ယဝ်ႉ။ ပႅၵ်ႉသမ်ႉဝႃႈ ၵဵဝ်ႇလူၺ်ႈၶဵပ်ႉပၢၼ်ႇ ပရမတ်ႉထသၸ်ႉၸႃႇသေ ႁဝ်းၵႆႉဢုပ်ႇၸၢတ်ႈတွင်ႈထၢမ်ၵၼ်ယူႇသေတႃႉၵေႃႈ ႁဝ်းဢမ်ႇၸၢင်ႈပွင်ႇၸႂ်လႆႈၼိူဝ်မၼ်း။ လုၵ်ႈဢွၼ်ႇလဵၵ်ႈ ၼႂ်းႁွင်ႈထိင်းလူ(Kindergarten) ဢမ်ႇထုၵ်ႇလီလႆႈထဵင်ၵၼ် လွင်ႈပႆးသွၼ်ႇဝူၼ်ႉ။ မၼ်းၵူၺ်းလူဝ်ႇဝႆႉၸႂ်ယိုၼ်းယၢဝ်း၊ ၸႂ်မၼ်ႈၵႅၼ်ႇသေ သိုပ်ႇႁဵၼ်းၵႂႃႇ၊ ဝၼ်းၼိုင်ႈမႃး မၼ်းၸၢင်ႈပွင်ႇၸႂ်လႆႈၼၼ်ႉယူႇ။ ၶဵပ်ႉပၢၼ်ႇၼႆႉ ၵူၺ်းမီးၽူႈမီးပၺ်ႇၺႃႇ (ၽူႈႁူႉသၸ်ႉၸႃႇထမ်း) ႁူႉၼိုတ်းထိုင်လႆႈၵူၺ်း (ပၸ်ႉၸတ်ႉတမ်ဝေတိတပ်ႉပေႃးဝိၺူႁိ)။ သင်ၸိူဝ်ႉဝႃႈ ႁဝ်းဝႆႉၸႂ်ယႂ်ႇယၢဝ်း၊ ၸႂ်မၼ်ႈၵႅၼ်ႇသေလွမ်းသႅၼ်ႈတၢင်း၊ သမ်ႉလႆႈထမ်းတူဝ်းတွၼ်းမႃးၼႆ ဝၼ်းၼိုင်ႈ ႁဝ်းၵေႃႈတေဢမ်ႇမီးတၢင်းၵႂင်မိုင်သေ တေၸၢင်းဝူၼ်ႉၼိုတ်းႁၼ်လႆႈ ၶဵပ်ႉပၢၼ်ႇယဝ်ႉ။

တေႃႈလဵဝ် ႁဝ်းသိုပ်ႇဝႆႇတူၺ်းသႅၼ်ႈတၢင်းမၸ်ႉၸိမပတိပတႃ ဢၼ်ဢွၼ်ႁွတ်ႈထိုင် ႁူႉႁၼ်ၶဵပ်ႉပၢၼ်ႇၵွၼ်ႇ။

တွ့ခၚ်;ၡ့ၫ

သၰလ့ါ,ထမၚ်;လိုဝၚ်;လၠိၚ်ထူခၚ်;သီ,

မဂ်ၵကရိယသၰလ့ါ   သ်ၫခၚ်ႋတၢၚ်းကွ့ၫ်ၡ့ၳတ်ႋခဳပ်ွ်ပၢခၚ်,

မဂ်ၵကရိယသလ်လ့ါ–သ်ၫခၚ်ႋတၢၚ်းလိုဝ်ႋလၠိ်ႋ ကွ့ၫ်ၡ့ၳတ်ႋခဳပ်ပၢခၚ်, ထမ်းလိုဝ်ႋလၠိ်ႋထူခၚ်ႋသီ,ခၚ့် ပ်ၫခၚ်ႋသ်ၫခၚ်ႋတၢၚ်း ကခၚ်ကွ့ၫ်ၡ့ၳတ်ႋထိုၚ်ခဳပ်ပၢခၚ်, တီႋကခၚ်တုဂ့်ခမွ့တ်,သုတ်းယ်ၫခၚ်လိုဝ်ႋလၠိ်ႋ(တုဂ်ခခဳရေ့ါထဂါမိခဳပတိပတါ ကရိ သလ်လ)ယဝ်ႋ။ ကခၚ်ခၚ််ၡ့ၚ့်ဝါႋသ်ၫခၚ်ႋတၢၚ်းဂၢၚ် ဂွပ်ႋဝါႋမခၚ်းဝေႋယၢၚ်,ပ်ၫတ်ႋ တၢၚ်းတိုဝ်းဂမ်ပူခၚ််ပ်ၫခၚ်သွ့ၚ်ယူိၚ်ႋ၊ ကခၚ်ခိုၚ်ႋၡ့ၚ့်ဝါႋ ဂါမသုခခၚ်လိဂါခုယေါႋဂ[1] ကခၚ်တမ်,ယေါႋ၊ ပ်ၫခၚ်ခူဝ်းခွ့ၚ်တၚ်းလံါ၊ ကခၚ်ကမ်,မီးဖွ့ခၚ်း၊ ကခၚ်ကမ်,မီးခမ််ၫ မ်ၫတ်ႋခမ််တွ့ခၚ်း၊ ကခၚ်ပ်ၫခၚ်တၢၚ်းၡ်ၫတ်းပုထုလၢခၚ်,ခဝ်။ ထ်ၫၚ်ႋကခၚ်ခိုၚ်ႋလမ်း ပ်ၫခၚ်ကတ််တဂိလမတ််ထါခုယေါႋဂ။[2] တၢၚ်းၡ်ၫတ်းတၢၚ်းဂမ် ကခၚ်ၡ်ၫတ်းၡ့ိ်ႋတူဝ် လၠိ်ယၢပ်,ဖိုတ်,၊ ကခၚ်ပခၚ်တုဂ့်ခ၊ ကခၚ်ကမ်,မ်ၫတ်ႋ၊ ကခၚ်ကမ်,မီးခမ််တွ့ခၚ်း သၚ်ခခၚ််ယဝ််။ တၚ်းသွ့ၚ်ကခၚ်ခၚ့်် တူခၚ်ႋတူဝ်ပုတ််ထလဝ်ႋလွ့မ်းမါးထူပ်းၡ့ခၚ် မါးဝါႋ ကမ်,မီးဖွ့ခၚ်းသၚ်ခၚ််သေ သ်ၫခၚ်ႋတၢၚ်းဂၢၚ် ကခၚ်ပုတ််ထ လဝ်ႋထူပ်းၡ့ခၚ် မါးခခၚ်် ပခၚ်တၢၚ်းၡ့ခၚ် တါ၊ လၢခၚ်, ကခၚ်လၢၚ်ႋၡ်ၫတ်းၡ့ိ်ႋခဳမ်ယ်ၫခၚ်၊ ၡ့ူႋၡ့ခၚ်၊ လံႋထမ်းမါဂ်ႋဖူဝ်,၊ လံႋခဳပ််ပၢခၚ်, ဝါႋခၚ််။ သ်ၫခၚ်ႋတၢၚ်းဂၢၚ် ကခၚ်ခၚ့်် သမ််ခိုခၚ်း

[1]တၢၚ်းယုမ်,ကါ,လီ,ဝဂခဝ် လိုၚ််ခၚ်,သခၚ်,လယီးခဝ် ပုရူ,ခဂေတ််သပခဝ်ဝါႋ ယူ,ဂျေါ,ဂျေါ, ဂိခၚ်ဂျေါ, ဂျေါ,၊ ဖွ့ခၚ်းလီကိဂ်,လါႉ၊ ဂၢမ်,လီဂၢမ်,ၡ့ၢ်ႉကမ်,မီး၊ ငေါ်းကမ်,မီး၊ မူိၚ်းဖီခဳပ််ပၢခၚ်,ကမ်,မီး၊ ပေါးတၢ်ဂေါႋ ဖဝခၢတ်,သုတ်းယဝ််ခၚ််။ ကခၚ်လွ့မ်းသ်ၫခၚ်ႋတၢၚ်းခၚ့်် ၡ့ၚ့်ဝါႋ ဂါမသုခလ်လိဂါခုယေါဂယဝ််။

[2]သါ,သခေါ,ဂျိခၚ်းခဝ် လွ့မ်းတၢၚ်းဂမ်ကခၚ်ခၚ််၊ ခဝ်ယုမ်,ဝါႋ လွ့မ်းတၢၚ်းဖိုဂ်းဂမ် ကခၚ်ကမ်,ခုၚ်ႋခူဝ်း၊ ခၚ််ခၚ်းတီႋဂူ,မါဂ်,ၡ့ိခၚ်၊ ဂိခၚ်လၢ်ႋ၊ ပူဂ််ခူႋလၚ် ဂူဝ်ဝါႋလံႋသုတ်,မ်ၫခၚ်ႋသေ ကဝ်မူၚ်ႋမ်ၫၚ်းတၢ်၊ ဂမ်ႋခမ်ခမ် ယူ,ခၚ််းထိုခၚ်,ခၚ််းပါ,။ ၡ်ၫတ်းခၚ််ဝေႋပ်ၫတ်ႋ ကခၚ်လီမီးလေးလိမ်,တၚ်းသ်ၫၚ်ႋသေ ၡ်ၫတ်းၡ့ိ်ႋတူဝ်လဝ်ႋဂဝ်,တုဂ့်ခ ခၢခၚ်လၠိ်ခၚ့်် ယုမ်,ဝါႋတေၡ်ၫတ်းၡ့ိ်ႋဂၢမ်,ဂဝ်,မူိဝ် ပူခၚ််မါးလါ်လၢတ်ႋခခၚ်် ၡ်ၫၚ်ႋမူတ်းသုတ်းဂူါ,သေ လံႋပူခၚ်် လွ့တ်ႋတုဂ့်ခဝါႋခၚ််။ တၢၚ်းတိုဝ်းဂမ်ခၚ့်် ကွ့ခၚ်သူၚ်ဂခၚ်သေ တိုဝ်းဂမ်ဂခၚ်ယူ, လ်ၫမ်မူိဝ်ႋပုတ်ထလဝ်ႋဂေါႋတမ ပံ,ပေါ,ခခၚ််ယဝ်ႋ။

ႁွင့်ဝႃႈ ထမ်းမႅတ်ႈမၢဂ်ႈဂၢင်ႉပႅတ်ႉယိူင်ႈခၼ်ႊ။ ဂွပ်ႈဝႃႈ မခၼ်းမီး ဂိင်ႉသွႆႈပႅတ်ႉကခၼ် လိူင့်ခငေ်ႉတီႈတွ်ႈခၼ့်ယဝ့်။

1. သမ်မႃတိတ်ထိ ၡခၼ်လိုဝ်ႈလွ်ႈ၊
2. သမ်မႃသင်ဂပ်ပ ဝူခၼ့်လိုဝ်ႈလွ်ႈ၊
3. သမ်မႃဝႃလႃ လၢတ်ႈလိုဝ်ႈလွ်ႈ၊ လၢတ်ႈဂွၢမ်းလီ၊
4. သမ်မႃဂမ်မခၼ်တ ၡႅတ်းလိုဝ်ႈလွ်ႈ၊ ၡႅတ်းဂၢခၼ်လီ၊
5. သမ်မႃကႃလီဝ ၡႅတ်းဂၢခၼ်လႅင့်တွင့်လွမ်းထမ်း၊
6. သမ်မႃဝႃယႃမ ခတ်းလွ်လိုဝ်ႈလွ်ႈ ကခၼ်လီ၊
7. သမ်မႃသတိ ခူဂ်းထူပ်းလိုဝ်ႈလွ်ႈ ကခၼ်လီ၊
8. သမ်မႃသမႃထိ ခဝ်မ်မခၼ်ႈလိုဝ်ႈလွ်ႈ ကခၼ်လီခၼ်ႊလိူဝ်းခၼ့်

ယဝ့်။

ဝႃႈတီႈတေ့မခၼ်းလိုင် ခေႃႈထမ်းပုတ့်ထလဝ်ႈ ကခၼ်မခၼ်းလဝ်ႈၡေႃး သွခၼ်ပိူခၼ်ႈယူႉ ခၼ်ႇလူဝ်ႈခၢဝ်းတၢင်း 45 ပီခခေၼ့် လႆၢးခိုင်ႈကမ်ႉလႆၢးခိုင်ႈ တိုခၼ်း ပႃးသႅခၼ်ႈတၢင်းခၼ့်ယဝ့်။ မခၼ်းလဝ်ႈသပ်းလႅင်းသႅခၼ်ႈတၢင်းခၼ့် ဂွႃႉလႆၢလႆၢး၊ တေႃႉ လႆၢဂူခၼ်းလွမ်းခငေ်ႉ ကခုသယပီလ ခဝ်တေပွင်ႉလွ်လႆႈထမ်းမခၼ်းလဝ်ႈခခေၼ့် ယဝ့်။ ဂွပ်ႈခၼ်ႊ ဂႃႈပႅခၼ်ခေႃႈထမ်းၽိုခၼ်လၢခၼ့်ပၢခၼ့်သႅခၼ် ကခၼ်ၽေႃႈလွတ်ႉဝွႆ့ခၼ်ႇ ပိတဂၢတ်ႈခခေၼ့် ၡဝ်းၡခၼ်လႆႈ သႅခၼ်ႈတၢင်းမၢဂ်ႉဂၢင်ႉပႅတ်ႉယိူင်ႈခၼ့် ယူႉယဝ့်။

တႃႉတေခပ်းခိုင် ၽိုဂ်းဂမ်ၡႅတ်းလွမ်းသႅခၼ်ႈတၢင်းခၼ့်ခခေၼ့် တေကမ်ႉလႆႈ ဝူခၼ့်သွ်ႉလွ်ဝႃႈ တေလႆႈၡႅတ်းလွမ်း၊ ဂမ်လွမ်း ခပ့်လၢမ်းတၢမ်းဂခၼ် လိူင့်ခငေ်ႉ မႆၢ ခပ့်မီးဝွႆ့ ခငေ်ႉတႅမ်ႈခေမေႃးၽႆၢႉခိူဝ်ခခေၼ့်။ ခမ်ငလႈကေႉ ၡဝ်းတေလႆႈၽိုဂ်း ဂမ်လွမ်းလိူဝ်းခဝ်ဂွႃႉၡူမ်ႈဂခၼ် ပႅင်ႈခငေ်ႉပွင်ပႅခၼ်လႆႈၽွ်မခၼ်းခခေၼ့်ယဝ့်။ ခဝ်ဂပ်း ဂႆၢႉတေႃႉဂခၼ်ဝွႆ့သေ ကခၼ်ခိုင်ႈတင်းကခၼ်ခိုင်ႈ လွႆႈထႅမ်ပူဂ်းပွင်ဂခၼ်လူင်ယူႉ။

မၢဂ်ႉဂၢင်ႉပႅတ်ႉယိူင်ႈခၼ့် မီးတၢင်းယိူင်းမႆၢ တႃႉတေယုဂ့်ယွင်ႈသိဂ်ႈခႃႉ သၢမ်ယိူင်ႈၡူ်ႈဂုမ်ႉထူခၼ်ႈမႃးခခေၼ့်ယဝ့်။ သိဂ်ႈခႃႉသၢမ်ယိူင်ႈကခၼ်ဝႃႈခၼ့်လမ်း သီႉလ၊ သမႃႉထိ တင်းပလ်ႉလႃႉယဝ့်။[1] သင်လိူဝ့်ဝႃႈ ၡဝ်းသပ်းလႅင်းခေခဝ်ဂွႃႉ

[1]မႆၢ ပပ့် (မူႉလတ) ခေႃႈ 301

ပဵၼ်လုမ်း (လုမ်းၽႂ်လုမ်းမၼ်း) ၼႆ တေလွႆႈႁဝ်းတႃႇတေပွင်ႇလႆၢႈၶႅၼ်ႈယူႇ။ သီႇလသိၵ်ႈၶႃႇၼႆႉ ၵိင်ၶိုဝ်မိူဝ်ႈတႃႇၵႂၢင်ႈၶႂၢင်တေႃႇလူၵ်ႈၼႄႈ ၵိတ်းလူတေႃႇ သတ်းတဝႃႇတင်းသိၼ်ႈယဝ်ႉ။ မၼ်းတႃႉလီမွင်လႂ်ၵွပ်ႈၽူႈမီးပလ်ႇလႃႇၶဝ်တင်း ၶမ် ၵွပ်ႈၶဝ်လူင်လိုမ်းၶေႃႈထမ်း ၵၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈၶႂ်ႈဝႃႈၶၶၢ်ႈ၊ မိူဝ်ႈၶဝ်တဵမ်ႈ၊ လၢတ်ႈလွင်ႈသႃႇသၶႄႇပုတ်ႉထၶၶၢ်ႈ ၶဝ်ၵူလ်းၵုမ်ႇၶဝ်ႈလႂ် ၶႂ်းလွင်ႈပႆးဝူၼ်ႉၶပ်ႉ တင်းလွင်ႈၵမ်ႇၽႃႇတေပဵၼ်ၶၶၢ်ႉၵူလ်း။ ၵၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈၶျေးၶေၶေႃႈထမ်း ၼႆႉ ပဵၼ်ပုၼ်ႈတႃႇသတ်းတဝႃႇၶဝ်လႆႈလီ၊ လႆႈၵျူႇသိူဝ်းလႂ်၊ တႃႇလႆႈၵိတ်းလူ တေႃႇလေးၵယဝ်ႉ (ပၵျူလၶၵျီတႃယ၊ ၽၵျူလၶသေႃၶႃယ၊ လေးၵႃၶုၵမ်ပယ)။

ပေႃးၵဝ်လွမ်းသႃႇသၶႄႇပုတ်ႉထဝႃႈလိူင် ပုၼ်ႈတႃႇၵူၼ်းႁဝ်းတေၵုမ်ႇ ထူၼ်ႈၶၶၢ်ႉ မီးဝႆႉၶမ်ႉၵတ်ႉသွင်ယိူင်ႈ ၵၼ်ႁဝ်းတေလႆႈပူၵ်းပွင် ‘တၢင်းၵိတ်းလူ ၼႄႈပလ်ႇလႃႇ’ ယဝ်ႉ။ တၢင်းၵိတ်းလူၼႆႉ မၼ်းတၢင်ႇတူဝ်မိူဝ်ႈတႃႇလေႇတၶႄႇ လႂ်လီ လႂ်ယိုၼ်ႉသေ ၶမ်ႉၵတ်ႉတၢင်းၶၼ်လိူဝ်းၼႆႉ ပဵၼ်ၶမ်ႉလႂ်လီ မၢၵ်ႇၵျူဝ်ႇလႂ်လီ ယဝ်ႉ။ ပလ်ႇလႃႇၼႆႉသမ်ႉ တၢင်တူဝ်လႃၶၼ်ႇပလ်ႇလႃႇ ၵမ်ႇၶၶၢ် ၶမ်ႉၵတ်ႉလႂ်ၼႆႉ ယဝ်ႉ။ သင်ၵေႃႉၶိုင်ႈ ၵူလ်းပူၵ်းပွင်လႂ်ၵိတ်းလူသေပွႆႇပဵၼ်ႈလႃၶၼ်ႇၼႆ မၼ်းတေ ပဵၼ်ၵူၼ်းၵျူဝ်လႂ်လီ သမ်ႉၶိုၵ်းတၶၼ်ၵေႃႉၶိုင်ႈသေ သင်သမ်ႉၵူလ်းပူၵ်းပွင်လႃၶၼ်ႇ ပလ်ႇလႃႇသေ ပွႆႇပဵၼ်ႈလွင်ႈၵိတ်းလူၵၼ်ၼႆႉပေႃးၼႆ မၼ်းတေပဵၼ်ၵူၼ်းမီး ပလ်ႇလႃႇၵၼ်မေႃလၢင်းတေႃႇပိူၼ်ႈယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈၼႆ တႃႇတေပဵၼ်မေးၽူႈၵုမ်ႇ ထူၼ်ႈၶၶၢ်ႉ တေလႆႈပူၵ်းပွင်ၶမ်ႉၵတ်ႉတင်းသွင်လွမ်းၵၼ်ယဝ်ႉ။ ၵၼ်ၼႆႉ ပဵၼ် တၢင်းယိူင်းမၢႆၽဝလၢဝ်းပုတ်ႉယဝ်ႉ။ လႆႈဝူၼ်ႉတၢင်းၵိတ်းလူတၢင်းပလ်ႇလႃႇၵပ်း လွမ်းၵၼ်ၼႆႉယဝ်ႉ။ ၼႆႉႁဝ်းတေႁၼ်တီႈၽၢႆႇၶေႈ။

ၶႂ်းသီႇလသိၵ်ႈၶႃႇ ၵၼ်ဝႃႈၽိုၵ်းၵမ်သိၼ်ၼႆႉ မၼ်းၵိင်ၶိုဝ်တၢင်း ၵိတ်းလူၵျူၶေႃႇသေ ပႃးဝႆႉၵိင်ႇသွႆႈသၢမ်ၵၼ် ၵၼ်ဝႃႈ သမ်ႇမႃႇဝႃႇလႃႇ၊ သမ်ႇ မႃႇၵမ်ႇမၼ်ႇတ ၼႄႈ သမ်ႇမႃႇၵႃႇလီႇဝ ၶႂ်းမၢၵ်ႈၵၢင်ႇပဵၼ်ႈယိူင်ႈယဝ်ႉ။ ၶႂ်း သၢမ်ၵၼ်ၶၶၢ်ႉ သမ်ႇမႃႇဝႃႇလႃႇ ၼႆႉပွင်ႇဝႃႈ –

1. ၵမ်ႇလၢတ်ႈၵႂၢမ်းပဵၼ်ႉလဵၼ်ပိူင်ၶိုင်ႈ၊

2. ၵမ်ႇလၢတ်ႈၵႂၢမ်းၶႃႉၶႆၢၵၼ်၊ ၵႂၢမ်းလၢင်းၵႂၢမ်းသေ့ ၵၼ်လၢင်ႈၵျၢတ်း

ႁႂ်ႈၵူၼ်းသွင်ၵေႃႉ ကမ်ႊၶၼ် ၵူၼ်းၼႂ်းလုမ်းပေႃးတႅၵ်ႊယႆႈၵၼ်၊ ၽိတ်းၵၼ်၊
ကမ်ႊၽွမ်ႉၽဵင်ႊၵၼ်ၶၼ်ႉပိူင်ၶိုင်ႈ။

3. ကမ်ႊလၢတ်ႈၵႂၢမ်းၶႅင်လူင်း၊ ၵႂၢမ်းႁၢႆႉၵႂၢမ်းပွင်ႉၵၼ်၊ ၵႂၢမ်းလၢႊၵၼ်၊
ၵႂၢမ်းလူၵ်ႉတမ်ႁူဝ်လိူဝ်ပိူၼ်ႈၶၼ်ႉပိူင်ၶိုင်ႈ။

4. ကမ်ႊလၢတ်ႈၵႂၢမ်းပဝ်ႊႁၢမ်းလႆႈ၊ ၵၼ်ကမ်ႊပၼ်ၽွၼ်းသင်၊ ၵၼ်
ၵူလ်းႁဵတ်းႁႂ်ႈသုမ်းၶိင်ႊၶၢဝ်းယၢမ်းၶၼ်ႉပိူင်ၶိုင်ႈ လူဝ်းၶႆႉယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈၵေႃႉၶိုင်ႈ ဝေႈလၢတ်ႈၵႂၢမ်းၽိတ်းပိူင်ႈ ၵၼ်လၢင်ႈတိူဝ်ႉၶိူၵ်ႈပိူၼ်ႈ
ၶၼ်ႉ မၼ်းတၵ်းတေလႆႈလၢတ်ႈၵႂၢမ်းလိူဝ်ႈလႅၵ်ႈ၊ ၵႂၢမ်းထုၵ်ႊမၼ်ႈႁူပိူၼ်ႈ၊ ၵႂၢမ်း
မီးၽွၼ်းၶမ်ႊ၊ ၵႂၢမ်းၵူၼ်ႈၵွၼ်ႊ၊ ၵႂၢမ်းမီးတီႈပွင်ႊသေ မီးတၢင်းလွႆႈလူဝ်ၵၼ်
ၶၼ်ႉယဝ်ႉ ၵေႃႉၶိုင်ႈကမ်ႊထုၵ်ႊလီလႆႈလၢႈလီလၢတ်ႈ။ ၵႂၢမ်းလၢတ်ႈတေလႆႈမၼ်ႈ
ၶိင်ႊၶၢဝ်း၊ ၵွင်ႈသၢင်ႊထုၵ်ႊၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ သင်ဝႃႈၵေႃႉၶိုင်ႈ ကမ်ႊမေလၢတ်ႈၵႂၢမ်း
ၶဝ်ႈတၢင်းတိုဝ်းသင်ၼႆ ၵၼ်လီသေပိူၼ်ႈၶႆႉ ကမ်ႊလၢတ်ႈသင်သေယူႊဝႆႉယိၼ်
ယိၼ်ၶႆႉယဝ်ႉ။

သမ်မႃၵမ်မၼ်တ ႁဵတ်းလိူဝ်ႈလႅၵ်ႈ ႁဵတ်းၵၼ်လီၶႆႉ ယုၵ်ႉယွင်ႈလၢႊရိတ
ႁဝ်း တၢင်းႁဵတ်းလီႁဝ်းဢလႈ ပၼ်တၢင်းၵတ်းယိၼ်ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵၼ်ၶႆႉ မၼ်း
သင်ႊသွၼ် ႁႂ်ႈႁဝ်းဝေႈသေ –

1. တႅၵ်းငၼ်းပိူၼ်ႈ၊ ၶၢႈတူဝ်လိူဝ်ပိူၼ်ႈပိူင်ၶိုင်ႈ၊

2. လၵ်းၶူဝ်းလႅင်းပိူၼ်ႈ၊ လႅၼ်ကဝ်ၶူဝ်းလႅင်းပိူၼ်ႈ၊ မၢပ်ႊမႂ်ႈၶူဝ်းလႅင်း
ပိူၼ်ႈၶႆႉပိူင်ၶိုင်ႈ။

3. ၵူတ်ႉၽိတ်းလုၵ်ႈမေး ၽူဝ်ပိူၼ်ႈၶၼ်ႉပိူင်ၶိုင်ႈ။

လူဝ်းၵၼ်ဝၢႈမႃးၶၼ်ႉ ၶဝ်တိၼ်းႁဵတ်းႁႂ်ႈပိူၼ်ႈလႆႈၵတ်းယိၼ်၊ လႆႈလီ
ပိၼ်ၶွမ်းသိၼ်ႈတၢင်းလိူဝ်ႈလႅၵ်ႈယဝ်ႉ။

သမ်ႊမၢႊကၢႊထီႊဝ ၵၢၼ်လိင်ႉတွင်ႉၶွမ်းထမ်းၵၼ်ဝၢႈၶႆႉ ၶႄႈၵၢၼ်လိင်ႉ
တွင်ႉႁဝ်းၶႆႉ တေလႆႈလွတ်ႈၵၼ်ၵႂၢႊတိူဝ်ႉၶိူၵ်ႈပိူၼ်ႈ မိူၼ်လိူင်ႉၶဝ်ႊ ၵၢၼ်ၵေႃႉၶႆႊ
မၢၵ်ႊႁွင်ႈလိူၼ်းယၢမ်း၊ ၶိူင်ႈလၢၵ်ႈၶဵၵ်ႈ ၵၼ်လၢင်ႈကဝ်ပိူၼ်ႈတႆႈ၊ ၵၢၼ်ၶႆႈ
လဝ်ႈ၊ ၶႆႈႁွင်ႉငူၼ်ႉ၊ လိင်ႉတူဝ်သတ်း တႃႊတေၶႃႈတႆႈသေ ၶႆႈဂိၼ်ၶိူဝ်ႉၶဝ်လၢႉၵႂၢႊ

ၶၢဝ်ႇယဝ့်။ ၵၢၼ်လိူင်ႇတွင်ႇႁဝ်းၶႃႈ ထုၵ်ႇလႆႈမႆႈလီ၊ လွတ်ႈတၢင်းၶေႃးသေ ၵမ်ႉ တိူဝ်ႉၶိူၵ်ႈပိူၼ်ႈ လိူဝ်းပိူၼ်ႈၵမ်ႉမိူးတၢင်းၽိတ်းသင်ၶၢဝ်ႇယဝ့်။ တီႈၶႃႈ ႁဝ်းႁူႉ ထိူင်ႈလီၶႃႈ လွင်ႈဝႃႈသႂ်ႇသၶႃႈပုတ်ႉထလဝ်ႈၶႃႈ မၢၼ်းၵမ်ႉယွမ်းႁပ်ႉသိုၵ်းသိူဝ် ၵၢၼ်လိူဝ်။ ႁွပ်ႈဝႃႈ မၢၼ်းဝေႈပိူတ်ႈၶိူင်ႈလၢၵ်ႈၶၢၵ်ႈတင်းသိူင်ႈသေ သမ့်ၵမ်ႉပၢၼ် ႁိူင်းၵၢၼ်လိူင်ႇတွင်ႇ ၵၢၼ်ၵမ်ႉလွမ်းထမ်းၶၢဝ်ႇယဝ့်။

ၵိင်ႉသွႆႈသၢမ်ယိူင်ႈ–(သမ်မႃဝႃလႃ၊သမ်မႃၵမ်မၢၼ်တ၊သမ်မႃၵႃလီဝ)ၶွင်း မၢၵ်ႈၵၢင်ႉပိူတ်ႉယိူင်ႈၶႃႈ ၶဝ်ႈပႃးတွၼ်ႈသိၼ်ထမ်းယဝ့်။ ႁဝ်းလူဝ်ႉႁူႉပွင်ႉလွၵ်ႈဝႃႈ သီႉလလၢဝ်းပုတ်ႉၶႃႈ ယိူင်းတႃႇတေယုၵ်ႉယွင်ႈ တၢင်းၵျူႉသိူဝ်း၊ တၢင်းၽွမ့်ၽိူင်ႉ ၵၢၼ် ပုၼ်ႈတႃႇတူဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႉ ၼလႈပုၼ်ႈတႃႇတူင်ႉၵိူင်းၵူၼ်းယဝ့်။ ႁဝ်းထုၵ်ႉၶပ်ႉ သွၼ်ႉဝႃႈ ပေႃးၵမ်ႉမိူးမၢၼ်းၵမ်ႉပိူၼ် ပုၼ်ႈတႃႇတေၶိုၼ်ႈယႃႉၵူႃႉ ၽႆၢႉၶမ့်လွၵ် ထမ်းၶႆ။ ပေႃးၵမ်ႉမိူးပိုၼ်ႇထၢၼ်သိၼ်ထမ်းၶႆ ၵၢၼ်ၽႆၢႉထမ်းၵမ်ႉလၢင်ႈ ၶိုၼ်ႈယႃႉလႆႈ။

ထိူင်ႈၵၢၼ်ၶိူင်ႈလမ်း ပိူၼ်ၵၢၼ်ၽိုၵ်းသႃလွၵ်သမႃႉထိ ၵၢၼ်မိူးၵိင်ႉသွႆႈ သၢမ်ၵၢၼ်၊ ၵၢၼ်လိူဝ်ႈဝႃႈ သမ်ႉမႃႉဝႃယႃႉမ၊ သမ်ႉမႃႉသတိ တင်းသမ်ႉမႃႉသမႃႉ ထိ ၶွင်းမၢၵ်ႈၵၢင်ႉပိူတ်ႉယိူင်ႈယဝ့်။ သမ်ႉမႃႉဝႃႉယႃႉမၶႃႈပွင်ႉဝႃႈ –

1. ၵၵုသူဝ်ႉ ၵၢၼ်ပႆႉပိူၼ်ၶၢဝ်ႇ ၶတ်းလွၵ်ၶင်ႉႁိူဝ်မၢၼ်းပေႃးတေၵမ်ႉ ပိူၼ်ပိူင်ၶိူင်ႈ။

2. ၵၵုသူဝ်ႉ ၵၢၼ်ပေႃးပိူၼ်ယဝ့်ၶၢဝ်ႇ ၶတ်းလွၵ်ၶင်ႉႁိူဝ်မၢၼ်းတေၵမ်ႉ သိုပ်ႉပိူၼ်ပိူင်ၶိူင်ႈ။

3. ၵုသူဝ်ႉ ၵၢၼ်ပႆႉပိူၼ်ပေႃႉၶၢဝ်ႇ ၶတ်းလွၵ်ၶင်ႉႁိူဝ်ပေႃးတေပိူၼ်မႃး ၶၢဝ်ႇပိူင်ၶိူင်ႈ။

4. ၵုသူဝ်ႉ ၵၢၼ်ပိူၼ်ယူႉဝႆႇၶၢဝ်ႇ ၶတ်းလွၵ်ထိူင်းၵူႃႉ၊ ႁိူတ်းႁိူႈမၢၼ်းတူဝ်း တွၼ်းၵူႃႉ၊ ၵုမ်ႉထူၼ်ႈၵူႃႉၶၢဝ်ႇပိူင်ၶိူင်ႈ လိူဝ်းၶႃႇယဝ့်။

သမ်ႉမႃႉသတိ ၶုၵ်းထူပ်းလိူဝ်ႈလွၵ်ႈၵၢၼ်လီၵၢၼ်ဝႃႈၶႃႈ ပိူၼ်ၵၢၼ်ႁဝ်း ၶတ်းလွၵ်ႁူႉလွမ်းတီႈၶိူဝ် –

1. တူဝ်ၶိင်း၊ တၢင်းတူင်ႉၶိူင်တူဝ်ၶိင်းၶႃႇပိူင်ၶိူင်ႈ၊

2. ဝေႉတၼႄႉ ယိၼ်းလီယိၼ်းလႄႈ ယိၼ်းၵၢင်ၼႆႉပိူင်ၼိုင်ႈ၊

3. လိၵ်ႈ ပိူင်ပဵၼ်လိၵ်ႈၼႆႉပိူင်ၼိုင်ႈ၊

4. ထမ်ႉမ တၢင်းဝူၼ် တၢင်းၼႆႈလိၵ်ႈ ၵႃႉယုင်ႉလိၵ်ႈၼႆႉပိူင်ၼိုင်ႈ။

ပုၼ်ႈတႃႇထၢတ်ႈလိၵ်ႈလီတေၼိုၼ်ႈၵႂႃႇၼၼ်ႉ ၵႃႉၼႄႉပႃႉၼသေတီ ၽၢင်ႇႁူႉလူမ်းထူလ်ႈၼႆႉ မၼ်းၵဵၼ်ႉၵပ်းလူလ်ႈၵႃႉယႃႉၼုပသ်ႉသၼႄႉသေ ပဵၼ်ၵၼ်ပိုၼ်ႈၽိုၵ်းသၢၼမ်ၵၼ်ၼိုင်ႈယဝ်ႉ။ လၢႆးပွင်ၽေၵႃႉယႃႉၼုပသ်ႉသၼႄႉ ယင်းမီး လၢႆလိူဝ်ႇလၢႆပိူင်ယူႉ။

ၵဵဝ်ႉလူလ်းဝေႉတၼႄႉၼုပသ်ႉသၼႄႉ တူလ်းဝေႉတၼႄႉၼႆႉ ၵေႇၼိုင်ႈ တေလႆႈၽၢင်ႇႁူႉဝေႉတၼႄႉ၊ ယိၼ်းႁူႉတင်းလူင် ထုၵ်ႉလိၵ်ႈၵမ်ႉထုၵ်ႉလိၵ်ႈ ယိၼ်းၵၢင်ၵုပိၵ်ႇၼႃႉၼဝ် ႁဵတ်းႁိုဝ်ပဵၼ်ပေႉမႄးသေ သမ်ႇသုတ်းသိၼ်ႈၵႂႃႉၵမ်းလွၵ်ၵမ်းၼၼ်ႉ ၼွင်းတူဝ်ၼိင်းႁဝ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၵဵဝ်ႉလူလ်ႈတၢင်းတူင်ႇၵၢၼ်လိၵ်ႈ တၢင်းပဵၼ်လိၵ်ႈၼၼ်ႉ ႁဝ်းထုၵ်ႉလီလႆႈ ၽၢင်ႇႁူႉလိၵ်ႈႁဝ်း မၼ်းပဵၼ်ဝႆႉလေးၽဝ်ႈႁိုဝ်၊ ၵမ်ႉပဵၼ်ႁိုဝ်၊ ၵႂၵ်ႉလိၵ်ႈ လမ်ႇဝႆႉႁိုဝ်၊ ၵမ်ႉ ၵႂၵ်ႉလိၵ်ႈလမ်ႇႁိုဝ်၊ ထၢင်ႉၽိတ်းဝႆႉႁိုဝ် ၵမ်ႉထၢင်ႉၽိတ်းႁိုဝ်၊ လိၵ်ႈၽူင်ႇပိဝ်ႁိုဝ်၊ လိၵ်ႈၼိမ် ႁိုဝ်လႄႈၵူႉလိူဝ်းၼႆႉယူႉ။ ႁဵတ်းၼႆသေ ႁဝ်းထုၵ်ႉလႆႈႁူႉ လွမ်းသၽေႃးလိၵ်ႈ ၵၼ် မၼ်းတူင်ႇ မၼ်းပဵၼ် မၼ်းၵူတ်ႉၼိုၼ်ႈပဵၼ်မေး၊ မၼ်း သုတ်းႁိုဝ်ၵူႉၼႆႉယဝ်ႉ။

ၵဵဝ်ႉလူလ်ႈထမ်ႉမႃႉၼုပသ်သၼႄႉ– ၵၼ်ဝူၼ်ၼႆႈလိၵ်ႈ ၵႃႉယုင်ႉၼႆႉသေ ႁဝ်းထုၵ်ႉလႆႈႁူႉ ၽိင်ႈတိုၼ်းပဵၼ်ၼဝ်၊ ႁဵတ်းႁိုဝ်ၼဝ် ပဵၼ်ပေႉမႄးသေ သုတ်းႁိုဝ် ၵူႉ၊ ႁဵတ်းႁိုဝ် ၼဝ်ၼိုၼ်ႈယွၼ်ႉမႄး၊ ႁဵတ်းႁိုဝ်လႆႈၼၢမ်ႉတၢင်းတဵၵ်းတဵင်၊ လႆႈလုလႄႈၵူႉ လိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။

လၢႆးၽႃႉဝၼႄႉၵၢၼ်လိၵ်ႈသီႉယိူင်ႈၼႆႉ သပ်းလႅင်းၼေဝႆႉၼိုင်းသတိပထၢၼ်ႉ သီႉယိူင်ႈယဝ်ႉ။

ၵိုင်ႉသွႆးထူၼ်းသၢမ် သမႄႉထိ ၵၢၼ်ၽိုၵ်းသႃႉလိၵ်ႈၼႆႉ လၢင်းႁိုင်းလႆႈႁွတ်း ထိုင်သၢၼ်ႉတြူးသီႉယိူင်ႈယဝ်ႉ။ တီႈၼိုင်းပထမသၢၼ်ႉၼၼ်ႉ တၢင်းၼႆႈလိၵ်ႈၵၵုသူဝ်ႉ လိူင်ႇၼင်ႉလိၵ်ႈၼိုင်ႈလႆႈၵႃႉမ၊ တေႃးသလိၵ်ႈလမ်၊ လိၵ်ႈၼၢၼ်ႇလိၵ်ႈတိမ်၊ တၢင်းမႆႈလိၵ်ႈ၊ လိၵ်ႈၽူင်ႇ လိၵ်ႈပိဝ် ဥလႈလိၵ်ႈၵူင် ၼိဝရၼႄးယိူင်ႈလိူဝ်းၼႆႉ ၵဝ်ၵၢင်းၵႃႉၵူႉသေ မီးတၢင်းလူမ်း

ဧလႈတၢင်းၵတ်းယၢၼ်လႄႈ လိုမ့်လႆယူႇလူလၢႆႈတၢင်းလႄႈဝူၼ့် လႄႈလိုမ့် (ဝိတၵ်ၵ၊ ဝိလၢရ) ယဝ့်။

ၼၵ်ႉတုတိယသၢၼ်ႇၼၼ့် ၵူႈပၢၼ်လႄႈဝူၼ့်လႄႈလိုမ့် (ဝိတၵ်ၵ၊ ဝိလၢလ) ၵဝ်ၵိုတ်းထၢတ်ႇၵူႇသေ လႄႈၼိမ်ၼိူဝ်ၵႃႇယုင်ႇလဵဝ် ပုၼ်းထႃးမႃးလူင်ယူႇလူလၢႆႈ တင်းလႄႈလူမ်း လႄႈၵတ်းယၢၼ် (ပီတိ၊ သုၶ) ယဝ့်။

တီႈၼၵ်ႉတတိယသၢၼ်ႇၼၼ့် လႄႈလူမ်းပီႇတိ ၵၼ်မၼ်းပၢၼ် ယိၼ်း လူမ်း (ဝေတၼႃ) ၼႆ့ ၵဝ်ၵျႃၵူႇသေ ၵူလၢႆးၵိုတ်းဝႆ့ လႄႈၵတ်းယၢၼ် တင်းလႄႈၽိဵင်ႇ ပိဵင်း (ၵုပ်ႉၵႃ့ၼႃ) ယဝ့်။

ၼၵ်ႉသၢၼ်ႇထူၼ်ႈသီႇၼၼ့် ၵၼ်ပၢၼ်လႄႈယိၼ်းလူမ်း ဧလႈလႄႈ ယိၼ်းလႃႉ တင်းသဵင်ႈ (ၵၼ်ဝႃႈတၢင်းၵျူႇလႄႈဧလႈလွင်ႈၵမ်ႇၵျူႇလႄႈ၊ တၢင်း လူမ်းဧလႈ လွင်ႈမႆႈလႄႈတင်းသဵင်ႈ) ၵဝ်ၵၢင်းၵႆၵူႇသေ ၵူလၢႆးမီးလႄႈၽိဵင်ႇပိဵင်းၵၼ် တင်းလႄႈၼိမ် ၼိူဝ်ၵႃႇယုင်ႇလဵဝ် (ဢေၵၵ့ၵတႃ) ၵိုတ်းထင်ဝႆ့ယူႇယဝ့်။ ၵျီတ်းၼႆ့ သေ လႄႈၵျဝ်း ၵဝ်ၽိုၵ်းသၢလႆႈၵူႇၵွပ်ႈၵျဝ်းလႆႈၽိုၵ်းၽွၼ့်ဝႆ့သမ်မႃဝႃယႃမ၊ သမ်မႃ သတိ တင်းသမ်မႃသမႃထိ ၼၼ့်ယဝ့်။

ၵိင်ႇသွႆႈသွင်ၵၼ် ၼၵ်ႉပလၢႆႇလႃႇသိၵ်ႈၶႃႇၼႆ့ဧတ့ ပၢၼ်တၢင်းဝူၼ့်လိုဝ်ႈ လႄႈဧလႈ တၢင်းၵျူႉပွင်ႇလိုဝ်ႈလႄႈ ၵၼ်လၢင်ႈၵျီတ်းၵျႃႈပလၢႆႇလႃႇပၢၼ်ပေႃႇၼၼ့် ယဝ့်။ တၢင်းဝူၼ့်လိုဝ်ႈလႄႈၼႆ့ လိၼ်ႈၼေဝႃႈ ဝူၼ့်တႃႇဝၢင်းပိတ်ႈၼူဝ်းလိၼ်းလေး လိမ်ႇ၊ ၵႃႇမ၊ ၼွင်သုၼ်ႇတူဝ် ၵမ်ႇၼၼ် ပိုၼ့်ပိတ်ႈတၢင်းလႄႈလပ်း၊ ဝူၼ့်လွင်ႈမိတ်ႈ တႃႇဧလႈဝူၼ့်လွင်ႈၵမ်ႇၶႃႈတိၵ်းငိၼ်းပူၼ်ႈ ၵၼ်တေလႆႈပိုၼ်လွတ်ႇၼူဝ် သတ်းတဝႃႇတင်းသဵင်ႈၼၼ့်ယဝ့်။ တီႈၼႆ့ မၼ်းပၢၼ်ၵၼ်လီတွင်းမႆႈဝ့်တေ့။ လွင်ႈဝႃႈဝေႈပိတ်ႈတၢင်းဝူၼ့်ၵိုဝ်းသုၼ်ႇတူဝ်ပၢၼ်ယိုႇ၊ ဝ့်လႄႈမိတ်ႈတႃႇ၊ ၵမ်ႇၶႃႈ တိၵ်းငိၼ်းပူၼ်ႈ (ၼၵ့်ၶမ၊ မိတ်တႃ၊ ၵဝိၵျိင်သ) လိူဝ်းၼႆ့သေ ၵဝ်ၵိုၵ်းၵျွမ်းဝ့် ပလၢႆႇလႃႇၼႆ့ယဝ့်။ ၵၼ်ၼႆ့မၼ်းလိၼ်ႈၼေဝႃႈ ပလၢႆႇလႃႇၼႆ့ တိမ်ထူၼ်ႈဝ့်ၼမ့် ၵတ့်တၢင်းၶၼ်လိူဝ်းၼႆ့သေ ၵၼ်ဝႃႈဝ့်သုၼ်ႇတူဝ်ပၢၼ်ယိုႇလႄႈ၊ တေႃးသ လႄႈလမ် လႄႈ၊ လင်းၵၼ်လႄႈ၊ တိၵ်းငိၼ်းပေ့ၵိၼ်ၵၼ်လႄႈလိူဝ်းၼႆ့ ပၢၼ်မႃးလူင်ယူႇၼၵ်ႉၵေႈ ၵေႉတေႃႇၵေႉလႄႈ ၼၵ်ႉမူႇၵူၼ်းလႄႈ ၼၵ်ႉၵၢၼ်မူိင်းလႄႈၼႆ့ ၵွပ်ႈၵျဝ်းယုပ်ႈယွမ်းဝ့်

ပလ်ႇလႃႉယဝ့်။

တၢင်းႁူႉႁၢင်လိူဝ်ႈလိူဝ်ႈၶႅမ်ႉ ပဵၼ်ၵၢၼ်ႁူႉႁၢင်ၵူႈသမ်ႉသဵၼ်ပိူင်လိူဝ်ႈလိူဝ်ႈ လွမ်းၶၢင်ႇတိုၼ်းသၽႃႉဝၼ်မီးယဝ့်။ လင်ႇဝႃႈထမ်းသလွၵ်ႉလၢႉသီႇယိူင်းၶႅမ်ႉ လိၼ်ႈ လိၼ်းၶေႃၵူႈသမ်ႉသဵၼ်ပိူင် လိူင်ႉၶၢင်ႇၶဝ်ပဵၼ်ၶဝ်မီးယဝ့်။ ႁွပ်ႈၶၢၼ်ၿလႈတၢင်း ႁူႉႁၢင်လိူဝ်ႈလိူဝ်ႈၶႅမ်ႉ မၼ်းႁဵတ်းႁဵၢႈႁူႉႁၢင်ထမ်းသလွၵ်ႉလၢႉသီႇယိူင်းယဝ့်။ တၢင်းႁူႉ ႁၢင်လိူဝ်ႈလိူဝ်ႈၵၢၼ်ၶႅမ်ႉ ပဵၼ်ပလ်ႇလႃႉၵၢၼ်သုင်သုတ်း၊ ၵၢၼ်ႁူႉႁၢင်လႆႈတီႈ လိူဝ်ႈလိူဝ်ႈသုတ်းလွမ်ၶေႃႉယဝ့်။ ပေႃးၵဝ်သႃႉသၢႆႉပုတ်ႉထလဝ်ႈဝႃႈ တၢင်းႁူႉ ပလ်ႇလႃႉၶႅမ်ႉ မီးသွင်ယိူင်း။ ၵၢၼ်ၶိုၼ်ႈလမ်ႉ ပဵၼ်တၢင်းႁူႉႁၢင် လိူဝ်တွင်း၊ မီး လႃၶၼ်ႇ ႁူႉလႆႈလွင်ႈတၢင်းလိူင်ႉၶၢင်ႇၶဝ်မီးဝႆႉၶေႃႉယဝ့်။ ၵၢၼ်ၶႅမ်ႉလမ်ႉ ပဵၼ်ၵၢၼ် ႁူႉ လွမ်းလွင်ႈလွမ်းတၢင်း (ၵၢၶုပေႃးထလႃၶၼ်) ၶႅမ်ယဝ့်။ ၵၢၼ်ၶႅမ်ႉ မၼ်းၵမ်ႇ ပေႃးလိူၵ်ႉ၊ လႃၶၼ်ႇၵၢၼ်ႁူႉလိူၵ်ႉၶႅမ်ႉႁႂ်ႉဝႃႈ (ပတိဝေထလႃၶၼ်) လႃၶၼ်ႇ ၵၢၼ် လၢင်ႈဝူၶႅမ်ႉၽွၵ်ႈသေ ႁူႉႁၢင်လႆႈၶေႃႉယဝ့်။ မၼ်းႁူႉထိူင်လႆႈ တိုၼ်းသၽႃႉဝၼ် ၵၢၼ်လွတ်ႈမီးလိူဝ်ႈ၊ တၢင်ႇလိူဝ်ႈဝႆႉၶေႃႉယဝ့်။ ၵၢၼ်ၶႅမ်ႉၵူလ်း ပဵၼ်လႆႈ မိူဝ်ႈလိူင် ႁဝ်းလွတ်ႈသေဝိလေႇသၢႉတင်းသိၼ်ႈသေ မၼ်းၶိုၼ်းယႂ်ႇမႄး ႁွပ်ႈၵၢၼ်ၽႃႉဝၼ်ေႉ ၶေႃႉၵူလ်းယဝ့်။

လုၵ်ႉတီႈသဵၼ်ႈတၢင်းမၢၵ်ႈၵၢင်ႇပဵတ်ႈယိူင်ႈ ၵၢၼ်ၶေမေႃးတီႈၵဵပ်ႈၶႅမ်ႉသေ ၵေႃႉၶိုၼ်ႈတၵ်းတေပွင်ႇလိူဝ်ႈဝႃႈ မၼ်းပဵၼ်သဵၼ်ႈတၢင်းတႃႉၽဝႁဝ်းထုၵ်ႇလႆႈလွမ်း ႁဵတ်းလွမ်းသေ ပူၵ်းပွင်ၵူႉႁၢင်းၽိူင်ႁၢင်းမၼ်းၶႅမ်ယဝ့်။ ၵၢၼ်ၶႅမ်ႉပဵၼ်ပိူင်မႆၢမီးတူဝ် ၶိင်း၊ သူပ်း၊ လိူင်သေ ပဵၼ်တႃႉၶိုၼ်ႈယႂ်ႇ တင်းၶိူင်ႈၽိူၵ်ႇလိုၼ်ႈၶၢဝ်သိူင်ၶေႃႉယဝ့်။ မၼ်းၵမ်ႇၵဵဝ်ႇသင်ၵၼ်တင်း တၢင်းယုမ်ႇ၊ သူးတွင်း၊ ဝႆႈသႃ မူးလၢႆး။ ႁွပ်ႈၶႅမ်ၿလႈ မၼ်း ၵမ်ႇမီးလွင်ႈသင် ၵၢၼ်တေလႆႈႁွင်ႉဝႃႈ (Religion) သႃႉသၢႆႉၵၢၼ်လိူင်။ ၵူလ်း ပဵၼ်သဵၼ်တၢင်းၵၢၼ်ၵွၼ်ႁွတ်ႈတႃႉတေႁူႉပွင်ႇလိူင်ၽိူင်ႈထမ်း၊ သၽႃႉဝ ထမ်း၊ တႃႉလႆႈပူတ်းလွတ်ႈ၊ ၵျူႉသိူဝ်းသေ လႆႈၵတ်းယဵၼ်လွမ်းလူလ်ႈထမ်း သိၼ်၊ သလွၵ်ႉလၢႉ မၢၵ်ႈပလ်ႇလႃႉ ၽူဝ်ႇပလ်ႇလႃႉၶႅမ်ႉၵူလ်း။

ၶိူင်းမိူင်းလၢဝ်းပုတ်ႉၵူႈမိူင်း မီးဝႆႉၽိူင်ႈထုင်းလႆၢးၵၢၼ်ပူႇလၢႉ မူးလၢႆးလွင်ႈ သႃႉသၢႆႉ ၵၢၼ်ႁၢင်ႈလီသေ ႁၢင်ႈယဵၼ်ႇငေႈၶေႃႉယူႇ။ လိူဝ်းၶဝ်ၶႅမ်ႉ ယၢင်းပႆႇ

ၶဝ်ႈပႆးၶႅင်ႈသိၼ်တၢင်းမၢၵ်ႈၵၢင်ႇၵွၼ်ႇ။ ၵူၺ်းၵူႈ ၵွပ်ႈလႆႈလွမ်းၽိုင်ႈထုင်းမူးလႄး သုႇသၶေႇၼလႈ ၶဝ်မီးၵူႈၶၼ် ၵၼ်ပၼ် တၢင်းႁၢၼ်ႇလိူဝ်သေ ပိၼ်ၵၼ်လူဝ်ႇဝႆႉ ပုၼ်ႈတႃႇလိူဝ်းလၢၼ်ႇၶုမ်ႇၶဝ် တႃႇတေၶဝ်ႈလူးသိၼ်ႈတၢင်းၵူၼ်ႇလွႆးလွႆးၶၼ်ႈ ယဝ်ႉ။

ၵႂႃႇလူၺ်ႈထမ်းသၢင်ႇၼႃႇသီႇယိူင်ႈသေ ႁဝ်းမီးၶေႈၵၢၼ်သီယိူင်ႈ တႃႇ တေလႆႈႁဵတ်းၶၼ်ႈယဝ်ႉ။

ထမ်းလိူဝ်ႈလိူဝ်ႈထူၼ်ႈၶိုင်ႈၼႆႉ ပိၼ်တုၵ်ႉၶ၊ ၽိုင်ႈပိၼ်ၽၶ၊ တုၵ်ႉၶ တၢင်းၶၢၼ်လိူဝ်မၼ်း၊ တၢင်းၶီလိူဝ်မၼ်း၊ တၢင်းလူမ်းမၼ်း၊ လွင်ႈၵမ်ႇၵုမ်ႇထူၼ်ႈ မၼ်း၊ လွင်ႈၵၼ်ၵမ်ႇႁၢၼ်ႉပိင်းလိူဝ်မၼ်း၊ လွင်ႈၵမ်ႇမၼ်ႈတိင်ႈမၼ်း ၼလႈလွင်ႈ ၵမ်ႇမီးလွၼ်ႉၵၼ်မၼ်းလိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။ ၵႂႃႇၵပ်းၵၼ်ၼႆႉသေ ၵၼ်ႁဝ်းတေလႆႈ ႁဵတ်းၼႆႉ ပိၼ်တႃႇတေလႆႈႁူႉပွင်ႇမၼ်း၊ ယွမ်းႁပ်ႉဝူႈ မၼ်းမီးတေႃႉ (ပရိၼ်ၺေယ) ၼႆႉၼႆႉၵူၺ်းယဝ်ႉ။

ထမ်းလိူဝ်ႈလိူဝ်ႈထူၼ်ႈသွင်ၼႆႉ ပိၼ်ၵိလေႇသုႇ ၵၼ်ပိၼ်ငဝ်ႈႁၢၵ်ႈလွင်ႈ တႃႇတုၵ်ႉၶပိၼ်ပေႇယဝ်ႉ။ ၵႂႃႇၵပ်းၵၼ်ၼႆႉသေ ၵၼ်ႁဝ်းလူဝ်ႇႁဵတ်းၼႆႉ ပိၼ် တႃႇပၢၵ်ႈပိၵ်ႈ၊ ထူၺ်ႈထွၼ်ပိၵ်ႈ၊ ယႃႉပိၵ်ႈမၼ်း (ပႁႃတပ်ပ) ယဝ်ႉ။

ထမ်းလိူဝ်ႈလိူဝ်ႈထူၼ်ႈသၢမ်ၼႆႉ ပိၼ်ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇ တီႈၵၼ်တုၵ်ႉၶမွတ်ႇ သုတ်းယိၼ်၊ ၵၼ်မီးတေႃႉ၊ ၵၼ်လိူဝ်ႈလိူဝ်ႈတေႃႉၼႆႉယဝ်ႉ။ တွၼ်ႈတႃႇႁဝ်းတေလႆႈ ႁဵတ်းၼႆႉ ႁဝ်းႁူပ်ႉပွင်ႇႁၼ်ထိုင်ၵဝ် (သၢင်ႉလိၵႃတပ်ႉပ) ၼၶၼ်ႈယဝ်ႉ။

ထမ်းလိူဝ်ႈလိူဝ်ႈထူၼ်ႈသီႇၼႆႉ ပိၼ်သိၼ်ႈတၢင်းၵွၼ်ႁွတ်ႈထိုင်ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇ ယဝ်ႉ။ ၵွမ်ႉၵူၺ်းမီးလၢၼ်ႇသေ ဝူၼ်ႉလၢမ်းၵဝ်ၼႆႉ မၼ်းၵမ်ႇထိုင်တီႈလႆႈ။ ၵွပ်ႈ ၼၶၼ်ၼလႈ ႁဝ်းလူဝ်ႇလႆႈၶတ်းလိူဝ်ႁဵတ်းလွမ်း ၽိုၵ်ႈလွမ်း (ၽႃဝေတပ်ႉပ)[1] ၼႆယဝ်ႉ။

[1]မႁဝ (ၵလုတ်တၵမ–1922) ၼႄႈ 10

တွၼ်ႈႁူၵ်း

ထမ်းဢၼတ်ႉတ – ဢၼ်ဢမ်ႇယွမ်းႁပ်ႉဢတ်ႉတ

ယင်းမီးဝႆႉတၢင်းယုမ်ႇၵၼ်ဝႃႈၶွၼ်၊ ၽၼ်၊ ၶႂၼ်ငဝ်း၊ ဝိၺၢၼ်ႇ (Atta) ၼႂ်းတူဝ်ၵူၼ်းႁဝ်းသေ ဝႃႈပဵၼ်လွၼ်ႉၵႅၼ်ၵၼ်မၼ်ႈၵိုမ်း ၵၼ်ၵမ်ႇလႅၵ်ႈလၢႆႈ ၵၼ်မီးဝႆႉယူႇတႃႇသေႇၼႆၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ သႃႇသၼႃႇ ၵမ်ႈၽွင်ႈဝႃႈ ၵူၼ်းႁဝ်းၵူႈၵေႃႉ ၵေႃႉမီးၶႂၼ်ငဝ်း ၵၼ်ၽႃႉၽၢၼ်ႇၽီပူင် ၼၼ်ႉၵူႈၽႂ်မၼ်းဝႃႈၼႆ။ ဝၢႆးသေတၢႆယဝ်ႉ ၼၼ်ႉ ဝိၺဵၼ်ႇၶႂၼ်ငဝ်းၼႆႉ ၵႂႃႇမီးတီႈမိူင်းၽီတႃႇသေႇ ၵမ်ႇၼၼ် မိူင်းငရၢႆးတႃႇ သေႇတႃႇပၢၼ် လွမ်းၶႄႇၽႃႉၽီလဝ်ႈပူင်ၽၢၼ်ႇတႅပ်းတတ်းပၼ် ၵၢမ်ႇလီၵၢမ်ႇ လႃႉမၼ်းမီးၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၵမ်ႈၽွင်ႈဝႃႈ ဝိၺၢၼ်ႇၶႂၼ်ငဝ်းၼၼ်ႉ ပႆၽၢၼ်ႇၼၢႆႉလၢႆႈလၢတ်ႈၵႂႃႇလၢႆ လူဝ်ႈလၢႆပၢၼ် တေႃႇပေႃးသုၵ်းလိုၼ်ႈသႂ်ထူၼ်ႈသေ လိုၼ်းသုတ်းမၼ်းၵႂႃႇႁူမ်း ႁွမ်းၵၼ်ၽြႃႉၽီလူင် (God) ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၽြႃႉၽီလူင် ၵမ်ႇၼၼ် သၢင်လူင် (Universal Soul) ၼႆႉ ႁွင်ႉဝႃႈၽၼ်ငဝ်းလေႃးၵလူင်ၼႆသေ ပဵၼ်ငဝ်ႈတေႇ တီႈၵၼ်ဝိၺၢၼ်ႇၽၢတ်ႇၵွၵ်ႇမႃး ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၶႂၼ်ငဝ်းၼႆႉ မီးယူႇတီႈၼႂ်းၵူၼ်းသေ ပဵၼ်ၵေႃႉဝူၼ်ႉ၊ ၵေႃႉလၢမ်ႇပူလ်ႈယိၼ်းလီၵိၵ်ႇလႃႉ၊ ၵေႃႉႁပ်ႉၵဝ်သူႈဧလႈ တၢမ်ႇ လွမ်းၶႄႇတၢင်း ႁဵတ်းသၢင်ႈလီၵိၵ်ႇလႃႉ မၼ်းမီးၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပႆႈဝူၼ်ႉ လိူင်ႉၶႄႇဝႃႈမႃးၼႆႉ ပဵၼ်ဝႃႇတတၢင်းယုမ်ႇၶႂၼ်ငဝ်းယဝ်ႉ။

သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထလဝ်ႈ ၵမ်ႇယွမ်းႁပ်ႉ လွင်ႈဝႃႈဝိၺၢၼ်ႇၶႂၼ်ငဝ်းမီး ၼႆ။ ပေႃးၵဝ်လွမ်းၶေႃႈထမ်းပုတ်ႉထလဝ်ႈဝႃႈဧတႉ တၢင်းယုမ်ႇယမ်ၶႂၼ်ငဝ်းၼႆႉ ၵူလ်း ဝူၼ်ႉပဵၼ်ၵဝ်၊ ဝူၼ်ႉႁဵတ်းၵဝ်ၵူလ်း။ မၼ်းပဵၼ်ၵၼ်ၽိတ်းၽူၼ်ၵူလ်းသေ ၵမ်ႇမီးလွၼ်ႉၶႂ်ႈတိုၼ်းသၽႃႇဝ။[1] မၼ်းလၢင်ႈမေႃႁဵတ်းႁႂ်ႈတၢင်းဝူၼ်ႉ ၵၼ် ဝႃႈ 'ၵဝ်'၊ ၶွင်ၵဝ်၊ သုၼ်ႇတူဝ်ယႂ်ႇ၊ လေႃးၽ၊ တေႃးသ၊ မေႃးႁ၊ မႃႇၼ လၵႂႃႇ

[1]ၵမ်ႇမီးလႆႈ၊ ၵမ်ႇႁႃႁၼ်လႆႈ ၼႂ်းၽိုင်ႈပဵၼ်လေႃးၵ၊ တိုၼ်းသၽႃႇဝလေႃးၵ။

ဂိလေ,သ, တင်းလ်ၢဧလး ပခ်ၡခဝ်ပ်ၭခ်ပေ,ခခေ့်ယဝ့်။ ကခ်ခဲ့် မခ်းပ်ၭခ်
ငဝ်းရၢဂ်း ခွင်ပခ်ၡတင်းသ်ၭင်းသေ ဂ်ၭတ်းရှ်ုးဖိတ်းမေးဂခ် တေ,ကဝ်တၢင်း
ဖိတ်းဂခ်လ်ၭဂ့်ခွဲ့ ခ်ုးရှူခ်းဂုု, တေ,ထိုင်ပ်ၭခ်သိုဂ်းသှူဝ်ခ်ုးမှူင်းယဝ့်။ တိၭးဂ်ၭပ်း
မခ်း တေ,ဂွပ်းတၢင်းယုမ်,ဖိတ်းဖှူခ်ကခ်ခဲ့်သေ မခ်းသှူဝ်,တၢင်းပခ် တ,
ရှ်ုးတၢင်းဂျ်ၢ.မှူဂ်းပ်ၭခ်ပေ,ခ်ုးလှူဂ်းခဲ့်ယဝ့်။

ယင်းမိၭးတၢင်းခဲ်းလ်ုသွင်ပှူင်ဂိုဂ်းဂပ်းဝဲ့ယှူ, ခ်ုးလ်ုဂှူခ်းၡဝ်းလို့ဂ်လို့ဂ်
ယဝ့်။ သွင်ပှူင်ကခ်ဝေးခခေ့်လမ့် ပ်ၭခ်ကခ်တ,တေဂ်ၭတ်,ဂင်းရှေ.တှူဝ်ဧလး
တ,တေလှူလွမ်တှူလ်ုးထိုင်တှူဝ်ခဲ့်ယဝ့်။ ပုခ်းတ,ဂ်ၭတ်,ဂင်းရှေ.တှူဝ်ခိင်းခဲ့်
ဂှူခ်းၡဝ်းခှူင်ကွဂ်,ဖ.ဖိၭ တိၭးကခ်ဂှူခ်းၡဝ်းလှူဝ်,လ်ဲးပိုင်းမခ်းသေဧလး ရှ်ုး
မခ်းဂ်ၭတ်,ဂင်းပခ်တၢင်းရှူမ်,လှူမ်းခှူဝ်ၡဝ်း မှူခ်လှူင့်ခငေ, လုဂ်းကွခ်လ်ဲးပိုင်း
လ်ုယ့်, ခှူဝ်ပေးမေးမခ်းခခေ့်ယဝ့်။ ပုခ်းတ,လှူလွမ်တှူလ်ုးထိုင်လဝ်းဂဝ်,
ခခေ့် ဂှူခ်းၡဝ်းခိုင်ကွဂ်,မးခုခ်ငဝ်း ကမ်,ခခေ် ဖခ်ငဝ်း ကခ်ကမ်,လၢင်းတ်ၢ
သေပွဂ်းခခေ့်ယဝ့်။ ကဝ်တၢင်းယုမ်,သွင်ကခ်ခဲ့်သေ ယွမ့်ပခ်ရှ်ၭင်းလ်ုမခ်း
လုးမ်ၭခ်းမှူဝ်းကခ်ကမ်,ပွင်,လ်ုလ်ု၊ မှူဝ်းယှူ,ကှူခ်း၊ မှူဝ်းယိခ်းဂှူဝ် ဧလးမှူဝ်းမိၭး
တၢင်းလှူဝ်,မးခခေ့်ယဝ့်။ ဂွပ်းခခေ်ဧလး ဂှူခ်းၡဝ်းၡတ့်ခွတ်,တဂ့်ဝဲ့ခှူဝ်တၢင်း
ယုမ်,ခုခ်ငဝ်းဝဲ့ ခ်ၭခ်းခ်ၭခ်းခရေခရေယဝ့်။

ပုတ့်ထလဝ်းဧတ့လမ့် ကမ်,ပခ်ရှ်ၭင်းလွင်းတၢင်းကမ်,ပွင်,လ်ု၊ ကှူခ်းငဝ်
သဝ်းသှူင်း၊ ခိၭးယၢခ်းယိခ်းဂှူဝ်ဧလးလေးဖတခ်ၡလှူဝ်းခဲ့်။ ဂှူလ်ုးမိၭးတၢင်း
ယှူင်းမ်ၢ တ,ရှ်ုးဂှူခ်းၡဝ်းရှူ.ပွင်,ထမ်းသလ်လ,သေ ထှူလ်ုးထွခ်ပ်ၭတ်းယ.ပ်ၭတ်း
လှူဝ်းခဝ်တမ်,ယေး ပးလ်ၭမ်ငဝ်းရၢဂ်းခဝ်ပေးကမ်,ဂိုတ်းသင်ခခေ့်ယဝ့်။ ပေး
ကဝ်သ,သခရေ,ပုတ့်ထလဝ်းဝေး တၢင်းယုမ်,ၡဝ်း ကခ်ဂ်ၭဝ်,လှူလ်ုး ဖ.ဖိလှူင်
ကမ်,ခခေ် ခုခ်ငဝ်းလှူင်ခဲ့် ပ်ၭခ်ကခ်ဖိတ်းသေ ကမ်,မိၭးခမေ့် တွခ်းသင်ခေ်။
ဂွပ်းတၢင်းယုမ်,လှူဝ်းခဲ့် ယင်,ခဝ်းလို့ဂ်ဝဲ့ခ်ုး ဂှူခ်းၡဝ်းသေ ကဝ်လပ်းလ်ုဂှူခ်း
ၡဝ်းဝဲ့ဧလး လှူဝ်းခဝ်လင်,ပေးကမ်,ခ်ုးထွမ်,ခ်ုးငိခ်း ကမ်,ခ်ုးပွင်,လ်ုခေးထမ်း
ပှူခ်း ကခ်သၢခ်ခတ်းတၢင်းယုမ်,ခဝ်ခခေ့်ယဝ့်။

ပုတ့်ထလဝ်းရှူ.လွင်းခဲ့်လ်ၭင်းလိၭခရေ,။ ဝေးတိၭးတေ့မခ်း ပုတ့်ထလဝ်းဝေး

ထမ်းမၢၼ်ႈလဝ်ႈၶဝ်ႇ ပဵၼ်ၵၢၼ်သၢၼ်ၶတ်းတေႃႉ ၽွင်းၶမ့်လႆ (ပတိသေႉတၵ႑
မိ)၊ ၵၢၼ်ၶဵင်ႉၶတ်းတေႃႉလေႃးၽၵူၼ်း တၢင်းၶႂ်ႈလႆႈၵူၼ်းၶႆ။ ဝႆးသေပုတ်ႇထ
လဝ်ႈလႆႈသပ်ႇပၢၼ်လူတလႃၼ်ႉယဝ့်သီႉဝူင်ႈ မၢၼ်းလဝ်ႈၶၼ်ႈသဝ်းတီႈတႂ်ႈတူၼ်ႈ
ပေႃးထိသေ ဝူၼ်ႇမ်ၢၼ်ႈႁင်းလဝ်ႈဝႃႈ ‘ၵဝ်လႆႈႁူပ်ႇပွင်ႉႁၢၼ်ထမ်းသလ်လၢၵၢၼ်လိူၵ်ႇ
လမ်ႉၵၢၼ်လႆႈယႃပ်ႉ ပွင်ႉလႂ်ယႃပ်ႉ ၵၢၼ်ၵူလ်းၽူႈမီးပလ်ႉလႃႉၶဝ်ႁူႉပွင်ႉလႂ်လႆႈ
---။ ၵူၼ်းၶဝ်လမ့် မီးတၢင်းတၢၼ်ႁႃ တၢင်းလပ်းပဵၼ်းႁူမ်ႉငမ်းဝႆ့သေ ယူႉ
ၶႂ်းလပ်းသိင်ႉယူႉၶႂ်ႇ တေၵမ်ႉလၢင်ႈႁူႉႁၢၼ်လႆႈထမ်းသလ်လၢၵၢၼ်ၶႂ်ႇ’ ၶႆ။

ဝူၼ်ႇမ်ၢၼ်ႈလိူင်ႇၶၼ်ႉဝႃႈမႃးၶၼ်ႇသေ ပုတ်ႇထလဝ်ႈၵဝ်ႁူၼ်တူၼ်ႇၵႂ်ႉ
ၵမ်းၶိုင်ႈသေဝူၼ်ႇဝႃႈ ‘လွင်ႉမၢၼ်းတေပဵတ်ႈလႆၢ ၵမ်ႉပဵတ်ႈလႆၢႁႃႉ ပေႃးၵဝ်ၶတ်း
လႂ်ႁေႃးထမ်းသလ်လႃႉ ၵၢၼ်ၵဝ်လင်ႉႁႃႁူပ်ႇလႆႈမႃးၶႂ်ႇ တေႃႉလူၵ်ႈ’ ၶႆ။ ၵမ်း
ၶၼ်ႇ မၢၼ်းလဝ်ႈတဵၵ်ႈတူလ်းၵူၼ်းႁဝ်း လူလ်ႈတင်းမွၵ်ႉမူဝ်ယဝ့်။ ၶႂ်းၶွင်
မွၵ်ႉမူဝ်ၶၼ်ႇ မူဝ်ၵမ်ႈၽွင်ႈမီးၶႂ်းၶမ့်၊ ၵမ်းၽွင်ႈသမ့်လင်ႉႁႃၽုတ်းၵွၵ်ႉၽိဝ်
ၶမ့်မႃး၊ ၵမ်းၽွင်ႈသမ့်ပူၼ်ႇၵွၵ်ႉၽိဝ်ၶမ့်သေ ယႃၼ်ၵၢၼ်တင်းၶမ့်ဝႆ့။ တေႃႈ
လႆၢးၶၼ်ႉၶႆ ၶႂ်းလူၵ်ႈၶႂ်ႇၵေႃႈ ယင်းမီးၵူၼ်းလိူဝ်းၵၢၼ်မီးတၢင်းၶိုၼ်ႈယႂ်ႉပဵၵ်ႉ
ၵၢၼ်လႆၢထၢၼ်ႈၶၼ်ႇယူႉ။ ၵမ်ႈၽွင်ႈတၵ်းတေႁူႉပွင်ႉထမ်းလိူဝ်ႈလႂ်ႈယူႉၶႆဢလႈ
ပုတ်ႇထလဝ်ႈလင်ႉတဵပ်းတတ်းတႃႉတေႁေႃးထမ်းယဝ့်။[1]

ၶေႃႈထမ်းၵၢတေႃႇတ ၵမ်ႉၶၼ်ႇ ၶေႃႈထမ်းၵၢၼ်ၵမ်ႉမီးၶႂ်ၼ်ငဝ်းၶႂ်ႇ
မၢၼ်းတိုၼ်းမီးၽွၼ်းသိုပ်ႉ ၵၢၼ်လႆႈမႃးၵွပ်ႈၵၢၼ်ႁဝ်းထတ်းသၢင်ၶၼ်ႉထႃႉႁႃႈ
ယူင်ႈ လဵမ်တင်းၶေႃႈထမ်းပတိတ်ႇလသမုပ်ႇပႃတ (ထမ်းၶေလွင်ႈၽွၼ်းသိုပ်ႉၵၢၼ်
သေပဵၼ်) ၶၼ်ႇယဝ့်။ တီႈၶႂ်းထမ်းလိူဝ်ႈလႂ်ႈထူၼ်ႈၶိုင်ႈၶၼ်ႇ ႁဝ်းလႆႈႁၢၼ်မႃး
ၵၢၼ်ဝႃႈၽီ၊ ၵူၼ်း၊ သတ်း၊ ၽူႈ– ပုၵ်ႇၵူဝ်ႉ ၵၢၼ်ဝႃႈၶႂ်ႇ ၵူလ်းပဵၼ်တုမ်တူဝ်ၶၼ်ႉ
ထႃႉႁႃႈယူင်ႈသေ မူဝ်ႈၵၢၼ်ႁဝ်း လဵၵ်ႉထတ်းတူလ်းၶဝ်ၶၼ်ႇ ႁဝ်း ၵမ်ႉလႆႈႁၢၼ်
သင်ၶႂ်းၶဝ် ၵၢၼ်တေလႆႈဝႃႈ ‘ၵဝ်’ တူဝ်ၵဝ် ၵမ်ႉၶၼ်ႇ ၶႂ်ၼ်ငဝ်းလူင် ၵမ်ႉၶၼ်ႇ
လွၼ်ႇၵဵၼ် ၵၢၼ်ၵမ်ႉလဵၵ်ႈလႆၢႈသေပွၵ်ႈၶၼ်ႇ။ ၶႂ်ႇလမ့်ပဵၼ် လႆၢးထတ်းသၢင်
ယဝ့်။ ပတိတ်ႇလ သမုပ်ႇပႃတၵေႃႈတေႃႈၶၼ်ႇ မၢၼ်းပဵၼ်လႆၢးၵပ်းသိုပ်ႉလၢပ်ႈၵၢၼ်

[1]မႁဝ (ၵလုတ်တၵမ–1922) ၶေႃႈ 4 ၶေႃႈသင်ႉ (foot note); မႆပပ်ႇ 1 (မူႉလတ) ၶေႃႈ 167 ၶေႃႈသင်ႉ

ယဝ့်။ ထွမ်းၼင်ႉၵဝ်လႆးၼႆ့ဝႃႈ ၼင်ႈလူၵ်ႈၼႆ့ မၼ်းၵမ်ႉမီးၵီႈသင် ၵၼ်တေ
လႆႈဝႃႈ ‘ၵုမ်ႉထူၼ်ႈယဝ့်တူဝ်ႈ’ ၼႆၼၼ့်ယဝ့်။ ၵူႈသမ်ႉသ်ၼ်ပိူင် မၼ်းပွင်ပ်ႆၼ်ယူႉ၊
ၵ်ႆဝ်ႉၼွင်ႈၵၼ်လူင်ယူႉ၊ ၵိင်လင်ၽင်ၼွင်ႈၵၼ်လူင်ယူႉယဝ့်။ ၵၼ်ၼႆ့လမ်း
ပ်ႆၼ်လႆးၵွင့်ၵ်ႆဝ်ႉၵပ်းၵၼ်ယဝ့်။

မိူဝ်ႈပႆႉၵူႉတီႈၵၢင်ႈ ၼင်ႈလွင်ႈပတိတ့်လသမုပ့်ပုတၼၼ့် ပေးႁူႉလႆး
ပွတ်းမၼ်းၼႆ တေတိူဝ်းပွင်ႉလွင်ႈၼိူဝ်မၼ်းယူႉ။ လႆးပွတ်းမၼ်းလမ်း လ်ႆၼ်ႈ
လ်ႆၼ်းဝ့ႆလိူင့်ၼင်ႉတီႈတွင်ႈၼႆ့ယဝ့်။

1. ၵိမသ့်သမိင်သတိ ၵိတံၵျေးတိ– ပေးၵၼ်ၼႆ့ပ်ႆၼ်ပေႉၼႆ ၵၼ်
ၼၼ့်လင်ႉပ်ႆၼ်ပေႉယဝ့်။

2. ၵိမသ့်သၵုပုတ ၵိတံၵုပလ့်လတိ– ၵွပ်ႈၵၼ်ၼႆ့ပ်ႆၼ်ပေႉ ၼလႈ
ၵၼ်ၼၼ့်လင်ႉပ်ႆၼ်ပေႉယဝ့်။

3. ၵိမသမိင် ၵသတိ ၵိတံၼၵျေးတိ– ပေးၵၼ်ၼႆ့ၵမ်ႉပ်ႆၼ်
ပေႉၼႆ ၵၼ်ၼၼ့်ၵေႈၵမ်ႉပ်ႆၼ်ပေႉယဝ့်။

4. ၵိမသ့်သၼိရျေးထ ၵိတံ ၼိရုလ့်လတိ– ၵွပ်ႈၵၼ်ၼႆ့မွတ်ႉသုတ်း
ယ်ႆၼ်ၵူႉၼလႈ ၵၼ်ၼၼ့်လင်ႉမွတ်ႉသုတ်းယ်ႆၼ်ၵူႉယဝ့်။[1]

ၵိင်ၼိူဝ်လႆးပၵ်းပိူင် လွင်ႈၽွၼ်းၵျေႉတုၽလသိုပ်ႉၵၼ်ပ်ႆၼ်၊ လႆးၵ်ႆဝ်ႉ
ၼွင်ႈၵၼ်ပ်ႆၼ်၊ လႆးၵိင်လင်ၽင်ၼွင်ႈၵၼ်ပ်ႆၼ်ၼႆ့သေ ၽဝၵူၼ်း သတ်း ၽီ
သၢင်တင်းသ်ႆၼ်ႈ လ်ႆမ်တင်းၽဝသမ်ႉသုႉရူႉၼႆ့လိူဝ်၊ လွင်ႈမွတ်ႉသုတ်းယ်ႆၼ်ၼႆ့လိူဝ်
ၵဝ်သပ်းလ်ႆၼ်းၼေၵေၼ်ဝ့ႆယူႉ တီႈတွၼ်ႈပတိတ့်လသမုပ့်ပုတ ၵၼ်မီးၵိင်ႉသွႆႈ
သိပ်းသွင်ၼႆ့ယဝ့်။

1. ၵွပ်ႈၵဝိလ်လၼလႈ သင်ႉၼုႉရၼဝ်ပ်ႆၼ်ပေႉယဝ့်။
2. ၵွပ်ႈသင်ၼုရတင်းလႆးၼလႈ ဝိလုၼပ်ႆၼ်ပေႉယဝ့်။
3. ၵွပ်ႈဝိလုၼၼလႈ ၼၢမ်ႉရူပ်ၼဝ်ပ်ႆၼ်ပေႉယဝ့်။
4. ၵွပ်ႈၼၢမ်ႉရုပ်ၼလႈ ၵယတၼၵျူၵ်းယိူင်ႈပ်ႆၼ်ပေႉယဝ့်။
5. ၵွပ်ႈၵယတၼၵျူၵ်းယိူင်ႈၼလႈ ၽသ့်သတၢင်းတုမ့်တိူဝ့်ပ်ႆၼ်ပေႉယဝ့်။

[1]မ၊ ပပ့် 3 (မူႉလတ) ၼျေႈ 63ႈ သင်၊ ပပ့် 2 (မူႉလတ) ၼျေႈ 28ႉ95

6. ဂႂပ်ၬဃသ့်သငလၬ ဝေၩတခၡေၩပ်ၢ်ခ်ပေၩယဝ့်။

7. ဂႂပ်ၬဝေၩတခၡေၩငလၬ တခ်ၡပ်ၢ်ခ်ပေၩယဝ့်။

8. ဂႂပ်ၬတခ်ၡငလၬ ကုပတၢခ်ၩလ့်လပ်းပ်ၢ်ခ်းပ်ၢ်ခ်ပေၩယဝ့်။

9. ဂႂပ်ၬကုပတၢခ်ၩငလၬ ဃဝပ်ၢ်ခ်ပေၩယဝ့်။

10. ဂႂပ်ၬဃဝငလၬ လတိပ်ၢ်ခ်ပေၩယဝ့်။

11. ဂႂပ်ၬလတိငလၬ 12. လၡူ မရၶ သေးဂ ပရိတေဝ လဂူၩပ်ၢ်ခ်ပေၩ ယဝ့်။

ဂ့်တ်းခ် ဃဝပ်ၢ်ခ်ပေၩမုး၊ မီးမုး၊ သမ့်သိုပ်ၩပ်ၢ်ခ်ဂူၩယဝ့်။ သင်လိုဝ့်ဝုၬ ၡဝ်းကဝ်ပိုင်ကခ်ခ့် ပိခ်ၬဃူခ်ဂူၩခ် ဂမ်းခခေ်ၡဝ်းလံၬၡခ် သံၢသိုပ်ၩပ်ၢ်ခ် ကဝ်သုတ်းသ်ၢင်ၬဂူၩယဝ့်။

ဂႂပ်ၬကဝိလ့်လ မႂတ်ၩသုတ်းယ်ၢခ်ငလၬ သင်ၩခုၩရခဝ်ဂေၬမႂတ်ၩသုတ်း ယ်ၢခ်ဂူၩယဝ့်။ ဂႂပ်ၬသင်ၩခုၩရခဝ်မႂတ်ၩသုတ်းယ်ၢခ်ငလၬ ဝိလုၩခမႂတ်ၩသုတ်း ယ်ၢခ်ဂူၩယဝ့်...။ ဂႂပ်ၬလၩတိမႂတ်ၩသုတ်းယ်ၢခ်ငလၬ လၩရူၩ၊ မရၶ၊ သေးဂ၊ ပရိတေၩဝလဂူၩမႂတ်ၩသုတ်းယ်ၢခ်ဂူၩယဝ့်။

တီၬခ့် ထုဂ်ၩလီလံၬတႂင်းဝုၬ ဂူၬဂိင်ၩသႂံၬပ်ၢ်ခ်လံၬဃႂခ်း တင်းငဝ်ၬၡၢဂ်ၬ ၡေၩတုဃလတင်းသႂင်ယဝ့်။ ဂႂပ်ၬခခေ်ငလၬ ခဝ်ဂ်ၢဝ်ၩဂပ်းဂခ်ဝံ့၊ ကိင်လင်ဃင် ခငႂ်ၬဂခ်ဝံ့သေ ပ်ၢ်ခ်လုလူင်ယူၩ ဂဝ်ဂႂပ်ၬမ့်း မ့်းဂႂပ်ၬဂဝ်ယဝ့်။ မခ်းကမ်ၩလႂတ်ၬ လ်ၢဝ်းဝံ့ခေခေ။ ဂႂပ်ၬခ်ငလၬ လၢဝ်းပုတ့်ခ့် ကမ်ၩယႂမ်းၡပ့်ငဝ်ၬၡၢဂ်ၬဂမ်းၡူဝ် တၢင်းပိုခ်ၬ လိုင့်ခင်ၩၡဝ်းလံၬၡခ်မုးလ်ၢမ်လဝ့်ခခေ့်ယဝ့်။ လ်ၢမ်တင်းတေလံၬ ခပ့်ဝုၬ ပတိတ့်လသမုပ့်ပတခ့် မခ်းပ်ၢ်ခ်ဝူင်းပခ်ၩတူင်ၩ(cirle)ဝံ့ခ်၊ မခ်း ကမ်ၩလံၬခပ့်ဝုၬ ပ်ၢ်ခ်တူင်ၩမႂင်ၬလ်ၢင်ၬ (chain)သိုပ်ၩဂခ်ခခေ့်။

ခေၬထၢမ်ကခ်ဝုၬ ထၢင်ၩၡၢင်ၬလႂတ်ၬလ်ၢဝ်း (Free will) ခ့် ကဝ်ကႂင်ၬဝံ့ ခ်ငုးတၢင်းဝူခ့် လ်ၢမ်တင်းပံၢးဝူခ့်ခပ့် ခႂင်လၢဝ်းခိုဝ်းဂူခ်းမိုင်းဝခ်းတူဂ်းခဝ်ယူၩ။ ဂူလ်းဂုၬ ပေးကဝ်လႂမ်းပတိတ့်လသမုပ့်ပတဝုၬလိုင် ခေၬဂူၢမ်းကခ်ခ့် ကမ်ၩလၢင်ၬ ဂိုတ်ၩကႂဂ်ၩမုးလံၬ ခ်ငုးကဃိထမ်းလၢဝ်းပုတ့်။ သင်လိုဝ့်ဝုၬ ခူင်း လေးဂလူင်ခ့် ဂ်ၢဝ်ၩဂပ်းဂခ်ဝံ့၊ ပ်ၢ်ခ်ကခ်ပႂင်ပ်ၢ်ခ်ဝံ့၊ ကိင်လင်ဃင်ခငႂ်ၬဂခ်

ဝႆႉၼႆ ၵၢင်ၸႂ်လွတ်ႈလႅဝ်းၼႆႉ တေႁဵတ်းႁိုဝ်မီးလႆႈၼႃၼႃ။ ၵၢင်ၸႂ်ၼႆႉ ၶဝ်ႈပႃးဝႆႉ ၼႂ်းလုမ်းသင်ႇၼႃႇရ လိူင်ႉၼင်ႇတၢင်းပူၼ်ႉၼႆႉသေ မၼ်းပဵၼ်မေးၵွပ်ႈလွင်ႈတၢင်း ၵဵဝ်ႇ ၶွင်ႈၵၼ် (ပတိတ်ႉလသမုပ်ႉပၼ်ၼ) ယဝ်ႉ။ ကၼ်ႁဝ်းလၢတ်ႈဝႃႈ (လွတ်ႈလႅဝ်း) ၼႆၼႆႉ ကမ်ႇလွတ်ႈလႅဝ်းလႆႈတင်းပိုၵ်းၼႂ်းလူၵ်ႈလေးၵၼ်ႉ။ မၼ်းယင်းမီးလွင်ႈ ၽွၼ်းသိုပ်ႇၸၢပ်ႈၵၼ်သေ ၵဵဝ်ႇၶွင်ႈၵၼ်ဝႆႉယူႇ၊ ၵွပ်ႈၼႆ ထၢင်ႇႁၢင်ႈလွတ်ႈလႅဝ်း ၼႃႈၼႆႉ မၼ်းကမ်ႇပႆႇလွတ်ႈ လွင်ႈၽွၼ်းသိုပ်ႇၸၢပ်ႈၵၼ်ပဵၼ်၊ ကမ်ႇၸႂ်ႈကၼ် ၵုမ်ႇထူၼ်ႈဝႆႉ။ ၼႂ်းလေးၵၼ်ႉ ၵွပ်ႈဝႃႈ ၵူႈသမ်ႇသႅၼ်ပိူင် ကိင်လင်ၽင်ၶွင်ႈၵၼ်၊ ၵဵဝ်ႇၵပ်းၵၼ်သေပဵၼ်ယူႇႄလႈ မၼ်းကမ်ႇမီးလႆႈ တၢင်းလွတ်ႈလႅဝ်းၵုမ်ႇထူၼ်ႈ ကၼ်ယဝ်ႉတူဝ်ႈ။ တၢင်းယုမ်ႇကဝ်ကၼ်ဝႃႈ ထၢင်ႇႁၢင်ႈလွတ်ႈလႅဝ်းၼႆႉ ငဝ်ႈပိုၼ်ႉ ၶႃမ်ႇမၼ်း မၼ်းၵဵဝ်ႇၵပ်းၵၼ် တၢင်းယုမ်ႇၽႃႉၽီ (God) ဝိလႃၼ်ႇ၊ တြႃး (Justic)၊ သူး ႄလႈ တႃမ်ႇၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈၼႆ မၼ်းကမ်ႇၸၢင်ႈဝႃႈလႆႈ ထၢင်ႇႁၢင်ႈလွတ်ႈလႅဝ်း ကမ်ႇကိင်ပိုင်ႈၽႂ် တိုၼ်းလွတ်ႈလႅဝ်းဝႆႉၼႃၼႃၼႆ။

ပေးကဝ်ၸွမ်းပတိတ်ႉလသမုပ်ႉပႃတဝႃႈၸႂ်၊ လႆးထတ်းသၢင်ၼၼ်ႇထႃႇ ႁႃႈယိူင်ႈဝႃႈၸႂ် တၢင်းယုမ်ႇ တၢင်းၼႆႈၸႂ် ကၼ်ဝႃႈ ‘ၵဝ်၊ ၶႂၼ်ငဝ်း၊ ဝိလႃၼ်ႇ’ ကၼ် ၼပ်ႉဝႃႈ ပဵၼ်လွၼ်ႉၵႅၼ် ကမ်ႇၸၢင်ႈတႆႃၼႆၼႆႉ ပဵၼ်တၢင်းယုမ်ႇၽိတ်း၊ ပဵၼ် ကၼ်ကဝ်ၸႂ်ၵူၼ်ႉပဵၼ်ၵူၸုၼ်း။ ၸၢဝ်းပုတ်ႉဝႃႈႄတႉ ကၼ်ၼႆႉပဵၼ်ထမ်းကၼေတ်ႉတ ကမ်ႇမီးဝိလႃၼ်ႇကမ်ႇမီးၶႂၼ်ငဝ်းယဝ်ႉ။

တႃႇတေၵေႈလိတ်ႈပႅတ်ႈ တၢင်းၵႂင်ၸႂ်ၼၼ်ႉ တေၼေၵႃႇ တၢင်းၸိုဝ်ႈၸႂ်ႈ သွင်ယိူင်ႈတီႈၼႆႉသေၵွၼ်ႇ။ သမုတယသၸ်ၸႃ – တၢင်းၸိုဝ်ႈၸႂ်ႈ ကၼ်ၵူၼ်း တၢင်ႇၸိုဝ်ႈဝႆႉ တင်းပရမတ်ထသၸ်ၸႃ – တၢင်းၸိုဝ်ႈၸႂ်ႈကၼ်တေႉၼႆ မီးသွင် ယိူင်ႈၼႆႉယဝ်ႉ။[1] ကၼ်ႁဝ်းတိုဝ်းယူႇတႃႇသေႇၵူႈဝၼ်းမိူင်းၵူၼ်း လိူင်ႉၼင်ႇဝႃႈ ‘ၵဝ်’၊ ‘မႂ်း’၊ ‘ၵေႃႉၼၼ်ႉ’ ၸၵူႇၸိူဝ်းၼႆႉ ႁဝ်းကမ်ႇလႅၼ်၊ ကမ်ႇၸႂ်ႈဝႃႈ လိလူး ဝိလႃၼ်ႇ၊ ၶႂၼ်ငဝ်းသေ ႁွင်ႉၵၼ်။ ႁဝ်းၵူၸုၼ်းႁွင်ႉၵၼ်ၸွမ်းၼင်ႇ ဝေးႁႃႇရတၢင်ႇ ၸိုဝ်ႈမီးဝႆႉၼၼ်ႉၵူၸုၼ်း။ ပရမတ်ထသၸ်ၸႃၼႆႉ သပ်းလႅင်းဝႃႈ ကၼ်တေႉတေႉမၼ်း မၼ်းကမ်ႇမီးၵဝ် မီးသတ်းတဝႃႇသင်။ ပေးကဝ်ၸွမ်းသုတ်ႈ သုတ်တႃလင်ၵႃ

[1]သႃႇရထ၊ ပပ်ႉ 2 (မူႇလတ) ၼႃႈ 77

ဝတႃႇရ ၽႃႆႇမၵျႇယႃႇၶဝေႃႈလိူင် ‘ပုၵ်ႉၵူဝ်ႇ’ ၵၼ်ဝႃႈၶႂ်ႈ ပေႃးၵဝ်ၶႃႈတၢင်ႇလိူဝ်ႈ ဝႃႈမၼ်းမီးယူႇ၊ ၵူလ်းၵႃႈ ၵၼ်တေႃႉ မၼ်းၵမ်ႇမီးၶႆႈ။

ၵၼ်ၵမ်ႇယွမ်းႁပ်ႉဝိလႃၶၼ်ႇလူင် ၵမ်ႇလၢင်ႈတႆႈၶႆႈၶႂ်ႈ ပၼ်လၵ်ႉၶၶျေႇ ထမ်းပိူင်တႆႈၶွင်ႁိၶယေႃႇၶေ တင်းမၵျႇယႃႇၶေ တင်းလူင်သေ မၼ်းၵမ်ႇမီးလွင်ႈ တႃႇတေၶပွ်ႉဝႃႈ ၽိင်ႈထုင်းလၢဝ်းပုတ်ႉၶႂ်ႈ မီးတၢင်းပၵ်ႇပႆႈပိူင်ႈၵၼ် တင်းၶေႃႈ ထမ်းမူႇငဝ်ႈပုတ်ႉထၶႆႈ။

ႁွပ်ႈၶၶေ ၵၼ်လီၵၢမ်းၵၼ်ၶိုင်ႈလမ်း တေႃႈလိဝ် ၽူႈမီးပလ်ႇလႃႇ ၶဝ်ၵမ်ႈၽွင်ႈ ယင်းမီးၵၢင်လွႆၶွႆႈလွမ်လီမ် ၵဝ်တၢင်းၶႆႈလွႆ (တၢင်းယုမ်ႇ) ၵတ်တ ၵၼ်သၢၶ်ၶတ်းၵၼ်တင်းဝႃႇတပုတ်ႉထလဝ်ႈ ၶဝ်ႈမႃးလွမ်ႇ ၶွႆးထမ်းပုတ်ႉထ လဝ်ႈယူႇ။ လိူဝ်းၶဝ်ၽူႈမီးပလ်ႇလႃႇ ၶပွ်ႉယမ် သူၶ်လွႆၶိူဝ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈ တင်း ၶေႃႈထမ်းလဝ်ႈယူႇ။ ၵူလ်းၵႃႈ ၶဝ်ၵမ်ႇလၢင်ႈဝူၶ်ႉမ်ၶ်ႈလႆႈဝႃႈ ပုတ်ႉထလဝ်ႈၶႂ်ႈ တၵ်းတေပေႇပ်တ်ႈတၢင်းယုမ်ႇဝိလႃၶ်ႇ ၵၼ်ၶဝ်လူဝ်ႇၶျေႇ ၶၶေႉၶႆႈ။ ၶဝ်လွမ် လွမ်ၵဝ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈ တႃႇတေလွႆးပၶ် ၵမ်ႉပၶ် တႃႇလႆႈမီး ၽဝတႃႇသေႇ (Eternal existence)။ ၵၼ်ၶႂ်ႈ ယင်းၵမ်ႇလွႆႈဝိလႃၶ်ႇလိၵ်ႉၵွၶ်ႇ တိၶ်းပၶ် တူဝ် ၵၼ်ၵိင်းၵတ်ႉၶဝ်ႁွင်ႉဝႃႈ (Self)ၵၼ်ၵိုၵ်း S တူဝ်ၵူင်းၶႂ်ႉၵမ်းလိဝ်ယဝ်ႉ။

ပေႃးတေလၢတ်ႈသိုဝ်ႈသိုဝ်ႈတၵ်ႇတၵ်ႇလင်းလင်းၶႆႈလိူင် ၵေႃႉၵၼ် ယုမ်ႇၵတ်တၶႂ်ႈ တၵ်းဝႃႈလႆႈဝႃႈ ၵဝ်ယုမ်ႇၵတ်တ ၵမ်ႇၶၶေဝိလႃၶ်ႇၶႆႈယူႇ။ ၵမ်ၶၶေပေႃးမၼ်းၶႆႈဝႃႈ ၵၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈၵမ်ႇယွမ်းႁပ်ႉၵတ်တၶႂ်ႉၽိတ်း ၶႆႈ။ ၵူလ်းၵႃႈ ႁဵတ်းႁိုဝ်ၵေႃႈလီ ၽွႆသေၵမ်ႇဝႃႈ ပေႃးယင်းၶတ်းလွႆ တႃႇၵဝ် တၢင်းယုမ်ႇလေႃႉ ၵၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈ ၵမ်ႇယွမ်းႁပ်ႉ လိူင်ႉၶၼ်ႇႁဝ်းလႆႈႁၶ်ၶွႆးပပ်ႉ ထမ်းပိူၶ်ႈၶၶေႉ မႃးလွမ်ႇသွႆႇၶွႆးသႃႇသၶျေႇပုတ်ႉထၶႆႈ မၼ်းၵမ်ႇလၢင်ႈ။ သႃႇသၶျေႇလိူဝ်းၵၼ်ယုမ်ႇယမ်ၽႃႉၽီၶဝ် ၵမ်းၵမ်းပိုၶ်ၽၢဝ်ႇလွင်ႈဝႃႈ ၽႃႉၽီ ၶွၶ်ငဝ်းမီးၶႆႈယူႇတၵ်ႇတၵ်ႇလင်းလင်းယဝ်ႉ။ သင်လိူဝ်ႉဝႃႈ ပုတ်ႉထလဝ်ႈယွမ်းႁပ်ႉ ၵဝ်တၢင်းယုမ်ႇသွင်ၵၼ် ၵၼ်ဝႃႈမႃးၶႂ်ႈ ဝႃႈမၼ်းလမ်ႇလွင်ႈၶျေႇ လိူင်ႉၶၼ်ႇ တၢင်ႇသႃႇသၶျေႇၶႆႈ မၼ်းလဝ်ႈၵေႃႈတၵ်းတေပိုၶ်ၽၢဝ်ႇ ၶွႆးၵေႃႈလေႃးၵူၶ်း တၵ်ႇတၵ်ႇလင်းလင်း မူၶ်လိူင်ႉၶၼ်ႇ မၼ်းလဝ်ႈဝႃႈမႃးတၢင်ႇမဝ်းၶၶေႉသေ

မၼ်းၸဝ်ႈတေဢမ်ႇသိူင်ႇ ဢမ်ႇဝဵၼ်ႉပဝ်ႇမႃး ၼႂ်းၸူဝ်ႈၶၢဝ်းတၢင်းႁူဝ်ပၢၵ်ႇသၢဝ်း ႁႃႈပီ ဝၢႆးသေမၼ်းၸဝ်ႈဢဝ်ပရိၼိပ်ႉပၢၼ်ႇယဝ်ႉ။

ၵူၼ်းတင်းလၢႆသုၵ်ႉၸႂ်ၵွပ်ႈထမ်းဢၼတ်ႉတပုတ်ႉထၸဝ်ႈ ၵွပ်ႈဝႃႈ ဢတ်ႉတ ၶဝ်ယုမ်ႇဝႆႉၼၼ်ႉ တၵ်းတေလႆႈၶၢမ်ႇတၢင်းယႃႉပႅတ်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပုတ်ႉထၸဝ်ႈ ၽၢင်ႉႁူႉလွင်ႈဢၼ်ၼႆႉယူႇ။

မိူဝ်းယၢမ်းၼိုင်ႈ ၸဝ်ႈရႁၢၼ်းၸဝ်ႈၼိုင်ႈ ထၢမ်ပုတ်ႉထၸဝ်ႈဝႃႈ ‘ဢေႃး ၸဝ်ႈႁဝ်းတီႈၶႃႈ မိူဝ်ႈၵေႃႉၼိုင်ႈ ဢမ်ႇႁၼ် ဢၼ်မၼ်းၵိုမ်း တီႈၼႂ်းတူဝ်မၼ်း ၼၼ်ႉ ၸွင်ႇမၼ်းမီးလွင်ႈတၢင်းယၢပ်ႇၶၢၼ်ၸႂ်ၵူႇၶႃႈႁူဝ်ၶေႃး’ ၼႆ။

ပုတ်ႉထၸဝ်ႈတွပ်ႇဝႃႈ ‘မီးဢိူဝ်ႈ ၸဝ်ႈရႁၢၼ်း၊ ၵေႃႉၼိုင်ႈမၼ်းမီးတၢင်းယုမ်ႇၸိူင်ႉၼင်ႇ တေဝူႈၵူႇၼႆယဝ်ႉ။ လူၵ်ႈလေးၵၼ်မီးဝႆႉဢတ်ႉတယဝ်ႉ။ ဝၢႆးသေ တၢႆယဝ်ႉ ၶဝ်တၵ်းတေလႆႈၵူႇပဵၼ်ဢတ်ႉတ (ဝိလၢၼ်ႇ) ဢၼ်မၼ်းလႄႈ၊ မီးတႃႇ သေႇ၊ ထင်ႇဝႆႉတႃႇသေႇ၊ ဢမ်ႇလႅၵ်ႈလၢႆႈၶႅၼ်ႇသေ ၶဝ်တၵ်းတေလႆႈယူႇသဝ်းၵူႇ တႃႇသေ ၸိူင်ႉၼင်ႇဝႃႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ’ ၼႆ။ မၼ်းလႆႈငိၼ်းပုတ်ႉထၸဝ်ႈ လုၵ်ႈတပေး မၼ်းၸဝ်ႈၵျေးထမ်း ဢၼ်ယိုင်းတုဝ်ႉတေယႃႉပႅတ်ႈတၢင်းယုမ်ႇ ဢတ်ႉတဝႃတ ၵဵဝ်ႇလူၺ်ႈဢၼ်ဝူၼ်ႉပဵၼ်... ၊ ယိုင်းတုဝ်ႇတေထူၺ်ႈထွၼ်ပႅတ်ႈတၼ်ႈႁႃ၊ ယိုင်းတုဝ်ႇ ၵၢင်းယၢၼ်တၢင်းလပ်းပႅၼ်း၊ တေလႆႈတုၵ်းၶွတ်ႇယႅၼ်၊ တေလႆႈၼိပ်ႇပၢၼ်ႇယဝ်ႉ။ ၵမ်းၼၼ်ႉ ၵူၼ်းၵေႃႉၼၼ်ႉ ၵူၼ်ႉမႅၼ်းဝႃႈ ‘ၵဝ်တေလႆႈၶၢမ်ႇတၢင်းယႃႉမူၺ်ႉလႅဝ် ပႅတ်ႈယဝ်ႉ၊ ၵဝ်တေဢမ်ႇမီးလႆႈထႅင်းယဝ်ႉ’ ၼႆ။ ၵွပ်ႈၼၼ်ႉ မၼ်းၼင်း၊ မႆႈၸႂ်၊ ႁွင်ႉႁႆႈ၊ ၼမ်ႉတ တူၵ်း၊ တူပ်းဢူၵ်းမၼ်းသေဢဝ်ၵူင်မိုင်ၵူႇယဝ်ႉ။ ႁဵတ်းၼႆသေ ၸဝ်ႈရႁၢၼ်းၶဝ်ဢိူဝ်ႉ ဢၼ်ၶဝ်ႉ ပဵၼ်လွင်ႈတၢင်းတႃႇလႆႈယၢပ်ႇၶၢၼ်ၸႂ် မိူဝ်ႈၵေႃႉၼိုင်ႈ ဢမ်ႇႁၼ် ဢၼ်မၼ်းၵိုမ်းတီႈၼႂ်းတူဝ်မၼ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။[1]

ပုတ်ႉထၸဝ်ႈဝႃႈ ‘ၸဝ်ႈရႁၢၼ်းၶဝ်ဢိူဝ်ႉ တၢင်းၼႆႈၸႂ်ဢၼ်ဝႃႈ ၵဝ်တေလႆႈ သိုပ်ႇပဵၼ်၊ လႆႈမီးၼႆ ႁဵတ်းႁႂ်ႈလိုဝ်းပႆႇလႆႈသင်ႇသွၼ်ၶဝ် တူၵ်းတိၼ်ႇၵူဝ်ၵူႇ ဢိူဝ်ႈ’။[2]

[1]မ၊ ပပ်ႉ 1 (မူႇလတ) ၼႃႈ 136–137

[2]မဢ၊ ပပ်ႉ 2 (မူႇလတ) ၼႃႈ 112

လိူဝ်းခံၣ်ရှၢဝဲလၢခၢ်, ခ့ၣ်းသၢ့သခၢ့ၣ်ပုတ့ၢ်ထ ခဝ် ထိၣ်ဝၢၤ ‘ကခၢ်ပုတ့ၢ်ထလဝ်ၤလိၢ်က့,ထတ်းသၢၣ် တူဝ်သတ်းတဝၢ့ ဝၢၤပ်ခၢ်ရူပ်၊ ဝေ့တခၢ့ၣ်၊ သခၢ်,လှၢ့၊ သၢ်,ခၢ့ရ တၢ်းဝဲလ့ၢ်လှၢ့ခခၢ်ခၢ်သေ သမ့ၢ်ဝၢၤ လိူဝ်းခဝ်ခၢ်ခၢ် ကခၢ်လှ့်ဂေၤကမ်, လိ့ၤဝဲလၢခၢ်,ဝၢၤခၢ်။ ဂူလ့ၢ်းဂၢၤ မခၢ်းလဝ်ၤကမ်,ဝၢၤ ခၢ်ဂ့ၤသေခခၢ်,ထၢ့,ၡၢၤယိူၣ်ၤ ယၢ်းမီးလံၤ ဝဲလၢခၢ်, ခ့ၣ်းဂူခၢ်းၡဝ်း၊ ကမ်,ခၢ်ခၢ်ခ့ၣ်းတၢၢ်,လိူဝ့ၣ်တၢၢ်,ယိူၣ်ၤ ဝၢၤခၢ်။ တီၤခၢ် မခၢ်းကမ်,လၢၢ်ၤထိၣ်ဂခၢ်လံၤ ဂ့ၤပ်ၤမီးဝ့ၢ်လ့ၢ်ၤတၢၢ်းသ့ၢ်ယိူၣ်ၤ လိူၣ်ခၢ်,ဃၢ,တ့ၢ်ၤခ့ၢ်ယဝ့ၢ်။

ကခၢ်ခိုၣ်ၤလမ့ၢ် ပေၤကဝ်လ့ၢ်မ်းခၢၤထမ်းပုတ့ၢ်ထလဝ်ၤဝၢၤလိုၢ် သတ်း တဝၢ့ကခၢ်ဝၢၤခ့ၢ် ဂူလ့ၢ်းပ်ခၢ်ခခၢ်,ထၢ့,ၡၢၤယိူၣ်ၤ ဖ့ၢ်တ်ၤဝ့ၢ်ဂူလ့ၢ်း၊ လိူဝ်ခ့ၢ်မခၢ်းကမ်, မီးသၢ်ထိၣ်ၤ။ မိူဝ်ၤလှ့်သေကမ်,ဝၢၤ မခၢ်းလဝ်ၤဝၢၤ ကမ်,မီးတၢၢ်,လိူဝ့ၣ်တၢၢ်,ပိူၣ် သၢ်ခ့ၣ်းဂူခၢ်းၡဝ်း ခ့ၣ်းသတ်းတၢ်းလံၢ လိူဝ်သေခခၢ်,ထၢ့,ၡၢၤယိူၣ်ၤ။

ထူခၢ်ၤသ့ၢ်လမ်း ပုတ့ၢ်ထလဝ်ၤပေ,ပ်တ်ၤဝၢ့တ ကတ့ၢ်တဝဲလၢခၢ်, ခ့ၣ်ခၢ် ၎ဝ်း ခ့ၣ်းတူဝ်လိမ်ခ့ၢ်ဂ့ၤတူဝ်ဂူခၢ်းတ်က့,တ်က့,လိၢ်းလိၢ်း၊ ကခၢ်ဝၢၤမီးဝ့ၢ်ယူ,ခ့ၣ်း လူဂ့ၤခ့ၢ် ခၢ်။ ၡဝ်းလၢမ်းတူလ့ၢ်းပိူၣ်တ်ဂ့ၤမခၢ်းဂမ်ၤဖ့ၢ်ၤဂ့ၢ်ခၢ်, –

ခ့ၣ်းပပ့ၢ်ထမ်,မပတခခၢ်ခၢ် ယၢ်းမီးဝ့ၢ်ဂၢ့ထၢ့ ကခၢ်လမ်,လ့ၢ်ၤခၢ့ၣ်, ခ့ၣ်း ထမ်းပုတ့ၢ်ထလဝ်ၤတေ့။ ခ့ၣ်းဂၢ့ထၢ့မံၢ 277, 278 တၢ်း 279 ခခၢ်ခၢ် သ့ၢ်ရှူဝ် ဃၢ,ခၢ့ၣ်ခခၢ်ဝၢၤ ‘ဂၢၤပ်ခၢ်ခိူၣ်ၤကခၢ်လံၤခၢမ်,ပ့ၢ်ပ်ခၢ်တၢ်းသိၣ်ၤခခၢ်ခၢ် ပ်ခၢ် ကခဓိတ့ၢ်လ (သပ်ပေသၢ်ခၢ့ရူ ကခဓိတ်လၢ) ခၢ်သေ သမ့ၢ်ဝၢၤ ဂၢၤပ်ခၢ်ခိူၣ်ၤ ကခၢ် လံၤခၢမ်,ပ့ၢ်ပ်ခၢ်တၢ်းသိၣ်ၤခ့ၢ် ပ်ခၢ်တုဂ့ၢ်ခ (သပ်ပေသၢ်ခၢ့ရူ တုဂ်ခၢ့)။

ခၢၤဂၢ့ထၢ့မံၢသၢမ်သမ့ၢ်ဝၢၤ ဂၢၤပ်ခၢ်ထမ်,မခ့ၢ် ကမ်,မီးဝဲလၢခၢ်,ခ့ၣ်ခၢ် ၎ဝ်း (သပ်ပေထမ်မၢ ကခဓတ်တၢ) ခၢ်။[1]

ခၢၤဂ့ၢမ်းကခၢ်ဝၢၤ သၢ်ခၢ့ရူ တီၤခ့ၣ်းဂၢ့ထၢ့သ့ၢ်ရှူဝ် ဃၢ,ခၢ့ၣ်ခ့ၢ် ထုဂ့, လီလံၤဃၢၢ့်ရှူ,လီလီယူ,။ မခၢ်းလိၢ်ၤခေဝၢၤ ခိူၣ်ၤကခၢ်လံၤခၢမ်,ပ့ၢ်ပ်ခၢ်ခၢ်။ ဂူလ့ၢ်းဂၢၤ တီၤခၢၤဂၢ့ထၢ့မံၢသၢမ်ခခၢ်သမ့ၢ်ဝၢၤ ထမ်မၢ ခၢ်။ ဂ့ၤပ်ၤသၢ်ဧလၤ ကမ်, လိ့,တိုဝ်းခၢၤ သၢ်ခၢ့ရူ တီၤခၢၤမံၢသၢမ် လိူၣ်ခၢ်,ခၢၤမံၢခိုၣ်ၤတၢ်းမံၢသ့ၢ်။

[1]မ၊ ပပ့ၢ် 1 (မူ,လတ) ခၢ့ၣ် 228ၤ   သၢ်၊ ပပ့ၢ် 3, ခၢ့ၣ် 132–133

သမ့်တိုဝ်းဝ့်ထမ့်မ။ တီၢ်ခဲ့ ပ်ာ်တီၢ်ကခ်လမ်,လွှင်ၢ် ကခ်ၡဝ်းတေလံၢ်ဝူခ်ဲ့ ခခေဲ့ယဝ့်။

ခေါ်ၢ်သင်,ခါ,ရခဲ့ လာ်င်ၢ်ခေဝေါ်ၢ် ပ်ာ်ရှပ့်ခဂေမ်,ခခ်,ထါ,ၡါၢ်ယှိုင်ၢ် ကခ်လံၢ်ခါမ်,တာင်းပွှင်ပ်ာ် ကိုင်လင်ဃင်ခွှင်ၢ်ဂခ် ဂ်ာ်ဝ်,ခွှင်ၢ်ဂခ်သေပ်ာ် ခခေဲ့ယဝ့်။ သင်လှိုဝ့်ဝါၢ် ဂါ,ထါ,မံၢ်သါမ်ဝါၢ် ‘ဂါၢ်ပ်ာ်သင်,ခါ,ရတင်းသ်ာင်ၢ် ကမ်,မီးခုခ်ငဝ်း ပေါ်းခံ ဂေါ်ခိုင်ၢ်တဂ်းဝူခ်ဲ့မ်ာ်ခၢ်ဝါၢ် ‘ပ်ာ်ဂွ်သမ့်ဝါၢ် ဂါၢ်ပ်ာ်သင်, ခါ,ရတင်းလှူင် ကမ်,မီးခုခ်ငဝ်းခံသေတါ့ မခၢ်းလာင်ၢ်မီးလံၢ်ခုခ်ငဝ်း ဃံါ,ခွှဂ်ၢ် သင်,ခါ,ရခဝ်ယှူ,၊ ဃံါ,ခွှဂ်ၢ်ခခ်,ထါ,ၡါၢ်ယှိုင်ၢ်ယှူ,’ ခံ။ ကခ်ခဲ့ ထမ်,မကခ် လှိုတိုဝ်း ခ်ုင်းခေါ်ၢ်ဂါ,ထါ,မံၢ်သါမ်ခဲ့ ပ်ာ်ပုခ်ၢ်တါ,တေဝေၢ်ယာင်,လွှင်ၢ်တာင်း ထာင်,ဃိတ်းဃှူခ်ကခ်ခဲ့ယဝ့်။

ခေါ်ၢ်ထမ်,မခဲ့ ယင်းဂ့ါင်ၢ်ခုာင်သေသင်,ခါ,ရ။ မခၢ်းကမ်,မီးခေါ်ၢ်တာင်, ကခ် ကခ်ဂ့ါင်ၢ်လှိုဝ်သေထမ်,မ။ မခၢ်းခဝ်ၢ်ပါးလာ်မ်တင်းသင်,ခါ,ရဧလၢ်ကသင်, ခတ၊ ပရမတ်ထ၊ ခဳပ်ပါခယေဝ့်။ ခ်ုင်းလှူဂ်ၢ်လုမ်ၢ်ဃါ့ကခ်ခဲ့လှို ဃံါ,ခွှဂ်ၢ်ခဲ့ လှို ဂါၢ်ပ်ာ်ခှိုင်ၢ်လီတင်းလါ့၊ ကခ်ခပ်းခိုင် ဧလၢ်ကခ်ကမ်,ခပ်းခိုင် (သင်ခတ၊ ကသင်ခတ)၊ ကခ်ဂ်ာ်ဝ်,ခွှင်ၢ်ဂခ်ဧလၢ် ကခ်လွှတ်ၢ်ဂ်ာ်ဝ်,ခွှင်ၢ်ဂခ် ကခ်မခၢ်း ကမ်,ခဝ်ၢ်ပါးခ်ုင်းခေါ်ၢ်ထမ်,မခဲ့ ကမ်,မီးသင်။ ဂွှပ်ၢ်ခံ ပေါ်းကဝ်ခေါ်ၢ်ခဲ့ဝါၢ် မခၢ်း ထာင်,လာ်င်ၢ်လီခါေ, လွှင်ၢ်ဝါၢ် ‘ဂါၢ်ပ်ာ်ထမ်,မတင်းလှူင်ခဲ့ ကမ်,မီးဝိလါခ်, ကမ်, လှိုၢ်ဝါၢ်ဂှူလ်းခ်ုင်းခခ်,ထါ,ၡါၢ်ယှိုင်ၢ် ပါးလာ်မ်ခွှဂ်ၢ်ခခ်,ထါ,ၡါၢ်ယှိုင်ၢ်ဂွှခ်,ယဝ့်။[1]

ပေါ်းကဝ်လွှမ်းဃံါ,ထေ,ရဝါ,တဝါၢ်လိုင် ကခ်ခဲ့မခၢ်းပွှင်,ဝါၢ် မခၢ်း ကမ်,မီးဝိလါခ်, ခ်ုင်းပုဂ့်ဂှူဝ်, လာ်မ်ခ်ုင်းထမ်,မ။ ဃံါ,မၡါ,ယါ,ခခေဝ်ဂေါ်ၢ် မီးဝ့် မှူခ်လှိုင့်ခင်,ထေ,ရဝါ,တယဝ့်။

ခ်ုင်းသုတ့်တ ကလဂတ့်တုပမ မလှို့လိမခဳဂေါယခေဲ့ ပုတ့်ထလဝ်ၢ်ပှူင် ဂ့ါမ်းတေါ,တပေါ်းခဝ်ဝါၢ် ‘လဝ်ၢ်ရှၡါခ်းခဝ်ကှို့ ဂွှပ်ၢ်ယုမ်,ၡပ့် ကဝ်ဝါ,တ ခုခ်ငဝ်း ဧလၢ်မခၢ်းတေကမ်,မီးလံၢ်တာင်းမံၢ်၊ ၡွှင့်ၡံၢ်၊ ခါခ်လှို၊ ငဝ်မိုင်၊ သဝ်းသှူင်းလှိုဝ်း ခဲ့ယဝ့်’တဂ်းဝါၢ်ခံ။ ဂှူလ်းဂါၢ် လွှင်,သှူလဝ်ၢ်ၡခ်မ်ာ်ခၢ် ဂေါ်ကခ်ၡပ့်ကဝ်ဝါ,တ

[1] မ၊ ပပ့် 1 (မှူ,လတ) ခေါ်ၢ် 228ၢ် သင်,၊ ပပ့် 3, ခေါ်ၢ် 132–133

ဝိလႃၶၼ်ႇသေ ၵမ်ႉလႆႈမႆႈလွႆ၊ ႁွင်ႉႁႂ်ႈ၊ ၶႃၶၼ်လွႆ၊ ၸဝ်မိုင်၊ သဝ်းသူင်းၶၶေၼ်ႇ ယူႉႁိုႉ’။

‘ၵမ်ႉႁၶၼ်တီႈၶျႈလဝ်ႈ’

‘ၵၶၼ်ၶႆႇ ၷဝ်ၷေႈၵမ်ႉႁၶၼ် လွင်ႈဝျႈ လိူဝ်းႁပ်ႇၵဝ်ဝျႉတဝိလႃၶၼ်ႉၶဝ် ၵမ်ႉလႆႈထူပ်းတၢင်းၶႃၶၼ်လွႆ လိူင်ႇၶငေႉဝျႈမျးၶၶေၼ်ႇ ’။[1]

သင်လိူဝ်ႇဝျႈ ပုတ်ႇထလဝ်ႈထူပ်းႁၶၼ်မျး လႆးဝိလႃၶၼ်ႉၶႂၶၼ်ငဝ်းၶႆ မၶၼ်း လဝ်ႈတၵ်းတေသပ်းလႅင်းၶေၷၶၼ်တီႈၶႆႇယူႉ။ ၷွပ်ႈဝျႈ မၶၼ်းလဝ်ႈတွင်ႈထႃမ်ႉ ရျႃၶၼ်းၶဝ်ဝျႈ လွင်ႉၷေႉၵၶၼ်ႁပ်ႇၵဝ်ဝျႉတၶႂၶၼ်ငဝ်းၶႆႇ ၵမ်ႉမီးတၢင်း ၶႃၶၼ်လွႆႁျႉၶႆ။ ၷူလ်းၷျႈ ပုတ်ႇထလဝ်ႈဝျႈဧတ့ မၶၼ်းၵမ်ႉမီးဝိလႃၶၼ်ႉၶႂၶၼ်ငဝ်း လိူင်ႇၶငေႉဝျႈၶၶေၼ်ႇ၊ မၶၼ်းလဝ်ႈဝျႈ ၵၶၼ်ၶၶေၼ်ႇ ပ်ၶၼ်ၵၶၼ်ၽိတ်းသေ ၷူလ်းပ်ၶၼ် ၵၶၼ်ဝူၶၼ်ႇၵဝ်၊ မၶၼ်းလၢင်ႈႁိတ်းႁၺ်ႈၷိူတ်ႉပ်ၶၼ်ပၶၼ်ႁျၷူႈသမ်ႉ၊ ၷိူတ်ႉပၶၼ်တၢင်း မႆႈလွႆ၊ ႁွင်ႉႁႂ်ႈ၊ ၶႃၶၼ်လွႆ၊ ၸဝ်မိုင်၊ သဝ်းသူင်းၶၶေၼ်ႇယဝ့်။

ပုတ်ႇထလဝ်ႈသိုပ်ႉလၢတ်ႈၶေၶျႈထမ်း ၶင်ႇသုတ်ႈၵၶၼ်လ်ိဝ်ၷၶၼ်ဝျႈ ‘လဝ်ႈရျႃၶၼ်းၶဝ်ၵိူဝ်ႇ မိူဝ်ႈၵမ်ႉလႆႈႁၶၼ်ဝိလႃၶၼ်ႉ ၵမ်ႉၶေၶၼ် သေသမ်ႉတၢင်ႉ ယိူင်ႈ ၵၶၼ်ၷိုၵ်းႁွမ်းၷၶၼ်တင်းဝိလႃၶၼ်ႉ ၵၶၼ်ၷူလ်းပ်ၶၼ်ဝျႉတ ဝူၶၼ်ႇၵဝ်လႆလႆ သေသမ့်ဝျႈ လူၵ်ႈလူင်ၶႆႇ မီးၵတ့်တ၊ ၷဝ်တၵ်းတေပ်ၶၼ်ထႅင်ႈ မိူဝ်ႈဝႆးတႆ။ တၵ်း လႆႈမီးတျႉသေႉ၊ သဝ်းယူႉၷျႉတျႉသေႉ၊ မၶၼ်ႈၷိမ်းတျႉသေႉ၊ ၵမ်ႉလၵ်ႈလႆႈသေ ဧလႈ မီးၷျႉတျႉသေႉတျႉပၢၶၼ်ယဝ့်’။

တီႈၶႆႇ ပုတ်ႇထလဝ်ႈသပ်းလႅင်းၶေဝ့်လႅင်းလႅင်းဝျႈ ပေးၵဝ်တီႈလိူဝ်ႈ တီႈလွႆႈပရမတ့်ထဝျႈလိူင် တီႈလွႆၷေႈၵမ်ႉမီးလႆႈၵတ့်တဝိလႃၶၼ်ႉ၊ ၶႂၶၼ်ငဝ်း၊ သင်ဝျႈယုမ်ႉၵဝ်လိူင်ႇၶေၶၼ်ၶႆ ၷူလ်းတေပ်ၶၼ်ၵၶၼ်မိူၵ်ႈမွႆႈၷူလ်းယဝ့်ၶႆ။[2]

ယင်းမီးၷူၶၼ်းၷမ်ႈၽွင်ႈ ၵၶၼ်ႁျဝိလႃၶၼ်ႉၶင်ႇၶျႈထမ်းပုတ်ႇထလဝ်ႈၶႆႇ သေ တေၶေၷူၵျႉတူဝ်ယၢင်ႉ ဝိလႃၶၼ်ႉ ၵၶၼ်ၶဝ်လဝ်ႈႁျၶေၶၼ်ႇၷွၶၼ်ႉ။ ၶင်ႇလိူဝ်း ၶေၶၼ်ႇ ၵၶၼ်ၶိူင်ႈ ၶင်ႇထမ်ႉမပတမီးဝ့်ဝျႈ ‘ၵတ်တျွိ ၵတ်တၶေျ ၶျထျ’ ၶႆ။ ၶႆႇပွင်ႉဝျႈ ‘လဝ်ႈၷဝ်ႉပ်ၶၼ်တီႈၵိင်ပိူင်ႈႁင်းလဝ်ႈၷဝ်ႉ’ ၶႆ။ ၶဝ်ၶႂ်ႈဝျႈ ၵတ့်တ

[1]မ၊ ပပ့် 1 (မူႉလတ) ၶျႈ 137

[2] Ibid, 138။

ၶေႃႈၶႆႈ ပဵၼ်လဝ်ႈလူင်ပိူၼ်ႈၼွင်ဝီလႃၶၢၼ်ႇၵႂၢၼ်ႇၶႆႈ။

ၵမ်းၵႂၢမ်းတၢင်းသုတ်း ၵၢၼ်ၶိုၼ်ႈဝႃႈၼေႉ ၶေႃႈပိၼ်ႇၵၢၼ်ၶႆႈၵမ်ႇမၼ်ႈ။ ၵတ်ႉတၶေႃႈၶႆႈ မၼ်းၵမ်ႇၸၢင်ႈၶႅတီႈပွင်ႇမၼ်းဝႃႈ ၶိုၼ်ငဝ်း။ တူဝ်ပႃႇလိ ၵတ်ႉတၶႆႈ ၵူၺ်းပဵၼ်ၶေႃႈတၢင်ၶၢမ်ႇ ၵၢၼ်ႁွင်ႉသိုဝ်ႇႁင်းတူဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႇၵၢၼ်ၶိုင်ႈ ၵူၺ်း။ ၵူၺ်းၵႃႈ ၵၢၼ်ႁဝ်းလွင်ႉတိုဝ်းယူႇၼင်ႈပပ်ႉၶႆႈ မၢင်တီႈဝႃႈပဵၼ်ဝီလႃၶၢၼ်ႇ ၵတ်ႉတၶႆႈ ၼင်ႈတွၼ်ႈပႃႈဝူၼ်ႉၶပ်ႉၵိတ်းၵႂၢၼ်ႇၵူၺ်း။ ၵူၺ်းၵႃႈ ၵတ်ႉတ ၵၢၼ်လွင်ႉတိုဝ်းယူႇၼင်ႈထမ်ႇမပတၼလႈ လိမ်တင်းပပ်ႉတင်းၶမ်ၶႅၼ်ႉတေႉ ၵူၺ်းၸၢင်ႈၶႅဝႃႈ ႁင်းတူဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႇ၊ ႁင်းတူဝ်းမိူဝ်း၊ ႁင်းတူဝ်မၼ်း (myself,yourself, himself, oneself)[1] ၶႆႈလႄၵၢႇၵူၺ်း။

ထိုင်ႈၵၢၼ်ၶိုင်ႈ ၶေႃႈၵၢၼ်ဝႃႈ ‘ၶရေထေႃး’ ၵမ်ႇလွင်ႈဝႃႈ ၾႃႉၾီလူင် (God) ဝႃႈၶႆႈ၊ ၵူၺ်းပွင်ႇဝႃႈ ‘ပိုင်ႈၵိုင်၊ လွႆႈ၊ ထိမ်၊ ၵိတ်ႇၵင်ႈ’ ၶႆႈၵူၺ်း။ ၵွပ်ႈၶၶၼ်ၼလႈ ၵတ်ႉတႃ ႁိ ၵတ်ႉတၶေႃး ၶရေထေႃး ၶေႃႈၶႆႈမၼ်းပွင်ႇဝႃႈ ‘တူဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႇပဵၼ်တီႈပိုင်ႈၵိုင်ႇႁင်းတူဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႇ၊ ပဵၼ်တၢင်းလွႆႈလဝ်ႈၵဝ်ႇ၊ ပဵၼ်တၢင်းၵမ်ႉထိမ်လဝ်ႈၵဝ်ႇ’ ၵူၺ်းၶႆႈ။[2] မၼ်းၵမ်ႇမီးၶေႃႈပွင်ႇၵိဝ်ႇလူလွႆႈဝီလႃၶၢၼ်ႇၶိုၼ်ငဝ်း ၼင်ႈၵၢၾိထမ်း လိူင်ႉၶၢင်ႇတၢင်ႇသႃႇသၶေႃႇထိုဝ်ဝွႆႉၶၶၼ်ႉ။ မၼ်းၵူၺ်းလိူင်ႈၶေဝႃႈ လဝ်ႈၵဝ်ႇတေလႆႈပိုင်ႈၵိုင်ႁင်းလဝ်ႈၵဝ်ႇ၊ ယႃႇပေပိုင်ႈၵိုင်ပိူၼ်ႈ ပွင်ႇဝႃႈၶႆႈၵူၺ်း။

ယင်းမီးထိုင်ႈတူဝ်ယၢင်ႇ ၵၢၼ်ၵဝ်ဝီလႃၶၢၼ်ႇၶိုၼ်ငဝ်း တႃႇတေလိမ်သိုဝ်ႇ ၼင်ႈထမ်းပုတ်ႉထလဝ်ႈယူႇ။ ၶႆႈ ပဵၼ်ၶေႃႈၵႃမ်းၵၢၼ်ႁဝ်းၵွႆႉၵွႆႉႁၢၼ်ယူႇဝႃႈ ‘ၵတ်ႉတတီပႃ ဝိႁရထ၊ ၵတ်ႉတ သရၶေႃ၊ ၵၶလေႃ သရၶေႃ ၵၢၼ်တေႃႉၵႂၵ်ႇ မႃးတီႈၼင်ႈမႁႃ, ပရိၶိပ်ႉပႃၶသေတ်ႉတ[3] ၶၶၼ်ႉယွၵ်ႉ။ ထိုဝ်လိၵ်ႈၶႆႈ မၼ်းပွင်ႇဝႃႈ ႁိတ်းႁိူဝ်ႈတူဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႇ ပဵၼ်ၵုၼ်လိၼ် တီႈလုၵ်းမၼ်ႈ၊ ႁိတ်းႁိူဝ်ႈတူဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႇ ပဵၼ်တီႈပိုင်ႈသွၼ်ႈၾူလ်း ႁင်းလဝ်ႈၵဝ်ႇဝႃႈၶႆႈသေ ၵမ်ႇလွင်ႈဝႃႈ ၵူႇၵဝ်တၢင်ႇၵေႃႉပဵၼ်

[1]ၼင်ႈဝေႇတၶၼ်ႇတၼလႈလွင်ႈပုတ်ထသႃႇသၶေႃႇ(သိၼ်ႈတၢင်းၵၢင်၊ လိူၼ်ၽေႇၽႃရေႃႇရိ, ပီ1957)

[2]ၼင်ႈထမ်မပတၵတ်ထၵထႃႇသပ်းလိင်းဝႃႈ ‘ၶရေထေႃတိ” ၵၢၼ်ဝႃႈၶႆႈ ပွင်ႇဝႃႈ‘ပတိတ်ထႃ’ ၵမ်ႉလွႆႈ ၶႆႈ၊ ထမၵႃ၊ပပ်ႉ 3 (မူႇလတ) ၶေႃႈ 148

[3]တီႇ၊ ပပ်ႉ 2 (ၵူဝ်ႇလမ်ႇပူဝ်ႇ–1929) ၶေႃႈ 62

တီႈပိုင်ႈကိုင်။[1] လိူဝ်းကၼ်ၶွ်ႈႁၼ်ဝိလႃၼ်ႇ, ၶင်းလၢဝ်းပုတ့်ၶဝ် တ်မ်ႈပိၼ်ႇ,ၶေႃႈ ဂူၢမ်း ‘ကတ့်တတီပ ကတ့်တသရၼေ’ ၶ့်ဝုႈ ‘ကဝ်ကတ့်တ ပ်ၼ်လိူင့်ၶင်ႇ, သႂၢ ဖႂ်းလ်င်းဧလႈ၊ ကဝ် ကတ့်တပ်ၼ်တီႈပိုင်ႈကိုင်ဧလႈ’ ၶႂ်။[2]

ယင်းမီးၶေႃႈဂူၢမ်းပုတ့်ထလဝ်ႈလၢတ်ႈတေႃႇ,လဝ်ႈကၶၶေၼ်ႇ,တႃႇ,ယူႇ။ သင်လိူဝ့်ဝုႈ ႁဝ်းကမ်ႇ,ၶႂ်ႈလဵ်တူလ်းလီလီလွင်ႈပိုၼ်းလင်မၼ်း၊ သ်ၼ်ႈသႂၢမၼ်းၶႂ် ႁဝ်းကမ်ႇ,လၢင်ႈပွင်ႇ,လဵ်လႂ်ႈ ၶေႃႈဂူၢမ်းကၼ်ပုတ့်ထလဝ်ႈၶွ်ႈဝုႈၶေၼ့်။

မူဝ်ႈယၢမ်းၶိုင်ႈ ပုတ့်ထလဝ်ႈယူႇ,သဝ်းတီႈဝၢၼ်ႈပေႇ,လုဝယူႇ။ ပ်ၼ် ၶၢဝ်းတၢင်းသၢမ်လူၼ် ဂွၼ်ႇ,ၶရေႈပုတ့်ထလဝ်ႈပႂ်ႇ,ကဝ်ပရိၶိပ့်ပၢၼ်ႇ,ယဝ့်။ ဂမ်း ၶၶေၼ် မၼ်းလဝ်ႈပေးမီးကႃႇ,ယုပ်တ်ႇ,သိပ်းတ်မ်သေ ၶၢမ်ႇ,တၢမ်ႇ,တၢင်းပ်ၼ်ဂိၼ်း ဝုႇယူႇ, ပေးလမ်ၶွ်ႈတႂၢယဝ့်။ ဂူလ်းဂႃႈ ပုတ့်ထလဝ်ႈဝူၼ့်ဝုႈ ပေးယင်းကမ်ႇ,ပွင်ႇ,ထိုင် လုဂ်ႈၶွင့်တပေးလဝ်ႈလိူဝ်းလမ်လဵ်၊ ႁဂ့်ဂၼ်ၶႂ် ပႂ်ႇ,သၢင်ႇ,ထုဂ်ႇ,တႃႇ,တေကဝ်ၶိပ့် ပၢၼ်ႇ,ၶႂ်။ ဂွပ်ႈၶၶေၼ် မၼ်းလဝ်ႈတ်ပ်းတတ်းကူတ်းယူၼ့်တၢင်းဂိၼ်းမၼ်းလဝ်ႈ ဂ်တ်းဂ်ႈတၢင်းဂိၼ်းယ်ၼ်ၼ်ၼ်းဂူႃႇ,ယဝ့်။ ဂူလ်းဂႃႈ ပႂ်းယူႇ,လီမၼ်းလဝ်ႈယင်းတိုဂ့် ကူၼ်ႈဝုႇယူႇ။ ဝၼ်းၶိုင်ႈ မၼ်းလဝ်ႈၶင်ႈဝုႇတီႈၶွဂ်ႈဝိႁၢၼ်။ လဝ်ႈကၶၶေၼ်ႇ,တႃႇ, ဂေႇလ်င့်လူလုမ်းလႃးပုတ့်ထလဝ်ႈၶ့်ဝု ဂူႃႇ,လူးတီႈပုတ့်ထလဝ်ႈသေလၢတ်ႈဝုႈ ‘လဝ်ႈႁဝ်းတီႈၶုႈကေႃႈ ဂဝ်ၶုႈလူလွမ်ပႂ်းယူႇ,လီလဝ်ႈႁဝ်းယူႇ,ကေႃႈ၊ ဂဝ်ၶုႈတူလ်း လွမ်းတၢင်းပ်ၼ်လဝ်ႈႁဝ်းယူႇ,ကေႃႈ၊ ဂွပ်ႈပူဝ်ႈတၢင်းပ်ၼ်လဝ်ႈႁဝ်း ဧလႈၶုႈတူလ်း မူင်းပေးမွင်ဂူႃႇ,ၶုႈယဝ့်။ မၢဂ်ႇ,တႃၶုႈဂေႃႈ တူလ်းပေးကမ်ႇ,လ်င်ႈလႂ်ႈဂူႃႇ,ၶုႈယဝ့်။ ဂူလ်းဂႃႈ ယင်းမီးဝုႇလွင်ႈၶိုင်ႈ ကၼ်ဂဝ်ၶုႈလဵ်ယ့်,ၶ့်ဝုလမ့် ၶုႈဝူၼ့်မ်ၼ်ႈဝုႈ ‘ပေး ပုတ့်ထလဝ်ႈယင်းပႂ်ႇ,ပၼ်ၶေႃႈလိသင်ႇ,တႃႇ,လဝ်ႈသင်ႇ,ၶၼ်ႂ တေပႂ်ႇ,ကဝ်ပရိၶိပ့် ပၢၼ်ႇ,’ ၶႂ်ကေႃႈ။

ဂမ်းၶၶေၼ် ပုတ့်ထလဝ်ႈမီးတၢင်းကိတ်းလူၶေ, လွမ်းၶင်ႇ,ႁူဝ်လဵ်ဂူၼ်း ႁဝ်းမီးၶၶေၼ့်သေလၢတ်ႈတေႃႇ,လဝ်ႈကၶၶေၼ်ႇ,တႃႇ,ဂေႇလ်င့်လူမၼ်းလဝ်ႈကွၼ်း

[1]တီႇ၊ ပပ့် 2, ၶရေႈ 108 ကၼ်ရေ တေဝိတ်ပိၼ်ႇ,ဝုႈ–ဂ်ႈပ်ၼ်လ်င်းဖႂ်းႁၢင်းလဝ်ႈဂဝ်ႇ၊ တီႈပိုင်ႈကိုင်ႁၢင်း လဝ်ႈဂဝ်ႇ၊ ယႃႇ,လဵ်ယ့်,ပူၼ်ႈတႃႇ

[1]တီက၊ ဂူဝ်ႇ,လမ်ႇ,ပူဝ်ႇ၊ ၶရေႈ 380

ကွခ်းဝုၪ ‘ကုၢခေ်ၩတုၩကူဝ့် လဝ်ၪသင်ၩခမုင်ၪမွင်းသင်ဝ့ံယူၩတီၪဂဝ် ? ဂဝ် ကမ်ၩလ်ာ်ဂ်ၩဖေထမ်းပုခ်ၪပူခ်ၪထမ်းပုခ်ၪဂဝ်သေ ပေုးကခ်သွခ်ပခ်ထမ်ၩမ မုးယဝ့်’ ခ်ံ။ ဂ်ာ်ဝ်ၩလူလ်ၪထမ်းလိုဝ်ၪလ်ုၪခ့ံသေ ပုတ့်ထလဝ်ၪ ကမ်ၩတွခ့်သိုင်ၩဝ့ံ ပုခ်ၪတုၩသြုၩဂိခ် တုၩသြုၩငမ်ဝ့ံ။ လဝ်ၪကခေ်ၩတုၩကူဝ့် သပ့်သၢင်း သင်ဂေုႉ ခိုင်ၪ လဝ်ၪခိုင်ၪ ဂူခ့်ဝုၪ မခ်းတဂ်းကွခ်ရူဝ်သင်ၩခ၊ လဝ်ၪသင်ၩခ သမ့်တေ လံၪလ်ုယ့်ၩခူိဝ်မခ်း၊ ကဝ်မခ်းဝုၪ၊ ရ်ုၪမခ်းလိသင်ၩ ခေုၪပူင်ခမ်းခေုၪဝုၪခံ ရေဂွခ်ၩ။ ဂူလ်းဂုၪ ပုတ့်ထလဝ်ၪဧတ့ ကမ်ၩမီးဂၢင်လ်ုလူင့်ခင်ၩခေ်။ ဂွပ်ၪခံ မခ်းသမ့်လူဝ်ၩဝၢင်းခပ့်ပခ် ခေုၪသင်ၩသွခ် တီၪသင်ၩခလဝ်ၪ ရ်ာ်တ်းသင်ခေုး။ တေုၪလ်ာ်ဝ် ဂဝ်ထဝ်ၪခေုၩယဝ့်။ မီးပ်ာ်တ်ၩသိပ်းပီတ်ာ်မ်ယဝ့်။ တူဝ်ခိင်းဂဝ်ပုတ့်ထခ့ံ ပေုးမူခ်လူင့်ခင်ၩလေုႉဂဝ်ၩ ထုဂ်ၩလံၪမေးခခေ့်ယဝ့်။ ဂွပ်ၪခခေ်ဧလၪ ကု ခခေ်ၩတုၩကူဝ့် တေုၪရ်ာ်တ်း ရ်ုၪတူဝ်လဝ်ၪဂဝ်ၩ ပ်ာ်ခ်ဂုခ်လိခ်ရေင်းလဝ်ၪဂဝ်ၩတုႉ။ တၢင်ၩဂေုႉခ့ံ ကမ်ၩပ်ာ်ခ်တီၪပိုင်ၪကိင်လဝ်ၪဂဝ်ၩ။ တေုၪကဝ်ထမ်ၩမ ပ်ာ်ခ်ဂုခ် လိခ်လဝ်ၪဂဝ်ၩတုႉ၊ ပ်ာ်ခ်တီၪပိုင်ၪကိင်တုႉ၊ လူဝ်သေခ့ံတၢင်ၩကခ် မခ်းကမ်ၩ မီးသင် ပ်ာ်ခ်တီၪပိုင်ၪ။[1]

ကခ်ပုတ့်ထလဝ်ၪ ခံၪတေုႉတံၩလၢတ်ၪခေ လဝ်ၪကုၢခေ်ၩတုၩခ့ံ မခ်းလ်ာ်င်ၪလီခေုၩ။ ရ်ာ်တ်းရ်ုၪလဝ်ၪကုၢခေ်ၩတုၩ ပေုးလံၪလ်ုလ်ာ်ဂ့်မွင်လ်ုဂုၩ။ လဝ်ၪကုၢခေ်ၩတုၩ ဂူခ့်ဝုၪ ဝံးသေပုတ့်ထလဝ်ၪ သ်ာ်င်ၪခခ်ၩထုၩခခေ့် ခဝ်လဝ်ၪ တဂ်းပ်ာ်ခ်လုဂ်ၪရၢမ်းပေုၪရၢမ်းမေၪ၊ ကမ်ၩမီးဂေုႉလွံၪထ်ာ်မ်၊ ကမ်ၩမီးတီၪပိုင်ၪကိင်၊ ကမ်ၩမီးဂေုႉကွခ်ရူဝ်ခမ်းခေုၪယဝ့်ခံ။ ဂွပ်ၪခခေ် ပုတ့်ထလဝ်ၪဂေၪယၢလ်ုပခ်၊ ပခ်ရ်ာ်င်း၊ ပခ်တၢင်းရၢခ့်လ်ု လဝ်ၪကုၢခေ်ၩတုၩဝုၪ ခဝ်လဝ်ၪလူဝ်ၩလံၪပိုင်ၪကိင် ရင်းတူဝ်ခဝ်၊ ပိုင်ၪကိင်ထမ်ၩမ ကခ်မခ်းလဝ်ၪသွခ်မုးခခေ့်သေ ယုၩရ်ုၪ ပိုင်ၪကိင် တၢင်ၩဂေုႉတၢင်ၩလူဝ်းခခေ့်ခံ။ တီၪခ့ံ ခေုၪထၢမ် ဂ်ာ်ဝ်ၩလူလ်ၪတၢင်း ယုမ်ၩကတ့်တ ကမ်ၩခခေ် ဝိလၢခ်ၩခ့ံ ကမ်ၩမီးလံၪတီၪခ်ုးခေုၪထမ်း ကခ်ဝုၪ မုးခ့ံ။

ပုတ့်ထလဝ်ၪသိုပ်ၩသပ်းလ်ာ်င်းခေ လဝ်ၪကုၢခေ်ၩတုၩဂုၩ လွင်ၪဝုၪတေ

[1]တီ၊ ပပ့် 2 (ဂူဝ်ၩလမ်ၩပူဝ်ၩ–1929) ခေုၪ 61–62

ၵႆတ်းၵိုဝ် ၵေႃႉၶိုင်ႈ တေလၢင်ႈၵႆတ်းၵႂႃႇႁွင်းတူဝ်မၼ်းပဵၼ်ၵုၼ်၊ ပဵၼ်တီႈပိုင်ႈ၊ တေ ၵႆတ်းၵိုဝ်ၵဝ်ထမ်ႇမလဝ်ႈ ပဵၼ်ၵုၼ် ပဵၼ်တီႈပိုင်ႈ၊ ၵႅၼ်ႇလဝ်ႈဝႃႈ ၵူလ်းလူဝ်ႇလႆႈ ပွင်ႈၽေ သတိပထၢၼ်ႇသီႇယိူင်ႈယွႆႈၶႅၼ်။ [1] မၼ်းၵမ်ႉၵဵဝ်ႇလူလ်ႈ ၵတ်ႉတ ဝိလႃၼ်ႇၶၼ်ငဝ်းသင်။

ယင်းမီးထႅင်ႈ ၶေႃႈၵမ့် ပုၼ်ႈတႃႇလိူဝ်းၵၼ်ၶတ်းလႄႈ ၵဝ်ၵတ်ႉတႁႃသွႆႇ တီႈၶႂ်းၶေႃႈထမ်းပုတ်ႉထလဝ်ႈယူႇ။ မိူဝ်ႈယၢမ်းၶိုင်ႈ ပုတ်ႉထလဝ်ႈ ၶင်ႈဝႆႉတီႈ တူၼ်ႈမႂ်တူၼ်ႈၶိုင်ႈၶႂ်းထိုၼ်ႇ မိူဝ်ႈၶၢဝ်းတၢင်းလုၵ်ႉတီႈပၢရၼသီႇၵႂႃႇထိုၼ်ႇၵု ရူဝေႇလၶၼ်ႇ။ ယၢမ်းၼၼ် လဵၢႆးၶုၼ်သၢမ်သိပ်း လုၵ်ႈၶုၼ်လူင်ၵေႃးသလ ၵႂၼ် ၵဝ်မေးၶဝ်သေ ၵႂႃႇမူၼ်ႈၵၼ်တီႈၶႂ်းထိုၼ်ႇလဵဝ်ၵၼ်ယွႆႇ။ လဝ်ႈလႆၢးၵေႃႉၶိုင်ႈ ၵၼ်ယင်းပႆႇတေႇၶႄႈၵိုၼ်းၶႂ် ၶၢတ်ႈၵဝ်မေႈမွၵ်ႇယႃႈၵေႃႉၶိုင်ႈယွႆႇ။ မိူဝ်ႈ ပိုၼ်ႈလဵၼ်ႈၵျေႃႇသိူဝ်းယူႇၶၼ်ႇ မေႈမွၵ်ႇယႃႈၶၼ်ႇသမ့် လၵ်းၵဝ်ၶူဝ်း မီးၵႃႈ ၶၼ်ၵမ်ႈၽွင်ႈသေပႆႈၵူႇ။ မိူဝ်ႈၶဝ်ႁၢသေၵူႇထူပ်းႁၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈ ၵၼ်ၶင်ႇ ဝႆႉယူႇ ငဝ်းတူၼ်ႈမႂ်ၶၼ်ႇ ၶဝ်ထၢမ်ႇဝႃႈ လွင်ႇယင်းႁၼ်မေႈယိင်း ၵေႃႉၶိုင်ႈမႃး ၵိုဝ်ၶႅၼ်။ မၼ်းလဝ်ႈၵေႃႈ တွင်ႈထၢမ်လွင်ႈၶၼ်ႇယဝ်ႈ။ မိူဝ်ႈၶဝ်လၢတ်ႈၶေလွင်ႈ ၶၼ်ႇ ပုတ်ႉထလဝ်ႈသမ့်ၶိုၼ်းတွင်ႈထၢမ်ၶဝ်ဝႃႈ ‘သူတေဝႃႈလိူင့်ၵိုဝ် ? ၵၼ်လႄႈ မၼ်းတေၶ်မ့်တိူဝ်း ?၊ ၵႃၼ်သွၵ်ႈႁႃမေႈယိင်းၵေႃႉၶၼ်ႇႁႃႉ?။ ၵမ်ႉၼၼ် ၵၼ် သွၵ်ႈႁႃ တီႈတူဝ်သူ ၵၼ်ပႃႇလိၵ်ႈဝႃႈ ၵတ်ႉတၼႆ [2] ၶၼ်ႇႁႃႉ ? ၶႅၼ်။

ၶဝ်တွပ်ႇၶၢၼ်ဝႃႈ ‘ၵၼ်သွၵ်ႈႁႃၶဝ်သွၵ်ႈႁႃတူဝ်ၶဝ်ၶႂ်ၶ်မ့်တိူဝ်း’ ၶႅၼ် ယွႆႇ။ ၵမ်းၼၼ် ပုတ်ႉထလဝ်ႈလင်ႇလႄႉၶဝ်ၶင်ႈသေ သပ်းလဵၢင်းၶေ ထမ်ႇမပၼ် ၶဝ်ယွႆႇ။ ၶေႃးထမ်းပုတ်ႉထလဝ်ႈ ၶႂ်းၽိုၼ်ထမ်းပိတၵၢတ်ႈၶႂ် ၵမ်ႇလႄႈယိူင်းလူး ၵတ်ႉတသေဝႃႈ။ မိူဝ်ႈၵၼ်ပရိပၢလၵ ဝသ်ႇသၵွတ်ႉတ ထၢမ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈဝႃႈ ‘လွင်ႇၵတ်ႉတ မီးၶႂ်းတူဝ်ၶိင်းၵူၼ်း ၵမ်ႇမီး’ ၶႅၼ်ၶၼ်ႇ လဵၢင်ႈၶေၵျေႃႇ ၽၢႆႇတိုႈ ၶႂ်ယွႆႇ –

‘လဝ်ႈၵေႃးတမ လွင်ႇယင်းမီးၵတ်ႉတႁႃႉ’

[1]တူလ်းတီႈတွၼ်ႈၵမ်ႇမထၢၼ်းတႃႇ၊ **Ibid.,p.62**

[2]မ၊ ပပ်ႉ 1 (မူႇလတ) ၼႃႈ 466

ပုတ့်ထလဝ်ႏကမ်ႇတွပ်ႇသေ ယူႇယ်ႏခ်ႏယ်ႏခ်ႏ။ ဂမ်းခခေ် သမ့်ခိုခ်း ထၢမ်ဝႃႈ 'လဝ်ႏၵဝ်းဢေႃးတမ ၵမ်ႇမီး ၵတ့်တၵႃႉ'။

ပုတ့်ထလဝ်ႏဢေႃႈ ယူႇယ်ႏခ်ႏယ်ႏခ်ႏထင်ႏ။

ဝသ့်သၵွတ့်တ လုၵ့်ပႆႏၵူႇယဝ့်။

ဝႆးသေ ဝသ့်သၵွတ့်တ လုၵ့်ပႆႏၵူႇယဝ့်ခခေ့် လဝ်ႏၵႃခခေ်ႇတႃႇတွင်ႏ ထၢမ်ဝႃႈ ၵွပ်ႏသင်ၼလႏပုတ့်ထလဝ်ႏ ၵမ်ႇတွပ်ႇၵူၢမ်းထၢမ် ဝသ့်သၵွတ့်တခႆ ခခေ့်ယဝ့်။ ပုတ့်ထလဝ်ႏ သၢင်းလၢင်းခေ တၢင်းၵခ်မခ်းလဝ်ႏဝႃႈ –

'ၵႃခခေ်ႇတႃႇၵိူဝ့် သင်ၵဝ်တွပ်ႇမခ်းဝႃႈ မီးၵတ့်တၵိူဝ်ႏပေႃးခႆ တေပ်ႏခ်ၵခ်ၵမ့်ထ်ႏမ် လဝ်ႏၵျႃခ်းတင်းပုခ်ႇခႄးခဝ် ၵခ်ယုမ်ႇယမ် သတ့် သတဝႃႇတ – တၢင်းယုမ်ႇမီးသေႇသေႇခခေ့်ယဝ့်ၵိူဝ်ႏ'။

ၵႃခခေ်ႇတႃႇ 'ၵမ်ႇမီးၵတ့်တၵႃႉ' ခႆ မိူဝ်ႏဝသ့်သၵွတ့်တထၢမ်လိူင့်ခႆ ခခေ့် သင်လိူဝ့်ၵဝ်တွပ်ႇၵူႇဝႃႈ 'မခ်းၵမ်ႇမီးၵတ့်တ' ခႆ ၵခ်ခဲ့ဢေႃႈ တၵ်း တေပ်ႏခ်ခေႃႏၵမ့်ထ်ႏမ်ၵူႇ ၽႆႇလိူဝ်းလဝ်ႏၵျႃခ်းတင်းပုခ်ႇခႄးခဝ် ၵခ်ယုမ်ႇ ၵုတ့်သေတဝႃႇတ–တၢင်းယုမ်ႇၽဝၶၢတ်ႇသုတ်းခခေ့်ယဝ့်ၵိူဝ်ႏ' ခႆ။ [1]

'ၵႃခခေ်ႇတႃႇၵိူဝ့် သမ့်ထင်ႏ သင်ၵဝ်တွပ်ႇၵူႇဝႃႈ 'ယင်းမီးၵတ့်တ ယူႇၵိူဝ်ႏ'တေႃႇမခ်းခႆ လွင်ႇၵခ်ခဲ့ တေမႃးမ်ခ်ႏၵခ်တင်းၵူၢမ်းၵဝ်ဝႃႈဝ့် 'ၵႃႏပ်ခ်ထမ်ႇမတင်းသ်င်ႏ ၵမ်ႇမီးၵတ့်တ' ခႆခဲ့ယူႇၵႃႉ'။ [2]

'ၵမ်ႇမ်ခ်ႏခႃႈ လဝ်ႏခေႃႈ'

'ၵႃခခေ်ႇတႃႇ သမ့်ထင်ႏ သင်ၵဝ်တွပ်ႇဝႃႈ 'ၵမ်ႇမီးၵတ့်တ' ခႆ တေႃႇ ဝသ့်သၵွတ့်တလိူင် သမ့်တေၵ်တ်းၵွႈဝသ့်သၵွတ့်တ[3] ၵူင်တိူဝ်းၵူႇထင်း လွမ်း ခငေ်ႇ မခ်းပေႃးမီးတၢင်းၵူင်ဝ့် လ်မ်မိူဝ်ႏလဝ့်ခခေ့်ယဝ့်။ ၵွပ်ႏဝႃႈ တေခဝ်ႏလ့်ဝႃႈ မိူဝ်ႏၵွခ်တၢင်းၼတ့် ၵဝ်မီးဝ့်ၵတ့်တသေ တေႃးလ်ဝ်ခဲ့ ၵဝ်ၵမ်ႇမီးသင်ၵူႇ ယဝ့်' ခႆ။ [4]

[1]မ၊ ပပ့် 1, ခႄႈ 486

[2]ထမ၊ တွခ်ႏ 20, မႆ 7ႏ သုခ်ဒိ၊ပပ့်4, ခႄႈ 282

[3]မ၊ ပပ့် 1 (မူႇလတ) ခႄႈ 487

[4]သင်၊ ပပ့် 4 (မူႇလတ) ခႄႈ 400–401

ဂ္ဂပ်းသင်ဧလး ပုတ့်ထလဝ်းယှူ,ယ်ာခ်ယ်ာခ် ကခ်ဝေးခ့် မခ်းထၢင်, လ်ာင်းလီခ့ေ,။ ပေးသမ့်ခိုခ်းဝူခ့်ခံးလ့် လွမ်းပိုခ်းလင်တင်းသ်ာင်း ဧလးလွင်း ကခ်ပုတ့်ထလဝ်းကမ်,တဂ်းသ်ာင် တေ,ခေးထၢမ်ဂူခ်းထၢမ်ခဝ်ခ် ယိုင်းခ်ာခ်း ထၢင်,လ်ာင်းတိုဝ်းဂွခ်,ယဝ့်။ ဝေးတီးတေ့မခ်း လိုဝ်းခဝ်ဖှူးတွင်းထၢမ် လွင်းပခ် ၷ ကခ်ပုတ့်ထလဝ်း ကမ်,တဂ်းသ်ာင်ခ့် ကဝ်လိုမ်းပ်ာတ်းဝ့် လွင်းပိုခ်းလင်ခခေ့် ယဝ့်။ ပုတ့်ထလဝ်းကမ်,လ့်း လၢဂ်းခွမ်,ဖိဝ်,တိုဝ်, ကခ်ပခ်ခေးတွပ်, တေ, ပိုခ်းတင်းလံၢ၊ မခ်းလဝ်းတိုခ်းခံးလ့်သေတွပ်,ယှူ,ယဝ့်။ မခ်းလဝ်းပ်ာခ်ခူးဝေး မီးတူဝ်ထူပ်းခမ်၊ မီးဂရှခေ, တင်းပလှ်,လှ,ယဝ့်။ မခ်းလဝ်းကမ်,လ့်းဝေး ခ့်း ခေတၢင်းၡူ့မခ်းလဝ်း၊ လှၢခ်,မခ်းလဝ်းသေဧလးတွပ်,ခေးထၢမ်ပိုခ်း၊ ဂူလှ်း မီးလ့်ခ့်းလွံးဂေ့ထၢမ် တ,တေၡူ့ထမ်းသလ့်လ,ဂူလှ်း။ မခ်းလဝ်းတိုခ်းတူလှ်း ၷခ်ဂူခ်းတင်းလံၢ လွမ်းခင်,လခ့်ထၢခ်း တၢင်းခိုခ်းယှ်,ခဝ်၊ ဂၢင်လ့်ခဝ်၊ တၢင်းဝူခ့်ခဝ်၊ လ,ရိတခဝ်၊ ၷ်ာင်းခမ့်ဂတ့်ခဝ် တ,တေပွင်,လ့် ပခ်ၷခဝ်ခခေ့် သေတွပ်,ဂေးပခ်တ,သေယဝ့်။[1]

ပေးကဝ်လွမ်းပုတ့်ထလဝ်းဝေး ယင်းမီးလံၢးဂေးတွပ်,ပခ်ၷသီ,ယှိုင်း ယဝ့်။

1. ဂမ်ဖွင်းတေလံးတွပ်,သိုဝ်းသိုဝ်း၊

2. ဂမ်းဖွင်းသမ့်တေလံးထတ်းသၢင်သေတွပ်,၊

3. ဂမ်းဖွင်းသမ့်တွင်းထၢမ်ခိုခ်းသေတွပ်,၊

4.ဂမ်းဖွင်းသမ့်ကမ်,တွပ်,သေ ပိုခ့်ပ်ာတ်းခ် လိုဝ်းခ့်ယဝ့်။[2]

ကခ်ကမ်,လူဝ်,လံးတွပ်,သေပိုခ့်ပ်ာတ်းခ့် မခ်းတေမီးလွင်းလံၢလိုဝ့် လံၢပိုင်ယှူ,။ ကခ်ခ့်ပေးတေလိခေ ကခ်ဝေး ကမ်,လူဝ်လံးတွပ်,ခ်ခေ့် မခ်းမိုခ်လိုင့်ခင်,ခေးထၢမ် ကခ်ဝတ့်သဂွတ့်တထၢမ် လ်ာမ်တင်းခေးထၢမ် ကခ်ဂ့်ဂ့်ထၢမ်ပုတ့်ထလဝ်း ကခ်ဝေး ‘လွင်,လေးဂခ့်မခ်းဂိုမ်းတ,သေ,၊ ကမ်,

[1]မ၊ ပပ့် 1 (မူ,လတ) ခေး 487း ဝိဖ (မူ,လတ) ခေး 340။ လှၢခ်,ပုတ်ထလဝ်းကခ်ခ့် ၡွင့်ဝေး ကိခ်တရိယပရှေပရိယတ် တလှခယေဝ်း၊

[2]ကင်, (ဂူဝ်,လမ်,ပူဝ်,–2929) ခေး 216

မခၼ်ႈဂိုမ်းတျ,သေ,’လဂျု,လိူဝ်းခဲ့ယဝ့် ။[1] တေႃႈလႆႈခငေ်,ခႅ ပုတ်ႇထလဝ်ႈလၢတ်ႈ ခၢခ်ၼ်တေျ, လဝ်ႈမျ,လူင်,ဂျူႉပုတ်ႇတ တင်းတၢင်,လိူဝ်းမျးခခ်ၼ့် မခၼ်းမိူခ်ၼ်ဂခ်ၼ် ယဝ့်။ ဂူလ်ႈဂျႈ ဂ်ဝ်,လူလ်ႈခေျႈထၢမ် ကခ်ၼ်ဝျႈ လွင်,မီးကတ်ႇတ၊ ကမ်,မီးခႅ ခခ်ၼ့် မခၼ်းလဝ်ႈကမ်,တွခ်ၼ့်ဝျႈမျး လႆႈပိူင်လီဝ်ဂခ်ၼ်၊ ခဲ့လမ့် ပ်ခ်ၼ်ကခ်ၼ်မခၼ်း လဝ်ႈဂဲ့ဂဲ့ဂုမ်ဂခ်ၼ်မျး၊ သပ်းလီင်းခေဂခ်ၼ်မျးခခ်ၼ့်ယဝ့်။ မခၼ်းလဝ်ႈကမ်,လၢင်ႈ ဝျႈလႆႈဝျႈ ‘မီးကတ်ႇတကိူဝ်ႈ’ ခႅ၊ ဂွပ်ႈဝျႈ ကခ်ၼ်ခဲ့ မခၼ်းသၢခ်ၼ်ခတ်းဂခ်ၼ်ဝဲ့ တင်းခေျႈဂျၢမ်းမခၼ်းလဝ်ႈ ‘ဂျႈပ်ခ်ၼ်ထမ်,မတင်းသိင်ႈ ကမ်,မီးကတ်ႇတ’ ခႅ။ ဂွပ်ႈ ခခ်ၼ်ဧလႈ မခၼ်းလဝ်ႈဂေျႈကမ်,ခ်ုႈဝျႈ ‘ကတ်ႇတ ကမ်,မီး’ ခႅ၊ ဂွပ်ႈမခၼ်းကမ်, လူဝ်,၊ ကမ်,မီးၽွခ်ၼ်းသေ ဂူလ်းတေပခ်ၼ်တၢင်းသုဂ်ႇလ်ုဝသ့်သဂွတ်ႇတ ၽူးကခ်ၼ် ယုမ်,ဝျႈ မီးကတ်ႇတလီမ်လဝ့်ခခ်ၼ့်ယဝ့်။[2] ပိူင်ခိူင်ႈဂေျႈ ဝသ့်သဂွတ်ႇတခဲ့ မခၼ်း ကမ်,မီးပိုခ်ၼ့်ထၢခ်ၼ်တျ,တေပွင်,လ်ုခိူဝ် ကခတေ်ႇတဂေျႈပိူင်ခိူင်ႈယဝ့်။ ဂွပ်ႈခႅ ကမ်,တွပ်,သေ ပိုခ်ၼ့်ပ်တ်ႈခေျႈထၢမ်ခဲ့ ပ်ခ်ၼ်ကခ်ၼ်ခ်မ့်သေပိူခ်ၼ်ႈ ခ်ုင်းလွင်ႈမၢင် ကခ်ၼ်ယဝ့်။

ၡဝ်းဂေျႈကမ်,ထုဂ်,လႆႈလူင်လိုမ်းဝျႈ ပုတ်ႇထလဝ်ႈခဲ့ၡျူႉလဂ်း ဝသ့်သ ဂွတ်ႇတ ပေျးၡိူင်ခေၢခ်ၼ်းမျးခႅခဲ့ယူ,။ ကခ်ၼ်ခဲ့ မခၼ်းကမ်,လ်ုႈပွဂ်ႈဂမ်းကွခ်ၼ် တၢင်းပိူခ်ၼ်ႈ ကခ်ၼ်ဝသ့်သဂွတ်ႇတမျးတွင်ႈထၢမ်မခၼ်းလဝ်ႈ။ ကခ်ၼ်ခဲ့ပုတ်ႇထလဝ်ႈ ယင်းဝဲ့လ်ုကိတ်းလူ တူလ်းထိုင်ဂေျႉမီးတၢင်းယုမ်,ဂ်ုင်ယူ,။ ခေျႈကခ်ၼ်လီင်ႈခေ ဝသ့်သဂွတ်ႇတခဲ့ ၡဝ်းၡခ်ၼ်ဝဲ့လႆၢတီႈလႆၢလီခ်ၼ် ခ်ုင်းပပ့်ပျ,လိယူ, လွင်ႈဝျႈမခၼ်းဂဲ့ ဂဲ့တွင်ႈထၢမ်,ပုတ်ႇထလဝ်ႈ ဂျၢမ်းထၢမ်မိူခ်ၼ်ဂခ်ၼ် ကခ်ၼ်လီဝ်ဂခ်ၼ် ကခ်ၼ်ဝျႈခခ်ၼ့်။[3] ကခ်ၼ်ပုတ်ႇထလဝ်ႈ ကမ်,တဂ်းသိင်ခဲ့ ကၢပ်ႈၡၢင်ႈယင်းတိူဝဲ့လီသေ ကခ်ၼ်တေ သပ်းလီင်းတေျ,ဝသ့်သဂွတ်ႇတခခ်ၼ့်ယူ,။

ဂူခ်ၼ်းဂမ်ႈၽွင်ႈခပေ့်ဝျႈ ကတ်ႇတခဲ့ပွင်,ဝျႈ ‘လ်ု၊ လ်ုၡျူႉ’ ခႅ။ ဂူလ်းဂျႈ ပုတ်ႇထလဝ်ႈဧတ့ဝျႈ ကခ်ၼ်ဂူခ်ၼ်းၡဝ်းခပေ့်ဝျႈတူဝ်ခိင်းခဲ့ဝျႈပ်ခ်ၼ်ကတ်ႇတခႅခဲ့

[1]သင်၊ ပပ့် 4 (မူ,လတ) ခေျႈ 393–395ႈ မၢပပ့် 1 (မူ,လတ) ခေျႈ 484

[2]တူလ်းခိုခ်ၼ်းခေျႈလိဂ်ႈ––?

3သင်၊ ပပ့် 3 (မူ,လတ) ခေျႈ257,263ႈ ပပ့်4, ခေျႈ391 ခေျႈသင့်ႉ,ခ395ႉ, ခ398,400ႉႈ မၢပပ့်1, ခေျႈ– ခ481,ခ483,ခ489ႈ ကင်,၊ပပ့်5, ခေျႈ 193

ယင်းသၢင်,ထုဂ်,သေ ‘လ့ၣ်၊ တၢင်းဝူခၣ်၊ လ့ၣ်ရှူ.’ ဂွခၣ်,ခၢ် ဂွပ်,ဝျ့ တူဝ်ခိၣ်းခၢ့် မခၣ်း ၡၢင်ၨ့ပ်ခၣ်ဂွခၣ်ၨ့ပ်ခၣ်မမ်,တူိဝ်းသေလ့ၣ်၊ ဂွပ်,ဝျ့လ့ၣ်၊ တၢင်းဝူခၣ်၊ လ့ၣ်ရှူ. (လိတ့်တ၊ မခေျး၊ ဝိလျ,ခ၆) ခဝ်လဲာ်ဂ့်ၨလၢ်ၨပေျးကမ်,ထၢတ်,ခိုခၣ်းခိုခၣ်းဝခၣ်းဝခၣ်းလူင်ယူ, တွခၣ်းသေတူဝ်ခခေၣ့်ယဝ့်။[1]

ကခၣ်ရှွင့်ဝျ့ ‘ဂဝ်’ ခၢ်ခၢ့် မခၣ်းဂူလ်ၨၡိတ်းၡ့ဲတၢင်းဝူခၣ် ကတ့်တ ကခၣ် မခၣ်းကမ်,ဂိဝ်,ဂပ်းသင်ဂခၣ် တၢင်းလိုဝ်ၨလ့ၣ်ၨသေ သမ်.ပိခၣ်ကခၣ်ကမ်,မိီးဖွခၣ်း သင်ခခေၣ့်ယဝ့်။ တျ,တေလၢ်ၨၡခၣ်လိုဝ်ၨလ့ၣ်ၨခၢ့် ပိခၣ်တျ,ရှူ.ၡခၣ်ခဳပ့်ပၢခၣ်, ကခၣ် ၡခၣ်လၢ်ၨယၢပ်,ခခေၣ့်ယဝ့်။ ခၣ်ၨးသမ်,ယုတ့်တခဳဂျယ[2] ယင်းမိီးလဝ်ၨရျှၢခၣ်း ခေ,မဂ ဧလၨတင်းလဝ်ၨရျှၢခၣ်းလုမ်းခိုင်ၨ ကုပ်,ကူဝ်းဂခၣ် ခၣ်ၨးလွင်ၨရှူ.ၡခၣ် သလ့်လျ,ဝ့်ယူ,။

လဝ်ၨရျှၢခၣ်းခဝ် တွင်ၨထၢမ် လဝ်ၨခေ,မဂဝျ့ လွင်ၨဝျ့ လွင်,မခၣ်းယင်း ၡခၣ်ကတ့်တ ခၣ်ၨးခခၣ်,ထျ,ၡျၨယူိင်ၨ ကမ်,ခခေၣ် သေသမ်, ကခၣ်ခဝ်ၨပိခၣ်ကတ့် တခခေၣ့်ၡ့ဝ်ခၢ်။ လဝ်ၨခေ,မဂတွပ်,ဝျ့ ‘ကမ်,မိီး’ ခၢ်။ လဝ်ၨရျှၢခၣ်းခဝ်သမ့်ခိုခၣ်း ဝျ့ သင်ဝျ့လူိင့်ခခေၣ် လဝ်ၨၡဝ်းတဂ်းပိခၣ်လဝ်ၨရျှၢခၣ်းတျ, လွတ်ၨသေဂိလေ, သျ,တင်းလူင်ယဝ့်ခၢ်။ ဂူလ်းဂျ့ လဝ်ၨယိုခၣ်ဝျ့ ပိဂ်,သမ့်ဂဝ် ကမ်,ၡခၣ် ကတ့်တ ခၣ်ၨးခခၣ်,ထျ,ၡျၨယူိင်ၨသေတျ. ဂဝ်ကမ်,လ့ၣ်ၨလဝ်ၨရျှၢခၣ်းတျ, လွတ်ၨသေဂိလေ, သျ,တင်းသိင်ၨ။ လဝ်ၨဂေျ.ၡဝ်းခဝ်ကူိဝ့် ဂိဝ်,ဂပ်းလူလ်ၨတၢင်းလပ်းပိခၣ်း ခုိဝ် ခခၣ်,ထျ,ၡျၨယူိင်ၨသေ ဂဝ်ယင်းတိုဂ့်မိီးဝ့်ဂၢင်လ့ၣ် ‘ဂဝ်’ ခၢ့်ယူ,၊ ဂူလ်းဂျ့ ဂဝ်ကမ်, ၡခၣ် ‘ကခၣ်ခၢ့်ယဝ့် ပိခၣ်ကတ့်တခၢ် တဲဂ်,တဲဂ်,လဲင်းလဲင်း။ လဝ်ၨခေ,မဂ သိုပ်, သပ်းလဲင်းဝျ့ ကခၣ်ၡဝ်းရှွင့်ယူ, ‘ဂဝ် ဂဝ်’ ခၢ်ခၢ့် ရုပ်ဂေျၨကမ်,လ့ၣ်ၨ၊ ဝေတချေ၊ သလ်လျ၊ သင်ချရ၊ ဝိလျခ၆ ကခၣ်လ့ၣ်ဂေျၨမခၣ်းကမ်,ပိခၣ်၊ တၢင်,လူိဝ့်တၢင်,ယူိင်ၨ ကခၣ်လွတ်ၨသေ ခခၣ်,ထျ,ၡျၨယူိင်ၨခၢ့်ဂေျၨကမ်လ့ၣ်ၨ (ပွင်,ဝျ့ ပေျးကမ်,မိီးခခၣ်, ထျ,ၡျၨယူိင်ၨဂေျ့ ကမ်,လၢင်ၨရှွင့်ဝျ့ဂဝ်၊ ဂဝ်ခၢ့်ဂိဝ်,ဂပ်းခခၣ်,ထျ,ၡျၨယူိင်ၨသေ ရှွင့်တၢင်,လိုဝ်ၨဝ့်ဂူလ်း)။ ပိဂ့်သမ့် မခၣ်းလဝ်ၨခေ,မဂ ကမ်,ၡခၣ် ‘ခၢ့်ယဝ့်ပိခၣ် ဂဝ်’

[1]သင်၊ ပပ့် 2 (မူ,လတ) ချေ့ 94

[2]သင်၊ ပပ့် 3 (မူ,လတ) ချေ့ 126

ၼႆ တဵၵ်ႉတဵၵ်ႉလဵင်းလဵင်းသေတႃႇ မၼ်းယင်းတိုၵ်ႉမီးဝႆႉၵႃင်လႆႈ ၵၼ်ႁွင်ႉဝႃႈ 'ၵဝ် ၵဝ် ၵဝ်' ၼႆယူႇ။

ၵၼ်မၼ်းလဝ်ႈဝႃႈၼၼ်ႉ မၼ်းမိူၼ်လိူင်ႉၼင်ႇၵႆႃမွၵ်ႇယႃႈယဝ်ႉ။ ၵႆႃမွၵ်ႇၼႆႉ ၵမ်ႇလူဝ်ႇဝႃႈပဵၼ်လူင်ႇမွၵ်ႇမၼ်း၊ သီမၼ်း၊ ၽွင်မွၵ်ႇမၼ်းၵၼ်လႆႈ၊ ၵူလ်းပဵၼ်ၵႆႃမွၵ်ႇၵူလ်း။ ၵွပ်ႈမွၵ်ႇၼႄႈ မၼ်းမီးၵႆႃႁွမ်းမႃး။ ပေႃးၵမ်ႇမီးမွၵ်ႇ ၵႆႃႁွမ် ၵေႃႈတေၵမ်ႇမီးလႆႈ။

လဝ်ႈၼေႇမၵ သိုပ်ႇသပ်းလဵင်းဝႃႈ တေႃႈၵႃႈလဝ်ႈၽူႈပဵၼ်သေးတႃႇပၢၼ်ႇ ၼဝ် ယင်းတိုၵ်းမီးလႆႈႁွင်ႉဝႃႈ 'ၵဝ် ၵဝ်' ၼႆႉယူႇ။ မိူဝ်ႈၵၼ်လၼ်ႉမၼ်းၼိုၼ်ႈၵူႇတိမ် ထူၼ်ႈၼၼ်ႉ ၵႃင်လႆႈလပ်းၼွႆႈႁွင်ႉဝႃႈ 'ၵဝ် ၵဝ်' ၼႆၼႆႉ ႁႂ်ႈယူတ်းႁႃၵူႇယဝ်ႉ။

ၼေႃႈၵုပ်ႇၵၼ်ၵၼ်ၼႆႉ ၼဝ်ႈပဵၼ်တႃင်းလွႆႈလိူဝ်၊ မီးၵေးလူးၼမ်ၼႄႇ ၼေႃႈ မိူဝ်ႈၵႃမ်းၵုပ်ႇၵူဝ်းၵၼ်သုတ်းၵူႇယဝ်ႉၼၼ်ႉ ၼဝ်တင်းသဵင်ႈ ပႃးလိမ်လဝ်ႈ ၼေႇမၵ ပဵၼ်လဝ်ႈႁႅၢၼ်းတႃႇၵူႇ ၵၼ်ၵိလေႇသႃႇတင်းလူင် သုတ်းသဵင်ႈၵူႇသေ ထူလ်ႈထွၼ်ပဵတ်ႈ 'ၵဝ်' ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ပေႃးၵဝ်လွမ်းၼေႃႈထမ်းပုတ်ႉထလဝ်ႈဝႃႈ ၵၼ်ႁဝ်းၵမ်ထိုဝ်ဝႆႉ 'ၵဝ် မီး ဝိလႃၼ်ႇ မီးၵတ်ႉတ' ၼႆၼႆႉ ပဵၼ်ၵၼ်ၽိတ်းၽူၼ်ယဝ်ႉ။ ၵိဝ်ႇၵပ်းပၼ်ႁႃ 'ၵၼ်တ်ႉတ' ၼႆႉသေ ၵၼ်တေထုၵ်ႇမၢၼ်ႈလွမ်းတႃင်းၼႆႉ ႁဝ်းၵမ်ႇလူဝ်ႇလႆႈထိုဝ် ပဵၼ်ဝႃႇတ တႃင်းယုမ်ႇသင်၊ ႁဝ်းၵူလ်းလူဝ်ႇႁူႉႁၼ် ၵူႈသမ်ႇသၢၼ်ပိူင် လိူင်ႉၼင်ႇ ၼဝ်ပဵၼ်၊ ၼဝ်မီး၊ ၵူလ်းလူဝ်ႇပွင်ႇလႆႈၵၼ်ဝႃႈ ၵၼ်ႁဝ်းႁွင်ႉယူႇ 'ၵဝ် ၵဝ်၊ မႂ်း မႂ်း၊ သတ်းတဝႃႇ' လိူဝ်းၼႆႉ မၼ်းၵိၼ်ၼိူဝ်ၼၼ်ႇထႃႇႁႃႈယိူင်းသေ ႁွင်ႉတႃင်ႇလိုဝ်ႈဝႆႉ၊ ၵူလ်းပဵၼ်ၵေႃႈၵွင်ႁုပ်ၼေႃမ်ႇၼၼ်ႇထႃႇႁႃႈယိူင်း ၵၼ်ၵိၼ်လၢင်ၽၢင်ၼွင်းၵၼ်သေ သိုပ်ႇလႃမ်းတႃမ်းၵၼ်လူင်ယူႇ ပေႃးၵမ်ႇထႃတ်ႇ လွမ်းၼင်ႇပတိလ်လသမုပႃတ မီးသေ မၼ်းၵမ်ႇမီးသင်ၵၼ်မၼ်းၼေႇ၊ ၵိမ်း၊ ၵမ်ႇလဵၵ်းလႃႈ၊ မီးလႆႈၵူႇတႃႇ သေႇ ၼိူင်းၽုင်ႇၽႃႉသႃမ်ၼူင်းလူင်ၼႆႉ။

တီႈၼႆႉ ယင်းၵိုတ်ႇၵွၵ်ႇလႆႈၼေႃႈထႃမ်ဝႃႈ 'သင်လိူဝ်ႉဝႃႈ ၵမ်ႇမီးၵတ်ႉတ ဝိလႃၼ်ႇၼႆ ၵၼ်လႆႈပဵၼ်ၵေႃႉလႃမ်ႇပူလ်ႈၽွၼ်းၵႃႇမ။ ၵၼ်ၼႆႉ တေၵမ်ႇမီး ၽႂ် တႃႇတေတွပ်ႇလႆႈ ၼမ်ႉတွၼ်းသေပုတ်ႉထလဝ်ႈ။ မိူဝ်ႈလဝ်ႈၼိူင်ႈထႃမ်ၼေႃႈ

ထၢမ် ၵၼ်ၶႆႇၶၼ်ႇ ပုတ်ႇထလဝ်ႈဝႃႈ ‘လဝ်ႈရႁၢၼ်းၶဝ်ၵိူဝ်ႇ ၵဝ်ပေႃးသႂၼ် ပၼ်သူလဝ်ႈမေႃးယဝ်ႉ လႂင်ႈဝႃႈ တႃႇတေလႆႈတူၺ်း ႁႄႉတု ၽလ သိုပ်ႉလၢပ်ႈၵၼ် သေပၼ်ၶႆႉၶိုင်း လူၵ်ႈတင်းလူင်ၶႆႇ။[1]

ၶေႃႈထမ်း ‘ၵၶတေႃႇတ ၵၼ်ၵမ်ႉမီးၵတ်ႇတ၊ ဝိလၢၼ်ႉ၊ ၶုၼ်ငဝ်း’ ပုတ်ႇထလဝ်ႈၼႆႉ ၵမ်ႉထုၵ်ႉလီလႆႈၶပေႃႇဝႃႈ ပၼ်ၽႆၢႉၵၼ်သၢၼ်ၶတ်း၊ ၽႆၢႉမူၺ်ႇ ၶၢတ်ႉပၢတ်ႈ။ မူၼ်လူင်ႇၶၼ်ႉ ၶိပ်ပၶ မၼ်းၵေႃႈပၼ်ၵၼ်လိုဝ်ႈလႂ်ႈ မီးတေႃႇ ဢလႈ ႁဝ်းၵမ်ႉလၢင်ႈၶပေႃႇသႂၼ်ႉလႆႈဝႃႈ ပၼ်ၵၼ်သၢၼ်ၶတ်း။ ၵၼ်မၼ်း ၵမ်ႉမီး ၵတ်ႇတ လႆႈၶၼ်ႇ ၵၼ်သမ်ႇယုမ်ႉဝႃႈ မၼ်းမီးၶႆၶႆႇ ပၼ်ၵၼ် ၽိတ်း သေ ပၼ်ၽႆၢႉသၢၼ်ၶတ်းယဝ်ႉ။ ထမ်းၵၶတေႃႇတ ပုတ်ႇထလဝ်ႈၶႆႇ ၵီးသႆပၢတ်ႈ တၢင်းလပ်းသိင်ႉမိုတ်းတၼ် တၢင်းယုမ်ႉဝႃႈမီးၵတ်ႇတၶႆႇသေ ၵူတ်ႉပၼ်သႆၢလၢင်း ပလ်ႉလႃႉယဝ်ႈ။ မၼ်းၵမ်ႉလိူဝ်ႈပၼ် ၵၼ်သၢၼ်ၶတ်း၊ လူင်ႇၶၼ်ႉ ‘ၵသင်ၶ’ ၵမ်းၵမ်းဝႃႈ ‘ယင်း မီးၶေႃႈမုၼ်း ၵၶတေႃႇတ’ ယူႉၶႆ။ [2]

[1]မ၊ ပပ်ႇ 3 (မူႉလတ) ၶေႃႈ 19ႈ သင်၊ ပပ်ႇ 3ႉ ၶေႃႈ 103
[2]ၵ၊ ၶေႃႈ 31

တွၼ်ႈၸဵတ်း

ၵမ်ႉမထႃၼ်း ၵႃၼ်ၽိုၵ်းသွၼ်လိၵ်ႈၽေႃႉဝၶေႃႉ

ပုတ်ႉထလဝ်ႈဝႃႈ ‘လဝ်ႈရျႃၼ်းၶဝ်ကိူဝ်ႉ ယင်းမီးဝ့်ရျေးၵႃႉသွင်လိူဝ်ႉ။ သွင်ကၼ်ၶဝ့်ပိၼ်ကၼ်လႄႈ။ ပိၼ်ရျေးၵႃႉတူဝ်ငလႈရျေးၵႃႉလႄႈယဝ့်။ ယင်းမီးၵူၼ်းၶဝ်လိူဝ်းကၼ်ရျေႃႉသိူဝ်း ၵွပ်ႈကမ်ႉမီးရျေးၵႃႉတူဝ် ရိူင်ၶိူင်ႈပီ၊ သွင်ပီႉ၊ ကမ်ႉၶၼ်ပႃၵ်ႉပီ၊ ကမ်ႉၶၼ် ပႃၵ်ႉပီပႃၵူႉယဝ့်။ လဝ်ႈရျႃၼ်းၶဝ်ကိူဝ်ႉ ၵူလႆးၵႈ ၵေႉကၼ်လွတ်ႈသေရျေးၵႃႉလႄႈ ၶိူင်ႈၵမ်း၊ ၶိူင်ႈၵိပ့်ၶဝ့် မီးကေႉၶႄႉ၊ ၶႃၼ်းမီးၶႄႉ လိူဝ်သေလဝ်ႈရျႃၼ်းတႃႉၶဝ်။[1]

ထမ်းပုတ်ႉထလဝ်ႈ လႆႈၵမ်ႉမထႃၼ်းမၶၼ်းလဝ်ႈၶဝ့် ယိူင်းတႃႉရိတ်းရိူႈလႄႈလိၶၼ်ႈသႂ် ၵုမ်ႉထူၶၼ်ႈ၊ လႄႈၽိင်ႉပိင်းၵၼ်၊ လႄႈၵတ်းယိၼ်ယဝ့်။ လႃဝ်းပုတ်ႉငလႈကမ်ႉလႄႈလႃဝ်းပုတ်ႉၶဝ်ၵမ်ႈၽွင်ႈ ယင်းကဝ်ၶျေႈပွင်ႉ ‘ၵမ်ႉမထႃၼ်း’ ၶဝ့် ပိူင်ႈၽိတ်းတႃင်းၵူႉ ကၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈၶႂ်ႈဝႃႈၶၼ့်။ ၵမ်ႈၽွင်ႈထႃင်ႉဝႃႈ ‘ၵမ်ႉမထႃၼ်းၶဝ့်’ ပိၼ်ကၼ်ပွႆႉပိတ်ႈၶျေႈၵႃၼ်ရပ်ဝ်း ၵူႈဝၼ်းမိူင်းၵူၼ်းၶၼ့်၊ ပိၼ်ၵႃၼ်ၶင်ႈၵႃၼ်လႆႈလႆႈ လိူင်ႉၶင်ႉရိူၼ်ႉရႃင်ႈပုတ်ႉထလဝ်ႈ ၶင်ႈၶႂ်းထမ်ႈ၊ ၶႂ်းဝတ်ႉဝႃးၽျသိူဝ်ႉ၊ တီႈၵႆႈတၶၼ်းယႃၼ် တီႈငိဝ်ၵူၼ်း၊ ၵုမ်ႉမိူင်ႉၵျေႃႉမူၶၼ်ႈလွမ်းသႃၼ်ႉ ကမ်ႉၶၼ် ၶႂ်းကူမုၶၼ်လႃၵ်ႉလႆႈ (မိၶၼ်၊ လၶၼ်ႈလိၶၼ်၊ ရႃတူဝ်) ၶၼ့်ၵူလႆးၶၼ့်။ လႆႈၵႃၼ် ၵမ်ႉမထႃၼ်းပုတ်ႉထလဝ်ႈၶဝ့်ငတေႉ ကမ်ႉဝႃႈၶၼ်၊ ကမ်ႉပွင်ႉဝႃႈ ပႆႈၵႃၼ်ရိူၶၼ်းယေးသေကိတ်း။ လွမ်းၶင်ႉၵူၶၼ်းရပ်ဝ်းကဝ်ၽိတ်း ယုမ်ႉၽိတ်းၶၼ့်လိၶၼ်းမႄးၵူၶၼ်းရပ်ဝ်း ကဝ်လႆႈၶင်ႈၵႃၼ်ၵမ်ႉမထႃၼ်းၶဝ့် ၶႃႉလႆႈၶဝ်ႈပိၼ်ၵူႉၽိုင်ႈထုင်း၊ ပႃင်ရိူလႆးၵၼ်သေ ဝ့်ပိၼ်ပၵ်းပိူင် တေလႆႈရိတ်း ၵူႈဝၼ်းၶၼ့်

[1]ကင်ႉ (ၵူဝ်ႉလမ်ႉပူဝ်ႉ–1929) ၶျေႈ 276

ယဝ့်။[2]

ၵူၼ်းႁဝ်းၵမ်ႈၼမ် ၵႂၼ်ၵၼ်ၶဝ်ႈလူၺ်ႈ ‘ယေးၵ’ တႃႇတေလႆႈၵူမုၼ်၊ ၵိတ်ႇထိပၢတ်ႈ လႆႈတႃၽီ (တိပ်ပလၵ်ၶု) ၵၼ်တၢင်ႇၵေႃႉၵမ်ႇမီးၼၼ်ႉယူႇ။ ပူၼ်ႉမႃးႁိူင်တၢၼ်ႇတၢၼ်ႇ တီႈၵိၼ်းတီးယႃး ယင်းမီးၶႃႆးၶၢဝ်ၽႃႆႇလၢဝ်းပုတ်ႇၵေႃႉ ၶိူင်ႈ ၶတ်းလႆႈမႃး တႃႇတေလႆႈၼမ်ႉၵတ်ႉႁူလၢင်ႈငိၼ်း (တိပ်ပသေႃတ) မိူဝ်းၽွင်း လႆႈဝႆႉ တိပ်ပလၵ်ၶု ၼၼ်ႉ။ တၢင်းၶႆႈလႆႈမိဝ်းၼႆႉ မၼ်းပဵၼ်ၵၼ်ၽိတ်းၽူၼ်ၵူလုၵ်း သေ ၵူလုၵ်းၵုမ်ႇမိူင်ႉသေႁႃ ၵၼ်ၶႂ်ႈလႆႈၶႂ်ႈပဵၼ် ၵၼ်ဝႃႈတၼ်ႁႃ ပုၼ်ႈတႃႇလႆႈ ၵၢမ်းၶႅတ်ႈၵူလုၵ်း။

ၵမ်ႇမထႃၼ်းၶင်ႈၵၢၼ်ၵၼ်ဝႃႈၼႆႉ မၼ်းတၢင်ၶေႃႈၽႃႇဝၼေႃႇ, ၵၼ် မၼ်းပွင်ႇဝႃႈ ‘ပူၵ်းပွင် ၽိုၵ်းၽွၼ်ႉ’ ၼႆ။ ပေႃးဝႃႈတီႈတေႉလိုင် ၶေႃႈၼႆႉမၼ်းပွင်ႇ ဝႃႈ ၵၢၼ်ပူၵ်းပွင်လူၺ်ႈ လတ်းမေးလူၺ်ႈယဝ့်။ မၼ်းယိူင်းတႃႇတေသုၵ်းသီလူၺ်ႈ ၵိုၵ်းၽိူၵ်ႇ လိၼ်ႈ၊ ၵၢင်းလွတ်ႈတၢင်းၶွင်ႈၼမ် လိူင်ႉၶႄႇ,လေးၽႃ၊ တေးသ၊ လူၺ်လမ်၊ လူၺ် ၶၢၼ်ႉ၊ မႆႈလူၺ်၊ လူၺ်ပိဝ် လူၺ်ထၢင်ႇထိူမ်လိူဝ်းၼႆႉသေ ပူၵ်းပွင်ၽုၵ်ႇဝၢၼ်ႇပၼ် ၵိုၵ်းမီးမႃး ၼမ်ႉၵတ်ႉၶၼ် လိူင်ႉၶႄႇ,လူၺ်ၶဵမ်၊ လူၺ်ၽၢင်ႉႁူႉ၊ လၢၼ်ႇ၊ လေႇတၼေႃႇ၊ ၵိၼ်းလူၺ်၊ ၵိၼ်ႇတရေႇ၊ ႁၢၼ်ႉလူၺ်၊ တၢင်းလူမ်း၊ လူၺ်ၵတ်းယဵၼ်၊ ၵွၼ်ႁွတ်ႈတႃႇလႆႈပလႄႇ, လႃႇ ၵၼ်ႁူႉႁၼ်ထမ်းသလွတ်ႉလႃႇသီႇယိူင်ႈ၊ ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇယဝ့်။

ၽႃႇဝၼေႃႇၼႆႉ မီးသွင်ယိူင်ႈ။ ၵၼ်ၶိူင်ႈႁွင်ႉဝႃႈ သမထၽႃႇဝၼေႃႇ ပူၵ်း ပွင်ၵိုၵ်းလူၺ်ၶဵမ်၊ ၵိုၵ်းလူၺ်မီးၶိူဝ်ၵႃႇယုင်ႇလိၵ်ႉ (ၸိတ်ႉတဵၵၵ်ၵတႃ) လွမ်းၶႄႇ, လႆးၵၼ်ပပ်ႉထမ်းလိၵ်ႈၶေမေႃး လႆႈလိူဝ်ႉလႆႈပိူင်ၼၼ်ႉယဝ့်။ ၵၼ်ၼႆႉ ၵိတ်းၵိုၵ်း ႁွတ်ႈထိုင်တီႈသၢၼ်ႇလၼ်ႉသုင်သုတ်း လိူင်ႉၶႄႇ,ဝႃႈ ‘ၶေဝသလႆလႃ ၶေသလႆလႃ ယတၼ–သလႆလႃ ၵေႃႈၵမ်ႇလူၺ်ႈ ၵမ်ႇလူၺ်ႈ သလႆလႃ ၵေႃႈၵမ်ႇပဵၼ်’ ၼႆယဝ့်။ သၢၼ်ႇ ၵၼ်မီးတၢင်းလၢၵ်ႇလႆးလိူဝ်းၼႆႉ ပေးၵဝ်ပုတ်ႇထလဝ်ႈဝႃႈ ၵူလုၵ်းပဵၼ်လူၺ် ဝူၼ်ႉၵိတ်းပဵၼ်၊ ပဵၼ်ၵၢၼ်လူၺ်၊ ပဵၼ်သင်ႇၶတ ဝႃႈၼႆ။ သမထၽႃႇဝၼေႃႇၼႆႉ မီး

[1]ၽိုၼ်လိၵ်ႈယေးၸဝလရ ၵၼ်ရႆႇတေဝိတ်ထတ်း၊ တီႈလၢၼ်ႇတၢၼ်ႇ၊ မိူဝ်ႈ 1896, ဝႃႈပပ်ႉမူႇလိၵ်ႈ ၵၼ် တဵမ်ႈတီႈသီလွၼ် မိူဝ်ႈယၢၼ်ႈႁူမ်ႈပၢၵ်ႇ, 18 ၶေဝႃႈၵမ်ႇမထၢၼ်းၼႆႉ ဝႆႇလူင်းလူးပိူင်ပွႆးၶုၼ်ႉၵၢၼ်ႇ၊ တႆး တဵၼ်းလၵ်ႉၵႃႇၼႆ။ ပိုၼ်းပုတ်ႇထသႃႇသၼေႃႇ မိူင်းသီလွၼ် လဝ်ႈဝႃႇပူဝ်ႇလႃႇ ရူႇႁူလႃႇတဵမ်ႈ (ၵူဝ်ႇလမ်ႇပူဝ်ႇ– 1956)ၼႃႈ–199။

ဝံ့လီမ်ကၠခၩ်တၢင်းပုတ့်ထလဝ်ႏကၠခၩ်,။ ဂၠပ်ႏခၧ် မခၩ်းကမ်,လွံ်ႏခၠင်လၢဝ်းပုတ့်လီတ်ႏ လီတ်ႏ၊ ဂူလှ်းဂုႏ ခၚ်းခရေႏဂၢခၩ်ဖျ,ဝခရေ, ဖျံၢ,လၢဝ်းပုတ့်ၡဝ်း ကမ်,ပေ,ပ်ီတ်ႏ သမထဖျ,ဝခရေ,။ ဂူလှ်းဂုႏ မခၩ်းကမ်,လွံ်ႏ ကခၩ်ကမ်,မီးကမ်,ပ်ီခၩ် ပုခၩ်ႏတျ, လံႏခဓိပ္ပ်ပၢခၩ်,။ တူခၩ်တူဝ်ပုတ့်ထလဝ်ႏ ဂမ်းလီ်ဝ်ဂေုႏ ယၢမ်ႏဖိုဂ်းဂမ်ယေုးဂ မုးတိဳႏခူးသၠခၩ်လံၢလံၢဂေုႉသေ လံႏမုးလၢခၩ်, ကခၩ်လၢဂ်,လံၢးလိူဝ်းခခၩ်ယူ,၊ ဂူလှ်းဂုႏ မခၩ်းလဝ်ႏကမ်,ၡၢခၩ့်လွံ်၊ ဂၠပ်ႏဝုႏ သၢခၩ်,လိူဝ်းခခၩ့် ကမ်,ၡ်ီတ်းၡွံ်ႏ မခၩ်းလဝ်ႏလံႏပူခၩ့်လၠတ်ႏမုးတေ့တေ့၊ ခဝ်ကမ်,ပခၩ်လံႏပလှ်,လျ, ကခၩ်ၡူႉလံႏ တၢင်းလိုဝ်ႏလွံ်ႏ ပရမတ်ထသလွံ့လျ ။ မခၩ်းလဝ်ႏသၠခၩ်,ခပေ့ဝုႏ ပ်ီခၩ်သၢခၩ်, ကခၩ်ပခၩ်လံႏ 'တၢင်းဂျေူ,သိူဝ်းလွံ် တၢင်းဂတ်းယ်ီခၩ် မိူဝ်ႏဖၠင်းတိုဂ့်ကဝ်သၢခၩ်, ဂူလှ်း (တိတ်ထ ထမ်မသုခဝိၡျရျ) ခၧ်။[1]

ဂၠပ်ႏခခၩ်ဧလႏ မခၩ်းလင်,ၡျထ်ီင်ႏ လံၢးဂၢခၩ်ဖျ,ဝခရေ,တၢင်,ကခၩ် ကခၩ်ၡၠင့်ဝုႏ 'ဝိပသ်သခရေဖျဝခရေ' ကခၩ်လၢင်ႏၡ်ီတ်းၡွံ်ႏ လွံ်ပူခၩ့်လၠတ်ႏလံႏ ဂိလေ,သျ,၊ ၡူႉၡခၩ်ထမ်းသလွံ့လျ, ခဓိပ္ပ်ပၢခၩ်,ယဝ့်။ ကခၩ်ခၧ့် ပ်ီခၩ်လံၢး ဖျ,ဝခရေ,ခၠင်လၢဝ်းပုတ့် လံၢးပူဂ်းပၠင်လွံ်ခၠင်လၢဝ်းပုတ့် ကခၩ်ကမ်,မီးကမ်,ပ်ီခၩ် ခခၩ့်ယဝ့်။ မခၩ်းပ်ီခၩ်လံၢးထတ်းသၢင် ကခၩ်ကိင်ခၡိူဝ်သတိ၊ သမျ,ထိ၊ ဝိရိယ၊ ဖျ,ဝခရေ,ခခၩ့်ယဝ့်။

ကခၩ်ကဝ်ခရေႏလိဂ်ႏကိတ်းကၠခၩ်,ခဓိုင်ႏသေ တေလီင်ႏခေလံႏလၠင်ႏ တၢင်းဖျ,ဝခရေ,ဂုၢင်ႏဂုၢင်ႏခုၢင်ခုၢင်ခၧ့် မခၩ်းကမ်,လၢင်ႏ။ ဂူလှ်းဂုႏ ကခၩ်ၡဝ်းခတ်း လွံ်ခေဂေခၩ်ယူ,တိဳႏခၧ်ႏခၧ့် ဂူလှ်းတေခေလံၢး တိဳႏယမ် တိဳႏဂ်ီပ်ႏ လၠင်ႏလူလှ်ႏ ဂၢခၩ်ဖျ,ဝခရေ,၊ ဂၢခၩ်ပူဂ်းပၠင်လွံ်၊ ဂၢခၩ်လွံ်ခိုခၩ်ႏယှ်,ခၧ့်ဂုျ,ကၠခၩ်,။

တျ,တေပူဂ်းပၠင်လတ်းမေးလွံ်ခခၩ့် ပုတ့်ထလဝ်ႏၡျေးခေသေတိပတ်ထျ ခသေုတ်တ (မံၢ 22. တိဳခခဓိဂယ၊ တင်းမံၢ 10. မလ်ီလိမခဓိဂယ) ယဝ့်။ သုတ်တ ကခၩ်ခၧ့် ကမ်,လွံ်ႏဂူလှ်းဂုႏ လဝ်ႏသင်,ချ,ၡဂ့်မ်ီတ်,ပ်ီင်းသေ ခူခၩ့်ခံႏယူ,တိဳႏဝတ့် မုခၩ်လဝ်ႏ၊ တဂ်ႏဂျ,ဂူခၩ်းၡူခၩ်းခဝ်ဂေုႏ ကၠခၩ်မုးခင်ႏတုင်းထၠမ် ပ်ီခၩ်ဝ်ီင်းပ်ီခၩ် ဝ်ီင်းယူ, လူလှ်ႏတၢင်းခပေ့ယမ်ယဝ့်။

[1]မ၊ သလ်လေခသုတ့်တ၊ မံၢ 8

လံၢ်းဂၢၼ်ၽၢႆ,ဝၼၢႆ,ၵၼ်ၶွႆ လွင်ႈၶၢင်,ၶၢင်းသုတ်တဝႃႈ ၵမ်,လႂ်ႈဝႃႈ ၵဝ်ၽၢတ်,ဂၼ်တၢင်းၽဝၵ်ႈ၊ ဝေႈယင်,ပီတ်ႈၽဝၵ်ႈ၊ ဝႃႈတီႈတေႃႇမၼ်း ၶဝ် တိုၼ်းမီးၵိုၵ်းၵပ်းလပ်းတူဝ်ၵ်ႈ၊ ၽဝၵ်ႈ၊ တၢင်းၵျိတ်းတၢင်းသၢင်ႈၵ်ႈ ၵူႈဝၼ်း မိူင်းၵူၼ်းယဝ့်။ တိုၼ်းဝႃႈ ၵိုၵ်းၵပ်းဂၼ်ဝႆ့ တၢင်းမႆႈလႂ်ၵ်ႈ ၼလႈတၢင်းသိူဝ်းၵ်ႈ၊ တၢင်းလၢတ်ႈၵ်ႈ ၼလႈတၢင်းပူၼ်ႇၵ်ႈ၊ တၢင်းယၢမ်ႈၵ်ႈ ၼလႈလၢၼ်,ၵ်ႈယဝ့်။ ၶေႃႈထမ်းၽၢႆ,ဝၼၢႆ,ၶွႆ ၵဝ်လိၵ်,ၽေဝ့ပိၼ်သီ,တွၼ်ႈ –

1. ဂၢယၢၼ်ၸပသ်သၼေႃသတိပတ်ထၢၼ – ၽၢႆ,ဝၼၢႆ,ဂၢႆ,ယတူဝ်ၶိင်း၊

2. ဝေတၼေႃၼ်ၸပသ်သၼေႃသတိပတ်ထၢၼ – ၽၢႆ,ဝၼၢႆ,ယိၼ်းလႂ် – ဝေ,တၼၢႆ,၊

3. လိတ်တၢၼ်ၸပသ်သၼေႃသတိပတ်ထၢၼ– ၽၢႆ,ဝၼၢႆ,လႂ်၊

4. ထမ်မၢၼ်ၸပသ်သၼေႃသတိပသ်ထၢၼ – ၽၢႆ,ဝၼၢႆ,ၵၢႆ,ယုင်,လႂ်ၶႅ သီ,ယိူင်ႈလိူဝ်းၶွႆယဝ့်။

မၼ်းၶႂ်ႈပိၼ်ဂၢၼ်ၽၢႆ,ဝၼၢႆ, ၵၼ်လၵ်ႇရေႈယဝ့် ၵၼ်ၵ်ႈလူဝ်,ႁူႉ ၶၢင်း လႂ်ၶွႆ ပိၼ်သတိ ၽၢင်ႇႁူႉတူဝ် တၢင်းၵၸပသ်သၼေႃ ၽၢင်ႇသေတူလ်းလွင်ႈယဝ့်။

ၵိဝ်,ဂပ်းတူဝ်ၶိင်းၶၼ်,ထၢႆ,ၶွႆသေ ၵၼ်ပိုၼ်ႈပွင်ၽေယူ, ဂမ်ႈၼမ် ၼမ်ၶွႆ ပိၼ်ၵၢၼ်ပေႃပၢၼ်သေတိ ၽၢင်ႇႁူႉလူမ်းထူလ်ႈလႂ် (ၶဝ်ႈၵွၵ်,) ယဝ့်။ လံၢ်း ၽၢႆ,ဝၼၢႆ, ၵၢၼ်ပေႃပၢၼ်သေတိၶွႆ ၶၢင်းပပ့်ၶေဝ့်ဝႃႈ မၼ်းမီးလံၢ်းၶၢင်ႈၵူလ်းၶႅ တိၵ်,တိၵ်,လိင်းလိင်းယဝ့်။

ပုၼ်ႈတၢႆ,လံၢ်းၽၢႆ,ဝၼၢႆ,တၢင်,ပိူင်ၼတ့ ၵဝ်လိင်ႈၶေဝ့်ၶၢင်းသုတ့်တ ၶၼ်ႇဝႃႈ လဝ်ႈဂဝ်,ၶႂ်ႈၶၢင်ႈ၊ ၶႂ်ႈလုၵ်း၊ ၶႂ်ႈပႆ၊ ၶႂ်ႈငိၵ်ႈရေႈလီ ၵဝ်လႂ်လဝ်ႈဂဝ်,ဝႃႈ ၶႅ။ ၵူလ်းဂႃႈ ပုၼ်ႈတၢႆ,ၵၢၼ်ပေႃပၢၼ်သေတိ ၽၢႆ,ဝၼၢႆ,ၶွႆၼတ့ ‘တေလံႈၶၢင်ႈ ၶူတ်းၶူလ်,၊ ဝႆ့တူဝ်ယိတ်,သိုဝ်ႈ၊ ဝႆ့သတိတူင့်တိုၼ်,’ ၶႅ လိင်ႈၶေၶၢင်းပပ့်ဂမ်းလိဝ် ယဝ့်။ ၵူလ်းဂႃႈ ၵၼ်ၶၢင်ႈၶူတ်းၶူလ်,ၶွႆ မၼ်းၵမ်,ငၢႆႈ ပုၼ်ႈတၢႆ,ၵူၼ်းၵူႈမိူင်း မိူင်း၊ ပိူင်လူင်မၼ်း ၶႂ်ႈဝႃႈၵူၼ်းမိူင်းဝၼ်းတူၵ်းၶဝ်ယဝ့်။ ၵွပ်းၼၼ် ပုၼ်ႈတၢႆ, လိူဝ်းတေယၢပ်, ၶၢင်းလွင်ႈၶၢင်ႈၶူတ်းၶူလ်,ၶွႆ ၶၢင်ႈလႆႈၶိူဝ်တၢင်,၊ ဝႆ့တူဝ်ၶိင်း ယိတ်,သိုဝ်ႈ၊ ဝႆ့သတိတူင့်တိုၼ်, ၵျိတ်းၶႅယဝ့်။ ၶၢင်ႈယိတ်,သိုဝ်ႈၵၼ်ဝႃႈၶွႆ

ၵမ်ႇလွင်ႈဝႃႈယဵတ်ႇတူဝ်ဝႆႉ တင်းတူဝ်ဝႆႉ ၽိုတ်ႇၽိုတ်ႇၶႅင်ၶႅင်။ ၶၼ်ႈႁူဝ်ႈသၢင်ႇတေႃႇ
ဝႆႉသေ ၵဝ်ႇမိူဝ်းတၢင်ႇၶိူဝ်ႁူဝ်ႇၶဝ်ႇတီႈတၵ်း။ ၶၼ်ႈႁဵတ်းၶၶ်သေ လပ်းတႃ
ၵမ်ႇၶၶ် တႃတူလုၵ်းတီႈပႆႇၶူႈလင် ႁူဝ်ႈမၶ်းပေႃးလူမ် ငႆႈလွင်ႈလဝ်ႈၵဝ်ႇတႃႉ။

လဝ်ႈၵဝ်ႇထူလုၵ်ႈလူမ်းၶဝ်ႈ လူမ်းၵွၵ်ႇယူႇ ၵူႈဝၶ်းမိူင်းၵူၶ်း၊ ၵူလုၵ်းၵႃႈ
ၵမ်ႇၽႃင်ႉႁူႉလွမ်းမၶ်း၊ တေႃႈၵႃႈ ၶိုင်ႈလၵ်ႉၵႃၶ်ႉၵူလုၵ်းၵေႃႈ လဝ်ႈၵဝ်ႇၵမ်ႇဝႆႉ
လွင်လႆႈၶိူဝ်လူမ်းထူလုၵ်ႈ။ တေႃႈလိဝ် လဝ်ႈၵဝ်ႇ တေၶပ်းၶိုင်ႁဵတ်းၶႆႉၵႃႇယဝ်ႉ–
ထူလုၵ်ႈလူမ်းၶဝ်ႈၵွၵ်ႇမၢၶ်ႇမၢၶ်ႇ၊ ယႃႇပေၵၶ်းၶိၶ်သင်။ ၵဝ်ႇလွင်လဝ်ႈၵဝ်ႇဝူင်း
တူလုၵ်းၶိူဝ်လူမ်းထူလုၵ်ႈၶဝ်ႈထူလုၵ်ႈၵွၵ်ႇ၊ ၵဝ်ႇလွင်တူလုၵ်းလွမ်း၊ ၽႃင်ႉလွမ်းလူမ်း
ထူလုၵ်ႈၶဝ်ႈၵွၵ်ႇတႃႉ။ မိူဝ်ႈလဝ်ႈၵဝ်ႇထူလုၵ်ႈၶၶ်ႉ မၢင်ပွၵ်ႈ လဝ်ႈၵဝ်ႇတေထူလုၵ်ႈ
လွင်လူင်၊ မၢင်ပွၵ်ႈၵေႃႈ တေထူလုၵ်ႈလွင်မဝ်။ ၵၶ်ၶႆႉ မၶ်းၵမ်ႇမီးပၶ်ႁႃသင်။
တေႃႈထူလုၵ်ႈၵႃႇ လွမ်းၶၼ်ႇမၶ်းမီး ပိင်ႈၶၼ်ႇမၶ်းပိၶ်တႃႇသေတႃႉ။ ၵၶ်
လူဝ်ႇလႆႈၽႃင်ႉၶႆႉငတေႃႉ လဝ်ႈၵဝ်ႇလူဝ်ႇႁူႉလွမ်း၊ ပေႃးထူလုၵ်ႈလွင်လူင်ၵေႃႈ ႁူဝ်ႈႁူႉဝႃႈ
ထူလုၵ်ႈလွင်လူင်လႆၵႃႇ။ ၽႂ်ႇၶိုင်ႈ လဝ်ႈၵဝ်ႇဝႆႉလွင်ၶိမ်ၶိမ် ၶိူဝ်လူမ်းထူလုၵ်ႈသေ
ႁူႉလွမ်းတၢင်းတူင်ႉၶိုင်၊ တၢင်းလိူၵ်ႈလႆႈမၶ်း။ ဝႆႉလွင်ပွႆႇလိူမ်းပိူတ်ႈႁိမ်းႁွမ်းလဝ်ႈ
ၵဝ်ႇ၊ လွင်ႈတၢင်းတၢင်ႇလိူဝ်ႉတၢင်ႇပူင်၊ ယႃႇမိၶ်းတႃတူလုၵ်းတၢင်ႇမိူဝ်း ၶတ်းလွင်
ၵၶ်ၶႆႉၵႃႇ မွၵ်ႈႁႃႈမိူတ်ႉသိပ်းမိူတ်ႉတႃႉ။

မိူဝ်ႈတေႇလႃႉငတေႃႉ လဝ်ႈၵဝ်ႇလႆႈထူပ်းႁၶ်တၢင်းယၢပ်ႇၽိုတ်ႇ ၵၶ်ဝႃႈ
တႃႇတေဝႆႉလွင်လႆႈၶိူဝ်လူမ်းထူလုၵ်ႈယူႇယဝ်ႉ။ လဝ်ႈၵဝ်ႇတေၵၢမ်းဝႃႈ လွင်ၵဝ်ႇလဝ်ႈ
ၽူင်ႉပိဝ်ၽွင်းၵႃႈႁူဝ် ၵၶ်ဝႃႈၶႆႉယူႇ။ ၵမ်ႇလွင်ႈဝႃႈ လဝ်ႈၵဝ်ႇဝႆႉလွင်သေ ၶုၵ်းၶူၶ်ႉၵႃႇ
ၵူႈလႃႉသိၶ်လွင်ႈ။ လဝ်ႈၵဝ်ႇငိၶ်းသိင်ၽႂ်ႇတၢင်းၶွၵ်ႈ၊ ၵမ်းၶၶ် လွင်လဝ်ႈၵဝ်ႇ
သုၵ်ႉသေ တေၽူင်ႉပိဝ်ၵႃႇယဝ်ႉ။ လဝ်ႈၵဝ်ႇယူဝ်လၢင်ႈလွင်ပွတ်းၵႃႇသေ လွင်လႃႉၵႃႇ။
ၵူလုၵ်းၵႃႈ သင်ဝႃႈ လဝ်ႈၵဝ်ႇသိုပ်ႇပွင်ၽေၵၶ်ၶႆႉၵႃႇ ၶိုင်ႈဝၶ်းသွင်ပွၵ်ႈ ၵၢင်ၶိုင်
ငလႈတၢမ်းၶမ် ၶိုင်ႈၵမ်းမွၵ်ႈႁႃႈမိူတ်ႉသိပ်းမိူတ်ႉပေႃးၶႂ် ပေႃးထိုင်ၶၢဝ်းမၶ်းမေႃး
လဝ်ႈၵဝ်ႇတေၵုမ်းထိင်းလႆႈလွင်လဝ်ႈၵဝ်ႇ တီႈၶိူဝ်လူမ်းထူလုၵ်ႈၵႃႇလွႆးလွႆးယဝ်ႉ။
ဝႆႉမေႃးပေႃးႁိုင်မေႃးတၢၶ်ႇတၢၶ်ႇၶႂ် လဝ်ႈၵဝ်ႇတေလႆႈတၢင်းထူပ်းႁၶ် တၢင်း
လူမ်း၊ တၢင်းသိူဝ်း၊ တၢင်းၵတ်းယဵၶ် လူဝ်ႇၽွင်းၵဵပ်ႉၵွၶ်ႇၵမ်းၶိုင်ႈ မိူဝ်ႈလွင်လဝ်ႈ

ၵဝ်ႇၶိမ်လီ ၶိူဝ်လူမ်းထူၺ်ႈ၊ မိူဝ်ႈၵမ်ႉငိၼ်းသိၼ်ၽႆၢ,တၢင်းၶႂၢၵ်ႈသင်ၶၼ်ႈယူႇ။ တၢင်းလူမ်းလူဝ်ႈၵ်ႈပွႆႉၵႂၢၼ်ႈ,ၶိုင်ႈၶွႆႉ မၼ်းမီးၵျႈၶၼ် ပုၼ်ႈတျႇ,လဝ်ႈၵဝ်ႇ,တေႉ။ လဝ်ႈၵဝ်ႇ,ပေႃးၶႂ်ႈသိုပ်ႇ,ပွင်ၾေႃၵူႇ,တိၵ်းတိၵ်းၶၼ်ႈယဝ်ႈ။ ၵၼ်ၶွႆႉ တေလႆႈဝၼ်ႈ ပၼ်ၶၢဝ်းလူဝ်ႈယၢမ်း ၵၼ်လဝ်ႈၵဝ်ႇ,လူမ်ၺၢဝ်ႉ ၶင်ႈၵၢၼ် ၵျႇ,ၶျေႇ,ပျႇ,ၶသေတိ ယဝ်ႉ။ လူဝ်ႈၵျႈလဝ်ႈၵဝ်ႇ, ယင်းတိုၵ်ႉၷူႉတူဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႇ,ယူႇ,ၶွႆႉ လဝ်ႈၵဝ်ႇ,တေၵမ်ႇ, လၢင်ႈၵဝ်လွႆသွႆႉ,လႆႈၶိူဝ်တၢင်ႇ,ၵၼ်။

လႆၢးၽိုၵ်းၽႂၼ်ႉၵျႇ,ၶျေႇ,ပျႇ,ၶၶွႆႉ ပၼ်လႆၢးၽိုၵ်းၽႂၼ်ႉ ၶႂင်လဝ်ႈယသေး ၶဝ်သေ ၵူလ်းပၼ်လႆၢးၶိုၼ်ႈလူး တျႇ,လႆႈသၢၼ်ႇ,ၵူလ်း။ ၶႂၢၵ်ႈၶၼ်ႈ ၵျင်းသမျႇ,ထိ လွႆမၼ်ႈၶိမ်ၶွႆႉ ပၼ်ၵၼ်ၵမ်ႇ,မီးၵမ်ႇ,ပၼ် တျႇ,တေလႆႈၷူႉပွင်ႇ,လွႆ၊ ဝူၼ်ႉၽွၵ်ႈ ၺၼ်၊ ၷူႉၺၼ်သလွႆႉလျႇ, ပႃးလိမ်ၷူႉပွင်ႇ,ၺၼ်ၶိပွႆႉပၢၼ်ႇ,ယဝ်ႉ။

ၶႂၢၵ်ႈသေၵၼ်ဝျႈမႃးၶွႆႉ လႆၢးၽိုၵ်းၵျႇ,ၶျေႇ,ပျႇ,ၶၶွႆႉ တိုၼ်းမီးၽႂၼ်း တီႈၺင်းလဝ်ႈၵဝ်ႇ,ၵမ်းလိဝ်ယဝ်ႉ။ မၼ်းလွႆႈၺွႆႈပႆၢးယူႇ,လီတူဝ်ၶိင်းလီ၊ လႆႈလိုဝ်ႈ ယႂၼ်ႇ,လွႆ၊ ၶႂၼ်းလပ်းလီ၊ လွႆႈၵျင်းၶင်ႈၶျေႈၵၢၼ်ၵူႈဝၼ်းယဝ်ႉ။ ၵျတ်းၺွႆႈလဝ်ႈၵဝ်ႇ, လႆႈလွႆယၼ်၊ ၶိမ်လီယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၵမ်းလဝ်ႈၵဝ်ႇ, လွႆတိုၼ်ႇ,တၼ်ႈ၊ မၢင်ႉလွႆမၢင်ႉၶျေး ၶၼ်ႈ သင်လဝ်ႈၵဝ်ႇ,ၵျတ်းၵၢၼ်ၵျႇ,ၶျေႇ,ပျႇ,ၶၶွႆႉ မႂၵ်ႈၵမ်းၵႂၢၼ်ႇ, သႂင်သၢမ်မိတ်ႉ ပေႃးၶႆ လဝ်ႈၵဝ်ႇ,တေၺၼ် လဝ်ႈၵဝ်ႇ,လႆႈၵတ်းယၼ်ၵူႇ၊ ယၼ်လွႆၵူႇ,ၵမ်းလိဝ် ၶၼ်ႈယဝ်ႉ။ လဝ်ႈၵဝ်ႇ,တေၷူႉၺၼ် လူိင်ႉၶင်ႇ,ဝႆၢးလဝ်ႈၵဝ်ႇ, လႆႈလိုဝ်ႈၵိမ်ႇ,တိမ် ၶၼ်ႈယဝ်ႉ။

လႆၢးၵဝ်ၵၢၼ်ၽျႇ,ဝၶျေႇ,တၢင်ႇ,ၵၼ် ၵၼ်လမ်ႇ,လႂင်ႈထုၵ်ႇ,မိၼ်ႈသေ ၶဝ်ႈတၢင်းလွႆႈၶမ်ၶွႆႉ ပၼ်ၵၼ်ၽၢင်ႉၷူႉ လႂမ်းတၢင်းၵျတ်းလဝ်ႈၵဝ်ႇ, ၵူႈၵၼ် ၵၼ်၊ တူဝ်ၵျတ်းသူပ်းဝျႈ ၶင်ႈမိူဝ်ႈၶျေႈၵၢၼ်ၵူႈဝၼ်း၊ ၶျေႈၵၢၼ်လဝ်ႈၵဝ်ႇ, ဥလႈ ၶျေႈၵၢၼ်တင်းလႆၢ ၵမ်ႇ,ၶၶ ၶျေႈၵၢၼ်လိင်ႉတႂင်ႉလွႆယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈပႆ၊ မိူဝ်ႈလုၵ်း၊ မိူဝ်ႈၶင်ႈ၊ မိူဝ်ႈငၵ်းၶႂၢၼ်း၊ မိူဝ်ႈယိတ်ႇ,တူဝ်၊ မိူဝ်ႈယိတ်ႇ,မိုဝ်း၊ မိူဝ်ႈၵူမ်ႈ၊ မိူဝ်ႈဝႆၢ, တူလ်း၊ မိူဝ်ႈၶုင်ႈၶူဝ်း၊ မိူဝ်ႈလၢတ်ႈ၊ မိူဝ်ႈယူႇ,ယိၼ်ယိၼ်၊ မိူဝ်ႈၵိၼ် မိူဝ်ႈသူတ်ႉ၊ မိူဝ်ႈၽႆၢႈၵႂၢၼ်ႇ, မိူဝ်ႈၽႆၢႈလူင်လိူဝ်းၶွႆႉလွႆ လိမ်တင်းတၢင်ႇ,ၵၼ်လွႆ လဝ်ႈၵဝ်ႇ,တေ လႆႈၽၢင်ႉၷူႉ လႂမ်းတၢင်းၵျတ်းၵူႈၵၼ်ၵၼ် မိူဝ်ႈၽႂင်းတိုၵ်ႉၵျတ်းယူႇ,ၶၼ်ႈယဝ်ႉ။

ၵၼ်ၶႆႇ တၵ်းလႆႈဝႆႉ လၢႆးၵၢၼ်ႉယူႉသၢင်းၶႂၼ်းမိူဝ်ႈပလၢဝ်ႇလူပၢၼ်ႉ ၶႂၼ်းမိူဝ်ႈၵၢၼ်
ပလၢဝ်ႇလူပၢၼ်ႉ ယၢမ်းလဵဝ်ယဝ်ႉ။ ၵၼ်ၶႆႇ ၵမ်ႉပွင်ႉဝႆႉ လၢႆးၵၢၼ်ႉတေၵမ်ႉလႆႈဝူၼ်ႇ
လွင်ႈမိူဝ်ႈပူၼ်ႇမႃး ၼႄႈမိူဝ်းၶႃႈၶၼ်ႇ။ ၵၼ်ၶိူဝ်ႈဝႆႈၼတေႃႇ လၢႆးၵၢၼ်ႉဝူၼ်ႇလွမ်း
တၢင်းတူင်ႇၶိူင် ၶႂၼ်းမိူဝ်ႈယၢမ်းလဵဝ် ၵၼ်မ်ၶၼ်ႈလွမ်းၶႃႈၵၢၼ် တၢင်းၵျိတ်းတၢင်း
ဝူၼ်ႇႁဝ်းယဝ်ႉ။
ဝႆႈတီႈတေႃႇမၼ်းလိူင် ၵူၼ်းႁဝ်း ၵမ်ႉတွၼ်ႇယူႉသၢင်း ၶႂၼ်းမိူဝ်ႈၽွင်း
ယၢမ်းတေႃႈလဵဝ်၊ ၶဝ်ၵုမ်ႉမိုင်ႇယူႉ လွမ်းမိူဝ်ႈပူၼ်ႇၼႄႈမိူဝ်းၶႃႈလူင်ယူႉ။ ပၵ်ႇသမ်ႇ
ၶဝ်မိူၼ်ႁၢင်ႈၵျိတ်းၵၢၼ်သေမဝ်းမဝ်းယူႉ ၶႂၼ်းပတ်ႇလူပၢၼ်ႉတေႃႈလဵဝ်သေတႃႉ
လိူဝ်ဝူၼ်ႇၶဝ်ၼတေႃႇ ၵူႉမီးသေတီႈတီႈဝႆႇယူႉ။ လိူဝ်ဝူၼ်ႇၶဝ် ၵၼ်ပိဝ်လွင်ႈလွမ်းပၼ်ႁႃႈ
တၢင်းမႆႈလိူဝ်ၶဝ် မိူဝ်ႈပူၼ်ႇမႃးလိူဝ်းၶႃႈသေ သမ်ႇၵုမ်ႉမိုင်ႇၽၼ်ၵၢၼ် ဝူၼ်ႇတႃႉတေ
ၵျိတ်း တႃႉတေသၢင်ႈ ၵၼ်ၶိူဝ်ႈမီးၶိူဝ်ႈပၼ်မိူဝ်းၶႃႈလူင်ယူႉ။ ႁွပ်ႈၶႆၼႄႈ ၶဝ်ၵမ်ႉ
ယူႉသၢင်း ၵမ်ႉၶၼ် ၵမ်ႉၵျူႉသိူဝ်း လွမ်းၶႃႈၵၢၼ် ၵၼ်တိူၵ်ႇၵျိတ်းယူႉ ၶႂၼ်း
ယၢမ်းတေႃႈလဵဝ်။ ႁွပ်ႈၶၼ်ၼႄႈ ၶဝ်ၵမ်ႉလၢင်ႈသိူဝ်းမူၼ်ႈ၊ ၵမ်ႉႁၢၼ်ႇလိူဝ်လႆႈ
ၶႂၼ်းၶႃႈၵၢၼ်ၶဝ် ၶႂၼ်းယၢမ်းတေႃႈလဵဝ်။
ၵူၼ်းၵမ်ႈၽွင်ႈ ၶၢင်ႈယူႉၶႂၼ်းသိင်ႉၶဝ်ႈသေ လူတူလ်းလိၵ်ႈၽိုၼ်ၶၢဝ်ႉ
လိူဝ်၊ တူလ်းထီႉဝီႉ မိူဝ်ႈၽွင်းတိူၵ်ႇၵိၼ်ၶဝ်ႈ ၵၼ်ဝႆႈၶႆႇ မၼ်းပၼ်ၵၼ်ၵႆႇလႆႈႁၢၼ်
ယူႉၶၼ်ႇယဝ်ႉ။ တၢင်းၵျိတ်းၶဝ်ၶၼ်ႇ မၼ်းၵျိတ်းႁူၵ်ႈပူၼ်ႈထၢင်ႉဝႆႈ ၶဝ်ၶႆႇ မၢင်ႇ
ၶႄႉ ပေႃးၵမ်ႉမီးၶိင်ႉၶၢဝ်းၵိၼ်ၶဝ်ႈမၼ်းလီလီယဝ်ႉၶႆ။ လၢႆးၵၢၼ်ႉတေလၢင်ႈ
ဝူၼ်ႇမ်ၶၼ်ႈဝႆႈ ၶဝ်ၵိၼ်ၶဝ်ႈႁႃႉ ၵမ်ႉၶၼ် တူလ်းလိၵ်ႈၽိုၼ်ၶၢဝ်ႉႁႃႉၶႆယူႉ။
ၵမ်ႈၽွင်ႈသမ်ႇတေဝႆႈ ၶဝ်ၵျိတ်းၵၢၼ် တင်းသွင်မဝ်းယဝ်ႉၶႆ။ ဝႆႈတီႈတေႃႇမၼ်း
ၶဝ်ၵမ်ႉၵျိတ်းသင်၊ ၶဝ်ႈလိူဝ်သင် ၶႂၼ်းတင်းသွင်ၵၼ်ၶၼ်ႇ။ ၶဝ်မၢင်ႇမႆႈယူႉသေ
ၶွင်ႈၶမ်တီႈလိူဝ်ၶဝ်ဝႆႇ။ ၶဝ်ၵမ်ႉလၢင်ႈၵျူႉသိူဝ်းလႆႈ ၶႂၼ်းမိူဝ်ႈၽွင်းၶဝ်ၵျိတ်းၶၼ်ႇ။
ၶဝ်ၵမ်ႉယူႉသၢင်းၶႂၼ်းၽဝပလၢဝ်ႇလူပၢၼ်ႉ၊ မိူၼ်ႁၢင်ႈၶဝ် ၵမ်ႉႁူႉတူဝ်သေ ၶတ်းလိူဝ်
ပႆႈၵွၵ်ႉလွတ်ႈၽဝၶဝ်ယူႉ။ (ၵၼ်ၶႆႇ ၵမ်ႉပွင်ႉဝႆႉ တေၵမ်ႉလႆႈလၢတ်ႈတေႃႉ
ၵၢၼ် တင်းတႆးၵေႃႉ မိူဝ်ႈယင်းတိူၵ်ႇၵိၼ်ၵႃးႁၢၼ်)။
လၢႆးၵၢၼ်ႉၶိူဝ်ႈၶတ်းလိူဝ်ၵႃႈႁူဝ်ၶတ်းလိူဝ်လႃႈ၊ ၶိူဝ်ႈၵူႉမီးတီႈလိူဝ်မီး၊ မီးၶႂၼ်းဝဵင်း

လႆႈၵေႃႈယဝ့် မၼ်းၵမ်ႉၸၢင်ႈဝေႈလွတ်ႈလႆႈၽဝ ၸူဝ်ႈယင်းတိူၵ်ႈပၼ်ၵူၼ်းလိပ်း လီယူႇၶႃႈ၊ ၶိုင်းထမ်ႈၵေႃႈလီ ၸဝ်ႈၵဝ်ႇၵေႃႈတိုၼ်းတေလႆႈထူပ်း တၢင်းပၼ်ၽဝသေ ယူႇသဝ်းၸွမ်းမၼ်းၵူႈယူႇယဝ့်၊ ၽဝတေႃႇတေႃႇၶႃႈ ပၼ်ၶိုင်းပလွတ်ႉလုပၢၼ်ႇယဝ့်။ ၵမ်ႉလႂ်ႈတၢင်းဝူၼ်ႉမိူဝ်ႈပူၼ်ႉမႃး၊ ၵမ်ႉၼႆႉ မၼ်းၵမ်ႉလႂ်ႈ တၢင်းဝူၼ်ႉတႃႇမိူဝ်ႈ ၼႃႈ ၵၼ်ယင်းပႆႇပၼ်။ ၵေႃႉၵၼ်ယူႇလွမ်းၽဝပတ်ႉလုပၢၼ်ႇၶႃႈ လႆႈဝႃႈယူႇ လွမ်းၽဝတေႃႇတေႃႇသေ ပၼ်ၵေႃႉၵၼ်ၵျူႉသိူဝ်းယဝ့်။

မိူဝ်ႈၵၼ်ထၢမ်ဝႃႈ ႁွပ်ႈသင်ၼႄႈ လုၵ်ႈသိတ်ႉတပေးၸဝ်ႈတင်းလၢႆ ၵၼ်ယူႇလွမ်းၽဝယူဝ်းယူဝ်းသေ သမ့်ၶိုင်ႈဝၼ်းၵူလ်းၵိၼ်ၶဝ်ႈၶိုင်ႈတႃႉၵူလ်း ၶႃႈ ပေႃႇမေးၼႄႈတႃလိုၼ်ႈပၢင်ႉသႂ်လီၼႆၼၼ်ႇ ပုတ်ႉထၸဝ်ႈတွပ်ႉဝႃႈ ‘ၶဝ်ၸဝ်ႈၵမ်ႉ မႆႈလိူဝ်လွမ်း လွင်ႈၵၼ်ပၼ်ပူၼ်ႉမႃး၊ တႃႉမိူဝ်းၼႄႈၵေႃႈ ၶဝ်ၸဝ်ႈၵမ်ႉမၢင်ႇမႆႈလွမ်း သင်။ ႁွပ်ႈမၢင်ႇမႆႈလိူဝ် ႁွပ်ႈတႃႉမိူဝ်းၼႄႈ တင်းမႆႈၼၢင်လိူဝ် လွမ်းလွင်ႈမိူဝ်းပူၼ်ႉမႃး ၼၼ်ႇၼႄႈ ၽူႈၼူၵ်ႉတၼ်ၶဝ်ၶႃႈ လႆႈမႆႈၶၢၼ်လိူဝ် ပေးၼၢင်ႉၵဝ်ယိူဝ်ႈယႃႈ ၵၼ် ပၢတ်ႉၶၢတ်ႉတူၼ်းမၼ်းယဝ့်သေ တၢၵ်ႉဝွႆႈၶိုင်းသႂ်လိူတ်ႉၼၼ်ႇယဝ့်’ ၼႆ။

သတိ လိူဝ်ၽၢင်ႇႁူႉၶႃႈ ၵမ်ႉလိူဝ်ႈပွင်ႉဝႃႈ ‘ၵဝ်ႁိူတ်းၵၼ်ၶႃႈၵူဝ်ႈ၊ ၵဝ်ႁိူတ်း ၵၼ်ၼၼ်ႇၵူဝ်ႈ’ ဝူၼ်ႉဝႃႈၼႆ။ မိူဝ်ႈၸဝ်ႈၵဝ်ႇဝူၼ်ႉဝႃႈ ‘ၵဝ်ႁိူတ်းၵၼ်ၶႃႈ’ ၼႆ ၸဝ်ႈၵဝ်ႇတၵ်းတေၸၢင်ႈဝင်ႉပိူဝ်ႈၵူႉသေ ၸဝ်ႈၵဝ်ႇၵမ်ႉလိူဝ်ႈဝႃႈ ယူႇလွမ်းတၢင်း ႁိူတ်းသၢင်ႈ၊ ၵူလ်းပၼ်ၵၼ်ယူႇလွမ်းတၢင်းၶႆႈလိူဝ်ၵၼ်ဝႃႈ ‘ၵဝ်’ ၼႆသေ ယႃႉ ပိူတ်ႈၶႃႈၵၢၼ်ၸဝ်ႈၵဝ်ႇယဝ့်။ ၸဝ်ႈၵဝ်ႇတေလႆႈလိုမ်းပိူတ်ႈ ႁင်းတူဝ်ၸဝ်ႈၵဝ်ႇ တင်းပိုၵ်းသေ ယူႇလူမ်လိုၵ်းဝႆႉ ၶိုင်းတၢင်းႁိူတ်းၸဝ်ႈၵဝ်ႇယဝ့်။ မူၼ်လိူင်ႉၶင်ႇ မိူဝ်ႈ ၸဝ်ႈၵဝ်ႇလၢတ်ႈၵၢမ်းတေႃႉပရိသၢတ်ႈၶႃႈ သင်ၸဝ်ႈၵဝ်ႇဝူၼ်ႉမိူၼ်ႈဝႃႈ ၵဝ် လၢတ်ႈယူႇပေးၶႆ ၵၼ်ၶႃႈ ၸၢင်ႈႁိူတ်းႁႃႈသိူၼ်ႈသၢႆ တၢင်းဝူၼ်ႉလၢတ်ႈၵၢမ်း တၢင်းၶႆႈလိူဝ်လၢတ်ႈၵၢမ်း ၵိုတ်းၶၢတ်ႉၵူႈယဝ့်။ သင်ဝႃႈ ၸဝ်ႈၵဝ်ႇလိုမ်းပိူတ်ႈ ႁင်း တူဝ်ၸဝ်ႈၵဝ်ႇ တင်းပရိသၢတ်ႈပေးၶႆ ၸဝ်ႈၵဝ်ႇတၵ်းပၼ်ၵူၼ်းလၢတ်ႈၶိူမ့် ၵေႃႉ ၶိုင်ႈယဝ်ႈ။ ၵႂႃႇပၼ်ၵၢၼ်ယႂ်ႇလူင် လိူင်ႉၶင်ႇၽႃႇလၼ်ႁၢင်ႈ၊ ပႃႈမိူင်း၊ ပႃႈဝူၼ်ႉ ၽႃႇၶမ့်လိူဝ်ထမ်းလၵူႉလိူဝ်းၶႃႈ ၽုတ်းၵႂၵ်ႉပၼ်ပေႃႉမႃး မိူဝ်ႈၵမ်းၵေႃႉပွင်ၵၢၼ် ၵဝ်လိူဝ်မၼ်းလူမ်လိုၵ်းဝႆႉ တၢင်းႁိူတ်းၶဝ်၊ မိူဝ်ႈၵမ်ႉႁူႉလၵ်း တၢင်းၵူၵ်းတၢင်းၵႆႇ

သင်ခခေန့်ယဝ်ႇ။

သတိ ဖှာင့်ရှူ့ ဂီဝ်,လူလ်ုႇတၢင်းၡီတ်းၡဝ်း ကခၼ်ပုတ့်ထလဝ်ႇ ပူင်သွခၼ် ပခၼ်ခ့် ပ်ီခၼ်တၦ,တေလံႇယူ,သဝ်း ခၚ်းဖွင်းယၢမ်းတေၦႇလီဝ်ယဝ်ႇ။ (လိခၼ်,ဂျူ, ပၢခၼ်,ခဝ်ဂေၦႇ ကိင်ခိုဝ်လံၢးသွခၼ် ကခၼ်ခ့်ခင်ေ,ဂဝ်,)။ တီႇခ့် လံၢးဖၦ,ဝခၦေ, ဂမ်,မထၢခၼ်း–ကိရိယၦပထခ့် မခၼ်းကမ်,မီးပိုင်တၢံ ကခၼ်ဝၦႇတေလံႇကဝ်တၢင်း တူင့်တူဝ်ကခၼ်လ့ၚ် ဝ့်ပ်ီခၼ်ပိုင်ယၚ့်,သေဖၦ,ဝခၦေ, ကခၼ်ဝၦႇခခေန့်။ လဝ်ႇဂဝ်, ဂူလ်ုး လူဝ်,ဖှာင့်ရှူ့ လွမ်းတၢင်းၡီတ်း ကခၼ်လဝ်ႇဂဝ်,တူင့်ခိုင်ခခေန့်ဂူလ်ုး။ တေၦႇဂၦႇ လဂ့်ဂၢခ့်ခိုင်းႇဂူလ်ုးဂေၦႇ လဝ်ႇဂဝ်,ကမ်,တၢပ်ႇလံႇသုမ်းခိဝ်,ပ်ီတ်ႇယၢမ်း ကခၼ် မီးဂၦႇခခၼ်ယၚ့်, ပုခၼ်ႇတၦ,ဂမ်,မထၢခၼ်းကခၼ်ခ့်။ လဝ်ႇဂဝ်,ဂူလ်ုးလူဝ်,ပူဂ်းပွင် သတိ လ့ၚ်ဖှာင့်ရှူ့ ငူၦ,ဂူႇခၚ်ဝခၼ်းခမ်ႇ လွမ်းတၢင်းၡီတ်း၊ တၢင်းတူင့်ခိုင်ႇလဝ်ႇဂဝ်, ဂူလ်ုး။ ဂမ်,မထၢခၼ်းသွင်ကခၼ်ခ့် မခၼ်းဂီဝ်,ဂပ်းဂခၼ်တင်းတူဝ်ခိဝ်းၡဝ်းယဝ်ႇ။

ယင်းမီးထိင်ႇ ဝေတခၦေခုပသ်သခၦေ – တူလ်ုးဝေ,တခၦေ, မခၼ်းဂီဝ်, လူလ်ုႇယိခၼ်းလူမ်း၊ ယိခၼ်းလၦ့၊ ယိခၼ်းဂၢင် လိုဝ်းခ့်ယူ,။ ၡဝ်းလၢမ်းတူလ်ုး ပိုင် တိဂ်ႇမခၼ်းကခၼ်ခိုင်ႇဂွခၼ်,။ ၡဝ်းဝၦႇ လဝ်ႇဂဝ်,မီးတၢင်းကမ်,ဂျေၦ,လ့ၚ် မီးလွင်ႇ မံႇလ့ၚ်ဝၦႇခံဂွခၼ်,။ ပေၦးပ်ီခၼ်ခံ လဝ်ႇဂဝ်, သုမ်,ငမ်းဝ့်ံ လ့ၚ်မွင်သဝ်ႇဝ့်ယူ,ယဝ့်။ မၢင်ပွဂ်ႇမၢင်လ့ၚ် လဝ်ႇဂဝ်,တေရှူ့လိင်ႇ လွင်ႇဝၦႇ ဂွပ်ႇသင် လဝ်ႇဂဝ်,ကမ်,ဂျေၦ, သိုဝ်း။ ဂမ်းကွခၼ်တၢင်းပိုခၼ်ႇ လဝ်ႇဂဝ်,ထုဂ်,လီလံႇဝူခ့်ၡၦ ကခၼ်ယၦ,ပေၡ့ႇလံႇ မံႇလ့ၚ် ဂွပ်ႇလွင်ႇတၢင်းကမ်,ဂျေၦ,သိုဝ်းလဝ်ႇဂဝ်,၊ ယၦ,မံႇလ့ၚ်ဂွပ်ႇတၢင်းမံႇလ့ၚ်လဝ်ႇ ဂဝ်,။ ဂူလ်ုးလူဝ်,ခတ်းလ့ၚ်ၡ့ၚ်ႇရှူ့ဝၦႇ ဂွပ်ႇသင် ကမ်,ဂျေၦ,၊ လံႇမံႇလ့ၚ် ခံခ့်ဂူလ်ုး။ ခတ်းလ့ၚ်တူလ်ုး၊ လိတ်ႇ ၡီတ်းရှိုဝ် မခၼ်းပေၦ,မၦး၊ ငဝ်ႇၡၢဂ်ႇမခၼ်း ၡီတ်းရှိုဝ် မခၼ်း သုတ်းဂူၦ,ပ်ီခၼ်ဂမ်းဂမ်း၊ လွင်ႇမခၼ်းသုတ်းမူတ်းဂူၦ,။ ခတ်းလ့ၚ်လူလွမ် ယဂ့်တူလ်ုး မခၼ်း လိုင့်ခင်ေ, ၡဝ်းတူလ်ုးခိုင်ႇဝတ့်ထုတၢင်းခွဂ်ႇသေ ယၦ,ပေခူခ့်ဝူခ့်ခိုခၼ်း လွမ်းမခၼ်း။ ၡီတ်းလိုင့်ခင်ေ, ပံၢးသံၢႇခဝ်တူလ်ုး လိပ်ႇၡီခၼ်းတူလ်ုး ခိုင်ႇဝတ့်ထု ခခေန့်တၦ့။ တီႇခ့်ဂေၦႇ တေၦႇခင်ေ,ခခေၼ် လဝ်ႇဂဝ်,ကမ်,ထုဂ်,လံႇတူလ်ုး ကခၼ် ခခေန့်ဝၦႇ 'ပ်ီခၼ်ဝေ,တခၦေ,ဂဝ်၊ ယိခၼ်းလၦ့ဂဝ် 'ခံ။ ဂူလ်ုးလူဝ်,ယဂ့်တူလ်ုးမခၼ်း ဝၦႇ 'ပ်ီခၼ်ဝေ,တခၦေ,' ဂူလ်ုးခံ။ 'ဂဝ်' ကခၼ်ဂူလ်ုး တၢင်,လိုဝ်ႇပ်ီခၼ်ကဝ်ခ့်ဂေၦႇ

ယႃႇဝူၼ်ႉသုၺ်ႇလႆႈတူဝ်မီးတေႃႇၼႆ။ မိူဝ်ႈလဵဝ်ၵဝ်ႇတူလုၺ်းႁၢၼ်မၼ်း လီငိူၼ်ႉၼင်ႇ မၼ်း ပိၼ်ႇမၼ်းလူႉ လွမ်းသၽႃႇဝမီးၼၼ်ႉ လဵဝ်ၵဝ်ႇတၵ်းတေၶမ်ႇလပ်းပိၼ်ႇၼမ်ႉၼိူဝ် ဝေႇတၼႄႇၼၼ်ႉသေ တေပူတ်းလွတ်ႈၵႂႃႇယဝ်ႉ။ တူလုၺ်းဝေႇတၼႄႇ ၶၼ်လႆႈၵေႃး တေလႆႈတူလုၺ်း၊ ၽႃႇဝၼႄႇလီငိူၼ်ႉၼႆမိူၼ်ၵၼ်ယဝ်ႉ။

တေႃးလိၵ်ႈႁဝ်းၶုပ်ႇၵုမ်ၵၼ်ၵႂႃႇ လွင်ႈလိတ်တၢၼ်ႉပသ်သၼႄ – ယၵ်ႉ တူလုၺ်းလႆႈႁူႉလွမ်းလႆႈပိၼ်ႇၼႆႁွၼ်ႇ။ ၶၼ်ၼၼ်ႉ လႆႈလဵဝ်ၵဝ်ႇပိၼ်ႇလေႃးၽ လႆႈၼႂ်ႈလႆႈ ဝႆႉႁႃႉ၊ လႆႈလပ်းဝႆႉႁႃႉ၊ ပိၼ်ႇဝႆႉၵွၵ်ႇလႆႈလမ်တေႃးသၼႂ်ႈလႃႉ၊ သူလုၺ်ႈ၊ လင်း၊ ႁၵ်ႉၶိတ်း လူဝ်ႇႁႃႉၼႆ တေလႆႈႁူႉလွမ်း၊ တူလုၺ်းလွမ်း။ မိူဝ်ႈလႆႈႁဝ်းထၢင်ႇၽိတ်း ၶမ်ႇၼၼ်ႉ ႁၼ်လိူဝ်ႈလိူဝ်ႈလၵႂႃႇလိူဝ်းၼၼ်ႉ တေလႆႈတူလုၺ်းလွမ်း၊ ၽႃၵ်ႉႁူႉလွမ်းယဝ်ႉ။ ပေႃးတေ လၢတ်ႈတီႈသိူဝ်ႈ လိူဝ်ႈလႆႈမၼ်းၼႆ တႃႇတေလၢတ်ႈၼေၵၼ် ၶၼ်လႆႈႁဝ်းပိၼ်ႇ ယူႇၼၼ်ႉ ႁဝ်းယင်းၶမ်ႇႁတ်းလၢတ်ႈသေ ၶူၵ်းၶႃႈဝႆႉ။ ၵွပ်ႈၼႆ ႁဝ်းၵုမ်ႇၼႂ်ႈဝေႈ ပိတ်ႈမၼ်းလူင်ယူႇ။ တီႈၼၼ်ႉ လဵဝ်ၵဝ်ႇတေလႆႈႁတ်းႁၢၼ် တေလႆႈလႆႈယိတ်ႇသိူဝ်ႈ သေ ယၵ်ႉတူလုၺ်းလႆႈႁဝ်း လီငိူၼ်ႉၼင်ႇ ႁဝ်းတူလုၺ်းၼႄႈႁဝ်း တီႈမၢၼ်ႇလမ်ႈၼၼ်ႉ တႃႉ။[1]

ၵူလုၺ်းၵႃႈ ႁဝ်းၶမ်ႇလူဝ်ႇတၢင်ႇတၢင်းၽိတ်းသင်၊ တိပ်းတတ်းသင်၊ လိၵ်ႇ ၼေလွင်ႈလီတင်းလႃႉသင်၊ ၽိတ်းတင်းထုၵ်ႇသင်။ ၵူလုၺ်းလူဝ်ႇၽႃၵ်ႉႁူႉလွမ်း၊ တူလုၺ်းလွမ်း၊ လိတ်ႈတူလုၺ်းလီတင်းလႃႉ၊ ၽိတ်းတင်းထုၵ်ႇၵူလုၺ်း။ လဵဝ်ၵဝ်ႇၶမ်ႇ လႆႈပိၼ်ႇၽူႈတတ်းသိၼ် ၵူလုၺ်းပိၼ်ႇမေၽႅဝ်ႇပႅဝ်းသႅဝ်ႈၵူလုၺ်း။ မိူဝ်ႈလဵဝ်ၵဝ်ႇၽႃႇ ဝၼႄႇ ယၵ်းတူလုၺ်းလႆႈလဵဝ်ၵဝ်ႇသေ ႁၼ်လွမ်း ၼင်ႇၽိူင်ႈမၼ်းပိၼ်ႇသၵ်းသၵ်း ၼၼ်ႉ လဵဝ်ၵဝ်ႇတေမီးမေးလႆႈၽိူင်ႇပိူင်း ၼိူဝ်ယိၼ်းလႆႈလီတင်းလႃႉ ပိူင်ပိၼ်ႇလႆႈ လိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။ ႁိတ်းၼႆ လႆႈလဵဝ်ၵဝ်ႇ တၵ်းလွတ်ႈလိၵ်ႈမေးသေ ပေႇႁၼ်လႆႈ ၵူႈ သမ်ႇသိၼ်ပိူင် လီငိူၼ်ႉၼင်ႇ ၼဝ်မီးၼဝ်ပိၼ်ႇယဝ်ႉ။

ႁဝ်းလႃမ်းတူလုၺ်းတူဝ်ယၢင်ႇၶၼ်ၼိူင်ႈ။ ႁဝ်းဝႃႈ လဵဝ်ၵဝ်ႇၵွၵ်ႇလႆႈလမ် ဝႆႉၼႆ။ ၵွၵ်ႇလႆႈလမ်ၼၼ်ႉ ၵူလုၺ်းပိၼ်ႇတေႃးသ၊ ၼႂ်ႈလႃႉ၊ လင်း လိူဝ်းၼၼ်ႉ မေးႁူမ်ႇတူမ်း ဝႆႉၵူလုၺ်း။ ၵေႃးၶၼ်ၵွၵ်ႇလႆႈလမ်ၼၼ်ႉ မၼ်းၶမ်ႇႁူႉ ၶမ်ႇၽႃၵ်ႉဝႃႈမၼ်းၵွၵ်ႇလႆႈ

[1]မႃ ပပ်ႉ 1 (မူႇလတ) ၼႄႈ 100

လမ်ၶႄ ၵၢၼ်ဝႆႉၶွင်ႇ မၼ်းလီၶဝ်ႈၸႂ်သေ မီးၶေႃႈပွင်ႇသွင်ပိူင် ၸိူင်ႉၼင်ႇ ၵႂၢမ်းတႆး ႁဝ်းဝႆႈ ၶႂ်ႈလိၵ်ႈႁူႉၵၢၼ်း ၶႂ်ႈၶေႃၼ်းႁူႉလိၼ်းၶႄၶႄႇယဝ်ႉ။ ၵမ်းမိူဝ်ႈလဝ်ႈၵဝ်ႇ ၽၢင်ႉႁူႉ သတိလႆႈတၢင်းပဵၼ်လဝ်ႈၵဝ်ႇ မိူဝ်ႈႁူႉတေႃးသလဝ်ႈၵဝ်ႇၵွၵ်ႇၶၶႄႇ ၶိုၼ်း မေႃၵႃမႃးသေ ၵဝ်ၸႂ်လမ်ၶၶႄႇႁၢႆလႆၵႂႃႇယဝ်ႉ။ ၵၢၼ်ၶွင်ႇ လဝ်ႈၵဝ်ႇထုၵ်ႇလႆႈ လိၵ်ႈတူလုၼ်းသၽႃႇဝမၼ်း၊ ႁဵတ်းႁိုဝ် မၼ်းၵိူတ်ႇပဵၼ်ပေႃႇမႃးသေ သမ်ႉသုတ်းႁႃႇ ၵႂႃႇၶၶႄႇ။ တီႈၶွင်ႇငေႈ လဝ်ႈၵဝ်ႇၵမ်ႇထုၵ်ႇလီလႆႈဝူၶႄႇဝူႈ ‘ၵဝ်ၸႂ်လမ်’၊ ‘တေႃး သၵဝ်’ ၶႄ။ လဝ်ႈၵဝ်ႇၵူလုၼ်းလူဝ်ႇလႆႈၽၢင်ႉႁူႉလွမ်း ယၵ်ႉတူလုၼ်းလွမ်း ၸိူင်ႉၼင်ႇ တိၼ်းတေႃးသမီးၶၶႄႇတႃႉ။ ၵၢၼ်ၶွင်ႇ ႁဝ်းတေလႆႈတူလုၼ်း ၽၢင်ႉႁူႉ ၵႃႈပဵၼ် ယိၼ်းၸႂ်၊ ပိူင်ပဵၼ်ၸႂ် တၢင်ႇၸိူဝ်ႉတၢင်ႇယိူင်ႈတင်းသဵင်ႈ လႆးၸိူင်ႉၼင်ႇဝူမႃးၶၶႄႇ ယဝ်ႉ။

ယဵင်းမီးထိုင်ႈလႆးၵမ်ႇမထၢၼ်း ၵၢၼ်ၽႃႇဝၶေႇ ဝူၶႄႇၶႆႈၸႂ်ၶိူဝ်ထမ်း သိၼ်၊ ၶမ်ႉၸႂ်ထမ်းငလႈၵႃႇယုင်ႇၸႂ်တင်းသဵင်ႈ (ထမ်မၢၶုပသ်သၶေ) ယူႇ။ ၵၢၼ်ႁဝ်းႁၼ် ၵၢၼ်ႁဝ်းလူၵၢၼ်ႇ၊ ၵုပ်ႇၵုမ်ၵၼ်၊ လၢတ်ႈတေႃႇၵၼ်လိူဝ်းၶွင်ႇ တင်းသဵင်ႈ ၶဝ်ႈပႃးဝႆႉၶွင်းလႆးၵမ်ႇမထၢၼ်းၵၢၼ်ၶွင်ႇယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈလဝ်ႉ ႁဝ်းလႆႈႁၼ် မႃး ၵၢၼ်ဝူႈလဝ်ႈၶေႇမၵ တင်းလဝ်ႈရႃၼ်းၶဝ်လုမ်းၶိုင်ႈၶၶႄႇငေႈ ၶဝ်ႈပႃး လႆႈၵၢၼ်ၵမ်ႇမထၢၼ်း ၵၢၼ်ၶွင်ႇၶင်ႇၵဝ်ႇသေ လၢင်ႈႁဵတ်းႁူႉႁူႉပွင်ႇႁၼ်ၶိပ်ႉ ပၢၼ်ႇယဝ်ႉ။

လွမ်းၶင်ႇလႆးၵမ်ႇမထၢၼ်းၵၢၼ်ၶွင်ႇ မီးၶၶႄႇသေ လဝ်ႈၵဝ်ႇလၢင်ႈ လိပ်ႈႁဵတ်း၊ ဝူၶႄႇ၊ ၶႆႈၸႂ်လွင်ႈၶီဝရၶေႃႈယိူင်ႈ ၵၢၼ်ဝူႈ –

1. ၵမၸ်ၸၼ်တ — ၸမ်ႇမၢၵ်ႈ ၶႂ်ႈလႆႈ၊
2. ပယႃပႃတ — ၶႂ်ႈလႃႉ ၸႂ်လမ်၊
3. ထိၼမိတ်ထ — ငဝ်ၶွၼ်း၊ ၶၢၼ်ႉၵိူၼ်၊
4. ဢုတ်ထၸ်ၸ ၵုၵ်ၵုၸ်ၸ — ၸႂ်ၽူင်ႉပိဝ် မႆႈၶိင်ၸႂ်၊
5. ဝိၸိၵိၸ်ၸႃ — ၵႂ်ၸႂ်၊ ထၢင်ႇၽိတ်းထၢင်ႇၽူၼ်၊

ၸိူဝ်းၶဝ်ႁႃႈယိူင်ႈၶွင်ႇ ႁူင်ႉဝူႈ ၶီဝရၶ လွင်ႈၶွင်ႉၶမ်ၸႂ်၊ ပဵၼ်ၵၢၼ် ႁၢမ်ႈၶေႃႉတၢင်းၶိုၼ်းယဵႉ၊ တၢင်းပွင်ႇၸႂ်လိုၼ်းလီယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၵၢၼ်ငေႃႉၶိုင်ႈ မီး

တင်းၶဝ်ႇဝရၼ[1] ႁူမ်ႉငမ်းယူႇ၊ မိူဝ်ႈၵၼ်မၼ်း ၵမ်ႉႁူႉတေႁ်တ်းႁိုဝ်ၶၢမ်ႈပူၼ်ႉ လႆႈ ၶဝ်ႇဝရၼ ၶဝ်ၶေၼ်ႇ မၼ်းၵမ်ႉလၢင်ႈႁူႉပွင်ႇလႆႈလႆႈ ၵၼ်လီတင်းၵၼ်လႄႈ၊ မ်ၼ်ႈတင်းၵမ်ႉမ်ၼ်ႈၶေၼ်ႇ။

ၽႆႇသေၵမ်ႉဝႃႈ ပေႃးၶိုၼ်ႈပွင်ၽေၽႃႉဝၼ်ႈ ၶိုဝ်ပွင်ႇလင်ႉၵဵတ်းယိူင်ႈ ၵေႃႈလႆႈ။

1. သတိ – လႆႇၽၢင်ႇႁူႉ၊ ၽၢင်ႇႁူႉလွမ်း တၢင်းတူင်ႇၶိုင် တူဝ်၊ သူပ်း၊ လႆႇ တင်းသိၼ်ႈ။

2. ထမ်မဝိၸယ – ဝူၼ်ႇၶႆႈလႆႇ လွင်ႈထမ်းတင်းသိၼ်ႈ၊ ပႄးလဵမ်လွင်ႈ သႃႉသၼေႃႉ၊ သိၼ်ထမ်း၊ ပႆးဝူၼ်ႇၶပ်ႇ၊ ၵၢၼ်ႉလိၵ်ႈ၊ ၶူၼ်ႇၶိူ၊ ၵုပ်ႉၵူဝ်းၵၼ်၊ ၵုမ်ၵၼ်လွင်ႈထမ်း။

3. ဝိရိယ – ၶတ်းလႆႇႁဵတ်း၊ ဝႆႇလႆႇႁဵတ်း ယိူင်းတေႃႉပေႃးယဝ်ႇသုတ်းတူဝ်ႈ။

4. ပီတိ – တၢင်းလူမ်း– ၶမ်ႇၵတ်ႇတၢင်းၶၼ် ၵၼ်မၼ်းသၢၼ်ၶတ်း ၵၼ်တင်းၽႆၢႉႁႆၢႉလႄႈ၊ ငဝ်မိုင်၊ ငဝ်သူင်း။

5. ပႆသတိ – မဝ်တူဝ်မဝ်လႆႇ၊ တူဝ်လႆႇၵမ်ႉမီးတၢင်းၶတ်းၶၢၼ်ႇ ၼိင်။

6. သမႃထိ – လႆႇၶိမ် လိူင်ႇၶၼေႉသပ်းလိၼ်းၽႆၢႉတၢင်းၶိုဝ်။

7. ၵုပိၵ်ၶႃ – လႆႇၽိင်ႉပိင်း ၵၼ်တႄႉၼိင်ႉလႆႈလေႃးၵထမ်ႉပိတ်ႉယိူင်ႈ၊ လႆႇၵမ်ႉပႆႉပိူင်၊ ၶိမ်၊ ၵတ်းယိၼ်၊ ၵမ်ႉသုၵ်ႇယုင်ႈသင်။

ပုၼ်ႈတႃႉတေပွင်ၽေလႆႈ ၶမ်ႇၵတ်ႇတၢင်းၶၼ်လိူဝ်းၶႆႇ ၵၼ်လူဝ်ႉၶေႃႉ သေပိူၼ်ႈၶႆႇ ၵွၵ်ႉလႆႇၶိုႈ၊ လေႉတၶေႃႉ ဢလႈတၢင်းယိူင်းၵၢၼ်းယဝ်ႇ။

ပေႃးၵၼ်ၶိုႈပွင်ၽေ ၶိုဝ်ၶၼ်ႉထႃႉႁႃႈယိူင်ႈ ထတ်းသၢင်တူလ်းဝႃႈ ‘ၵဝ်’ သတ်းတဝႃႉၶႆႇ မၼ်းပိၼ်သင်ၶႆႇ။ ၵမ်ႉၶၼေ ၶိုဝ်ထမ်းသလ်ႇလႃႉ သီႉယိူင်ႈ လိူင်ႇၶၼေႉ သပ်းလိၼ်းၶေမေႃး တၢင်းၶိုဝ်ၶၼေႇၵေႃႈလႆႈယူႉယဝ်ႈ။ ၵၼ်ပွင်ၽေ လဵတ်ႈတူလ်း ၶိုဝ်ၵႃႉယုင်ႉ ၵၼ်ဝႃႈမေႃးၶႆႇ ၶဝ်ႈပိၼ်ထမ်မၶုပႆသၶေႃ ၵၼ် လၢင်ႈႁိုႈႁူႉပွင်ႉႁၼ်ၶိပ်ႇပၢၼ်ႉယဝ်ႇ။ လိူဝ်သေလႆးၵၼ်ႁဝ်းတိမ်ႈၶေၵၼ်မေႃး

[1] ၶဝ်ႇဝရၼ ၵၼ်မီးဝႆႇၼင်းပပ်ႇၶႆႇ တူဝ်တေႇမၼ်း ပိၼ် ၶီဝရၼ၊ ပိၼ်ႁင်းလဝ်ႈၵဝ်ႉသေ လူၵ်ႉတႃႉ။

ၶႆႇသေ ယင်းမီးၵႃႉယုင်ႉၵမ်ႉမထၢၼ်း တၢင်ႉၵၢၼ်တင်းၶႅမ်၊ ပေႃးၵဝ်လွမ်း ၽိုင်ႈထုင်းဝႃႈ မီးၵမ်ႉမထၢၼ်းသီႉသိပ်းယဝ့်။ ၶိုင်းၶေၼ်ႇ ၵမ်ႈၽွင်ႈပဵၼ်တႃႉလႆႈ ပရမဝိၵျႃရ သီႉယိူင်ႈ–

1. မဵတ်ႉတႃၽႃဝၶေႃ – ပွင်ၽေလွၵ်ႈၵွၵ်ႇ ၶိူဝ်သတ်းတဝႃႉတင်းသဵင်ႈ ၵမ်ႉ လဵၵ်ႉၽေသင် လိူင်ႇၶင်ႉမေႈၵွၵ်ႇလုၵ်ႈ မီးၵေႃႉလဵဝ်ၵူလွ်းၶေၼ်ႇ။

2. ၵရုၼႃ – ပွင်ၽေလွၵ်ႈၵိတ်းလူ ၶိူဝ်သတ်းတဝႃႉတင်းသဵင်ႈ လိူဝ်းတုၵ်ႇ ယၢၵ်ႈၶႃၶၼ်လွႆ၊ ထူပ်းၽေး။

3. မုတိတႃ – လွႆၵျူမ်လူမ်း ၶိူဝ်လိူဝ်းပိူၼ်ႈမၢၵ်ႈမီးလီပဵၼ် ၵျိတ်းၵၢၼ် ၶိုၼ်ႈ၊ လိူဝ်းပိူၼ်ႈၵျူႉလွႆ။

4. ဢုပဵၵ်ၶႃ – လွႆၽဵင်ႉပဵင်း ၶိူဝ်လေႃးၵထမ်ႉပဵတ်ႉယိူင်ႈ (မီးသုၶ်ႉ၊ ၵမ်ႉမီးသုၶ်ႉ၊ မီးၵေႃႉ၊ ၵမ်ႉမီးၵေႃႉ၊ ပိူၼ်ႈသေႃႇ၊ ပိူၼ်ႈယွင်ႈ၊ တုၵ်ႇၶႃ၊ ၵျူႉလွႆ) လိူဝ်းၶႆႇယဝ့်။

တွခ်ႈပ်တ်ႇ
ဢာခ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈရှေးသွခ်
ဧလႈလူဂ်ႈမိူဝ်ႈဝခ်းခႆ့

ဂူခ်းရှဝ်းဂမ်ႈဖႂင်ႈ သႂခ်ႇဝူခ့်ဝုၢႈ သုၢႇသခုၢေႇပုတ်ႉထလဝ်ႈခႆ့ ပ်ခ် လၢႆးကူခ်ႈကႂခ်ႇသေ မ်တ်ႈတႂခ်းခုၢေႇ၊ ထၢခ်ႈသုင်ခုၢေႇခႆဧလႈ ပုခ်ႈတုၢႇဂူခ်း လၢႆးဖူႈယိင်းယူဝ်းယူဝ်းခဝ် လူိဝ်းရှ်တ်းဂၢခ်ရှုၢလ်င့်တႂင့်ယူႇဂူႈဝခ်းမူိင်းဂူခ်းခႆ့ တေကမ်ႇလၢင်ႈဖုိဂ်းဖႂခ့်ရှ်တ်းလႂမ်းလႆႈ၊ သင်ဝုၢႈ ခုိႈပ်ခ်လၢဝ်းပုတ်ႉ လ်တ်ႈ လ်တ်ႈဂေႉခုိင်ႈခႆ တေလႆႈဝၢင်းပ်တ်ႈခုၢေႈဂၢခ်ရှူခ်းယေးသေ ဂုိၢႈယူႇတီႈဝတ်ႉ ကမ်ႇခခေ် ဂုိၢႈယူႇတီႈတ်တ်ႇယ်ခ်သေ ဖုိဂ်းဂမ်လင်ႇလႆႈဝုၢႈခႆ။

ကခ်ခႆ့ ပ်ခ်တၢင်းပႂင်ႇလုိဖိတ်း ကခ်လီခေုၢးခူမ်ကခ်ခုိင်ႈ ဂႂပ်ႈဝုၢႈ ခဝ်ကမ်ႇပေုၢးပႂင်ႇလုိ ခူိဝ်ခေုၢႈထမ်းပုတ်ႉထလဝ်ႈခခေ့်ယဝ့်။ ဂူခ်းခဝ်ရှမ့်ဂ့်ရှိပ်ႈ ခ်တ်ႈသေတ်ပ်းတတ်း ဂႂပ်ႈဝုၢႈ လျုၢးဂမ်းသၢင်ႇတေုၢႇသေ လႆႈလူမ်ခ်ႈပပ့်လႂင်ႈ သုၢႇသခုၢေႇပုတ်ႉထ ကခ်ဂူခ်းကမ်ႇမီးတၢင်းရှူႉရှခ်တ်မ်ထူခ်ႈ ခုိင်းလႂင်ႈဖႆၢႇခႆ့ သေဧလႈတ်မ်ႈဝ့်၊ ကခ်ဂူလုိးတ်မ်ႈလ်င်ႈခေ ပ်ခ်ပုၢႈပ်ခ်ဖႆၢႇ ပ်ခ်ပႂတ်းပ်ခ် တႂခ်ႈခခေ့်။ ခေုၢႈထမ်ႇမပုတ်ႉထလဝ်ႈခႆ့ ကမ်ႇလုိႈဂူလုိးယူိင်းလူး ပုခ်ႈတုၢႇ လဝ်ႈရှ္ၢခ်းခဝ်ယူႇခုိးဝတ့်ဝုၢး၊ ပုၢးလ်မ်ပုခ်ႈတုၢႇဂူခ်းရှူခ်း ခိင်းခႆၢး ယိင်း လၢႆးတင်းလူင်ဂႂခ်ႇယဝ့်။ ထမ်းသလ့်လုၢႇသီႇယူိင်ႈခႆ့ ပ်ခ်လၢႆးယူႇသဝ်းလၢဝ်း ပုတ်ႉသေ ကမ်ႇလတ်းလ်ဂ်ႇသင်သေဧလႈ ယူိင်းလူးတုၢႇတင်းသ်င်ႈယဝ့်။

ဂူခ်းရှဝ်းဂမ်ႈခမေ်ခမေ် ကမ်ႇခဝ်ႈရှ်တ်းရှ္ၢခ်းလႆႈ ကမ်ႇခခေ် ကမ်ႇ ဂုိၢႇယူႇသဝ်းလႆႈ တီႈခုိးထူိခ်ႇခုိးထမ်ႈ၊ ရှဝ်းဝုၢႈ ပ်ဂ့်ဝုၢႈ ပ်ခ်သုၢႇသခုၢေႇပုတ်ႉ လၢင်ႇလ်တ်ႈ ကခ်မ်တ်ႈဂေုၢႈ ပေုၢးယင်းဝုၢႈ ရှဝ်းကမ်ႇလၢင်ႈလႂမ်းလႆႈမခ်း ခုိး ခုၢေႈဂၢခ်ဂူႈဝခ်းဝခ်းခႆ မခ်းဂေုၢႈတေကမ်ႇဂုိၢႇမီးဖႂခ်းလီသင် တေုၢႇဂူခ်း တင်းလၢႆ။ ဂူလုိးဂုၢႈ သင်လဝ်ႈဂဝ်ႇရှူႉပႂင်ႇလုိ လႂခ့်ဂ်ခ်ထမ်းသုၢႇသခုၢေႇလဝ်ႈ

မ်ၡ်ၡ့မ်ၡ့ပေးၡ ၤလဝ့ဂဝ့,တဂ်းတေလၢင့်လွှမ်းလံ့ ဖိုဂ်းဂမ်လံ့ မှိဝ့်ယူ,သဝ်း ခင့်းဃဝဂူခ်းရှုခ်းယူ,ကမ်,လွှီးယဝ့်။ ဂမ်ဖွှင်သမ့်တေဝၢ့ ပေးဂ္ုၢ,ယူ,တိ့ဂံ တခ်းယၢခ် တိ့ကခ်ၡ်ၢင်,ဂံဂူခ်းခ် တဂ်းတေလွှမ်း သၢ,သၡ်ၤ,ပုတ့်ထင်ၢ့ တိုဝ်း၊ သၢင်,ထုဂ်,တိုဝ်းခ်။ ဂမ်ဖွှင်သမ့်တေဝၢ့ ကခ်ဂ္ုၢ,ယူ,ဂိုတ်းဂူလ်းၡ်ၤ လိုင့်ခင်,ခခ် မခ်းလိၡၢခ့် လိမွှင်လိုဝၢ့ခ်သေ တဂ်းတေကမ်,ပခ်ခမ့်လို ထမ်းခဝ်လၢခ်,ခဝ် မူ့မိုဲ,ယို,သုင်လံ့ဝၢ့ခ်။

ဝၢင်းပ်တ်ၡ်ၤဂၢခ်လေးဂိ, (ပံၢ့ကွှဂ်,ထိုခ်,ဂၢ,မ) ခ့် ကမ်,ပွှင်,ဝၢ့ ပံၢ့ပ်တ်လူဂ်လေးဂခ့်။ လဝ့သၢ,ရိပုတ့်တရူ, – တပေးဖံၢ,ချမိုဝ်းပုတ့်ထလဝ့ ဝၢ့ ဂေၤခိုင့် ဂ္ုၢ,ယူ,တိ့ခင့်းထိုခ်,သေ တမ်းလိုဖိုဂ်းဂမ် တၢင်းတိုဝ်းဂမ်လဝ့ ရသေးခဝ်၊ ဂူလ်းဂၢ့ မခ်းလၢင့်မိးလံ့တၢင်းဝူခ့်လမ်သဝ့ တင်းဂိလေ,သၢ,တ်မ် တူဝ်မခ်းဝ့်ယူ,။ ဂေၤခိုင့်သမ့် ယူ,တိ့ခင့်းဝၢခ့်ခင့်းဝ်င်းသေ ကမ်,ဖိုဂ်းဂမ် ထမ်း လဝ့ရသေးခဝ်၊ ဂူလ်းဂၢ့ လိုမခ်း လၢင့်ဖိုဂ်,လိုခ့်သေ ဂၢင်းလွှတ်ၢ့ ဂိလေ,သၢ,တင်းလူင်ယူ,ခ်။ ခင့်းဂၢ့ တင်းသွှင်ယိုင့်ခခ့် လဝ့သၢ,ရိပုတ့်တရူ, ဝၢ့ ဂေၤယူ,ခင့်းဝ်င်းခင့်းဝၢခ့်သမ့် ယူ,လူလ်ဖဝဖိုဂ်,လိုခ့်ခၢဝ်သို့ခ့် မခ်း တိုခ်းခ်မ့်မ်တ့်တွှခ်းသေ ဂျၤသေ ဂေၤယူ,သဝ်းတိ့ခင့်းထိုခ်,ယဝ့်[1] ဝၢ့ခ်။

ကခ်ဂမ်ၡမ်ခမ်ယုမ်,ဝၢ့ တၢ,တေလွှမ်းလံ့ၡ်ၤ့ထမ်းပုတ့်ထလဝ့ ခ့် လူဝ်,လံ့ပ်တ်ၡ်ၤဂၢခ်ရှုခ်းယေးကခ်ဝၢ့ခ့် ပ်ခ်တၢင်းၡ်ခ်ဖိတ်း ပွှင်, လိုဖိတ်းကခ်ခိုင့်ယဝ့်။ ကခ်ခ့် လံ့ဝၢ့လွှမ်လ်မ်သေ ၡ်ၢတၢင်းဝေ့လွှတ်ၢ့ ကခ်မခ်းကမ်,ခို့ရ်ၢတ်း လွှမ်းထမ်းခခ့်သေ ဝၢ့ကဝ်ဂူလ်း။ ခင့်းပပ့်ထမ်း ယင်းမိးၡ်ၤ့ ကခ်ယိုင်းလူး တၢ,ဂူခ်းရှုခ်းခဝ်ယူ,တင်းခမ် လွှင့်ဝၢ့ ခဝ်ရ်ၢတ်း လွှမ်းဖိုဂ်းဖွှခ့်ဖၢ,ဝခၤ, လွှမ်းၡ်ၤ့ထမ်းပုတ့်ထလဝ့သေ လံ့ရှုၤၡ်ခ်ခိပ့် ပၢခ်,ဂ္ုၢ,ခခ့်။ ပရိပၢလဂ လိုဝ့်ဝၢ့ ဝတ့်သဂွှတ့်တ ထၢမ်ပုတ့်ထလဝ့ပွှဂ်ခိုင့် လွှင့်ဝၢ့ ဂူခ်းရှုခ်းဂူခ်းယေး ဖူ့ယိင်း ဂူခ်းလံၢးခဝ် ကခ်ဖိုဂ်းဂမ် လွှမ်း ထမ်းမခ်းလဝ့ခ့် လွှင်,ယင်းရှုတ့်ထိုင်လံ့ထမ်းလခ့်သုင် ယူ,ရှိဝ်ခ်။ ပုတ့်ထ လဝ့ဂေ့သပ်းလ်င်းဂ္ုၢ,လွှတ်,လွှတ်,လေးလေးဝၢ့ ကမ်,လို့ဂူလ်းခိုင့်ဂေၤသွှင်

[1]မ ၊ပပ့် 1 (မူ,လတ) ခၤ့ 30–31

ၵေႃႉ၊ ၼိုင်ႈပၢၵ်ႇသွင်ပၢၵ်ႇ၊ ၼိုင်ႈႁဵင်သွင်ႁဵင်၊ ၽူႈယိင်းၵူၼ်းလၢႆးယူႇၼႂ်းၽဝၼေႃႈ
ႁူၼ်းတႃယေးၶဝ် ကၼ်လွမ်းထမ်း ၵမ်ထမ်းသေ လႆႈႁွတ်ႈထိုင်ၵႂႃႇထမ်းလၼ်ႉ
သုင်သုတ်း မီးယူႇတင်းၼမ် ကၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။[1] ပုၼ်ႈတႃႇ ၵူၼ်းၵမ်ႈၽွင်ႈ
တႃႇတေၵႂႃႇယူႇသဝ်း တီႈသီႇယဵၼ် တီႈကၼ်ကမ်ႇမီးသဵင်မေး ဧလႈယႃႉၵဝ်း
ၼၼ်ႉ တေသၢင်ႇထုၵ်ႇတႃႇၶဝ်ယူႇ။ ၵူလ်းၵႃႈ ကၼ်ယူႇၼႂ်းၵေႈၵူၼ်းတင်းလႆသေ
ၽိုၵ်းၵမ်ထမ်းလဝ်ႈသေ ၸွႆႈထႅမ်ၵူၼ်းၶဝ်ၼႆႈ ပဵၼ်ကၼ်လီယွင်ႈယေးတိုဝ်းၵွၼ်ႇ
ယဝ်ႉ။ မၢင်ပွၵ်ႈၵေႃႈ ကၼ်ၵႂႃႇယူႇတီႈၼႂ်းထိူၼ်ႇလူဝ်ႈၶၢဝ်းသေ ၶတ်းလႂ်ပွင်ၽေ
လႂ်မၼ်း လရိတမၼ်း သိၼ်ထမ်းမၼ်း ထၢၼ်ႈထမ်းမၼ်း လႃၼ်ႇမၼ်း ႁႂ်ႈမီး
ႁႅင်းလိူဝ်တွၼ်းသေၵဝ်ႇ ကမ်ႇဢၼ် ႁဵတ်းႁႂ်ႈၵုမ်ႇထူၼ်ႈယဝ်ႉသေ ၶိုၼ်းကွၵ်ႇ
ထိူၼ်ႇမေးသေဧလႈ ၸွႆႈထႅမ်ပိူၼ်ႈၶဝ်ႈၵေႃႈ လႆႈဝႃႈပဵၼ်ကၼ်သၢင်ႇထုၵ်ႇ ၼဵမ်ႉလဵပ်ႈ
ယူႇ။ သင်လိူဝ်ႉဝႃႈ ယူႇၼႂ်းထိူၼ်ႇၵႂႃႇ တေႃႇသုတ်းလူဝ်ႈ ၵူလ်းၵုမ်ႇဝူၼ်ႉလူလ်ႈ
တၢင်းႁေႃႇမၼ်း၊ တၢင်းလွတ်ႈလဵဝ်းမၼ်းသေ ကမ်ႇဝူၼ်ႉတေႃႇတႆးၵေႃႉ ပီႈၼွင်ႉ
မၼ်းၼႆ မၼ်းကမ်ႇမေးငၢမ်ႇမဵၼ်ႈၵၼ် တင်းၼေႃႈထမ်းပုတ်ႉထလဝ်ႈ ကၼ်ကိုင်
ၼိူဝ်မဵတ်ႈတႃႇၵရုၼေႃႇသေ တႃႇတေၸွႆႈပိူၼ်ႈ လူလွမ်တူလ်းထိုင်ပိူၼ်ႈၼၼ်ႉ။

ၵေႃႉၼိုင်ႈ လၢင်ႈၶေးၶေးထၢမ်ဝႃႈ သင်လိူဝ်ႉဝႃႈ ၵူၼ်းႁူၼ်းယူဝ်းယူဝ်းၶဝ်
ယူႇၼႂ်းၼေႃႈတႃႁူၼ်းယေးသေ ၽိုၵ်းၵမ်လွမ်းလႆႈသႃႇသၼေႃႇပေးၼႆ ႁဵတ်းသင်
ဧလႈပုတ်ႉထလဝ်ႈ ပူၵ်းတင်ႈမူႇလုမ်းသင်ႇၼႆ။ သင်ႇၼၼ်ႉ မၼ်းၵုမ်ႉၸွႆႈပုၼ်ႈတႃႇ
လိူဝ်းမီးလႂ်ၼႂ်ႈမေးယူႇသဝ်း တင်းလူဝ်ႈကႃႈသၢၵ်ႈသေ ကမ်ႇလႂ်ႈၵူလ်းၵႃးဝႃႈ ၽိုၵ်း
ၵမ်ထမ်း ပုၼ်ႈတႃႇၶဝ်တေတဵမ်ထူၼ်ႈထမ်းဧလႈလႃၼ်ႇၵူလ်း၊ ပေးလဵမ်တႃႇတေ
ၸွႆႈလိူဝ်တၢင်ႇၵေႃႉၵွၼ်ႇယဝ်ႉ။ ၵူၼ်းႁူၼ်းၶဝ်ဧတႉ ကမ်ႇလၢင်ႈကဝ်ၶၢဝ်းယၢမ်းၵႂႃႇ
တင်းလူဝ်ႈကႃႈသၢၵ်ႈ တႃႇတေၵုမ်ႉၸွႆႈထႅမ်ပိူၼ်ႈ၊ ၵူလ်းၵႃႈ လဝ်ႈရႂႃၼ်းၶဝ် ကၼ်
ကမ်ႇမီးပုၼ်ႈၽွၼ်း တူလ်းထိုင်ၼေႃႈႁူၼ်းတႃယေး တင်းၼေႃႈၵၢၼ်လေးၵီႇ
တၢင်ႇလိူဝ်းၼၼ်ႉ မၼ်းမီးသုၼ်ႇယၢမ်းမၢၼ် တႃႇၶဝ်လဝ်ႈဝႉလႂ်ဝၢင်းၶေးလႆႈ တႃႇ
တေၸွႆႈထႅမ်ပိူၼ်ႈ တႃႇလႆႈလီ တႃႇလႆႈႁေႃႇသိူဝ်း လိူင်ႉၼင်ႇပုတ်ႉထလဝ်ႈဝႃႈၼၼ်ႉ
ၵႂႃႇတင်းလူဝ်ႈၽဝၼဝ်ယူႇ။ ၵွပ်ႈၼႆဧလႈ ပေးမေးတူလ်းလွမ်း ပိူၼ်းသႆႃပုတ်ႉထ

[1]Ibid,pp.490 ff

သႃ, သၼႄႉၼႆ ဝတ်ႉဝႃးမုၼ်လဝ်ႈၼႆႉ ပဵၼ်မႃးတီႈၽိုၵ်းကဝ်ၼမ်ႉလွႆထမ်း ၵူၺ်း ကမ်ႉ,ၵႃး ပဵၼ်မႃးငဝ်ႈငုၼ်း တီႈကၼ်ႁိူၼ်းသွၼ်လိၵ်ႈထမ်း ဢလႈၽိုင်ႈဢငႈယဝ်ႉ။

သုတ်ႈသိၵႃလ (သင်ၵႃလေႃဝႃတသုတ်တီၶၼိၵႃယ) ကၼ်လိူင်ႈၼေ လၢႆးယူႉ,လၢႆးသဝ်း လၢႆးၼပ်ႉယမ်ၵၼ် ၼင်ႈၽဝၵူၼ်းယူႉ,ႁူၼ်းယေးၶဝ်၊ ၼင်ႈတူင်ႉ, ဝိူင်းၵူၼ်းၶဝ်ၼႆႉ ပဵၼ်ကၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈလိသင်ႉ,မႃးၼႄႉယဝ်ႉ။

လၢႆးပုၼ်ႈ,ၼႄးၼုမ်ႉ, ကၼ်လိုဝ်ႈဝႃး သိၵႃႉ,လၼႆႉ ၵႂ်ယၢမ်ႈဝႆႈသႃ လူးႁူၵ်း ၼေႈ မိူင်း တၢင်းကွၵ်ႉ၊ တၢင်းလၢၼ်း၊ တၢင်းတူၵ်း၊ တၢင်းႁွင်ႉ၊ ၵၢင်ႁၢဝ်၊ လိၼ်မိူင်း (တၢင်းတႂ်ႈတၢင်းၼိူဝ်) လွမ်းၼင်ႉ,မၼ်းႁပ်ႉကဝ်ၵႂၢမ်းသင်ႉ,သွၼ်ပေႈမၼ်း မိူဝ်ႈ လမ်တၢႆၼေႉယဝ်ႉ။ ပုတ်ႉထလဝ်ႈလၢတ်ႈၼေလၢႆးပုၼ်ႈ,ၼႄးၼုမ်ႉ,ဝႃႈ ပေႈကဝ် လွမ်းလၢႆးကရိယဝိၼယ– သိၼ်ထမ်းကရိယႃ, ကၼ်မၼ်းလဝ်ႈႁႄးၼေႉဝႃႈၼႆ မၼ်းပဵၵ်ႉ,ပူင်ႈၵၼ်တင်းႁူၵ်းၼေႈမိူင်းၼႆႉယူႉ,ဝႃႈၼႆ။ ပေႈကဝ်လွမ်းသိၼ်ထမ်း ကရိယဝႃႈၼႆ ႁူၵ်းၼေႈမိူင်းၼႆႉပွင်ႉ,ဝႃႈ တၢင်းကွၵ်ႉ,ပဵၼ်ပေႈမေႈ၊ တၢင်းလၢၼ်း ပဵၼ်ဩြ,သမ်းမေး၊ တၢင်းတူၵ်း ပဵၼ်လုၵ်ႈမေး၊ တၢင်းႁွင်ႉ,ပဵၼ်တၢႆးၵေႃႉ ပီႈၼွင်ႉ ႁူၼ်းတႂ်ႈႁူၼ်းၼိူဝ်ၵၼ်၊ ၽႃ,တၢင်းတႂ်ႈသမ်ႉပဵၼ်လုၵ်ႈလၢင်ႈလုၵ်ႈလိင်ႉ၊ ၽႃ, တၢင်းၼိူဝ်ပဵၼ်ၽူႈယူႉ,ၼင်ႈသႃ,သၼႄႉၼဝ်ၼႆယဝ်ႉ။

ပုတ်ႉထလဝ်ႈဝႃႈ ၵူၼ်းႁဝ်းထုၵ်ႉ,လီလႆႈဝႆႈသႃ ႁူၵ်းၼေႈမိူင်း လူဝ်းၼႆႉ ၵူဝ်ႈဝႃႈၼႆ။ တီႈၼႆႉ ဝႆႈသႃၵၼ်ဝႃႈၼႆႉ မၼ်းမီးလွင်ႈတၢင်းလၢၵ်ႉ,လၢႆးပုၼ်ႈတႃ, ၵေႃႉကၼ်ဝႆႈသႃ ကၼ်မိတ်ႈ ကၼ်ၵိူင်ႉ,ၼပ်ႉယမ် ကၼ်ၵိူင်ႉ,ဝႆႈသႃၼဝ်ယူႉ။ ႁူၵ်း ၼေႈမိူင်းကၼ်ဝႃႈ ပေႈမေႈပီႈၼွင်ႉ ၼင်ႈႁူၼ်းၼင်ႈယေးလိူဝ်ၵၼ် တင်းကၼ်မူႉ, ၵူၼ်းတင်းလၢႆ ကၼ်လိူင်ႈၼေမေးတၢင်းၽႃ,ၼိူဝ်ၼေႉ လၢဝ်းပုတ်ႉဝႃႈ မၼ်းပဵၼ် ကၼ်မိတ်ႈ ကၼ်ၵိူင်ႉ,ၼပ်ႉယမ် ဝႆႈသႃၼႆယဝ်ႉ။ ၵူၺ်းၵႃႈ တေႁဵတ်းႁိုဝ်ဝႆႈသႃၼဝ်? ပုတ်ႉထလဝ်ႈဝႃႈ ကၼ်ႁဵတ်းလွမ်းၼေႈၵၢၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်းၽႂ်မၼ်းမီးၼေႉ မိူၼ် ၵၼ်တင်းဝႆႈသႃၼဝ်ယဝ်ႉၼႆ။ ပုၼ်ႈၽွၼ်းလူဝ်းၼႆႉ ကဝ်သပ်းလိူင်းဝႆႉယူႉ, ၼင်ႈၼေႈ ထမ်းသိၵႃလယဝ်ႉ။

ၵမ်းကွၼ်တၢင်းပူၼ်ႈ ပေႈမေႈၼႆႉ ပဵၼ်ၵေႃႉကၼ်မီးမိတ်ႈတႃ,ၼိူဝ် လုၵ်ႈလၢင်းၼဝ်ယဝ်ႉ။ ပုတ်ႉထလဝ်ႈဝႃႈ ‘ပေႈမေႈၼႆႉ မိူၼ်ၵၼ်တင်းၼုၼ်သၢင် ပရမ်ႉ,

မယဝ်ႉ’ ၼႆ။ ၶေႃႈပရမ်ႇမၼႆႉ လဵင်ႈၶေဝေႃႈ ပၼ်တၢင်းယုမ်ႇၵၼ်မဵတ်ႈသုင်သုတ်း
ၵၼ်ၶိုင်ႈ ၼႂ်းပၢႆးဝူၼ်ႉၵူၼ်းမိူင်းၵိၼ်းတီးယုးၶဝ်သေ ပုတ်ႉထလဝ်ႈသမ်ႉ ၵဝ်
ပေႃႈမေႈသႂ်ႇၶဝ်ႈပႃးၼႂ်းၼႆႉယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈၼႆ ပေႃးပၼ်ၵူၼ်းႁူၼ်း ၶိူဝ်းလၢဝ်းပုတ်ႉလီ
ၼႆ တေႃႈလဵဝ် လုၵ်ႈၵွၼ်ႇၶဝ် ၵွၼ်ဝႆႈသုပေႃႈမေႈၶဝ် ၵူႈဝၼ်း မိူဝ်ႈၵၢင်ၼႂ် ဢလႈ
တၢမ်းၶမ်ယဝ်ႉ။ ပေးၵဝ်လွမ်းသိၼ်ထမ်းၵရိယႃႇၵၼ်ၼႆႉဝေႃႈ ‘ၶဝ်တေလႆႈ လဵင်ႉ
လူလုမ်းလႃး ပေႃႈမေႈမိူဝ်ႈၶဝ်ထဝ်ႈမႃး၊ တေလႆႈႁဵတ်းၵၢၼ်တၢင်တူဝ်ၶဝ်၊[1] တေ
လႆႈသိုပ်ႇလူလွမ်ထိင်းၵုမ်းလိူၵ်ႉၶိူဝ်းႁိုင်ႈထုင်းလီပေႃႈမေႈ၊ တေလႆႈႁွမ်သိမ်းပဵင်း
ထိင်းၵုမ်းၶူဝ်းမွၼ်ႇပေႃႈမေႈ၊ တေလႆႈႁဵတ်းလူႇႁဵၼ်းတၢၼ်းတႃႇပေႃႈမေႈဝၢႆးသေ
ၶဝ်တၢႆၼႆ ႁႃႈယိူင်ႈလိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။ ပေႃႈမေႈၵေႃႈ သမ်ႉၶိုၼ်းမီးပုၼ်ႈၽွၼ်း တုမ်ႉ
တွပ်ႇလုၵ်ႈလၢင်းၶဝ် တေလႆႈသင်ႇသွၼ်လုၵ်ႈလၢင်း ႁူႈဝေႈၵၢၼ်မၢပ်ႇမူၵ်ႈ၊ လွင်ႈ
ႁဵတ်းၵၢၼ်လီမီးၽွၼ်း၊ တေလႆႈပွႆႇလုၵ်ႈလၢင်းႁဵၼ်းသွၼ်ပၺ်ႇလႃႇလီလီ၊ တေ
လႆႈႁဵတ်းၶဵၵ်ႇၵူပ်ႉၵူႈပၼ် မိူဝ်ႈထိုင်ၶၢဝ်းမႃး၊ တေလႆႈဝၢင်းၵၢပ်ႈပၼ်ၶူဝ်းလဵင်းလုၵ်ႈ
လၢင်း မိူဝ်ႈထိုင်မႃးၶၢဝ်းသၢင်ႇထုၵ်ႇၼႆ ႁႃႈယိူင်ႈၼႆႉယဝ်ႉ။

ထူၼ်ႈသွင်လမ်ႉ ပၼ်ဝတ်ႈထမ်း ၵဵဝ်ႇၵပ်းလူလၢႆႈတပေး တင်းၼူးယဝ်ႉ။
ၵေႉပၼ်တပေးထုၵ်ႇလႆႈ ႁဵတ်းလမ်ႉ ပေးႁၼ်ၼူးမႃးၼႆ တေလႆႈလုၵ်ႉလုၵ်း။ တေ
လႆႈလုမ်းလႃးၼူး။ တေလႆႈမီးတၢင်းၶေပ်ႉယမ်သေထွမ်ႇ ၵဝ်ၶေႃႈသွၼ်။ ၶိုၼ်ႈ
ႁဵၼ်းမၢၼ်ႇမၢၼ်ႇ၊ တေလႆႈလွႆႈထိုင် ၵၼ်ၼူးလူဝ်ႇ။ တေလႆႈမီးတၢင်းၵႆႉသေၼူၼ်ႉ
ၵၢၼ်ႇလိၵ်ႈ။ ၵေႉပၼ်ၼူးသမ်ႉ တေလႆႈတုမ်ႉတွပ်ႇ လူလွမ်တူၺ်းထိုင်တပေး။
မၼ်းတေလႆႈသင်ႇသွၼ် ႁူႈမီးလရိတလီ။ သွၼ်မဵင်ႇပၼ်ပၺ်ႇလႃႇ။ ၵမ်ႇသူင်ႇ
ပၺ်ႇလႃႇသေသွၼ် ပဵင်ႈၶင်ႇလဝ်ႈၵဝ်ႇမေႃႇ။ ၵပ်းသိုပ်ႇပၼ်တႆးၵေႉလီ။ ၵဵတ်ႇ
ၶေၽေးပၼ်ၼႆ ႁႃႈယိူင်ႈၶင်ႇၵၼ်ယဝ်ႉ။

ထူၼ်ႈသၢမ်လမ်း ပၼ်ဝတ်ႈထမ်းၽူဝ်တင်းမေးယဝ်ႉ။ ၵေႉပၼ် ၽူဝ်
ထုၵ်ႇလႆႈလၢတ်ႈၵႂၢမ်းႁၵ်ႉၵိတ်းလူ တင်းၶေႃႈၵႂၢမ်းၶေပ်ႉယမ်တေႃႇမေး။ ထုၵ်ႇလႆႈ
ဝေႈပဵတ်ႈၵႂၢမ်းႁူၵ်းႁၢႆ၊ ၵႂၢမ်းလႃႇ။ ထုၵ်ႇလႆႈမီးသၺ်လႃႇ။ ထုၵ်ႇလႆႈဝၢင်းၶွပ်ႇ
ယိၼ်ႈၶူဝ်းလဵင်းရတၼႄႇ ႁူႈၵေႉပၼ်မေးထိင်း။ ၵမ်ႉထဵမ်ပၼ်ၶူဝ်းၶိူင်ႈတၢင်းမႆ

[1]ပုတ်ႈၵဝ်ၶေႃႈၵၢၼ်ပေႃႈမေႈ၊ ႁဵတ်းၵၢၼ်ပၼ်ပေႃႈမေႈ။

ၵၼ်ၵိုင်ႇတၢၼ်ႇ။ ၵေႃႉပဵၼ်မေႊၵေႃး ထုၵ်ႇလႆႈႁၢင်ႈႁဵၼ်းၶဝ်ႈၼမ်ႉတၢင်းၵိၼ်
ၶိင်ႇၶၢဝ်းမၢၼ်ႇ။ ထုၵ်ႇလႆႈၼပ်ႉယမ်ႁူမ်ႇလူမ်းတႆးၵေႃႉ ပီႈၼွင်ႉၽႆႇၽူဝ်ႇ။ ထုၵ်ႇ
လႆႈမီးသၸ်ၸႃႇ။ ထုၵ်ႇလႆႈထိင်းလူၺ်ႈလၵ်းႁိတ်ႈၶေႃႈ ၵၼ်ၵေႃႉၽူဝ်ႇဝၢင်းပၼ်။
ၵမ်ႇထုၵ်ႇလႆႈၶၢၼ်ႉ၊ ႁၢပ်ႇႁဵတ်းၵၢၼ်ဝတ်ႈထမ်းၵုမ်ႇထူၼ်ႈၼၼ်ႉ မီးႁႃႈယိူင်ႈၼင်ႇ
ၵၼ်ယဝ်ႉ။

ထူၼ်ႈသီႇလမ်း ပိၼ်ဝတ်ႈထမ်းတႆးၵေႃႉၵၼ်၊ တင်းပီႈၼွင်ႉႁိူၼ်းတိုၼ်ႈ
ႁိူၼ်းၼိူဝ်ယဝ်ႉ။ တေလႆႈမီးၼေႇတၼေႇလီတေႃႇၵၼ်၊ မေႃႁၵ်ႉတွၼ်ႈၵၼ်။
လၢတ်ႈၵႂၢမ်းဝၢၼ်ၶဝ်ႈႁူတေႃႇၵၼ်။ ၸွႆႈထႅမ်တၢင်းမၢၵ်ႈမီးၵၼ်။ ဝႆႉထၢၼ်ႈပိူင်း
ၵၼ်။ တေၵမ်ႇထုၵ်ႇလႆႈထိင်ၽဵတ်းၵၼ်။ လႆႈၸွႆႈထိုင်ၵၼ် မူဝ်ႈၵေႃႉၼိုင်ႈ မီး
တၢင်းလူဝ်ႇမေႃး။ တေၵမ်ႇလႆႈပွႆႇပဵတ်ႈၵၼ် မူဝ်ႈၽွင်းမီးတၢင်းယၢပ်ႇၽိုတ်ႇၼႆ ႁႃႈ
ယိူင်ႈယဝ်ႉ။

ထူၼ်ႈႁႃႈလမ်း ပိၼ်ဝတ်ႈထမ်း ပေႃးလဵင်ႉဢလႈလုၵ်ႈလဵင်ႉယဝ်ႉ။ ပေႃးလဵင်ႉ
ထုၵ်ႇလႆႈပၼ်ၵၢၼ် ၵၼ်ၵိုင်ႇၼမ်ႉႁဵင်းလုၵ်ႈလဵင်ႉ။ ပၼ်ၵႃႈႁဵတ်းၵၢၼ်ၵုမ်ႇပေႃး။
ထုၵ်ႇလႆႈယူတ်းယႃႇ မူဝ်ႈၽွင်းမီးၶႆႈမီးၼၢဝ်။ ထုၵ်ႇလႆႈပၼ်သူး၊ လၢႆႇၵ လႃးမူဝ်ႈ
ၶၢဝ်းယၢမ်းထုၵ်ႇလႅပ်ႈ။ ၵေႃႉပိၼ်လုၵ်ႈလၢင်ႈ ထုၵ်ႇလႆႈတွပ်ႇၼိုၼ်းလမ်း တေလႆႈ
ႁဵတ်းၵၢၼ်ၵွႆႈၵွႆႈ ၵမ်ႇလႆႈၶၢၼ်ႉ။ ထုၵ်ႇႁၵ်ႉၼပ်ႉယမ်၊ ထွမ်ၵၢဝ်ႇၵႂၢမ်း။ တေၵမ်ႇလႆႈ
လၵ်ႉလၵ်ႉ တေလႆႈၵၢဝ်ႇလၢႆႉသႂ်ႇၼိူင်းၼေႇၵၢၼ်ၼႆ မီးႁႃႈယိူင်ႈၼင်ႇၵၼ်ယဝ်ႉ။

ထူၼ်ႈႁူၵ်းလမ်ႇ ပိၼ်ဝတ်ႈထမ်းမုၼ်လၢဝ်ႈ ပုၼ်ႈၼေႇ တင်းၵူၼ်းႁိူၼ်း
ၼဝ်ယဝ်ႉ။ ၵူၼ်းႁိူၼ်းၼဝ် ထုၵ်ႇလႆႈၵဝ်တင်းပၸ်ႉလၸူဝ်းလိၵ်းသီႇယူင်ႈ လဵင်ႉလူ
လူလၢႆႈတၢင်းၼပ်ႉယမ်။ မီးတၢင်းႁၵ်ႉၼပ်ႉယမ်သေၸွႆႈထႅမ်။ မီးၸႂ်မိတ်ႈတႃႇသေ
သူးယွၼ်းႁူႉယူႇလီၵတ်းယဵၼ်။ မီးၼေႇတၼေႇသေ ၵမ်ႉယိုၼ်ႈပၼ် ၵၼ်ၶဝ်
လူဝ်ႇ။ ၵမ်ႉၸွႆႈၶဝ်ႈၼမ်ႉၽၵ်းသွမ်းၼၼ်ႉ ႁူၵ်းယိူင်ႈယဝ်ႉ။ လူဝ်းပိၼ်မုၼ်လၢဝ်ႈပုၼ်ႈ
ၼေႇယူႇၼိုင်းသႃႇသၼေႇၶဝ်ၵေႃး ထုၵ်ႇလႆႈတွပ်ႇၼိုၼ်းတေႃႇၵူၼ်းႁိူၼ်းၼဝ် ႁူႉၶဝ်
ဝေႈယၢင်ႇႁဵတ်းၵၢၼ်ၵႃႈသူဝ်ႇ။ မီးမိတ်ႈတႃႇၼေႇတၼေႇသူးယွၼ်းႁူႉယူႇလီ။
တိုၵ်း သူၼ်ႈႁူႉႁဵတ်းသၢင်ႈတႃႇၼေ သီႇလၵၢၼ်လီၵူသူဝ်ႇ ႁႂ်းၶေထမ်းမၸ်ႉ ၵၼ်
ပႆႇယၢမ်ႈလႆႈငိၼ်း။ ႁႂ်းယဝ်ႉသမ်ႉႁႂ်းထႅင်ႈ သပ်းလႅင်းႁူႉပွင်ႇလၸ်လီ။ ထုၵ်ႇလႆႈ

လိခေသော်ခဲန်းတၢင်းလီ ကၠခ်ၡုတ်ႏမိူင်းဃီခ် မီးဂျူဂ်းယိူင်ႏခဲ့ယဝ့်။

ဂမ်းခ်ၡဝ်းလံႏပ္ၚင့်လုဲဝူႏ ဃဝဂူခ်န်းရှိုခ်န်းခဝ် ကခ်ယူ့သၢင်ႏခ်င်းခ်ေႏ ရှိုခ်န်း၊ ခ်င်းမူ့ဂူခ်န်းတင်းလၢံခ်ဲ့ဂေႏ ယူ့ခ်င်းခ္ၚပ်ခ်ၢင့်သိခ်ထမ်း ကရိယလၢဝ်း ပုတ့်ဝွ့်ယူ့ယဝ့်။ ဂ္ၚပ်ႏခခ်ေင်ငလေႏ ခ်င်းသမ့်ယုတ့်တခ်ဂိယခ်ေခ့် မီးဝွ့်လ္ၚင်ႏခုခ် ကိခ်န်းပိုတ့်ပၢဂ်လၢတ်ႏခေဝေႏ မခ်န်းဝံႏသ ကမ့်လုဲႏဂူလုံးဂူးလဝ်ႏရျၢခ်န်း မီး သိခ်ထမ်းခဝ် ပးလိမ်ဝံႏကုပသဂ ဂူခ်န်းရှိုခ်န်းခဝ် ကခ်မီးသိခ်ထမ်း ပ္ၚင်ဂျိတ်း တၢင်းလီသေ တူလုံးထိုင်ခ်ေႏရှိုခ်န်း လ္ၚမ်းထမ်းခဝ်ဂ္ၚခ်ယဝ့်ခ်။[1]

သင်ဂေႏခိုင်ႏ ခ်ုႏပီခ်လၢဝ်းပုတ့်ခ် မခ်န်းကမ့်မီးပၢင်ပွ်ႏမဂ်းမခ်ႏ ကခ် တေလံႏဃၢခ်ခဝ်ႏလိုင်ႏခင်ခရိယခ်ခဝ် ဖိုတ်းခမ်ႏ၊ လမ်ဂူဝ် (bap-tism)၊ (ဂူလုံးတၢတေပီခ်လဝ်ႏရျၢခ်န်းငတ့် မီးလ္ၚဂ်းလၢံးဖိုခ်ဂၢခ် တေလံႏ ဂျိတ်းလ္ၚမ်းဝိခယေ)။ သင်ဂေႏခိုင်ႏ ရှူႏပ္ၚင့်လုဲခ်ုဝ် ခေႏထမ်းပုတ့်ထလဝ်ႏခ် သမ့်ရှူႏဝူႏ ခေႏထမ်းမခ်န်းလဝ်ႏခ်ဲ့ ပီခ်သော်ခဲန်းတၢင်းမၢခ်မ်ခ်န်းခ်သေ သမ့် ဂျိတ်းလ္ၚမ်းခ် ဂမ်းခခ်ေ မခ်န်းပီခ်လၢဝ်းပုတ့်ဂေႏခိုင်ႏယဝ့်။ ဂူလုံးဂူႏ လ္ၚမ်း ခင်မခ်န်းပီခ်ဖှိုင်ႏထုင်းဂဝ်ဂေ ကခ်သိုပ်လၢမ်းဂခ်မေး ကမ့်ရှဂ်း ကမ့် ခၢတ့်ခခ်ေ့ ဂေႏခခ်ေ့ တေလံႏဝူႏ 'ပုတ့်ထမ် သရခမ် ဂတ့်သမိ၊ ထမ်မမ် သရခမ် ဂတ့်သမိ၊ သင်ခမ် သရခမ် ဂတ့်သမိ' ခ်ယဝ့်သေ တိုဝ်းဂမ်သိခ် ရှူႏ –

1. ကမ့်ခၢႏတူဝ်လုဲပိုခ်န်းတၢံ၊

2. ကမ့်လဂ့်ခူဝ်းလိင်းပိုခ်န်း၊

3. ကမ့်ဖိုတ်းဂါမေသု၊

4. ကမ့်လၢတ်ႏဂုၢမ်းလိုခ်၊

5. ကမ့်ဂိခ်လဝ်ႏယၢႏမဝ်းဂမ်ခ် တီးပးႏခ်ေႏသင်ခ်ၢ မိုဝ်ႏမီးမေးတၢင်း လူ့ ပၢင်ပွ်ႏပူ့လၢဂခ်တေးလုံခခ်ေ့ယဝ့်။

မခ်န်းကမ့်မီးလၢံးခပ့်ဝၢင်းဂခ် ကမ့်ခခ်ေ ပဂ်းပိုင်လၢံးခဝ်ႏလူးလၢဝ်း ပုတ့် ကခ်တေလံႏဂျိတ်းလ္ၚမ်း။ သၢသခ်ေပုတ့်ထခ့် ပီခ်သော်ခဲန်းတၢင်းတၢဃဝ

[1]သင်၊ ပပ် 1 (မူ့လတ) ခ်ေႏ 234

သေ ကခၚ်လူဝ်ႇလံႈၡ်တ်းခၞ့်လမ့် ပ်ခၚ်သ်ခၚ်ႈတၢင်းမၢၵ်ႈဂၢင်ႇပ်တ်ႇယိုၚ်ႈယဝ့်။ ဝၠႈ တီႈတေ့ဂေၠႈ တီႈမိူင်းလၢဝ်းပုတ့်ခဝ် ယင်းမီးပၢင်လူႇတၢခၚ်း၊ ပွႆးလၢမ်းသၠႇသခၠေႇ ကခၚ်လီလူလီတူလုၺ်းသေ ၡၢင်ႈခ်မ့်လ်ပ်ႈ လွမ်းခငေ်ႇခၢဝ်းယၢမ်းထိုင်မၠးခခေ့် ယဝ်ႈ။ ယင်းမီးၡူခၚ်ႇၡၢင်ႈပုတ့်ထလဝ်ႈ တီႈခၞ်းဝတ့်ဝိၡၢခၚ်၊ ၷင်းမူး၊ ပၠးလ်မ်တူခၚ်ႈ ပေၠးထိ ကခၚ်လၢဝ်းပုတ့်ခဝ်တံႈတ်ခၚ်း၊ လူႇမွၵ်ႇ၊ ဝံႈသၠယူႇယဝ့်။ လိုဝ်းခၞ့် ကမ်ႇ လ်ႈဝၠႈ ပ်ခၚ်တၠႇသူးယွခၚ်းဂၢဝ်ႇခံ ၊ လိုင့်ခငေ်ႇသၠႇသခၠေႇဂိုဝ်းၾၠႉၽီခဝ်။ မခၚ်း ဂူလုၺ်းပ်ခၚ်ကခၚ်ၡဝ်းမီးတၢင်းခုၵ်းလ်လံႈပုတ့်ထလဝ်ႈဝၠႈ ပ်ခၚ်ဩၠႇခူးဝၠးခံသေ ပခၚ်တၢင်းခပေ့်ယမ်ဂၠႇရဝ တီႈမခၚ်းလဝ်ႈ ဂေႉကခၚ်လိခေ သ်ခၚ်ႈတၢင်းပခၚ် ၡဝ်းခၞ့်ဂူလုၺ်း။ ကခၚ်ၡဝ်းၡၵ့်သၠမ်တ်ႇပ်င်းၽိုင်ႈထုင်းလိုဝ်းခၞ့် ပ်ၵ့်ဝၠႈ မခၚ်းကမ်ႇ လမ်ႇလွင်ႈသေတၠႉ မခၚ်းမီးဂၠႈခခၚ် ကခၚ်ပခၚ်တၢင်းၡၢခၞ့်လ် ခရိုဝ်တၢင်းယုမ်ႇ သၠႇသခၠေႇသေ သမ့်ဂမ့်ထ်မ်ပုခၚ်ႈတၠႇလိုဝ်းၡ်င်းလၢခၚ်ႇ၊ ခမေ့်လ်ထမ်း လ်ၵ့်ခုမ်ႇ ခဝ် ၡ်ႈပ်လွမ်းသ်ခၚ်ႈတၢင်းခိုခၚ်ႈဂ်ၠႇလွႆးလွႆးခခေ့်ယဝ့်။

ဂူခၚ်းဂမ်ႈၽွင်ႈဝူခၞ့်ဝၠႈ သၠႇသခၠေႇပုတ့်ထခံ ဂူလုၺ်းပ်ခၚ်ကခၚ်မ်တ်ႈ လခၞ့်သုင်၊ ထမ်းသိခၚ်လခၞ့်သုင်၊ ပံၢးဝူခၞ့်လခၞ့်သုင်သေ ကဝ်ပွႆႇၽၠႈဝံ့လွင်ႈ ဂူခၚ်း၊ လွင်ႈပံၢးမၢၵ်ႈမီး ဂူခၚ်းမိုင်းၡဝ်းယူႇခံခခေ့် ပ်ခၚ်ကခၚ်ၽိတ်းဝံ့ယူႇ။ ပုတ့်ထလဝ်ႈတိုခၚ်းခဝ်ႈလ် တၠႇဂူခၚ်းတင်းလံၢ လံႈဂျေၠႇသိုဝ်းတေ့။ ကခၚ်မခၚ်း လဝ်ႈၡခၚ်ထိုင်ဧတ့ ပေၠးကမ်ႇလွမ်းသ်ခၚ်ႈတၢင်းၽိုၵ်ႇလိုခၚ်ႈ ကခၚ်ကိင်ခရိုဝ်သိၵ်ႈ ခၠႇသိခၚ်ထမ်း၊ ခမေ့်လ်ထမ်းပေၠးခံ မခၚ်းကမ်ႇလၢင်ႈလံႈတၢင်းဂျေၠႇသိုဝ်းလ်တ်ႈ တေ့မခၚ်း။ ဂူလုၺ်းဂၠႈ ကခၚ်လွမ်းၽဝလိုင့်ခငေ်ႇခံခခ့် မခၚ်းယၢပ်ႇဝံ့ ပုခၚ်ႈတၠႇ ၡၠၡွမ်ခူဝ်းလ်င်း ဧလႈခေၠႈဂၢခၚ်လေၠးဂီႇကခၚ်ဝၠႈခခ့် ပုတ့်ထလဝ်ႈၡူႉယူႇ။

ဂူလုၺ်းဂၠႈ ပုတ့်ထလဝ်ႈကမ်ႇခပေ့်ဝၠႈ တၢင်းမၢၵ်ႈမီးၽံၢႇခူဝ်းလ်င်းခခ့် ဝၠႈ မခၚ်းပ်ခၚ်ပိုင်ယ်ႇ လိၵ်းလွမ်ပိုခၚ်ႈ၊ မခၚ်းဂူလုၺ်းပ်ခၚ်ခိုင်ႈဂမ့် တၠႇၡွတ်ႈထိုင်တီႈယိုင်း မံၢ တၠႇၡွတ်ႈထိုင်ၽဝမ်တ်ႈသုင်သုတ်းဂူလုၺ်း။ ၷပ်ႈခခေဧလႈ ပုတ့်ထသၠႇသခၠေႇ ခပေ့်ဝၠႈ ခူဝ်းလ်င်းလေးလိမ်ႇခခ့် ကမ်ႇခမ်ဂေၠႈ လူဝ်ႇမီးဝံ့တၢခၚ်ႇတၢခၚ်ႇ ပုခၚ်ႈ တၠႇတေလံႈခမေ့်လ်ထမ်းခိုခၚ်ႈယ်ႇခံယဝ့်။

ပုတ့်ထလဝ်ႈ ကမ်ႇကဝ်ၽဝၽၢတ်ႇဂၢင်းဂံဂ်ၠႇသေတူင်ႇဝိုင်းဂူခၚ်း ပိုခ့်

ထၢၼ်ပၢႆးမၢၵ်ႈမီး၊ မၼ်းၸဝ်ႈတူၺ်းႁၼ်လွတ်ႇလႄး ၼႂ်းလွင်ႈၽၢႆႇတူင်ႇဝိူင်း
ၵူၼ်း၊ ၽၢႆႇပၢႆးမိူင်း၊ ၽၢႆႇပၢႆးမၢၵ်ႈမီးတင်းသဵင်ႈယူႇ။ တူၺ်းၶေႃႈသင်ႇသွၼ်မၼ်း
ၸဝ်ႈ ၵၢၼ်ၵဵဝ်ႇလူၺ်ႈလွင်ႈသိၼ်ထမ်း၊ ၼမ်ႉၸႂ်ထမ်း၊ ၽၢႆႇပၢႆးဝူၼ်ႉၼပ်ႉၸႂ်လိူဝ်း
ၶႂ်ႈသေ ႁဝ်းႁူႉႁၼ်လႆႈယူႇ။ ၵူၺ်းၵႃႈ ၵူၼ်းမိူင်းဝၼ်းတူၵ်းၶဝ် ၵၢမ်ႇႁူႉလွင်ႈဝႃႈ
ၶေႃႈသွၼ်ပုတ်ႉထၸဝ်ႈ ပႃးဝႆႉလွင်ႈတူင်ႇဝိူင်းၵူၼ်း၊ ပၢႆးမၢၵ်ႈ မီးလႄႈၽၢႆႇပၢႆးမိူင်း
ၼႆ။ ႁဝ်းယင်းႁၼ်လႆႈၶေႃႈထမ်းတင်းၼမ် ၵၢၼ်မၼ်းၵဵဝ်ႇၵပ်းလွင်ႈၸိူဝ်းၼႆႉ
မီးဝႆႉလွတ်ႇလႄး လၢႆတီႈ ၼႂ်းပပ်ႉပႃႇလိၸဝ်ႈယူႇ။ ႁဝ်းလၢမ်းၵၢဝ်ၵွၢၵ်ႇတူဝ်ယၢင်ႇ
ၵၢၼ်ၼိုင်ႈသေတူၺ်းၵွၼ်ႇ။

ၸၵ်ၵဝတ်တိသုတ်တ ၼႂ်းတီၶၼိၵႃယ (မၢႆ 26) ၸႅင်ႈၶေဝ်ႉတႅၵ်ႇတႅၵ်ႇ လႅင်းလႅင်းဝႃး တၢင်းၽၢၼ်ၼႆႉ ပိၼ်ငဝ်ႈႁၢၵ်ႈၶွင်တၢင်းယၢမ်ႈၵၢမ်ႇလီလႄႈၵၢၼ် ႁၢႆ။ ၸိူင်ႉၼင်ႇ လၵ်ႉၵၼ်၊ လၢတ်ႈၵႂၢမ်းလႅၼ်၊ ၽိတ်းမေးၵၼ်၊ ၸင်းၵၼ်၊ မိူၵ်ႈ တီႈၵၼ်လၵႂႃႇယဝ်ႉ။ ၸဝ်ႈၶုၼ်မိူင်းမိူဝ်ႈႁွၼ်ႉ ၸိူင်ႉၼင်ႇလူင်ပွင်ၸိုင် ယၢမ်း တေႃႇလႅဝ် ၵၢဝ်တၢင်းပၼ်တၢမ်ႇသေလႄႈ ၶတ်းၸႂ်တႅၵ်းတႅင်မေး တီႈၵၢၼ်မိူၵ်ႈ မႂ်ႈယူႇယဝ်ႉ။ ၵူႇတတၼ်ႇတသုတ်ႉတ ၼႂ်းၼိၵႃယၵၢၼ်ၸႅဝ်ၵၼ်ၵေႃႈ သပ်းလႅင်း ၶေလွင်ႈဝႃး ပေႃးၵၢဝ်လၢႆးၸိူင်ႉၼင်ႇဝႃးမေးၼွၼ်ႉၸႂ်ႉပေႃးၼႆ မၼ်းၵၢမ်ႇထိုင် တီႈ၊ ၵူၺ်းတေပဵၵ်ႇလၢႆဝႃးၼႆ။ ၵၢၼ်ပုတ်ႉထၸဝ်ႈပၼ်တၢင်းၶႂ်ႈၸႂ်ႉၼႄတႉလမ်ႉ ပုၼ်ႈတႃႇတေၵီးသႂ်ႇပိတ်ႈ တၢင်းမိူၵ်ႈၸိူင်ႉၸိူင်ႉၼင်ႇဝႃးမေးၼွၼ်ႉ ၸဝ်ႈၼိုင်ႈမိူင်း ၼႂ်း တေလႆႈၸႂ်ႉၸဝ်ႈၶႅၼ်ႈၸႂ်ႉၶႅၼ်ႈ၊ ၵမ်ႉထႅမ်ပၼ်ၸိူင်ႉၽၼ်း တၢင်းၶိူင်ႈၸိူင်ႈ တိူဝ်းတၢင်ႇယိူင်ႈ ပုၼ်ႈတႃႇတေၽၢၵ်ႇၵၢၼ်ႉၸႂ်ၽၼ်းယဝ်ႉ။ တေလႆႈၵမ်ႉထႅမ် ယိူၼ်ႈပၼ် ၼိူၼ်းတိူၼ်း ပုၼ်ႈတႃႇၵူၼ်းၵႃႉၶၢႆ တေလၢင်ႇပွင်ၵၢၼ်လႆႈၶိုၼ်း ၵၢၼ်ၵႃႉ။ ၵႃႈၼိူၼ်းလိုၼ်ပုၼ်ႈတႃႇၵူၼ်းထၢမ်ႈၵၢၼ်ၶုၼ်ၶဝ်ၵေႃႈ ထုၵ်ႇ ၸႂ်ႉပၼ်ၵူမ်ႇထုၼ်ႈယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၵၢၼ်ၵူၼ်းမိူင်းၶဝ် ၸႂ်ႉတၢင်းၸႂ်ႉထႅမ် ၵူမ်ႇထုၼ်ႈ တႃႇၶေႃးၵၢၼ်လႆႈတႂ်ႈၶဝ်ၶႄႈ ၶဝ်တၵ်းႁၢၵ်ႈပိင်းၸႂ်ၵၢၼ်ၶဝ်၊ တေၵမ်ႉမီးတၢင်းမၼ်ႈၶိူင်ႈ၊ ၸႂ်သုၵ်ႈသၢၵ်ႈသင်သေ လိၼ်းသုတ်းမၼ်း ဝၢၼ်ႈမိူင်း တၵ်းတေၵတ်းယဵၼ် လွတ်ႈၽေးၶၼ်ယဝ်ႉ။[1]

[1]တီႉ၊ ပပ်ႉ 1 (ၵူဝ်ႇလမ်ႇပူဝ်ႇ–1929) ၼႃႈ 101

ၵွပ်ႈၶၼ်ၼဝ်ႉငလႈ ပုတ်ႉထလဝ်ႈ လၢတ်ႈၼေၵူၼ်းႁိူၼ်းၼဝ် လွင်ႈဝႃႈ တႃႊတေႁူပ်ႈပၢႆးမၢၵ်ႈမီးၼိုၼ်ႈၼၼ်ႉ မၼ်းလမ်ႊလွင်ႈၵႃႈႁိုဝ်ၶၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵူလ်းၵႃႈ ၶၼ်ၼဝ်ႉ မၼ်းၶမ်ႊပွင်ႊဝႃႈ မၼ်းလဝ်ႈသၽေႃးလႆႈလွၵ်ႉ လူဝ်ႊလႆႈမီးလွၵ်ႉ လေႃးၽႃ– တၢင်းလွၵ်ႉလပ်းပိၼ်းၼိုဝ်ၼူဝ်းလိင်းလေးလိမ်ၼႆ။ ၵွပ်ႈဝႃႈ လွၵ်ႉလႃႉၼဝ်ႉ မၼ်းသၢၼ်ၼတ်းၵၼ်တင်းၼေႃႈသင်ႊသွၼ်မၼ်းလဝ်ႈ၊ လိမ်သမ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈၶမ်ႊ လႆႈလွၵ်ႉ လႆးႁႃလိင်ႉတွင်ႉၵူႈလႆးလႆး။ ယင်းမီးၵၢၼ်ၵႃႉၼႆမၢၵ်ႊၵွင်ႈလိုၼ်းယၢမ်း၊ လိင်ႉ သတ်းတႃႊၼႃႈၼႆၵိၼ်လူဝ်းၼဝ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈဝႃႈပိၼ် ၵၢၼ်မၢပ်ႊမုၵ်ႈ ၼိူင်းၵၢၼ်လိင်ႉ တွင်ႉ လူင်ႉၼၼ်ႊႁဝ်းလႆႈႁၼ်မႃးလိမ်လဝ်ႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၵူၼ်းၵေႃႉၼိုင်ႈလိုဝ်ႈဝႃႈ တီၼလႃၼု ၵူႃႊလေႊဝႆႈသႃပုတ်ႉထလဝ်ႈ မိုဝ်ႈ ဝၼ်းၼိုင်ႈသေလၢတ်ႈဝႃႈ ‘လဝ်ႈႁဝ်းတီႈၼႃႈ ႁဝ်းပိၼ်ၵူၼ်းႁိူၼ်းယူဝ်းယူဝ်း ၵုၼ်း ၼေႃႈႁိူၼ်းတႃယေးသေ လိင်ႉလုၵ်ႈလိင်ႉမေးၶေႃႈ။ ပုတ်ႉထလဝ်ႈႁဝ်း ၼိၼ်းတေႃႈ ႁေႃးပၼ်ထမ်း ၶၼ်လၢင်ႈပၼ်ၽွၼ်း ႁူပ်ႈလႆႈၵတ်းယိၼ်သူဝ်းလွၵ်ႉလူဝ်ႈလၢတ်ႈၼဝ်ႉ ငလႈ လၢတ်ႈၼေႃႈၼေၼ်ႉၼႃႈလူး’ ၼႆယဝ်ႉ။

ပုတ်ႉထလဝ်ႈႁေႃးၼေမၼ်း လွင်ႈတၢင်းသီႊယိုင်ႈ ၶၼ်လၢင်ႈပၼ် တၢင်းၵျေႊသိုဝ်းၵူၼ်းႁိူၼ်းၼဝ် ပုၼ်ႈတႃႊလၢတ်ႈၼဝ်ႉ ၶိၵ်ႊလၢတ်ႈၼေႃႈယဝ်ႉ။ ထူၼ်ႈၼိုင်ႈၼဝ်ႉလမ်း မၼ်းတေလႆႈၵတ်ႉၼ်ၼ်ႊ၊ ပွင်ပိၼ်လႆႈ၊ ပႃးလွၵ်ႉ၊ ၵွႉ ၼိူင်းၼေႃႈ ၵၢၼ်လိင်ႉတွင်ႉမၼ်းသေ လုၵ်ႉႁိၵ်ႉတ်းၼတ်းလွၵ်ႉ (ၵုတ်ထႃၼသေမ်ပတႃ)။ ထူၼ်ႈသွင် လမ်း မၼ်းလူဝ်ႊမေႁွမ်သိမ်းပိၼ်း၊ ပွႉပႃးပိုၼ်းၼဝ်ႈမၼ်း၊ ၶၼ်မၼ်းလႆႈမႃးလွမ်း ထမ်းလႆႈမႃးၵွပ်ႈႁိုဝ်ႊလႆၼႆးယွႉမၼ်း (ၶႃရၵ်ႉၼသမ်ပတႃ)။ ထူၼ်ႈသၢမ်လမ်း မၼ်း ထုၵ်ႊလႆႈမီးၵူလ်းၵေႃႉလီ (ၵလယႃၼမိတ်တတႃ) ၵေႃႉမီးသလိုလႃႊ လၵ်းလိမ်၊ မီးသိၼ်၊ မီးလၢၼ်ႊ၊ မေၶွၼ်ပႆလွမ်းသိၼ်ႈတၢင်းလီ လွတ်ႈတၢင်းမုၵ်ႈ။ ထူၼ်ႈ သီႊလမ်း ထုၵ်ႊလႆႈမေလွၵ်ႉလႆႊ၊ ယႃႊလွၵ်ႉၼမ်ၼေႊ၊ ၶေႊၼေႊ၊ ပွင်ႊဝႃႈ ယႃႊမီး တင်းလေႃးၽသေလႆၼေႊသေ ၶဝ်သိမ်းဝႆႉ၊ ၶမ်ႊသိုဝ်းၵိၼ်သိုဝ်းလႆႊ၊ ငလႈယႃႊ လႆႊၽူဝ်ႉလႆႊၽႃႉ ၶၼ်ဝႃႈ (သမလီဝိၵတႃ) ၼႆ လိုဝ်းၼဝ်ႉယဝ်ႉ။

ဝႆးၼေၼ်ႉ ပုတ်ႉထလဝ်ႈသိုပ်ႊႁေႃးငၼ ၵၢၼ်လီသီႊယိုင်ႈ ၶၼ်ပၼ် ၽွၼ်းလီတႃႊၵူၼ်းႁိူၼ်းၼဝ် တႃႊလႆႈၵျေႊသိုဝ်းမုဝ်းၼေႃႈယဝ်ႉ။ ထူၼ်ႈၼိုင်ႈလမ်း

သတ်ႉထႃႇ– မၼ်းတေလႆႈမီးတင်းသတ်ထႃႇ ယုမ်ႇယမ်ၶိူဝ်သိၼ်ထမ်း၊ ၵၢမ်ႇ၊ ၵႃႈၶၼ်တၢင်းဝူၼ်ႉလီယဝ်ႉ။ ထူၼ်ႈသွင်လမ်း သီႇလ–မၼ်းလူဝ်ႇၵမ်သိၼ်မီးသိၼ် ဢမ်ႇၶႃႈ ၸႂ်ပိူၼ်ႈတၢႆ၊ ဢမ်ႇလၵ်ႉၶူဝ်းလိူင်းပိူၼ်ႈ၊ ဢမ်ႇၽိတ်းၵႃႇမေႇသု၊ ဢမ်ႇလၢတ်ႈၵႂၢမ်းလႅၼ်၊ ဢမ်ႇၵိၼ်လဝ်ႈယႃႈမဝ်းၵမ်။ ထူၼ်ႈသၢမ်လမ်း ၸႃႇၵ မီးၸႂ် ၸေႇတၼႃႇပုတ်းပုတ်းပွႆႇပွႆႇ လူႇတၢၼ်းမႅင်ႇၶူဝ်းလိူင်းငိုၼ်းၶမ်းပၼ်ပိူၼ်ႈ ႁႂ်ႈပဵၼ်ၶူဝ်းၶွင်ၶဝ်။ ထူၼ်ႈႁႃႈလမ်း ပၺ်ႇၺႃႇ၊ မၼ်းထုၵ်ႇလႆႈပွင်ၸၽ ပၺ်ႇၺႃႇ ဢၼ်ၸၢင်ႈဢွၼ်ထိုင်တုၵ်ႉၶမွတ်ႇသုတ်းယဵၼ်၊ ႁူႉႁၼ်ၼိပ်ႉပၢၼ်ႇ ၸိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႈ။[1]

မၢင်ပွၵ်ႈ ပုတ်ႉထၸဝ်ႈ ယင်းႁေႃးၶေၵေႃႇတီႈၵႂၢင်ႈ လွင်ႈႁွမ်ငိုၼ်း ၸၢႆႇငိုၼ်းၶၼ်ႉႁွၼ်ႇ။ တူဝ်ယၢင်ႇမၼ်းလမ်ႉ မိူဝ်ႈမၼ်းၸဝ်ႈလၢတ်ႈၶေ ၸၢႆးမၢဝ်ႇ သိၵႃႇလၶၼ်ႉ မၼ်းၸဝ်ႈဝႃႈ ‘မၼ်းထုၵ်ႇလႆႈၸႂ်ႉၸၢႆႇ ၶိုင်ႈပုၼ်ႈ ၼိုင်ႈသီႇပုၼ်ႈ ငိုၼ်းၶဝ်ႈလဝ်ႈၵဝ်ႇယဝ်ႉ။ ၶိုင်ႈၼိုင်ႈ သမ်ႉၽင်ႇဝႆႉၼႂ်းၵၢၼ်မၢၵ်ႈမီးသေ ထူၼ်ႈသီႇ ၼၼ်ႉ ဝႆႉတိုဝ်းမိူဝ်ႈယၢမ်းမီးမႄးၵၢၼ်လမ်ႇလွင်ႈၼၼ်ႉ’ ဝႃႈၼႆ။[2] မိူဝ်ႈပွၵ်ႈၼိုင်ႈ ပုတ်ႉထၸဝ်ႈလၢတ်ႈၶေသေထေးဢၼႃႇထပိၼ်တိၵ ၵေႃႉပဵၼ် လုၵ်ႈသႃႇဝၵမၼ်း ၸၼ်ႉၵေႃႉပူၵ်းတင်ႈဝတ်ႉၸေႇတဝၼ်ႇ တီႈဝဵင်းသႃႇဝတ်ႉထီႇၼႆႉဝႃႈ ယင်းမီးတၢင်း ၵျူႇသိုဝ်းသီႇယိုင်ႈၼႆယဝ်ႉ။ ထူၼ်ႈၼိုင်ႈလမ်း ပဵၼ်တၢင်းၵျူႇသိုဝ်း ၵွပ်ႈမီးၶူဝ်း လႅင်းလေးလိမ်ႇၵုမ်ႇထူၼ်ႈ ဢၼ်လႆႈမႂ်းလွမ်းထမ်း (ဢတ်ထိသုၶ)။ ထူၼ်ႈသွင် လမ်း ၸႂ်ႉၸၢႆႇငိုၼ်းလွတ်ႈလွတ်ႈလႅဝ်းလႅဝ်း ပုၼ်ႈတႃႇမၼ်း၊ ပုၼ်ႈတႃႇလုၵ်ႈမေး ႁူးယေးမၼ်း၊ တႆးၵေႃႉမၼ်း တင်းၶႄႈၵၢၼ် လွင်ႈလူႉတၢင်းတၢၼ်း (ၽေႃၵ သုၶ)။ ထူၼ်ႈသၢမ်လမ်း ဢမ်ႇမီးၼီႈ မီးၶွတ်ႇ (ဢၼၼသုၶ)။ ထူၼ်ႈသီႇလမ်ႉ ဢမ်ႇမီးတၢင်းၽိတ်းဢၵုသူဝ်ႇ၊ ယူႇလူလၺ်ႈၽဝသုၵ်ႈလိၼ်ႈ (ဢၼဝဇ်ဇသုၶ) ၼႆယဝ်ႉ။ တီႈၼႆႉ ထုၵ်ႇလီလႆႈၽႅင်ႈႁူႉဝႃႈ ဢၼ်ၵိဝ်ႇၵပ်းပႆးမၢၵ်ႈမီးၼႆႉ မီးသၢမ် ယိူင်ႈသေ ပုတ်ႉထၸဝ်ႈသမ်ႉ သိုပ်ႇပၼ်သတိဝႃႈ တၢင်းၵျူႇသိုဝ်း ၵွပ်ႈလူလၢႆႈ တၢင်းမၢၵ်ႈမီးငေး ၵွပ်ႈၶူဝ်းလႅင်းလေးလိမ်ၼႆႉ မၼ်းဢမ်ႇတၢၼ်ႇတၢင်းၵျူႇသိုဝ်း

[1]ဢင်ႇ, (ၵူဝ်ႇလမ်ႇပူဝ်ႇ–1929) ၼႃႈ 786

[2]တီႇ၊ ပပ်ႉ 3(ၵူဝ်ႇလမ်ႇပူဝ်ႇ–1929) ၼႃႈ 115

[3]ဢင်ႇ၊ (ၵူဝ်ႇလမ်ႇပူဝ်ႇ–1929) ၼႃႈ–232–233

လႂမ်းထမ်း ၶွင်းသိပ်းႁူၵ်းပုၼ်ႈ ၶိုင်ႈပုၼ်ႈဝႃႈၼႆ။[3]

လုၵ်ႉတီႈၵၢၼ်သပ်းလႅင်းမႄးတၢင်းၶိူဝ်ၼၼ်ႉသေ ႁဝ်းလႆႈႁၼ် လႂင်ႈဝႃႈ ပုတ်ႉထလဝ်ႈ ၶႆႈလွင်ႈလူလ်ႈလႂင်ႈၽႂ်ႈ,မၢၵ်ႈမီး ဝႃႈပဵၼ်ၶိူင်ႈယိပ်းတၢင်းတိုဝ်းပုၼ်ႈ တၢႉတၢင်းၵျႄႉလွင်ႈၵူၼ်းႁဝ်းယူႉ။ ၵူလ်းၵႃႈ မၼ်းလဝ်ႈ ၵမ်ႉၼပွႆႇဝႃႈ ၼၼ်ႇပဵၼ် တၢင်းၵျႄႉသိူဝ်း ၵၼ်တေႇၵၼ်မၢၼ်ႉၼႆ။ မိူဝ်ႈၵၼ်မၼ်းလဝ်ႈ ပၼ်ႁႅင်းၽႂ်ႈ ပႆးမၢၵ်ႈမီးၶိုၼ်ႈၼၼ်ႇ မၼ်းလဝ်ႈဝႆႇၼမ်ႇလွင်ႈထမ်းလီၶိုၼ်ႈယွႆႉ ၵၼ်လၢင်ႈပၼ် တၢင်းၵျႄႉသိူဝ်း၊ ႁတ်းယႅၼ်၊ ႁႃၼ်ႇလွင်ၼႆႇ ပႅၼ်ပိူင်ယွႆႉတၢႉတင်းလႆႈယဝ်ႇ။

ပုတ်ႉထလဝ်ႈ မီးတၢင်းႁၼ်ထိုင်ၶိူဝ်ပႆးမိူင်း၊ လႂင်ႈသိုၵ်းသိူဝ်၊ လႂင်ႈႁတ်း ယႅၼ်လိူဝ်းၼႆႇယူႉ။ တီႈၼႆႇ ၶွႆႈသိုပ်ႉသပ်းလႅင်းၶေထႅင်ႈ လႂင်ႈဝႃႈ သၢႉသၼႄႉ ပုတ်ႉထၼႆႇ ႁမ်ႇထႅမ်ပၼ်ႁႅင်းလိူဝ်းဝႃႈမႄးၼၼ်ႉသေ သမ်ႇႁွႄးသႂၼ် တၢႉတေလႂမ်း ထမ်း ၵဝိႁိမ်သ–ၵမ်ႉၼႃႈတိၵ်းငၼ်းပေႇႁိၼ်ႁၼ်၊ တၢႉတေလႆႈႁတ်းယႅၼ်ႁၼ် သေ ၵမ်ႉပၼ်ႁႅင်း တၢႉသုၵ်ႉၵူၼ်ႁဝ်းႁၼ်၊ ပေႇႁိၼ်ႁၼ် ၼႃႈတႃႇႁၼ်ၼၼ်ႇ။ ပေးၵဝ်လႂမ်းသၢႉသၼႄႉပုတ်ႉထဝႃႈ ‘သိုၵ်းသိူဝ်လႂမ်းတြႃး’ ၵၼ်ဝႃႈၼႆႇ မၼ်း ၵမ်ႉမီး၊ ၵူလ်းပၼ်ၼေႃႈၵႃမ်းၵၼ်ၽိတ်းၽူၼ်သေ ႁႃလႂင်ႈႁႃတၢင်းဝႃႈ မၼ်း မၼ်ႈ တၢႉတေႁူမ်ႉတူမ်းတေႃးသ၊ တၢင်းမိူၵ်ႈလိူင်း၊ ပေႇႁိၼ်ႁၼ်၊ ၼႃႈႁၼ်တႃႇ လိူဝ်းၼႆႇၵူလ်း။ ၽွင်သမ်ႇတၼ်ပ်းတတ်းဝႃႈ လႂမ်းတြႃးၵမ်ႉလႂမ်းတြႃး?။ ၵေႉမီးႁႅင်း ယွႆႉ တင်းၵေႉမိူၵ်ႈသေပူၼ်ႈၼႆႇ ပၼ်ၵၼ်လႂမ်းတြႃးသေ ၵေႉမီးႁႅင်းၵေႉ တင်း ၵေႉသုမ်းၼႆႇ ဝႃႈပၼ်ၵမ်ႉလႂမ်းတြႃး။ သိုၵ်းႁဝ်းၼႆႇၵူလ်း လင်ႉလႂမ်းတြႃး၊ သိုၵ်း သူၵမ်ႉလႂမ်းတြႃးၼႆ။ ပုတ်ႉထသၢႉသၼႄႉငတေႇ ၵမ်ႉယႂမ်းႁပွႆႇတၢင်းဝူၼ်ႇသႂၼ်ႉ လိူင်ႇၼႆ။

ပုတ်ႉထလဝ်ႈၵမ်ႉလွင်ႈၵူလ်းႁွႄးသႂၼ်ၶေထမ်းၵဝိႁိမ်သ၊ တၢင်းႁတ်း ယႅၼ်၊ တူၼ်တူဝ်မၼ်းလဝ်ႈႁမ်းလႅဝ် ၵွႃႉတီႈၼႄႈသိုၵ်းသၢႉႁီႉၼဝ် တင်းၵေႃးလိယ ၼဝ် ၵၼ်တေတိုၵ်းတေႃးႁၼ် ႁႂပ်ႈႁိမ်ၼမ်ႇႁႄးႁိၼီႉ,ၼၼ်ႇသေ ႁၢမ်ႈသိုၵ်းၼၼ်ႇ မႄး။ ထႅင်ႈႁမ်းၶိုင်ႈ မၼ်းလဝ်ႈႁၢမ်ႈၼုၼ်ၵလၢႉတသတ်ႈ ၵၼ်တေၵွၢႉတိုၵ်းမိူင်း ဝူလ်ႉ,သၢႉလီ, ၼိူဝ်းၼုၼ်ဝတ်ႉလီႉ,ၼဝ်မႄးယူႉ,ႁႂၼ်ႉ။

မိူဝ်ႈပႃၼ်ပုတ်ႉထလဝ်ႈယႃမ်းၼၼ်ၵေႃႈ တေႃးမိူၼ်ႁၼ်ယႃမ်းတေႃႈလႅဝ်

ယင်းမီးလဝ်ႈၶုၼ်ႁွၼ်းမိူင်းၶဝ် ၵၼ်ၵမ်ႉလွမ်းထမ်းၶဝ်ယူႇ။ ႁူၼ်းမိူင်းၶဝ်လႆႈ ၶၢမ်ႇတၢမ်ႇတဵၵ်းတဵင်၊ ႁွတ်ႈၵိၼ်ၽိုၼ်းၶမ်း၊ ပေႃႉႁဵမ်၊ ၶႃႈတႆး၊ ၵဵပ်းၶွၼ်ႇပူၼ့်တီႈ သေ ဝႆႉတၢမ်ႇၶၵ်ႉၶျေၶိူဝ်ၶဝ်။ ႁွပ်ႈလွင်ႈတၢင်းႁဵတ်းၵမ်ႇမိူၼ်ႁူၼ်းၼႄႈ ပုတ်ႉ ထလဝ်ႈမီးတၢင်းၵိတ်းလူယႂ်ႇလူင်တေႉ။ ထမ်ႇမပတၵတ်ႉထၵထ ၵဵပ်းႁွမ်ၶေႃႈ မုၼ်းဝႆႉဝႃႈ ႁွပ်ႈၶၶၼ်ၼႄႈပုတ်ႉထလဝ်ႈ မီးၸႂ်ယိူင်းၵၢၼ်း တႃႇပူၵ်းပွင် လူင်ပွင် လိူင်ႈႁူႈလီ။ တၢင်းႁၼ်ထိုင်မၼ်းလဝ်ႈၶိူဝ်ၵၢၼ်မိူင်း၊ တူင်ႇဝိူင်းႁူၼ်း၊ ပႃးမၢၵ်ႈမီး ၽွင်းမိူဝ်ႈပၢၼ်မၼ်းလဝ်ႈၶၶႅ် ပဵၼ်ၵၼ်လီသူၼ်ၸႂ်ယူႇတေႉ။ မၼ်းလဝ်ႈၸိူ ၶေဝႃႈ ဝၢၼ်ႈမိူင်းတိူင်းၵႃး သုၵ်ႉယုင်ႈမႃး၊ ယူပ်ႈယွမ်းမႃး၊ လီငိၼ်းၽၢၼ်ႈမႃး ၵႃႈႁိူဝ်ၶိုင်ႈ မိူဝ်ႈလူင်ပွင်လိူင်ႈ၊ လဝ်ႈၶုၼ်၊ ၽွင်းမိူင်းၶဝ်ၼႄႈ ၽူႈၵမ်ၵၢၼ်ၶဝ် ၵမ်ႉလွမ်းတြႃး၊ ၵိၼ်းသူးၵိၼ်လၢပ်ႈမႃးၶၶႅ်။ ပုၼ်ႈဝၢၼ်ႈမိူင်းတေၵတ်းယၢၼ် ၶၶႅ် တေလႆႈမီးလူင်ပွင်လိူင်ႈလွမ်းတြႃးယဝ့်။ ႁဝ်းတေႁဵတ်းႁိူဝ်ႁူႉလႆႈ လူင်ပွင် လိူင်ႈ လၢႉၵၼ်လွမ်းတြႃးၵၼ်ဝႃႈၶၶႅ် ပေႃးႁဝ်းလူတူလ်း ‘ဝတ်ႈထမ်းလဝ်ႈ ၶုၼ်မိူင်းသိပ်းယိူင်ႈ’ ၶႂ်းလႄႇတၵၼ် တေလႆႈႁူႉယူႇလိူင့်ၶၵေႇပုတ်ႉထလဝ်ႈ သပ်း လဵင်းၶၶႅ်ယဝ်ႈ။[1]

ၶေႃႈ ‘ရူလ’ ၵၼ်ၶႆႉ ႁဝ်းထုၵ်ႇလႂ်ႉတဵၼ်းတၢင် လူင်ပွင်လိူင်ႈ ၵၼ် လႂ်ႉတိူဝ်းယူႇတေႃႈလဵဝ်ၶႆႉယဝ့်။ ႁွပ်ႈၶၶၼ်ၼႄႈ ၵႃႈပဵၼ်လူင်ပွင်လိူင်ႈတင်းလူင် လိူင့်ၶၵေႇၽူႈႁွၼ်းမိူင်း၊ ၽွင်းမိူင်း၊ ၽူႈၵွၼ်ႁူဝ်ၽႃႇပႃးမိူင်း၊ ၽႃႇမႃမီး တင်းႁွင်ႈ ၵၢၼ်တတ်းသိၼ် လိူဝ်းၶႆႉၵေႃႈၶဝ်ႈပႃးၶႂ်းၶေႃႈဝေႃးႁၢၼ် ‘ၶုၼ်’ ၶႆႉယဝ့်။

မႃၶိုင်ႈ ဝတ်ႉထမ်းလဝ်ႈၶုၼ်လမ်း တၢၶ– ႁဵတ်းသၢင်ႈတၢင်းလူႇတၢင်း တၢၼ်းယဝ့်။ လဝ်ႈၶုၼ်ၶႆႉ ၵမ်ႉထုၵ်ႇလႆႈထီႇၶဵဝ်၊ မဵတ်ႇႁၵ်ႉၶူဝ်းလဵင်း၊ ထုၵ်ႇ လႆႈလႄႇၵမ်ႇပၼ် တႃႇပိူၼ်ႈလႆႈမၢၵ်ႈမီးယဝ့်။

မႃသွင်လမ်း ပဵၼ်သီႇလယဝ့်။ မၼ်းၵမ်ႉထုၵ်ႇလႆႈၶႃႈႁဵမ်ပိူၼ်ႈ၊ လၵ်ႉ လဵၼ်၊ ႁွတ်ႈၵိၼ်ၽိုၼ်းပိူၼ်ႈ၊ ပူၼ့်ပဵၼ်ၵႃႇမ၊ လၢတ်ႈၵႂၢမ်းလဵၼ်၊ ၵိၼ်လဝ်ႈယႃႈ မဝ်းၵမ်။ လိူဝ်းၶႆႉပွင်ႇဝႃႈ တီႈလၢမ့်တဵမ်ႇမၼ်း မၼ်းထုၵ်ႇလႆႈၵမ်သိၼ်ႁၢႈယဝ့်။

မႃသၢမ်လမ်း ပဵၼ်ပရိလႂ်ႉလႄႇၵယဝ့်။ မၼ်း ထုၵ်ႇလီလႆႈပွႆႇပဵတ်ႈ ၵူႈသမ်ႇ

[1]လႄႇတၵ၊ ပပ့် 1, ၶေႃႈ 260,399; ပပ့် 2, ၶေႃႈ 400; ပပ့် 3, ၶေႃႈ 274,320; ပပ့် 5, ၶေႃႈ 119,378

သဵၼ်ပိူင် ပုၼ်ႈတႃႇၵူၼ်းတင်းလၢႆတၢၵ်းလႆႈလီယဝ်ႈ။ ႁွပ်ႈၼႆႉ မၼ်းလူဝ်ႇလႆႈတူဝ်ႈ တၼ်းတႃႇတေပွႆႇပဵတ်ႈတၢင်းသႃႇလွင်ႈလဝ်ႈၵဝ်ႇ၊ လိုဝ်ႈသဵင်လိုဝ်းဥလႈ ပႃးလဵမ် ၶႃႈသၢၵ်ႈမၼ်း ပုၼ်ႈတႃႇၵူၼ်းမိူင်းတင်းလၢႆၸဝ်ယဝ်ႈ။

မၢႆသီႇလမ်း ပဵၼ်ၶလွင်ႇလဝ– လွင်ယဵတ်ႇလွင်သိုဝ်ႈယူဝ်းယဝ်ႈ။ တေလႆႈဝေႈ ပဵတ်ႈၶၵတိသီႇယိူင်ႈ ၶၼ်ဝုႈ ၵူဝ်၊ ႁၵ်ႇလွမ်းပုႈလွမ်းၽၢႆႇ၊ မေႈႁ တေႃးသ သုမ်ႇ ငုမ်းမိူဝ်ႈလတ်းၼေႈၵၢၼ်၊ တေလႆႈလွင်မၼ်ႈၼိမ်သေ ၶမ်ႇလဵၼ်ၵူၼ်းမိူင်းၼဝ်။

မၢႆႁႃႈလမ်း ပဵၼ် မတ်ႇတဝ လွင်ၵူၼ်ႈၵွၼ်ႇ လွင်ၵိတ်းလူပိူၼ်ႈယဝ်ႈ။ မၼ်း တေလႆႈႁၵ်ႇႁွမ်ပိူၼ်ႈ ၶမ်ႇဝွႆႇမုႇၼၽဵၼ်သုင်တေႃႇပိူၼ်ႈ။

မၢႆႁူၵ်းလမ်း ပဵၼ် တပ– တၢင်းယၢမ်ႈ တၢင်းၵမ်သိုဝ်ႈယူဝ်းယဝ်ႈ။ မၼ်းတေ လႆႈယူႇၽဝလွမ်းပိူင်ယူဝ်းယူဝ်း၊ ၶမ်ႇမိုင်ႇမဝ်းလွမ်းၽဝလေးလိမ်ႇၼဵမ်ႇ လီ ဥလႈမီးတၢင်းၼိၼ်ထိင်းတူဝ်လွင်ယဝ်ႈ။

မၢႆၸဵတ်းလမ်း ပဵၼ် ၶၵ်ႇၵေးထ ၶၼ်လွတ်ႈၵွၵ်ႇလွင်လမ်ၼွႆႇယဝ်ႈ။ မၼ်း တေၶမ်ႇလႆႈမီးလွင်သူလၢႆႈ ပဵင်းလင်းတေႃႇပိူၼ်ႈ။

မၢႆပဵတ်ႇလမ်း ပဵၼ်ၶဝိႁိမ်ႇသ ၶမ်ႇၼုႈငဵၼ်းပိူၼ်ႈ၊ ၶမ်ႇပေႃႇၵိၼ်ပိူၼ်ႈ၊ ဝေႈယၢင်ႇပဵတ်ႈသိုၵ်းသိူဝ် ၶၼ်လၢင်ႈၼုႈ၊ တဵၵ်းပေႃႇၵိၼ်ပိူၼ်ႈသေ ႁဵတ်းႁိူႈ တၢင်းၵတ်းယဵၼ်ၼိုၼ်ႈယွင်ႇယဝ်ႈ။

မၢႆၵဝ်ႈလမ်း ပဵၼ်ၼၼ်တီႇ– တၢင်းယိူၼ်ႇၵၼ်ႈ ဝွႆႇလွင်ယၢဝ်းၼွႆႇယဝ်ႈ။ မၼ်း တေလႆႈယိူၼ်ႇၼၢမ်ႇတၢင်းယၢပ်ႇၽိုတ်ႇ၊ ပိူၼ်ႈႁဵတ်းၶမ်ႇလီတေႃႇမၼ်းၼၼ်ႇ ယဝ်ႈ။

မၢႆသိပ်းလမ်း ပဵၼ်ၶဝိရေးထ– ၶမ်ႇၼတ်းထဵင်ၵၢင်လွင်ၵူၼ်းမိူင်းယဝ်ႈ။ မၼ်းတေၶမ်ႇလႆႈႁၢမ်ႈသီးတၢင်းၼိုၼ်ႈယွင်ႇ၊ ၽၢႆႇမၢၵ်ႈမီးၵူၼ်းမိူင်း။ ၽၢႆႇၼိုင်ႈ ပွင်ႇ ဝုႈ မၼ်းထုၵ်ႇလႆႈပိူင်ႇႁွၼ်းငမ်းဝၢၼ်ႈမိူင်းမၼ်း ႁိူႈထုၵ်ႇမဵၼ်ႈၵၼ်တင်းၵူၼ်း မိူင်း။

သင်ဝုႈ ၼုၼ်ႁွၼ်းငမ်းဝၢၼ်ႈမိူင်းမၼ်းဝွႆႇလီလီ လွမ်းၼမ်ႇၵတ်ႇၶၼ်ဝုႈ မေးၼွႆႇၼႆႉလိူင် ဝၢၼ်ႈမိူင်းတၵ်းသိုဝ်းသႃႇယဝ်ႈ။ ၶၼ်ၼွႆႇ မၼ်းၶမ်ႇလွင်ႈၵူလၢႆးပဵၼ် ဝူၼ်ႇၶဝ်၊ ၼုၼ်ႁေၼမ်းၶသေးၵ မိူင်းၶိၼ်းတီးယႃးၵေႈ လွမ်းမၢႆမီးဝတ်ႈထမ်း

လဝ်ႈၶုၼ်သေ ၵွၼ်းငမ်းဝၢၼ်ႈမိူင်းမၼ်းမႃးယဝ်ႉ။

လူၵ်ႈၵမ်ႇၽႃႇတေႃႈလိၵ်ႈၼၼ်ႉ ႁဝ်းလႆႈယူႇလူလႆႈတၢင်းပိၼ်းၵူဝ်၊ ထၢင်ႇထိုမ်ၵၼ်၊ ၼိုင်ႇၶတ်းတေႃႇၵၼ်သေႇသေႇ။ ၽူႈမီးပၺ်ႇၺႃႇပႆးသႆး ၶူင်ၵႂၵ်ႇမႃးမၢၵ်ႇမၵ်ႉ (ၵၼ်ၸုမ်ႈၸူဝ်ႇ) ၵၼ်လၢင်ႈၶႃႈတႆးၵၼ် ၵၼ်ပေႃးၵမ်ႇလၢင်ႈဝူၼ်ႉလၢမ်းလႆႈ ၼၼ်ႉလူင်ယူႇယဝ်ႉ။ ၶၢၵ်ႈမေႇၶိုင်ႈလၢင်ႈတႆး ၵၼ်ႁၵ်ႉယွၵ်ႇသေႇတႃႉၼိင်ႇတေႃႇၵၼ်၊ လွၵ်ႇငိုတ်ႈၵၼ်သေ ၵမ်ႇမီးတၢင်းၵူၵ်ႈၵႆႈသင်သေ သမ်ႉမိၼ်ယူႇဝႃႈ ၽွင်ႉတေမီးႁိူင်းယႃႉတိုဝ်းလႆႈသေၽွင်ႉၼႆယူႇ။

ၶဝ်ပႆလွမ်းတၢင်းၼႆႉသေ တေႃႈလိၵ်ႉ သင်ၶဝ်ယၢင်ႈတိၼ်တိုဝ်းထိုင်ႈၵူႇ ယၢင်ႈၶိုင်ႈၼႆ ၽွၼ်းၵိုတ်ႇမၼ်းတၵ်းမူလႆႉပိုတ်ႈတင်းသွင်ၽႆ၊ ပႆးလိမ်တင်းၵူၼ်းတႆးယႆႇတႆးၶမ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၵူၼ်းႁဝ်းၵုမ်ႇလႆႈမႆႈလိုၵ်ႈပ်ႈငဝ်းလႆး ၵၼ်ၶဝ်ၵေႃႇသၢင်ႈမႃးၼႆႉသေ တေႁႃသိၼ်ႈတၢင်း ႁႃလွၵ်းလႆး တႃႇတေၵေႈၼႆ ဝေႈလွတ်ႈပၼ်ႁႃၵၼ်ၼႆႉယူႇ။ ၵူလႆး ၵႃႈ လိုဝ်သေလႆးပုတ်ႉထ ၶေႃႈထမ်းၵဝိႁိမ်ႇသ၊ သိၼ်ႈတၢင်းမိတ်ႈတႃႇ၊ သိၼ်ႈတၢင်းယိုၼ်ႉၵၼ်ႈ၊ ႁူႉပွင်ႇလိုၵ်ၵၼ်၊ သလႅတ်ႈတင်းပၺ်ႇၺႃႇ၊ ၵလေႃးၽႃ၊ ၵတေႃးသ လိုဝ်းၼႆႉသေ ၵမ်ႇမီးတၢင်ႇလႆးတၢင်ႇတၢင်း။

ပုတ်ႉထလဝ်ႈဝႃႈ ‘ၵဝ်တေႃးသတေႃႇတေႃးသသေ မၼ်းၵမ်ႇတွၼ်ႈယိၼ်လႆႈသေပွၵ်ႈ။ ၵၼ်ၵဝ်လိုၵ်လီမိတ်ႈတႃႇၵိတ်းလူၵၼ် ႁိတ်းတေႃႇၵၼ်ၼႆႉ ၵူလႆး လင်ႇလၢင်ႈၵတ်းယိၼ်လႆႈယဝ်ႉ။ ၵၼ်ၼႆႉလမ်ႇ ပိၼ်သလႅတ်ႈလၢႆႇၵႂၢမ်းလိုဝ်ႈ လိုၵ်ႈၶႂၢင်လူၵ်ႈယဝ်ႉ’ ။[1]

‘ၵေႃႉၼိုင်ႈ ၵဝ်တၢင်းလိုၵ်ႁၵ်ႉၵိတ်းလူသေ ၵႂၢင်ႇပေႇလႆႈတေႃးသ၊ ၵဝ်တၢင်းလီသေၵႂၢင်ႇပေႇၵူၼ်းလိုၵ်မူၵ်ႈ၊ ၵဝ်တၢင်းလႃႇၵယိုၼ်ႈပၼ်သေၵႂၢင်ႇပေႇၵူၼ်းထီႇၼိဝ်၊ ၵဝ်တၢင်းၶေႃႈၵႂၢမ်းလိုဝ်ႈလိုၵ်သေ ၵႂၢင်ႇပေႇၵူၼ်းလၢတ်ႈလိၼ်’ [2] ၼႆ။ လူဝ်ႈၵႃႈ ၵေႃႉၼိုင်ႈ မီးတၢင်းတွင်ႉမႆႈ၊ ၼိုင်ႈပေႇပိူၼ်ႈ၊ ၼိုင်ႈသိမ်းၵဝ်မိူင်းပိူၼ်ႈဝႆႉ ပႆႈတွင်ႈမိူဝ်းမၼ်းၼႆ မၼ်းၵမ်ႇလၢင်ႈမီးလႆႈတၢင်းၵတ်းယိၼ် တၢင်းၵျေႃႇသိုဝ်း။

[1]ထမ၊ တွၼ်ႈ 1, မႆ 5

[2]Ibid.xvii 3.

ပုတ်ႉထလဝ်ႈဝႃႈ ‘ၵေႃႉပေႃႉလူမ်းယွၼ်ႇ ၵေႃႉသုမ်းယွၼ်ႇၶီငဝ်။ ၵေႃႉၵၢၼ်ဝၢင်းပဵတ်း တၢင်းပေႃႉတၢင်းသုမ်းၶဝ်ႇ မၢၼ်းၵတ်းယဵၼ်၊ ၵျူႉလႄႈ’ ဝႃႈၶဝ်။[1] ၵၢၼ်ၵႂၢင်ႉတၵႃႉ ၵႂၢင်ႉပေႃႉ ၵၢၼ်ပၢၼ်တၢင်းၵတ်းယဵၼ်တေႃႉၶဝ်ႇ ပဵၼ်ၵႂၢင်ႉပေႃႉႁၢင်းလဝ်ႈၵဝ်ႉယဝ်ႉ။ ‘ၵူၼ်းၵေႃႉၶိုင်ႈ ယူဝ်လၢင်ႈပေႃႉမႃးလႆႈပွႆးတိုၵ်းၵႃၶၼ်ႉမိုၼ်ႉမၢၼ်း၊ ၵူလ်းၵႃႈ မၢၼ်း ၵမ်ႉလႄႈပဵၼ်ၵူၼ်းၵႂၢင်ႉပေႃႉသုင်သုတ်း။ ၵူလ်းပဵၼ်ၵေႃႉၵၢၼ်ပေႃႉႁၢင်းလဝ်ႈ ၵဝ်ႉၶဝ်ႇၵူလ်း လင်ႉလႆႈဝႃႈပဵၼ်ၵေႃႉၵႂၢင်ႉပေႃႉလူင်’ ၶဝ်ယဝ်ႉ။[2]

လဝ်ႈၵဝ်ႉတေႉဝႃႈယူႉ ၶေႃႈၵႃမ်းၶဝ်ႇ ပေႃႉမႃးၶမ်ႉလီ၊ ၵူလ်းၵႃႈ ၵၢၼ်ငတေႃႉ ငတေႃႉမၢၼ်းလိုင် ၵမ်ႉပဵၼ်လႆႈၶဝ်။ ပုၼ်ႈတႃႉတေလင်းပူၼ်ႈ တႃႉတေၶႃႈပူၼ်ႈတႃ၊ ယင်းပဵၼ်လႆႈၵမ်ႉလႄႈႁႃႉ ? ၊ ပေႃးၶဝ် ၵၢၼ်ၵေႃႉၶိုင်ႈ တင်းၵေႃႉၶိုင်ႈ တႃႉ တေလင်းၵၢၼ်လႄႈ၊ ၶႃႈႁဵမ်ၵၢၼ်လႄႈ၊ ၵူဝ်ၵၢၼ်လႄႈ ထၢင်ႉထူမ်ၵၢၼ် လူင်ႇၶငေ်ႉ တူဝ် သတ်းၶဝ် ယူႉၶွင်းထူၼ်ႉၶၼ်ေႇလႄႈ ယင်းပဵၼ်လႆႈယူႉၵမ်ႉလႄႈႁႃႉ?။ ၵၢၼ်လႆႈ ယူႉသဝ်းလူင်ႇၶငေ်ႉဝႃႈမႃးၶဝ်ႇ လွၵ်ႉမၢၼ်းပၢၼ် တၢင်းသႃႉလႄႈ ၶမ်ႇတူဝ်းႁႃႉ? လွၵ်ႉတေႃးသ ႁဵတ်းႁႂ်ႈတေႃးသယဵၼ်ႁႂ်ႈလႆႈႁႃႉ? လွၵ်ႉတၢင်းမူၵ်ႈ ၵႂၢင်ႉပေႃႉလႆႈ တၢင်းမူၵ်ႈႁႃႉ ?။ မၢၼ်းမီးတူဝ်ယၢင်ႉတင်းၶမ် ၵဵဝ်ႉလူလ်ႈ သုၼ်ႉတူဝ်သေ လွင်ႈ ဝႃႈ မိတ်ႈတႃႉၶဝ်ႇ ႁဵတ်းႁႂ်ႈတေႃးသယဵၼ်ႁႂ်ႈလႆႈယူႉ ၵၢၼ်ဝႃႈၶၼ်ေႇ၊ တၢင်းလီ ႁဵတ်းႁႂ်ႈတၢင်းႁႂ်ႉမူၵ်ႈ ယဵၼ်ႁႂ်ႈၶၼ်ေႇမီးယူႉတင်းၶမ်။ လဝ်ႈၵဝ်ႉ တေဝႃႈ မၢၼ်း ၵူလ်းတေၶႆႈမၢၼ်ႈ ၶွင်းလွင်ႈၶေႃႈၵၢၼ်သုၼ်ႉတူဝ်ၵူလ်း၊ ပုၼ်ႈတႃႉလွင်ႈၵၢၼ်မူင်း၊ ၵူႈသိုင်ႉမူင်းၶၼ်ေႇငတေႃႉ တေၵမ်ႉပဵၼ်လႆႈဝႃႈၶဝ်။ ၵူၼ်းႁဝ်းလႆႈၶႃမ်ႉတၢင်းၵဝ် ၽႃႉပႃးမူင်း၊ ၶေႃႈပၢဝ်ႉလူင်ႇၶငေ်ႉဝႃႈ လူဝ်ႇၶူဝ်း ဝၢၼ်ႈမူင်း၊ ၵူႈသိုင်ႉမူင်းလူဝ်းၶဝ်ႇ ၽၢင်းလႅၼ်ၵၢၼ်ယူႉသေ ၵဝ်ဝၢင်ႉၵူဝ်ႈႁူႉႁၢၼ်ၽိတ်း ၵႃႉဝႃႈ ‘ၵၢၼ်ၶဝ်ႇ လႄႈတေႃႉ ၵူဝ်ႈမွင်း’ ၶဝ်ယူႉယဝ်ႉ။ လူဝ်ႇၶူဝ်း၊ ၵူၼ်းမူင်း ၵၢၼ်ဝႃႈၶဝ်ႇ ၵူလ်းပဵၼ်ပုၵ်ႈၵူဝ်ႉသုၼ်ႉ တူဝ်ၽႄႇမၢၼ်း မႃးၵေႃႉၶႂၢၼ်ႈၵၢၼ်ၶေႃႇၵူလ်း။ ၶူဝ်းၵူၼ်း၊ ဝၢၼ်ႈမူင်းငတေႃႉ ၵမ်ႉတူင်ႇ ၶိုင်၊ ၵူလ်းပဵၼ်ႁူဝ်ၵေႃႉပုၵ်ႈၵူဝ်ႉၵူလ်း တူင်ႇၶိုင်၊ ၵၢၼ်ႁူဝ်ၵေႃႉ ၽႄႇမၢၼ်းတူင်ႇၶိုင် ယူႉၶဝ်ႇ လႆႈဝႃႈပဵၼ် လူဝ်ႇၶူဝ်းဝၢၼ်ႈမူင်း တူင်ႇၶိုင်ယဝ်ႉ။ ၵၢၼ်သုၼ်ႉတူဝ်ပွင်ပဵၼ်

[1]Ibid.xv 5.

[2]Ibid. viii 4.

လႆႈၶႃႇ လႆႈဝႃႈ ဝၢၼ်ႈမိူင်းပွင်ပဵၼ်လႆႈယဝ့်။ သင်လိူဝ့်ဝႃႈ ႁူဝ်ၵေႃႉၵဝ်တၢင်းလွင်လီ လွင်မဵတ်ႈတႃႇသေ မွတ်ႇယဵၼ်လႆႈ တေႃးသ လွင်လမ်လၢင်းၵၼ်ၶႆႉ ႁဵတ်းသင်ႁဝ်း တေၵမ်ႇလၢင်ႈႁဵတ်းလႆႈ ၶၢင်းတွၼ်ႈၵၢၼ်ဝၢၼ်ႈမိူင်း၊ ၵၢၼ်လိူဝ့်ၶိူဝ်း။ မိူဝ်ႈၵၼ် ၵေႃႉၶိုင်ႈ ၵဝ်တင်းလွင်လီလွင်ငၢမ်းသေ တႃႉၶဵင်ႇလႆႈတေႃးသလွင်လမ်ပိူၼ်ႈၶၶႅ့ မၼ်းယင်းတေလႆႈမီးတၢင်းႁဵတ်းႁၢၼ် တေလႆႈငၢၼ် မၼ်ႈလွင်ၶိူဝ်ႁၢင်းသိၼ် ထမ်း ယွင်ႇၶမ်ႇၵွၼ်ႇယဝ့်။ ပုၼ်ႈတႃႇ တေတေႃႇသူႈဝၢၼ်ႈမိူင်းၵူႈသိုင်ႇမိူင်းၶၶႅ့ ယိုင်ႈၼၼ်း တေလႆႈမီးလွင်လီမဵတ်ႈတႃႇ ၶမ်ႇတိူဝ်းၵွၼ်ႇယဝ့်။ ‘သင်ဝႃႈ ၵမ်ႇပဵၼ် လႆႈ၊ မၼ်းၵမ်ႇငႆႈၶႆ ၵူလႆးတေမၼ်ႈတႃႇႁၢင်းတူဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႇၵူလႆးယဝ့်။ ၵၼ် တေႃႇဢေႃႈ မၼ်းတိုၼ်းဝႃႈၵမ်ႇငႆႈၶၶႅ့ယဝ့်။ လဝ်ႈၵဝ်ႇတေၶွႆႈဝႃႈ ၵၼ်ၶတ်း လွင်လိူင့်ၶႆၶႅ့ ၵူလႆးတေပဵၼ်တၢင်းသုမ်းၵူလႆးယဝ့်ၶႆ။ မၼ်ႈယူႉ ၵူလႆးၵႃႈ မၼ်း တေၵမ်ႇလႆႈသုမ်းတၢၼ်ႇပဵၼ်သိုၵ်းၵၼ်ုမျူႉ။

ပေႃးမႃးဝူၼ်ႉတူလႆး လွင်ႈလဝ်ႈၶုၼ်ၵသေႃးၵလူင် မိူင်းၵိၼ်းတီးယႃး မိူဝ်ႈႁူဝ်ပၢၵ်ႈ B.C 3 ၵၼ်လိုဝ်ႈလိုဝ်းလင်ဝ့်ၶွင်းပိုၼ်း၊ ၵေႃႉမီးတၢင်းႁဵတ်းႁၢၼ်၊ တၢင်းႁၢၼ်ႇလွင်သေ သမ့်မီးတၢင်းႁၼ် တႃႇၵဝ်ၶေႃႈထမ်းၵဝိၵိမ်သပုတ့်ထလဝ်ႈ၊ မဵတ်ႈတႃႇလဝ်ႈသေ ပွင်ၵၢၼ်ဝၢၼ်ႈမိူင်းႁေႃးသိၼ်မၼ်း လိမ်ၽႆႇ၊ၶွၵ်ႈၽႆႇ၊ၶွင်း ၶၶႅ့ၶႆ ပဵၼ်ၵၼ်လီလူမ်း လီယွင်ႈၵၢမ်းၶေႃႉၵၼ်ၶိုင်ႈယဝ့်။ ၵွပ်ႈၶႆၼလႈ ပိုၼ်ႈႁွင့်လဝ်ႈၽီႁၵ့်ၶႆ တီႈမၼ်းယဝ့်။

ၵမ်းၵွၼ်တၢင်းၼတ့ မၼ်းလွမ်းသိၼ်ႈတၢင်းပေႃႈၶုၼ်မၼ်း ပိၼ်ႇတု သႃႇရ တင်းပေႃႈထဝ်ႈလဝ်ႈၶုၼ်သေ ယိူင်းၵၢၼ်းတႃႇတေႁုပ်ႈသိမ်းလႆႈ မိူင်း ၵိၼ်းတီးယႃးတင်းၵုၼ်ယဝ့်။ မၼ်းၶဝ်ႈတိုၵ်းၵႃႇလိင်ႇၵသေပေ့ၼလႈ သိမ်းၵဝ် ၶၶႅ့ယဝ့်။ ၵူၼ်းသိုၵ်းၵၢၼ်ႇႁူဝ်မိုၼ်ႇတႆႇ၊ မၢတ်ႇ၊ တဵၵ်းၼၼ်း လိမ်တၢင်းၵဝ် ၶမ်ၶွၵ်ႈလွႆယဝ့်။ ၵူလႆးၵႃႈ ဝႆးၶၶႅ့မႃး မိူဝ်ႈမၼ်းပဵၼ်မႃးလၢဝ်းပုတ့်ၶၶႅ့ မၼ်း လိၵ်ႈလႆႈၵူႃႇတင်းပိုၵ်း ၵွပ်ႈၶေႃႈထမ်းပုတ့်ထလဝ်ႈယဝ့်။ တီႈၶွင်းလၵ်းသဝ်ႁိၼ် လိၵ်ႈမၼ်း ၵၼ်ၶိုင်ႈ ၵၼ်လိုဝ်ႈလိုဝ်းလင်ၶၶႅ့ ႁဝ်းယင်းႁၢၼ်လိၵ်ႈငဝ်ႈၵဝ်ႇ မၼ်းသေ လူတူလႆးလႆႈတေႃႇထိုင်ႁၢၼ်ႇဝၼ်းမိူဝ်ႈၶႆႉယူႉ။ တၼ်းဝ့်ဝႃႈ လွင်ႈမၼ်း ၵွင်ႇပေ့ၶုၼ်ၵႃႇလိင်ႇၵ လိမ်တၢင်းပိုတ်ႇၽုလ်ႇၵူၵ်းလွင်မၼ်းတေႃႇၵူၼ်းမိူင်းဝႃႈ

မခၼ်းလႆႈ ခၼ်ငလွ်မႃးဝႃႈခႆ။ မခၼ်းသိုပ်ႇဝႃႈ ကခၼ်မခၼ်းလႆႈႁဵတ်းမႃးပွႆးတိုၵ်း ကဝ်
ဂူခၼ်းတႃႇခွႆ မခၼ်းၽိတ်းလွ်ခႄႉဝႃႈခႆ။ မခၼ်းပိုခၼ်ၽႃဝ်ႉတေႃႉဂူခၼ်းမူင်းဝႃႈ
မခၼ်း တေကမ်ႉထွတ်ႉလႃပ်ႉကွၵ်ႉဂပ်း ပုခၼ်ႈတႃႉတေကွင်ႉပေႇပူခၼ်ႈ၊ ဂူလ်းတေ
ကဝ်တင်းကဝိရိမ်သထမ်း ခိခၼ်တူဝ်ထိင်းလွ်၊ ပွင်ၽေခမ်ႇလွ်လီကူခၼ်ႈကွခၼ်ႉသေ
သူးယွခၼ်း ႁုႈတူဝ်မီးလွ်တင်းလူင် လႆႈဂတ်းယၢ်ခၼ်၊ လႆႈလွတ်ႈၽေးၶ်ခၼ် ပူခၼ်ႈ
တ်ၵ်းတိင်ခခေႇယဝ်ႇခႆ။ ကခၼ်ခၼ်တေ တိုခၼ်းပ်ခၼ်လွင်ႈတႃင်းကွင်ႉပေႇလူင် မခၼ်း
လဝ်ႈခုခၼ်တေႇယဝ်ႇ။ ကမ်ႉလွ်ႈဂူလ်းဂႃး မခၼ်းဝႃင်းပ်တ်ႈသိုၵ်းသိူဝ် ပႃးလိ်မ်လႃတ်ႈ
ခေတိုၵ်းသူခၼ်းဝႃႈ ‘တေကမ်ႉႁုႈလႆႈလုၵ်ႈလႃခၼ်မခၼ်းလဝ်ႈခုခၼ်ဝူခၼ်ႇ လွင်ႈတႃႉ
တေကွင်ႉပေႇ လိူင်ႇခငေႉမခၼ်းမႃး...။ တေႁုႈခဝ်ဝူခၼ်ႇမ်ခၼ်ႈ တႃႉတေကဝ်တင်းခမ်ႇ
လွ်လီကိတ်းလူသေ ကွင်ႉပေႇပူခၼ်ႈဂွခၼ်ႉ’ ခႆယဝ်ႇ။ ကခၼ်ခၼ်ႇ တိုခၼ်းပ်ခၼ်လွင်ႈလီ
ပုခၼ်ႈတႃႉလူၵ်ႈခၼ်ႇ လိ်မ်တႃင်ႉလူၵ်ႈယဝ်ႇ။

ကခၼ်ခၼ်ႇ ပ်ခၼ်တူဝ်ယႃင်ႉကခၼ်ခိုင်ႈ ခၢင်းပိုခၼ်းခူင်းဂႃင်ဂူခၼ်း ကခၼ်မခၼ်း ပ်ခၼ်ဂေႉကွင်ႉပေႇလႆႈႁင်းတူဝ်မခၼ်း လိ်မ်တင်းမီးႁ်င်းထိင်းပေႇလႆႈ ဂုခၼ်လိခၼ် မခၼ်းယဝ်ႇ။ ဝႃင်းပ်တ်ႈ ကခၼ်ခုႈႁ်မ်ပူခၼ်ႈ၊ ပေႇဂိခၼ်ပူခၼ်ႈသေငလႈ ဝႆႉခေႈလူး ၽႆႉဂတ်းယၢ်ခၼ်၊ ကဝိရိမ်သထမ်း ကခၼ်ကမ်ႉတ်ၵ်းင်ခၼ်းပူခၼ်ႈခေႇယဝ်ႇ။

တီႈခၼ်ႇ တေလႆႈဝႃႈ ပ်ခၼ်ဂႃခၼ်သွခၼ် တႃႉလူၵ်ႈယႃမ်းတေႃႈလိ်ဝ်ယဝ်ႇ။ လဝ်ႈခုခၼ်လူင် ဂွင်လင်ပ်တ်ႈသိုၵ်းသိူဝ် ဂေႃႉဂႃခၼ်ႁႆႈသေယဝ်ႇ ႁၵ်ႇမ်တ်ႉပ်င်းခေႃႈ ထမ်းဂတ်းယၢ်ခၼ်၊ လွတ်ႈဂေႃႉဂႃခၼ်ၶ်ခၼ်ခေႇယဝ်ႇ။ ခၢင်းပိုခၼ်းကခၼ်ကမ်ႉတွခၼ်ႇ ယႃမ်ႈမီးမႃး လွင်ႈဝႃႈခုခၼ်တႃင်ႉမူင်းခဝ် ကဝ်သုခၼ်ႉမႃခၼ် ဂွပ်ႈခုခၼ်ကသေႃးဂ မီး သိခၼ်ထမ်းခေႇသေ ႁ်တ်းသိုၵ်းတိုၵ်းတေႃးမခၼ်းမႃး၊ ကမ်ႉခခေ မီးမႃးဂူခၼ်း လုၵ်ႇၽိုခၼ်ႇ ၶ်င်ႉခတ်းမခၼ်း ခၢင်းသိုင်ႉတူင်းမခၼ်း။ ဝႃႈတီႈတေႇ ဂူလ်းမီးတႃင်းဂတ်း ယၢ်ခၼ် ပိုခၼ်လွတ်ႉတူဝ်ႈခၢင်းဂုခၼ်မူင်းမခၼ်း၊ တေႃႈဂႃႈ ခုခၼ်တႃင်ႉမူင်းခဝ် ယင်း ယွမ်းႁပ်ႇလႆးကုပ်ႇပူင်ႉၽွင်းငမ်းမခၼ်းဂွခၼ်ႉယဝ်ႇ။

ကခၼ်ကုပ်ႉဂုမ်ဂခၼ် ပုခၼ်ႈတႃႉႁုႈမီးတႃင်းႁ်င်းၽ်င်ႉတႃခၼ်ႉဂခၼ် မီးႁ်င်း မႃၵ်ႉခဝိင်းခရီးယႃးမူခၼ်ဂခၼ်သေ တႃႉလႆႈဂတ်းယၢ်ခၼ်ခၼ်ႇ မခၼ်းမူၵ်ႈမွ်ႈခေႉ။ ခူင်ႈ မီးႁ်င်းလႃႉယႃႉဂခၼ်ခၼ်ႇ လႃင်ႈႁ်တ်းႁုႈမ်ႈလွ်ဂူလ်း၊ မခၼ်းကမ်ႉပခၼ်ဂတ်းယၢ်ခၼ်။

ၵွပ်ႈမႆႈလႂ်ႈ ၵူဝ်ၸလႈ မၼ်းကမ်ႇလၢင်ႈမီးလႆႈ တၢင်းၵတ်းယဵၼ်မၼ်ႈၶိူင်ႇ။ ၵူၺ်း
တေပၼ်လွင်ႈလင်းၵၼ်၊ ၶႂ်ႈလႃႉၵၼ်၊ ၶႅၼ်ၵၼ်ၵူၺ်း။ ပႅၵ်ႉသမ်ႉမၼ်းၵတ်းယဵၼ်
လႆႈသေတႃႉ ၽႆးၽိတ်းၵၼ် ႁၢႆႉတေႃႇၵၼ်ၶႂ်ႈ လၢင်ႈတႅၵ်ႈကွၵ်ႇမေးလႆႈၵူႈၶၢဝ်း
ယူႇ။ တၢင်းၵတ်းယဵၼ် ကၼ်လၢင်ႇလႅတ်ႈ လိုဝ်ႈလႂ်ႈၶႆႉ ၵူၺ်းလၢင်ႈၽေႈတိူၼ်း
လႆႈ မိူဝ်ႈၽွင်းမီးမဵတ်ႈတႃႇ၊ ႁၵ်ႉႁွမ်ၵၼ်၊ မိူဝ်ႈကမ်ႇမီးတၢင်းမႆႈၵူဝ်၊ မိူဝ်ႈကမ်ႇမီး
တၢင်းထၢင်ႇထိူမ်ၵၼ်၊ မိူဝ်ႈကမ်ႇမီးၽေးၶၼ်ႉၵူၺ်း။

ပုတ်ႉထသႃႇသၼႃႇၶႆႉ ယိူင်းတႃႇပူၵ်းတင်း တူင်ႇဝိူင်းၵူၼ်း တႃႇတေလႆႈ
ပွႆႇဝၢင်းပႅတ်ႈ တၢင်းၶတ်းလႂ်တႃႇလႆႈကမ်းၼၢတ်ႈ ကၼ်လၢင်ႈယႃႉ၊ တႃႇတေကမ်ႇ
မီးတၢင်းပေႉတၢင်းသုမ်းသေ ႁႂ်ႈမီးတၢင်းၵတ်းယဵၼ်ၽေႈလွတ်ႇဝႆႉ၊ တႃႇတေၵႅတ်ႇ
ၶေႁေႉၵၢၼ်ၶႃႇႁႅမ်ၵူၼ်းကမ်ႇမီးတၢင်းၽိတ်းၶဝ်၊ တႃႇပဵၼ်မႃးၽူႈကၼ် ကွင်ႇပေႉ
ႁင်းလဝ်ႈၵဝ်ႇသေ ဝႃႈကၼ်ၶႆႉမၼ်းၶႅမ်ႉတိူဝ်းသေ ကၼ်ကွင်ႇပေႉပွႆးတိုၵ်းကၢၼ်ႇ
ႁႅင်၊ တႃႇပၢႆးမၢၵ်ႈမီးၶိုၼ်ႈယႂ်ႇ၊ တႃႇတေကမ်ႇႁႂ်ႈမီးၶႅၼ်၊ သူၺ်ႈၵၼ်၊ ၶႂ်ႈလႃႉၵၼ်၊
လေႃးၽလမ်ႇမၢၵ်ႈ ကၼ်တိူဝ်ႉၶိူၵ်ႈႁူဝ်လႂ်ၵူၼ်း၊ တႃႇမီးၵရုၼႃႇ တၢင်းကိတ်းလူ၊
တႃႇယူႇႁူမ်ႈႁွမ်းၵၼ် တင်းတူဝ်မီးလႂ်တင်းသဵင်ႈ လွမ်းထမ်း၊ တႃႇမေႃႈလႂ်တေႃႇ
ၵၼ်၊ ႁၵ်ႉၵၼ်၊ တႃႇၽဝလႆႈယူႇၵတ်းယဵၼ်၊ ၽွမ်ႉၽဵင်ႇၵၼ်၊ တႃႇႁႂ်ႈမီးတၢင်း
ႁၢၼ်ႉလႂ် လူၺ်ႈၶူဝ်းလဵင်းပႅင်ႈၶဵင်ႇမီး၊ တႃႇယၢင်ႈတိၼ်ပႆလူးထမ်းမႅတ်ႈလၼ်ႉ
သုင်၊ တႃႇလႆႈႁူႉပွင်ႇပရမတ်ႉထသလၵ်လႃႇၶဵပ်ႉပၢၼ်ႇယၵ်ႉ။

လွင်ႈၵမ်မ–ၵၢမ်ႉ

ၵမ်မ ၶႂ်ႇ ပွင်ႈဝႃႈတၢင်းႁဵတ်းတၢင်းသၢင်ႈတူဝ်ႁဝ်း၊ သူပ်းႁဝ်းၼလႈလူဝ်ႈႁဝ်း ၶၶေႇယဝ်ႉ။ ၵူၺ်းၵႃႈ မၼ်းလူဝ်ႉလႆႈပႄးတၢင်းလေႉတၶေႃႉ တၢင်းၵ်ၼ်းၵၢၼ်း လူဝ်ႈၵွၼ်ႉ ထင်ႉတေလႆႈဝႃႈၵၢမ်ႉယဝ်ႉ။ ၽြႃးပ်ၼ်ထဝ်ႈဝႃႈ 'ၸေတၼၶျွမ် ၽိၵ်ၶဝေ ၵမ်မမ်ဝတႃမိ' ၶႆယဝ်ႉ။ ႁဵတ်းသင်ၵေႃႈယဝ့် လူဝ်ၵ်ၼ်းၶၢႈႁဵတ်းၶႂ်ႇ မၼ်းတိုၼ်း ပေႃႉၵွၼ်တၢင်းဝႆႇ ထ်မ်မိူဝ်ႈႁဝ်းပႆႉႁဵတ်းၶၶေႇယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈမီးလူဝ်ၶႆႈႁဵတ်း ၶႆႈပ်ၼ် ၶၶေႇၼလႈ ၵဝ်တူဝ်ႁဵတ်း၊ သူပ်းလၢတ်ႈ၊ လူဝ်ဝူၼ်ႇၵူႉယဝ်ႉ။ ၶႂ်းထမ်ႉမပတမီးဝႆႇ ဝႃႈ 'လူဝ်ၶႂ်ႇ ပ်ၼ်ၵၼ်ၶမ်းၶေႃႈပိူၼ်ႈ၊ ပ်ၼ်ငဝ်ႈၵဝ်ႇပိူၼ်ႈတင်းသိၼ်ႈ ၶႂ်းၵၢၼ်လီ ၼလႈၵၢၼ်ႁႂ်ၢႉၶၶေႇယဝ်ႉ။ သင်လိူဝ်ႇဝႃႈ ထဝ်ႈၵဝ်ႉႁဵတ်းၵူႉ လူလ်ႈတင်းလူဝ်လီ လူဝ် ႁႂ်ၢႉပေႃးၶႆ တၢင်းမူၼ်ႈသိုဝ်း ၼလႈတၢင်းၶၢၼ်လူဝ် တၵ်းတေလွမ်းထဝ်ႈၵဝ်ႉ မိူၼ် လိူင်ႇၶၢင်ႉ မၢၵ်ႉလေႃႉလွမ်းႁွႆးတိၼ်ဝူဝ်း တူဝ်ၵၼ်လၢၵ်ႈလေႃႉၶၶေႇ ၵမ်ႉၶၶေ တေမိူၼ်ၶၢင်ႉ ၵွင်ႇငဝ်းထပ်းလွမ်းထဝ်ႈၵဝ်ႉတႃႉသေႉၶၶေႇယဝ်ႉ။

တီႈၶႆႈ တေလႆႈတွင်းႁူႉဝႃႈ ၵမ်မ ၵူႈၵၼ်ၶႂ်ႇ မီးႁၢင်း ထၢင်ႈႁဵတ်းႁႂ်ႈ ၽွၼ်းၵိူတ်ႉပ်ၼ်မေႃးယဝ်ႉ။ ပေႃးၵဝ်ၵၢမ်း တႃႉလုၵ်ႈၵွၼ်ႉပွင်ႉလူဝ်ႉငႆႈ ဝႃႈလိုင် 'ႁဵတ်းၵၼ်လီၵေႃႈ ၵၼ်လီတေမႃးထူးထဝ်ႈၵဝ်ႉ၊ ပေႃးႁဵတ်းႁႂ်ၢႉၵေႃႈ ၵၼ်ႁႂ်ၢႉ တေမႃးထူးထဝ်ႈၵဝ်ႉ' ယဝ်ႉ။ ပေႃးႁဝ်းလူဝ်ႉမၼ်းလွင်ႈၽႆၢႉၽုၵ်ႉသွမ်ႈလိုင် ႁဝ်း တေလႆႈပွင်ႉလူဝ်ၵၢမ်ႉဝႃႈ 'ပေႃးၽုၵ်ႉလိူဝ်ႇၽၼ်းၵၼ်လႃမ်ႇမၼ်းၵေႃႈ ထဝ်ႈၵဝ်ႉ တေလႆႈပၢတ်ႉၵဝ်ႁူင်းမၢၵ်ႉ ၵၼ်လႃမ်ႉမၼ်းယဝ်ႉ။

ၵႃႈတူဝ်မီးလူဝ် ၵႃႈတၵ်းတေလႆႈႁပ်ႇထၢမ်ႉပူလ်ႈၽွၼ်းၵၢမ်ႉယဝ်ႉ။ ၵၼ် တွၼ်းသေပိူၼ်ႈထမ်ႇ ပ်ၼ်ပုထုထၢၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈဝႃႈ ၶဝ်ႁႃႁွမ်ႁၢင်းၵမ်မမႃး လႆႈ ပၢၼ်သမ်ႉသရူႉၶၶေႇယဝ်ႉ။ ၵၢမ်ႉပၢၼ်ၵွၼ်တၢင်းပထူဝ်ႇထုပၢၼ်ႉၵၢမ်ႉထူဝ်ႈပၢၼ် ၶႂ်ႇ တင်းသွင်ၶဝ်မီးႁၢင်းပၼ်ၽွၼ်းလႆႈ ၶႂ်းထူဝ်ႈပၢၼ်ၶႂ်ႇၼလႈၵိၵ်ႉထၢတ်ႈပၢၼ် တေမႃးတင်းၶမ်ၶၶေႇယဝ်ႉ။ ထူဝ်ႈၵႃႈ ႁဝ်းယင်းတိုၵ်ႉမီးၵိလေႉသႃႉယူႉၶႂ်ႇ ႁဝ်း

တၵ်ႈတေလႆႈပၢတ်ႇၵၢပ်ႇၽွၼ်းၵၢမ်ႇၶွင်ႁဝ်းယဝ်ႉ။

လၵ်ႉၵရျႃၶၼ်ႇၶဝ်ၶႆႇ ပဵၼ်ႇဝႃႉယင်းပႆႇလွတ်ႉလႆႈၽွၼ်းလၢၵ်ႇ လီၵိၵ်ႇ လ ၶွင်ၵၢမ်ႇပၢၼ်ၵႂၼ်သေတႃႇ လၵ်ႉၶဝ်လၵ်ႉၼႄ ၵမ်ႇလႆႈၶၢၼ်လၵ်ႉ၊ ၵူလ်းၵႃႉ ၽၢႆႇတူဝ်ၼႄ ယင်းလႆႈထူပ်း ၵၼ်လီၼလႉၵၼ်ၵျၢႆႉယူႇ။ တူဝ်ယင်ႇမၼ်း လၵ်ႉ မၵျႃႇမွၵ်ႉၵ လၢၼ်ႇၶႆႇ လႆႈၶၢမ်ႇပိုၼ်ႉၶႃႉႁိမ်မၼ်းလၵ်ႉမႃး ႁွပ်ႉၵၢမ်ႇပၢၼ်ၵႂၼ် မၼ်းလၵ်ႉလႃႉၶၼ်ႇယဝ်ႉ။ ၵူလ်းၵႃႉ ၵၢပ်ၽၢႆႇလၵ်ႉဝႃႉၼႄ မၼ်းလၵ်ႉၵမ်ႇမီး တၢင်းၶၢၼ်လၵ်ႉသင် လူၵ်ႉၶဝ်ႇပုထုလၢၼ်ႇႁဝ်း၊ ႁွပ်ႉဝႃႉလၵ်ႉၵရျႃၶၼ်တႃႇ ပေႃး ထူလ်ႉ ထွၼ်ပဵတ်ႉ ၵိလေႇ သႃႇတင်းသဵင်ႉ ၵၼ်ပၢၼ်ငဝ်ႉႁၢၵ်ႉတႃႇၶၢၼ်လၵ်ႉပၢၼ် ပေႃႇၶၼ်ႇယဝ်ႉ။

တၢင်းႁဵတ်းလၵ်ႉၵရျႃၶၼ်တႃႇၶဝ်ၶႆႇ တေဝႃႉႁူဝ်။ လွင်ႇတၢင်းႁဵတ်းၶဝ် လၵ်ႉ ပၢၼ်လႆႈၵၢမ်ႇယူႇႁႃႉ။ ၽြႃးပၢၼ်လၵ်ႉဝႃႉ လေႇတၶႃႇၶႆႇ ပၢၼ်ၵၢမ်ႇၶႆ။ ၵၢမ်ႇၶိုၼ်းလၢဝ်းပုတ်ႉၶႆႇ ၶဝ်ႉပႃးဝႆႉ လၵ်ၵၵုသူဝ်ႇ 12 ပိူင်၊ လၵ်ၵုသူဝ်ႇလီ 8 ပိူင်၊ လၵ် ၵုသူဝ်ႇရူပ 5 ပိူင် ၼလႉလၵ်ၵုသူဝ်ႇၵရူပႃပ 4 ပိူင် တင်းသဵင်ႉ 29 ပိူင် လိူဝ်းၶႆႇယဝ်ႉ။ လၵ်ၵုသူဝ်ႇလေႃးၵုတ်ႉတရျႃႇ ၵမ်ႇၶၼ်ႇ လၵ်မၵ်ႉၵ 4 ပိူင်ၶႆႇ ၵမ်ႇၶဝ်ႉပႃး ၶိုၼ်းလၵ် လေႇတၶႃႇ ႁွပ်ႉဝႃႉ ၶဝ်မီးႁဵင်းၶမ်ႇလၵ် တႃႇတေၶႃႉႁိမ်ၵုသူဝ်ႇ တင်းၵၵုသူဝ်ႇ တင်းသွင် ၵၼ်ပၢၼ်ငဝ်ႉႁၢၵ်ႉၵမ်မၶၼ်ႇယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႉၶၼ်ႇ တၢင်းႁဵတ်း ၵၼ် လႅၵ်ႈၵေႃႉလီ ၵၼ်လၵ်ႉၵရျႃၶၼ်တႃႇၶဝ်ၶိုင်ပွင်ၶၼ်ႇ ၵမ်ႇႁူႈဝႃႉ ၵၢမ်ႇ၊ ၵူလ်းႁူႈ ဝႃႉ ပၢၼ်းတၢင်းႁဵတ်းလႆၢလႆၢ ၵမ်ႇၶၼ်ႇ ၵိရိယႃႇလႆၢလႆၢယဝ်ႉ။

ၵမ်မ ၶႆႇ ၵမ်ႇလၵ်ႉပၢၼ်ပုၵ်ႉၵူဝ်ႇ (ၽူႉၵေႃႉလၵ်ႉ)၊ ၵူလ်းပၢၼ်ၽိုင်ႉပၢၼ်တိုၼ်း သၽႃႇဝ ၵၼ်မၼ်းၶပ်းၶိုင်ပၢၼ် လွမ်းလူၵ်ႉၶဝ်ႇတၢင်းႁဵတ်းႁဝ်းမီးၶၼ်ႇယဝ်ႉ။ မၼ်းၵူလ်းပၢၼ်ပၵ်းပိူင် (ၵုပတေႇ) ႁင်းၵူလ်းမၼ်းသေ ၵမ်ႇမီးၵေႃႉမႃးပၼ် ပၵ်း ပိူင်မႆၢမီးမၼ်း။ မၼ်းၵမ်ႇမီးလၵ်ႉႁိူင်းၽၢႆႇၶႂၵ်ႉ (ၽီၶဝ်) မႃးၶဝ်ႉလိမ်လွမ်ႇၶပ်ႉ ဝၢင်းပၼ်သေ မၼ်းတိုၼ်းပွင်ပၢၼ်ယူႇ လွမ်းၶဝ်ႇႁိူင်းမၼ်းမီးၶၼ်ႇယဝ်ႉ။ လွမ်း ၶဝ်ႇ မၼ်းၵမ်ႇမီးလၵ်ႉယူႇၽၢႆႇၶႂၵ်ႉ ၵၼ်ၵမ်ႇ လၢင်ႉႁၼ်လႆႈၶၼ်ႇ မႃးၶပ်ႉ ဝၢင်းပၼ်၊ လိသင်ႇပၼ်တၢမ်ႇ၊ ပၼ်သူးၶၼ်ႇၼလႉ လၢဝ်းပုတ်ႉႁဝ်း ၵမ်ႇၵိင်ပိုင်ႉ ၵူဝ်းၽႃႇၽီၶဝ် တႃႇတေမႃးပိူင်ႇငမ်းၶိူဝ်ၽွၼ်းၵၢမ်ႇႁဝ်း။ ပေႃးၵဝ်ၽြႃးဝႃႉၼႄ

ၵမ်မၼႆႉ [1]မၼ်းတေလႆႈပဵၼ်ၸွမ်းၸိူင်ႉၼင်ႇ ဢၼ်ၶပ်းၶိုင်ႁၢင်ႈႁႅၼ်းဝႆႉၵေႃႈဢမ်ႇၸႂ်ႈ၊ [2] မၼ်းပဵၼ်ဝႃႇတ ၵၢမ်ႇပိူင်တၢႆ (ဢမ်ႇပဵၼ်ဢမ်ႇၸူး ၸွမ်းၼင်ႇတဵပ်းတတ်း ထႃႈဝႆႉၵွၼ်တၢင်း) ဢၼ်ၽႃႉၽိၼ် ၶပ်ႉဝၢင်းပၼ်ႁဝ်း ဢၼ်ႁဝ်းဢမ်ႇလၢင်ႈႁဵတ်း ႁိုဝ်သေ တေလႆႈၼွပ်ႇဝၢင်းပၼ်တူဝ်ႁဝ်း ႁႂ်ႈပဵၼ်ၸွမ်း ၸိူင်ႉၼင်ႇၽိၼ်ၶပ်းၶိုင် ၼၼ်ႉၵေႃႈဢမ်ႇၸႂ်ႈဝႃႈၼႆ။

လၢဝ်းပုတ်ႉယုမ်ႇဝႃႈ ၵူၼ်းႁဝ်းတေလႆႈပၢတ်ႇဢဝ် ဢၼ်ႁဝ်းလႆႈၽုၵ်ႇ ဝၢၼ်ႇမႃး။ ၵူၼ်းႁဝ်းၼႆႉ ပဵၼ်ၽွၼ်းလၢၵ်ႇ ၼွင်ဢၼ်ႁဝ်းလႆႈပဵၼ် ပူၼ်ႉမႃးၼၼ်ႉ သေ ၵူၼ်းႁဝ်းတေလႆႈပဵၼ်ၽွၼ်းသိုပ်ႇမိူဝ်းၼႃႈထႅင်ႈ ၵွပ်ႈဢၼ်ႁဝ်းပဵၼ်ဝႆႉယူႇ တေႃႈလဵဝ်ၼႆႉယဝ်ႈ။ ထႅင်ႈလွင်ႈၼိုင်ႈလမ်ႉ ၵူၼ်းႁဝ်းၼႆႉ ဢမ်ႇၸႂ်ႈဝႃႈ ပဵၼ်ၵေႃႉ ဢၼ်တေလႆႈသိုပ်ႇပဵၼ်ယူႇ ၼႂ်းၸူဝ်ႈပၢၼ်ၼႆႉ မိူၼ်ၸိူင်ႉၼင်ႇ ဢၼ်ႁဝ်းပဵၼ် ပူၼ်ႉမႃး လဵမ်မူဝ်ႈမိုၼ်ႉသိုၼ်းဝႃး၊ လႄႈၵူၼ်းႁဝ်း တေသိုပ်ႇပဵၼ်ၵႂႃႇထႅင်ႈ မိူၼ်ၸိူင်ႉၼင်ႇ ဢၼ်ပဵၼ်ဝႆႉယူႇတေႃႈလဵဝ်ၼႆႉၵေႃႈဢမ်ႇၸႂ်ႈ။ ဢၼ်ၶႂ်ႈဝႃႈၼႆႉႄတႉ ၵမ်မၼႆႉ မၼ်းဢမ်ႇၸႂ်ႈၵၢမ်ႇပိူင်တၢႆ (ဢၼ်တၵ်းတေလႆႈပဵၼ် ၸိူင်ႉၼင်ႇ ၵူႈၵၢမ်ႇႁဝ်းမီး) ၼၼ်ႉ။ ၽြႃးပဵၼ် ၸဝ်ႈလိၼေဝေႈ သင်ၸိူင်ႉဝႃႈၵူႈသဵၼ်သမ်ႇ တေလႆႈပဵၼ်ၸွမ်းၵၢမ်ႇပိူင်တၢႆၼႆ ႁဝ်းတေဢမ်ႇမီးလႆႈတၢင်းထၢင်ႇႁၢင်ႈပူင်ၸႂ်ႁဵတ်း၊ ဢမ်ႇၼၼ် ဢမ်ႇလၢင်ႈ တႃႇတေလႆႈပဵၼ်ၽ၀ၵိုၵ်းထမ်းသိၼ် လႄႈၽ၀လေးၵုတ်ႉတရႃႇ ၼၼ်ႉ။ ၽၢႆႇၼိုင်ႈ သင်ၸိူင်ႉဝႃႈ ဢမ်ႇမီးႁႅင်းၵၢမ်ႇ (ၵၢမ်ႇဢၼ်လၢင်ႈၵိုတ်ႇပၼ်ၽွၼ်း) ပေႃးၼႆ တႃႇသိၼ်ထမ်း လႄႈၼမ်ႇၸႂ်ထမ်းလေးၵုတ်တရႃႇ ၼိုၼ်ႈယႂ်ႇ ၼၼ်ႉ ႁဝ်းဢမ်ႇလၢင်ႈပူၵ်းပွင်လႆႈယဝ်ႈ။ ၵွပ်ႈၼၼ်ႉလႄႈ ၽြႃးပဵၼ်ၸဝ်ႈ ဢမ်ႇယွမ်းႁပ်ႉ [3] ဝႃႇတၵၢမ်ႇပိူင်တၢႆ လႄႈ [4] ဝႃႇတၵၢမ်ႇႁၢမ်းပဝ်ႇ ၼၼ်ႉတင်းသွင်ယဝ်ႈ။

ပုၼ်ႈတႃႇတေႁူႉလႆႈလွင်ႈၵမ်မ ၸွမ်းၼင်ႇၽိုင်ႈပဵၼ်မၼ်းမီး ႁႂ်ႈပေႃး တဵမ်ထူၼ်ႈၼၼ်ႉ မၼ်းဢမ်ႇၸႂ်ႈသေတႃႉၵေႃႈ ႁဝ်းထုၵ်ႇလီလႆႈႁူႉ လွင်ႈမၼ်းၽွင်ႈယူႇ၊ ၵွပ်ႈဝႃႈ ႁဝ်းၵူႈၵေႃႉၵေႃႉ မီးၵၢမ်ႇဝႆႉၵူႈၽႂ်မၼ်းလႄႈ လီၶဝ်ႈၸႂ်ႁိုဝ်မၼ်းယူႇ

[1]presestination

[2]determinism

[3]determinism

[4]undetermism

တေႃႉ။ ႁဝ်းပဵၼ်ၵေႃႉၵၢၼ်ၵေႃႇပဵၼ်ၵႂၢမ်ႇသေ ႁဝ်းသမ်ႉပဵၼ်လႆႈလဝ်ႈၵေႃႉၵၢၼ် ထၢင်ႈလဵၵ်ႈလၢႆႈလႆႈၵႂၢမ်ႇႁဝ်းၶႂၼ်ႉယဝ်ႈ။ ပဵၵ်ႉသမ်ႉဝႃႈ ႁဝ်းၵမ်ႇႁူႉဝႃႈ မိူဝ်ႈလႂ် ၵႂၢမ်ႇတေပဵၼ်ၽွၼ်းႁဝ်း၊ ၵမ်ႇၶၢၼ် ၵႂၢမ်ႇႁဝ်းၵၢၼ်လႂ် တေပၼ်ၽွၼ်းႁဝ်း သေတႃႉ ၵၢၼ်ႁဝ်းတေလႆႈၶႂၢမ်ႇထႂၢမ်ႇၽွၼ်းၵႂၢမ်ႇၶွင်ႁဝ်းၶၼ်ႉ မၼ်းတေၵမ်ႇ ၵႂတ်ႈ ထူဝ်ႈၵူႈႁဝ်းတိုၵ်ႉယူႇၶႂ်ႈသမ်ႇသျူႇယူႇၶႂ်ႉ။ ၵွပ်ႈဝႃႈ ၵမ်မ ၶႂ်ႉ ပဵၼ်ႁဵင်း ၵၢၼ်ၵမ်ႇထၢင်ႈႁၼ်လႆႈၶၼ်ႉၼလႈ ႁဝ်းၵမ်ႇထၢင်ႈၵဝ်ၵတိမၢၵ်ႇတႁျဝ်းတူလႆး ႁၼ်လႆႈ ၵၢၼ်ၵႂၢမ်ႇႁဵတ်းၵႂၢၼ်ယူႇၶၼ်ႉ။ ပုၼ်ႈတႃႇတေႁူႉလႆႈ မၼ်းႁဵတ်းၵႂၢၼ် ၶၼ်ႉ ႁဝ်းၵဝ်ပိူင်တၵ်ႈလိူဝ်ႉၽၼ်းသေ လၢမ်းႁူႉလႆႈယူႇ။ ၽွၼ်းၵႂၢမ်ႇၶႂ်ႉ ၵွင်း ထင်ဝႆႉယူႇၶႂ်းႁွင်ႈလွႆႉႁဝ်း မိူၼ်လိူင်ႉၶၼ်ႇ ၽိူဝ်မၼ်း၊ မွၵ်ႇမၢၵ်ႇမၼ်း၊ တူၼ်ႈလမ်း မၼ်း ၵွင်းဝႆႉယူႇၶႂ်းလိူဝ်ႉၽၼ်းမၢၵ်ႇမႆႉမၢၵ်ႇတွၵ်ႇၶၼ်ႉယဝ်ႈ။ မိူဝ်ႈၶၢဝ်းမၼ်း သၢင်ႈတၢင်းတေႃႇမူးၶၼ်ႉ ၽွၼ်းၵႂၢမ်ႇႁဝ်း တၵ်းၽုတ်းၵွၵ်ႇမူး လိူင်ႉၶၼ်ႇလိူဝ်ႉ ၽၼ်းတူၵ်းလူးတီႈလိၼ်သဝ်ႈယိုၵ်ႈ ၼလႈသႆႇလႅင်းၶၼ်ႉသေ လမ်းတူၼ်ႈမႆႉၼလႈ ၽိူဝ်မႆႈမၼ်း တၵ်းလုၵ်ႉတီႈလိူဝ်ႉၽၼ်းလဵၵ်ႉၶွႆႉၵွၼ်ႇသေ ၽုတ်းၵွၵ်ႇမူးၶၼ်ႉ ယဝ်ႈ။

ၸွင်ႇသႃႇသၢႆႇပုတ်ႉ ပဵၼ်ဝႃႇတၢင်ႇၵွၼ်ႈ လႄႈ?

မိူဝ်ႈၵၢၼ်ဝႃႈ ၵူၼ်းႁဝ်းၵူၺ်းပဵၼ်တူဝ်တုၵ်ႉၶွင်ႉၶိုၼ်ၶိုၼ် ၵူၼ်းလၢဝ်း ဝၼ်းတူၵ်းၶဝ်ၵမ်ႈၶမ်ၶမ် ႁၼ်ထိုင်ဝႃႈ သႃႇသၢႆႇပုတ်ႉၶႅၵ်ႇ ပဵၼ်ဝႃႇတၢင်ႇလႄႈ ၵူၺ်းလူင်ၶႅဝ်ယူႇ။ ၶေႃႈၵၢၼ်ဝႃႈ တုၵ်ႉၶ ၶႅဝ်ၶိုၼ်ႉ မၼ်းလုၵ်ႉမႄးတီႈ သဵင်ႉလႂ်ႇ ထူၼ်ႈၶိုင်ႈ ၵၢၼ်လဵၼ်ႈဝႃႈ တုၵ်ႉၶလိုဝ်ႈၸႂ်ႈ ၶႂ်းသဵင်ႉလႂ်ႇသီႇယိူင်ႈယဝ်ႈ။ ၵွပ်ႈၶႅၼ် ဢလႈ ၵူၼ်းမိူင်းဝၼ်းတူၵ်းၶဝ် လိၵ်ႈလၢႆးဝႃႈ သႃႇသၢႆႇပုတ်ႉၶႅၵ်ႇ ပဵၼ်ဝႃႇတ ႁၼ် ၵၢၼ်ၵမ်ႇလီၶႅဝ်ယူႇယဝ်ႈ။

ၽူႈလိၵ်ႈၶဝ် ဢၼ်ႈၽွင်ႈထိူင်ဝႃႈ 'သႃႇသၢႆႇပုတ်ႉၶႅၵ်ႇ ယူႇၽႂ်ႇမွင်သဝ်ႈ၊ ၵၢၼ်ၵူၺ်းတူၺ်းႁၼ်တၢင်းၽိတ်း၊ လုၵ်းၽႂ်ႇၽဝလပ်းသိုင်ႇငမ်းငမ်း၊ ပဵၼ်ၶွၼ် ၶတ်းၽႂ်ႇၵၢၼ်လီၵျေႃႇမူၼ်ႈသိူဝ်း၊ မီးသၽေႃးၵၢၼ်သေႃႉၶေးၽဝလီၵျေႃႇ မူၼ်ႈ ၵၢၼ်ၵမ်ႇမီးတၢင်းၽိတ်းသင်ၶႅၼ်ႉယူႇဝႃႈၶႅ။ ၶဝ်ႁၼ်ထိုင်သႃႇသၢႆႇ ပုတ်ႉထ လိူင်ႉၶၢင်ႇမီးဝႃႇတ ၵၢၼ်ႁၼ်ၽႂ်ႇလႄႈ၊ ၵၢၼ်ၵူၺ်းပၼ်ႁဵင်း ၽႂ်ႇၵၢၼ် ၶဝ်ႈလႆႉဝႃႈ ၽဝၶႅၵ်ႉၵမ်ႇမီးတၢင်းမုင်ႈမွင်းသင်၊ ပၼ်ႁဵင်းၽႂ်ႇပဵတ်ႈပဝ်ႇႁၢမ်းလႂ်၊ ဢလႈတူၺ်းႁၼ်ဝႃႈ ၵူၺ်းပဵၼ်တၢင်းၶၢၼ်လႂ်၊ ၵၢၼ်ၵမ်ႇလီ ၵၵုသူဝ်ႇ မေႃးႁူမ်ႈ ငမ်းဝႆႉ ၶိူဝ်ၽဝၵူၼ်းႁဝ်း' ဝႃႈၶႅ။

ၵၢၼ်ၶဝ်သေႃႉၶေးၶႅၵ်ႉ တေပဵၼ်ၵၢၼ်ၶဝ် ၵိူင်ၶိူဝ်သဵင်ႉလႂ်ႇထူၼ်ႈ ၶိုင်ႈ ၵွပ်ႈပိၼ်ႇဝႆႉဝႃႈ တုၵ်ႉၶၶၢၼ်လႂ်လိုဝ်ႈလႂ်ႈၶႅဝ်ၶိုၼ်ႉယဝ်ႈ။ တၢင်းၵျေႃႇမူၼ်ႈ သိူဝ်းလႂ် ၵၢၼ်ၵမ်ႇၵျေႃႇမူၼ်ႈသိူဝ်းလႂ် ၵမ်ႇၶၢၼ် တၢင်းယိၼ်းလူမ်း ဢလႈ တၢင်းယိၼ်းၶီလႂ်လိူဝ်းၶႅၵ်ႉ လဵၵ်ႈလႆႈလူင်ယူႇ ၵဝ်ပုတ်ႈမႂ်း မႂ်းပုတ်ႈၵဝ်ယဝ်ႈ။ ၽဝ ၵူၼ်းႁဝ်းၶႅၵ်ႉ ၵမ်ႇမၼ်ႈသေႇ။ ၵႃႈတၵ်းလႆႈၵိူတ်ႇ၊ လႆႈထဝ်ႈ၊ လႆႈပဵၼ်၊လႆႈတႆ၊ လူလၺ်ႈတၢင်းၶၢၼ်လူင် ၸွမ်းတင်းၶမ်ယဝ်ႈ။ ပုၼ်ႈတႃႇတေပူၼ်ႉလွတ်ႈ တုၵ်ႉၶ ၶႅၼ်ႉ ၾြူးပဵၼ်လဝ်ႈသပ်းလဵင်းၶေဝႃႈ ႁဝ်းလူဝ်ႇလႆႈႁူႉပွင်ႇလႂ် လွင်ႈတုၵ်ႉၶလီလီ

သေယွမ်းၡပ့်ဝၠႋ မခ်ၫ်းမီးတေ့ခဲခခေ့ၫ်ယဝ်ႋ။ တုဂ့်ခကခ်ၫ်ဖြုးပီၭ်ခ်ၫ်လဝ်ႋ ထုဂ်ႋ ကွဂ်ႇမွဂ်ႇခေတီးႋခ်ၣ်း ထမ်မလဂ်ဂပဝတ်တခသေုတ်တ ခခေ့ၫ် ပီၭ်ခ်ၫ်တၢင်းဂူိတ်ႇ၊ တၢင်းထဝ်ႋ၊ တၢင်းပီၭ်ခ်ၫ်၊ တၢင်းတၢ်၊၊ ကခ်ၫ်လံႋယူႇလွမ်းဂခ်ၫ် တင်းဂေႋလင်းဂခ်ၫ်၊ လံႋယူႇဖၢတ်ႇယၢခ်ၫ်ဂခ်ၫ် တင်းဂေႋၡဂ့်ဂခ်ၫ်၊ ဂေႋလမ်လွ်ဂခ်ၫ်၊ ကမ်ႇခ်ၣ်ႋလံႋ သမ့် လံႋ လဂ့ၠႇလူိဝ်းခဲ့ယဝ်ႋ။ ကခ်ၫ်ဖြုးပီၭ်ခ်ၫ်လဝ်ႋ ဝံ့တုဂ့်ခပီၭ်ခ်ၫ်လူိင်ႋယွ်ႇခဲ့ ဂွပ်ႋဝၠႋ မခ်ၫ်းပီၭ်ခ်ၫ်ပခ်ၫ်ၡု ကခ်ၫ်ဂူခ်ၫ်းၡဝ်းဂူႋဂေႋဂေႋ မီးတူဝ်ထူပ်းဂူႋဖွ်မခ်ၫ်းသေ ၡူႋပွင်ႇ လွ်ငၢ်ႋဂေးႋပူိင်ခိုင်ႋ၊ မခ်ၫ်းပီၭ်ခ်ၫ်ကခ်ၫ်မီးတေ့ လိုဝ်ႋလွ်ႋတေ့ ကခ်ၫ်ဖွ်ပေးုကမ်ႇ လၢင်ႋတွပ်ႇထိင်လံႋခဲ့ဂေးႋပူိင်ခိုင်ႋခခေ့ၫ်ယဝ်ႋ။

ဖြုးပီၭ်ခ်ၫ်လဝ်ႋပိုတ်ႇခေ [1] တုဂ့်ခယဝ့်သေ သမ့်သိုပ်ႇလ်ၭင်ႋခေ လွင်ႋ ငဝ်ႋၡၢဂ်ႋတုဂ့်ခ၊ ဂွပ်ႋသင်ဧလႋ တုဂ့်ခပီၭ်ခ်ၫ်မးုခဲခခေ့ၫ်ယဝ်ႋ။ ဖြုးပီၭ်ခ်ၫ်လဝ်ႋဝၠႋ ‘လေးုဖ–လွ်ခ်ၣ်ႋလံႋ၊ လွ်လပ်းလွ်ပီၭ်ခ်ၫ်းခဲ့ယဝ့် ပီၭ်ခ်ၫ်ငဝ်ႋၡၢဂ်ႋ ကခ်ၫ်ရှီတ်းရှုံႋတုဂ့် ပီၭ်ခ်ၫ်ပေုႇ’ ဝၠႋခဲ။

ကခ်ၫ်ဖြုးပီၭ်ခ်ၫ်လဝ်ႋခံႋခေလွင်ႋတုဂ့်ခခဲ့ ကမ်ႇလွ်ႋဝၠႋၡေးုခေ လွင်ႋ ပခ်ၫ်ၡုတုဂ့်ခခဲ့သေယဝ့်ဂ့ၠႇ။ မခ်ၫ်းလဝ်ႋၡေးုပးုလ်ၭမ် လၢးဂေႋလိတ်ႋ၊ သ်ၭခ်ၫ်း တၢင်းဂေႋခံ တုႇတုဂ့်ခမွတ်ႇသုတ်းယ်ၭခ်ၫ်ဂွခ်ၫ်ႇယဝ်ႋ။ သ်ၭခ်ၫ်ႋတၢင်းခဲ့ ၡွင့်ဝၠႋ [2] သ်ၭခ်ၫ်ႋတၢင်းပၢခ်ၫ်ဂၢင်ခဲယဝ်ႋ။ သ်ၭခ်ၫ်ႋတၢင်းပၢခ်ၫ်ဂၢင်ခဲ့ ကွခ်ၫ်ၡွတ်ႋထိုင်တီးႋ တုဂ့်ခတင်းသ်ၭင်ႋမွတ်ႇသုတ်းယ်ၭခ်ၫ် ကခ်ၫ်ဝၠႋခိပ့်ပၢခ်ၫ်ႇခခေ့ၫ်ယဝ်ႋ။ ဂွပ်ႋခဲဧလႋ သုႇသခေုႇပုတ့်ခဲ့ ကမ်ႇလွ်ႋဝုႇတကခ်ၫ်တူလုံးၡခ်ၫ်ဖၢႇလေုႇ။

သုႇသခေုႇပုတ့်ထခဲ့ ပီၭ်ခ်ၫ်ဝုႇတ ကခ်ၫ်တူလုံးၡခ်ၫ်ဖၢႇလေုႇ ဂေးႋကမ်ႇ လွ်ႋ၊ ပီၭ်ခ်ၫ်ဝုႇတကခ်ၫ်တူလုံးၡခ်ၫ်ဖၢႇလီဂေးႋကမ်ႇလွ်ႋ။ ဂွပ်ႋဝၠႋ သုႇသခေုႇလဝ်ႋ ခဲ့ ပီၭ်ခ်ၫ်ဝုႇတတူလုံးၡခ်ၫ် ကခ်ၫ်မ်ၭခ်ၫ်ႋလိုဝ်ႋလွ်ႋ လွမ်းခင်ႇပူိင်ပီၭ်ခ်ၫ်ဂူခ်ၫ်းၡဝ်းမီး တင်းလူဂ်ႋလေးုဂမီးခခေ့ၫ်ယဝ်ႋ။ မခ်ၫ်းတိုခ်ၫ်းတူလုံးဂူႋသမ်ႇသ်ၭခ်ၫ်ပူိင် လူိင့်ခင်ႇ သဖုႇဝခဝ်မီးတေ့ပီၭ်ခ်ၫ်တေ့ (ယထုဖူထမ်) ခခေ့ၫ်ယဝ်ႋ။ မခ်ၫ်းကမ်ႇပၢခ်ၫ်းပၢ်း

[1]တုဂ့်ခ ပီၭ်ခ်ၫ်တူဝ်လွ်–ၡုပ်ခဓေမ်ႇ

[2]မခ်ၫ်းဝေႋလွတ်ႋ ဂုမသုခခ်ၫ်လိဂုခုယေုဂ တင်းကတ်တဂိလမထုခုယေုဂ–သ်ၭခ်ၫ်ႋတၢင်းဂျေုႇလွမ်း တၢင်းခ်ၣ်ႋလံႋ၊ တၢင်းတိုဝ်းဂမ် ကခ်ၫ်ရှီတ်းရှုံႋတူဝ်လွ်တုဂ့်ခ။

ႁၠႈလဝ်ႈဂဝ်ႉဂူလ်းလံႈဂျူႉသိူဝ်း ခိုင်ႈမိုဝ့်ခိုင်ႈဂမ်း၊ မခၣ်းကမ်ႉကဝ်လွင်ႈတၢင်း လီဂူဝ်ငလႈခိူင်ႈမၢပ်ႉလံၢပိူင် ကခၣ်ဂူလ်းဝူခၣ့်ကဝ်ခခၣ့်သေ လွၵ်ႉငိုတ်ႈ၊ ႁ်ၢတ်းႁၠႈ လဝ်ႈဂဝ်ႉလံႈမံႈခၢခၣ်လၠႋ။ မခၣ်းလၢတ်ႈခေလဝ်ႈဂဝ်ႉ ကခၣ်တေ့မခၣ်း ကခၣ်လိုဝ်ႈ လၠႋႈမခၣ်း လွင်ႈဝုႈလဝ်ႈဂဝ်ႉ ငလႈလူၵ်ႈႁိမ်းႁွမ်းလဝ်ႈဂဝ်ႉ ပ်ခၣ်သင်ခံခၣ့်သေ ခေပခၣ်သ်ခၣ်ႈတၢင်းပူခၣ့်လွတ်ႈဂုမ်ႉထူခၣ်ႈ၊ တၢင်းဂတ်းယ်ခၣ်၊ တၢင်းဂျူႉလၠႋ၊ တၢင်းခိမ်ယ်ခၣ် ပုခၣ်ႈတုႉလဝ်ႈဂဝ်ႉယူႉ။

ကခၣ်ခေလွင်ႈဝုႈသုႉသချေႉပုတ့်ခံ့ ကမ်ႉလၠႋႈဝုႉတတူလ်းႁခၣ်ဖံၢႉ ႁံၢႉခံခခၣ့် မီးထ်င်ႈလွင်ႈခိုင်ႈ။ ကခၣ်ခံ့ ပ်ခၣ်ႁူခၣ်ႉႁၢင်ႈပုတ့်ထလဝ်ႈ ကခၣ်မီး ချေႈယုမ့်ဂီႈ ကခၣ်ႁခၣ်လံႈ ခၠႋးမူင်းလၢဝ်းပုတ့်ဂူႈမူင်း လူင့်ခင်ႉ မူင်းမၢခၣ်ႈ၊ မူင်း ထံး၊ မူင်းသီႉရိလင်းဂု၊ မူင်းဂူဝ်းလေးယုးလဂူႉ တင်းခမ်ခခၣ့်ယူႉ။ ချေႈယုမ့်ဂီႈ ခံ့ မခၣ်းပ်ခၣ်လၵ့်ခချေႉ ခေလွင်ႈကခၣ်လၠႋဂတ်းယ်ခၣ်ခခၣ့်ယဝ်ႈ။ သင်ကမ်ႉ ခခၣ် ချေႈတုမခၣ်းလဝ်ႈတေမီးငံၢးခီမွင်ဝံ့ယူႉ။ ခံ့ဂူလ်းကမ်ႉဂုး ဂူခၣ်းခိူဝ်းလၢဝ်း ပုတ့်ခဝ်ဂျေႈ မီးချေႈယုမ့်ဂီႈယူႉ။ ကခၣ်ခံ့ မခၣ်းပိခၣ်ႈဖူခၣ်ဂခၣ်တင်းကခၣ်ဂူခၣ်း မူင်းဝခၣ်းတူၵ်းခဝ် တၠႋးႁခၣ်လွင်ႈဝုႈခိူဝ်းလၢဝ်းပုတ့်ခဝ် တေမီးချေႈခီ ချေႈငဝ် ခခၣ့်ယဝ်ႈ။

မူဝ်ႈယၢမ်းခိုင်ႈ ခုခၣ်ႁျေုခမ်းဂျေးသလ ဝံႈလဝ်ႈထိုင်ဖြူးပ်ခၣ်လဝ်ႈဝုႈ ‘လုၵ်ႈခွင့်တပေးလဝ်ႈႁဝ်းခဝ်ခံ့ ကမ်ႉမူခၣ်လူင့်ခင်ႉ လုၵ်ႈခွင့်တပေးတၢင်ႉ သုႉသချေႉခဝ် ကခၣ်မီးႁၢင်ႈချေႈလုၵ်းတုမ်ခၣ်း၊ သုႉခူဝ့်ႁတ်းလုး၊ ချေႈႁ်င်ႈ၊ ငဝ်မိုင်သေ မီးႁၢင်ႈႁူဝ့်ကူခၣ်ႈခခၣ့်။ လုၵ်ႈခွင့်တပေးလဝ်ႈႁဝ်းခဝ်ခံ့ငတေ့ ပေ့မုး သိူဝ်းသေ မီးႁၢင်ႈလီလူလီတူလ်း၊ ပေ့မုးလိုခၣ်ႈသၠႋသေ ႁၢင်ႈခ်မ့်လ်ပ်ႈဝံ့၊ မူခၣ်ႈလၠႋ ဖဝလွမ်းထမ်း၊ ခိမ်လီ၊ ဂတ်းယ်ခၣ်လီသေ ယူႉသဝ်းလူလ်ႈလၠႋသိူဝ်း၊ လၠႋပွင်ႉ လၠႋလ်င်းလီခခၣ့်ယူႉ။

ခုခၣ်သိုပ်ႉလၢတ်ႈထ်င်ႈဝုႈ ကခၣ်လဝ်ႈခဝ် မီးႁၢင်ႈဖၢင်လိုခၣ်ႈပၢင်ႉယူႉ လူင့်ခခၣ်ခံ့ မခၣ်းခုခၣ်ယုမ်ႉဝုႈ ကခၣ်ခံ့တၵ်းတေပ်ခၣ်ဂွပ်ႈ ခဝ်လဝ်ႈႁူႉပွင်ႉ လၠႋခူဝ်ထမ်းဖြူးပ်ခၣ်လဝ်ႈတေ့ခခၣ့်ယဝ့်ခံ။ မူဝ်ႈကခၣ်ထၢမ်ဝုႈဂွပ်ႈသင်ငလႈ ခဝ်ႈလဝ်ႈကခၣ်ယူႉလွမ်းဖဝယူဝ်းယူဝ်းသေ သမ့်ခိုင်ႈဝခၣ်းဂူလ်းဂိခၣ်ခဝ်ႈခိုင်ႈ

တၢ,ဂူလ်းခဲ့ ပေ့မၢးလိုခ်ၣ်ပၢင်,သ့်လီခဲခခဲ့် ဖြၢးပ်ခ်လဝ်ၣ်တ္ဂပ်,ဝၢၣ် ‘ခဝ်လဝ်ၣ် ကမ်,မံၣ်လ့်လ္ဂမ်းလ္ဂင်ၣ်ကခ်ပူခ့်ခခဲ့်၊ တၢ,မူဝ်းခၢေၣ်ဂေၢၣ် ခဝ်ၣ်လဝ်ၣ်ကမ်,မၢင့်မံၣ် လ့်လ္ဂမ်းသင်။ ဂ္ဂပ်ၣ်မၢင့်မံၣ်လ့်လ္ဂမ်းတၢ,မူဝ်းခၢေၣ် တင်းမံၣ်ခၬင်ၣ်လ့်လ္ဂမ်း လ္ဂင်ၣ်မူဝ်ၣ် ပူခ့်မၢးခခဲ့်ဧလၣ် ဖူၣ်ခ့ူဂ်,တခ်ခဝ်ခဲ့ လံၣ်မံၣ်ခၢခ်လ့် လူင့်ခင်, ပၢတ်,ယူဝ်ၣ် သံးခ်ဝ်သေ တၢဂ်,ဝ့်ခင့်းသံၢလ်တ်,ခခဲ့်ယဝ့်။

ယင်းမီးပပ့်ထမ်းသ္ဂင်ပပ့် ကခ်လိုဝ်ၣ်ဝၢၣ် ထေရဂၢထၢ တင်းထေရီ ဂၢထၢ ကခ်ခင့်းမခ်းတ်မ်တ္ဂမ်ဝ့် ခၢေၣ်ဂ့ၢမ်းငီခ်းလ့်သူဝ်း ဧလၣ်ခၢေၣ်ဂတ်းယ်ခ်လ့် ကခ် လဝ်ၣ်ကရျၢခ်တၢ,ခၢေင်းယိင်း လဝ်ၣ်ကရျၢခ်တၢ,ထံၢးခဝ် ပုခ်းက္ဂဂ်,ပၢဂ်,မၢး ခခဲ့်ယူ,။ ကခ်ခဲ့ မခ်းပ်ခ်ဖဝဂတ်းယ်ခ် ကခ်လံၣ်မၢး လုဂ်ၣ်တီၣ်ခၢေၣ်ထမ်း မုခ်ခမ်းဖြၢးပ်ခ်လဝ်ၣ်ယဝ်ၣ်။

ဂ္ဂပ်ၣ်ခဲဧလၣ် သၢ,သခၢေ,ပုတ့်ထ ကခ်ပေၢးတ်မ်တ္ဂမ်ဝ့်ထမ်းဂတ်းယ်ခ် လ့်ခဲ့ ကမ်,လၢင်ၣ်ဝၢၣ်လံၣ်ဝၢၣ် မခ်းပ်ခ်ဝၢ,တတူလ်းၡခ်လၢ.ဧလၣ်ဝၢ,တ တူလ်း ၡခ်လီတင်းသ္ဂင်။ မခ်းပ်ခ်ဝၢ,တ ကခ်လိုဝ်ၣ်လ့်ၣ်မၢခ်,မ်ခ်ၣ်တေ့ခဲခခဲ့်ယူ, ယဝ်ၣ်။

ကင်	A	ကင်ဂုတ်တရ ခဇိဂါယ
က	Abhisamuc	ကဖိထမ်မသမလ်လယ ကသင်ခ
တီ	D	တီခခဇိဂါယ ed. ခဇါခဇါဝါသထေရ
တီက	DA	တီခခဇိဂါယကတ်ထဂထါ သုမင်ဂလဝိလါသိခဇီ
ထမ	Dhp	ထမ်မပတ ed.k ထမ်မရတခဇ ဂူဝ်,လမ်,ပူဝ်, 1926
ထမက	Dhp A	ထမ်မပတကတ်တဂထါ, (PTS)
ထံသ	Dhs	ထမ်မသင်ဂခဇီ (PTS)

လင်,ဂါ,လင်,ဂါ,ဝတါ,ရသုတ်တ Lanka. ed. Nanjio (Kyoto, 1923)◦

မ	M	မလ်လိမခဇိဂါယ (PTS)
မက	MA	မလ်လိမခဇိဂါယကတ်ထဂထါ (.ရဆ)
မထယ	Madhyakari	မထယမိဂ္ဂါရိဂါ ခွင်ခဇါ,ဂလုခဇ ed.L. de La Vallee Poussin (Biv. Budd. IV).
မှါသု	Mh. Sutalankara	မှါ,ယါ,ခဇ သူတါလင်ဂါရ ◦ကသင်,ခ
မှါဝ	Mhvg	မှါဝဂ်ဂ (ဝိခဇယေ) ed. sdrtvdisrs (Alutgama.1922)
မူ,လထ	PTS	မူ,ဂေပါ,လိလါခဇ်,တါခဇ်,
ပရမလ	Prmj	ပရမတ်ထကလါတိဂါ (PTS)
သင်	S	သင်ယုတ်တခဇိဂါယ (PTS)
သါရထ	Sarattha	သါရတ်ထပဂါသခဇီ (PTS)
သုခဇိ	Sn	သုတခဇိပါတ (.ရဆ)
ကုတ	Ud	ကုတါခဇ (ဂူဝ်,လမ်,ပူဝ်,–1929)
ဝိဃ	Vibh	ဝိဃင်ဂ (PTS)
ဝိသုထိ	Vism	ဝိသုတ်ထိမဂ်ဂ (PTS)

ဝေႉႁၢၼ်

ၵလယၢၼသေမ်ပတႃ	မီးတႅမ်းၵေႃႉလီၵုမ်ႉထူၼ်ႈ။
ၵမ်မ	ၵၢၼ်၊ တၢင်းႁဵတ်း ၵၼ်ပႄးလေႉတၼႄႉ။
ၵိလေသႃ	တၢင်းဝူလၺ်ႉႁၢင်ႈ၊ လမ်ႉမၢၵ်ႈ၊ တၢင်းႁၵ်ႇၵႃႉမ ၵႂၵ်ႉထႅင်တၼ် ႁႃ။
ၵူၼႄႈရိူၼ်းတႃယေး	လိၵ်ႇလုၵ်ႈမေးပေႈၼမႈ။
ၵူႈသမ်ႉသၼ်ပိူင်	ၵႄႈပၢ်ၼ်ၶိူင်ႈတင်းသိင်ႈ၊ သတ်းတဝႃႉတင်းသိင်ႈ။
ၵေႈသႂၢႉပၢ်တ်ႈ	သုၵ်ႈသီပၢ်တ်ႈ၊ ပွႉပၢ်တ်ႈ။
ၵဵဝ်ႉၵသၢၵ်ႈ၊ ၵႃႉယု	ၶေၵသၢၵ်ႈၵေႃႉထမ်တႂၢ ႁူႈလီၶိုၼ်း။
ၵေႃႉၶိုင်ႈ	ၽႂ်သေၵမ်ႉဝႃႈ မၼ်းပၢ်ၼ်ၵၼိယတ ၵၼ်ထႂ်ႉယူႉ ၼင်းပႃႉ လိ ယံ ယေႃ ယႃ ၵၼ်ပႂ်ႉမၵ်းမၼ်ႈ (တႃႉႁဵတ်း ၵေႃႉဝူၼ်ႇ) ၼလႈပၢ်ၼ်လႂ်ႈၵူႈၵေႃႉယဝ်ႇ ၵေႃႉၶိုင်ႈ ၵိၼ်ၶဝ်ႈယူႉ၊ (ၵၼိယတ)။ မ်ႈႁူင်ႇၵေႃႉၼၼ်ႇမႄးၼလႈ (ၼိယတ)။ ၵူၢမ်း တႂ်းမ်ဝ်းၼႂ်ႇၵေႈမီးလႂ်ႈယူႉ။
ၶၵ်းၵွႆ	ၶတ်းထႂ်၊ မီးဝိရိယ။
ၶၼ်ႉတီႉ	ယူိၼ်ႇၵၼ်ႈ၊ ထႂ်ယိုၼ်းထႂ်ယၢဝ်း။
ၶူဝ်းသွၼ်း	ၶိူင်ႈၶူဝ်း၊ မွၵ်ႉယႃႈ၊ ႁၢင်ႈၵူၼ်း ၵၼ်မေႃသွၼ်းမေၶၵ်းၶဝ် ၵဝ်မွႆႇ၊ ႁိၼ်၊ လိၼ်ထၵူႃႉ ၶွၵ်းႁဵတ်းႁၢင်ႈဝွႆႇ။
ၶေႈထၢမ်လၢမ်းလိူင်း	ၵၼ်ၵူလ်းဝူၼ်ႇသေထၢမ်ၵၼ် (ၵၼ်ၵမ်ႉမီးငဝ်ႈမီးႁၢၵ်ႈ ၵၼ်ၵမ်ႉႁၼ်လႂ်ႈသၽေႃးပႂၢးသႂၢႈ)။
ငၢၼ်	ႁတ်းႁၢၼ်၊ ၵမ်ႉၵူဝ်ၵိၼ်ပိူၼ်ႈ။
ထၢင်ႈၶေး	ထၢင်ႈၶေးၶေး မီးငဝ်းလႂၢးတႃႉတေပၢ်ၼ်၊ ႁဵတ်းထၵူႃႉ။
ထၢ်မ်ႉထၢ်မ်ႉ	သၵ်းသၵ်း၊ လၢ်င်းလၢ်င်း။
သမႃထိ	ထႂ်ၼိမ်၊ မီးဝွႆႇၼိူဝ်ၵႃႉယုင်လိဝ်ႉ။
သလႃယတၼ	ၵႃယတၼ (ၽၵ်းတူ) ႁူၵ်းယိူင်ႈ။
သမႃႉပၢတ်ႈ	ထၢၼသေမ်ပတ်တ လႂ်ႈသၢၼ်ႉ၊ ႁွတ်ႈထိုင်သၢၼ်ႉ။
သင်ႉၶထဝ်ႈ	ၽူႈမီးတၢင်းၵမ်သိၼ်ဝိၼိယမိူၼ်ၵၼ်၊ ထဝ်ႈရႁၢၼ်းတင်း လႂၢ။

သင်ၶႃရၵ်ၶၼ်ထ	ၵေႃပွင်ပဵၼ်၊ ၶၼ်ႇထႃႇပွင်ပဵၼ်။
သၵ်ၵႃယတိတ်ထိ	ယုမ်ႇဝႃႈမီးဝိၺၢၼ်ႇၶႂၼ်ငဝ်း၊ မီးၵဝ်။
သင်ၶႃရတုၵ်ၶ	တုၵ်ႉၶဢၼ်ၵိူတ်ႇပဵၼ်ယူႇ ၸွမ်းၽိုင်ႈတိုၼ်းပဵၼ်။
သၺ်ၺၵ်ၶၼ်ထ	ၵေႃၸႂ်တွင်း၊ ၶၼ်ႇထႃႇၸႂ်တွင်း။
သတ်ထႃ	ႁၢၼ်ႉၸႂ်၊ ယုမ်ႇယမ်။
သသ်သတဝႃတ	လွင်ႈတၢင်းယုမ်ႇဝိၺၢၼ်ႇၶႂၼ်ငဝ်းမီးသေႇသေႇပၢၼ်ပၢၼ်။
သၼ်တ	ၵၢင်ၸႂ်ၶႂ်ႈ၊ မီးၸႂ်ၶႂ်ႈ၊ ဢွၵ်ႇၸႂ်ၶႂ်ႈ။
သုၶႃၼိ	တၢင်းၵတ်းယဵၼ်တင်းလၢႆ။
သၸ်ၸိၵႃတပ်ပ	ထုၵ်ႇၸႆႈႁူႉပွင်ႇႁၼ်၊ ႁူႉပွင်ႇၸႂ်။
သႃသၼႃ	ၶေႃႈသွၼ်သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထၸဝ်ႈ ဢမ်ႇၼၼ် ၶေႃႈသွၼ်သႃႇသၼႃႇတၢင်ႇၸိူဝ်း ဢၼ်ၵဵဝ်ႇလူလ်ႈၽႃႉၽၢၼ်ႇၽီပူင်။
သီႈၵေႉ	ထၢင်ႇလဵၵ်ႉမဝ်မၢင်ၵၼ်။
သုၵ်းလိုၼ်ႈ	သုၵ်းသႂ်၊ လိုၼ်ႈပၢင်ႇ။
သၢႆတိုၼ်းသိုပ်ႇပဵၼ်	တၢင်းပဵၼ်ဢၼ်သိုပ်ႇၵၼ်ပဵၼ်ယူႇ လုယူႇ။
တၢင်းဝူၼ်ႉပုတ်းပွႆႇ	ထၢင်ႇႁၢင်ႈဝူၼ်ႉ၊ ဝူၼ်ႉလွတ်ႈလွတ်ႈလဵဝ်းလဵဝ်း။
တၢင်းယုမ်ႇလမ်တၼ်	ယုမ်ႇလိပ်းယုမ်ႇတၢႆ၊ ယုမ်ႇလိပ်းယုမ်ႇလဵင်၊ ယုမ်ႇယမ်ဢမ်ႇပႃး ပၺ်ၺႃႇ။
တိတ်ထထမ်မသုၶဝိႁႃရ	လႆႈတၢင်းၵတ်းယဵၼ် မိူဝ်ႈၽွင်းဢဝ်သၢၼ်ႇ ၶဝ်ႈသၢၼ်ႇ။
တုၵ်ၶတုၵ်ၶ	တုၵ်ႉၶယူဝ်းယူဝ်း၊ ပၵတိတုၵ်ႉၶ။
တုၵ်ၶၼိရေႃထၵႃမိၼီပတိပတ်တႃဢရိသၸ်ၸႃ	သဵၼ်ႈတၢင်းဢၼ်ဢွၼ်ႁွတ်ႈၼိပ်ႉပၢၼ်ႇ တီႈဢၼ်တုၵ်ႉၶ မွတ်ႇသုတ်းယဵၼ်တေႉတေႉ။
တဵမ်တွမ်	မီးလွတ်ႈၵူႈတီႈ၊ တဵမ်ၼႃႇ၊ ၼမ်ၼႃႇ။
တေႃးသ	ဢွၵ်ႇၸႂ်လမ်။
ထူင်ႇထဵဝ်ႈ	ၵႂႃႇၵႂႃႇမႃးမႃး၊ ၶိုၼ်ႈၶိုၼ်ႈလူင်းလူင်း ၶႂ်းၽုင်ႇၶူင်းၵူၼ်း မိူင်းၽီဧလႈဢပႃယသီႇယိူင်ႈ။
ၼိသ်သရၼ	တၢင်းပူၼ်ႉလွတ်ႈ၊ ၼမ်ႉၸႂ်ထမ်း၊ ထၢတ်ႈၸႂ်ထမ်း၊ ၸႂ်ဢၼ် မီးတၢင်းသီႇလ သမႃႇထိ ပၺ်ၺႃႇ။
ၼိၵ်ၶမ	ၸႃႇၵၽေးၸွၼ်း၊ ပၢႆႈဢွၵ်ႇ၊ ၽၢတ်ႇဢွၵ်ႇႁိူၼ်းယေး လုၵ်ႈ မေး။

ပတိၶ	တေႃးသ၊ ၸင်ႈၵၢၼ်၊ ဝႆႉၸႂ်ၶဵၼ်ၵၢၼ်။
ပတိဝေထလၢၼ်	ဝူၼ်ႉၽွၵ်ႈႁၼ်ထိုင်
ပရိၶီပ်ပုတေႃး	သဵင်ႈသုတ်းၵူႇၵုမ်ႇထူၼ်ႈ။
ပရိယ်ယေယ	ႁူႉႁၼ်၊ တတ်းႁူႉႁၼ်။
ပႁႃတပ်ပ	ထုၵ်ႇလီပၢၵ်ႈပဵတ်ႈ။
ပၢၵ်ႈပႆႇ	ပေႇပဵတ်ႈ၊ ၵိုဝ်ပၢၵ်ႈ၊ ၵၢမ်ႇယွမ်းႁပ်ႉ။
ပူၵ်းပွင်	ၵုမ်ႇမေး၊ လတ်းမေး၊ ႁဵတ်းႁူႈၶိုၼ်ႈယႂ်ႇ။
ပဵင်ႈ	ပဵင်ႈပမႃႇၶႄ မီးၶွပ်ႇမီးလဵၼ်၊ မီးတီႈမၵ်းတီႈမၢႆမၼ်း။
ပွင်ၽေ	ၽႃႇဝၶႃႇ ၶတ်းၸႂ်ႁဵတ်း။
ပလ်လႃ	တၢင်းႁူႉႁၼ်၊ ပွင်ႇၸႂ်၊ လဵင်းၸႂ်။
ပၢၼ်းပႆး	လဝ်ႇဝွၼ်း၊ ၵဝ်းလဵၼ်၊ ၵဝ်းၵိၼ်။
ပိုၼ်ႉပဵတ်ႈ	ပွႆႇပဵတ်ႈ၊ သႂ်ႇၸႂ်တမ်းပဵတ်ႈ။
ပႆးမွၼ်း	ၽႆႇသွၼ်း (ၽႆႇၶဵၵ်းၽႆႇလေႃႇ) ပလ်ႇလႃႇမေႃမိုဝ်း ႁဵတ်း ၶိူင်ႈႁၢင်ႈလီ။
ပႆးဝူၼ်ႉၶပ်ႉ	တၢင်းဝူၼ်ႉသွၼ်ႇ၊ ပလ်ႇလႃႇၽႆႇသွၵ်ႈႁႃသေၽေႃးထမ်း။
ၽႃဝၶႃ	ပူၵ်းပွင်၊ ၽိုၵ်းၽွၼ်ႉ၊ လတ်းမေးၸႂ်။
ၽႃဝေတပ်ပ	ထုၵ်ႇလီၶတ်းၸႂ်ၵဝ်၊ ၽႃႇဝၶႃႇၵဝ်။
ၽူႈၵဵဝ်ႇၶေ	ၵေႃႉၵၼ်ၵဝ်ၵူၼ်းတင်းလၢႆၵွၵ်ႇပူၼ်ႉလွတ်ႈတုၵ်ႉၶ။
ၽူႈတတ်းသိၼ်	ၽူႈတဵပ်းတတ်းတြႃး။
ၽွၼ်းလၢၵ်ႇ	ၶမ်ႉယွၼ်ႉ၊ တၢင်းတိူဝ်ႉထိုင် ၵွပ်ႇႁဵတ်ႇ(ႁေႇတု) လွင်ႈတၢင်း။
ၽေႃၵသမ်ပတႃ	လွင်ႈတၢင်းတဵမ်ထူၼ်ႈ၊ မေႃၸႂ်ႉၸႆႇငိုၼ်းၶူဝ်းလဵင်း။
ၽြႃႉၽၢၼ်ၽီပူင်	ၽီ (God) ႁဵတ်းပဵၼ်မႃး။
မၶသိၵႃရ	ၵဝ်ၸႂ်သႂ်ႇ၊ ဝႆႉၸႂ်ၸပ်း။
မတ်တဝ	ၸႂ်ၵူၼ်ႈၵွၼ်ႇ ၸႂ်ႁၵ်ႉၵေႃးလူပိူၼ်ႈ။
မုၶ	ၽဵၼ်သုင်၊ ၵၢမ်ႇယွမ်းပိူၼ်ႈ။
မၢပ်ႇ	ၵၵုသူဝ်ႇ၊ ၽေးၵၼ်တရိူး။
မၢၵ်ႇၶဝိဝ်းၶရေးယႃး	မၢၵ်ႇၵၶုမျူဝ်ႇ၊ မၢၵ်ႇမဵင်း၊ ၵၼ်မီးႁဵင်းယႂ်ႇ။ ၵဝ်ၵူၼ်းတၢႆလႆႈႁဵင်းယႂ်ႇလူင်သေပိူၼ်ႈ။
မိတ်တႃ	ၵၢမ်ႇပႃးတၼ်ႁႃသေႁၵ်ႉပဵင်းၵၼ်။
မွၵ်ႇၵၢႆးလဝ်း	မွၵ်ႇၶေႃင်းသီ၊ (ၸႂ်ႉတိုဝ်းၶိုင်းထုင်ႉမၢဝ်း မိူင်းၶွၼ်)။

ယထႃၽူတ	ၸိုဝ်ႈၸွႆႈပဵၼ်ဝႆႉမီးဝႆႉ ၸွမ်းၶၵ်ႉ,သၽႃႇ,ဝမၼ်းပဵၼ်။
ယိၼ်းၵၢင်	ၵုပဵၵ်ႇၶႃႇ,ဝေႇ,တၼႄႇ, တၢင်းလၢမ်ႇ,ပူၼ်ႈၽိၵ်ႇ,ၵၼ်။
ယိၼ်းလႃႉ (ႁႂ်ႉ)	တုၵ်ႇၶဝေႇ,တၼႄႇ, တၢင်းလၢမ်ႇ,ပူၼ်ႈၵၼ်လႃႉ။
ယိၼ်းလႂ်	ဝေႇ,တၼႄႇ, တၢင်းလၢမ်ႇ,ပူၼ်ႈၽႂ်ႇ,လႂ် ၽႂ်ႇ,တူဝ်။
ယိၼ်းလီ	သုၵ်ႇၶဝေႇ,တၼႄႇ, တၢင်းလၢမ်ႇ,ပူၼ်ႈၵၼ်လီ။
ယိုၼ်	ႁပ်ႇယိုၼ် တၢင်းၽိတ်း တၢင်းထုၵ်ႇ, လၢတ်ႈၶေဝႄႈလႆႈႁဵတ်း လႆႈလၢတ်ႈလႆႈဝူၼ်ႇလၵ်ႉ။
ယူဝ်ၶေး	လၢင်ႈၶေး၊ ၶႄႈလၢင်ႈၵပ်းၶေလႂၼ်ႈမၼ်းပဵၼ်လႆႈ။
ယေႃးၵ	လႂ်းသမထၽႂ်ႇ,ႁိၼ်တူႉ။
လမ်ႇ,မၢၵ်ႈ	လေႃးၽယ်ႉ,၊ ၶႂ်ႈလႆႈႁဵင်းၼႄႉ။
လမ်းပဵတ်ႈ	လူၼ်းပဵတ်ႈ၊ လိပ်ႈပဵတ်ႈ၊ ၵဵၼ်ပဵတ်ႈ။
ရူၵ	သီ၊ ယွမ်ႇ၊ ႁၵ်ႇရူႇ,ၵ၊ တၼ်ႁူ–လပ်းပဵၼ်း။
ရူပပတိတ်ထၢၼ	ၵၼ်ၵမ်ႇလွႆႈရူပ်ႈႁၢင်ႈ။
ရူပၢရမ်မၼ	ႁၢင်ႈၽၢင် ၵႃႇ,ရမ်းရူပ်ႈ။
ရူပုပၢယံ	ငဝ်ႈႁၢၵ်ႈလွင်ႈတၢင်းတႃႇ,ပဵၼ်ရူပ်ႈႁၢင်ႈ။
ဝင်ႇ,ဝူဝ်ႈ	ၵဝ်ၵမ်ႇ,ႁူႉလီၵူႇ၊ ၵူင်ၵူႇ၊ ႁူႉႁၼ်ၵမ်ႇ,လိုၼ်ႈ။
ဝတ်ႉထု	လိၼ်၊ ပၢင်ႇ၊ ၼႄး၊ ၽႂ်ႇ၊ ၶူင်ႈ၊ တူဝ်၊ ၵွၼ်ႈ၊ ပိုၼ်း၊ ၵပုမ်ႇ။
ဝိရိယ	တၢင်းၵႂ်ႉ၊ တၢင်းၶတ်းလႂ်။
ဝိပရိၼေမတုၵ်ၶ	တုၵ်ႉၶၵၼ်လဵၵ်ႈလႂ်ႈယူႇ။
ဝိပရိၼေမထမ်မ	ထမ်း (ၵူႈသမ်ႇ,သဵၼ်ပူင်) ၵၼ်လၢင်ႈပူင်ႈ၊ လု လဵၵ်ႈလႂ်ႈ။
ဝိလ်လၢၼ	လႂ်ႁူႉ။
ဝိလ်လၢၼၵေႃၶၼ်ထ	ၵေႃလႂ်ႁူႉ။
ဝေတၼၵေႃၶၼ်ထ	ၵေႃယိၼ်းလႂ်ဝေႇ,တၼႄႇ။
ဝူၼ်ႉၽွၵ်ႈႁၼ်	ၵဝ်လၢၼ်ႇ,ႁၼ်ထိုင်ႈလႆႈ ၶႂ်းတူဝ်လႂ်။
ႁၵ်ႉသႃ	ထိင်း၊ သိမ်းပဵမ်းဝႆႉလီလီ။
ႁၼ်လဵမ်ႇ,လဵင်ႈ	ႁၼ်လိုၼ်ႈလိုၼ်ႈလဵင်းလဵင်း။
ႁူၵ်းႁႂ်ႉ	ႁၢင်ႈလႃႉ၊ ယၢပ်ႇ,ၽိတ်ႇ၊ ၶၢၼ်လႂ်။
ၵၼၶေသုၶ	လႆႈၵျူႇ,ၵွပ်ႈၵမ်ႇ,မီးၶီႈမီးၶွတ်ႇ။
ၵၼဝေလ်လသုၶ	လႆႈၵျူႇ,ၵွပ်ႈၵမ်ႇ,မီးတၢင်းၽိတ်းၵၵုသူဝ်ႇ။
ၵၼုပသ်သၼႄ	ၽႃင်ႉသေႁူႉလွမ်း တူၼ်းလွမ်း။

ကခုပေျထလၢခ်	ႁူႉလွမ်းလွင်ႈလွမ်းတၢင်း ပ်င်ႈခဝ်ႇတၢႁၢၼ် ၽႂ်ႇ,ခၢင်ႈမီး။
ကထိမွၵ်ခ	ယၼ်ႇ,လႂ်၊ ပႆႇကတိတ်ႉထၢၼ်ႇ,၊ မၼ်ႈၵိမ်း၊ ကၢၼ်းတေၵ်ႈတိၼ်း ထိုင်တီႈ။
ကၽိထမ်း	ကၽိထမ်ႇ,မၼ်ႇ,၊ ပႆၢးဝူၼ်ႉၶပ်ႉ။
ကဝိရေျထ	ကမ်ႇ,သၢၼ်ၶတ်းၵၢင်လႂ်ၵူၼ်းမိူင်း။
ကဝိႁိမ်သ	ကမ်ႇ,ၶႂၢင်ၶၼ်းပိူၼ်ႈ၊ ပႆႇမိတ်ႉတၢႇ,ၶိူဝ်ပိူၼ်ႈ။
ကဝိလ်လၢ	လမ်တၢၼ်၊ ကမ်ႇ,ႁူႉႁၼ်ထမ်းလိုဝ်ႈလႂ်ႈ၊ လူင်လိမ်း၊ ကမ်ႇ,ႁူႉ တူဝ်တင်းလႂ်ပႅၼ်သင်ဝႆႉ။
ကၵ်ၵေျထ	ကမ်ၵွၵ်ႇ,လႂ်လမ်။
ကလ်လယ	လႂ်ယႅတ်ႇ,လႂ်သိုဝ်ႈ၊ လႂ်သိုဝ်ႈလႂ်တေႃႇ။
ကတ်သၢတ	တၢင်းၵျႃႇ,လႂ်။
ကတ်ထိသမ်ပတၢ	ၵုမ်ႇ,ထူၼ်ႈၵွပ်ႈမီးၶူဝ်းလႅင်း၊ မီးၶူဝ်းလႅင်းၵုမ်ႇ,ထူၼ်ႈ။
ကၢတီၶဝေ	ၽေး၊ ကၼ်တရိူး၊ တၢင်းၽိတ်း၊ ကပ်ႉတ်ႈ။
ကၢရၵ်ခသမ်ပတၢ	လွင်ႈပႂ်ႉပႃး၊ ထိင်းလူၵုမ်ႇ,ထူၼ်ႈ။
ကိရိယၢပထ	ပိူင်တၢင်းယူႇ,တၢင်းသဝ်းတူဝ်ၶိင်း၊ ပိူင်ယူႇ,သဝ်း။
ကိၼ်တရေ	ၶိၼ်ထိင်း၊ ဂမ်ထိင်း (တၢ ႁူ ၶူႈလင် လိၼ်ႇ တူဝ် လႂ်)။
ကီးသႆပ်ႉတ်ႈ	ထွင်းပ်ႉတ်ႈ၊ လိုပ်ႈပ်ႉတ်ႈ၊ ပၢၵ်ႈပ်ႉတ်ႈ။
ကုလ်သေတဝၢတ	ကၼ်ယုမ်ႇ,ဝၢႈ ပေးတႆၢၵေႈ ၽဝခၢတ်ႇ,သုတ်း၊ ကမ်ႇ,မီးၽဝ မွႆႇ,ထိူင်ႈ။
ကုတ်ထၢၶသေမ်ပတၢ	မီးတၢင်းၶတ်းလႂ်ၵုမ်ႇ,ထူၼ်ႈ။
ကွင်း	ထင်ယူႇ,၊ သဝ်းယူႇ,၊ မူၵ်ႈယူႇ,။

ခေႏလိခၚး

ဂပလီဂပြၢရ 40

ဂလယၢခသေမ်ပတၢ 111

ဂမ်မထၢခ်ေး 90, 99

ဂၢမတခ်ေၢ 38

ဂၢမသုခလ်လိဂၢခုယေးဂ 59

ဂၢယၢခုပသ်သခၡ 64,92

ဂၢ့လၢ့မ 11,13

ဂၢလိင်ဂ 118

ဂၢခ်ေလ်ႆ 30

ဂၢခ်ေလေးဂီ့ 103

ဂၢမ့် (ဂမ်မ) 29,34,39,40,41,42

ဂိလေသၢ 57,68,86,87,91,103

ဂူတတခ်ေတသုတ်တ 110

ဂ်ႅတ့်ဂင်ႏၡေ့တူဝ် 69

ဂိုဝ်းသုခ်ေ့တူဝ်ပ်ိခ်ေယွ့် 39,57,65,68

ခခ်ေ့ထၢ့ၡၢႏယိူင်ႏ 27,32,33,34,41,43,
55,70,76,77,86,87

ခုခ်ေလူင်ကသေးဂ 5,118

ခုခ်ေလူင်ဂေးသလ 7,37,82

ခုခ်ေကလၢတသၢတ်ႏ 113

ခုခ်ေကိခ်ေး 108

ခေမဂ 86,87

ခုခ်ေငဝ်း 34,43,49,52,55,68,69,73,77,
78,79

ခိုခ်ေးဂူတ့် 39

ခိူဝ်းဂၢ့လၢ့မ 2

ခေႏထမ်းကခတော့်တ 70

ခေႏထၢမ် ကခ်ေပိူခ်ေႏၡူ့လဂ်းခမေ် သိပ်း
ယိူင်ႏ 16,17

ခေႏသၢခ်ေခတ်း 49,50

ခေႏထုဂ့်လွင်ႏ 49

ခေႏခူင်ဝူခ်ေ့

ခေႏပွင့်ပၢ့လိတုဂ့်ခ 23

ခေႏပွင့်ဂမ့်မထၢခ်ေး 89

ငရိုးတၢ့သေ့ 68

ငဝ်ႏၡၢဂ်ႏဂမ်းၡူဝ်တၢင်းပိူခ်ေႏ 72

လတုတ်ထသၢခ်ေ 65

လဂ်ဂဝတ်တိသုတ်တ 110

လဂ်ခုဝိလုၢခ 30

လဝ်ႏသၢ့တိ 31

လၢဂ 114

လၢဂ်ႏခွမ့်ဃိဝ့်တိူဝ့် 84

လၢမ်ႏခဝ်ႏခိပ့်ပၢခ်ေ့ 54

လိတ်တၢခုပသ်သခၡ 64,92,97

လုတိမရခ 45

သမထဃၢဝခၡ 90

သမလီဝိဂတၢ 111

သလၢယတခ 27

သမၢထိ 63,64,91

သတိ 98,99

သတိပတ်ထၢၡသီၩယိူင်ၪ 91
သတိပတ်ထၢၡသုတ်တ 91
သထေးကၡေၢၩထပိၡ်ၩ 112
သမုတ်တယသလ်လၢ 73
သဂ်ဂၢယတိတ်ထိ 30,34,39,42,49
သင်ခတ 51,90
သင်ၩခလဝ်ၪ 2
သင်ခၢရ 34,40,76,77
သင်ခၢရတုဂ်ခ 26
သင်ခၢရဂ်ခၡ်ထ 30,41
သလ်လၢ 59
သလ်လၢ 29,30,34
သလ်လဂ်ခၡ်ထ 29
သတ်သတဝၢတ 83
သတ်ႉထၢၩ 10
သၢၡ်သမၢပတ် 24
သမ်မၢသတိ 63
သမ်မၢဝၢလၢ 61
သမ်မၢကၢလီဝ 62
သမ်မၢဝၢယၢမ 60,63
သမ်သၢရူ 35,45
သမ်မၢဂမ်မၡ်တ 62
သၢသၡေၢ 6,56,66,68,102
သၢရိပုတ်တရူ 48,57,103
သိဂၢလ 63,105,112
သိဂ်ၪခၢၩသၢမ်ယိူင်ၪ 60
သီလသိဂ်ခၢ 60,61
သုဂ်ခၢၡိ 23
သ်ၡ်ၪတၢင်းဂၢင် မလ်လိပတိပတၢ 59

သိုဂ်းသိူဝ်လ္မ်းတြၢး 113,114
သေၢးတဝိလ်လၢၡ 31,32
သံၢပိုၡ်းပုတ့်ထသၢၩသၡေၢၩ
သံၢတိုၡ်းသိုပ်ၩပ်ၡ် 33,34
သံယေၢလၡ်ၩ 35

တတိယသၢၡ်ၩ 65
တၡ်ၡၢ 35,38,39,45,46,70,90
တၡ်ၡဂ်ခယ 46,47,48,53
တၢၩသြၢၩငမ် 80
တၢင်းၡူႉပလ်ၩလၢၩသ္ငယိူင်ၪ 66
တၢင်းၡူႉလိုဝ်ၪလ္ိၪ 65
တၢင်းခံၪလ္ိသ္ငယိူင်ၪ 69
တၢင်းၡဂ့်မ်တ်ႉတၢၩဧမၪ 7
တၢင်းဂမ်ပူၡ့်ပ်ၡ်သ္ငယိူင်ၪ 59
တၢင်းဂျေၢၩသီၩယိူင်ၪ 112
တၢင်းယုမ်ၩလိပ်းယုမ်ၩလ်င် 10
တိပ်ပလဂ်ခု 89
တိပ်ပသေၢတ 90
တီခလၢၡု 111
တီခၡိဂၢယ 91,110
တုတိယသၢၡ်ၩ 64
တုဂ်ခၡိရေၢထကရိယသလ်လ 46
တုဂ်ခၡိရေၢထဂၢမိၡီပတိပတၢကရိယ
သလ်လၢၩ 59
တေၢသခယ 46
တ့ၢရ 29,46
တြၢး 42,73,113

ထမ်မ 77
ထမ်မပတ 78,79
ထမ်မပတကတ်ထဂထု 114
ထမ်မုခနုပသ်သခေု 64,92,99,100
ထမ်းသလ်လု 65,70,87,90,91,100, 102
ထမ်းမ့်တ်ၣမၢဂ်ၣဂၢင်ၤပ့်တ်ၤယိူင်ၣ 59,60
ထုတုဝိဖင်ဂသုတ်တ 50
ထၢင်ၤၡၢင်ၣလွတ်ၣလ့်ဝ်း 72
ထၢတ်ၣသိၤယိူင်ၣ 49
ထၢတ်ၣၡူဂ်းယိူင်ၣ
ထေရဂုထု 37
ထေရဝုတ 77
ထေရိဂုထု 37

ခမ့်တူဂ်းတၢတ်ၤ 33
ခေုထေုး 79
ခဇရေူးထ 47
ခဇီဝရခ ၡုၣယိူင်ၣ 99
ခဇဂခ်ထခေုတပုတ်တ 5
ခဇဂ်ခမ 65
ခဇသ်သရခ 24,25
ခဇပ်ပခ် 74,49,53
ခေဝေသလုခေုသလု 51,90

ပဂတိတုဂ်ခ 26
ပတိခ 36
ပတိသေုတဂုမိ 69
ပတိဝေထလၢခ် 66
ပတိတ်လသမုပ်ပုတ 14,70,72,87
ပထမသၢခ်ၤ 64
ပရမတ်ထသလ်လု 46,50,52,53,57,
73,91
ပရမတ်ထပလ်လု 52
ပရမဝိၡုရ သိၤယိူင်ၣ 101
ပရိခဇပ်ပုတေု 53
ပရိပုလဂ 48
ပဂ်ဂုသုတိ 9,50
ပလ်လတ်တံဝေတိတပေုဝိလ်လူၡိ 58
ပလ်လဂ်ခခ်ထ 27
ပလ်လဝဂ်ဂီ 21
ပခ်ၡု တၢင်းဖိတ်းဂခ်တင်းသ့်င်ၣ
ခ်င်းလူဂ်ၣ 39
ပခ်ၡု သိပ်းယိူင်ၣ ကခ်ပုတ့်ထလဝ်ၣ
ကမ်ၤတွပ်ၤ 83
ပုၤလိဝုၣ 81
ပိတိ 37,65,100
ပုတ်ထခေုသ 32
ပုခ်ခေုးဂုပတိ 12
ပွလ်လင်ဂ လ့်တ်းယိူင်း 99
ပိုခ်းခူင်းဂၢင်မိူင်းဂူခ်း 119
ပေုၣငမၣခ့် မိူခ်ဂခ်တင်းခုခ်သၢင် 105

ဖဝ 43,51,66,71
ဖဝဂမ်းတေၤလ 35
ဖဝတုၤသေၤ 74
ဖဝတခ်ၡု 38
ဖသ်သၡုရ 40
ဖဂ်းတူၡူဂ်းယိူင်ၣ 29

ဃၢ၀ခၣၢ 90,94,96
ဃှၢ့ဃာခၣ်,ဃီပူင် 35,42,68
ဃူ့ဂ်ဝ်,ခဲ 2
ဃွခၣ်းဂမ်,မ 87
ဃေၢဂသမ်ပတၢ 112
ဃံးဃိူင်း 32

မခၣ 28,29
မခေၢသလ်ၢလေတခၣ်ပြၢရ 40
မှၢပရိခၣိပ်ပၢခသုတ်တ 2,29
မှၢယၢခၣ 74,77
မၡ်ၡိမပတိပတၢ 53,58,59
မၡ်ၡိမခၣိဂၢယ 8,77,91
မၢ,လူင်,ဂျပုတ်တ 16,17,18,19,20,84
မိၡ်သၢတိတ်ထိ 4
မုတ်တိ 50
မၤတ်တၢ 65.100
မိူင်းဃီတၢ,သေ, 68
မိူခၣ်ဂခၣ်တင်းပေး 14
မေၢျှဂ်ခယ 48
မေပံၢးသံၢး 98

ယတိကာခၣ်ၡ်ၡံ တံ တုဂ်ခံ 32,33
ယထၢဖူတံ 52
ယိခၣ်းလ့်ဝေ,တခၣၢ, 38,51
ယုမ်,လိပ်းယုမ်,လၤင် 10
ယေၢးဂ 89,90
ယေၢးဂၢ,သွင်ယိူင်း 89
ယံဂိလ်ၡိသမုတယထံမံ သပ်ပံ တံ ခၣိရေၢူ
ထထံမံ 41

ရတ်ထပၢလ 39
ရူၢဂ 51
ရူၢၡ 114
ရူၢထ 53
ရူၢဂဂ်ခယ 48
ရူပပတိတ်ထၢခၣံ 32
ရူပဂ်ခခၣ်ထ 27
ရူပၢရမ်မၢခၣံ 32
ရူပုပၢယံ 32
လင်ဂၢ၀တၢရသုတ်တ 47
လမ်,မၢဂ်း 38
လူလွမ်တူလုံးထိုင် 69
လူင်ပၢ,သိမ်သပၢ 15
လွင်းတၢင်းသီယိူင်း 111
လေၢဂထမ် ပၤတ်,ယိူင်း 101
လံၢးၡၢလၤင့်တွင့်ဂူးလံၢးလံၢး 111
လံၢးဂေးတွပ်,ပခၣ်ၡၢသီ,ယိူင်း 84
လံၢးဂမ်,မထၢခၣ်း 89
လံၢးထတ်းသၢင်ခခၣ်,ထၢ,ၡၢးယိူင်း 27

ဝတ်သဂွတ်တပရိပၢၡဂ 54,82,83, 84,
85,103
ဝတ်းထမ်းခုခၣ်မိူင်းသိပ်းယိူင်း 114
ဝတ်းထမ်းတပေးဧလးခူး 106
ဝတ်းထမ်းတံၢးဂေၢ့ဂခၣ် 107
ဝတ်းထမ်းပေၢးလၤင့်ဧလးလုဂ်းလၤင့် 107
ဝတ်းထမ်းမုခၣ်ၡဝ်းဧလးတဂ်ၢ, 107
ဝတ်းထမ်းမေးဧလးဖူဝ် 106
ဝတ်းထမ်းလုဂ်းလၢင်းဧလးပေၢးဧမး 106

ဝၢင်းပ်တ်ႇဂၢခ်လ်ေးဂီ,
ဝၢခ်ႇပေ,လုဝ 08
ဝိပရိခ့ေမတုဂ်ခ 26
ဝိပရိခ့ေမထမ်မ့ 24
ဝိဃဝဝတခ်ၡ 38
ဝိလျခ့ ဝိလျၢခ်, 31,32,50,68,73,74,
75,76,81
ဝိလၢ့ရ 64
ဝိလျခ့ လံႇလိုဝ်ႇ 31
ဝိရျဂ 47,48
ဝိလျခ့ျၡရ 40
ဝိလျခဂေ်ခခ်ထ 30
ဝိလျခ့လ်ေလ့ယတခ့ 5
ဝိတဂ်ဂ 64
ဝိပသ်သခ့ေဖ့ဝခ့ေ 90,91
ဝိလျၢခ်,ခုခ်ငဝ်း 28,31,34,44,73,76,
78,87
ဝိလိဂိသ်သ့ 3
ဝိမုတ်တိ 50
ဝေတခ့ေ 54
ဝေတခ့ေခ့ုပသ်သခ့ေ 64,92,97
ဝ်င်းဂေ,သပုတ့်တ 2
ဝ်င်းပ့,ရျ,ခ့သီ, 21,82

ၡခ်ၡံၢ။ 22
ၡခ်လီ 22
ၡိခ့ယေ့ခ့ 74
ၡုဂ်းခ့ေႇမှိုင်း 105

ကသင်ခ 10,88
ကသင်ခတ 47,48
ကခ့ခေသုခသမ်ပတ့ 112
ကခ့ဝေလ်လသုဂ်ခသမ်ပတ့ 112
ကခ့တေ်တ 87,88
ကခ့ဖိလ်လ 32,33,76,82,84,85,86
ကခ့ုပသ်သခ့ေ 92
ကခ့ုပေ့ထလျၢခ် 60
ကဃိထမ်းတၢင်,သ့သခ့ေ,
ကဃိထမ်းပုတ့်ထလဝ်ႇ 26,42,72
ကရိယတုဂ်ခသလ်လ့ 35
ကရိယထမ်းသလ်လ့ သီ,ယှိုင်ႇ 21
ကရိယဝိခ့ယေ 105,106
ကလဂတ်တုပမသုတ်တ 77
ကဝိၡိမ်သ 65,113,116,118,119
ကဝိလ်လ့ 3,35
ကသ်သ့တ 24
ကတ်တ 74,75,76,78,79,80,81,82
ကတ်တသရခ့ေ 79
ကတ်တတီပ့ 79
ကတ်တဂိလမထ့ခ့ုယေ့ဂ 59
ကတ်တ့ခံ 81
ကတ်ထိသမ်ပတ့ 112
ကခ့်ပိခ်ႇဖှုခ်ပတိလ်လသမုပ်ပ့တ 72
ကမ်,လှ်ႇလေ,တခ့ေ, 30
ကမ်,ပေ,ပ်တ်ႇတၢင်းဂျေ့,သှိုဝ်း 23
က့ဂ့သ့ခ့လ်ေလ့ယတခ့ 51
က့ဂိလျ်လလျ့ယတခ့ 51
က့တီခ့ဝေ 24

ကၢၡၢပၢၡသေတိ 64,92
ကၢၡၡေ်တၢ 80,83
ကၢရဂ်ခသမ်ပတၢ 111
ကၢရှၢဂျ 50
ကၢ႐ှၢရ သီ,ယှိုင်ႈ 40
ကိသိပတၡမိဂတၢ 21
ကိရိယၢပထ 97
ကိၡ်တရေၢ 28
ကုတၢယီ 57
ကုပၢတၢၡဂေ်ခၡ်ထၢ 48
ကုပၢလိ 5
ကုရုဝေလ
ကုလ်သေတဝၢတ 83
ကုတ်ထၢၡသေမ်ပတၢ 111
ကုပ်ဂ်ခၢ 50,51,65,100
ကူမုၡ် 89
ကေဂဂ်ဂတၢ 64
ကေၡိပသ်သိဂေၢ 11
ကွၢ်င်,တဂ့်ဂကွၢ်င်,ပေ့ 116,117
ကံၢမွၢ်ဂ်,ယၢႈ 86

သရတႃမ်း	ၵၢၵ်ႇၶရတႃမ်း	ၵပ်းတူဝ်ၽဵတ်းပဵတ်,တူဝ်တႃမ်း
ၵ	ၵ ၶ င တေႃႇထိုင် ၵ၊	ၵ် င် ယ် တ် ၼ် ပ် မ် ဝ်၊
ၵႃ	〃	〃
ၵိ	〃	〃
ၵီ	〃	〃
ၵု	〃	〃
ၵူ	〃	〃
ၵေ	〃	〃
ၵႄ	〃	〃
ၵွႃ ၵွၵ်	〃	〃
ၵႂႃ ၵႂၵ်	〃	〃
ၵိုဝ်	〃	〃
ၵိူဝ်	〃	〃
ၵေႃ	〃	x
ၵႆ	〃	x
ၵွႆ	〃	x
ၵႂႆ	〃	x
ၵႂ်	〃	x
ၵံ	〃	x
႞	〃	〃
႟	〃	〃